

Ipqitchuat Makpigaat

Agaayyutim Uqalhi Iñupiatun

The New Testament in Iñupiat
Northwest Alaska Eskimo

The New Testament in Iñupiat
Northwest Alaska Eskimo

First edition, © 1997, International Bible Society

Second Edition, © 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Illustrations on pages 26, 45, 52, 69, 87, 134, 176, 196, 221 and 433 are by Louise Bass © The British & Foreign Bible Society, 1994.

Illustrations on pages 47, 50, 54, 63, 66, 74, 76, 78, 114, 116, 141, 165, 174, 198, 213, 225, 238, 243, 245, 248, 262, 288, 304, 307, 335, 338, 343, 350, 367, 383, 399, 413, 416, 421, 435, 438, 440, 442, 448, 455, 464, 468, 490, 499, 501, 509 and 519 are by Horace Knowles © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972.

Illustrations on pages 26, 45, 52, 69, 87, 134, 176, 196, 221 and 433 are by Horace Knowles revised by Louise Bass © The British & Foreign Bible Society, 1994.

The illustration on page 181 is used by permission of the © 1978 David C. Cook Publishing Co.

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License

Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 3.0 Unported

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Table of Contents

	page
Matthew	Mt 1
Mark	Mr 66
Luke	Lk.....106
John.....	Jn.....172
Acts.....	Ac..... 223
Romans.....	Ro 287
1 Corinthians.....	1Co.....318
2 Corinthians.....	2Co 346
Galatians.....	Gal 363
Ephesians.....	Eph.....374
Philippians.....	Php..... 384
Colossians	Col 391
1 Thessalonians	1Th..... 398
2 Thessalonians	2Th 404
1 Timothy	1Ti..... 408
2 Timothy	2Ti 416
Titus.....	Tit 422
Philemon.....	Phm 426
Hebrews.....	Heb 428
James.....	Jas..... 452
1 Peter	1Pe..... 460
2 Peter	2Pe..... 469
1 John.....	1Jn..... 474
2 John.....	2Jn..... 482
3 John.....	3Jn..... 484
Jude	Jud 486
Revelation.....	Rev..... 489

Uqal̄hich Aglaani Matthew-ŋum

Sivulliani Jesus Christ-ŋum

- 1** ¹Uvva ukua aglanich sivullianiñ Jesus Christ-ŋum, kiŋuvianuŋpluni David-miñ Abraham-miñlu.
- ²Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.
- ³Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakanak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapaŋa Ram-ŋum.
- ⁴Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.
- ⁵Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m
nuliaġaluani.
- ⁷Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.
- ⁸Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,
- ⁹Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.
- ¹⁰Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,

Manasseh-li aapagigaa Amon-ḡum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ḡum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ḡum aniqataiñļu. (Ukua taimani
Israel-aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaḡanikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ḡum,
Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ḡum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ḡum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ḡum,

Eliakim-li aapagigaa Azor-ḡum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ḡum,

Zadok-li aapagigaa Achim-ḡum,

Achim-li aapagigaa Eliud-ḡum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ḡum,

Eleazar-li aapagigaa Matthan-ḡum,

Matthan-li aapagigaa Jacob-ḡum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ḡum, uijan Mary-m, taamna Mary
Jesus annivigikkaḡa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiñaasiñ kiḡuviaḡiich aullaḡniiplutiḡ Abraham-miñ David-mun-
aglaan akimiaguuḡaḡauniqsut, sulii aullaḡniiplutiḡ David-miñ iñuich
aullautrauḡhatnunaglaan Babylon-mun kiḡuviaḡiich akimiaguuḡaḡaup-
miñiqsut. Aasiñ iñuich aullautrauḡhatniñaglaan akimiaguuḡaḡaupmiut
kiḡuviaḡiich aniñhanunaglaan Christ-ḡum.

Añiñḡa Jesus Christ-ḡum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ḡum aniñha itnaiñipluḡu inniqsuq. Aakaḡa Mary
nuliaksrausiuḡianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik iñtchuḡiniq-
suq siḡaiyautilaaḡmiñik Iḡqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa
Joseph nalaunḡaruḡuniqsuq. Iñisimagaa katchuutikisrani Mary-mik
nalaunḡaitkisilaḡa, aglaan kanḡusaaguniñḡaa iñuḡnun. Taatnamik
sivunniḡñiqsuq avitchukḡugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiḡa isumaa-
luktitlugu Atanḡum isaḡulḡan sagviutiniḡaa siññaktukun niḡliḡhuni,
“Joseph, kiḡuviaḡiḡaatin David-ḡum, sivuuḡanak Mary-mik tuvaaqatniḡ-
ñiaḡniḡlutin atakkii siḡaiyaupkaḡaa Iḡqitchuam Irrutchim. ²¹ Iḡñiḡaḡisiruq.
Atchigisiḡiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuḡisigai iñuḡni killuqsautiñiñ.”
²² Tamatkua iluqatiḡ atuumarut taniqsuḡuḡu Atanḡum uqauttutigiḡkaḡa
tumigiḡplugu taimña sivuniksriḡiri,

²³ “Taamna aḡutituqsimaitchuaq siḡaiyauniaḡhuni iḡñiḡaḡisiruq.

Iñuich taiguutiqaḡisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iḡatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ḡum itiqami
taimma iḡaqatikisraḡtaagigaa Mary isaḡulḡan Atanḡum uqauttutaagun.

²⁵ Ilaksianjĩnĩgaa igĩnĩqalhanunaglaan; aasiĩ Joseph-ŋum atchiġĩgĩgaa Jesus-mik.

Puqiksaat Aġutit Agġiqsut Kivaknamiĩ

2 ¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialġuħani, aġutit puqiksaat tikiĩnĩqsut Jerusalem-mun, apiq-sruqtuqhutiŋ, ² “Sumiimma aniva umialġat Jew-ŋuruat? Tautukkikput uvlugianja kivaknamiĩ, taatnaqhuta agġiqsugut sitquġvigityaqtuaġlugu.” ³ Umialġum Herod tusaakamiuŋ taamna isumaalutħaŋniqsuq iluqatiŋlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkaġlugich iluqaisa qaukħiŋich agaayuliqsit aglaliqirit, iliŋich apiqsruġnĩgai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniĩnĩaqmagaan. ⁵ Iliŋisa kiuniġaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglaġatigun ittuq,

⁶ ‘Iĩuich iĩuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m, kamanaiĩnĩqsraunuruasii akunġatni iĩuiĩ Judah-m, ilipsitiĩn sivulliuqti agġiġisiruq aġalatchityaqtuaġuni iĩugikkamnik Israel-ŋum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atanġum nalunautchipluni puqiksaat aġutit tikisinnĩgai, ilit-chuġiviginiallapiaġlugich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸ Ilitchuġianikamiuŋ Bethlehem-muquniġai nipliħuni, “Aullaġusi pakallapiaqsuŋ ililgauraq, aasiĩ paqitkupsiuŋ ilitchuġipkaġumagipsit-ŋa. Uvaŋaptuuq utlakkumagiga sitquġvigityaqtuaġlugu.” ⁹ Taavrumiŋa umialġum uqautianikmatinĩ aullaġniqsut. Tautuŋniġaat uvlugiaq qiniikkaqtiŋ kivaknamiĩ. Sivulliuksaunqsut uvlugiam nutqaġniaħhanunaglaan inimun ililgauram nayukħaŋanun. ¹⁰ Tautukamitruŋ uvlugiaq quviat-challapiaġniqsut. ¹¹ Isiqħutiŋ tupiġmun tautuŋniġaat ililgauraq aakaŋalu Mary. Sitquġviginiġaat sivuġaanun ililgauraq. Anmaġniġaich akisuruagikkatiŋ qaitchipluġuasiĩ maniŋniik kaviqsaaŋik tipraġiksautinigli, frankincense-nik suli myrrh-nigli. ¹² Aasiĩ kilikkaunqsut siĩnaktukun utiquŋitlũgich Herod-mun. Tavra aiĩnqsut atlakun apqutikun.

Pigruġniġat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaaniġmata isaġulga atanġum sagviġniqsuq Joseph-mun siĩnaktukun nipliħuni, “Makillutin. Pigruutiŋ ililgauraq aakaŋalu Egypt-mun, aasiĩ taamaniitħumausi uvamnun uqautiniaħapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakaŋniġaa ililgauraq tuqquħluglu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniġaa ililgauraq aakaŋalu unnuami Egypt-mun.

¹⁵ Immigĩniqsuq Atanġum uqaututigikkaŋa tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miĩ tuqũgiga Igĩgaa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniaħhanunaglaan Herod-ŋum.

Nukatpiaǵruurat Tuquǵaqtaurut

¹⁶Herod ilitchuǵikami saglutaqtilaaǵmiñik puqiksaanun aǵutinun qinnallapiaǵniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiaǵruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malǵuǵnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuǵiplugu puqiksaat aǵutit uqautigikkaǵat uvlugiam sagviǵhagun. ¹⁷Uqautturaauq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸“Nipi tusaǵnaǵniqsuq Ramah-mi qiaruaq kiǵuvǵupluni.

Rachel-ǵum qianigai qitunǵaurani arayunaiǵhuniunniñ atakkii qitunǵaǵich iluqatiǵ tuquplutiǵ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹Herod tuquanikman isaǵulga Atanǵum sagviǵñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰“Makillutin aullautiuǵ ililǵauraq aakaǵalu nunaǵanun Israel-ǵum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililǵauramik tuqurut.” ²¹Makitluni aullautiniǵaa ililǵauraq aakaǵalu nunaǵanun Israel-ǵum. ²²Aglaan tusaakamiuǵ Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuuǵatchaǵniqsuq aullaǵiksraǵmiñik. Kilikkaukama siññaktukun aullaǵniqsut nunaǵanun Galilee-m. ²³Aasiñ inuuniagaqsipłutiǵ nunaaqqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqaǵisiruq Nazareth-miumik.”

Quliaqtualha John Paptaaqtitchirim

3 ¹Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuaǵniqsuq inuilaami Judea-mi, ²uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aǵaa-yuqautaa qalliruq.” ³Taamna John ilaanuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaǵa nipliǵhuni,

“Inuk tuǵhiraqtuq inuilaamiñ,
Itqanaiyautisiuǵ apqutiksraǵa Atanǵum,
nalǵuǵlugu tumiksraǵa.”

Isaiah 40:3

⁴John atnuǵaaqǵniqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiǵmik tap-siqaqhuni, niqiqaqhuni pigligianik suli igutchaich siǵñaqtaalliaǵitñik nanipayaaq paqitchumiuǵ. ⁵Inuich utlanǵiǵaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuuǵan Jordan-ǵum ittuat. ⁶Inuich quliǵiniǵaich killuqsautitiǵ aasiñ John-ǵum paptaaǵniǵai kuuǵani Jordan-ǵum. ⁷Aglaan tautukamigich inuǵiaktuat Pharisee-ǵuruat Sadducee-ǵuruatlu utlautiruq paptaaǵvianun uqautiniǵai, “Tuqunaliktun nimigiatur ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agǵiǵniǵtuamiñ qinnautaa-

niñ? ⁸Qiniqtittitchi inuuniaħapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñik. ⁹Suli isumaniqaasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqagtugut.’ Nipliutiniagipsi uumiña, uyağañniñ makunakña Agaayyun iniqsiħhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰Ipiğautaqaqtuaq kipriħhiñaağtuq napaqtunik kañijisigun. Napaqtupayaaq asirritłaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitauluni ikniğmun.

¹¹“Iłumun paptaagipsi imiğmik isummitqilìğmun, aglaan aqupkun agğigisiruq kamanatluktuaq uvañniñ. Nakuuñitçuña saagaħiksramnik aluğutiknik. Paptaagisigaasi Ipqitçuamik Irrutchimik suli ikniğmik. ¹²Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiağukługich mukkaaksrat sanikłunñiñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigłuağmiñun, aglaan ikipkağisigai sanikłuich ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³Aquagun Jesus tikiñniqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴Aglaan John-ñum paptaağunıtkaluagaqsiñiğaa uqautiplugu, “Ivich paptaaqtaksrağigaluagikma. Suvaata utlautivich uvañnun paptaaquplutin?” ¹⁵Aglaan Jesus kiuniğaa, “Nakuuruq. Taamna taatnağuptigu tañiğniğikpuk iluqaan Agaayyutim injaña.” John taatna piyumaliğniqsuq. ¹⁶Jesus paptaakkaunjanikami mayuğniqsuq imiğmiñ. Aasiñ qilak añmaquni tautuñiğaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tiñmiğruuratun mitłuni ilaanun. ¹⁷Aasiñ nipi qilañmiñ nipliğniqsuq, “Taamnatavra piqpagikkağa Iğniğa. Qyalisimaagaaña.”

Jesus-ñum Aniqusaaqsiulħa

4 ¹Taatnaanikman Ipqitçuam Irrutchim sivulligñiğaa Jesus inuiłaa-mun uuktuqaqsiutyaqtitlugu tuunğagmun. ²Aasiñ uisuraaqhuni malğukipiani uvluni unnuaniłu niğisuligñiqsuq. ³Uuktuqtitçirim utlakamiuñ uqautiniğaa, “Iğniğipiaqpatin Agaayyutim makua uyağaiç qaqqağutitkich.” ⁴Aglaan Jesus kiuniğaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani, ‘Inuk inuuniañitçuq niqilħiñakun aglaan uqałpayaatigun aniruatigun qanğaniñ Agaayyutim.’” ⁵Tavrani tuunğaum aullautiniğaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakługu qutçiñniqsrañanun nuvukkañan agaayyuvikpaum, ⁶uqautiplugu, “Iğniğipiaqpatin Agaayyutim nutigiagiñ. Aglausimaruq,

‘Tiligisigai isağuligikkani munağitqulutin.

Argagikkağmiknik akigağisigaatin.

Atniñitçumaittin isigaktin uyağañnun.’”

Psalm 91:11, 12

⁷Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuagumiñaitçiñ Ataniq Agaayyutin.’” ⁸Tuunğaum aullautiqilğiniğaa Jesus qutçilħa-

piaqtuamun iggimun, aasiin qiniqtitlugu atanguvipayaajnik nunam kamanautinjitniglu. ⁹Uqautinigaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitqugvigigupna sivumnun.” ¹⁰Jesus-um kiunigaa, “Tuungaaq, piigiin! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisian agaay-yuvigiyumagiin savautilugulu.’” ¹¹Tavra tuungaum uniiniga, aasiin isagulgich tikiinigaat savautityaqlugu Jesus.

Jesus-um Aullaigniiga Savaani Galilee-mi

¹²Jesus-um tusaakamiun John isiqtauniplugu aullaigniisug Galileemun. ¹³Unitlugu Nazareth utlautiniisug Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siinaani narvaqpaum nunaajakni Zebulun-umlu Naphtali-mlu. ¹⁴Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksiriqiri Isaiah,

¹⁵“Inuich tamatkua nunaajakni Zebulun-umlu Naphtali-mlu tujaani narvaqpaum, taaganitchianani Jordan-um, Galilee-mi nunaajatni Jew-nunitchuat,

¹⁶tamatkua inuuniaqtuat taaqtuami tautunigaat kamaaqtuaq qauma, aasiin qaumam qaggutiniigai inuuniaqtuat tagganani tuqlum.”

Isaiah 9:1,2

¹⁷Tikiinjanikami Capernaum-mun Jesus-um aullaigniiga quliaqtuañi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim ajaayyqautaa qalliruq.”

Jesus-um Tuqlugniigai Sisamat Aqalunjaqtit

¹⁸Jesus pisukhuni siinaagun narvaqpanan Galilee-m tautunigik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpanmun aqalunjaqtauplutik. ¹⁹Uqautinigik, “Maliksikna, uvakjaninaglaan pinnaajniagisirutik inunigik aqalunjaqtitun.”

²⁰Tavrauua Simon-um suli Andrew-m uniinigaik kuvratik malikluguasiin. ²¹Jesus igliqtuiinaghuni apqusaalugugu narvaqpana Galilee-m. Tautukmiinigik aniqatigiik James-lu John-lu, ignak Zebedee-m, ikimmi-ruak umiami aaparinlu Zebedee ilaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-um tuqlugniigik maliqupluni. ²²Tavrauua uniinigaak umiaqtik aaparinlu maliklugu Jesus.

Jesus Iisautriruflu, Quliaqtuaqsriruflu, Iuaqsriruflu

²³Jesus kukiunniisug iluqaani Galilee-mi, iisautripluni Jew-nuruat katraqvinitni suli quliaqtuaqiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim ajaayyqautaata, mavruuqfugillu inuich atnignautipayaajitnik.

²⁴Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniisug iluqaanun Syria-um, aasiin inuich tikiutrugniigaich atnignapayaaqtuat nanirrutipayaaqtuatlu, ilanich irrusiqfuaqhutin qiiqsruqtaqhutinlu suli avatinich tuqunaplutin.

Jesus-ḡum mavruuḡniḡai iluqaitñik. ²⁵Iñuḡiaktuat iñuich malinḡi-ḡaat, agḡiqhutiḡ Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atilingmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, sulī nunamiñ iḡluani ittuam Jordan-ḡum kuḡjan.

Jesus-ḡum Quliaqtuałha Iḡḡimi

5 ¹Jesus-ḡum qinḡiqamigich iñuḡiallapiaktuat mayuḡniqsuq qimigaa-mun, aquvitluniasii. Maliguaqtai Jesus-muḡniqsut.

Quviasuutipiaḡatat

- 2 Ilaan ilisautiaqsiñiḡai nipliḡhuni,
- 3 Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriuat inuqsraḡimiknik irrutchikun,
atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa pigiaat.
- 4 Quvianamiurut tamatkua kinuvḡuruat,
atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- 5 Quvianamiurut tamatkua piisaanḡitchuat,
atakkii nunapayaaq pigigisigaat.
- 6 Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunḡaruahḡimik,
atakkii Agaayyutim pisuiqsimaaqtitkisigai.
- 7 Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat,
atakkii Agaayyutim nagliktuḡisipmigai.
- 8 Quvianamiurut tamatkua uummatiaqtuat ipqitchuamik,
atakkii qinḡigisigaat Agaayyun.
- 9 Quvianamiurut tamatkua tutqiutiqaqtitchiruat akunḡatni iñuich,
atakkii Agaayyutim taiguutiqaḡisigai qitunḡaḡmiñik.
- 10 Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigipluḡu
nalaunḡaruahḡiq,
atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa pigiaat.
- 11 Quvianamiurusi piinḡilaqsruutigikpasi sulī piyuagusi sulī niplialutin qanusipayaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuahḡilusi pisigilugu maliguaqtauliqsi uvamnun. ¹²Quviatchapiaḡataḡitchi atakkii kamaḡatuq akilḡiusiaksraqsi ittuahḡ qilaḡmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taip-kua sivuniksriqirit sivupsitñi iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Taḡiutunlu Qaummaqtunlu

¹³“Ilipsi taḡiuḡigaasi nunam. Taḡiuq taḡiuḡniḡumi qanuḡuni taḡiuḡniḡitqikkisiva? Atuḡumiñaiqsuq aglaan igitaksraḡuḡhiḡaqtuq tut-miḡaḡuḡhuni iñuḡnun. ¹⁴Naniḡigaasi nunam. Nunaaqḡiq nappakkauruaḡ qimigaaḡun iriqsimatlaitchuq. ¹⁵Kisupayaam ikitnamiuḡ naniq ilitḡait-kaa ataanun utkusium aglaan naniqagvinḡmun qaummatautlasipluḡu

tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivu-
 gaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsı, aasiñ kamaksruaqsilugu
 aapari ittuuaq qılañmi.

Jesus İlisautriruq Maligutaksrakun

¹⁷“Isumanasi aggiñıluna piyaqquğiağlugich maligutaksrañi
 Moses-ñum naagaqaa ilisauttutinjich sivuniksiriqirit. Agginjichuna piyaq-
 quğiağlugich aglaan tañiğiağlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qılaglu nunalu
 piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluaqna-
 gu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiññiqsrallapiañatnik tillisit aasiñ
 ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiñ-
 ñiqsrauniaqtuq ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuuqautaani. Aglaan
 kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik ilisautripluniasiñ atlanik taatnaqup-
 lugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruq kamañaqtuamık ukunakña iñuñniñ
 Agaayyutim añaayuuqautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunñarualıqsi
 nakuutluñitpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suura-
 mikunniñ isigumiñaitchusi añaayuuqautaanun Agaayyutim.

Jesus İlisautriruq Qinnautiñikun

²¹“Tusaamarusi uqautauruamık iñuñnun iñilğan, ‘İñuağniaqnak’.
 Kiñapayaaq iñuaqtuuaq tikiutraugisiruq atanniivıñmun. ²² Aglaan
 uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruaq aniqatmiñik tikiutraugisiruq atan-
 niivıñmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuuaq aniqatmiñun suksraunıññiplugu
 tikiutraugisiruq uqaqsittaagvıñmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuuaq ani-
 qatmiñun kinnaunıplugu tikiutraugisiruq ikniñanun anasiññuqsagvium.
²³ Taatnamık, aatchuıtyağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun
 tunıllaqtuğvıñmi itqağluguasiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa
 ilipnun, ²⁴ unıllugu aatchuutiksrautin sivuğanun tunıllaqtuğvium a-
 siñ iluaqsıtyaqqaağlugu taimña akinautaa aniqatiupnun, aasiñ utiğutin
 aatchuutigıtyağlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akıllıgıkkapich uqaqsittaag-
 vıñmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiñ qılamık piqatigıññaan apqutmi.
 Aatchuutigıvıyağaatın atannıqsuqtımın, aasiñ atannıqsuqtım qaiñlutın
 qaunaksrimun isıqtautqulutin. ²⁶ Uqautigıkiñ, Aniyumiñaiapiaqtutin
 kisianık akıliğuvich akıqsruutipnik ilaanun.

Jesus İlisautriruq Atlatuñikun

²⁷“Tusaamarusi itna uqaqsımaruamık, ‘Atlatuñiaqnak.’ ²⁸ Aglaan
 uqautigipsi, Kiñapayaaq qıñıqtuuaq ağnamık ikıgiplugu atlaturanık-
 tuq isumamiñi. ²⁹ Taliqpium irivich killuqsuqtıpatin piğlugu igırruñ.
 Nakuutluñiaqtuq piyaqquğupku ilaviñga timivich uumakña iluqaan
 timivich igitauñksrañaniñ anasiññuqsagvıñmun. ³⁰ Suli taliqpium

argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirruḡ. Nakuutluḡniaqtuq piyaq-quḡupku argaḡhiḡan uumakḡa iluqaan timivich aullaḡiksraḡaniḡ anasiḡḡuqsagḡvḡmun.

Jesus Iḡisaurirurq Avitḡikun

³¹“Uqaqsimarupsuli, Kisupayaam avitkumiḡ nuliani qaitchilḡiḡuḡ aglaamik nalupqinaḡutinik avinnikun. ³²Aglaan uqautigipsi, Aḡutim nuliani tuniqsimagaluanḡaan ilaanun avitkumiḡ atlatuqtitkaa. Taamna avittuaq patchisauruq. Suli aḡun nuliaqtuaq avittuamik atlatuqmḡiḡuḡ.

Jesus Iḡisaurirurq Akiqsruutigun

³³“Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iḡugikkaptiknun inḡilḡaan, Akiqsruqtaḡuvich naviḡḡiaqnagu aglaan atuumayumagiḡ akiqsruuti-gikkan iḡuḡnun Atanḡum sivuḡaani. ³⁴Aglaan uqautigipsi, Sumiunniḡ akiqsruḡumiḡaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaḡigaa, ³⁵naagalununakun atakkii iḡiqtuiqsiaqvigigaa isigaḡmiḡun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaaqḡigigaa kamaḡaqtuam umialḡum. ³⁶Naagaqaa akiqsruḡumiḡaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaḡ qatiqsipkaḡumiḡaitkiḡ unniḡ taaqsipkaḡlugu. ³⁷Taatnamik, aḡiḡniaḡuvich aḡillapiḡumuutin sulḡ naagaḡniaḡuvich naagaallapiḡutin, atakkii supayaam uqaḡhum ilḡatauruam tamatkunḡa pigiitchuamitḡaqtauruq.

Jesus Iḡisaurirurq Akisaqtuḡikun

³⁸“Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Tri akisautiḡaḡli irimik, kiguttuḡ kigutmun.’ ³⁹Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuḡniaqnagu iḡuum pimaḡuk-taqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiḡun iqsrapiḡ alagumagiḡ iḡluanik iqsrapiḡ. ⁴⁰Kisupayaam akilḡipkaḡniaqpatin atnuḡaapnik uqaqsittaḡvḡḡmi pipkaḡumagiḡ quppiḡaan. ⁴¹Suli aḡuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmaḡmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiḡ malḡuḡnik mile-laaknik. ⁴²Iḡuum iḡiqpatin sumik-tasamma qaitchumagiḡ ilaanun. Suli iḡuk atugaksraḡukpan itigautipkaḡniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³“Tusaamagiksi itna uqaqsimaruaq, ‘Piqpagiyumagisi iḡuunia-qatiusi aasiḡ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi sulḡ agaayutilugich tamatkua piyuaq-tigikkasi. ⁴⁵Taatnaḡupsi qiniḡtitkiksi iḡuḡnun iḡuaqqun atriplugu aapari qilḡmi ittuaq, atakkii siqiniḡ siqiniḡaḡiksitkaa pigiitchuanunlu nakuuruanunlu sulḡ sialuktitlugu nalaunḡaruanunlu nalaunḡaitchuanunlu. ⁴⁶Piqpagiḡupsigik kisiitḡik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiḡḡak-taaḡniaqpiḡi Agaayyutmiḡ? Taatnatun tax-siliqirit pitḡapmiut. ⁴⁷Suli

paglagupsigik kisiitñik aniqatiusi, savaaqagñiqpisi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸Taatnamik nalaunjaruksraurusi atriługu aapagikkaqsi qıłanmi nalaunñallapiaqtuaq.”

Jesus İlisauriruu Nagliktuutitigun

6 ¹“Qaunagıtıçı savaagıniaqasıuñ nalaunjaruakun savaaqsi qıñııqusaaqsiñağusi sıvugaatni iñuıch. Taatnağupsi aapapsı qıłanmiittuam akılığumiñaitkaasi. ²Taatnamik aatchuğuvıch nagliktuutınık nıpitusırağautıgıniaqnağıch atriługıch ukpıññuaqtıt Jew-ñuruat katrağvıñıtñı sulı tumıttıanı kamasruqusaaqsiñaqhutıñ iñuñnun. Uqautıgıpsı, akılısıaqaanıktut. ³Aglaan aatchuğuvıch nagliktuutınık inuqsraqtuunun saumık argaıñ ilısimapkağıniaqnagu talıqpıum argakpıch savaañanık. ⁴Naglıktuisıttıçı nalunaqtuakun. Aapavıch qıłanmi qıñıtılaruam supayaanık akılısıaksrıttısıgaatın.”

Jesus İlisauriruu Agaayutıkun

⁵“Aasıısulı agaayugupsi pıñıaqası atriługıch ukpıññuaqtıt, atakkıı agaayullaturut makıtaplutıñ katrağvıñıtñı sulı saqquvıñıtñı tumıttıat qıñııllañıaquplutıñ iñuñnun. Uqautıgıpsı, akılısıaqaanıktut. ⁶Aglaan agaayutyagıñağuvıch ısığutın inıpnun taluluğusaıñ sulı agaayuyumautın aapapnun qıñığnaıtıhuamun. Aapavıch qıñıtılaruam nalunaqtuakun akılığısıgaatın. ⁷Sulı agaayuguvıch nıplırağıniaqnak imaılaanık uqautınık atriługıch ukpıqtuanıñıtıhuat, atakkıı ısumasuurut Agaayyutmun tusaağısıñıplutıñ taklılugu agaayugumıñ. ⁸Tuvrautınası, atakkıı Agaayyutım aapapsı ilısimagaa sumık inuqsraqtılaaqsi apıqsruğaluaqtıtınası ilaanun. ⁹İtna agaayuyumuısi,

‘Aapapta qıłanmiittuatiin!

İñupayaaq nunami kamaksrılı ilıpnık ipqıqsıtıluğ taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağnıılı añalattıçıñıñ iñupayaanık.

İñupayaaq nunami tupıksrılı pısuğıkkapnık
qıłanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtıgıtı uvlugagıkpın nıqımık inuğıkkaptıknık.

¹² Sulı natqıgutıluta kılлуqsautıptıknık

natqıgutrısmaaqmatun tamatkua savamaqlıuıtrıruanık
uvaptıknun.

¹³ Sulı sıvıllııtınıaqasıgıt uuktuaqsıuığımın,
aglaan annautiluta pıgııtıhuamıñ.

[Atakkıı umıalğurutın saññıpayaaqahutın kamanautıqaqhutınlu
ısuıtıhuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkıı natqıgutıgıpsıgık iñuıch kılлуqsautrıgıkkası, Aapapsı qıłanmiittuam natqıgutıgıpsıgıgı. ¹⁵ Aglaan natqıgutıñıtıgıpsıgık iñuıch

killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaŋmiittuam natqigutyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus Iļisautriruq Uisauraañikun

¹⁶“Suli uisauraağupsi, qiññaqaqnasi ipiqtnaqsılısi ukpiŋŋuaqtitun. Qiññağiñirağagnigaich kiiñnatiŋ qiñniqsusaalhiñnaqhutiŋ iñuŋnun ilinjitñik uisauraañigmikni. Uqautigipsi, akiļiusiaqaaniktut. ¹⁷Aglaan uisauraağupsi uqsruqtiglugich niaqusi, suli igğuglugich kiiñnasi; ¹⁸Qiñniqtihhiññağniaqasi iñuŋnun uisauraağusi aglaan Aapapsitñun qiñniñnaitchuamun, suli Aapapsi qiñniqtuam nalunaqtuakun akiļiusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iļisautriruq Umialgutitigun

¹⁹“Tugvaiñasi umialgutinik marrumuŋa nunamun, qupilğullu qaħumu-lu piiñniqsakkaŋanun, suli tigliŋniaqtit siqumitchiplutiŋ tigliktuğvianun. ²⁰Aglaan tugvaisitchi anniğikkapsitñik qilaŋmun qupilğullu qaħumlu piiñniqsagumiñaisaŋanun, suli tigliŋniaqtit siqumitchumiñaisaŋat-nun tigliŋniağutiŋ. ²¹Atakkii anniğipayaakkavich irvianu uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iļisautriruq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²²“Iri naniğigaa timim. Irrakkiñ qiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. ²³Aasiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiniat-tutin. Aglaan qiñilguitchupku Agaayyun [kaŋiqsitłaiļlutin pisuħhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaqtiginiaqpa!”

Jesus Iļisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴“Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malğunŋnik aŋaayuqaqaguni. Atakkii uumigigisigaa iļaqataa aasiñ piqpagilugu iļaqataa, naaga-qaa iluqnauqsimaagisiruq iļaqataanun aasiñ suksraağlugu iļaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmig-lu. ²⁵Taatnamik uqautigipsi, isumaaluŋniaqasi iñuułipsitñik, sumik niğigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnu-ğaagisipmagaapsi. Uvva iñuułiq pitluktuaŋunŋitpa niqimiñ suli timi atnuğaaniñ? ²⁶Qiñniqsigik tiŋmiurat siłami. Nautchirriitłaitchut naa-gaqaa kipritłaitchut tugvaiłutiŋlu siğļuagmiknun. Naagauvva Aapapsi qilaŋmiittuam niğipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuaŋunŋiñniqpisi tiŋmiuraniñ? ²⁷Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusilaagisivauŋ iñuułi? ²⁸Suli suvaata isumaalugagivisi atnuğaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaŋatnik. Savatłaitmiut naagaqaa ukiłharritłaitmiut. ²⁹Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamanaqtigigaluaqhuni atnuğaqaŋiñniqsuq atriplugich piññaqnaq-

tuat nauriat. ³⁰Taatna Agaayyutim qaunagitlaniqqagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutinj ikniġmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inuġikkapsitñik. Ukpiqsriġikiññaqpat! ³¹Isumaalukasi itnaġusi, Sumik niġiñiaqpisa imiġutalu atnugaaqaġutalu? ³²Atakkii ukpiñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qilañmiittuaq ilisimaruq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³Pakaaqqaagilugu Agaayyun aňalatchiruaq nalaunjaruañupluni umialiktun. Taatnaġupsi qaitchigisigipsi inuġikkapayaapsitñik. ³⁴Taatnamik isumaaluñiaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq injmigun. Uvlulaat ikuiliiuġutiqaaniktut injmigulaa.”

Jesus Iļisauriruaq Atanniġikun

7 ¹“Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniġitchumagaasi. ²Atakkii atanniġupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³Suvaata tautukpiuñ irriutañuluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliquitigijitlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴Qanuġuvva uqautriñiaġniqich aniqatiupnun, ‘Piiġlagu irriutañuluuraq irimiitan,’ qiñisunjaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵Ukpiñuaqtii, sivulliulugu piiqsirruñ qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniaġiñli nalupqinaġlugu irriutaiqsġiksran aniqatvich iraaniñ. ⁶Qaiññaqasigij ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiagaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigij akisuruat sunjaurat sivuġaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaġaich isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

⁷“Inġupsi qaisaugisiruaq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuġupsi talu aňmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸Atakkii kiñapayaaq injiqsruqtuaq akuqtuigisiruaq, sulii pakaaqatuaq paqitchigisiruaq, sulii talu aňmakkaugisiruaq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹Kia iġniñi qaitchigisivaun uyaġaňmik injiqaan qaqquqtuġuguni? ¹⁰Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik injiqaan aqalaktuġuguni? ¹¹Pigiitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq qaitchiġiksraqsi nakuuruanik sunik qitunġaurapitñun, maataasuu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiaqiaqtuq nakuuruamik tamatkununa injiqsruqtuanun ilaanun. ¹²Qanusipayaatigun irrutitqusuuupsi atlanun iñuñun taatnatuntuuq irrutriyumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa iļisauttutinich sivuniksriqirit sulii maligutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³“Isiġitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuaq piyaqquġviksramun añiruq, sulii tumi tasamuña qaġanaqtuq aasiñ iñuġiaktuat

igliǵvigiplugu. ¹⁴Aglaan paa sivuniqaqtuaq iñuulǵımun amisuurauraqtuq sulı apqun tasamıña qaǵanaıtchuq. Aasiıñ iñugiakisuurat paqıtkaat.”

Napaaqtuq İlisagıgaat Asiañıgıun

¹⁵“Qaunagıtıchi sivuniksriqıñıuaqtuanik utlauruqtuat ilipnun atnuǵaǵutıñ ipnaisun qaamiktıgıun, aglaan ilıumiktıgıun amaqqutun uǵıaǵnaqhutıñ. ¹⁶Asiañısıgıun ilısagıniagısi. İñuıch asiagıniagıuuvat asiaviññik kakıtııñnaniñ, naagaqaa aqpiññik kakıtıaǵnalıgaaniñ? ¹⁷Napaaqtuǵıksuaq naurıraqtuq asiagıksuanik, aglaan napaaqtuǵıılaq naurıraqtuq asiagııtchuanik. ¹⁸Napaaqtuǵıksuaq naurıtıaitchuq asiagııtchuanik, sulı napaaqtuǵııtchuq naurıtıaitchuq asiagıksuanik. ¹⁹Napaaqtupayaaq asırrıtıaitchuq asiagıksuanik kipikkauraqtuq igıtaupluniasıñ iknıǵmun. ²⁰Taatnamik asiñısıgıun ilıtchuǵıniagısi, ami iñuunıallauñhatıgıun.”

Qaǵaunniñ Nalunıǵıpsı

²¹“Kıñapayaaq uqaqtuq uvañnun, ‘Atanııq,’ isiǵumiñaitchuq añaauyqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupıksrıurat pisuñhanik aapam qılañıııttuam. ²²Aqullıǵımi uvlumi iñugiaktuat iñuıch uqagısirut uvañnun, ‘Atanııq, sivuniksriqısuurugut atıgıkkapkun anıtqataqıgıch irrusıqıııch sulı savaaqahuta iñugiaktuanik quvıqnaqtuanik.’ ²³Aasiıñ nalupqınaıǵıluǵu uqautıgısigıtka, ‘Piıgıtıchi uvañniñ. İlisimañıñıǵıpsı, piǵıilıqırisii!’ ”

Malǵuk Tuppirik

²⁴“Taatnamik kisupayaaq tusaaruaq tamatkunıña nipliuttıgıkkamnik aasiıñ atuǵıgıch, atriqaqtuq puqıksaamik iñuñmik tuppiruamik uyaǵaum qaañanun. ²⁵Sialugruaǵuqman kuugıch ulıtlutıñ, sulı anuqıǵruaǵuqman makıtalguplunı taamna tupıq ulǵunıñııqsuq, atakkıi turvıqahuni uyaǵañmik. ²⁶Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliuttıtimnik atuumanıñamıgıch atriqaqtuq isumalguıtchuanik iñuñmik tuppiruamik qavıam qaañanun. ²⁷Sialugruaǵuqman kuugıch ulıtlutıñ, sulı anuqıǵuqman makıtalguitıñı tupıq ulǵunıqsuq suksraunǵıılapıahuni.”

²⁸Jesus uqañaiqman taapkunıña iñugiaktuat iñuıch quvıǵusunıqsut ilısautıtaiñik. ²⁹Atakkıi Jesus-ñum ilısautıniǵai ańalatchısqıqtuatun iñuktun, atrısuñaqnagıch aglalıqırit.

Jesus Mamıtıchıruq Auyugaqtualıñmik

8

¹ Jesus atqaqman qimıǵaamiñ, iñugayaaqpaurat malıñıñaat.

² Tavrani auyugaqtualǵum utlakami sitquǵıvıgıniǵaa sivuǵaanun

uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mamitlhiñaugikma.” ³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñigaa nipliqhuni, “Piyummatiqaqtuña, mamitin!” Tavrauva añutim auyugaqtuña mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Uqağniaqnak kisumununniñ inñumun, aglaan tau-tuktitchaqtuagiñ agaayuliqsimun isivgiuqtillutin. Aatchuiyumautin tunilautinik Agaayutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisaa. Taatnağuvich inñupayaam ilitchuginiğaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruaq Añuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, añuyyiuqtit qaukhiata Rome-mağmium paağniğaa apiqsruqlugu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliğniqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulatlaitchuaq ihui!liulla-piaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Utlakkisigiga aasiñ ihuaqsilugu.” ⁸ Añuyyiuqtit qaukhiata kiuniğaa, “Ataniiq, utlaktakrañilūqtuñau-niñ tupimnun, aglaan tillisiqahhiñağiñ savaktigali ihuaqsiyumuq. ⁹ Atakkii aňalatiqaqmiuña qaukhiğnik suli añuyyiuqtitaqqluña aňala-tamnik. Tilikapku una, ‘Aullağiñ!’ aullağauquq. Suli tilikapku taamna, ‘Qağğaiñ!’ aggiğauquq. Suli tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piuñ!’ pirağiğaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiuñ taamna quviğusuñniqsuq. Nipliutiniğai inñuich maliktuat inñiñik, “Iñumun uqautigipsi, paqit-chinitchuña Israel-unniñ kisumik ukpiqsri!lapiaktuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Inñugiaktuat Jew-ñuñitchuat aggiğisirut kivakna-miñ suli kanaknañiñ aquvillutinaasiñ niğiqpaktuani Agaayutim añaayuaqutaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayutmun qitungağiniruat igitaugisirut taagñiqsrallapia-mun. Tavrani qiağisirut tiriqulalutinunniñ kigutinich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutiniğaa añuyyiuqtit aňalataat, “Añilağiñ. Ukpiqsri!lapiakun inñiq-taugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktigñiqsuq taavrumani sassañiğmi.

Jesus Mamititchiruaq Inñugiaktuanik Inñuñnik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuñniğaa Peter-m aaka-ruaña nalaruaq uunaqłuktitluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksinñigaa argaigun aasiñ uunaqłunaiqhuni. Tavra makitiqhuni niqłiugutiaqsiniğai. ¹⁶ Unnuksraaqman inñugiaktuat irrusiqłuqaqtuat tikiutruğniğaiç ilaanun, aasiñ Jesus-ñum anittağniğai irrusiqłuich uqahimniñik, suli ihuaq-siqlugich iluqaisa atniğnaqtuat. ¹⁷ Atuumakamiuñ taamna tañiğniğaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana, “Ilaan piigai sayairrutivut timikun suli akigağiplugich atniğnautivut.”

Isaiah 53:4

Iluqnaunitchuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ḡum tautukamigich iṅugayaat avatimiñi tiliñigai maliguaqtini ikaaquplugich igluanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliqhuni, “Iṅisautrii, malikkisiikpiñ sumupayaaguvich.” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tiṅmiuratlu silam ugluqaqhutiṅ, aglaan Iḡñiṅan Iñuum iniksraitkaa napmun tullaliksraṅa niaquḡikkaḡmi.” ²¹ Atlamsuli maliguaqtim nipliutiniḡaa, “Ataniiq, iṅuviḡiallaktiqaaglugu aapaga malikkumaikpiñli.” ²² Aglaan Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Malinḡa, tamatkua tuquṅaruat irrutchikun iṅuviqsillich tuquṅaruanik.”

Jesus-ḡum Quunniḡuqtitkaa

²³ Aasiñ ikinisquq umiamun maliguaqtailu malikhutiṅ. ²⁴ Tavrakḡatchiaq anuḡḡigruaḡuḡniqsuq narvaqpaq qaiqpaich immaut-ruḡñialiqḡugu umiaq, aglaan Jesus siñiktuaḡniqsuq. ²⁵ Maliguaqtañ utlakḡugu iqiiqsagñiḡaat nipliqhutiṅ, “Ataniiq, anniqsuqtigut piyaqquaq-sirugut.” ²⁶ Aglaan nipliutiniḡai, “Ukpiqsriḡikiññaqpat! Suvaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiḡniḡik anuḡilu qaiqpaiḡlu, aasiñ quunniḡuḡniqsuq. ²⁷ Maliguaqtañ quviḡusukhutiṅ uqaḡniqsut, “Qanusuniqpa una aṅun anuḡimunniiñ qaiḡiḡpauratlu kamagivatruḡ?”

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Aṅutik Irrusiḡuqaqtuak

²⁸ Jesus tikitman igluanun narvaqpaum nunaṅanun Gadarenes, malḡuk aṅutik irrusiḡullak nuyuaḡnallapiaqtuak agḡiqhutik iṅuviḡniñ paaḡniḡaaq, kia-unniñ iñuum qaṅḡilḡuisak apqutmi. ²⁹ Iḡialaniqsuk, “Suniaqpisiguk? Agḡiqpich nagliksaaqtitchaqtuaghunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniaqaḡniqsuq iñugiḡallapiaqtuanik niḡiruanik uḡasi-piaṅitchuami. ³¹ Irrusiḡuḡich iṅiqsruaḡniḡaat Jesus, “Aninniḡuḡtiḡut tuyuḡisigut tamatkununaḡ kunianun.” ³² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aullaḡitchi!” Aasiñ anikamiṅ malḡuḡniñ aṅutiṅniñ isḡniqsut munaq-sranun kunianun. Iluqatiṅ kuniat paṅaliḡniqsut tuṅaanun narvaqpaum, naparaqhutiṅ qutailakun ipnakun aasiñ ipiḡlutiṅ. ³³ Qaunaksriuat kunianik piḡruḡniqsut nunaaqqimun. Tarani uqautiginiḡaat iluqaan qanuḡtilaanḡak aṅutik irrusiḡullak. ³⁴ Iluqatiṅ nunaaqqim iñuiñ paaḡniḡaat Jesus. Tautukamitruḡ iṅiqtiḡniḡaat unitquplugu nunaaqqiḡtiṅ.

Jesus Mamititchiruq Aṅutmik Aulatlaitchuamik

9 ¹ Jesus ikiḡluni umiamun ikaagñisquq aasii tikitḡluni nunaaqqimiñun. ² Iḡaṅich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivḡani. Jesus-ḡum tautukamiṅ ukpiqsriḡhat niḡliḡniqsuq aulatlaitchuamun, “Iḡauraamaanḡ, quviatchaḡiḡiḡiñ. Killuqsautitin natḡiqutikkaurut.” ³ Iḡaṅich

aglaliqirit uqaǵniqsut inmiknun, “Una inuk uqaǵniqluktaǵniqsuq.”
 4 Jesus ilisimaplugich isummatinich nipliǵniqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitчуanik? 5 Nalliaknik qaǵanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisuǵiñ?’ 6 Iliitchuǵitqugipsi Iǵniñanik Inuum aǵalatchisiquaqtilaananik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.” Tavraasiin nipliǵniqsuq aulallaitчуamun, “Makillutin tigulugich ikivǵatin agǵiñ.” 7 Anun makitluni aiñiqsuq. 8 Inugayaat qiniqtuat taavrumiña quvǵutчуaniqsut, aasiin kamaksruǵniǵaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aǵalatchiǵimik inun.

Jesus-ǵum Tuǵuǵaa Matthew

9 Jesus aullaqami tavrakña tautuñniǵaa anun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliqivini nipliutipluguasi, “Malinña.” Matthew-m makitluni malinniǵaa. 10 Jesus niǵiñiaqtitlugu Matthew-m tupqani inuǵiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutin niǵiqasiǵniǵaich Jesus-ǵum maliguaqtañlu. 11 Pharisee-ǵuruat tautukamitruñ taamna apiqsruǵniǵaich maliguaqtañlu, “Suvaata ilisautriksi niǵiñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” 12 Jesus-ǵum tusaakamiñ Pharisee-ǵuruat apiqsruutaat nipliǵniqsuq, “Tamatkua surruitчуat inuqsratlaitчуt taaktimik, aglaan tamatkua atniǵnaqtuat. 13 Ki, iitchaqsuñata taavruma uqalhan qanuu-tautilaananik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuǵimñ.’ Agǵinitchuña tuǵuǵiaǵlugich nalaunjaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

14 Maliguaqtañ John-ǵum utlanniǵaat Jesus aasi apiqsruǵu, “Suvaata uvagut Pharisee-ǵuruatlu uisauraagǵivisa aasiili maliguaqtitin taatnatun piñgitmipkaǵugich?” 15 Jesus-ǵum kiuniǵai, “Ilauraañi ilaqatniñniaqtuam alianniutlaitчуt ilaan nayuqataulhani ilinjitni. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiñniaqtuq. Tavrani aullaanikpan ilauraañi alianniugisirut uisauraagutin. 16 Inuk ilaaqtuitlaitчуq nutaamik iliqniǵmik atnuǵaalunmun, atakkii ilaaǵutauruaq algutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuǵaamiñ aasiin allaq aglitlukhuni. 17 Naagaqaa inuich kuviritlaitчуt nutaamik misuqqumik puuǵruanun. Taatnagaluamkypata puuǵruat qaagñiaqtut aasiin misuǵuq kuviłuni suli puunich suksraunǵitutin. Aglaan kuviraǵiǵaat nutaaq misuǵuq nutaamun puumun. Iluqatikli puuǵlu misuǵuǵlu piiñǵinitchumuuk.”

Jairus-ǵum Pania suli Aǵnaq Aksiniktuaq Jesus-ǵum Atnuǵaananik

18 Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ǵuruat katraǵviata tikiñniqsuq sitquqhuni sivuǵaanun Jesus nipliqhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluña aksiaǵuñ argaknik inuulunia-

siin.” ¹⁹ Jesus-ḡum makitluni maliḡniḡaa piqatigiplugich maliḡuaqtini. ²⁰ Maliktitlugu aḡnam aunaaqsruguitlaiqsuam qulit malḡuḡni ukiuni tikiñniḡaa tunuanun Jesus-ḡum, aksilluḡuasiin atnuḡaanan akuagun ²¹ isumapluni iḡmiñun, “Aksillagukkaluaḡiga quppiḡaan mamilluḡaasiin.” ²² Jesus-ḡum kiniaqami qiniḡniḡaa aḡnaq nipluuti-pluḡuasiin, “Aḡnaaq, quvatchauḡigini. Ukpisriḡipich iḡuaqspkagaatin.” Tavrakḡatchiaq aḡnaq iḡuaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ḡum tikitñami sivuliuqtim tupqanun tautuḡniḡai supluauḡuḡnanik atuqtuuraqtit iḡugayaatlu kinuvguruat. ²⁴ Nipliḡniqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuquḡanjitchuq. Siñiktuaqsiḡaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginiḡaat Jesus. ²⁵ Iḡugayaat anianikmata, Jesus isiḡniqsuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ argaḡmigun niviaqsiagruk makinniqsuq. ²⁶ Iñuich siaminniḡaat tusaayu-gaallautaq taavrumuuna nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Iññuḡnik Ayaḡaruḡnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakḡa malḡuk ayaḡaruak aḡutik maliḡniḡaa kappaiḡaplutik, “Nagliḡillaḡniḡaqtiguk, iḡniḡikkaḡatiin David-ḡum.” ²⁸ Jesus isiqman tupiḡmun ayaḡaruak utlaḡniḡaa. Aasiin Jesus-ḡum apiqsruḡniḡik, “Ukpiḡivitku uvamnun taamna savaaḡitlatilaḡa?” Taapkuak kiuniḡaa, “Aa, Ataniq.” ²⁹ Jesus-ḡum aksinḡniḡik irinikkun nipluuti-plugik, “Ukpiḡipluḡa taatnaqhutik qiniḡtlasiḡsutiḡ.” ³⁰ Taapkuak aḡutik qiniḡtlasiḡqiniḡisuk. Jesus-ḡum alḡaqsullapiḡniḡik uqaquḡitlugik kisumununniiñ taavrumiḡa, ³¹ aglaan aullaqamik siaminniḡaa tusaayu-gaallautaq Jesus-kun nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Aḡutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqspmiḡlu. Aḡun irrusiqḡulik uqatlaiḡaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqḡuk anitmagu uqatlaiḡaaq aḡun uqaqsiḡniqsuq, iḡugayaat quviḡusukhutiḡ nipliḡniqsut, “Qaḡaunniñ tautuksimaiñniqsugut atrinḡanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat nipliḡniqsut, “Anitchiraqtut irrusiqḡuḡnik atuḡuḡu saḡḡia aḡalataata irrusiqḡuich.”

Jesus-ḡum Iḡunḡuksriḡha

³⁵ Aasiin Jesus kukiḡuḡniqsuq nunaaqqipayaanu nunaaqqiuraniḡu, iḡisautripluni Jew-ḡuruat katraḡviḡitni quliaqtaḡiplugulu tusaayugaal-lautaq Agaayyutim aḡaayyqautaagun sulii mamititlugich qanusipayaanik atniḡnautilḡiḡlu naḡirrutilḡiḡlu. ³⁶ Tautukamigich iḡugayaat iḡunḡuchanḡniqsuq, atakkii iḡuilliuqhutiḡ qanuqsausiuqhutiḡlu atriḡluḡu ipnaiḡ qaunaksraiḡaaq. ³⁷ Jesus-ḡum uqautiniḡai maliḡuaqtini, “Katittakraq iḡumun iḡugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Iḡiqsruḡsiḡuḡ aḡaayy-qaḡa katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivimun.”

Jesus Piksraqtuq Qulit Malġuḡnik Uqqiraqtinik

10 ¹Jesus-ḡum inḡmiñuquniġai qulit malġuk maliguaqtini, aasiñ saḡḡiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqḡuḡnik suli iḡuaqsip-kaitlasiplugich qanusipayaanik naḡirrutiliḡnik. ²Uvva ukua qulit malġuk uqqiraqtain atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu iġñak Zebedee-m, ³Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu iġñiḡa Alphaeus-ḡum, suli Thaddaeus, ⁴Simon-lu ilaḡata Zealot-kuaqtuq, suli Judas Iscariot aat-chuutigitniquaqtuq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ḡum Aullaqtitkai Qulit Malġuich Maliguaqtini

⁵Taapkua qulit malġuk Jesus-ḡum tuyuġiniġai alġaqsruḡlugich itnaqhuni, “Aullaġniaqasi Jew-ḡuḡitḡuanun naagaqaa isiġniaqasi nunaaqqipayaanitñun Samaria-ġmiut. ⁶Aglaan aullaḡhiñaġitchi iñuiñun Israel-ḡum ittuanun tammaummiruaitun ipnaisun. ⁷Aasiñ iglauḡḡap-sitñi quliaqtuaġiyumagiksi, ‘Agaayyun aḡalatchiḡhiñaaguqtuq iñuḡnik nutaakun.’ ⁸Iḡuaqsipkaiḡlusi atniġñaqtuanik, aḡipkaqtillugich tuquruat, mamititchiḡlusi auyugaqtualgitñik, anittaḡlugich irrusiqḡuich, suli aat-chuutigiyumagiksi akuqtuaġikkaqsi akiilaḡlugu. ⁹Maniḡaagaḡniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniiñ kanḡuyamiglu. ¹⁰Puukataiḡaḡusi aullaḡpsi, quppiġaatqiutaiḡaḡusiḡu, suli aluġutitqiutaiḡaḡusi, naagaqaa ayauppianḡaḡusi, atakkii savakti piqaqtitaksrauruq inuġikkanaḡnik. ¹¹Nunaaqqimupayaḡupsi naagaqaa nunaaqqiuramun pakakkumausi iñuḡmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullaḡniaḡ-lapsitñunaglaan. ¹²Tukkuummigupsi taavrumani tupiġmi nipliġumuusi, ‘Agaayyutim iḡuaqutillaḡniaḡumagaasi.’ ¹³Iñuich taapkua paḡlak-pasi tutqiutiqaḡniaqtut. Aglaan paḡlanjtpasi tutqiutiqaḡumiñaitchut. ¹⁴Kisupayaam akuqtuḡitpasi naagaqaa naalaḡnisuḡitpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsiuḡ apyuq isigapsitñiñ aniñiaḡupsi tupiġmiñ naagaqaa nunaaq-qimiñ. ¹⁵Iḡumun uqautigipsi, qaḡanatluḡniaqtuq iñuiñi Sodom-ḡum Gomorrah-ḡumlu Atanniivium uvluani taapkunakḡa iñuiñiñ tukkulliḡit-chuamiñ ilipsitñik nunaaqqiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

¹⁶“Tuyuġiniaḡipsi ipnaisun akunġatnun amaqqut. Taatnamik puqik-kumausi nimiġiatun suli suḡlukkatalaitchuaton tiḡmiaḡruuratun. ¹⁷Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaqsittaḡviḡmuutigisigaasi ipiġaqtuḡlusi Jew-ḡuruat katraḡviḡjitñi. ¹⁸Suli pisigilunḡa tikiutrauniaqtusi sivuġaatnun kavanauruat umialġiḡlu. Piviksraqaḡisirusi iḡisimaraulusi ilinjitñun suli Jew-ḡuḡitḡuanun. ¹⁹Aglaan tiguraḡupsi isumaaluḡnia-

qasi qanuq naagaqaa sumik uqag̃niaqtilaapsit̃nik, atakkii tavraḡuqpan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsit̃nik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqag̃umiñaitchusi, aglaan Irrusiḡa Aapapsi uqag̃isiruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigi-gisigaa aniqatni tuqputautqulugu, sulii aapam pigisipmigliaa taatnatun qitungaurani; ililgaat akikḡaqtuipmiñiqsut anayyuqag̃miknik aasiiñ anayyuqaatij tuqputillugich. ²² Iñupayaam uumigiliutigisigaasi piquitigiluja, aglaan makitaruaq payaḡaiḡuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaqsiugupsu uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Ilumun uqautigipsi naatchit̃lasigaluaqasi savaapsit̃nik nunaaqqipayaat̃ni Israel-ḡum Iḡñiḡa Iñuum agḡigisiruq. ²⁴ Malig̃uaqti kamanatlutlaitchuq ilisautriminiñ, naagaqaa savakti aḡaayyuqag̃miñiñ. ²⁵ Iñuich uumigigisigaat malig̃uaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaḡa, sulii taatnatuntuuq savakti aḡaayyuqan̄atun. Iñuich tuḡḡiraḡniqpatruḡ aḡaayyuqan̄a tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuḡḡiraḡniagaich taavrumiḡa atig̃mik.

Sivuug̃aginasigik Iñuich

²⁶ “Iqsiginiqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, sulii nalunaqtuapayaaq ilitchuḡipkakkkaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkaḡa ilipsit̃nun taag̃mi uqautigiyumagiksi qaumami. Sulii iñuich isivruutigikkaḡat siuttapsit̃nun quliaqtuag̃iyumagiksi tupqich qaḡatniñ. ²⁸ Sulii iqsiginiqnaḡich iñuich tuqputchiraḡaqtuat timimik, aglaan tuqputchumiñaitkaat iñuusiq; sivuug̃ag̃iḡhiñaqsiuḡ taamna piyaqquit̃laruaq iluqaaknik iñuutchimiglu timimiglu anasiñḡuqsag̃viḡmi. ²⁹ Uvva malḡuk tiḡmiurak tunit̃laitpak atautchimun nallig̃lugik maniuramik? Naagaavva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunḡaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsit̃ni sulii qanutun iñugiaktilaḡat. ³¹ Taatnaḡusi sivuug̃anasi, akisuruḡutluktusi tamatku-nakḡa tiḡmiuraḡayaaniñ.

Uqag̃iḡhalu Piiḡaag̃iḡhalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuḡaatni iñuich piginiḡuni uvamnun, ilaa nalupqinaig̃lugu uqag̃igisipmigiga sivuḡaani Aapaa qilḡmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piiḡaag̃ikpana iñun̄nun piiḡaag̃igisipmigiga Apaanan qilḡmiittuamun.

Jesus Ag̃iutriruq Aviktuiḡig̃mik

³⁴ “Isumaniaqasi ag̃ig̃niḡluja tikiutityaḡlugu tutqiuḡ nunamun aglaan savikpak. Ag̃iḡitchuḡa iñuich piqatigiiksityaḡlugich aglaan atingiqplugich.

³⁵ Atakkii piquitigiluja iḡñiguruat akikḡaqtuit̃lasip̃lugich aapamiknik,

paniuruat aakamikniglu,
ukuajuuruat aakaruumikniglu.

36 Iñuum tupiqatitji uumigirigigisigai.

Micah 7:6

37 “Iñuum piqpagitlukkumiuj aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukku-miuj igñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtigijitkiga. 38 Suli iñuum akiggiutititkumiuj sannigutani maligluja maliguaqtigijitkiga. 39 Iñuum tigummiñiaqtuam iñuuligmiñik tammaigisigaa ilumutuuruuq iñuuliq; aasiñ iñuum tammaigumiuj iñuulhi piqutigiluja piññaaktaagigisigaa.

Akiļiusiaksrat

40 “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaaja, suli kisupayaaq akuqtuiruaq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyugiriga. 41 Kiña iñuk akuqtuiruaq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaaktaaksrajaatitun, suli iñuk akuqtuiruaq nalaunjaruamik iñuujmik pisigiplugu nalaunjaruajułha iñuum akuqtuigisiruq nalaunjaruajułha iñuum akiļiusiajatun. 42 Suli kisupayaaq aatchuiruaq atautchimununniiñ makua kamanaiññiqsauruat maliguaqtima nigliñiaqtuamik imigmik qallutmun pisigilugu maliguaqtaułha, ilumun uqautigipsi, tammai yumiñaiłlapiagaa akiļiusiaksrani.”

11 ¹ Jesus naatchianikami ilisautriğigmiñik qulit malğuk maliguaqtimiñik aullağniqsuq tavrakja ilisautriyaqhuni suli quliaqtuagiahuni nunaaqqiñitñun Galilee-m.

John Paptaaqtitçhiri Tuyuqaqtuq Malğunjik Maliguaqtinjik

² John tusaakami isiqtauligmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, savaaqaqtılaananik, tuyuginigik malğuk maliguaqtinjik ³ apiqsruğiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkana agğigñiağniplugu? Naaga nigiuñniaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ñum kiunigik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qiñikkaqsik. ⁵ Ayaunjaruat qinıtlasiplutinj, pisutlaitchuatl pisutlasiplutinj, auyugaqtualgilılu mamitikkauplutinj, tusaatlaitchuatl tusaatlasiplutinj, tuqujaruat aņipkaqlugich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuajułpluni ilaippannun. ⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuaq pisigiluja.”

⁷ John-ñum maliguaqtik aullaqaqsiqmaknik Jesus uqaaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qinıgiaqpisi iñuilaami nunami, ivigaamik aņalataakkananik anuğim? ⁸ Sumikmi qinıgiağniqpisi? Iñuujmik atnugaaqqtuag akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnugaanik iñuuniaqtuajułrut umialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinjitpan

sumikmi qiñigiqpisi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qiñikkaqsi pitluktutq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰Uvvauna aglausimaruq John-kun,

‘Atañi, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyagisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹Illumutuuruamik uqaqtuŋa ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktutq iñuñniñ aniruaninñ nunami uvuñanunaglaan. Aglaan iñupayaaq kamanainñiqsrauruq ukunakŋa Agaayyutim aŋalatañiñiñ kamanatluktutq John-miñ. ¹²John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aullağniñiqsuq aŋalatağmiñik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilililqisuiñiqsut uvuñanunaglaan. ¹³Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ñum maliğutaksrañiñ uqağigaat John-ñum agğiğniñiahanunaglaan. ¹⁴Ukpiğisukkupsiuñ sivuniksriqirit uqağikkanat ukpiğiniağiksi John Elijah-ñutilaananik agğiqağumaruamik. ¹⁵Kiña iñuk siutiaqtutq tusaali.

¹⁶“Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppip-lutitñ tuniriñiaqtuatun katimmaviñiñi suli tuqlirautilutitñ avatmun,

¹⁷‘Atuqtuurautilgaluagipsi aglaan ağiğitlusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinik aglaan qianjitchusi.’

¹⁸John agğiqaami niğitlailiñiqsuq imiğluniñu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqłuqağniplugu. ¹⁹Iğniña Iñuum agğiqaami niğitlavluni imitlavluni-lu atlatitun, aglaan uqautiginigaat itna, ‘Marra niğiqsuruuq imiqtuqtulu, ilauraaginigaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa ilitchuğip-kautauruq ilumutuuplugu savaaŋagun.”

Ukpijitchuat Nunaaqqich Iñatni

²⁰Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqaşniğai iñuich nunaaqqiñi savaaqağvigitlukkanu quvinaqtuanik atakkii isummitqinjmata. ²¹“Nakliuñ Chorazin-nağmisiu! Nakliuñ Bethsaida-ğmisiu! Savaaqağaluqaqtuŋa iñugiaktuanik quvinaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvinaqtuat qiñikkasi savaaŋuniqpata iñilğaanimma Tyre-miñu Sidon-miñu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnugaagutitñ suli agramun aquvillutitñ qiniqtitlugu taavrumuuna mumiñiqitñ killuqsautmikniñ. ²²Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iglutuyunaitlukkisiruq ukunakŋa Tyre-miñu Sidon-miñu ilipsitñi. ²³Aasiñ Capernaum-misiu! Kamanagaşugivisi? Iktaugisirusi anasiññuqsagañimun. Atakkii quvinaqtuat savaaŋuruat ilipsitñi savaaŋuniqpata Sodom-mi, ittuiñağayağaluqaqtuq uvuñanunaglaan. ²⁴Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksrañat qağanatluñniaqtuq atanniusiaksrapsitñi.”

Agğiçhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵Tavraasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Aapañ, atanguruatiin qilañmi nuna-miñu, quyagikiñ! Sagvigitin puqiitchuanun sut iriqsimaruat puqiksuaniñ

ilisisamaruaniñlu. ²⁶Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷Aapaa sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ inuum ilisimanjitkaa iğñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi iğñiguruam inupayaamlu iğñiguruam ilitchuğipkakkana aapamik. ²⁸Minguqtuasii uqumai!liuqtuasii! Uvuñağitchi, minguiq-siaqtitchumagipsili. ²⁹Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisağvigilunaañ. Taatnağupsi inuutchisi minguiqsiagñiaqtut atakkii piisaanitchuñ atchikñuñalu. ³⁰Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qağanaqtuq.”

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

12 ¹Akuniisunaqatin Jesus-lu maliguaqtai!u apqusaagñiqsut mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ñum maliguaqtai niğisuliqhutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ niğiplutin. ²Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyañigaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgil!apiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.” ³Jesus-ñum kiunigai, “Aqliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaanat niğisuliqamin. ⁴David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatai!u, niğirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik niğiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuagñangitchuq niğipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵Suli aqliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayugnaqsiliugñiañhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisai!ñhat navguikamin maligutaksranik. ⁶Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkalaqtuq kamanatluktuq agaayyuvikpañmiñ. ⁷Ilisimanayağniğupsi qanuutautilaanani uuma uqañhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tuni!laqtuğimñ,’ suksraunğigayaitchisi inuich killukuanitchuat. ⁸Atakkii Iğñiña Inuum ataniğigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Añun Argalik Pannaqłuktanik

⁹Jesus tavrakña aullaqami isigniqsuq Jew-ñuruat ktrağviatnun. ¹⁰Añutiqağniqsuq tavrani pannaqłuktanik argalik. Atlanik inuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksrañliqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniğaat maligutaksrakuagnaqmagaan iñuaqsiqkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹Jesus nipliutiniğai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni ilunaa-mun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiñniqpaun taavrumakña? ¹²Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatluktuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” ¹³Aasiñ nipliutiplugu taamna añun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isañniğai argañni aasiñ iñuaqsiplutin iğlunjsitun argaiñ iliplutin. ¹⁴Tavrakña Pharisee-ñuruat anikamin katiplutin sivunniugñiqsut qanuğlugu Jesus tuqqutçukługu.

Agaayyutim Piksraqtaanuruaq Savaktaa

15 Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaanatnik, aullag̃niqsuq tavrakja. Iñugiaktuat iñuich maliñnigaat. Jesus-ɲum iħuaqsirağ̃ağ̃nigai iluqaisa atniğ̃naqtuat. 16 Jesus-ɲum iñiqtiğ̃nigai iñuich uqağ̃itquɲitluni. 17 Taamna immiqsaqlugu uqautamaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

18 “Uvvauna savaktiga piksraqtaag̃ikkaga!

Ilaanuruq piqpagikkaga suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iligisigiga irrusillautaga ilaanun,

suli quliaqtaag̃igisigaa iñupayaanun

qanuq atanniiħiksraga iñupayaanik atisilugich.

19 Uqaalatlaitchuq ig̃ialalunilu.

Kia-unniiñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

20 Piyacquğ̃niañtkai sayaitchuat iñuich ittuat piğ̃ittuatun ivikpaktun naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğ̃aɲatun

atanniiħiksrağ̃miñunaglaan iñupayaanik nalaunjalunilu atisilunilu.

21 Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğ̃iugaqag̃isirut.”

Isaiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

22 Iñuich Jesus-muutiniğ̃aat aɲun irrusiqłulik ayaunaruag̃lu uqat-laitchuağ̃lu. Jesus-ɲum iħuaqsiniğ̃aa. Tavrali taamna aɲun uqatlasirug̃ qiniitlasiplunilu. 23 Iluqatiɲ iñuich quvig̃utchaɲniqsut uqaqhutiɲ, “Kiɲuviag̃iñtkaluag̃niqpauñ una David-ɲum?” 24 Aglaan Pharisee-ɲuruat tusaakamitruɲ uqağ̃niqsut, “Jesus anitchirag̃aiñiqsuq irrusiqłuñnik iñuñniñ̃ atuqlugu saɲɲia Beelzebul-ɲum aɲalataata irrusiqłuich.” 25 Jesus-ɲum ilisimaplugich sumik isummatilaañatnik uqautiniğ̃ai, “Iñuich atanguviɲmiguuq akikɲautirut avatmun; ataniğ̃liasiiñ taavrumani suksrauñgiğ̃niqtuq iñugikkani avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamiɲ makitatlaitchut. 26 Taatnatuntuuq tuunğ̃aq irrusiqłuñni avgumagumiɲ akikɲautilutiɲ avatmun atanguvia isukliñ-niaqtuq. 27 Aasiiñ anittağ̃upkich irrusiqłuich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağ̃uuvatigik irrusiqłuich? Taatnamik atanniqsuqtiginiag̃isi. 28 Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqłuñnik, nalupqinaitchuq Agaayyutim aɲalatchianiktilaana iñuñnik akunnapsitni. 29 Kiñapayaq isiguktuaq saɲɲiruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaag̃lugu saɲɲiruaq iñuk tiglikkisirug̃ suurañiñik. 30 Iñuk piqatauñitchuaq uvamni akikɲautirug̃ uvamnun, suli iñuk katitchiqatauñitchuaq siamitchiħhiñiaqtuq. 31 Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaañich itqağ̃itqikkumiñaiğ̃lugich

uqaḡniqluktapayaañich. Aglaan uqaḡniqluktuaq akikḡaḡlugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikḡaḡlugu Igñiḡa Iñuum natqigutikkaugisiruq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikḡaḡlugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak suli taimuḡa.

Napaaqtuq Asianiḡu

³³ “Napaaqtuq ilitchuḡinaqtuq asianiḡun. Napaaqtuḡiksuaq asirriḡlau-taḡaqtuq aasiñ napaaqtuḡiitchuaq asirriḡluni asiḡiitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimiḡiat! Uqatlaitchusi nakuuruanik atakkii pigiiitchuanḡup-lusi. Qanḡaum uqaḡiraḡigaa taatnasiq ittuaq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqaḡaqtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiñ uqallautat aniraḡaqhutiḡ uummatmiñiñ, aasiḡi pigiiitchuaq iñuk uummatigmiutaḡaqtuq killuḡ-mik uqaqhuniyasiñ nakuuḡitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluañi atanniivium iñuich pasirauniagtut uqaḡiḡilapayaaḡmiktigun uqautigikkaḡmikkun. ³⁷ Atakkii uqaḡikkapsigun nalaunḡasripkakkauñiaqtusi, suli uqaḡikkapsi-gun suksraunḡiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaquḡaat Quviḡnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilañisa Pharisee-ḡuruat suli ilañich aglaliqirit uqaḡniq-sut Jesus-mun, “Iḡisautrii, qiiñiḡuktugut quviḡnaqtuamik savaamik nalupqinaḡutauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Makua iñuich pigiiitchuatlu sayunḡaruatlu qiiñiḡuktut quviḡnaqtuamik savaa-nik nalupqinaḡutaaulugich, aglaan qiiñiḡumiñaitḡutiḡ taatnatchimik. Qiiñiñiḡaḡisigaat quviḡnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniki-sriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañni inniqsuq piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. Taatnatuntuuq Igñiḡa Iñuum iluviḡmiitkisipmiuq piḡasuni uvluniḡu unnuaniḡu. ⁴¹ Atanniivium uvluañi iñuñisa Nineveh-m pat-chisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutiḡ killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuaḡutipmatiḡ. Ataḡii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluañi atañum aḡnam pat-chisiginiḡaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agḡiqhuni uḡallam tuḡaaniñ uḡasiksuamiñ naalaḡnityaḡlugu Solomon-ḡum puqiksilaḡa. Ataḡii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ.

Irrusiqḡuk Utiḡtuq

⁴³ “Irrusiqḡuk anipman iñuñmiñ kukiḡugaqtuq paliḡsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuiḡsiaḡviksraḡmiñik, aasiñ paḡiḡiḡlugu. ⁴⁴ Iḡmiñun uqaḡaqniqsuq, ‘Utiḡlaḡa tupiḡmun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paḡillaḡniḡaa imaiḡaaq inigisimakkani salikuḡtaatchiaq suli inillak-tullautaqtaq. ⁴⁵ Anipḡuni agḡiutriraḡniqsuq tallimat malḡuḡnik atlanik

irrusiqłunınik pigıitłuktuanık inımiñiñ. Aasiñ isiqhutiñ inıuuniagaqsırağ-nıqsut tavrani. Aqullia taavruma inıuum pigıitłuksıraqtuq sıvullıgımiñ inıuuniałıgımiñiñ. Taatnatuntuuq itkisıruq killulıqırini inıuuniaqtuat pakmapak.”

Aakañalu Anıqataılu Jesus-ñum

46 Jesus-ñum uqaqtıtlugu inıunıun aakañalu anıqatınılu qikağniqsut tatqaani uqaqatıgisukługu Jesus. 47 Inıuich ilañata uqautinıgaa Jesus, “Aakanlu anıqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatıgisukhutin.” 48 Jesus-ñum kiunıgaa taamna inıuk uqautrıñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat anıqatiutka?” 49 Tikkuqaługich malıguaqtını nipliğniqsuq, “Qıñiqsigik, ukua aakagıtkalu anıqatiutkalu. 50 Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuqaq pisułhanık aapaa qılañmiittuam anıqatıgıgıga naagaqaa aakagıplugu.”

Atrıkusaun Nautchiaksrıqırıkun

13 1 Taavrumanı uvlumi Jesus anıkami tupıgımiñ, utlautinıqsuq narvam sıñaanun aquvitluniasii. 2 Inıugıallapiaqtuat inıuich katırvıginiğaat avatlugu. Kiısaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, inıugayaaqpaurat makıtaplutiñ narvam sıñaani. 3 Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsıñıgı inıugiaktuanık atrikusautinık itnaqhuni, “Inıuguuq nunalıqırı nautchiıtyağniqsuq. 4 Nautchırriпкаqługu nautchiaksrat ilañich katagağ-nıqsut apqutmun, aasiñ tiñmiurat niğiplugich. 5 İlañitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapıañıtchuamun, aasiñ nauplutiñ qılamik atakkii nunakitłuni, 6 aasiñ sıqıñıq nuipman pasikługich pan-aqłunıgı atakkii kañilıvıksraitłutiñ. 7 Suli ilañich nautchiaksrat katagağniqsut akunğatnun kakıtlağnat, aasiñ kakıtlağnat naukamıñ nagguvıksrıağniğaiç nautchiağıksaat. 8 Aglaan ilañich katagağniqsut nunagıksuamun, aasiñ nauriñıqsut asianık inıugiaksıplugich, ilañich atautchimiñ tallimakıpiañuttaaqhutiñ naaga piñasukıpiañuttaaqhutiñ naaga inıuiñnaq qulıñuttaaqhutiñ.” 9 Aasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Kiña sıu-tıqaqtuqaq naalağniłi.”

Sıvunıñat Atrikusautit

10 Malıguaqtaiñ utlakługu Jesus apıqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpıch inıunıun atrikusautitıgun?” 11 Jesus-ñum kiunıgı, “İlipsitñułhiñaq Agaayyutim sagvıgıñıgaa nalunaqtuanıñ anıyaayuaqutaan qılaum, aglaan makunıña inıunıun sagvıkkauñıtchuq. 12 Atakkii inıuk piqaqtuqaq akuqtul-laagısrıuq, aglaan taavruma piqañıtchuam anniagısisıgaa mikıruuraqunniñ pigıkkani. 13 Una pisıgıplugu uqaqtunı inıunıun atrikusautitıgun:

Atakkii qıñıgıaluahutiñ ilısaqsritłaitçhut
suli naalağniğaluaqhutiñ tusaatłaitçhut aasiñ kañıqsitłaitłutiñ.

(Mt 13.3)

14 Aasiñ makunuuna inuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluagupsi kanjisiyumiñaitchusi,
suli qinīgumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

15 Atakkii makua inuich uummatinich pitchigiilīgñiqsut,
tusaasungitlutin supayaamik, iritinlu siquplugich.

Utitiqñitchut Agaayyutmun mamitiliksramiknun
atakkii qinītlaitlutinlu tusaatlaitlutinlu kanjisiitlutinlu.’

Isaiah 6:9,10

16 Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qinītlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin. 17 Iłumun uqautigipsi, inūgiaktuat sivuniksriqirit nalaun-ḡaruatlu Agaayyutim inūin qinīgukkaluaḡaat tamanna pakma qinikkaqsi

yaaniñ napaauqtuḡuqhuni. Aasiñ tiḡmiuraḡi siḡam agḡiqamiḡ ugluliñiqsut qisiqsiutiḡitiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ḡum uqautilḡiñḡigai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisiruq aḡnaq akutchipmatun puvlak-sautmik mukkaaksramun iḡuturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ḡum Uqaqtilaḡa Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ḡum uqaḡiniḡai iluqaisa sut tamatkua iḡugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautilaḡuni uqatlaiñḡiqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqauttutauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni,

“Atrikusautitigun uqaḡisiruḡa iliḡitiñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam aullaḡniñḡhaniḡlaan.”

Psalm 78:2

Jesus-ḡum Kaḡiqsipkaḡaa Atrikusaun Mukkaaksraḡiilatigun

³⁶ Jesus-ḡum aullaqtitqaaḡḡugich iḡuich isiḡniqsuq tupiḡmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutin, “Kaḡiqsipkallaktigut atrikusaun mukkaaksraḡiilatigun nautchiivini.” ³⁷ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡuk taamna nautchiiruaq mukkaaksraḡiksaanik Iḡñiḡigaa Iḡuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksraḡiksaat tamatkuaḡurur qaitchuat iḡmiknik Agaayyutmun aḡalatquplutin, mukkaaksraḡiilatli tamatkuaḡurur qaitḡutin iḡmiknik pigiitchuamun aḡalatquplutin. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniḡa mukkaaksraḡiilanik tuḡḡauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipirit isaḡulguplutin. ⁴⁰ Atriḡugich mukkaaksraḡiilat katitauruat ikipkaḡḡugich ikniḡmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isukḡitpan nuna. ⁴¹ Iḡñiḡan Iḡuum tuyuḡigisigai isaḡuligik-kani aasiñ katityaḡḡugich ukunakḡa Agaayyutim aḡaayuqautmiñiñ killuqsqusaaḡutipayaat suli iḡupayaat pigiilḡiruut. ⁴² Isaḡḡugich igitkisigai ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iḡuich qiagisirut suli tiriqulatchiḡugich kigutitini. ⁴³ Nalaunḡaruatli qaumagisirut siqiñiqtun aḡaayuqautaani aapagikkaḡmiḡ. Kiḡa siutiqaqtuq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iḡuum paqitnamiḡ iritqikḡugu nautchiiviniḡun; iḡuk taamna quviatchakhuni tunirityaḡniqsuq sulliḡaurapayaḡmiñik, aasiñ tauqsigñiḡaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

45 “Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirug tauqsig-ñaiaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. 46 Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpanmik aipluni tunityaqlugich sulliñaurapa-yaani tauqsiqulugu taamna akisullapiaqtuaq sunjauraqpagiksaq.

Atrikusaun Kuvrakun

47 “Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirug qaaqtutitun niñitauruatun tañiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. 48 Qaafallaanikamiñ aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquviltutitñ av-guaqsiplugich aqaluich, nakuuruaq iliplugich aqaluqagvijnmiknun aasiñ nakuunitchuat igitlugich. 49 Itna itkisirug isuklitpan nuna. Isağulgich avguityağisirut pigiitchuanik iñuñnik akunğatniñ nalaunjaruaq iñuich 50 igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiagisirut suli tiriquulatchiğugich kigitititñ.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suğalgich

51 Jesus-ñum apiqsruğniğai maliğuaqtini, “Kañiqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniğaat, “Aa, kañiqsigivut.” 52 Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aglalqipayaaq ilisaqaqtuaq Agaayyutim añaayuqautaanik atriqaqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suurağmiñnik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsivijnmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpigijnitkaat Jesus

53 Jesus-ñum uqagijnaiqamigich tamatkua atrikusautit aullağniqsuq tavrakña. 54 Tikitluni iñuguğvijnmiñun ilisautiniğai iñuich katrağviatni. Iñuich tusaaruat quviğusukhutitñ apiqsruqtautiaqsiniqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqitmik suli saññimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? 55 Uvvauna kaapintam taivruma iğñiğijnitpaun? Aakaña taimña atiqanjitpa Mary-mik? Aniqatigijnitpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli Judas? 56 Iluqatinsuli nukatchianñi iñuuniaqataunñiñiqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññañniqpa tamatkuniña supayaanik?” 57 Tavra atnium-matigağniqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunjitluni iñuguğvijnmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” 58 Tavra Jesus savaaqañiñniqsuq iñu-giaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutitñ ilaanik.

Tuqqutauħa John Paptaaqtitchirim

14 ¹Taatnaħhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqa-mik Jesus-kun, ²uqautiniğai savaktini, “Jesus una John

Paptaaqtitchirauniqsuq anitqikhuni tuqułıgmiñ. Taatnaqhuni savaaqat-laniqsuq quvıqnaqtuanik.” ³Sivuanıimma Herod-ınum tigupkağniğaa John qılıqsruqlıgu isıqtaupkaqlıgu. Taatnaqtinnığaa pisigıplıgu Herodias, anıqatmi Philip-ınum nuliıaıa. ⁴Atakkii John Paptaaqtıchirim akulaiqlıgu uqautiniğaa Herod, “Malığutaksrakuagnangıchıuq ilaqatı-giniagupku anıqatvıch nuliıaıa.” ⁵Herod-ınum tuqqtıchukkaluağniğaa John, aglaan iqsıñıqsuq iñuıñnik atakkii ilıñısa isummatigıplıgu John sıvuniksriqırauplıgu. ⁶Herod-ınum annıvia tikitman, panıa Herodias-ınum sayuğniqsuq sıvuğaatni Herod-ınumlu tuyuğmıanjıñlı quyalıllıapiaqlıgu. ⁷Akıqsruğniğaa nalupqınaiqlıgu qaitchigısiñıplıgu supayaamik inıqpan. ⁸Nıviaqsıaq pıchıksaakkauplıni aakamıgun niplığniqsuq, “Qaitchıñıa nıaquanıq John Paptaaqtıchirim ilılıgu alluiyamun.” ⁹Umialik alıat-chañniqsuq, aglaan pisigıplıgu akıqsruutni sulı tamatkua niğiqatini tiliriñıqsuq qaitquplıgu nıviaqsıam inıagıkkıaıa. ¹⁰Herod tiliriñıqsuq isıqsıvıñmun nıaquıgiaquplıgu John. ¹¹Itqutiniğaat nıaqu ilıplıgu alluiyamun qaitlıguasıñ nıviaqsıamun, aasıılı taavrıma aakamıñuutıplıgu. ¹²John-ınum malığuaqtaiñ agıqıhıtıñ pıñığaat timaa ilıvıqlıguasıñ. Taatnaanıkamıñ uqautıyağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkaiñıqsuq 5,000 Anıutiniq

¹³Jesus tusaakamı qanuqtilaananıq John-ınum, aullağniqsuq umiakun quvğutiplıgu iñuılaamun kisimi. İñugayaat tusaakamıñ malıutiniğaat nunaaqqipayaanıñ pisukkataqhıtıñ. ¹⁴Jesus tulakamı tautukługich inıugayaaqpaurat ilunıutchañniqsuq. Mamıtinnığai atniğñautıñit-ñiñ. ¹⁵Unnuksraagataqman malığuaqtaiñ utlañniğaat uqautıplıgu, “Unnuaguqtuq. Suvıksrıılaaq manna. Tuyuğıkkıch iñuıch nunaaqquı-ranun tauqsıgiaqulugich niqıksramıknıq.” ¹⁶Jesus-ınum uqautiniğai, “Aullañıtkumıñ suñıchıt. İlipsi niğıpkıqsıgıq.” ¹⁷Kiuniğaat, “Pıqıqtugıt tallımañhiñanıq qaqqıanıglı malığunıglı aqalunıq.” ¹⁸Jesus-ınum nipliutiniğai, “Uvuñautısigıq uvamnun.” ¹⁹Aasıiñ tiliñığai inıugayaat aqu-ıvıtquplıgıch ivıñnı. Tigukamıgıch taapkua tallımat qaqqıat malığuglı aqaluk aaglığniqsuq qılınmun quyyatıplıgıch. Tavra Jesus-ınum avguqlıgıch qaqqıat qaiñıñığai malığuaqtımiñun aasıılı taapkua autaaqlıgıch inıugayaanun. ²⁰İluqatıñ inıugayaat niğıñıqsut niğısuıqhıtıñ. Niğıñıaqmata malığuaqtı katıchıñıqsut ilakunıñıq immıgıtaqlıgıch qulıt malığuk aguupmaıch. ²¹Taapkua niğıruat 5,000-tuyunıaq innıqsut anıutıt, kısıqatıgısuñaqnagıch ağnat ilılgıaatlı.

Jesus Pisuaqtıq İmğum Qaanıgun

²²Jesus-ınum malığuaqtıni ikıpkıqtıñığai umıaqpaıramun ikaa-ğıaqıplıgıch iglıuanun narvaqpaum aasıiñ aıpkıqlıgıch inıugayaat.

23 Taatnaamikami mayuḡniqsuq iḡḡimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiḡḡuḡniqsuq. 24 Tavra umiaqpauraq tikiññiqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuligñiqsuq qailḡutiplugu atakkii anuḡim paḡḡaḡuutiplugulu. 25 Aasiñ Jesus-ḡum utlaḡniḡai maliḡuaqtini uvluayasipman pisukhuni imḡum qaḡḡagun. 26 Maliḡuaqtaiñ tautukamitruḡ Jesus pisuktuaq imḡum qaḡḡagun iqsitchaḡniqsut niqliqhutiḡ, “Aliuqtuaq marra!” Kappaiḡaaqsiñiqsut tatavrauplutiḡ. 27 Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniḡai, “Quviatchauḡigitchi. Uvaḡauruḡa. Iqsiñasi!” 28 Peter-m kiuniḡaa, “Ataniiq, ilviupiaḡuvich tiliḡḡa utlaqulutin imḡum qaḡḡagun.” 29 Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Uvuḡaḡiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imḡum qaḡḡagun utlautiniqsuq Jesus-mun. 30 Aglaan Peter-m tautukamiuḡ qanutun saḡḡisilaḡa anuḡim iqsitchaḡniqsuq. Kiviaqsikami kappaiḡaniqsuq, “Ataniiq, annautiḡḡa.” 31 Tavrauvaa Jesus-ḡum isautiplugich argaḡni tiguḡniḡaa Peter nipliutiplugu, “Ukpiqsiḡiḡiññiaqpat! Suvaata arguaqtuqpiḡ?” 32 Ikipmaknik umiaqpauramun anuḡaiḡñiqsuq. 33 Taapkua umiaqpauramiittuat sitquḡvigiḡniḡaat sivuḡaanun Jesus uqaqhutiḡ, “Iḡumun iḡñiḡiḡniḡaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atniḡñautiliḡnik

34 Ikaaqaḡiḡ iḡḡuanun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. 35 Aasiñ iñuḡi taavruma nunam ilitchuḡikamiḡ Jesus-mik tuyuḡniqsut uqqa-mik avalliupayaamiknun nunaaqqiuranun, tikiutruaqsipluḡich aasiñ atniḡñautilipayaat Jesus-mun. 36 Iḡiqsrullapiaḡḡugu aksiḡḡaḡniqsiñ aḡukḡuguunniñ akua atnuḡaḡan, aasiñ aktuipayaaqtuat ilaanik mamitikkauniqsut.

Iḡisauttutiḡich Sivulliḡuruat

15 ¹ Pharisee-ḡuruat aglaliqiritlu utlaḡniḡaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruḡḡugu, ² “Suvaata maliḡuaqtivich kamagitlaitpatigik iḡisauttutiḡich sivulliaḡikkapta? Iḡḡuḡitkaich argatiḡ niḡigaluaqatiḡ.” ³ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritḡaitchusi atakkii maliḡukkisi iḡisauttutiḡich sivulliaḡikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaḡuutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiḡiasiñ iḡisautrirusi iñuḡmun uqautiḡhiñauñiplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaḡaluaqtuḡa aatchuutiksramik. Aatchuutigiḡyumiñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun iḡisautigupsiuḡ iñuk kamaksritquḡitḡugu aapaḡanik naagaqaa aapaḡanik suḡḡiḡisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi iḡisauttutiḡich. ⁷ Ukpiḡḡuaqtisii! Qanutun nalauttigiḡiḡiḡa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsiḡun,

- 8 Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluagaatja uqalhiñaǵmiktigun aglaan uummatinjich uñasiksut uvamniñ piqpagillapianǵitluna.
9 Agaayyuvigiragigaatja imailaakun,
atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutinjitñik iliplugich
maligutaksragiruatun Agaayyutun.”

Isaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñuñun

10 Jesus-ñum inmiñuquniǵai iñugayaat nipliutiplugich,
“Naalaǵniłlaksinjña kanjqsilusiasiñ. 11 Sum isiqtaqtuam iñuum qanǵa-
gun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniragāqtuam qaniǵmiñ,
uqathum qaayugnaqsipkaǵaǵigaa iñuk.” 12 Maliguaqtaiñ utlaklugu
apiqsruǵniǵaat, “Iłisimavigich Pharisee-ñuruat atniummatilaanāt tusaa-
kamitruñ taamna uqautigikkan?” 13 Kiuniǵai, “Nautchiapayaaq aapama
qilañmiittuam nautchirriutinjaisañ amuruaniaqtuq kanjituummaan.
14 Inmiktuuǵlich. Ayañaruani sivulliuqtaturut ayañaplutiñ. Ayañaruam
sivulliuqpagu ayañaruuaq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” 15 Tavra
Peter-m kiuniǵaa, “Uqautitigut qanuutautilañanik taavruma atri-
kusautim.” 16 Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Iłipsipsuuq kanjqsisaitmivisi?
17 Kanjqsinjitpisisuli? Suapayaaq qaniǵmuktuuaq aqiaǵuqmugaqtuq aa-
siiñ anipluni timimiñ. 18 Aglaan sut tamatkua aniragāqtuat qanikun
aniragāqtut uummatmiñ, aasiñ qaayugnaqsiragāqtugu iñuk. 19 Atakkii
uummatmiñ aniraqtut pigiitchuat isummatit, iñuaqtuǵiq, ilaqatiga-
ǵaluahuni atlatuǵiq, ilaqataiłluni sayuñatıq, tigliyutıq, tañiǵilaakun
ilisimarauǵiq, uqaniqtuktaǵıglu. 20 Taapkuatavra qaayugnaqsiragāgaat
iñuk, aglaan nigiruni iǵǵuǵaluagñagich argaich qaayugnaqsitlaitchaat
iñuk.”

Aǵnam Ukpigutaa

21 Jesus aullaǵniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m suli Sidon-ñum.
22 Canaanit-aǵmiu aǵnaq tamaani iñuuniaqtuuaq utlautiniqsuq ilaanun
kappañapluni, “Ataniiq, kiñuviaña David-ñum! Nagligillañniañña!
Paniga pigiilıllapiaqtuq irrusiqtuqaqhuni.” 23 Aglaan Jesus kiñiñni-
ǵaa. Maliguaqtaiñ utlaklugu injqsullapiaǵniǵaat itnaqhutiñ, “Aqpigiun
una aǵnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” 24 Jesus-ñum kiuniǵai,
“Tuyugikkauruñ kisiitñun iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummirua-
tun ipnaisun.” 25 Aǵnaq utlautikami sitquǵniqsuq sivuǵaanun nipliuhuni,
“Ataniiq, ikayullañniañña.” 26 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Nakuungitchuq
pigupsiun ilılgat qacquksrautaat qaiłluguasiñ qipmiñun.” 27 Aǵnaq nip-
liǵniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigipmiraqtut kangakunik
kangaalaruanik iñuñmiñ nigǵivinjitñiñ.” 28 Jesus-ñum kiuniǵaa, “Aǵnaaq,

kamanallapiaqtuamik ukpiqsriḷiqag̃niqsutin; iṅiqsruag̃ikkan savaaṅu-gisiruq ilipnun.” Tavra aḡnam pania iḷuaqsikkauniqsuq taavrumani sassag̃niḡmi.

Jesus Mamititchirug̃ Iṅugiaktuanik Iṅuḡnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakṅa ig̃launiqsuq siṅiqsraq̃lugu narvaqpa-ṅa Galilee-m; aasiṅ mayuqhuni qimig̃aamun aquvinniqsuq tamauṅa. ³⁰ Iṅugiallapiaqtuat iṅuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruip̃lutiṅ pisut-laitchuanik, ayaunaruaniq, uqatlaitchuanik, sulguḷimaruanik, suli iṅugiaktuanik atlanik. Iḷuqqaḡniḡaich Jesus-ḡum sivuḡaanun. Aasiḷi Jesus-ḡum iḷuaqsiniḡai. ³¹ Iṅuich quviḡutchaṅniqsut qiṅiqamisig̃ik uqatlaiḷaat uqaqsipmata, sulguḷimaruat iḷuaqsikkaupmata, pisutlait-chuat pisutlasip̃lutiṅ, suli ayaunaruat qiṅitlasip̃lutiṅ; kamaksruḡniḡaat Agaayyutaat Israel-ḡum.

Jesus Niḡipkaiṅiqsuq 4,000 Aṅutinik

³² Jesus-ḡum malig̃uaqtini iṅmiṅuquniḡai nipliutiplugich, “Iḷunḡutchaligsuṅa makuniṅa iṅuḡnik nayuutituiṅaqtuanik uvamni piṅasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinniaṅitkitka niḡisuṅait-ṅik atakkii taaqtukkaqpiagtut apqutmi.” ³³ Malig̃uaqtaṅ nipliutiniḡaat, “Sumiṅ paqitkisivisa naamayumiṅaqtuamik qaqqiamik marrumani iṅuiḷaami niḡipkautiksramik iṅugayaanun?” ³⁴ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Qanutun iṅugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpsi?” Kiuniḡaat, “Tallimat malḡuḡnik suli iṅugiakisuuraniq aqalugauraniq.” ³⁵ Jesus-ḡum tiliriṅi-ḡai iṅugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniḡai tallimat malḡuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaanikamiṅ Agaayyun avguḡlugich qaiṅniḡai malig̃uaqtimiṅun, aasiḷi taapkua autaaḡlugich iṅugayaanun. ³⁷ Iḷuqatiṅ iṅuich niḡiṅiqsut niḡisuḡigataqhutiṅ. Aquagun malig̃uaqtaṅ katitchi-ṅiqsut ilakunik immig̃ataḡlugich tallimat malḡuktun aguupmaṅnik. ³⁸ Tamatkua niḡiruat 4,000-tun iṅugiaktiginiqsut, aḡnatlu ilḷig̃aatlu kisir-rutisuṅaqnagich. ³⁹ Jesus-ḡum aullaqtinṅanikamigich iṅugayaat ikiniqsuq umiaqpaaramun tikitḷuni nunaṅanun Magadan-ḡum.

Iṅuich Qasiḷiṅiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

16 ¹ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuag̃iaḡlugu. Apiqsruḡniḡaat qiṅiqtitquplutiṅ quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaig̃utaulugu Agaayyutim tuyuqtilaananiq qilṅmiṅ. ² Kiuniḡai, “Unnuksraaqman uqaḡuursi, ‘Siḷaṅḡuḡniaqtuq atakkii qilḷak kaviqsirug̃.’ ³ Suli uvlaami uqaḡaqtusi, ‘Siḷaḡḷuḡniaqtuq ugluvak atakkii qilḷak kaviqsirug̃ nuviyaḡluguqman.’ Sivuniqsitḷagaluaqhusi siḷamik qilḷaum qiṅniḡagun, aglaan ilitchug̃itlaiṅniḡisi qanuutautilaanat quviqnaqtuat

savaat atuumaruat akunnapsitni. ⁴Makua iñuich pigiitchuatlu sayunjaruatlu qiniñguktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qiniñgumiñaitlutitj taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatañiqsuq Maliguaqtimiñik

⁵Jesus maliguaqtailu ikaağniqsut igluanun narvaqpaum. Maliguaqtai ilitchuginiqsut piiguisilaagmiknik qaqqianik. ⁶Jesus-ñum uqautiniğai, “Qaunagititchi puvlaksautinjatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷Aglaan uqaurağniqsut injmiknun itnaqhutiñ, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanjiññapta.” ⁸Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtılaanjat apiqsruğniğai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpisi qaqqiññiplugu? Ukpisriñiññağniqpat ilipsitni. ⁹Kañiqsitłaitpisisuli? Naagaunniñ itqatłaitpisiğik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun aputinun? Qapsiñik aguupmañnun immiqsitpisi? ¹⁰Naagaunniñ tallimat malğuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunñun? Qapsiñun aguupmañnun immiqsitpisi? ¹¹Qanuğimña kañiqsiñiññiqpisi uqautiqañsilaammik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinjatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹²Taatnaanikman maliguaqtai kañiqsiñiqsut ilaanun uqautinjsilaagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutiñitniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹³Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruğniğai maliguaqtini, “Iğniña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴Kiunigaat, “Iłañisa John Paptaaqtitichiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵Apiqsruğniğai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶Simon Peter-m nipliutiniğaa, “Christ-ñurutin. Iğniğigaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷Jesus-ñum kiunigaa, “Simon, iğniña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtuñitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸Uqautillakkikpiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyağañmik] aasiñ taavrumña uyağañmun nappağniagiga agaayyuviga, sulisannipayaañiñ tuqułhum akiilijumiñaitkai. ¹⁹Ilvichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik añaayquataanun Agaayyutim. Suapayaaq qilqisruumakkaqsi maani nunami qilğutiqaqtuñiñagisiruq qilañmi, aasiñ suapayaaq qilğutaiyakkaqsi maani nunami qilğutaiyakkaugisiruq qilañmi.” ²⁰Jesus-ñum maliguaqtini uqaquñiññigai kisumunnniñ iñunñun Christ-ñuniñuni.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqułiksranilū Anjpkakkaułiksranilū

²¹Tavrakñaniñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqługu, “Jerusalem-muktuksraurña. Tavraniasiñ naglik-

uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiñ iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq ajalatchukamitruñ ajalatkaat. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³ Maliguaqtaiñ kanjiqsilğatağniğaat Jesus-ñum uqatha John Paptaaqtitichirimik.

Jesus Iħuaqsiƿkaiñiqsuq Nukatƿiağruñmik Irrusiqłulimik

¹⁴ Jesus maliguaqtinił tikitmata iñugayaanun iñuum utlañniğaa sitquqhuni sivuğaanun ¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillañniğaruñ iğñiğaa. Qiiqruguupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqługu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguaqtinuuatigaluğiğaa, aglaan iħuaqsilğuiñniğaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqƿik ilipsitñi? Qanutunaglaan iğlutuqtaksrağivisisuli? Uvuñautisaqsuñata nukatƿiağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqłulimik anitquplugu nukatƿiağruñmiñ. Irrusiqłuk anitman nukatƿiağruk iħuaqsilğuiñiqsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlañniğaat Jesus kisipquqhutiñ apiqsruqługu, “Suvaata irrusiqłuk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ñum uqautiniğai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiğisi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanñatun mustard-ñum nautchiaksraanñatun uqautiħiñaugiksi una iğgiq, Nuuttin iñuñaa uvakña, aasiñ nuunniqtuq. Piħiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayuhkun uisauraalikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqłuiç. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ñum Uqautigitqikkaa Tuqułiksrañił Añipkakkaułiksrañił

²² Aatuchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuñun; ²³ ilinisa tuqutkisigaat. Aglaan ƿiñayuatigun uvlut añipkakkuniaqtuq tuqqutauħhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqtutchallapiğniqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutiñiik

²⁴ Jesus maliguaqtinił tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñuñnik katitchiraunik aatchuutiniç agaayyuvikpañmun. Tamatkua Peter apiqsruğniğaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpañmun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniğaa. Asii isiqman tupiğmun Jesus nipliqaagñiqsuq ilaanun apiqsruqługu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiñi nunam katitchiragivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakñaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniğaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniğaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğniñiñniqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiagivot iñuich. Aullağutin niksigiagiñ narvamun. Qanganiñ sivullium aqaluum niksiksaqƿich ƿaqitkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinittun, asii akiliutilunuk.”

Kiña Kamanagniqsrauva?

18 ¹Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruñigaat, “Kiña kamanagniqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ²Jesus-ñum tuqluñigaa ililgauraq inmiñuquplugu, aasiñ qikaqtitlugu akungatnun maliguaqtit ³nipliqhunasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqinjisuagupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqataanun. ⁴Kiñapayaaq atchiksiruaq inmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamanagniqsrauruq ukunakña Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵Suli kisum iñuum akuqtuğumiñ ililgauraq pisigilunja akuqtuğaña.

Killuqsqusaağutit

⁶“Aglan kia iñuum killuqsaqtitpagu ilañat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvañnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna quñisigmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan itiniqsrañani tağium. ⁷Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsqusaaqtuat iñuñnik. Taatnatchich killuqsqusaağutit atuumarut ataramik. Aglan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiğutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsqusaağigmigun. ⁸Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsaqtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuğimun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakña igluktun argaliñmiñ naagaqaa isigaliñmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniğmun. ⁹Suli iripsi killuqsaqtitpasi piiglugu igitchumagiksi. Nakuutluñniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuğimun atautchimik iriqağusi uumakña malğunñnik iriliñmiñ igitauluniasiiñ anasiñjuqsagvium ikniñanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰“Qaunagititchi suñjilłagikisrañatniñ makua ililgaurat. Atakkii isağuliñich ataramik aapamnułhiñaurut qilañmi. ¹¹[Iğñiña Iñuum agqisquq anniqsugiaqlugu tammaqtuaq]. ¹²Qanuq isummatiginayağniqpisiñ iñuk piqaqtuaq tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammağuni? Pakkiağumiñaiñniqpañ taamna atausiq tammaqtuaq? Uniññiağai taapku tallimakipiaguutailat ipnaich qimigaamun. ¹³Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluñniağaa ukunakña tallimakipiaguutailaniñ tammanitchuaniñ. ¹⁴Taatnatuntuuq aapapsi qilañmiittuam pisuğinjitkaa atausigunniiñ ilañat tamatkua ukpiqsriuat ililgauratun iliplutiñ tammaqulugu.

Aniqan Killuqsaqtuq

¹⁵“Aniqatin killuqsaqpan akikñağutin uqautityağun killuqsautaanik kisiñjuğusik ilaalu ilvilu. Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiağini utitmun. ¹⁶Aglan naalağnisuñitpatin utlatqikkumagiñ piqasiğutin

Jesus Iļisautriruq Aviņikun

19 ¹ Jesus uqaraiqami tamatkuniņa aullaņiqsuq Galilee-miņ utlautipluni nunaaqjiuranįiņun Judea-m akiani Jordan-ņum. ² Iņugiaktuat iņuič malįniņaat. Jesus-ņum mamitinnįai atniņņaktuat tavrani. ³ Iļarįisa Pharisee-ņuruat utlarįniņaat. Tavra uuktuqsaqlugu apiqsrułgiņniņaat, “Aņutim avitpagu nuliani patchitchįuni supayaanik, malįgutaksrakuagnaqa?” ⁴ Jesus-ņum kiuniņai, “Aqliqisimasuknaņiksi aullaņniipman Agaayyutim iņiqsiļha aņutmiglu aņnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni aņutim unisaksraņigaa aapani suli aakani aasiņ piqasiutiluni nuliag-miņun, iluqatik-aasiņ atautchisun timinigutik. ⁶ Malęuunaiqsuk aglaan atausiņņuqtuk. Iņuum avitiņiļliuņ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-ņuruat apiqsruņniņaat, “Suvaatami Moses tillisqaņniqpa aņutmun agliutiqqaagługu aullaqtilluguasiiņ nuliani?” ⁸ Jesus-ņum kiuniņai, “Moses-ņum avititkaasi nuliapsitniņ atakkii iļisautitchįiitpaitłusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaņniļhaniņaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Aņnaq tuniqsimauraqnaiņņaan aņutmiņun naagasuli aņutim avitkumiuņ, iļaqatnitqiguniasii atlamik aņnamik. Taamna aņun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Malįuaqtaįni nipliutiniņaat, “Taatna inniaqpan akunęakni nuliagiik nakuutluņniagnaņiqsuq iļaqatniņitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiuniņai, “Iņugiaktuat iņuič akuqtutlaitkisigaat taamna iļisauttun. Kisimiņaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkaņi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii aņutiqaqtuq isuanunaglaan iļaqatnikkummataitčuanik; suli aņutiqaqmıuq iļaqatnikkumiņaiyakkaņitņik iņuič; atlatsuli, iļaqatnikkummataitłutiņ atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iņuum akuqtuęumiņagumiuņ taamna iļisauttun akuqtuęliuņ.”

Jesus-ņum Agaayyutiniņai Iļilgaurat

¹³ Iņuič iļilgaurat tikiutruņniņaich Jesus-mun argaņi iļilugich iļilgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan malįuaqtit iņiqtignįaich tamatkua iņuič. ¹⁴ Jesus nipliņniqsuq, “Iļilgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi iļiņitņun atakkii Agaayyutim aņayuqautaa aņmaruq iņunņun atriqaqtuanun iļilgaanik.” ¹⁵ Iļikamigich argaņi agaayyutiqqaqlugich aullaņniqsuq.

Nukatpiaq Sulliņaurauqaqtuq

¹⁶ Aņun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Iļisautrii, sunik nakuuruanik savaglųa piqatlasiniayaqpi isuitčuamik iņuułimik?” ¹⁷ Jesus-ņum nipliutiniņaa, “Suvaata taiguutiqaqpiņa nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanuruq. Aglaan iņuułiqaęukkuvich tupi-giyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpıam apiqsruņniņaa, “Nallinįich?” Jesus

nipligñiqsuq, “Iñuağniaqnak, atlatuğniaqnak atlam ilaqataanik, tig-liḡniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ²⁰Nukatpiaq nipligñiqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutaułłamniñaglaan. Sumik minitchivik?” ²¹Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Tanḡisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailługich maniich ilaippauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qilarni. Taatnaanikkuvich malinḡa.” ²²Nukatpiam tusaakamiuḡ taamna ipiqtutchakhuni aullaḡniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³Jesus-ḡum nipliutiniḡai maliguaqtini, “Iłumun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñuḡmi isigñiałksraḡa Agaayyutim aḡaayuqautaanun. ²⁴Uqautipsaagipsi, qaḡanatłuktuq pikukturuam isilksraḡa ‘Mitqutum Iraagun’ uumak-ḡa umialguruam isilksraḡaniñ Agaayyutim aḡaayuqautaanun.” ²⁵Maliguaqtañ tusaakamitruḡ taamna quviḡutchallapiagñiqsut nipliqhutiḡ, “Kiñami anniqsuḡisiñiqpa?” ²⁶Jesus-ḡum takusaqługich nipliutiniḡai, “Sua iñuich savaḡiyumiñaisaḡat Agaayyutim savagitłapiagataḡaa.” ²⁷Peter-m kiuniḡaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiłi sumik piññarḡniaqpisa?” ²⁸Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uqautigipsi, Iḡñiḡa Iñuum aquvinḡanikpan aquppiutaqaḡmiñun quvianaḡmiñi suli supayaaq nutaaḡuqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamnik, aquppigisipmisi qulit malḡuḡnun aquppiutaqaḡnun atanniqsuḡlugich kiḡuvianiḡ qulit malḡuk iḡñiḡiñ Israel-ḡum. ²⁹Suli kiñaliqaa unitchiruaq kiḡuniḡmiñiglu aniḡatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililḡaaḡmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunḡa akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakipiagugługu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuułigmik. ³⁰Aglaan iñugiaktuat sivulliuuat pakma aquligugisirut, suli iñugiaktuat aqulliuuat pakma sivulligugutiḡ.”

Savaktit Nautchiivḡmi

20 ¹“Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqatuatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksrasiuḡniqsuq nautchiivḡmiñun. ²Sivunniuatigiqqaalugich savaktiksrat akilḡisiñiplugich uvlum akiksraḡanik savakpata nautchiivḡmiñi tiliñiḡai. ³Quliḡutailamun sassaḡ tikitman aullalḡitñami qiniḡniḡai atlat tunisiñiaḡviḡiñi qikaqtuat ittuaqsinaqhutiḡ. ⁴Nipliutiniḡai, ‘Savviaḡitchiłi nautchiivimñun. Nalaunḡaruamik akilḡisigipsi.’ Savviaḡniqsut. ⁵Aullalḡiñniqsuq uvlug qitiqquḡuḡnaqman suli piḡasunun sassaḡ ilipman, taatnatunsuli savviaqtitchipluni. ⁶Suli aullalḡiñniqsuq tallimanun sassaḡ tikitchuḡnaqsipman, aasiñ paqilḡitñami atlanik qikaḡaaqsinaqtuanik apiqsruḡniḡai, ‘Suvaata qikaqtuaqsinaqpisi taatna uvluvakpauraḡ ittuaqhusi?’ ⁷Kiuniḡaat, ‘Atakkii kia-unniñ iñuum savaktiksrataaḡiḡitłuta.’ Uqautiniḡai, ‘Aullalḡitchiłi savviaḡusi nautchiivimñun.’ ⁸Anaqaksraaqman

tigiik. ²⁵ Jesus-ŋum tuqłuǵnıǵai malıǵuaqtını uqautiplugich, “İlisimarusi aŋalatiŋich Jew-ŋuŋitchuat aŋalanniǵlugaqtılaaŋatnik iŋuŋitŋik suli kama-naǵniqsraŋisa naŋititchuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraunǵitchuq ilipsitŋi. Kiŋapayaaq kamaŋuǵktuaq akunnapsitŋi ilipsitŋun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaaq qaukłiusukkumi savaktaaǵrugtuksrauruq iluqapsitŋun. ²⁸ Taatnatun İǵŋiŋa İŋuum agǵiŋitchuq savautipkaǵiǵuni, aglaan savautrit-yaqhuni suli qaitchaqtuqługu iŋuułı tasuǵukługich iŋugiaktuat iŋuich.”

Jesus Mamititchiruq Malǵuŋnik Ayaunaruǵnik Aŋutiŋnik

²⁹ Jesus malıǵuaqtınılu aullaaqsimata Jericho-mun, iŋugiallapiaqtuat malıŋniǵaat. ³⁰ Malǵuk aŋutik ayaunaruak aquppiŋiŋisuk sanıǵaat-ni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaǵniplugu kappaiŋaniqsuk, “Ataniiq, kiŋuviaŋa David-ŋum! Nagligillaŋniaqtiguk.” ³¹ İŋugayaat iŋiqtıǵniǵaich nıpaısaauqlugik, aglaan nipituluuraqhutik kappaiŋaniqsuk, “Ataniiq, kiŋuviaŋa David-ŋum! Nagligillaŋniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqłuǵnıǵik, aasiıŋ apiqsruqługik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniǵaak, “Ataniiq, qıŋitlasiŋuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunŋutchaŋniqsuq taapkuŋniŋa. Aksıŋiŋiǵik iriŋik. Tavrauua qıŋitlasiŋiŋisuk, aasiıŋ malik-ługu Jesus.

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

21 ¹ Aasiıŋ qallikamiŋ Jerusalem-mun tikiŋniŋisut Bethphage-mun, iǵǵiǵŋun atıqaqtuamun Olives-mik. Tavrakŋa Jesus-ŋum tiliŋi-ǵik malǵuk malıǵuaqtıŋni, ² uqautiplugik, “Aullaǵutik nunaaqquuramun sıvunnaptikniittuamun. Amaniaŋani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksıǵvik nuǵǵaŋalu. Pituiǵługik uvuŋautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iŋuum qanuqpatik uqautiyumagıtkik atanguruamun inuǵiniługik. Taavruma tavrauua aullaqtinniǵik.” ⁴ İluqaan atuumaniqsuq taŋıqsaqługu sıvunik-sriqirim uqautigikkana itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iŋuŋi Zion-ŋum,
Ataŋii, umialiksi agǵıqsuq ilipsitŋun.
Piısaanıtchuq usiaqsıqsuq natmaksıǵviŋmi,
nuǵǵaŋaniunniıŋ natmaksıǵvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Malıǵuaqtik aullaǵniqsuk tuvraqługu Jesus-ŋum uqauttutaa iŋmik-nun. ⁷ Taapkuak agǵiutinıǵaak natmaksıǵvik nuǵǵaŋalu Jesus-mun. İliŋiǵaich atnuǵaatik natmaksıǵviŋmun aasii Jesus aquvitluni taapkuŋ-nuŋa. ⁸ İŋugiallapiaqtuat iŋuich siaminnıǵaich atnuǵaatiŋ tumitchianun. Atlatlı kipriŋiŋisut akiqqunik napaaqtuniŋ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ İŋugayaat pisuktuat sıvuagun Jesus-ŋum suli tamatkualu malıktuat nıprualaniqsut,

Kimik Jesus Tuyuǵiriqaǵniqpa?

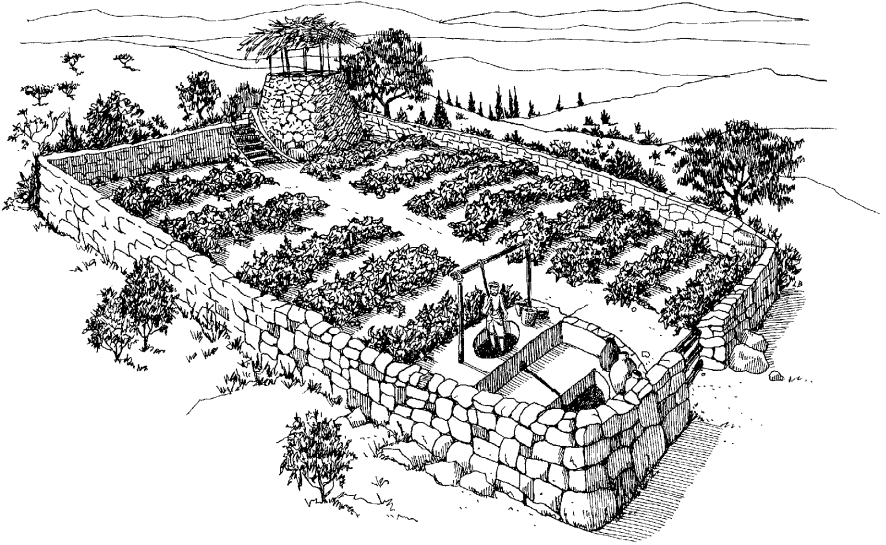
²³ Jesus Jerusalem-mun tikiññanikman isiǵniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñjisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlañniǵaat Jesus ilisautripkaǵlugu aasii nipliutiylugu, “Kisum aǵalatchiñhagun savaaǵivigich tamatkua? Kia saññiksritpatin taatnatun?” ²⁴ Jesus-ñum kiuniǵai, “Uvañaptuuq apiqsruǵniǵipsi atautchiñhiñamik. Kiugupsitña uqautigisipmigipsi nakiñ aǵalatchiñiqaǵluna savaaǵitilaañatnik tamatkua. ²⁵ Kia saññiksritpañ John paptaaqtitchiquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaǵniqsut inmiknun, “Uqaǵupta agaayyutmiqsauniylugu Jesus-ñum uqautiniǵaatigut, ‘Suvaatami ukpiǵiñitpisiñ John?’ ²⁶ Aglaan uqaǵupta iñukmiqnisauñiylugu, iñuigutçaktinniaǵivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiginiñkaat John sivuniksriqirautilaaña.” ²⁷ Aasiili kiuniǵaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutiniǵai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ aǵalatchisiqaǵluna savaaqaqtılaamnik tamatkuniña.

Atrikusaun Malǵukkun Iǵñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviñli añun iǵñiqaqtuaq malǵuñnik? Utlañniǵaa añayukñiq nipliutiylugu, ‘Iǵñiñ savviaǵiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiuniǵaa, ‘Savviaǵumiñaitçuna,’ aglaan aquagun nunuuranisusq aullaqhuniasii. ³⁰ Aapañak utlautilǵiñniqsuq ilaqataanun iǵniǵmi uqautiylugu sivuanisun. Taavruma kiuniǵaa, ‘Savviaǵisiruna,’ aglaan aullañiñniqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak iǵñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiuniǵaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniǵai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniǵai Agaayyutim añaayuaqtumiñi sivupsitñiñ. ³² John agǵigaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunñaruakun iñuuniaǵviksrakun, aglaan ukpiǵiñitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiǵiǵaat. Aasiili qiniqapsigik nunuurañitçhisi aquvatigun ukpiǵilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaǵniñlagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaǵniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirriǵviñiǵniqsuq, sapukutçhiǵlugu avataagun, nivakhuni misuǵuliǵviksramik, nappaipluni nasiqsruǵviñmik, tavraasiñ atukkirrutigiylugu nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullaǵniqsuq uñasiksuañun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuǵiniǵai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni ilinjitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguñiǵaich savaktai, aasiñ anaumiklugu atausiq, suli tuqqutlugu ilañat, atlasuli miñuqtuqñuq uyaǵaǵnik. ³⁶ Tuyuqalǵiñniqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñiñ. Aglaan savvaǵlulǵiñniǵaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpiañuplugu tuyuǵniqsuq iǵniǵmiñik ilinjitñun

(Mt 21.33)

uqaqhuni, ‘Taluġiniagaat iġniġa.’³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruġ iġniq uqaġniqsut inmiknun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’³⁹ Tiguplugu aninnigaat asialiviniñniñ tuqqutluguasiiñ.⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggigumi qanuġniaqpagich tamatkua nautchirriqirit?’⁴¹ Kiuniġaat, ‘Taapkua iñukluich nañitillugich tuqunniagaġi, aasiiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuġumiñaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.’⁴² Jesus-ñum nipliutiniġai, ‘Aqliqisimasuknaġiksi Agaayyutim uqałha, ‘Uyaġak tuppirt ayakkañat, taamna uyaġak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni. Taamna atangum savaaġigaa suli quviqnaqtuanunusugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Inuġingigisigai Agaayyutim añaayuqautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun aḡalatchiñiaqtuq iñuñnik tupiksriuanik pisuñiġmiñnik. ⁴⁴ Aasiiñ kisupayaaq puukaqtuq taavrumuḡa uyaġaḡmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyaġaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuġiniġaa.”

⁴⁵ Qaukñiñich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaagmiknik.

⁴⁶ Tigusukkaluaġniġaat, aglaan iqsiniqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiñ Jesus sivuniksriqirauniplugu.

Atrikusaun Niġiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

22 ¹Taimma uqaqtuagaqsilġiñniqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ²“Agaayyutim ayaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialniġmik itqanaiyairuamik niġiqpagviksramik iġni ilaqatnigviksrautaani. ³Tiliñigai savaktini tuqługiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat niġiqpagviksramun, aglaan agġiġuñiñniqsut. ⁴Umialik tiliritqilġiñniqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainanikkiga nullautchiġviksraġa. Tuqqutchianiktunja uqsraqsanjtiñik tuttuqpałunma nuġġaġmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agġiġusi niġiqpagiaġitchi katchuutiniaqtuanun.’ ⁵Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutiginiñniġaich aglaan aullaħhiñniġniqsut, ilaġat savviaqhuni nautchiiviniñniun sulil atla tauqsigñiġvinimiñun. ⁶Ilañisa tiguñiqunniġaich savaktit anaumikługich sulil tuqqutqataqługich. ⁷Umialgum tusaakamiuñ taamna uumitchañniqsuq. Tuyuġiniġai anuyyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuauqtuqtuat sulil ikipkaġlugu nunaaq-qinjat. ⁸Tavra nipliutiniġai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluaqtuat nalliummatinjtichut. ⁹Aullaġusi tumitchiat kañiġaluñitniun aiyugaaqłiġiaġitchi kisupayaanik qiniġkapsitiñik agġiqulugich katchuutiniaqtuak niġipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰Savaktit aullaġniqsut tumitchianun aasiiñ katitchiaqsiplutiñ iñuñnik atisiplugich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiiñ immiġniqsuq paqitapayaagmiknik. ¹¹Aglaan umialik isiqami qiniġiaqługich tuyuġmiaksraqtaañuruat, qiniġniġaa iñuk tavrani atnuġaaqtummaanjtichuaq piqutigilugu ilaqatniñniaqtuq. ¹²Umialgum nipliutiniġaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaañ, qanuqhutin isiqpich niġiqpagvianun atnuġaaqtusunjaqnak nalaunñaruani?’ Taamna iñuk nipiksraiñniqsuq. ¹³Umialgum uqautiniġai savaktini, ‘Qiliqsigik argaiłlu isigaiłlu igillugu aasii taag-niqsrallapiamun. Tavrani itkisiruq qiaħiq sulil tiraalatchiħiq kigutinik.’” ¹⁴Tavrani Jesus niplipsaagñniqsuq, “Iñuġiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluaqtut, aglaan ikituurat piksraqtaañurut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiñniqsut pitchaġukługu Jesus uqałhigun. ¹⁶Tuyuqagñniqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqługich Herod-kuaqtuanik uqaqhutiñ, “Ilañisautrii, ilisimarugut nalaunñaruaniñtilaaqnik. Ilañisautritin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkanañnik ilumutuuruakun sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiaqtilaanañ, aasiiñ sugiñitmiġiñ iñuum suurautilaana. ¹⁷Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuagñaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸Aglaan Jesus

ilisisimplugu sivunniugutaat pigii!iqihikun nipliḡniqsuq, “Ukpiḡnuaqtsi! Suvaata uuktuaqpsitḡa? ¹⁹Qiḡniqtillaksitḡa maniḡmik aki!iqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiḡqsut maniḡmik. ²⁰Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Kia-una agliutraḡa maniḡmi? Kiasuli aglaḡa?” ²¹Kiuniḡaat, “Caesar-m.” Aasiḡ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Aki!iutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkaḡa, sul! Agaayyutmun pigikkaḡa Agaayyutim.” ²²Tusaakamitruḡ Jesus-ḡum uqaḡikkaḡa quviḡusuḡniqsut unit!ugusiiḡ.

(Mt 22.19)

Apiqsruun Anjpkakkauhikun Tuquhigmiḡ

²³Taavrumani uvlumi Sadducee-ḡuruat, tamatkua uqaḡuuruat tuqu-ruat anjitiqlaiḡniḡplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruḡuk!ugu, ²⁴“I!isautrii, Moses-ḡum uqautigaatigut itnaqhuni, Anḡun i!aqatiqaqtuaq tuqukpan qitunḡigaluaqani, taavruma anḡutim aniqataan i!aqatniktaag-iraksraḡiniḡaa uilḡaḡnaaq qitunḡisi!ugu anḡutmik i!isimanaḡuniasiiḡ tuquruam qitunḡaḡitilaanani. ²⁵Samma maani ittut tallimat malḡuktun aniqatigiich akunnaptikni: anḡayuk!iq nuliaqtuaq tuqupluni qitunḡait!uni, unit!ugu nuliani aniqatmiḡnun. ²⁶Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piḡayuaḡlu, kiisaimma iluqatiḡ aniqatigiich tuqu-^{vut.} ²⁷Aqulliupluniasiiḡ aḡnaq tuqupmiḡniqsuq. ²⁸Taapkua tallimat malḡuuruat anḡutit nuliaqtuat iluqatiḡ taavrumiḡa aḡnamik, nallia-^{ta nuliaḡigisiḡniqpaunḡ taamna anjitiqivḡiḡmi?”} ²⁹Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqa!hich ilaanlu sanḡḡia. ³⁰Iḡnuich anjitiqigumiḡ tuqumiḡ i!aqatniktuḡumiḡaitchut naagaqaa i!aqat-^{niktitakkauyumiḡaitchut. Aglaan itkisirut isaguliktitun qilḡnmiittuatun.} ³¹Agliqisimasuknaḡiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitḡnun anjitiqihikun tuquhigmiḡ. ³²‘Agaayyutigigaatḡa Abraham-lu Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu.’ Agaayyutigiḡitkaat tuqunaruat aglaan iḡuuruat.” ³³Iḡugayaat tusaaka-^{mitruḡ Jesus-ḡum i!isauttutaa quviḡusuḡniqsut.}

Kamanaḡniqsarakun Tillisigun

³⁴Pharisee-ḡuruat katimaniqsut tusaakamiḡ Jesus-mun nipaiqsiiḡniḡ-^{lugich Sadducee-ḡuruat.} ³⁵I!aḡata i!isautriḡnuruam maligutaksranik apiqsruḡniḡaa Jesus uuktuaḡuk!ugu, ³⁶“I!isautrii, nalliat tilli-^{sit kamanaḡniqsrauva maligutaksrani?”} ³⁷Jesus-ḡum kiuniḡaa, “‘Piqpagiyumagiḡ ataniḡ agaayyutigikkan iluqaaniḡ uummatipniḡ,

iluqaaniñ iñuutchipñiñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliq suli kamañañiqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Maligutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit ilisauttutigikkanich tunjavicaqtut taapkuñnuja malgunun tillisiñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ñuruat katimapaqługich Jesus-ñum apiqsruñigai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiñ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq? Kia kiñuniagivaun?” Kiuniğaat, “David-ñum.” ⁴³ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Qanuqhunimi David-ñum, uqaqhuni Irrutchikun, taiguutiqağniqpaun ataniğmik? Atakkii uqağniğuguuq,

⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun
uvañnun akiiliniñhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalms 110:1

⁴⁵ David-ñum iñmiñik taiguutiqaqpagu Ataniğmik, qanuğmi Anniqsuqti David-ñum kiñuviağitlaniqpaun?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ñuruat kiulguiñniğaiç Jesus-ñum apiqsruutai. Tavrakñaniğaglaan uvlumiñ kiunniñ apiqsruqtağunaiğniğaat Jesus.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtit

23

¹ Taatnaanikman Jesus uqağniqsuq iñugayaanun maliguaqtimiñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu

maligutaksriuqtut Moses-tun iñilğanimma. ³ Taatnamik tupigiraksraigisi atuğlugillu supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilaanaq. Atakkii atuummitlitchaat sumik uqaqqaqhutiñ.

⁴ Natmiqsuiraqut iñuñnun uqumailanik. Aasiisuli ikayuğummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtiñ iñiqtağirağigaaq qiniqqusañhiñagutiñ iñuñnun. Agliłaaqtağniğaiç puukataurat qauğmikniñu taligmikniñu imaqaqtuat uqağnik suli atnuğaağmiñ niviñalukkatanich takliłaaqługich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñiñich aquppiutanitñik niğiqpakmata, suli Jew-ñuruat katrağvinjitñi aquppiłlatuplutitiñ qaukiuruam inaa-

(Mt 23.5)

ni, 7 suli tumitchiani paġlatqutuplutinj suli iñuñnun tuqħiraqusuuplutinj iļisautriñik. 8 Aglaan taiguutiqaġumiñaitchusi iļisautriñik, atakkii atautchiħhiñamik iļisautriqaqhusi aasiiñ iluqasi aniqatigiiksusi. 9 Taiguñniaqasiuñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchiħhiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuamik. 10 Naagaqaa taiguqasiuñ kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiħhiñamik sivulliuqtiaqqtusri, taamna Christ-ñuruq, anniqsuqti akiqsruutauraaq. 11 Iñuk kamañaġ-niqsrauraaq akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. 12 Suli kiñapayaaq kamañaġasugiruaq inmiñik atchiksipkakkauġisiruq. Kiñapayaaq atchiksiruaq inmiñik kamañaġsipkakkauġisiruq.

Jesus-ñum Suakataġai Ukpinquaħhatigun

13 “Nakħiuñ, aglaliqirisiilu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Kañiqsitłaitkiksi Agaayyutim uqaħa uqqiraqtaalu suli iļisautriñitlugich. Atriaqqtusi iñuñnik añmautiqaqtuanik Agaayyutim añaayuuqautaanun aglaan añmañitlugu. Isinitchusi sulipsuuq isiqtañligisi tamatkua isigñiu-raqtuat. 14 [Nakħiuñ, aglaliqirisiilu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Ivayaqtuipłusi tupiñitñik sulliñaurañitñiglu uilgañaat, aasiiñ taimma qiiñiqtinnaqaqsipłusi takiruamik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiññuqsaqsiuħiksraqsi pigiiitłuñniaqtuq.] 15 Nakħiuñ, aglaliqirisiilu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Kukiłuktusi taġiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliġuaqtinigukhusi. Aasiiñ maliġuaqtiksraqtaa-ġianikapsiuñ anasiññuqsagvñmutlasiraġigiksi pigiiitłukługu ilipsitñiñ. 16 Nakħiuñ, ayaunapłusi sivulliuqtauruasii! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suñitchuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ 17 Ayaunapłusi isumalġuitchuasii! Nalliak ukuak pitłuktuanuva—kaviqsaak manik naaga agaayyuvikpak ipqiqsitchipkairuaq kaviqsaamik maninmik? 18 Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniñlaqtuġvikun taamna suñitñiñplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniñlaqtuġvñmi akiqsruutiniktuq. 19 Ayaunaruasii! Nalliak ukuak pitłuktuanuva aatchuun naaga tuniñlaqtuġvik ipqiqsitchipkairuaq aatchuutmik? 20 Taatnamik iñuum tuniñlaqtuġvikun akiqsruqami taputiraġigai aatchuutit tuniñlaqtuġvñmiittuat. 21 Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiraġigaa Agaayyun ittuaq tavrani. 22 Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiraġigaa Agaayyutim aquppiutaña taamnalu aquppiruaq tavrani. 23 Nakħiuñ, aglaliqirisiilu Pharisee-ñuruasiilu, ukpinquaqtisii! Qulikuraqtusi avuugutipsitñik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat iļisauttutit maliġutaksrani: nalaun-ñaruahiq, nagliktaq suli ukpiqsriħiq—taapkua atuumaraksraġaluasi minitchiraġasunqaasiaglaan sivulligñik. 24 Ayaunapłusi sivulliuqtisii,

milugiatchiat piigñiağagigisi qallutipsitñiñ salummautituqługich, aglaan iilğataqtigagigiksi pikukturuuq natmaksigvik. ²⁵Nakñiuj, aglaliqirisii- lu Pharisee-ğuruasiilu, ukpiñjuaqtsii! Salumapkairusi qaathiñanjitñik qallutipsi sulı puggutapsi, aglaan ilujich immaukkaqhutiñ ivayaqtu- ğimik sulı killiqiğimik. ²⁶Pharisee-ğuruasii, qanutun qinñitlaisigivisi! Salummaqaaqsigik iluañnik qallutimlu puggutamlu, qaanjigi saluma- yumauk. ²⁷Nakñiuj, aglaliqirisii lu Pharisee-ğuruasiilu, ukpiñjuaqtsii! Ittusi qinñiyunaqtuatun iluvğich silataatitun, aglaan ilujich immauk- kaqhutiñ tuquñaruat iñuich saunijitñik sulı qaayugñapayaaqtuanik. ²⁸Taatnallapiaq qaathiñapsigun sagviaqtuğaqtsi iñuñnun nalaun- ğaruatun iliplusi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpiñjuagutunik pigiiqiligniglu.

Jesus Sivuniksriqiruq Anasiñjuqsaağviksrañatnik

²⁹“Nakñiuj, aglaliqirisii lu Pharisee-ğuruasiilu, ukpiñjuaqtsii! Qinñiyunaqsagisi iluvñich sivuniksriqirit sulı nalaunğaruat iñuich. ³⁰Uqaqtusisulı, ‘Iñuuniaqsimagupta inñilğaan taimani aapaavut iñuuniaq- mata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinjitñi iñuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimarauniqsusi kinjuviağitilaapsitñik tuqutçhiruanun sivuniksriqirinik. ³²Ki naatchiuj sivulliapsi aullağ- niikkañat. ³³Ilipsi qitunğañich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuğlugu nañaqniaqpisiuj anasiñjuqsaağvinmuktitaaviksraqsi? ³⁴Taatnamik tuyugisiruñu sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaaniglu iñuñnik aglali- qiriniglu—ilañich tuqutkisigisi, sulı ilañich kikiaktuutilugich, atlatsulı ipiğaqtuğlugich katrağvipsitñi sulı qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun. ³⁵Taamna pisigiplugu anasiñjuqsaaqsuñiksraqsi tikiññaqtuq ilipsitñun maqitçhipkaiñapsigun auñatnik nalaunğ- ruat iñuich maunñun, aullağniilugu iñuaqtuñhaniñ Abel-ğum iñuaqtuñhanunaglaan Zechariah-m iğñiñan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunğakni agaayyuvikpaumlu tuniñlaqtuğviumlu. ³⁶Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiñjuqsautiksraq tikiumagisi- ruq makunñu iñuñnun pakmapak iñuuruun.

(Mt 23.37)

Jesus-ğum Piqpaksrifha Jerusalem-miunik

³⁷“Annaatuk, Jerusalem- miusii! Tuqutçuuruasii sivuniksriqirinik miñuqtuirua-

siilu uyağannik tamatkuniņa tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaiqługu katitchummiuǵaluǵaǵigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaquqtaılitñiktuatun paiyaǵmiñnik ataaknun isaqquñmi. ³⁸ Atañi, tupiqsi suksraakkaullapiaǵniaqtuq suñiǵlaǵuǵlugu. ³⁹ Taatnaqluņa uqautigipsi, qñitqikkumiñaitkipsitña nipliǵñiaǵapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piliutigiliuñ taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

Jesus Sivuniksriquruq Piyaquǵniałhanik Agaayyuvikpaum

24 ¹ Jesus unitkaqsiptomagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyaǵniǵaat ininittñik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ñum apiqsruǵniǵai, “Iluqaisa makua tupqich qñinittpisigich? Uqautigipsi, Kisiñuqtaqǵumiñaitchuqunniñ uyaǵanmik qalliani atlam ulǵusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriquruq Iñuıǵutniglu Piyuaqsiuliksramiglu

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iǵgimi taggisqaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlañniǵaat kisipkuqhutitñ apiqsruqługu, “Uqautitigt uumiņa. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutitgün ilitchuǵigisivisa aggyasi-guvich suli nuna isukłiyasikpan?” ⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Qaunatqiaǵigitchi iñuıǵi kinnitñitçhumaǵaasi. ⁵ Atakkii iñugiaktuat iñuich aggyisirut uqǵutitñ, ‘Christ-ñuruña,’ aasiñ kinnitñitçutitñ iñugiaktuanik iñuñnik. ⁶ Tusaagisirusi añuyaktuanik qanittuamiñ uñasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatitñ tamatkua atuumaruksaurut aglaan isukłiñitçhuqsuli. ⁷ Nunaaqqich añuyyiuǵisirut akıllıǵiiksillutitñ avatmun suli atanguvıich akıllıǵiiksillutitñ avatmun, niǵisuksiulıqmılutitñ, suli nuna aulapmıluni nanipayaaq nunani. ⁸ Iluqaitñik tamatkua aullaǵniisaagıǵai auliyautiñhum.”

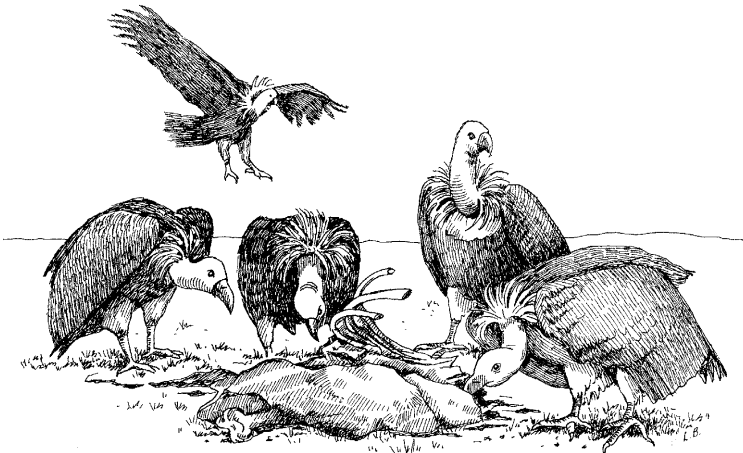
⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstıñun, suli tuqqtaułıksrapstıñun, uumigtıchılusi nunaaqqipayaaniñ pıqtıgiluņa. ¹⁰ Taimanıqupan iñugiaktuat iñuich ukpıǵutaıǵniǵaqtut, aatchuutıgıraǵautılutitñ avatmun suli uumıkkutılutitñ avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqırıñuqtaut aggyisipmiñıqsut kinnitñitçutitñ iñugiaktuanik iñuñnik. ¹² Suli pisıgilugu iñuich pıǵiıliqıłhat iñugiaksıtmukhutitñ pıqpakkutaat niǵlaqsiñiaǵaa. ¹³ Aglaan iñuk makıtaruaq payaıaıǵuni isuanun annıqsukkaugısiuruq. ¹⁴ Qulıaqtuagıgisıǵaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayyauqautaağun, uqautıgilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukłıtıksıuruq.”

Tatamnapiǵataqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk aǵlıqıruaq ukuniņa kanıqsıli. Qıñıǵniǵıksı naggunallapiaǵataqtuag qıǵaǵlugu ipqıtuami inimi inıksraıñısamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sivuniksriqırıa uqautıgıkkana. ¹⁶ Taıpkunani uvluni iñuunıaqtuut nunaıanı Judea-m qımakkumaut iǵǵiñun. ¹⁷ Iñuksuli

itkumi tupiġmi qaṇṇani atqagñaqani aikġigumi sumik tupiġmi iluaniñ. ¹⁸Kiñasuli iñuk nautchiivini itkumi utiġniaqani aikġigumi quppigaaġmiñik. ¹⁹Taipkua uvlut tikitpata, nakliuḡ aġnat siṇaiyauniġumiḡ suli aakat miluktitchigumiḡ ilġigauraġmiknik. ²⁰Agaayutitchi qimaḡik-sraqsi atuumatquḡilġugu ukiumi naagaqaa minguiqsiagvium uvluañi. ²¹Atakkii taivruman i nagliksaaqpauralik-sraq atuumagisuruq atrigiḡi-saḡa atuumaruam aullaġniñhaniñ nunam uvuḡanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraliq atuummitqiḡñiaḡitchuq taavruma aquagun. ²²Aasii Atanġum makua uvlut ilaḡḡaqtanḡisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaḡḡaqtaaġisigai. ²³Taimaniġuqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuḡ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiġiniaqasigik. ²⁴Atakkii anniqsuqtinḡuat suli sivuniksriqirinḡuat ilġisirut savaaqaġutiḡ kamaḡaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkuunuuna kinniñiaġniġaich Agaayyutim piksraqtaanġi pisagiyumiñaġumisigik. ²⁵Atanġi, uqautigipsi taavrumiḡa atuummigaluaqnagu.

²⁶“Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuiḡaami inniḡugu tatpavuḡaqasi naagaqaa iriqsimaniḡugu uvani tupqum iluani ukpiġiniaqasiuḡ. ²⁷Atakkii Iġñiḡa Iñuum agġigisuruq atrilġugu ikniqpalaḡmun qaummaġik-sipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸Sumipayaasuli tuquḡaruauq itpan, tavruiḡa tinḡiaqpaich tuquḡaraqtuġuurat katisuurut.

(Mt 24.28)

Agġiġksraḡa Iġñiḡan Iñuum

²⁹“Aquuraḡaḡunaasiñ uvluiñ nagliksaaqsiuḡhum, siqiñiq taaqsigisuruq

suli tatqiq qaumaġingiguni,
 uvlugiat katagaqmilutinġ qilaŋmiñ
 suli qaummatipayaanj silaŋ nuktitaulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰Taivrumani uvluni ilitchuqqutaa Igñiŋan Iñuum sagvigisiruq qilaŋmi. Iñupayaanja nunam qialuni qiniġisigaat Igñiŋa Iñuum aggiqsuaq nuviyakun qilaŋmiñ saŋŋimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun.

³¹Qalġuqtautiqpaktuġlugich nipituruat tuyuġigisigai isaġuligikkani katitchiyaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuŋnik nakitñapayaaq nunami.

Iliisaaksraŋa Asirritlaitchuam Napaaqtum

³²“Iliisaagaġitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanjich nauqaqsiptomata suli sunaaqsiplutinġ qituglipmata ilisimaraġigiksi upinġaam qalliġha. ³³Taatnatuntuuq qiniġupsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Igñiŋa Iñuum qallililapiaqtilaanja qakma. ³⁴Iłumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuqaninjiaŋitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵Iluqani nuna suli qilaq piyaqquk-kaugisiruk, aglaan uqałhich uqautigikkatka piiñġigumiñaitchut.

Pivia Aggiłiksraŋan Ilisimaraitchuq

³⁶“Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaq sumi tikisilaaksraŋa. Isaġulgich qilaŋmiittuat unniikii igñiġuruam nalugaat. Kisimi aapam ilisimagaa. ³⁷Igñiŋa Iñuum aggiqpan taimanisun itkisiruq atriługich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpałhum iñuich niġimaaqtut imiqsimaahutinġlu, ilaqatniktuqhutinġ suli qitunġatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isigñiałhanunaglaan umiamun. ³⁹Iñuich ilitchuġiñiñiñiqsut atuumaniaqtuamik uliqpanmun pisagilgataqtitlutinj. Taatnatun itkisipmiuq Igñiŋa Iñuum aggiqpan.

⁴⁰Malġuk ajuatik savaktuak nautchiivinjmi, ilaqataa tigurauliġisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni. ⁴¹Malġuk aġnak mukkaaksriuqtuak mukkaaksriuġvinjmi, ilaqataa tigurauliġisiruq aasiñ ilaqataa uniktauliguni.

⁴²“Taatnaġusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi aggiġñiaqtilaananik. ⁴³Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiuj napmun ilikpan unnuaq tigliñniaqtim aggiġñiaqtilaanja qaunaginayaqtuq tigliñniaqti siqumġutitquñilıluġu tupiġmiñun. ⁴⁴Taatnatuntuuq itqanaitchuksraupmiusi atakkii Igñiŋa Iñuum aggiġñiaqtuq sassaġniġmi niġiugvigiñisapsitñi.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuq Savakti

⁴⁵“Kiña tuniqsimaruajuapluni isumatupluniłu savaktauva? Ilaaŋuruq aŋaayuaqam qaukiłiutikkana atlanun savaktimiñun tupiġmiñi ittuanun

Atrikusaun Piņasutigun Savaktitigun

14 “Suliuvva Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan atriqaqtuq aņutmik iglausuktuamik uņasiksuamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qanaksri!iutinigai suurağmiñun. 15 Atausiq iñuk qaitchiñigaa 5,000-tun maniñnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuip!uni pitlakkağmigun. Aasiñ aullağniqsuq iglaviksrağmiñun. 16 Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñnik aullaqhuni piñatchiasunaqani tauqsigñiutiginiğai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. 17 Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmıuq atlanik 2,000-nik. 18 Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa añaayyqagmi manija. 19 Akuni pii!ğatağaluaqami añaayyqañat taapkua savaktit utiğniqsuq, aasiñ makpiğarriqutiaqsiplugich maniksriusriañatigun. 20 Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlanik 5,000-nak-taağmiñik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuña 5,000-nik.’ 21 Añaayyqañan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruañuniqsutin savakti! Tuniqsimmatriniqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suratigun; inillağniagikpiñ aņalatigugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayyqagikkapni.’ 22 Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñnik aggiqhuni uqağmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuña 2,000-nik.’ 23 Añaayyqañantuuq uqautipmi-gaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruañuniqsutin savakti. Tuniqsimmatriniqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayyqagikkapni.’ 24 Tavrali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniñnik aggiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, iłisimagikpiñ. Anayaktuqañungitçhutin aņun. Pukuiraqtutin nautchiivigiñğisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsruivigingisaqniñ nautchiaksranik. 25 Sivuugapluna taatnaqluña irigitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ 26 Añaayyqañan uqautigaa, ‘Pigiitçhuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Iłisimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiigvigingisamniñ katitchipluñalu kangaqsruivigingisamniñ nautchiaksranik. 27 Iłiñayağniğitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtuit!a-nayaqtuña pimñik naggutiñitnik.’ 28 Aasiñ uqautiniğai atlat savaktit, ‘Pisigiñ taapkua maniich ilaaniñ qaityagiğlugichaasii taavrumuña 10,000-tun maniaqtuamun.’ 29 Tavraasiñ kiñapayaaq aņalatchi!l!autaq-tuaq aatchuusriağmiñik piññapsaağisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitçhuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkağmiñik piik-kaugisiruq ilaaniñ. 30 Siñitçhiuq piññañniurañitçhuaq savakti taaqtuam taagñiqsrañanun. Tavrani qiağisirut tiriqullaisa kiggutiñ.

Aviktuiḡiksraq Nunam Iñupayauraqi

31 “Iḡñiḡa Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isaḡuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpaḡmiñun kamanaqtuamun. 32 Aasiñ inupayauraqi nunam katitaugisirut sivuḡaanun. Tavrani aviktuiḡisigai atausiuttaaḡlugich, atriḡugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuḡuraniñ. 33 Suli inillakkisigai ipnaich taliq-piḡmi tuḡaanun, aglaali tuttuḡurat saumium tuḡaanun. 34 Umialgum uqautigisigai taliqpiḡmiñi ittuat, ‘Maḡḡaḡitchi, aatchuusriaqaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaaḡisiuḡ Agaayyutim aḡaayuqautaa itqanaiyaanuruuq ilipsitñun iñiqtauḡhaniḡaglaan nunam. 35 Atakkii niḡisuktauqama niqiksritchaḡigikma. Imiḡukamalu imiksritchaḡigikma. Iḡlaanukama aiyugaaḡluḡa isiqtitaaḡigikma. 36 Atnuḡaanitñama atraksritchaḡigikma atnuḡaamik. Atniḡñaqama takuraḡigikma. Isiqtaukama tikitluḡa isiqattaaḡaḡigikma.’ 37 Tavrali iñuich nalaunḡaruat kiuniaḡaat, ‘Ataniiq, qaḡaaglaan qiñiqpisigiñ niḡisukavich aasiñ niḡipkaḡutin naagaqaa imiḡukavich imiqtitaaḡivisiḡiñ? 38 Qaḡasuli qiñiqpisigiñ iḡlaanḡuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuḡaanitñavich atnuḡaaqtitpisigiñ? 39 Suli qaḡaaglaan qiñiqpisigiñ atniḡñaqḡutin naagaqaa isiqsiviḡmiitnavich takuniqpisigiñ?’ 40 Umialgum kiugisigai tamatkua itnaḡlugich, ‘Iḡmun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliḡnaqniqsraḡatnun aniqatiuma savaaḡigiksi uvaḡnun.’ 41 Aasiḡi uqautiniaqmigai tamatkua saumium tuḡaani, ‘Piḡitchi uvaḡniñ! Anasiñḡuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniḡmi itqanaiyaanuruamun tuunḡaḡmun isaḡuliḡiñunlu. 42 Atakkii niḡisukama niqiksritḡaitchipsitḡa. Imiḡuliqama imiksritḡaitchipsitḡa. 43 Iḡlaanukama aiyugaatḡaitchipsitḡa. Atnuḡaitñama atnuḡaaqtitḡaitchipsitḡa. Atniḡñaqamalu isiqsiviḡmiitnamalu isiqattaatḡaitchipsitḡa.’ 44 Tavraptuuq kiuniaḡaat itnaḡutiḡ, ‘Ataniiq, qaḡaaglaan qiñiqpisigiñ niḡisukavich imiḡukaviḡḡu naagaqaa iḡlaanukavich atnuḡaitñaviḡḡu, naagaunniñ atniḡñaqavich isiqtaukaviḡḡu aasiñ savautiḡitḡlutin?’ 45 Aasiñ kiuniaḡai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisunḡitñapsi atautchimunniiñ nagliḡnaqniqsraqtuamun savautriḡitḡchusi uvaḡnik.’ 46 Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiñḡuqsasqsiuviḡmun, aglaali nalaunḡaruat isuitchuamun iñuḡiḡmun.”

Sivunniugun Tuqutchukḡuḡu Jesus

26 ¹ Jesus uqaḡuiqami tamatkuniḡa, uqautigai maliguaqtini, ² “Iḡsimarusi, malḡuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaanḡat atilik Apqusaakkauḡiḡmik, aasiñ Iḡñiḡa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukḡiḡich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpaḡanun

qaukkuat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağukługu Jesus nalunautchilutiñ tuqulluguasiñ. ⁵Aglaan uqağniqsut, “Niğiqpagvikaam uvluani taatnağniangitchikput. İñuich aḡalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶Uvvaasriñ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ḡum auyugaqtualgum ⁷tikiññiğaa aḡnam saagaqhuni nakasruḡḡuaḡuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ḡum niaquanun niğiñiaqtitlugu. ⁸Maliguaqtaiñ qiniqamitruḡ iḡuaḡiññiğaat nipliqtut avatmun, “Supman asiñun tiprağiksaun atuqpaḡ? ⁹Una tiprağiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiñ nagliḡnaqtuanun.” ¹⁰Jesus-ḡum iḡitchuḡiplugu nipliutigikkaḡat uqautiniğai, “Suvaata una isumaaluksaaqpsiḡ aḡnaq? Savautigaḡa savaallautamik. ¹¹Nagliḡnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitḡa ataramik. ¹²Uvvauna aḡnam kuvikamiḡ tiprağiksaun timimnun itqanaiyautigaa iḡuvikkauḡksraḡa. ¹³Iḡumun uqautigipsi, nani-payaq tusaayugaallautaq quliaqtuaḡukpan nunapayaani, taavrumap-tuuq aḡnam savaḡa uqautaḡisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisukługu Jesus

¹⁴Taimmali iḡaḡata qulit malḡuk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukḡiḡitñun agaayuliqsit ¹⁵uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitḡa Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiḡiññiğaat iñuiññaq qulitun maniḡñik. ¹⁶Tavrakḡaniñaglaan Judas qaunaksruaqsi-ruq piviksramik aatchuutigisrukługu Jesus.

Jesus Niğiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niğiqpagviani Atiliḡmi Apqusaakkauḡimik

¹⁷Sivulliqpiami uvluani niğiqpagvikaam puvlaksiḡniḡilaanik qaqquunik maliguaqtit tikiññiğaat Jesus uqautipluguasiñ, “Nani itqanaiyaquvisiḡut niğiqpakisrapnik atiliḡmik Apqusaakkauḡimik?” ¹⁸Kiuniğai, “Nunaaqqimugitchi aḡutmun iḡisimakkamnun uqautilugu, İḡisautri uqaqtuq, piviksraḡa qalliuraqtuq. Niğiqpagvia atilik Apqusaakkauḡimik niḡgiviḡisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.” ¹⁹Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ḡum piraksrirtutaatun ilinḡitñun, aasiñ itqanaiyaqhutiḡ niğiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡimik. ²⁰Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niḡisukhuni piqatigiplugich qulit malḡuk [maliguaqtini]. ²¹Niḡiñiallagmiḡ Jesus-ḡum uqautiğai, “Uqautigipsi, iḡapsisamma aatchuutiginiagaḡa uumiksriñun.” ²²Iluqatiḡ isumaalutchallapiagaḡatut. Atausiutaaqhutiḡ apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaḡaunḡitchuq,

amii?” ²³Uqautigai, “Ilaanjuruq misuqatauruq arganmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiagaana uumiksriñun. ²⁴Igñinja Iñuum aullaġisiruq uqałhum aglaksimałhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anjun Igñinjanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñġiññigumi.” ²⁵Tavralli Judas-ñum aatchuutigitniktuañan apiqsruġniġaa, “Iłisautrii, uvañauñġitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniġaa, “I, ilviuruq.”

Atangum Nullautchigvia

²⁶Niġillaġmiñ Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niġġisium, tavrataamna timiga.” ²⁷Tigupluguasiiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Imiġvigisium! ²⁸Taamna auga maqip-kakkauruq iñuġiaktuanun aullaġniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmił iñuñnił. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiaġaa sivunniugutni iñuñnun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹Imitqinñianġitchuñ taavruma asiam misuġuaniñ uvakñaniñaglaan tikiłgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayyuqautaani.” ³⁰Atuanikamiñ atuutmik aullaqtut iġġimun taggisiquaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaaliksrana

³¹Pisullaġmiñ Jesus-ñum uqautiniġai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiaġipsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqałigni itna, ‘Tuqtkisigiga munaqsri, aasiiñ ipnaich siamillapiagutinj.’

Zechariah 13:7

³²Aglaan anipkakañanikkuma tuquġiñmiñ, aullaġisiruñ sivup-sitñi Galilee-mun.” ³³Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatinj atlat suksraaġaluaqpatin sumiunniñ taatnaġumiñaitchikpiñ.” ³⁴Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiagikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu.” ³⁵Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksraġigupkiñunniñ piilaagiyumiñaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtaġmiut iluqatinj maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilijmun Gethsemane-mik uqauplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaa-yutyaqtuaqtilluñ iñuñ.” ³⁷Aullautiplugich Peter malġuglu iġñanġik Zebedee-m alianniuliqsuq iłuiłiulilłapiaghunił. ³⁸Uqautigai, “Arrii,

uvva uqumaiļiullapiaǵniqsuŋa. Alianam pisag̃iħiñaaǵuqtaǵaana. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasiļlagluŋa.”³⁹ Taiñuŋaqtallakhuni pullapiaqługu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuhigigupku piigun qal-lutaa nagliksaałhum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuhiginilłaptun aglaan ilvich pisułiptun.”⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat. Apiqsrug̃nigaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpsitŋa atautchimiunniñ sassag̃nigmi?”⁴¹ Siñiŋniasuŋaqasi agaayulusiļu. Ukpisrsaisaiŋitchumausiļi uuktuaqsiugupsi. Iłumun irrusiq piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.”⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piigumiñaitpan uvaŋniñ imiqtaksrag̃ipiaǵupku pilagu pisuhigikkan.”⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii iri-ŋich siqupsag̃uliļapiaqhutiŋ. ⁴⁴Uvvaasiñ aullalgitchuq agaayutyahuni piŋatchiqlugich, uqaqhuni taapkuniŋasuli uqautigikkaǵmiñik sivuani. ⁴⁵Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuapisisuli iñiqtuq-siaqhusi? Uvva, sassaq tikitchuq aatchuutigikkauviksraŋa Iǵniŋan Iñuum argaŋitñun killuliqirit. ⁴⁶Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaǵa imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷Jesus uqaǵugaaqtitlugu Judas ag̃ig̃niqsuq, ilaŋat qulit malguk maliguaqtit. Piqatiqag̃niqsuq iñugiallapiaqtuanik iñunŋik savikpiraq-tuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukħiŋitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaŋitñiñiļu. ⁴⁸Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriñniŋai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taam-naugisuruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹Taavrumatavra naliŋiñaaqługu utlakkaa Jesus paǵlaplugu, “Paǵlagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikługu. ⁵⁰Jesus-ŋum kiuniŋaa, “Iłauraamaan, tavra taatnaǵiaǵuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqlukługu Jesus tigugaat. ⁵¹Tavrani ilaŋata taapkua piqatiŋiñ Jesus-ŋum amuniŋaa savikpani uugiraqtiqluguasii savaktiŋa qaukħiata agaayuliqsit. Uugiraqamiuŋ tavra siutaiqsig̃nigaa. ⁵²Tavrani Jesus-ŋum uqautigaa taamna, “Utiqtirruŋ savikpaiñ puŋanun atakkii iluqatiŋ aŋuyaktuat savikpakun piyaqquǵisirut savikpakun. ⁵³Isumanŋitpich iŋiqsrug̃upku Aapaga ikayuqtaiļiqiluna, akkuvaurapiaq tuyuǵayaǵaa-ŋa qulit malguktun kavluutinik isag̃uliŋnik. ⁵⁴Taatnaǵupku qanuŋuni Agaayyutim uqałha immiumagisiva uqaǵiruaq taatna ittuksraup-luni?” ⁵⁵Taavrumani Jesus-ŋum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaqłuktauvik, atakkii ag̃iqhusi tigutyaqłuna savikpaŋnik anautanig-lu. Uvlugag̃ipman aquppigaluqaqtuŋa piqatigiplusi agaayyuvikpaŋmi ilisautripluna, aglaan tigusratlaitchipsitŋa. ⁵⁶Aglaan iluqatiŋ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqałhich uqaǵikkanŋich sivuniksriqirit im-miumaruksraupmata.” Tavrani iluqatiŋ maliguaqtit unitchaat pigruqhutiŋ.

Jesus Apiqsruqtugaat Uqaqsittaagvijnmi

⁵⁷Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautinigaat Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsit katimmavigikkañatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸Aasiñ Peter-m malijnigaa uñasiuraaqhuni qaukhiata agaayuliqsit igluqpañan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qiniñguklugu qanuñisitilaña. ⁵⁹Qaukhiñich agaayuliqsit suli iluqatinj uqaqsittaagtitchirit pakaqaqñiqsut tanjigilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqutchuklugu. ⁶⁰Aglaan paqitchinijnñiqsut sumikunniñ, inñgiakkaluqhutinj tikiaruat tanjigilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malñuk tanjigilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹uqaqhutik, “Uvvauna inñuk uqaqtuaq, ‘Piyaaquñhiñaugiga agaayyuvikpaña Agaayyutim aasiñ nappatqiglugu piñasuni uvluni.’” ⁶²Uvvaasiñ qaukhiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak inñuk uqautakkun ilipkun?” ⁶³Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukhiata agaayuliqsit uqautinigaat Jesus, “Itqañun una, Pakma nayuutirugut sivugaani inñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Iññina Agaayyutim?” ⁶⁴Jesus-ñum kiunigaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniñisigiksi Iññina Inñuum aqupperuaq taliqpian tunjaani saññipayaaqatuam, aggiguni nuviyatigun.” ⁶⁵Tavrani qaukhiata agaayuliqsit aligaañigai atnugaani uqaqhuni, “Inñmiñik uqaqñiqhuktañiqsuq! Suvaatami piqaqupsaaqpisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqaqñiqhutaai. ⁶⁶Qanuq isumavisi?” Kiunigaat, “Tuquruksraquqtuq.” ⁶⁷Aasiñ tivvuaqtuaqsiñigaat kiiñañagun qakiqtaqsimmaan pattaklugu argañmiknik. ⁶⁸Uqaqñiqsut, “Christ-ñuruatiin! Nalautchañutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹Taatnañhatni Peter aqupperiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsigaam tikitlugu nipliutinigaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkañ Jesus Galilee-ñmiu.” ⁷⁰Aglaan Peter piilaqtuq iluqañisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtılaapnik.” ⁷¹Aasiñ anipman qanitchañruamun, atlam qiniñlugu uqautinigaat tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna inñuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷²Tavrani Peter piilaatqiksuk suamasiplugu, “Nalugiga taamna añun.” ⁷³Suli akkunilitchiiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Iñmun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsaglina uqañiññiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaña taavruma añutim.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalguqtañiqsuq. ⁷⁵Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ñum inñmiñun itna, “Aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu piilaagutiginiagikma piñasuniaglaan.” Tavra aniñluni qaniqsuq ihuiñliullapiqhuni.

Jesus Pilate-muutiniġaat

27 ¹Uvlaatchaurami qaukļinich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanich Jew-ņuruat sivunniġņiqsut tuqqutchukļugu Jesus. ²Qiliqļugu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³Tavrāli Judas, Jesus-ņum aatchuutigiriņa, iļitchuġikami Jesus-ņum tuqqutaksraġuqtılaanjanik nunuuratchallapiaġniqsuq utiqtitlugich taapkua iņuiņņaq qulit maniurat qaukļinittun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanittunlu Jew-ņuruat ⁴nipliqhuni, “Killuqsagtunja atakkii aatchuutigitnikļunja patchisaiļamik iņunmik.” Kiuniġaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaaġigiņ.” ⁵Judas-ņum miļuqsautiniġai maniich agaayyuvikpaņmun. Aullaqami qimiņņiqsuq iņmiņik. ⁶Qaukļinich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliġņiqsut, “Maligutaksrakuānānāgitchuq tugvaigupta maninmik iļirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷Sivunniġņiqsut tauqsiutigisukļugu utkutchim nunaņjanik iļuviqāġvi-gisukļugu iglaaņruanun. ⁸Taatnaqļugu taamna nuna taiguutiqaġaat nunaņjanik augum ugluvaņnunaġlaan. ⁹Taamna immiumaniqsuq uqautt-auruq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkaņa, “Tiguniġaich iņuiņņaq qulit maniich. (Taapkua maniich iņugiaktılaanjat Israel-aāġmiut sivunniutigikkaņich akiliutigisukļugich ilaanun.) ¹⁰Tauqsiutiginiġaat utkutchim nunaņa, maligutlugu atānġum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtugaa Pilate-ņum

¹¹Jesus qikaqtitlugu sivuġaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruġniġaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ņuruat?” Jesus kiuniġaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹²Aasiņ Jesus pasiikkaukami qaukļinittin agaayuliqsit sivulliuqtigruaniņļu kiunjiņņiġai. ¹³Kiisaimma Pilate nip-lippuq ilaanun, “Tusaqsāġinittipigich iļisimarriqsuutiņich akikņaqhutin?” ¹⁴Aglaan Jesus-ņum kiunjiņņiġaa atautchimikunniņ uqaqsāġniġmik. Kavanauruq quviġutchallapiaġniqsuq.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹⁵Uvvaasiņ ukiuġāġipman niġiqpāgvikaami kavanauruq anipkairāġ-niqsuq atautchimik isiqtamik iņuiņ pisukkaņatnik. ¹⁶Taatnaļhatni iņuk isiqtauniqsuq iļisimallautakkaņat atiqaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷Iņugayaat katipmata Pilate-ņum apiqsruġniġai, “Nalliaknik anipkaitquvisit-ņa—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸Ilaan iļitchuġiniġaa tamatkua qaisilaanjat Jesus iņmiņun siqņataqa-

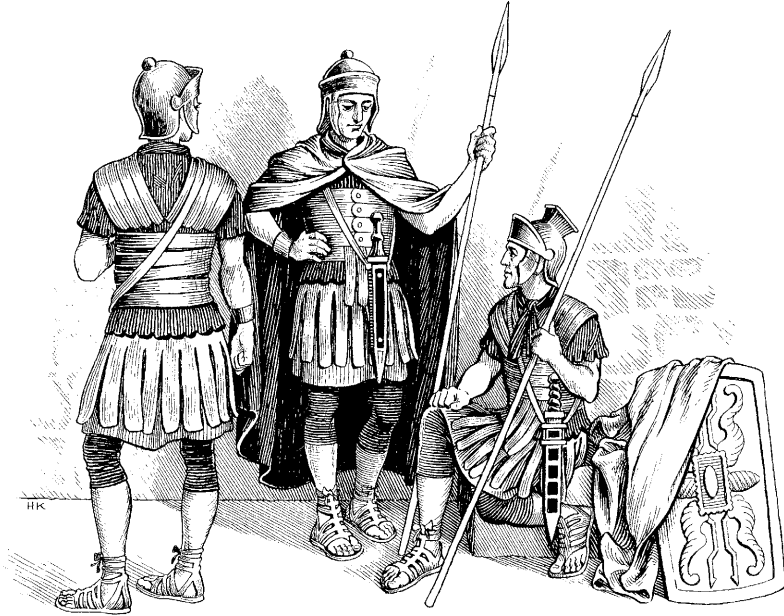
hig̃miktigun. ¹⁹Aasiĩn Pilate aquppiqaqlugu atangum aquppiutanani, aḡnaata tuyuḡniḡaa uqqamik itnaqlugu, “Iłaksianagu taamna nalaun-ḡaruuaq iñuk, atakkii iñuiliuḡutigillakkiga ugluvak siññaktuḡiplugu.” ²⁰Aglaan qaukḡiḡisa agaayuliqsit sivulliuḡtigruatlu maliksunḡniḡaich iñugayaat apiqsruḡlugu anipkaquplugu Barabbas aasiĩn tuqqutillugu Jesus. ²¹Kavanauruam apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik ukuak iññuk anipkait-quvisitḡa?” Iñuich kiuliḡniḡaat, “Barabbas.” ²²Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Suniaqpiḡuasiĩn Jesus taiguutiqaqtuaq Christ-mik?” Iluqatiḡ kiuniḡaat, “Kikiaktuutili sannig̃utamun.” ²³Pilate-ḡum nipliutiniḡai, “Sumik savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiniḡniqsut nipitusillaḡiaḡuḡtiḡ, “Kikiaktuutili sannig̃utamun!” ²⁴Pilate iłitchuḡiniqsuq qanuḡunniĩn piyumiñaiḡhanik suliasiĩn apai nipruaḡhutiḡ iñuich. Imiksraḡhuni iḡḡuḡniḡai argaḡni sivuḡaatni iñugayaat. Aasiĩn nipliḡhuni, “Uvva, patchisaunitchuḡa uuma iñuum tuqqutauniathagun. Taamna savaaḡigiksi.” ²⁵Iluqatiḡ iñuich nipaalaniqsut, “Anasiĩḡuqsausiaksraq tuqqutaufhagun illi uvaptiknun qitunḡaptiknunlu.” ²⁶Tavrani Pilate-ḡum anipkaḡniḡaa Barabbas, aasiĩn ipiḡaqtuḡtitqaaqlugu qaiññiḡaa Jesus aḡuyyiuḡtinun kikiaktuutityaquplugu sannig̃utamun.

Aḡuyyiuḡtit Mitautiginiḡaat Jesus

²⁷Aasiĩn Pilate-ḡum aḡuyyiuḡtiḡiñ Jesus aullautiniḡaat kavanauruam igluqpaḡanunaasii, katipkaḡḡugich aḡuyyiuḡtipayaat avataḡiḡlugu Jesus. ²⁸Atnuḡaiyaqlugu atipkaḡniḡaat kaviqsaamik atnuḡaamik. ²⁹Niaquḡusiuḡniqsut kakitlaḡnanik iłiplugu niaquanun tigung̃mialiqḡugulu ayauppiamik taliqpiagun. Aasiĩn sitquḡhutiḡ sivuḡaanun mitautigiaqsiniḡaat nipliḡhutiḡ, “Paḡlagiptigiñ, umialgat Jew-ḡuruat.” ³⁰Taatnaanikmata tivvuaqtuḡniḡaat Jesus pipḡlugu taamna ayaup-piaq anaumiaqsipḡuasiĩn niaquagun. ³¹Mitautigisuiqamitruḡ Jesus aḡuyyiuḡtit mattaqlugu atnuḡaaq atukkana atnuḡaatqiksinniḡaat atnuḡaḡniñik. Aasiĩn aullautiniḡaat kikiaktuutikkauviksraḡanun.

Jesus Kikiaktuutiniḡaat Sannig̃utamun

³²Aḡuyyiuḡtit anillaḡmiḡ nalaunniḡaat aḡun Cyrene-naḡmiu atilik Simon-mik. Nunuripḡlugu taamna aḡun iqsruktinniḡaat Jesus-ḡum sannig̃utanani. ³³Tikitñamiḡ imun atiliḡmun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunḡa niaqum,” ³⁴aḡuyyiuḡtit qaitchiñiḡaat misuqqumik avuuḡtamik sunamik. Aglaan Jesus-ḡum uuktuallakkaluaqamiuḡ imiḡuḡniñniḡaa. ³⁵Kikiaktuutianikamitruḡ Jesus aḡuyyiuḡtit autaaḡniḡaich atnuḡaḡni iḡmiknun saaptaqtuutigiplugich. ³⁶Aquvinniqsut qaunagiasipḡlugu tavrani. ³⁷Qulaanun niaquan iliñiḡaat pasikkun ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ḡuruat.” ³⁸Malḡuk

(Mt 27.31)

tigliņniaqtik kikiaktuutiqtatigipmiņigik Jesus-ņum, ȳlaqataa taliqpianun aasiĩn ȳlaqataa saumianun. ³⁹Iņuich apqusaauqtuat niaqulaniqsut nipliaplutiņ pisaņņatinik Jesus-mun, ⁴⁰“Uqagũuruatin piyaqquȳhiņaunipȳlugu agaayyuvikpak nappatqigȳlugu piņasuni uvluni, anniqsuđi ilipnik. Iđņigikpatin Agaayyutim, atqagĩn sannigutamiņ.” ⁴¹Taatnatun qauktiņisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaņapmiņigaat Jesus. ⁴²Uqagņiqsut, “Ikayutlagaluagai atlat iņuich, aglaan iņmiņun ikayulguiņ-ņiqsuq! Umialgikpauņ Israel-ņum, ki atqagȳi kikiaktuutriviņmiņ. Aasiȳi ukpiđigisigikput. ⁴³Tunņaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisul-lapiagumiuņ anniqsuđliuņ Jesus pakma, atakkii uqagņiqsuq iđņiginipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴Taapkuak tigliņniaqtik kikiaktuutiqtatauruak ilaani pisaņapmiņigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵Uvluq qitiqquqman taaqsiņiqsuq nunapayaami piņasuni sassađniđ-ņi. ⁴⁶Iȳiyuņnaqsipman quliņņugutaiȳlam sassađniņanun Jesus nipliđņiqsuq nipitusiȳlapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaņ, Agaayyutmaņ, suvaata suksraaqpiņa?) ⁴⁷Iȳaņisa iņuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruņ taamna uqagņiqsut, “Uvva uuma aņutum tuqȳirađaa Elijah.” ⁴⁸Tavrauvaa iȳaņat iņuich tigusiņiqsuq misuktaqtua-

mik. Immiqsinnigaa misuḡuqłunmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiin qaiññigaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilañich iñuich nipliḡñiqsut, “Iłaksianasiun. Naipiqtuḡlakput Elijah aggiḡisipmagaan annautiyaḡlugu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniḡniñiḡñiqsuq. ⁵¹ Tavruguuq talukuyaaq nivinjaruaq agaayyuvikpaḡmi siiksiḡniqsuq tatpichakḡa takanunaaaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulı uyaḡaich qupluqhutiñ. ⁵² Iłuvḡillu aḡmaḡniqsut aasiin iñugiaktuat Agaayyutim iñunji tuḡugaluaktuat anjıtqik-hutiñ. ⁵³ Anjıtqianikamiñ uniññiḡaich iluviqtin, aglaan aquagun anjıtqılhan Jesus-ḡum nunaaqqimurñiqsut ipqıtchuamun sagviqhutiñ iñugiaktuanun iñunjun. ⁵⁴ Aḡuyyiuqtıt aḡalatiñillu qaunaksriuat Jesus-mik qiniqamiñ aularuamik nunamik sulı supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiḡniqsut nipliqhutiñ, “Iłumun iḡniḡiniḡaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñugiaktuat aḡnat qiniqtuaḡniqsut unavaniñ. Tamatkua aḡnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautriyaqhutiñ ilaanik. ⁵⁶ Iłaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakaḡak James-ḡumlu Joseph-ḡumlu, sulı aakaḡak iḡñanḡisa Zebedee-m.

Jesus Iłuviḡniḡaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik aggiḡñiqsuq atilik Joseph-mik Arimatheaḡmıumik maliguaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-ḡum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ḡum atqaqamiun timi aasii nimiqsruḡniḡaa salumaruamik ukiłhaamik. ⁶⁰ Aasiin inillañniḡaa Jesus-ḡum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaḡaḡmi, iluviksraḡmiñun iḡmiñik. Aksraanikamitruñ uyaḡakpak umiñniḡaa talua iluvḡum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvḡum.

Munaqsrit Iłuviḡmi

⁶² Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaıyaḡvium uvluan aquagun, qaukñiñich agaayuliqsıt sulı Pharisee-ḡuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutiñ, “Aḡuun, itqaḡikput taavruma kinnirim uqaḡikkana iñuunḡaḡmi makit-qikkisiñipluni aquatigun piḡasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiiñ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani piḡasuni uvluni. Maliguaqtaı aggiqpiatut tigliglugu timaa Jesus-ḡum aasii uqautilugich iñuich anjıtqinñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluḡiq pigiitłukkisiruq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ḡum uqautiniḡai, “Piksraḡusi aḡuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitñik qaunagityaqsiun iluviq pisuqtılaapsitñi.” ⁶⁶ Tavrıli utlautiniqsut iluviḡmun aḡmaḡumiñıyaḡiaqlugu uyaḡak, sulı qaunaksriłiqługu aḡuyyiuqtinik.

Jesus Anjıtqıksuq Tuquligmiñ

28

¹ Aquagun minguiqsiaḡvium, qauniuraagataqtuami sivulligmi uvluni akunniqsam, Mary Magdalene-ḡumlu atlamlu

Mary-m qiniġiaġnigaak iluviq. ²Tavratavrani suamaruamik nuna iliq-sraqtuq, atakkii isaġulgan Atangum atqaqhuni qilaŋmiñ aksraktinnigaa uyaġagruaq paananiñ aasii aquvirvigiplugu. ³Qiniñaña atriqaġniqsuq ikniqpalaŋmik, sulii atnuġaani qatiġniqsut aputitun. ⁴Iqsigiplugu qau-naksrit uuliksiñiqsut. Iliñiqsut tuqujaruatun iñuktitun. ⁵Isaġulgum uqautinigik aġnak, “Iqsiñatik. Iliisimagiga ivaqliqtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶Uvaniingitchuq. Añitqiksuq nipliġmisun. Maunġaġitchik. Qiniġiatku Atanguruam nallavia. ⁷Aullaġitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Añitqiniñiqsuq tuquġiġmiñ aullaanikhuni sivupsitiñ Galilee-mun. Taamani qiniġisigiksi.’ Tavruñaaglaan.” ⁸Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluviġmiñ iqsiġlaġmik quviasulla-piaġataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹Uqautriyaqtuaqtitlugik maliguaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ġum nalaun-nigik nipliutigaluni, “Paġlaġiptik.” Taapkuak utlaklugu tiguniġaak isiganġigun, aasiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰Uvvaasiñ Jesus-ġum uqautiniġik, “Iqsiñatik. Aullaġutik uqautityatkik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniġisigaatja.”

Munaqsrit Quliaqtualhat

¹¹Tavraguuq, igliqtitlugik ilaŋich qau-naksrit nunaaqqimuñiqsut uqautiaqsiplugich qaukliŋich agaayuliqsit iluqañitiñk atuumaruamik. ¹²Uvvaasiñ taapku katimaanikmata sivulliuqtigruatul sivunniuhutini ajuyyiuqtitlu qaitchiñiġaich manigayaanik ¹³uqautiplugich, “Uqautiyumagisi iñuich, maliguaqtaiñ tikitlugu unnuami timaa tig-liŋniġaat siñiktitluta aullautipluguasiñ. ¹⁴Taamnaasii uqautauruak kavanauruam tusaaniqupañ quyaliniñaqsaġisigikput qanuutaisitchaġusi.” ¹⁵Ajuyyiuqtit akuqtuġniġaich maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuaq siaminñasugaaqtuq akunġatni Jew-ġuruat uvluvañnunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶Tavraasiñ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-muñiqsut iġġimun Jesus aullaġvigitqukkañanun. ¹⁷Uvvaasiñ qiniqamitruñ agaayyuviginiġaat, aglaan ilaŋisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸Jesus-ġum tikitluni uqautinigai, “Agaayyutim sañniksriñniġaaña añaalataġitlasiplugich qilaŋmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹Taatnamik aullaġusi iñuñnun nanipayaaq nunami maliguaqtigiuqtititichi, paptaaġlugich atqagun Aapauruamlu Iġniġuruamlu Ipqitchuam Irrutchimlu, ²⁰Iliisautilugich kamaksritqulugich iluqañitiñk tillisigikkamnik ilipsitiñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutiġiġa ilipsitiñi ataramik isukitchaaġatañhanunaglaan nunam.”

Uqat̄hich Aglaañi Mark-ŋum

John Paptaaq̄titchiri Quliaqtuaqağniqsuq

1 ¹Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iğñiŋagun Agaayyutim. ²Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,

“Atañi, tuyuğisigisiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

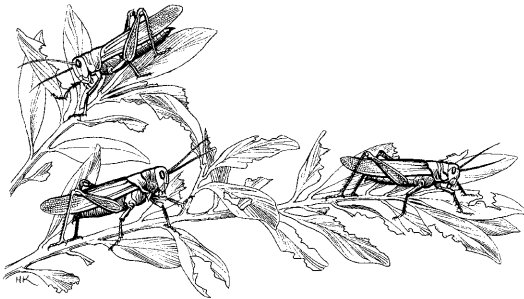
³“Iñuk tuqtiraqtuq iñuiłaamiñ:

Itqanaiyautisiuŋ apqutiksraŋa Atangum,
nalguğlugu tumiksraŋa!”

Isaiah 40:3

⁴Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaq̄titchiri quliaqtuaqami iñuŋ-nun iñuiłaami itnaqhuni, “Paptaaq̄tillusi mumiqaagusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵Iñugiaktuat iñuich aggiu-maaraağniqsut ilaanun nakikŋapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliağimatigik killuqsautitij John-ŋum paptaağniğai kuuŋmi taggisi-qaktuami Jordan-mik. ⁶John atnuğaaqağniqsuq pikukturuam amianik, qisiŋmik tapsiqaqhuniļu, niqiqaqhuniļu pigligianik suli igutchaich siğ-

ñaqtaalliaŋitñik nanipayaaq paqitnami. ⁷Quliaqtuaqtuq, “Aŋunimma tikiumagisiruq kamanatluktuaq uvaŋniñ, aasiñ siŋiilguyumiñait-chuŋaunniñ aluğutiŋnik. ⁸Aa, iļumutun paptaağ-luağipsi imikun, aglaan ilaan paptaağisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

(Mr 1.6)

Jesus Paptaakkaupman Aniqusaaqsiupluniġu

⁹Taipkunani uvluni Jesus aggiġñiqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ġum paptaaġniġaa Jordan-mi. ¹⁰Jesus-ġum qakipqauraqami imiġmiñ tautuġniġaa qilak aġmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miññiqsuq ilaanun tiġmiagruuratun. ¹¹Nipi tusaġnaġniqsuq pakmakġa, “Ilvich piqpagiplutin Iġñiġigikpiñ, quyalimaagikma.”

¹²Tarakġatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinnigaa iñuiġaamun. ¹³Taavani iñuiġaami inniqsuq malġukipiaq uvluni, aasiñ tuuġgaum uuktuallaġniġaa. Nayuutiniqsuq iñuiġaam niġrutaiñi, aasiñ isaġulgich savautiyaġniġaat.

Jesus Tuġuġniqsuq Sisamanik Iqaluġniaqtinik

¹⁴Taipkunani uvluni Herod-ġum, umialguruam, John tiguplugu isiġniġaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaaġanik Agaayyutim. ¹⁵Nipliġñiqsuq, “Pakma aġaayyugautaa Agaayyutim qallipluni atuumaqsiruuq. Isummitqigitchi ukpiġilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶Uvvaasiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaġan Galilee-m, tautuġniġik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriġñiġniqsuak narvami, iqaluġniaqtauplutik. ¹⁷Jesus-ġum nipliutigik, “Maliksikġa. Uvakiñiġaġlaan piññiġniġisirutik iñuġnik aqaluġniaqtun.” ¹⁸Tarvauvaa uniññiġniġik kuvraġikkatik maliaqsipġugaasiñ.

¹⁹Tarakġatarra Jesus pisuktuaallaakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, kuvriġniqsuak umiaġmikni. ²⁰Jesus-ġum tautupqauraqamigik tuġuġniġik. Unisiġaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipġugaasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiġlulik

²¹Tikitñamiġ Capernaum-mun miñġuiqsiaġvium uvluani Jesus katraġviatnuktiġniqsuq iġisautriaqsipġuniasiiñ. ²²Katimaruat aarigaaġusuġniqsut iġisauttutaiñik atakkii iġisautripluni aġalatchiġiqaqtuatun, atlakaupluni ukunakġa aġlaliqiriniñ. ²³Jew-ġuruat katraġviatni piqāġniqsuq irrusiġluliġmik nipliaruamik, ²⁴“Iġaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvuġaqpich piyaqquġukhuta? Naluġitchiġa kisuutilaan, ipqitchuaġurutin Agaayyutim tuyuġikkakġa.” ²⁵Jesus-ġum tarra tiliñiġaa irrusiġluk itnaġlugu, “Qiñuisaagiñ! Aniġlutinaasii aġutmiñ!” ²⁶Irrusiġluum iñukniaq nagliksaaqtituullaġniġaa qiiqsruqmatununniñ iġialapkaqpauraġlugu uniksaqamiuġ. ²⁷Iluqatiġ tautuktuat taavrumiġa quviġutchakpagitlutiġ apiqsruqtuutiqaśniqsut avatmun, “Qanusiuñiqpa una? Qanusiuñiqpa nutaaq iġisauttun? Una aġun aġalatchiġiqaqhuni tilitġaniġai irrusiġluich, aasii ilinġisa tupigitlaniġaat.” ²⁸Qilamik tavra siaminniqsuq taamna atuumaruq nunaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

²⁹ Anikamiñ Jew-ñuruat katragviatniñ tupqatnuñiqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigiplugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ñum aakaruaña nalaniqsuq uunaqłukhuni. Jesus tikipqauraqman uqautiniñaat atniğ-ñağniplugu. ³¹ Utlakługu ağnaq tiguniğaa argaigun makititlugu, aasiñ uunaqłunğiqsiqhuni. Tavra niqłiugutiaqsiñigai. ³² Minguiqsiagvium uvlua nuñitman, unnuksraakun siqiniq nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniña atniğñautiliñnik atlakaagiiñnik sulı irrusiqłuliñnik. ³³ Iluqatiñ nunaaqim iñui katiniqsut taavruma tupqum sivuğanun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniğñautiqaqtuanik atlakaagiiñnik sulı anipkaipłuni iñugiaktuanik irrusiqłuñnik. Ilaan irrusiqłuich nipliñuñiñigai atakkii ilisimanigaat kisuutilaaña.

Jesus Quliaqtuağniqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qağaluaqnagu Jesus aullağniqsuq nunaaqqimiñ iñuiłaamun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ñum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñigaa. ³⁷ Paqitnamitruñaasiñ nipliutiplugu, “Iluqatiñ iñuich qiniğukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaaqqimun. Uvañali quliaqtuağumaña taamani atakkii piqutigiplugu agğiqsuañuruña.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katragviñitni iluqaani Galilee-mi, anipkaipłuni irrusiqłuñnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualiqmik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii iniqsruqługu ikayuqpluni, “Ilvich pisuksiñağuvich mamititłhiñaugikma.” ⁴¹ Jesus ilunñutchañiqsuq, isakługich argagikkani aksikługuasiñ. Nipliutiniğaa, “Pisugağluña, mamititqugikpiñ.” ⁴² Jesus nipliğluqqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakñatchiaq iħuaqsirug auyugaqtuağmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesus-ñum taamna añun aullaqtikaluaqnagu iñiqtiğniğaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqnagu kiñaunniñ aglaan agaayuliqsimumutin, qiniqtitchumiğiñ iħuaqsiłhiñ ilaanun. Aatchuutiyumautin tuniłłautinik Agaayutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisigikkana mamititkaatinkii. Taatnağuvich iñu-payaam ilitchuğiniğaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna añun aullaqami uqallaaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkaułłi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguiñniqsuq nunaaqqiñun, aglaan aullağniqsuq iñuiłaamun, iñuichaasiñ utlaagaaqsiplugu nakitñapayaag.

Jesus Mamititchiñiqsuq Añutmik Aulatłaitchuamik

2 ¹ Kiñuagun ikituurat uvlut Jesus utitqiniñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaaqsiñiqsut aiñiplugu. ² Iñugiaktuat kativagitłutiñ

(Mr 2.4)

tavruņa iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam siłataani. Jesus-ñum quliaqtuağutiniğai Agaayyutim uqahhanik. ³Tarra sisamat iñuich tavrūnautriñiqsut aulatlaiłaamik iñuñmik. ⁴Qalligaluaqhutiñ tikiłguiññaat Jesus iñugiakpagitlutin iñuich. Tavra añmaqługu tupqum qilaja atqaqtinnigaat taamna aulatlaiłaq qaatchiaqtuummaan. ⁵Jesus-ñum ilitchuqliqamiuñ ukpiqsrisiqaqtılaañat, nipliutiniğaa aulatlaiłaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶Iłañich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatiqagñiqsut itna, ⁷“Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqağniqluktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸Jesus-ñum irrutchiğmigun kañiqsiagiliqamigich uqapiluhhat, nipliutlignigai, “Suvaata uqapilukpisi isummatipsigun? ⁹Qanuq una nipliutitquvisiuñ aulatlaiłaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutiñhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugiñ’? Nalliak qaganatlukpa? ¹⁰Aglaan ilitchuğitqugipsi Iğñiñan Añutim añalatchiñiqahhanik maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlaiłaq, ¹¹“Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qat-chian aggiñ!’ ¹²Tavrakñatchiaq taamna añun makitiqtuq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiña

quvigutcharņiqsut. Kamasruaqsiñigaat Agaayyun, “Tautunġanjitchugut taatnatchimik,” itnaqhutij.

Jesus Piksraġniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumuġalġiñniqsuq siñaanun narvaġan Galilee-m aasii katirviginiġaata iñugaaġruich. Ilaan iļisautiaqsiñiġai. ¹⁴ Tamaani apqu-saaqami tautuñiġaa Levi, iġñiġikkana Alphaeus-ġum aquppiruaq savaaġmiñi manniqipluni. Tavra Jesus-ġum nipliutipmani itna, “Maliñġa,” taavruma makitluni maliutliġniġaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niġiñiqsuq tupqani Levi-ġum. Iñugiaktuata tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatigiñiġaich Jesus-ġumlu maliġuaqtañi. Tamatkua iluqatiñ maliaqsiptmiñiġaata. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ġuruata tautuñiġaata niġiqatiquaġlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliġuaqtañi, “Suvaata ilaa niġiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ġum tusaakamigich nipliutigai, “Iñuaktuata taapkua atniġñaitchuat inuq-srañitchut taaktinik aglaan iliñich atniġñaqtuata. Uvaġa agġiñitchuġa aiyugaaġiaglugich nalaunġaruata aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraaikun

¹⁸ Maliġuaqtañi John-ġum Paptaaġirim suli Pharisee-ġuruata uisauraaġuuniqsuata piqusigiplugu. Iļañich iñuich utlakamitruñ apiqsruġniġaata, “Suvaata maliġuaqtañi John-ġum suli Pharisee-ġuruata uisauraaqmata, ilviļi maliġuaqtitin taatnatlaiñniqpat?” ¹⁹ Jesus-ġum kiuniġai atrikusautmik, “Iļaġiich uumani iļaqatniġiaqtuami uisauraaġniqpat iļaqatniġiaqtuam nayuutiniñanisuli? Taatnaġumiñaitchut iļaqatniġiaqtuam nayuutiñhani. ²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruq iļaqatniġiaqtuam aullaġviksraġa iliñitñiñ. Tavra uisauraaġviksraġpaaluk.” ²¹ Jesus-ġum iļisautipsaaġniġai atrikusautmik, “Iñuum utuqqaq atnuġaaq iļaaġumiñaitchaa nutaamik ukiñhaamik atakkii iļaanġuyumi nutaam utuqqaq alikpalaaġisigaa, aasiñ allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immiġumiñaitchaa nutaamik asiam misuġuanik atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuġuan puuġa, suli asiam misuġua maqigisiruq taavrumakġa puumiñ. Aglaan nutaaq asiam misuġua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaġa Minguiqsiagvium

²³ Uvluani minguiqsiagvium Jesus pisuñniqsuq nautchiivikun. Tarra maliġuaqtañi tamaunnaaqamiñ pukuñniqsut mukkaaksranik, niġiaq-siļugitaasiñ. ²⁴ Tavra iļañisa Pharisee-ġuruata nipliutliġiñniġaata, “Atañi, suvaata iliñich savakpat minguiqsiagvium uvluani maliġu-taksrakuagñañitkaluaqtuata tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiuniġai,

“Agliqimasuknağiksi David-ñumlu piqataiñlu inuqsriut hat niqiksrağmik-nik? ²⁶ David isiğniğuguuq tupqanun Agaayyutim niğiḷuniasii qaqqumik tuniḷlaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-ñum qaukiuḷhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unniñ niqiksrautitqunjiñña avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ñum niğiñña qaqqiaq, aasiñ aatchuğniğaa maliktigikkani.” ²⁷ Taatnağaluaqamigich Jesus-ñum nipliutipsaagnigai, “Minguiqsiagvium uvlua iñiqtauruq iññumun aglaan iñuk iñiqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluanun. ²⁸ Taatnamik Iğniña Iñuum atanguruq unniñ minguiqsiagvium uvluani.”

Añun Argalik Pannaqłuktanik

3 ¹ Jesus isitqinñiqsuq Jew-ñuruat ktrağvianun. Aasiḷi tarani itmiñiqsuq añun argalik pannaqłuktanik. ² Jew-ñuplutin sivulliuqtuat qaunaksruaqsiḷiññaat mavruigisikmañaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsuqługu. ³ Jesus-ñum tarra nipliutiniğaa añun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuñagiñ.” ⁴ Tavraniasiñ apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluani—savaaqalıq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik, anniqsuiḷiq iñuḷğmik naagaqaa tuqqutchiḷiq?” Aglaan ilinich nipaisaagniqsut. ⁵ Uumitchaksaathum tikiumaligaluagnigaa tarani aglaantuq iñuirtiginiğaa pitchigiñhatigun suli suksraqanñhatigun, uummatiqahutin siqquqtuamik. Tarra nipliutiniğaa añun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai iñuagsiñiqsut iğlumiktutin iliplutin. ⁶ Tarra taapkua Pharisee-ñuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuqłiksrañagun Jesus-ñum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvañanunñiqsuq. Iñugaagruiç malilgiññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, unjataaniñlu Jordan-ñum, avataañniñlu Tyre-mlu Sidon-ñumlu. Taapkua tusaaniğaat kamanaqtuanik savaaqalḷha utlakługuasiñ. ⁹ Tarra Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tiguñhiñaaguqplugu qanimiñun atakkii iñugaagruiç ukua iñugiaksivagitlutin tatruliğaat. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniğñautilgich tatviksraignigaa aksigukługu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiqługich tautukamitruñ putqatağvigiplugu niplianiqsutli itna, “Ivich Iğniña Agaayyutim.” ¹² Aglaan iñiqtiqtağniğai tamatkua ilinittun ilitchuğipkautigitqunḷuni.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğuiñik

¹³ Jesus kilvaqtaagniqsuq tuñaanun kiñiktaam nunam. Tarani qiññaugnigai tamatkua pigisukkani. Tarra utlañniğaat. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit

malguk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqlugich piqatigisuklugich, tuyugisuklugich quliaqtaugiaqplugich. ¹⁵ Saŋjiksriññigai mamititchit-lasiplugich atniğñaqtuanik suli anitchitlasiplugich irrusiqłunmik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malguich Jesus-ŋum nalunaiqsagikkaŋi: Simon-lu atchikkaŋa Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iğñaak Zebedee-m Jesus-ŋum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iğñigikkak katlulam” [uumitchiyalal-lakhutigguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iğñiŋa Alphaeus-ŋum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ŋuruuq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunaqani Jesus isiğniqsuq tupiğmun. Inugaagruich maliligiññaat. Kiisaimmatai taatnaqhutiŋ Jesus-lu maliguaqtini-lu niğilguiligiñniqputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruŋ taatnaqtuaq aullağniqsut aggisityağukługu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iħuan-ğigñiplugu. ²² Ilaŋich aglaliqirit tikiññaat Jerusalem-miñ itnaqhutiŋ, “Jesus Beelzebul-mik aŋalatiqaqtuq, aasiñ anitchirağaqtuq irrusiqłunmik atuqlugu saŋŋia aŋalataata irrusiqłuiç.” ²³ Jesus-ŋumtarra qallilaa-quniğai iñuich iħmiñun uqautiuraagaqsiplugichaasiñ atrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuunğa qanittaigisiva tuunğağmik? ²⁴ Uvva nunaaqim aŋalatai akililiqsuutikpata avatmun, taamna nunaaqiq suksraun-ğigñiaqtuq. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupiğmi atingiqpata akitŋaqtuutilutiŋ suksraunğigñiaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qaukłiat tuunğaich irrusiqłuni piyuutigumiŋ avatmun, ilaan saŋŋia isukłiññaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniiñ iñuk isiğumiñaitchuq saŋŋiruam iñuum tupqanun ivayaqtuaqsiluniasiiñ sulliñauraniñik aglaan sivullilugu pitukkayağaa saŋŋiruuaq iñuk, tavrakŋaasiiñ ivayaqtuaqsiluni sulliñauraniñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaatquq pisugaaq-huni iñuich killuqsautipayaaniñik suli uqağniqluktaħipayaaniñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuŋa iñuk uqağniqluutriruaq Ipqitчуamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aŋalatiqaqtuq irrusiqłunmik.”

Jesus-ŋum Aakaanlu Aniqatiuŋilu

³¹ Uvvali Jesus-ŋum aakaŋa suli aniaqatiuŋi tikiñniqsut. Qichaqhutiŋ qakma kiligiaqtinnigaat. ³² Ilaŋata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atani, aakaanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiññaatin.” ³³ Jesus-ŋum kiuni-ğai, “Kiña uvaŋa aakapiagiviyu unniiñ aniaqatiupiagiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaağniğai, “Atani, uvaŋa aakapiaga suli

aniaqatiupiatka! ³⁵Kisupayaaq savaaqaqtuaq pisuḥhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

4 ¹Tarrasuli Jesus-ḡum iḥsautiaqsiḥiḡiñḡai narvam siñaani imma. Iñuich katilḡiñḡiqsut iñugiaksipḥutij. Taatnaqmataasiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayaktaallakḥugu, aquvinniqsuq. Iñugaaḡruich qichaqtuiñaqtut narvam siñaani. ²Ilaan iḥsautiniḡai iñugiaktuatiḡun atrikusautitigun. Aasii iḥsauttutmiñi uqaqtuutiuraaqḥugich. ³“Naalaḡniḥḡitchi! Iñugguuq nautchiityaḡniqsuq. ⁴Nautchirapkaḥugu nautchiaksrat iḥḡich katagaḡniqsut apqutmun, aasiitai tiḡmiurat tikitḥutij niḡiñḡaich. ⁵Iḥḡich kataḡniqsut uyaḡauruamun nunamun nunaqapiaḡitchuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitḥuni. ⁶Aasiñ siḡiñḡum mayuaqami pasikḥugich atakkii kaḡiḡapiaḡitḥutij pannaqḥuḡniḡai. ⁷Suli iḥḡich kataḡniqsut akunḡatnun kakitḥaḡnat, aasiñ kakitḥaḡnat naukamiḡ nagguviksraiḡiñḡaich asirriḡitḥutiḡaasiñ. ⁸Iḥḡitsuli katakḥutij nunagiksaamun asirriaḡaḡniqsut. Iñugiaksipḥutij nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiñḡaq quliḡuttaaqḥutij suli iḥḡich piḡasukipiaḡuttaaqḥutij suli iḥḡich tallimakipiaḡuttaaqḥutij.” ⁹Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalaḡniḥi.”

Sivuniḡat Atrikusautit

¹⁰Kisiḡḡuqamiḡ, maliguaḡtaiñ iñuiḥḥu tusaaruat ilaanik apiqsruḡniḡaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹Jesus-ḡum nipliutigai, “Agaayyutim sagviḡaa nalunaqtuaḡanik aḡaayuaḡataan ilipsitñuḥiñḡaq, aḡlaali tamatkunua ukpiqsriḡitchuanun uqaḡaḡtuḡa atrikusautitiguhñḡaq. Taamna aḡlausimaruq uqaḡiḡni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaḡa,

¹²‘Qiñḡaluaḡḡutij irimiknik iḥsaqsritḥaitchut, unniñ tusaagaluaḡḡutij siutimiknik kaḡiqsiḥḥaitchut.

Kaḡiqsiñḡumiḡ mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natḡigutigai killuqsautiḡitñik.’”

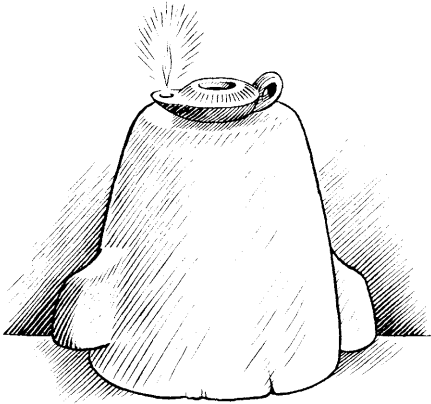
Isaiah 6:9,10

Jesus Kaḡiqsipaḡiñḡiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Naluniḡpisiḡ taamna atrikusaun? Qanuḡmi kaḡiqsiñḡaḡpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴Nautchiiri nautchii-ruq tusaayugaallautamik. ¹⁵Iḥḡatni uqaḡiḡ nautchiaksratun katagaḡhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqaḡiḡ, aḡlaan tuunḡaum tikitḥugu qilamik aattaḡniḡai uqaḡhiḡ nautchirriutauruat uummatiḡitñi. ¹⁶Suli atlat iñuich atripḥugich nautchiaksrat kataktuat uyaḡauraaliḡmun; tusaaplugulu uqaḡiḡ qilamik quviasukḡutij akuḡtuḥḡugulu, ¹⁷aḡlaan uqaḡiḡ kaḡiḥḡitman

akuniutlaitchuq. Kiuuagun iŋuillaŋiŋlu piyuaqsiuŋiŋlu ilipmaknik pigip-lugu uqaŋiq qapiqtigagŋisut. ¹⁸Suli atlat iŋuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlaŋnat. Taapkua tusaaruat uqaŋigmik ¹⁹aglaan isumaaluutit iŋuuniaŋikun, kinnitŋiŋniagutitlu umialgutmik suli kimmuitit supayaanik suqutigingigagigaat Agaayyutim uqaŋha. Taimmaasiŋ naurit-laitchut asianik. ²⁰Suli atlat iŋuich atriplugich kataktuat nunagiksaaumun: tusaakamitruq uqaŋiq akuqtuqŋugu suli asirriaqahutiŋ, ilaŋich iŋuiniŋaq qulitun, ilaŋich piŋasukupiatun, ilaŋitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

(Mr 4.21)

²¹Jesus nipliutigikkani ilani-gai, “Ataŋii, iŋuich iliraŋingitchaa naniq ataanun utkusium unniiŋ ataatnun siŋigviich. Aglaan iŋuich naniq iliraŋigaa naniqagviiŋmun. ²²Agaayyutim iriqsimakkaŋi pakma sagviŋisigai ilaatnigu. Iŋuich kaŋiq-simaŋitchaluaŋumisigik pakma kaŋiqsisigaisaich taimanigu. ²³Kiŋa iŋuk siutiqaŋumi tusaatlaruaŋnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴Ilaan nipliutimmi-ŋigai, “Ki, naalaŋnimmaagiksi ata! Qanutun naalaŋnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kaŋiqsiaqtilaaqsi itkisiruq, suli kaŋiqsisaiŋaŋiaqtusi.

²⁵Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqaŋitchuam annia-gisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶Jesus niqliqsuq, “Atriquaqtuq aŋaayuqautaa Agaayyutim iŋuŋmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷Unnuagaŋipman siŋikhuni suli uvluagaŋipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksraiŋaat nautchiaksrat nauraqtut, suli qanupiaq nalugaa nauŋhat. ²⁸Aglaan nunam nauŋkaŋuŋu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillaŋaqtuq qiŋiŋnaqsiuraq-huni aasiitai nauqqaqahuni puuŋa piŋuqmata mukkaaksram, tavrakŋa iluqani niqisraq nauvaalukhuni. ²⁹Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiqaŋisiraŋigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰Jesus niqliqsuq, “Sumun atritlaŋisigu Agaayyutim aŋaayuqautaa iŋuŋnik? Uqautiniaŋipsi atrisilaanjanik. ³¹Atriquaqtuq nautchiaksrauramik

atiqaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtağaluaqtuq nautchiaksrapayaa-niñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² nauqaqsiraqtuq aglitlùkhuni nauriapayaaniñ. Akigùgluksipluni tinmiłuich uvluitiqagvi-girağniğaat tağğaṇatni akutuqpalgich.”

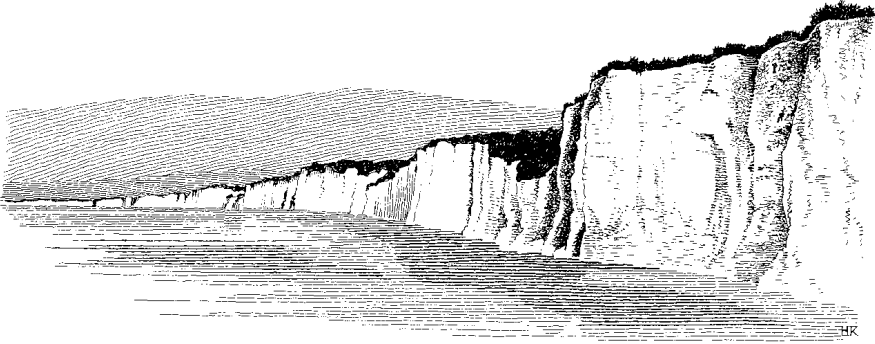
³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ḡum uqaaqtuutirağniğai iñuich kanjqsilgutilaṇatitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaq-huni. Aglaan kisinjūqamiñ maliguaqtini kanjqsipkağniuraapiaqługich pirağniğai.

Jesus-ḡum Quunniğūqtitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniğai mali-guaqtini, “Akmūṇaṇta” ³⁶ Tavrani ilinjisa uniñniğaiç iñugaağruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ḡum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqłiğūqman qailiğūqhuni umiaṇat immautiaqsiñiğaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñinjnisuq akitchiłłakhuni. Ilinjisa itiqsağniğaat niplialaplutiñ, “Ataniiq, sugiñitpiuñ piyaqquğupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiğniğik anuğilu qailiğl, “Ki, anuğaiğl!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunniğūğniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutiniğai, “Suvaata iqsisivi ukpiq-qutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsilqipaurağniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusiuñqpa una iñuk anuğimunniñ qailiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus-ḡum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqlulik

5 ¹ Ilinjich ikaağniqsut iğluanun narvam nunaṇatnun Gerasene-nağ-miut. ² Niupqauraqman umiamiñ paağniğaa irrusiqlulugum iluvğich akunğatniñ. ³ Uvvaguūq taamna iñuuniagañnisuq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitlugu kalimniğniç; ⁴ Akulaiqlugu qiliğaluağni-ğaat niukkunlu argaigunlu. Kiktuğaalaragañniğai qilgutini piiyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiñiğaa. ⁵ Ataramik unnuamił uvlumił nuyuutirağniqsuq nipaalapluni qipiqsralakami iluvğich akunğatni-ł qimiğaat qaṇatnił, sul iñugiaktuami kiłlialapluni uyağaṇnun. ⁶ Taiññaqiuraq qiniqamiuñ Jesus aqpalisruğniqsuq ilaanun, sitquğvigip-luguasiñ sivuğaanan. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqluum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğniña Qutchiñniqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun injigikpiñ anasiñḡuqsauñitluna.” ⁸ Jesus-ḡum tiligaa irrusiqluk anitquplugu taavrumakña iñuñmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ḡum apiqsru-ğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuaq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma injqsruağniğaa, “Tuyuğiniaqasigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpaura-qağniqsuq malğūḡnik kavluutiḡnik kunianik, niğniiaqhutiñ qimiğaami. ¹² Irrusiqluich injqsruaqsiñiğaat, “Isiqttigtug kunianun taapkununa.”

(Mr 5.13)

13 Jesus-ḡum aḡiḡniḡai. Irrusiḡluk aullaḡniḡsut aḡutmiḡ, isiqhutiḡaasiḡḡ kunianun. Iluqatiḡ kuniat paḡalikhutiḡ anayasuktuasunaḡatiḡ ipnakun. Naparaḡniḡsut narvamun aasiḡḡ ipiḡlutiḡ.

14 Munaḡsriruat taapkuniḡa kunianik qimakhutiḡ uqautiḡyaḡniḡaich nunaaqḡḡmiut. Tamatkua iḡuich aullaḡhutiḡ tautuḡiaḡniḡaat tamanna atuumaruaḡ. 15 Iḡuich utlautikamiḡ Jesus-mun tautuḡniḡaat irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuaḡ aḡuppiruaḡ atnuḡaaḡhuni qauḡrimapluniḡ. Taatnaḡhutiḡ iḡuich iqsitchaḡniḡsut. 16 Tamatkua qiiḡqatauruat uqautiḡiaḡsiḡniḡaat iḡupayaanun qanuḡ atuumaḡha atlaḡuḡman irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuaḡ suli qanuḡ piyaḡquḡhat kuniat. 17 Tavra iḡuich iḡiqsruaḡaḡsiḡniḡaat Jesus aullaḡuplugu nunamikniḡ. 18 Jesus ikiaḡsipman umiamun taavruma irrusiḡluḡaḡuḡaluaḡtuam iḡiqsruaḡsiḡniḡaa maligukḡugu Jesus. Maligulillaḡiaḡniḡaa Jesus. 19 Naagaḡvva Jesus-ḡum maliḡuḡiḡniḡaa aḡlaan itna niḡliutiḡhiḡaḡniḡaa, “Aiḡutin iḡauraḡqnun uqautiḡyakkich tamarrumiḡa kamaḡaḡtuamik Atanḡum savauttutaanik ilipnun suli iḡunḡuksriḡhanik ilipnun.” 20 Tavra iḡuk aullaḡniḡsuḡ, aasiḡḡ quliiḡtuagaḡsiḡpluni nanipayaaḡ Qulini Nunaaqḡiḡniḡ qanuḡ kamaḡaḡtuamik savaaḡaḡha Jesus-ḡum iḡmiḡnun. Tarra iluqatiḡ iḡuich quviḡusuḡniḡsut.

Jairus-ḡum Pania suli Aḡnaḡ Aksikniḡtuaḡ Jesus-ḡum Atnuḡaanḡanik

21 Jesus utiqami iḡḡuanun narvam, iḡuḡiaktuat iḡuich katilḡiḡniḡsuḡ siḡaani narvam. 22 Tavra aḡḡiqmiḡniḡsuḡ aḡalataa Jew-ḡuruat katraḡviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiḡ Jesus punniḡsuḡ sivuḡaanun. 23 Iḡiqsruḡlapiḡniḡsuḡ itnaḡhuni, “Paniuraḡa amma tuḡuḡhiḡaaḡuḡtuḡ. Iḡiḡlaḡniaḡuḡitka argaktin ilaanun mamitquḡplugu. Iḡuuyumaḡḡli.” 24 Taatnaḡmantarra Jesus taamuḡaḡatiḡaḡiḡniḡsuḡ. Iḡuich iḡuḡiakpaḡiḡlutiḡ malilḡiḡniḡaat tatraḡḡuguḡnniḡ. 25 Aḡnaḡtuuḡ tamaaniḡtmiḡniḡsuḡ

agnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiin ukpigi-
 ñiññaat kamanafha. ⁴Aglaan Jesus-ñum itnaññigai, “Iñuich nanipayaaq
 kamagiraqñigaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlainññaat iñugugviani
 unniin akungatni ilagikkaiñ naagaunniin kiñungani.” ⁵Jesus savaaqal-
 guiññiqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iligaluagñigai argañni ikituuranun
 atniññaqtuanun iñuaqsiplugichaasiin. ⁶Ilaan quvigusuutiginigaa Nazareth-
 miut ukpiqrsisunijhat. Jesus nunaqqiñuktañiqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁷Jesus-ñum sivunniuaqtiginigai qulit malguich maliguaqtini, aasii
 aullaqtitkaqsiplugich malguuttaaqlugich. Saññiksriññigai anitchitlasip-
 lugich irrusiqłunñik, ⁸tiliplugich, “Iglaułapsitñi saagañniaqasi sumik
 aglaan ayauppiuramik kisian; qaqqumik unniin injularim puukatananik
 unniin manijnmik aullautriññaqasi. ⁹Aluğuaqtuğusi suli atnuğaatqiu-
 tiksrailaagusi.” ¹⁰Suli ilaan nipliutiniğai, “Tukkuniğupsi tupiğmun
 atlamik tukkuksraqsiuğumiñaitchusi aullağniałapsitñunaglaan, ¹¹suli
 iñuich pağlanjtpasi naalağnisunjtpatigiglu uqalusi, uni!lugu nunaqqiq
 ipsuktugumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitñun
 akuqtuinisilaañatnik tusaayugaagiksuamik. [Iłumun uqautigipsi, qağa-
 natluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorra-ñumlu atanniivium uvluani
 taapkunakña iñuiñiñ nunaqqim.]” ¹²Quliaqtuağutiginigaaat iñunñun
 isummitiquplugich mumiklugich killuqsautinjitñiñ. ¹³Suli anittaiñiqsut
 iñugiaktuanik irrusiqłunñik iñunñiñ, uqsruqtigugil!lu uqsruğutnik iñu-
 giaktuat atniññaqtuat iñuaqsiplugichaasiin.

(Mr 6.7)

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagñiqsut ilaanik nanipayaaq. Iñajich iñuich nipliğñiqsut, “John Paptaaqtitchiri aṇitqinñiqsuq tuqułıgmiñ. Taatnamik savaaqatlasıñiqsuq quvıqnaqtuanik.” ¹⁵ Atlas nipliğñiqsut, “Elijah-ṇuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaqñiqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq iñatitun taipkua kamanaqtuat sivuniksriqiritun iñilğaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliğñiqsuq, “Una John-ṇuniqsuq nıaquikkağa, makit-qikhuni tuqułıgmiñ.” ^{17,18} Sivuanı Herod-ṇum iñaqatigiliutinıkkana aniaqatmi Philip-ṇum nuliaṇa atilik Herodias-mik, John-ṇum suakatağaluagñıgaa Herod, “Malıgutaksrakuagñangıtuq aniaqatvıch nuliağıkkana tuvaqasiutigupku.” Taatnaqlıgu Herod-ṇum tigupkağ-ıgaa John isıqsıvıñmuktıtlıguasıñ ağnaqtıñ quyalısuklugu. ¹⁹ Aasıñ Herodias-ṇum qınnautigaluagñıgaa tuqqutçukkaluaqlugu, aglaan taatnalguiññıgaa piqutigıplugu Herod. ²⁰ Herod-ṇum atagıñıgaa John iñisımaplugu nalaunṇapluni ipqıtuq iñuk. Taatnamik tugluagsımaagñıgaa. Naalağnisuullapiağaa John tutqıiñısuugaluṇağmi naalaqtuapayaaqamıñ.

²¹ Kiisaimma Herodias-ṇum pivıksrani nalautıpa. Herod-ṇum annıvılvıa tıkitman aıyugaaqlıqhuni qaukñitñik kavamauruat, aṇuyaktıllu qaukñitñik suli sıvullıuqtıñıglu Galilee-m. ²² Tavra panıa Herodias-ṇum isıqhuni sayuğñısuq quyalıplugu Herod suli tuyuğmıaṇı. Umialgum nipliutinıgaa ağnauraq, “İñıqsruğıñ, sumik piqağukkapnik aatchuğısıgıkpıñ.” ²³ Akiqsruutinıgaa taamna ağnauraq, “Qanutçıpaamık iñıgupṇa qaitçıgısıgıkpıñ, avvaṇanıkunniñ atanguvıñma.” ²⁴ Nıviaqsıaq aakamıñukhuni itnağñıgaa, “Sumık apiqsruğısıvık?” “Apiqsruğumautın nıaquanı John Paptaağırım,” aakana itnağñıgaa. ²⁵ Taamna utıgñıqsuq qilamıksruaqhuni umialıñmun nipliutiplugu, “Uvaṇa aatchuquruṇa ilıpnun akkupak nıaquanı John Paptaaqtıçirim puggutamun ilıplugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamıñ aliasulıllapiağñıqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni piğıplugu suli piğıpluğıch tuyuğmıanı itıgautıpçangıtuq. ²⁷ Tarva Herod umialık tilisıñıqsuq nıaquiqsirimık nıaquanı John Paptaaqtıçirim ağıutritquplugu. Taavruma isıqsıvıñmukhuni nıaquiğñıgaa John. ²⁸ Aasıñ ağıutiplugu nıaqua puggutamun ilıplugu qaiññıgaa ağnauramun, aasıñ ağnauram qaitlugu aakamıñun. ²⁹ Tavrakṇa John-ṇum malıguaqtaiñ tusaapqauraqamıtrıñ taamna, aıñıaat timaa tugvağıaqluguasıñ.

Jesus Niğıpkairuq 5,000 Aṇutinik

³⁰ Uqqıraqıtı utıgñıqsut Jesus-mun, uqautıpluguasıñ savaagıkkagmık suli ilısaıtrığmıkıñıglu. ³¹ Iñuich utıqtaqpaitlutiñ malıguaqtai

niġġiviksraignigaichunniin. Taatnaqhuni Jesus-ɣum nipliutinigai, “Kiata, kisinɣuġuutiluta inuilaamun, minguiqsiallagiagitchi.” ³²Tavra aullaġniqsut inuilaamun umiakun kisimij. ³³Inuich tautukamisigij aullaqmata, ilisaqġignigaich. Aqpatkaqsiligniqsut iluqaitniin nunaaqqiiniin tikiumasukhutinj sivuniġvigikkaɳatnun taapkua sivuatni. ³⁴Jesus niukami umiamiin tautuɳniqsuq inuigiaktuanik inuɳnik. Iɳunɣutchaɳniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ɣum ilisautiuraagatasruɳɳunigai. ³⁵Uvluqpaguqman maliguaqtaiin utlaɳniġaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput inuitchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶Aullaqtikich inuich nunaaqqiuranun. Tauqsigiaġlich niqiksraġmiknik.” ³⁷Tarra Jesus-ɣum kiunigai, “Aatchuqsigik niqiksraɳitnik.” Taapkua apiqsruġniġaat, “Qaqquqsitquvisigut malġuk tallimakipiak akiksraɳaknik niġipkautiksraɳatnik?” ³⁸Jesus-ɣum nipliutinigai, “Qanutunmi samma qaqqiaɳuraqaqpsi? Iɳichuġiniurallaktigitchi.” Iɳichuġikamitruɳ Jesus uqautiġaat, “Paqittugut tallimanik qaqqiaɳuranik suli malġuɳnik iqaluɳnik.” ³⁹Tiligai inuich aquvittitquplugich ivigaamun. ⁴⁰Tavra tallimakipiaɳutqataaqġugich suli malġukipiaq qulitqataaqġugich aquvititkaich. ⁴¹Tigunigai tallimat qaqqiaɳurat suli malġuk iqalugauraak, aagluqhuni qilaɳmun quyyatiplugich. Aasiin avguqġugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiinigai maliguaqtimiinun autaaqplugich tamatkunuja niġisuktuanun. ⁴²Inuich niġiinaġniqsut, iluqatiɳaasiin niġisuillaqiaqhutinij. ⁴³Niġisuinaikmata katinnigaich qulit malġuk aguupmaich ilakunik imalġich. ⁴⁴Taapkunani niġiruani 5,000-ɳuniqsut aɳutit.

Jesus Pisrukman Imiġmi

⁴⁵Niġianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtikai umiakun sivumiin narvam iġluanun, amuja nunaaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitqunigai taapkua inugayaat. ⁴⁶Suli aullaqtikkanikamigich mayuġniqsuq iġġimun agaayutyahuni. ⁴⁷Qaumaɳraaɳaan unnuksraaqman umiaq iliniqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqġugu nunami. ⁴⁸Qiniġnigai sakuullapiaqhutinij iputtuat atakkii paaqġugu anuġi. Tamaaniguuq uvlaatchauraġuqman pisuktuaġniqsuq qaɳaɳun imġum. Qaɳiqsaġumaruatun piinigai. ⁴⁹Tautuɳniġaat ilisaġipmiinagulu pisuktuaqtuq qaɳani imġum. Aliuqtuaqsiinasugiɳlutinj nipliagaqsiinigsut. ⁵⁰Qiniqamitruɳ iluqatinij tataminnigsut. Qilamik Jesus-ɳum nipliutigai, “Quviatchauġigitchi, uvaɳauruja, iqsiinasi.” ⁵¹Tarra utlaɳniġai ikiɳluni umiamun, aasii anuġaiqhuni. Taapkua quvigutchallengeqniqsut. ⁵²Tautukkaluaqġugu Jesus niġipkaipman qaqqunik inuigiaktuanun kaɳiqsimalġuiinigaatsuli kisuutilaɳa, ukpiġilguitluġu tavrakii.

Jesus Mamititchiruq Atniġnaqtuanik Gennesaret-mi

⁵³Taapkua ikaaġuġu narvaq tulaɳniqsut Gennesaret-mun. ⁵⁴Niukamij umiamiin inuich ilisaqġigutiniġaat Jesus. ⁵⁵Iġlauniqsut

iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutiŋ atniġñaqtuanik akiyaq-hutiŋ siŋigviksummaisa iłitchuġikamitruŋ Jesus sumiitilaŋja. ⁵⁶Napmupayaaq Jesus nunaaqqiuramukman suli nunaqpaŋmun iñuich aggiutruġniġaich atniġñaqtuat iłluqaqługich tumitchaanun apqusaagaksraŋiñun Jesus. Tamatkua iñuich iniqsruġniġaat Jesus atniġñaqtuat aksillaŋniġaġukługuunniñ atnuġaŋja. Aasiñ taatnaqamitruŋ nakuqsiraġautiġniġaat.

Sivulliaŋisa Iłisauttutigikkaŋat

7 ¹Tavra iłanisa Pharisee-ŋuruat suli aglaliqirit aggiqsuat Jerusalem-iñ utlaŋniġaat Jesus. ²Tautuŋniġaich Jesus-ŋum maliguaqtit iłanisa niġiruat iġġuġaluaqnagich argatiŋ Pharisee-ŋuruat piraksriutaa-titun iñuŋnun. ³Pharisee-ŋuruat suli atlat Jew-ŋuruat niġillañiñiqsut iġġuġaluaqnagich argatiŋ, kamagiplugu iłisauttutaat sivulliaġikkaġmiŋ iniłġaanimakŋa. ⁴Aikamiŋ tauqsigñiaġviniñ sunik niġillañiñisut iġġuġaluaqatiŋ. Suli iñugiaktuat piraksriutiŋich aapamiŋ maligutmiġaich itnatun ittuat, iġġuġlugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵Tavra Pharisee-ŋuruat suli aglaliqirit apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutiŋitpat iłisauttutigikkaŋitniik sivulliapta, niġiplituŋ qaqqianik iġġuġniġilaanik argaŋmiknik?”

⁶Jesus nipliutigai, “Ukpiŋŋuaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulġugaluġaatŋa uqałhiñġmiktigun
aglaan uummatiŋich uŋasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitłunja].

⁷Kamaksruutaat uvamnun taŋiġilaanuruq
atakkii iłisautrirut iñuich iłisauttutaitniik iłiplugich
maligutaksraġiruatun Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸Kamagiŋitkaluaġisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchi-niik iñuknitŋaqtauruanik.”

⁹Jesus-ŋum nipliutipsaġniġai, “Yaiy, nalunġitkaluaġniġiksi qanuq ayaksimaatiksraŋat tillisai Agaayyutim. Iłisimagaluqługu atuuma-niaqtaksrauruaq Agaayyutim pisułhagun kamagiŋiŋitkisi aglaan iłisauttutisi malikkisi. ¹⁰Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiłutriruaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqu-taksraupiaqtuq’. ¹¹Aglaan itna iłisautrirusi iñuum nipliutiłhiñauplugik aŋayuqaanŋi ‘Corban’ (mumiutiqaqtuq ‘Ikayuġukkaluaġiptik aglaan qaiñŋaniktunja Agaayyutmun’). ¹²Taatnaqamigguuq patchisaiyaġniraqtuq ikayuıłiksraġaluġmiñik aŋayuqaanmiñik. ¹³Taatnaqapsi ayakkisi uqałhi Agaayyutim taavrumuuna iłisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat iłisaut-tutipsi atuumangiġaġigisi.”

Sut Qaayuǵnaqsiruat Iñuñnun

¹⁴Uumaguuq tuqłuǵnıǵai iluqaisa iñuich iñmiñun nipliutiplugich, “Naalaǵniłlaksitja, kañiqsiyumausi! ¹⁵Isaǵaqtuaq iñuñmun siłataaniñ qaayuǵnaqsiraǵutañitchuq aglaan samna anniuǵaqtuaq uummatmiñiñ. ¹⁶[Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isıǵniqsuq tupiǵmun. Malıǵuaqtaiñ kañiqsimasrukhuñ apiqsrułǵiññıǵaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸Suakataǵnıǵai, “Kañiqsiłlaiññıǵaat! Tusaañitchuatun! Uvvaami qanutchim siłataaniñ isaǵaqtuaq qaayuǵnaqsiraǵañitchaa iñuk. ¹⁹Atakkii isaǵaqtanitchuq uummataanun aglaan aqiaǵuanun anipluniasiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmañ taamna niǵiñǵaqsıǵai niqipayaurat.) ²⁰Niplipsaaqtuq, “Sagviqsıqataqtuaq iñuñmiñ taavruma qaayuǵnaqsiraǵıǵaa iñuk. ²¹Samakña anniuǵaǵaqtut uummataniñ iñuum, piǵiitchuat isummatit: sayuñalıq iłaqataunnani, tiglyuñıq, iñuaqtuñıq, ²²atlatuñıq, kaviuǵutiqañıq, piǵiıliqıñıq, kinnitñıq, iñmiñun añalalguiñıq, sanjaktuñıq, uqaǵniqłuktalıq, kamañasruǵıñıq, kinnañaañıq. ²³Iluqatıñ taapkua piǵiitchuat sagviǵaqtut iñuñmiñ, qaayuǵnaqsıpluǵasiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriłha Aǵnam Jew-ñunǵitchuam

²⁴Tavrakña Jesus aullaǵniqsuq tuñaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isıǵniqsuq tupiǵmun nalutquǵaluaqhuni iñuñnun. Aglaan nalunilǵiññıǵaat. ²⁵Uvvauna aǵnaq paniuraǵaǵniqsuaq irrusıqłulıñmik. Tusaanıǵaa imma Jesus tikiumanıplugu. Utlakamiñ purviginiǵaa isıǵiñun. ²⁶Aǵnaq Jew-ñuñitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iñiqsruǵniǵaa irrusıqłuk anillañniaquplugu paniuraǵıkkagmiñiñ. ²⁷Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Iłıǵaat sivulliulugu niǵisuiqsursaurut. Nalaññañitchuq iłıǵaat qaqqusrañat aatchuutigiłıksrañat makunuña qipmiñun.” ²⁸Aǵnam kiuniǵaa, “Aa tarraami, Ataniq, naagaunniñ qipmich niǵǵıviich ataatni niǵisuupmiut kanǵaniñitñik iłıǵaat.” ²⁹Ilaan nipliutiniǵaa, “Aarıǵaa, kiusriłlautaqtutintarra, ikayuǵisıǵıkiñ. Aggiñ, taamma irrusıqłuk anıruq paniuraǵıkkaqniñ.” ³⁰Taavruma aikami paqinniǵaa paniuraǵıkkani nalauraaqtuaq siñıǵıñi, irrusıqłuqaǵniañitchalukut.

Jesus Mamititchıruq Iñuñmik Uqatlaitchuamıǵlu Tusaatlaitchuamıǵlu

³¹Tarra Jesus aullalǵiññıqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqhuni utlautipluni narvañanun Galilee-m, apqusraaqlugu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³²Iñuich Jesus-muutilǵiññıǵaat iñuk tusaallaitchuq suli uqallaitmisıǵalugu. Tarra iñiqsruǵniǵaat patıǵlugu arǵaiñik iłuaqsıtuq-

lugu. ³³Tavra uŋavaqtaagutillaŋniġaa iñugaagrũniñ. Iliplugu tikiġikkani siutaŋnun suli tivvuaqtuqługich aksinñiġaa uqagıkkana iħuaqsisukługu. ³⁴Aaġluqhuni qilaŋmun aniqsaaqpaŋniqsuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuq “Aŋmaġiñ”). ³⁵Tavrakŋatchiaq siuttak aŋmaġniqsuk suli uqana iħuaqsipluni, uqaaqsipluniasiin kaŋiqsiñaqsipluni. ³⁶Jesus-ŋum tiliñiġai uqaqunıtlugich, aglaan iñiqtigaluaqtitlutin uqapsaaġniqsut tamarrumuuna uuma savaagıkkanaġun. ³⁷Quviġutchallapiagıniqsut nipliqhutin, “Ilaa savaaqtuq supayaamik piłlautaqlugu: tusaallaiłat tusaatlasıplugich suli uqallaitchuat uqatlasıplugich.”

Jesus Niġipkaiñiqsuq 4,000 Aŋutinik

8 ¹Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katinıqsut. Niqksraitmata, Jesus-ŋum tuqługniġai malıġuaqtini inmiñun, aasii nipliutiplugich, ²“Uvana ilunġugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piņasuni uvluni niqksraigutiplutiñaasiiñ; ³uvana aullaqtitkupkich niġipkaġaluaġnagich ilinich taaqtukkaġisirut apqutmi. İlanich agġiġniqsut uņasıksuamiñ.” ⁴Jesus-ŋum malıġuaqtaiñ kiuniġaat, “Nakikŋami maani iñuilaami qaqquqtuġisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich niġisuiġutin?” ⁵Tarra apiqsruġniġai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiuniġaat, “Tallimat malġuñnik.” ⁶Tarra tiliñiġai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiiñ tigukamigich tallimat malġuk qaqqianurat quyyavigıqqaqlugu Agaayyun, avguqługich qaqqiat qaiñniġai malıġuaqtiminun autaaġutigıtquplugich inuñun. Aasiiñ piñiġaat taamna. ⁷Taapkua piqaqmiñiqsutuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ŋum quyyatiplugich tiliñiġai malıġuaqtini tamatkuaptuuq autaaġutigıtquplugich. ⁸Iluqatin iñuich niġiñiqsut niġisuiġataqhutin. Malıġuaqtit ilakut pukukmatigich immiġniġaich tallimat malġuk aguupmaich. ⁹Taapkua niġiruat iñugiaktılaaqaġniqsut 4,000 iñuich. Jesus-ŋum aipkaqqaqlugich ¹⁰ikiniqsuq umiamun malıġuaqtiniıu tiksıqhutin nunaŋanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹Pharisee-ŋuruat agġiqhutin uqavaaġutiasilġiñniġaat Jesus uuktuaqsagukługu, “Savaaqaiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilıitchuġipkaġumıġaatıġut Agaayyutim tuyuġipiaħhanik ilipnik.” ¹²Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ŋum qatmigiliutinıġai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugukamiŋaġlaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaıġutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³Taatnaqqaqhuni uninñiġai. İkipluniasiin umiyamun aullaġniqsuq taavruma narvam siñaan iġluanun.

Kanıqsıtlaitchuat Malıġuaqtit

¹⁴Malıġuaqtai aullaqamiñ piġuqtıġniqsut qaqqumikunniin aglaan atausiħhiñaq qaqqianuraq taqaġiliġniġaat. ¹⁵Jesus-ŋum tiliñiġai,

“Qaunagiyumausi puvlaksautaatniñ Pharisee-ɲuruat suli puvlaksautaanin taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanjitñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ɲum ilisimalgiññigai kanjqsitlaihatigun. Uqaqtuq ilisautrihatnik Pharisee-ɲuruat suli suragałhanik Herod-ɲum, taapkuali uqaqhutin taquanjiłigmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsrugñigai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitni qaqqumik taquanjiñniplusi? Kanjqsinjtpisisuli? Puqiisigivisi taatnatun? ¹⁸⁻¹⁹ Iriqağaluaqhusi qinilguitchusi suli siutiqağaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqağinjñniqpisiu tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 inugiaktiilaalijnun? Qapsiñik aguupmaɲnik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniğaat, “Qulit malğunnik.” ²⁰ “Suli nigipkautikapkich tallimat malğunnik qaqqiat 4,000 inugiaktiilaalijnun aasiin ilakugikkañich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmaɲnik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunnik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjqsilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus Iħuaqsiƙaiñiqsuq Qinıtlaılamık Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrurautiniğaat qinıtlaıtchuaq inuk injqsruqługuasiiñ iħuaqsitquplugu. ²³ Jesus-ɲum tiguplugu qinıtlaıtchuaq inuk argaigun, tasiuqługu annisiniğaa nunaaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqaaqługik irrak patinigiğ argaɲmiñnik nipliutipluguasi, “Sumik qinıtlasiniqpich?” ²⁴ Inuk tautuɲniagaqsiñiqsuq nipliuhuni, “Uvaɲa tautukkitka inuich atriqaqługich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ɲum ilıtqinñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna iħuaqsiñiqsuq. Takpiksiliğñiqsuq. ²⁶ Qinıtlasipkaanikamiuɲ Jesus-ɲum uqautiniğaa, “Aillaagiñ, aglaan nunaaqqimun utiqtiğniğnak.”

Peter-m Uqautiginiğaa Kisuutilaaja Jesus-ɲum

²⁷ Jesus aullağniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaaqqinun qaninanun Caesarea Philippi-m. Iqliqtuałigmikni apiqsrugñigai, “Kisuunivatɲa makua inuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniğaat, “Ilaɲisa inuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilaɲisa Elijah-ɲuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilğaanimma, itna uqağaqut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Iłipsimi kisuunivisitɲa?” Peter-m kiuniğaa, “Christ-ɲurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaɲa.” ³⁰ Jesus-ɲum tiliñigai uqautitqunjtılu kimun-unniin.

Jesus-ɲum Uqautiginiğaa Tuqłıksraniłı Anjpkakkaułıksraniłı

³¹ Tavra Jesus-ɲum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Iğñiña Inuum nagliksaaqtuksrauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukłiɲisa agaa-yuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anjpkakkaugisiruq.” ³² Nalupqinaiyutigai tamatkuniña. Peter-m

saniqpaktaagutillaklugu uqautiniġaa Jesus taatnatchiñik uqaquñitlugu. ³³ Jesus-ḡum takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiġniġaa Peter, “Tuunġaaq, aullaġiñ uvamniñ atakkii isumañitchutin Agaayyutim isumasianik aglaan iñuich isumañatnik.”

³⁴ Jesus-ḡum tuqłtuqmiñiġai iñugayaat iḡmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksraigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniġiniaġumiun iñuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiun iñuñi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallataq anniqsugiakun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶ Iñuum piññaktaagiñhiñagaluaġaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuunuraġniaħa atuġumiñaitçuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitçaa iñuum iñuutçii. ³⁸ Iłapsi kanḡugivalukkaatḡa iłisauttutitkalu sivuġaatni iñuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun Iġñiñan Añutim kanḡugigisipmigaaptuq utiġumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiġuni ipqitchuanik isaġuliñnik.”

9 ¹ Suli iłaniġai uumiña, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Iłañich marra iñuich tuquyumiñaitçut qiñiñaiñiñaan Agaayyutim añaayuuqautaa saḡñigun.”

Jesus-ḡum Atlañḡuqtiiħa

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ḡum kayuñiġniġai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsipługich iġġimun kisiisa. Qiñiqtitlugich Jesus atlañḡuġniqsuq sivuġaatni. ³ Atnuġaani qivliqisirauraqhutij qatiqsipłutiñ aniutun, kia-unniñ nunami salummaġumiñaitkai qatiqsitługlugich. ⁴ Tavrakḡatchiaq tamatkua qiñiġmiñiġaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “Iłisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiñagupta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuġviiłlapiagñiqsuq tupañapluni, taatnaqhuni iłisimangiññiqsuq sumikunniñ uqaġikkaġmiñik. ⁷ Taatnaqsagtitlugich nuviyam qulañiutiniġai. Nipi nuviyamiñ tusaġnaqsiniqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaañuruq piqpagikkaġa Iġniġa, naalaġniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtaaqsikmata iłagikkak qiñiġnaiñanik-tiġniqsuk. Qiñiħhiñagñiqsut kisianik Jesus-mik.

⁹ Iluqatiñ atqaaqsikamiñ taavrumakḡa iġġimiñ Jesus-ḡum tiliñiġai uqaugititquñitlugich qiñikkañit Iġñiñan Añutim añitqiłhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruñ tillisaa qanuqsagviiłkaluaqhutij apiqsruqtuutiasiniġaat avatmun, “Qanuutauruaq una añitqiłiq tuqumiñ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaġuuvat Elijah agġisuksrauniplugu sivulliuluni?” ¹² Kiuniġai, “Tavra Elijah agġiqqaagñiaqtuq Christ-miñ itqanaiaġlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iġniñ

Iñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñiplugu suli suksraingigisiñiplugu iñuñnun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktutq. Iñuichaasiñ anallaq-
 lukkaat qanupayaaq, tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqłuliñmik

¹⁴ Tamatkua utiqamiñ atlanun maliguaqtaiñun tautuññaich iñuga-
 yaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruñ
 Jesus quvigusullapiaqhutiñ aqpaliqsruqhutiñ ilaanun paağniğaat. ¹⁶ Ilaan
 aglaliqirit apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi?” ¹⁷ Ilañata
 iñugaagruich nipliutiniğaa, “Iļisautrii, tikiutriruñña iğniğikkamnik
 irrusiqłuqaqhuni uqatlaiqsitlugu pitchañanik. ¹⁸ Irrusiqłuum aņalata-
 ğipmagu ulğutkaa nunamun. Ilaa qilurağallapiağaqtuq, innuliqipluni
 qaniğmigun, tiriqulaplugich kigutini suli tikkaksiļlapiaghuni iluqağmi
 tuquruatununniñ. Uqautigaluagıtka maliguaqtitin anitquplugu aglaan
 taatnalguiñniğaat.” ¹⁹ Tavrali Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aatai, ukpiqu-
 taiñniğapat ilipsitiñ! Qanutunaglaansuli nayuğniqaqpsi? Qanutunaglaan
 iğlutuqtaksrağivisi? Taamna nukatpiaq uvuñautisaqsıuñata.” ²⁰ Iñuich
 Jesus-muutiniğaat. Irrusiqłuum tautupqauraqamiuñ Jesus, nukatpiağruk
 qiiqsruqtitkaqsiniğaa. Ulğupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaq-
 siñiqsuq qaniğmiñi. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğaa aapaña, “Qaņaaglaan
 taatnaiļiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililğaurauļiğmiñniğlaan.
²² Akulaiqługu irrusiqłuum tuqunniqaqsımaga a iğitqataqługu ikniğmun
 suli imiğmun. Pitłagupku surağallañña iğauqtuq! Iļunñugillañña iğuta
 ikayuqtigut!” ²³ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Arguasuktuksraunitchutin pitł-
 niļuñña. Ukpiqsriñhiññağuvich supayaaq piñhiñauruq!” ²⁴ Tavrauua aapaña
 ililğaa kappiañaruq nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpiqtuñña. Ikeyuñña ukpiq-
 srisiqatluquluñña!” ²⁵ Jesus-ñum qiniğai iñuich utlaktiğikkani. Iñiqtigaa
 irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq suli tusaallaitchuaq irrusiq, anitqu-
 gikpiñ uumakña nukatpiağruñmiñ, aasiñ isitqisunaqnak.” ²⁶ Irrusiqłuk
 iğiallaksaqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiñ uulillaktit-
 lugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililigtuq. Iñuich
 uqaaqsiniğsut, “Ilaa tuquligtuq.” ²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun
 ikayuqługu makitinnigaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiğmun maliguaq-
 taiñ apiqsruğniğaat kisiññuğuu tiplugu, “Suvaata anilğuitpisigu taamna
 irrusiqłuk?” ²⁹ Ilaan kiuniğai, “Agaayuhñiññikun piļiqillapiaqhuni [uisau-
 raahikunlu] anitlagaa taatnasıq irrusiq.”

Jesus Uqautiğitkaa Tuqutauñiksranılu Anipkakañiksranılu

³⁰ Taavrumakñaqhutiñ Galilee-kuagniqsut. Iļisimatquñniñniğaa kimun-
 unniñ naniitilaani, ³¹ atakkii iļisautrisukhuni maliguaqtimiñnik, itna,
 “Iñuich tigugisigaat Iğniñña Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqutaunaniğkumi

(Mr 9.42)

piñayuakun uvlut taamna aņitqikkisiruq.” ³² Aglaan mali-
guaqtañ kaņiqsinjññaat
uqaqtuutigikkaņa, taluqsraqhutij-
aasiñ apiqsruağalguinññaat Jesus.

Kiña Kamaņaiqsrauva?

³³ Tavra tikiññiqsut Capernaum-
mun. Tupigmiillağmij Jesus-ņum
maliguaqtini apiqsruğniğai, “Sumik
uqaqtuyağutiqaqpsi iglaułap-
tikni?” ³⁴ Kiunjññiğaat atakkii

iglaullağmij uqaqahutij avatmun nalligmiknik kamaņaiqsrau-
niaqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqłuğniğai qulit malğuch
maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliu-
ruksrauruq savaktiguqmiluni iluqaņitñun.” ³⁶ Aasi qinñuağniğaa ililğaaq
inillakługu akunğatnun, sağliriutiplugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam
akuqtuğumiñ ililğaaq pisigilunja akuqtuğaaņa, sulisupayaam akuqtu-
gumiña akuqtuğumiñaitchaņa uvaņałhiñaq aglaan akuqtuğaa taamna
tuyugirigikkağa.”

Akitñaquqtinğitchuaq Uvaptiknun Iłagillapiagikput

³⁸ John-ņum Jesus nipliutiniğaa, “Iłisautrii, qinğikput una
anitchirağiiruaq irrusiqłunjik atuqługu atqin. Taavruma iñuum mali-
guanjitmigaatigut. Uvvaasiñ iniqtiğikput atakkii maliguaqtinğitługu
uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ņum nipliutiniğai, “Nutqaqtinasiñ atakkii
iñuum savaaqaqtuam quvinqaqtuanik atuqługu atiga uqautigiyumiñait-
kaņa pigiililunja. ⁴⁰ Akitñaquqtinğitchuaq uvaptiknun ilagillapiagikput.
⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchuğumisi qallugauramun imiksrapstitnik
Christ pigipmasi akilłiusiağitlasipiağisigaa.

Killuqsaqusaagutit

⁴² “Kia iñuum killuqsaqusaapagu ilaņat makua ukpiqsrisiaqtuat
uvamnik ililğaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna quņisigmiutchiğługu
uyagakpaņmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsaqtitpatin
piigumagitin. Iłuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuligmun argaiłlutin
uumakņa argaqağutin igłuktun aullałiksraqniñ anasiñņuqsagvijnmun
ikniğmun qamitlaiłaa mun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut
suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsaqtitpa-
tin piigumagitin. Iłuatlukkayaqtuq isiguvich iñuuligmun isigaiłlutin
uumakņa isigaqağutin igłuktun iktauliksraqniñ anasiñņuqsagvijnmun.

⁴⁶ [Tavrani qupilgūt tuquyumiñaitchut sulī ikniq qamiyumiñaitmiuq.]
⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqpich killuqsaqtitpatin piiqsigumagiñ qaquliḡlugu. Iḡuatlukkayaqtuq ilipni isiḡuvich aḡaayuqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqaḡḡaqpich uumakḡa malḡuḡnik iriqaḡutin iktauḡksraqniñ anasiñḡuqsagvḡmun. ⁴⁸ Tavrani
 qupilgūt tuquyumiñaitchut
 sulī ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maaniḡ iñuk iḡmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun.
⁵⁰ Taḡiuq nakuuruq, aḡlaan taḡium taḡiuḡniiqpan qanuq taḡiuḡniḡñiaqpi-siuḡ? Taatnamik qanusriuhqaḡitchi taḡiutun, tutqutiqaḡusi akunnapsitñi.”

Jesus Iḡisautriruq Avitḡkun

10 ¹ Jesus aullaqami tavrakḡa Judea-muḡniqsuq iḡluanun Jordan-ḡum kuḡḡan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ḡum iḡisautiuraagaqsilḡiñḡai.

² Iḡaḡich Pharisee-ḡuruat tikitḡlugu uuktuaqsagḡiaḡalualḡiñḡi-ḡaat, “Uvva, maliḡutaksrakuagḡaḡpa iñuum avitkumiḡ aḡnaqtḡ?”
³ Taavrumali kiuniḡai apiqsruutmik, “Qanuḡmi Moses-ḡum tillisiquapasi?”
⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aḡlausimaruq, Iñuum aḡnaqtḡ avitchukkumiḡ qaitchiqiliḡ aḡlaḡnik avirrutiksranik aullaqtillugua-siiñ.”
⁵ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Moses qaitchiruq taavrumiḡa tillitmik pitchiḡiḡipsigun. ⁶ Aḡlaan aullaḡniḡḡhane Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq aḡutmik sulī aḡnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik aḡutim unitkisigaa aapaniḡu aakaniḡu, aḡnamiknun iḡiḡluni atausiḡḡuḡutikaasiñ. Tavra malḡuḡḡaḡiḡutik aḡlaan atausriḡḡuḡisiruk. ⁹ Taatnamik kia-unniñ iñuum avitinniaqḡagik Agaayyutim atautchimuktitaḡikkak.”

¹⁰ Isiqamiḡ tupiḡmun maliḡuaqtaiñ apiqsrutqilḡiñḡiḡaat taavrumuuna.
¹¹ Jesus nipliutigai, “Kisupayaq avitchumi aḡnaḡmiñiñ aasiñ kasuuti-luni atlamun atlatuqtuq akitḡaḡlugu aḡnaqqaqtḡ. ¹² Naagaqaa aḡnam avitchumiḡ aḡutni aasiñ kasuutiluni atlamun taamna aḡnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ḡum Agaayyutigai Iḡiḡaurat

¹³ Iḡaḡisa iñuich iḡiḡaat Jesus-muutiniḡaich aksiquplugich. Maliḡuaqtaiñaasiñ iñiqtiagsiñḡaich iñuich tikiutiruat iḡiḡaanik.
¹⁴ Jesus-ḡum iḡitchuḡikamigich iḡuagiñiñḡai. Nipliutiniḡai, “Iḡiḡaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunagich ilinḡitñun atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa aḡmaruq iñuḡnun atriqaqtuanun iḡiḡaanik. ¹⁵ Itqaḡisiḡ una! Taapkua akuqtuqtuat aḡaayuqautaanik Agaayyutim iḡiḡaurat akuqtuipmatun, kisimiḡ taapkua tavrugaḡisirut.”
¹⁶ Tarra ilaan saḡliriutikamigich iḡiḡaat, iḡiḡlugich argaḡni ilinḡitñun agaayyutiniḡai.

uqautiaqsiłgiññigai tamatkua atuumaruaksrat injmiñun, ³³ nipliқhuni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuutiniagaa Iğñiña Iñuum qaukñitñun agaayuliқsinun aglaliқirinunlu. Tamatkua tuqqutaksrağugñiñaagaa. Tavrali qaitkisigaat Jew-ñuñitчuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuğlugu suli anaumigmilugu, aasiñ tuqqutkisigaat. Aglaan piñayyakun uvlut añitqikkisilgitчуq.”

Aakauruam Inјisruaņa

³⁵ James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, utlautiniқsuk ilaanun nipliқhutik, “Iļisaurii, apiқsruutiksraqağıptigiñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutinigik, “Suqagukkaluаqpisik?” ³⁷ Taapkuak kiuniğaa, “Aquppiqasriğukhutin uvvaami iļaqatikpuk taliqpikñi suli iļaqatikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumanı uvlumi aquvitkuvich kamañaqtuani atanğuvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iļisimaniguptiku apqusaağaksrautigikkağa apiқsruğayaitpaluktutik taatna. Imiñhiñauvitku qallun imigviksrautigikkağa naagaqaa apqusaahñiñauvitku nañinnaqtuaq apqusağaksrautigikkağa?” ³⁹ Taapkuak malğuk nipliutigaak, “Piñhiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iļiptik iļumutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nañinnaqtuakun apqusağaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuņa kimik aquppiruksramik taliqpimñi unniiñ saumimñi, aglaan Agaayyun qaiññiagik taapkuak inik tamatkunuņa iñuñnun itqanaiyautikkağmiñun inigitquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruņ iļuagiñiññiğaiç James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli injmiñuutinigai aasiñ nipliutiplugich, “Iļisimarusi aņalatiñich Jew-ñuñitчuat aņalanniğlugaqtılaañatnik iñuñitñik, suli kamañañiқsrañisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitñi. Kisupayaaq kamañağukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukñiusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq iluqapsitñik. ⁴⁵ Iğñiña Iñuum aggiñitчуq iñuñnun savautityağuni aglaan savautriyaqhuni suli qaitचाqługu iñuulhi tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiқsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniļu tikiumaniqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalgitñamij Jericho-miñ qiñitlaiļaq injiulauraagñiaqti aquppiñiқsuq tumitчаam sanigaani, ililik Bartimaeus-mik iğñiña Timaeus-ñum. ⁴⁷ Qiñitlaiļam iļitчуqłiqamiuņ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuqługaaqsiñiқsuq, “Jesus, kiñuviaņa David-ñum, anniқsuqtaurutin Agaayyutim akiқsruutigikkaņa injiļgaanimma. Nagligillañniaņņa.” ⁴⁸ Iñugiaktuat iñiqtiğaluagñiğaa nipaisaaqplugu, aglaan nipitusipsaağniқsuq, “Kiñuviaņa David-ñum, nagligillañniaņņa.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtiqami tiliñigai tikiutitqup-

lugu. Tamatkua utlanñigaat qinñitlailaq nipliutiplugu, “Quviatchaugigiñ, makillutin. Tuqługaatin.” ⁵⁰ Quyalıqpagıtluni maksrikami quppiğaağ-niutıgalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuqłullaviña?” Qinñitlailam uqautiniğaa, “İlisautrii, qinñitlasitqıgukkaluaqtuña.” ⁵² Uuma kiugaa, “İtqanaiñaniktıgıniqsuq ukpiqsriñipkun.” Tavrakñatchiaq qinñitlasiniqsuq. Nakuqsıliqami maliuti-galuguğniğaa Jesus.

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

11 ¹ Qanıñani Jerusalem Jesus iglauqataılu qallıñiqsut nunaaqqu-raañnun Bethphage-mun sulı Bethany-mun ittuanñun inñıñani atıqauqtaam Olives-mik. Jesus tuyuqağniqsuq malğunñik malığuaqtımi-ñik nipliutiplugik, ² “Nunaaqquıramukkitik. Taamuñaasii isıpqaurağuptik paqtıkisıgıktik pituksımaruaq nuğğaña natmaksıgvium natmaksıgvıgı-mailaq sıvuani. Pituiğıluğı uvunautıyatku! ³ Kia inuum apiqsruqpatik suvaata pituiğniqmagaan nipliutiyumagıktik, ‘Atanğuruam inuğı-gaa aglaan utıqtıtkısiyaa qılamik.’ ” ⁴ Taapkuak tarra aullağniqsuk. Paqinniğaa natmaksıgvium nuğğaña tumitchiani pituqaqtuuaq pañani tupqum. Tarra pituiğniğaa. ⁵ Taatnalı inuıllı qıchaqtuuaq tamaani nıpliutıgıak, “Ukuqtıik, suniaqtuğı una pituiqpıtku?” ⁶ Aikñıqsuak taapkuak kıgıutiniqsuk Jesus-ñum tillisaatun. İnuiłlı taapku aullaqtınnıgıaıch. ⁷ Taapkuak taamna nuğğaq Jesus-muutiplugu, aasiiñ quppiğaatik mat-taqługik ilıñıgıak taavrumuña nuğğagmun. Jesus natmaksıaqsiñıqsuq. ⁸ İnıgıaktuuaq inuıch quppiğaatıñ sıamıtkaqsıñıgıaıch apqutmun, sulı ilañıch akıgıuiñik napaaqtum navguqtıgıch ilııuqaiñıqsut apqutmun. ⁹ İnııch sıvuagun Jesus-ñum sulı tamatkua aquagun nıpruagaqsıñıqsut, “Hosanna. Nanğaglakput Agaayyun! Uvvatıq Agaayyutim pıliutıqağlıuñ tikıtıchuaq pıqısqıhıni Atanıgmik.

Psalm 118:25, 26

¹⁰ Agaayyutim pıliutıqağlıuñ taamna anıalatchıaqısrıuaq pakma sıvıllıaptıktun David-tun. Nanğakkaulı Agaayyun qıtçıñıñıqsramı qılanımi.”

Psalm 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muñniqsuq. Tavrunaqami isıqıhıni agaay-yuvıkpıñmun, qıñıqtuagatağaluaqami anıñıqsuq. Tanuğaksıplıni aullağniqsuq Bethany-mun pıqatıgıplıgıch qulıt malğuk malığuaqtıni.

Jesus-ñum Pannaqtıkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatıñ pısuqtıuaqamıñ Bethany-miñ Jesus nıgısulıgıñıqsuq. ¹³ Tautuñniğaa asırrısuuruuaq napaaqtuq unıavaniñ aku-

tuqpaliqaǵniqman. Tarra takuniǵaa asirritmaǵaaǵiaǵlugu. Tikitñamiu suqǵaniaǵitchuq. Akutuqpaliǵhiñanik paqittuq atakkii pukunǵaqsingitlunisuli. ¹⁴Jesus-ǵum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuǵvigitqikkumiñaitchaatin pakmakǵaniñǵlaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniǵaat taatnaqman.

Jesus-ǵum Suaǵtuyaiǵha Agaayyuvikpauramik

¹⁵Tikitñamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsilǵniǵai tunisiullaqtuat suli tauqsqsuktuat taavrumakǵa agaayyuvikpañmiñ, ulǵutqataǵlulǵu niǵǵiviich akiñik simmiqsuǵviich suli aquppiutanǵich tunisiullaqtuat tiñmiǵruuranik tunilǵautiksrauranik, ¹⁶suli kiñaunniñ akiyaqtitchumiñaiñniǵaa tuniaksranik agaayyuvikpaquaǵlugu. ¹⁷Iǵisautiniǵai iñuich, “Aǵlausimaruq,

‘Uvaǵa tupiǵa taiyuutiqaǵisiruq
iñupayaat agaayutyaqtuǵviatnik.’

Isaiah 56:7

Aǵlaan ilipsi iriqtuǵviliutiniǵiksi tigliñniaqtinun.” ¹⁸Qaukñiñich agaayuliqsit suli aǵlaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaǵiaqsiniǵaat qanuq taimma piyaquǵuǵkǵlugu. Nuyuaǵiliutiniǵaat atakkii iluqatiñ iñuich quviǵusuutigipluǵich Jesus-ǵum iǵisauttutai. ¹⁹Unnuksraaqman Jesus aulalǵiñniqsuq nunaaqqimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimiñik.

Iǵisaaksraq Pannaqǵluktumiñ Napaaqtumiñ

²⁰Suli uvlaǵuqman apqusaqamiñ taututqinñiǵaat asirrisuuruq taimña napaaqtuq. Pannaqǵlunniqsuq kanjituumaǵmi. ²¹Peter-m itqaqtilǵiñniǵaa imña atuumaruq aasiñ nipliutipluǵu Jesus, “Iǵisautrii, asirrisuuruq napaaqtuq piñiǵlaqsruqtikkan paniqtǵniqsuq.” ²²Jesus-ǵum kiugai, “Ukpiqrsisitchi Agaayyutmik. ²³Iǵumutun uqautigipsi, Nipliutigupsiuñ iǵǵiq, ‘Ki, nuuttittin igitaulutiñ taǵiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpiǵillapiǵupsiuñ iluqnaǵusi taatna atuumagisiniǵlugu, tavra savaaǵupkaǵhiñǵaǵiksi. ²⁴Taatnamik nipliqsuǵa, qanutchipayaat kipǵniǵutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpiǵitchi akuqtuǵiniǵlughich, suli piginiǵisi. ²⁵Agaayugupsi, natqigutimaǵumagisi iǵaǵikkasi qanutchimik akikǵaqtuutiqaǵniǵupsi. Taatnaǵupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaǵisigaasi killuutipsitñik. ²⁶[Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuǵiriqaǵniqpa?

²⁷Utitqikkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isǵniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñiñich agaayuliqsit suli aǵlaliqirit suli sivulliuqtǵruat tikiñi-

gaat ²⁸ apiqsruqługu, “Kia aatchuqpatin aňalatchiğimik savautiplutin tamatkuniņa? Kia sarņiksriññiqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ŋum kiuniğai, “Apiqsruğniğipsi atautchiğhiñamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitŋa uqauti-gisigipsi aňalatchiğikun tamatkuniņa savalgutilaamnik. ³⁰ Nakiñña John aňalatchiğinikpa ilaan paptaaqtitchisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñu-ñiñ? Uqautisitŋa.” ³¹ Taapkua uqqaagiasniqsut injmiknun, “Kiuguptigu pakmakŋaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiğinñiqpisiuŋ John?’ ³² Naagaqaa uqağumiñaitchugut aňalatchiğha iñukmiqnisaunilugu.” Iliņisa sivuuğaginiğaiç iñuich, atakkii iñupayaaq ukpiğipiagñiğaaq John sivuniksriqirauniplugu. ³³ Taatnagaluqaamiñ kiulhiñagñiğaat Jesus, “Uqautilguinñiğiptiğin.” Jesus-ŋumli kiugai, “Uvanjaptuuq uqautiyumiñait-miñiğipsi nakikŋa aňalatchiğinikłuņa tamatkuniņa savaaqatilaamnik.”

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

12 ¹ Tavralli Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ŋuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirriğviliuğniqsuq, sapukutchiqługu avataagun, nivakhuni misuğuliuğviksramik, nappaipluni nasiqsruğviñmik, tarraasiin atukkirrutigiqlugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullağniqsuq uņasiksaumun nunamun. ² Katitchiñaqsipman nautchiiviqaqtuuq tuyuqağniqsuq savaktaag-rukniamik atugaksraqtuanun piññaktaaksrautni aitquplugu ilinjitñiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruŋ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiin saagaiłaaqługu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqługu niaquagun, aullaqtinniğaat uqapiłuutiplugu. ⁵ Tuyuqatqilğinñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunniğaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuğikkaŋi iñuum nañititqatapiaqtağniğaiç, ila-ŋiç anauragaqługiç, atlat tuqquttaqługiç. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuuq atautchimik iğñiqagñiqsuq piqpagikkağmiñik. Aqulliuplugu tuyuğiniğaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat iğñiğikkağa.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchiiriqirit injmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchak-taaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguqłuñniğaat iğñiņa, aasiin tuqqutlugu iginniğaat taavrumakŋa silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuğniaqpa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutçağlugiç taap-kua nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqałha:

‘Uyağak tuppirt ayakkaŋat,
taamna uyağak piitçuilłapiagaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atangum savaagigaa
suli quviqnaqtuanunasugikput.’ ”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-ḡuplutinḡ sivulliuqtit ilisimanigaaḡ uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikḡaḡiqtinḡ. Taatnaqlugu tigusuḡiḡpiavsaaḡaluaḡnigaaḡ Jesus maatna aglaan taluqsraḡniqsut iḡnuḡnik. Aasiḡn qanusiksraiqaminḡ uniḡnḡigaaḡ.

Akiḡiaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ḡuplutinḡ sivulliuqtit tuyuḡinigaich ilanjich Pharisee-ḡuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutunik. ¹⁴ Tikiumakaminḡ nipliutinigaat, “Ilisautrii, ilisimarugut nalaunḡaruḡutilaaḡnik sugi-sunḡaqnagu qanuq iḡnuich isummatiqaqtilaaḡat. Suginḡitmigiḡn iḡnuum suurautilaaḡa, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iḡnuuniaḡvgigitqukkanaḡnik. Maligutaksrakuḡaḡnaqpa akiḡiiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiḡiiruksrauvisa tax-sinik naaga akiḡiḡiḡaḡitpisa?” Aglaan Jesus-ḡum ilisimanigaaḡ ukpiḡḡuaḡutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuaqpsitḡa? Kiata aatchuqsitḡa qinḡillaaksramnik maninḡmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni maniumik apiqsruḡnigai, “Kisumik atriqagḡniqpa?” Kiunigaat, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-ḡum nipliutinigaai, “Utiqtitchumagiksi pigikkaḡa Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaḡa Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviḡusuutiginigaat nipliutipmatinḡ taavrumiḡa.

Apiqsruun Anjpkakkauḡikun Tuquḡigmiḡn

¹⁸ Tavra ilanjich Sadducee-ḡuruat Jesus-muḡniqsut, taapkua nipliḡuuruat tuquruat anitqitḡilainḡniḡplugich. Iliḡisa apiqsruḡnigaat, ¹⁹ “Ilisautrii, Moses-ḡum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anḡun ilaqatituaḡtuḡ tuqukpan qitunḡigaluaqani, taavruma anḡutim aniqataan ilaqatniktaagiraksraḡinigaat uilḡaḡnaaq qitunḡisilugu anḡutmik ilisimanaḡuniasiiḡn tuquruam qitunḡaḡitilaanḡnik. ²⁰ Uvva uqaaqtuunurut itna, Ilaatniguuq tallimat malḡuich aniaqatigiich. Anḡayukḡium nuliaḡiliutinigaat una aḡnaq, tuqpluniasiiḡn qitunḡigaluaqani, ²¹ suli tuglian nuliaḡiliutilḡiḡnḡnigaat taamna aḡnaq aasiḡn tuqulḡitḡluni qitunḡigaluaqani, taatnatunsuli piḡayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malḡuich nuliaḡinigaat qitunḡigaluaqatinḡ. Aqulliḡpluni aḡnaq tuqupmiḡiqsuqtuḡ. ²³ Taivrumani anitqiiḡigmi makitqikkuminḡ nalliata nuliaḡigisivaunḡ? Atakkii iluqatinḡ tallimat malḡuich nuliaḡinigaat.”

²⁴ Jesus-ḡum kiugai, “Naluniqpsiuḡ nalaunḡiḡiqsi? Naluniḡiksi Agaayyutim uqaḡa aglausimaruḡ ilaanlu sanḡḡia. ²⁵ Tuqunaruat anitqikkuminḡ atrigigisigaich isaḡulgich atakkii ilaqatniktuḡiḡ itchumiḡaitchuq pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknaḡiksi makpiḡaanḡiḡni Moses-ḡum anitqiiḡikun tuquḡigmiḡn—Agaayyutim nipaa tusaḡnaqtuḡ ikualaruamiḡn uqpigauramiḡn itnaqhuni, ‘Uvaḡa Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu’. ²⁷ Kanḡiqsimainḡiqsusri. Agaayyutiginḡitkaat tuqunaruat aglaan agaayyutiḡiplugu iḡnuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitḡun.”

Kamanagniqsraṇat Tillisit

²⁸ Iḷaṇata aglaliqirit tusaaniḡaa Jesus-ḡum uqautigikkana Sadducee-ḡu-ruatnun. Iḷitchuḡiplugu Jesus-ḡum kiggutillautaqalḡa apiqsruḡniḡaa, “Nalliat tillisit tupigiltuktaksrauva iluqaṇitniḡ?” ²⁹ Jesus-ḡum kiugaa, “Una tilliḡ piit-chuillapiaqtuq, ‘Naalaḡnisitḡa, Israel-aagḡmiuḡuruasii, Saṇḡjruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanḡuruq. ³⁰ Piqpagiraksraḡiḡiḡ Ataniḡ Agaayyutin iluqaaniḡ uummatipniḡ suli iluqaaniḡ iḡuutchipniḡ suli iluqaaniḡ isummatipniḡ suli iluqaaniḡ sayagikkapniḡ.’ Sivulliuruksraq tilliḡ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiḡ iḡuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuḡnakḡa.” ³² Taavruma aglaliqirim kiuniḡaa, “Iḷisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ Iḡuum piqpagiraksraḡiḡaa Agaayyun iluqaaniḡ uummatmiḡiḡ suli iluqaaniḡ kaniḡ-simaḡiḡmiḡiḡ, suli iluqaaniḡ sayagikkaḡminiḡ, suli piqpagilugu iḡuuniaqatni iḡmisun ililugu. Iḡuatlukuḡ tupiksiruni taapkuḡniḡa tillisiḡniḡ tikiutriḡiḡmiḡ niḡrutinik suli atlanik tuniḷlautiksranik Agaayyutmun.” ³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuaton, Jesus-ḡum nipliutigaa, “Ukpigiḡhiḡaagḡniḡiḡiḡ Agaayyutmun aḡalatchiḡiksran.” Tavrakḡa Jesus apiqsruqausiksraḡiḡiḡaḡat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵ Jesus iḷisautriḷḷaḡmi agaayyuvikpaḡmi apiqsruḡniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliḡaḡivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kinuviaḡinip-lugu David-mun? ³⁶ David, aḡalatlugu Ipqitchuam Irrutchim, itnaḡniqsuq, ‘Atanḡum uqaqtuq Atanimnun:
Aquvittin kamagitchiiviksrapnun
uvaḡnun akiḷiḷiḡiaḡhatnunaglaan uumgiritin.’

Psalm 110:1

³⁷ David-ḡum iḡmiḡiḡ taiguutiqaḡpagu Atanḡuruamik, qanuḡmi Anniqsuqti David-ḡum kinuviaḡitlaniḡpaḡ?” Iḡugaaḡruich naalaḡnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ḡum Kiliktuutigai Aglaliqirit

³⁸ Iḷisautriḷḷiḡmiḡiḡ nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktuat-laturuat akuqturuanik atnuḡaaqhutiḡ suli iḡuḡnun paḡlatqusuuplutiḡ tauqsigḡiḡaḡviḡiḡ. ³⁹ Katraḡviḡitniḡ suli iḡuich niḡiqpakmata aquppitḷa-turut nakuutlukuani aquppiutanḡitni. ⁴⁰ Ivayaqtuqmiḡaich uilḡaḡnaat tupigikkaḡniḡ, aasiiḡ agaayyuraalgupmiut sivisuplugu agaayyḡḡuaḡikun. Tamatkua tamarra anasiḡḡuusiaḡaḡisirut pitḷuglugu atlaniḡ iḡuḡniḡ.”

Uilḡaḡnaam Iḷiraḡa

⁴¹ Jesus aquvinniqsuq iḡḷuanun ilirrivium aasiiḡ tautukuḡaḡsiḷugich iḡuich iliriruat ilirriḡiḡmun. Iḡugiaktuat umialguruat iliriḡpaḡniqsut.

Tatamnapiagataqtuaksraq

14 “Iñuk agliqiruaq ukuniña kanıqsı! Tautukkisigiksi naggunalla-piağataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksraqvigıñisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iggiñun. 15 Iñuk inniğumi tupqum qaajani isıgniaqani saagaksraqsiugıağuni tupqum iluaniñ. 16 Suli taamna qakma nautchiivıñmi utıgniaqani saagağniağuni atnuğaamiñik. 17 Qanutun tatamnaqtıgıgısvat tamatkunani sıñai-yauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. 18 Agaayuyumuusi qimagviksraqsi ingıtqulugu ukiumi. 19 Taipkunani uvluni iñuich naglik-saatlullapiağniaqtut qañapañniñağlaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaqtıgıqıkkumiñaitchut aquagun taavruma. 20 Aasiñ Atanğum ilaññaqtaañisuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk annıqsukkauyumiñaitchuq, ağlaan pisıgilugich piksraqtaagıkkañi ilaññaqtaagısgıai taipkua uvlut. 21 Taimanıgun kia iñuum uqatikpasi, ‘Atañi, uvva Christ-ñuruuq Agaayyutim akiqsruutigıkkañi’ naagaqaa uqatikpasi ‘Atañi, ilaa taimña’, ukpiğiniaqnagich. 22 Anıqsuqtıñjuat suli sıvunıksrıqırıñjuat ilıgısrut savaanıglu quvıqnaqtuanıglu. Taavrumuuna kinniñiağniğaiç Agaayyutim piksraqtaañi pisagıyumi-ñagumısgıik. 23 Taatnamik qaunatqıağıkkumausi! Kilıkkıpsı sıvuani tamatkuniña iluqañitñik piñaiññaisa.

Aggiñha Iğñıñan Iñuum

24 “Taipkunani uvluni, pianıkan taamna iñuıllıuğutiqpak,
sıqıñıq taaqsıgısrıuq,
suli tatqıq qaumagıngıgıuni.

25 Uvluğiat katakkısrut qılañmiñ,
suli qaummatıpayaañi sılam nuktıtaulutıñ inımiñiñ.

Isaiah 13:10; 34:4

26 Taıvrumanı uvlumi iñuich tautukkisıgaat Iğñıña Iñuum agıqsıuaq nuviyakun piqağuni kamañnıtaamı saññimik kamañnıtaamı. 27 Taamna tuyuqağısrıuq isağulıñnik katıçıtıyaqtuanı atautçımun Agaayyutim piksraqtaagıkkañiñik nakıqñapayaaq.

Ilısaaksraña Asırrıtıaitçuam Napaaqtum

28 “Ilısaagağıçı asıaviqutiniñ, itnaqhuni, naurıuraq nauñuraaqsi-vaalukman qıñıgnaqsıuraaqsiqmata akutuqpalıksrı ilısimarağıgıksı upıngıam qallıñha. 29 Taatnatuntuuq, tautukupsıgı tamatkua atuumaruat ilısimagısgıksı isuksram tikiumaaqsıñha. 30 İlumun niplıutıgıpsı, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagałuaqtıñnı iluqaan tamanna. 31 Qılağlu nunalu piıgısrıuk ağlaan uqałıtka piıgumiñaitchut.

Pivia Aggiiksraṅan Iisimaraitchuq

³² “Kia-unniñ inuum nalugaa taimanigun Iḡñiṅan Anjutim qakugun aggiiksraṅa, uvaṅa unniñ isaḡulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa iisimagaa. ³³ Qaunatqiaḡiksiliusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaiksraṅa. ³⁴ Atriiqatuuq umialiqmik aullaqtuamik uṅasikusamun nunamun unitchipluni tupiḡmiñik. Saṅjiksriññigaa pirigikkani savaaksraṅanik, tilipluguasiñ talum munaqsraa qaunatqiaḡiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu aṅaayuqana tupqum aggiiksraṅan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶ Aggigumi tavrakṅatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga inupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

14 ¹ Atuumagaluaqitnagik malḡuk uvluk Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaa-natalu atilik Apqusaakkauḡimik sulii niḡiḡhata puvlaksigñigilaamik qaqquumik, qaukḡiṅisa agaayuliqsit sulii aglaliqirit pakaaginiḡaat qanuḡimña tigusuklugu Jesus iriḡaqtuḡutiṅ tuqulluguasiñ. ² Aglaan ilinich nipliḡniqsut, “Niḡiqpagvikaam uvluani taatnaḡnianḡitchikput. Inuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipraḡiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ḡum atniḡñautiqaqtuam auyugaqtuamik. Aasii niḡipkaḡlugu aḡnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruḡutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma aḡmaḡniḡaa nakasruḡḡuana kuviklugu uqsruḡun Jesus-ḡum niaquanun. ⁴ Iḡaṅisa inuich iḡuaginiḡiññigaa aasiiñ avatmun nipliḡhutiṅ, “Suvaata una piilaamun uqsruḡun atuqpa? ⁵ Tuniñayaqtuuq qaaniḡlugu piṅasut kavluutit taalanik aasii qaiḡlugu manik nagliḡnaqtuanun.” Taatnaqhutiṅ uqapiḡuktut akikḡaḡlugu aḡnaq. ⁶ Jesus-ḡum nipliutigai, “Sugiṅaiqsuḡ! Suvaata iḡuiḡliuqtitpisiḡ taamna aḡnaq? Una savaaqaqtuuq nakuuruamik uvaṅnun. ⁷ Nagliḡnaqtuat itchaḡataqtut. Taimma qanutun savautiḡhiñau-gisi nakuuruamik piyumiñagupsi, aglaan nayuutiḡhaiñagumiñaitchuṅa. ⁸ Aḡnaq savaaqaqtuuq piyumiñakkagmiñik. Tipraḡiksagaa timigikka-ḡa itqanaiyautiplugu iluvikkauḡiksraṅanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruṅ tusaayugaagiksuaq inuich uqautigigisigaat nalupqinaḡlugu aḡnam taavruma taatnaḡa itqakkutauluniasii ilaanun.”

Judas Anjiqtuuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, iḡaṅat qulit malḡuich maliguaqtit, utlautiniqsuq qaukḡiṅitñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinḡitñun. ¹¹ Tusaakamitruṅ

quviasuliḡniqsut, suli akiqsruḡniḡaat aatchuḡukḡugu maniḡñik. Tavrakḡa Judas uataqiaqsiḡniqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuḡnaqsilḡugu.

**Jesus Niḡiqatauniqsuq Maliguaqtimiḡi
Niḡiqpagviani Atiliḡmi Apqusaakkauḡimik**

¹² Sivulliqpiami uvluani niḡiqpagvikaam puvlaksiḡniḡilaamik qaq-qumik ipnaiyaaq tuqqutauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauḡimun. Jesus-ḡum maliguaqtaḡiḡ apiqsruḡniḡaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niḡiq-paliksraptnik atiliḡmik Apqusaakkauḡimik?” ¹³ Jesus-ḡum tuyuḡigik malḡuk maliguaqtiḡni nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paaḡisigiktik iḡuk saagaqtuaq qikumik imiqaḡviḡimik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iḡisautri niqliqsuq, nani-li iniquapich niḡḡiviksramnik ipnaimik atiliḡmik Apqusaakkauḡimik piqasiḡluḡa maliguaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraal-lagviḡimik inituruamik qulligmi inimi itqanaiḡaamik inuqsraḡaiḡuḡu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ḡum maliguaqtaḡi aullaqtut nunaqqimukhutiḡ. Paqinniḡaat nipliḡha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutiḡ niḡiqpagviksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡimik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiḡniḡiḡsuq piqatigiplugich qulit malḡuich. ¹⁸ Niḡipkaḡuḡich Jesus-ḡum nipliutigai, “Iḡapsisamma niḡiqatigikkaḡma aatchuutigigisigaḡa.” ¹⁹ Taapkua aliasuliḡniḡiḡsuq nipliutiplugich atausiuttaaqhutiḡ, “Uvaḡa pivina?” atlatsuli, “Naaga uvaḡa?” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡapsisamma qulit malḡuuplusi ittuasi misuksiqatigikkaḡma puggutamiḡ. ²¹ Iḡuk agaayyutitḡaqtauruaq nalunaiqsuq tuquruksrauruaq tuvraḡlugu aglausimaruḡaq ilaagun. Nakḡiḡuḡ iḡuk tamna aatchuiruaq Iḡuḡmik agaayyutitḡaqtauruamik! Iḡuatlukkayaqtuq taimani aninitchumi.”

Atangum Nullautchiḡvia

²² Tamatkua niḡilḡataqtitlugich Jesus-ḡum tigummiḡlugu qaqquq quyyatipluguasiḡiḡ avguḡuḡu qaiḡniḡaa maliguaqtimiḡun niqliqhuni, “Tigulugu niḡḡisiḡuḡ, taamna timiga.” ²³ Jesus-ḡum tigukamiḡuḡ qallun quyalḡitḡlugu Agaayyun, qaiḡniḡaa tamatkununa imiqsillaavigiplugua-siḡiḡ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iḡugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluḡniqusigaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiḡait-chuḡa asiam misuḡuanik taivrumuḡaaglaan imiḡviksramnun nutaakun aḡaayyuqautaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamiḡuḡ atuutmik aullaḡniqsut iḡḡimun atiliḡmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriḡiruḡ Peter-m Piḡlaaḡniḡhanik

²⁷ Jesus-ḡum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruḡa,

‘Tuqutchurchiruna munaqsrimik,
taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiñuagun anitqianikkuma aullağisiruna sivupsitñi Galilee-mun.”
²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatiñ unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakku-
miñaitchuña.” ³⁰ Jesus-ñum itnağniğaa, “Uqautilakpiñ, marrumani
unnuami aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu malğurñiağlaan piilaaguti-
gigisigikma piñasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter niqliqsuq qapıñaiqhuni,
“Tuqulunaunniñ nayuğniagikpiñ. Piilaagiyumiñaipiağikpiñ sumiunniñ.”
Taatnatuntuuq niqliqmiñiqsut iluqatiñ.

Jesus Agaayuruq Gethsemame-mi

³² Jesus-lu malıguaqtiniñu tikitñamiñ nunagiksaanunun ati-
liñmun Gethsemame-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani
agaayutyatqilluña.” ³³ Pıqatiginiğai Peter-lu, James-lu, suli John.
Uqumaiñiullapiagñiqsuq nagliñnaqsipluniunniñ irrutchiğmigun
³⁴ niqliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumaiñiullapiagñiqsuña. Alianam pisa-
ğıñhiñaagıuqtağaana. Tavraniittuallagitchi qanaksruqasiñlagluña.”
³⁵ Taavunaqtaallakhuni sitquğniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ naglik-
saagunıñiñu piñağumiñaqpan. ³⁶ Itnağniqsuq, “Abba, Aapaan, suapayaaq
añalatkiñ piıqğaluağiga nagliksaagutiqpak uvamniñ. Aglaan pisuñhiñ
atumayumuq, pisuñiğiñilaapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich
siñıktuat nipliutiniğaa Simon Peter, “Simaan, siñıkpich? Munağiura
allakkumiñaiñiñıqıchunniñ akkuvauraq?” ³⁸ Tavra nipliutilgiñniğai,
“Siñiñniasunaqasi agaayulusıñu, ukpiqrsisaiñıchumausıñi uuktuakkau-
gupsi. İñuk ilumutun piyummatıqagaluahuni irrutchiğmigun, aglaan
timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqıñniqsuq agaayutyahuni
sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilgiñniğai siñıktuat, irratiñ uisalguıñilıñak-
lugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiñniğaat. ⁴¹ Utiqami piñayuakni
nipliutiniğai, “Kiikaa, siñıgitchi qanutun minguiqsığusıñu. Aglaan
siñıkpaaniktusi. Uvva aatchuutaufıksraña iñuum İğniñan tikitchuq
añalatağiyumiñaqsiplugu killulıqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanji
tunirigikkaga imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³ Jesus uqaqtıtlugu Judas, ilañat qulit malğuiç malıguaqtañ
tikiñniqsuq. Aggıqasiqhuni iñugiaktuanik iñuñnik, saviqahutiñ suli
anautchiraqhutiñ. Qaukiñich agaayulıqsit, aglaliqiritlu suli sivullıuq-
tıgruat tuyuğiniğaiç. ⁴⁴ Taavruma tuniritniqtuam ilaanik qaiñniğaa
itnaqhuni ilıchugıpchautıgısiñiñıplugu, “Taamna kunikkaga, tavra
ilaanugısıruq. Tiguyumagıksi aullautiluguasiiñ qaanagılugı.” ⁴⁵ Judas-

num tikirgauraqamiuḡ Jesus nipliutinigaa, “Iḡsautrii,” kunikḡugu.
 46 Aasiin tamatkua tigguqḡuḡniḡaat. 47 Iḡaḡata maliguaḡtaiin qichaqtuam
 amuliqamiuḡ savikpani anaunigaa savaktaat qaukḡiata agaayuliqsit,
 siutaiqsiquḡugu. 48 Jesus-num nipliutigai, “Suvaata tigutyaqḡisitḡa savikpa-
 liraaqhusi anautaniglu? Savvaḡḡuktaunasugivisitḡa? 49 Uvlutaugagipman
 agaayyuvikpaḡmi iḡsautiplusi naagauvva tigullaitchipsitḡa, aglaan
 aglaksimaḡtuḡaḡ taatna Agaayyutim uqahani ittukstraupluni.” 50 Tarrali
 maliguaḡtai iluqatiḡ suksraaḡḡugu qimaḡḡniqsut.

51 Nukatḡiaq, maliguaḡtaiin iḡaḡat, atnuḡaaḡaḡniqsuḡ qalipquakḡiḡamik.
 Tiguliqsaqmanituḡu 52 qalipquani unitḡugu qimaḡḡniqsuḡ atnuḡaunnani.

Jesus Uqaqsittaagvimi

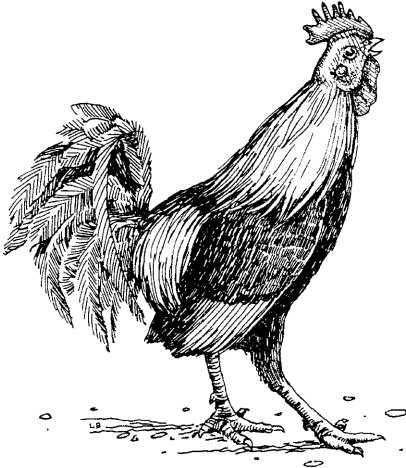
53 Taapkua tigusiruat pituigun tasiugniḡaat Jesus qaukḡiatnun aga-
 ayuliqsit, katimaruanun iluqatiḡ qaukḡiḡich agaayuliqsit sivulliuḡtiḡruat
 aglaliqiritlu. 54 Peter malikmiḡniqsuḡ uḡasiuraaqhuni siḡataanunaglaa
 igluqpaḡan agaayuliqsit qaukḡiata. Aquppiqataunikuḡu qaunaksrini
 naniaḡtuaḡhuni ikniḡmi. 55 Qaukḡiḡich agaayuliqsit sulil uḡatiḡ uqaq-
 sittaḡtichirit pakaḡaḡniqsut agvisiksraḡanik akikḡaḡḡugu Jesus
 tuḡqutḡukḡugu, aglaan paḡitḡitḡaiḡniqsut. 56 Iḡugiaktuat iḡisimaru-
 galuaḡtut akikḡaḡḡugu, aglaan iḡisimaruḡat atḡitḡataḡtut. 57 Tavra
 iḡisimarit iḡaḡich makinniḡsūt akikḡaḡḡugu niḡliḡhutiḡ, 58 “Tusaagikḡut
 niḡliḡman, ‘Piyaḡḡuḡisigiga agaayyuvikpaḡ iḡiḡtauruaḡ argaḡnik, aglaan
 piḡayuakkun uvlut nappaiḡiaḡtḡa atlamik iḡiḡtaḡḡitḡuamik argaḡ-
 nik.’” 59 Iḡisimaritunniin taapkua piḡasiutilḡuiḡniqsut taavrumuuna.
 60 Qaukḡiat agaayuliqsit makinniḡsuḡ sivuḡaatni. Tarra apiḡsruḡniḡaa
 Jesus, “Kigḡutiksraitḡiuḡ una iḡisimarit uqaḡikkaḡat akikḡaḡḡutin?”
 61 Aglaan Jesus nipaisaaḡtuḡ uqaḡitḡluni sumik.

Apiḡsruḡḡiḡiḡniḡaa qaukḡiata agaayuliqsit niḡliḡhuni, “Christ-ḡu-
 vich, Iḡniḡa Nangakkauruam Agaayyutim?” 62 Jesus-num kiunigaa,
 “Tarra, Ilaḡḡuruḡa. Tautukkisigiksi Iḡuum Iḡniḡa aquppikpaḡ
 taliḡḡiani Saḡḡipayaalgum qiniḡisipluḡu atqaḡḡan nuviyakun qilaḡ-
 miḡ.” 63 Qaukḡiata agaayuliqsit aliktuḡniḡai atnuḡaani niḡliḡhuni,
 “Inuḡsraḡaiqsugut iḡisimaruḡksramik! 64 Tusaagiksi uqaḡniḡuḡtaa!
 Qanuḡ sivunniḡniḡḡiḡisi?” Iḡuqatiḡ katimaruaḡ tuḡqutaksraḡniḡaat.
 65 Iḡaḡisa tivvuaḡtuḡḡugu, irrak matuḡqaaḡḡugik anaumikkaat apiḡ-
 sruḡḡugu, “Ki, nalautḡaḡiḡ kimun anaumiktilaaḡnik.” Taatnaamikmata
 qaunaksrit tigupluḡu pattaḡniḡaat.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

66 Peter ititluḡu siḡataani uqaqsittaagvium tikiḡniḡaa aḡnam savaktaan
 qaukḡiata agaayuliqsit. 67 Uuma tautukamiuḡ naniaḡtuaḡtuḡa iḡmi-

ñik ilisaqlıǵnıǵaa nipliutiplugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸Peter piılaaqtıqtuq, “Naluruña. Kanjıqsımarıñtichıǵa qanutchimik uqaqtılaan.” Nuktaaqtıtlugu aqargıqpak qalǵuǵnıqsuq.

(Mr 14.72)

⁶⁹Suli aǵnam taututqilǵıtñiñmiuñ nipliutinıǵai tamatkua qıchaqtuat, “Uvvauna ilagıpmikkañat.” ⁷⁰Peter piılaatqilǵıñnıqsuq. Kınıuagunsuli qıchaqtuat tavrani nipliutinıǵaat Peter, “Iłumun ilagıgıaatin Galilee-gmiuñuplutin.” ⁷¹Aglaan suviagaqsıñıqsuq itnaqhuñi, “Agaayyutim anasıñıuqsaglıña uqañıtkuma ilumutuuruamik. Nalugıǵa kisuutilaaña taavruma añutim.” ⁷²Tuǵlılıqıǵu aqargıqpak qalǵuǵnıqsuq. Peter-m itqaǵnıǵai uqałıǵıkkañı Jesus-ñum, “Aqargıqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu malǵuñniaglaan piılaaǵutıǵıǵısıgıkma piñasuniaglaan.” Itqaqamıuñ taamna qıagaqsıñıqsuq.

Pilate-muutinıǵaat Jesus

15 ¹Tavra uvlaatchaurami qaukñıñich agaayulıqsıt piqatıǵıplugıch sıvullıuqtıǵruat suli aglılıqırıt suli iluqaǵmıñ uqaqsıttaaqıtchırıt katımanıqsıt sıvunniıqhutıñ. Tamatkua Jesus qılıqtınnıǵaat. Qılıǵutilik tasıkuqałıǵu Pilate-muutinıǵaat kavanauruamun.

²Pilate-ñum apıqsruǵaa, “Uvva Jew-ñuruat umialıgıvatın?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvıch taatnaqtutin.” ³Qaukñıñich agaayulıqsıt pasıuǵnıǵaat iñuǵıaktuatıǵun sutıǵun. Aglaan Jesus kiumaksrıñıñnıqsuq. ⁴Pilate-ñum apıqsrułıtkaa, “Kıǵgutıksrıñıñıqıch? Qanunıaglaan iñuǵıaktautıǵıruanıñ pasıuqpatın!” ⁵Jesus nipliñıǵıchıuq. Taatnamık Pilate quvıǵusıñıqsuq.

Jesus Tuquruksraǵuǵaat

⁶Ukıupayaaqman Jew-ñuruat nıǵıqpagvıkaatni atılıñmı Appusaakkauıǵmık Pilate annaktıtchıraǵnıqsuq atautchimik isıqtamık kısıpayaamik pisukamıñ. ⁷Akunǵatni isıqtat iñuk innıqsuq atilik Barabbas-mık iñuaqatauruuq taapkua añuyakmata akırñaqıǵu Roman kavamañatnık. ⁸Iñugayaat Pilate-mukamıtrıñ qasrılıaqsıñıǵaat pituıquplugu isıqtat pıraǵılıǵmısın sıvuani. ⁹Pilate-ñum kiugai, “Pıtuıǵıtquvısitñı

Umialgatnik Jew-ɲuruat?” ¹⁰ Iłitchuǵiniǵaa qaukłiŋisa agaayuliqsit qaitchiłhat Jesus-mik siǵnataqalıǵmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukłiŋich agaayuliqsit akatchiñiqsut iñuɲnik Pilate-ɲum pituiǵitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuǵisiñiqpigu una taiguutiqaqtuaq Umialgatnik Jew-ɲuruat?” ¹³ Iluqatiŋ iñuich nipliappañiqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ɲum apiqsruǵniǵai, “Suvaata? Savamaǵluqaqpa?” Aglaan iñuich nipliappaurallapiǵniqsut, “Kikiaktuutisiuŋ!” ¹⁵ Pilate-ɲum quyalisukługich iñuich pituiǵniǵaa Barabbas ilinıtñun. Qaitkamiuŋ Jesus aŋuyyiuqtimiñun tiliñiǵai, “Ki, ipiǵaqtuqsuŋ! Kikiaktuutinaqsiruŋ.”

Aŋuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aŋuyyiuqtit itqutiniǵaat Pilate-ɲum tupiqaŋanun, aasiñ katitquniǵaich atlat aŋuyyiuqtit, ¹⁷ atnuǵaaǵlugu akisuruanik kaviqsaamik sulı niaquusiplugu kakitłǵnanik aasiñ iliplugich niaquanun. ¹⁸ Kamaginǵuaǵniǵaat sivuǵaani nipliqhutiŋ, “Uvvaguusq Umialgat Jew-ɲuruat!” ¹⁹ Anaullaǵniǵaat niaquagun anautamik sulı tivvuaqtuǵlugu sitquǵvigiqlugu sivuǵaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruŋ mattaqtinniǵaat kaviqsaaq silatiguaq atipkaǵluguaasiñ ilaan atnuǵaañiñik. Tavra aullautiniǵaat kikiaktuutiviksraŋanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²¹ Uvvaguusq iglaullaǵmiŋ aŋuyyiuqtit paǵniǵaat iñuk atiqatuaq Simon-mik utiqatuaq nunaaqqimun. Nunuriñiǵaat iqsruquplugu Jesus-ɲum kikiaktuutriviksraŋa. Taamna Simon Cyrene-naǵmiu aapaŋak Alexander-mlu Rufus-ɲumlu. ²² Tikiutiniǵaat nunaŋanun taiyuutiliŋmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunǵa.” ²³ Imiksritkaluaǵniǵaat asiam misuǵuanik avuplugu suŋaǵniŋchuamik. Aglaan Jesus imiñiñiǵaa. ²⁴ Tamatkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuǵniǵaich atnuǵaañi aasiñ saaptautigiplugich qanutchimik iñuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-akłaaqman uvlaami kikiaktuutiniǵaat. ²⁶ Aglaich pasikkusiaŋi iliñiǵaich niaquan qulaanun itna aglakługich, “Umialgat Jew-ɲuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriqatauniqsuk malǵuk tigliŋniaqtik, ilaqataa taliqpian tuŋaani sulı ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqałha immiumaruq, “Irrutiniǵaat savamaǵłuktuatun.”]

²⁹ Iñuich apqusaaktuat niaqulaniqsut nipliaplutiŋ pisaanǵatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaǵuuruatin piyaqqułhiñauñiplugu agaayyuvikpak aasiñ nappatqigługu piŋasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuǵiñ ilipnik, aasiñ atqaǵiñ sannigutamiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukłiŋisa agaayuliqsit piqasiqhutiŋ aglaliqiririk mitautigigaat, “Una anniqsuiraktuq atlanik, aglaan iŋmiñik anniqsulguitiñiqsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ɲum, atqaǵutin kikiaktuutrivipniñ! Uvagut tautukkuptigu ukpiǵiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaǵutiniǵaak.

Jesus Tuquruq

³³Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami. ³⁴Three-akłaaqman Jesus nipitusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaq-huni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiqpiña?” ³⁵İlanjich tamatkua qichaqtuat tusaakamiuñ nipliqsut, “Atañii, tuqługa-gaa Elijah.” ³⁶İlanjat iñuich tiguliqamiuñ allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqługu misuqqumun, isautchiqsiqługu ayauppimik qaqłuukkun aktuqługu nipliqhuniyasiñ, “Ki, qiniğumagikput Elijah aggigisipmagaan atqautityağługu.” ³⁷Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸Talukuyaaq agaayyuvikpañmi siiksigiñiqsuq tatpichakña takanuja taatna. ³⁹Tavra aņuyyiuqtit qauklat qichaqtuaq Jesus-ñum qaniñani tuqupman nipliğniqsuq, “İlumutun taamna aņun iğniğiniğaa Agaayyutim.”

⁴⁰İtmiñiqsut ağnat tautuktuat uņavaniñ, ilagiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkañak taivruma kamanaiñniqsram James-ñum suli Joses-ñum. ⁴¹Tamatkua piqasiqsuğniğaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñugiaktuat ağnat maliñniğaat Jerusalem-mun.

Jesus İluviğniğaat

⁴²Unnuksraağuraaqman Joseph Arimathea-ğmiu tikiñniqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsiagviat piuq. ⁴³Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. İniğiniğaa Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtigruañuniqsuaq niğiuğaağniqsuq aullağniñiksrañanik añaayyutaanik Agaayyutim. ⁴⁴Pilate quviğusunniqsuq Jesus tuquaniktiğniqman. Tuqługniğaa aņuyyiuqtit qauklat apiqsruqługu tuquaniktiqmagaan. ⁴⁵Tarra ilitchuğianikamiuñ taavrumakña aņuyyiuqtit qauklatniñ Jesus-ñum tuqqutilaaña, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶Joseph tauqsigiñiqsuq ukiñhaagiksuamik. Atqautiplugu Jesus-ñum timaa puuqługu ukiñhaagiksuamik iliñiğaa iluviłiuqtamun uyağañmi. Aksrakługu uyağañmik taluniğaa taamna iluviq. ⁴⁷Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña Joses-ñum qiniğniğaaak napmun iliñiaqmañan.

Jesus Añitqiksuz Tuqłiğmiñ

16 ¹Jew-ñuruat minguiqsiagviat qaanianikman, Mary Magdalene suli Mary aakaña James-ñum suli Salome tauqsigiñiqsut tiprağiksaanik uqsruqtigukługu Jesus. ²Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaa tikitchut iluviğmun nuiyasriuraqmıuğlu siqiniq. ³Uqaksraqtuniqsut imik-nun, “Kiami aksrakkisivañ uyağak pañaniñ iluvğum?” (Atakkii uyağak aņigaluqtuaq). ⁴Tavrakña tautuñniğaat uyağak aksraksimaanikługu.

⁵Tavra ağnat isigiñiqsut iluviğmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppuuraaqtuq taliqpian tuñaani atnuğaaqahuni takiruamik qatiqtaamik.

Quviġutchaŋniqsut. ⁶Aasiñ nukatpam nipliutigai, “Quviġusunaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruq. Agaayyutim anjitiqiksitkaa. Uvani ingitchuq. Qiñiqsiuŋ nallavia. ⁷Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muŋniaqtuq sivupsitiñ, taamani tautukkisigiksi tuvraġlugu uqattutaa ilipsitiñ.’ ” ⁸Tarra uniññaġaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutinj uuliksiñiqsut. Nipliñiññiqsut iñuŋmun apqutmikni iqsitçhakpaitlutinj.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹Jesus anjitiqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagviññiqsuq sivulliuplugu taivrumuŋa Mary Magdalene-mun irrusiqłuyakkamiñ tallimat malġuŋnik. ¹⁰Taavruma utlaŋniġai piqatigisuukkaŋi Jesus-ŋum kiñuvġuruat qaiplutinlu. ¹¹Uqautiniġai Jesus iñuuniplugu sulit tautuŋniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvġuruat tusaakamiñ ukpiġiŋiññaġaat.

Jesus Sagviññiqsuq Malġuŋnun Maliguaqtinun

¹²Kiñuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipluni malġuŋnun ilaŋniknun aullaqtuŋnun nunaaqimiñ. ¹³Tavrakŋatchiaq utiġniqsuk. Uqauraaqsiñiaġaluġniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiġiŋitmiññaġaat.

Jesus Sagviññiqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴Kiñuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkununa qulit atautchiñun niġiññaqtitlugich. Suakataġniġai ukpiqsrilġuiłhatigun pitchiġiłhatigunlu atakkii ukpiġiŋitlugich qiñiqtuat ilaanik kiñuagun anjitiłhan. ¹⁵Nipliutigai, “Aullaġusi iluqaanun nunamun, quliaqtuaġiyumagiksi tusaayugaagiksuaq anniqsuġiakun iluqaitñun iñuŋnun. ¹⁶Kisupayaaq ukpiqsriruaq sulit paptaakkauruaq anniqsuġisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsrinitchuaq suksraunġiqsaugisiruq. ¹⁷Tamatkua ukpiqtuat piqagñiaqtut ilitchuqutaiñik saŋŋim taavrumuuna: Atuġlugu atigani ittaigisirut irrusiqłuŋnik sulit uqatlagisirut atlakaagiiñik uqqanik. ¹⁸Tigugaluaġumiñ niġiŋianik unniñ imiġaluġumiñ tuqunamik nuyuaġnamiuyumiñaitçhut. Iligisiġaich argagikkatiŋ atniġñaqtuanun aasiñ tamatkua iluaqsiłutin.”

Jesus Aullautrauruq Qilaŋmun

¹⁹Kiñuagun Jesus-ŋum Atanġum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiñiġaa pakmuŋa aquvititluguasiiñ taliqpiŋmi tuŋaanun. ²⁰Maliguaqtai aullaqhutinj quliaqtuaġniqsut tusaayugaagiksuaq nani-payaaq. Atanġuruam savaqatiginiġai nalupqinaigutiplugu uqattutaaq ilumun itilaanjanik quvinaqtuatigun savaanisiġun.

Uqat̃hich Aglaañi Luke-ŋum

1 ¹ Piqpagiplutin ilauramaañ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqtilaağmiktigun aglañniqsut atuumaruanik akunnaptik-ni. ² Iļisimarauruat uqautiniğaatigut tautukkağmiknik taimakñaniñ aullağniñhaniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliaqtuağniqsut tusaayu-gaagiksuumik. ³ Qutchiksuañuruatiin, aglañniaqtuñ aļitchuğiraksraqnik iļisaagillapiaqqaaglugich uqağipayaakkañich aullağniñhaniñaglaan. ⁴ Aglaktuñ taavrumiña iļisimatquplutin iļumutuupiañhanik iļisauttusiağikkaqich.

Anniviksraña John Paptaaq̃tichirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiqaqmiñiqsuq atiliñ-mik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisuqatvani Abijah-ktutnik. Ağnaata atqa Elizabeth, paniginiğaa-li atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaunñaruauñiqsuk Agaayyutim qiniñhani, tupiksriplutik iluqaitñik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksrai-ñiglu. ⁷ Qitunğaiñniqsuk atakkii Elizabeth qitunğitlaitluni, sulii iluqatik utuqqanaağuhutik.

⁸ Abijah-ktut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipman, Zechariah-m savautiniğaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraqługu atuiragiñhat agaayuliqsit piksraqtaaginiğaat ikipkairuksraupluni tiprağiksautmik. Isiqniqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tiprağiksautmik iñugaağruich agaayuniqsut siłataani. ¹¹ Isagulgan Atangum sagviutiniğaa qichaqhuni taliqpiani ikipkai-viuram tiprağiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiuñ tupañniqsuq iqsiłiqsiqhuni. ¹³ Aglaan isagulgum nipliutiniğaa, “Zechariah, iqsiñak! Agaayyutim tusaaniğaa iniqsrulñiñ. Nuliağikkan Elizabeth iğniğisiruq añugauramik. Atchigişigiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqağniaqtutin! Atlatlu iñugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamañaguni Agaayyutim qiniñhani. Imigumiñaitchuq asiam misuqquanik saññi-

simaruamik. Anilgatałigmiññaaglaan aňalatiqağisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utigtinniağai iñugiaktuat Israel-ńuruat Ataniğmun agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq aggitłaiññaan taamna John quliaqtuağniaqtuq sanjıqaguni sivuniksriqiritun Elijah-tun. İlauraağıiksitkisigai aapauruat qitunğanjitñun. Utigtitkisigai tupiksritłaitchuat isummatiqatlasilugich nalaunńaruamik. Itqanaiyautigisigai iñuich akuqtuğumiñaqsilugu Ataniq.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniğaa isağulik, “Qanuğluña ilisimaniaqpik ilumutuutilaaqnik? Atañii, anayuuqaqtuñu suli nuliagikkaga utuqqağumiuq.” ¹⁹ Isağulgum kiuniğaa, “Gabriel-ńuruña. Qichaqtuñu sivuğaani Agaayyutim. Tuyuğigañu uqautıyaquplutin taavrumıña tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpigilguitchiñ uqauttutigikkaga aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpigilguitñapña uqağumiñaitchutin tikiłgatağlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiññaat Zechariah ilisimasukhutiñ suvaata muluvaahakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiñniqsuq. İñuich ilitchuğiniğaat qiniquuraaqadha agaayyuvikpaum iluani. Uqalguıtıluni urriqaniqsuq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiuğ Zechariah ainiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliña Elizabeth siñiyauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñniqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma sanjıruam Atanğum Agaayyutim ikayuqpañu. Kanjusutqikkumiñaiqsuñu qitunğitłaiñniłuña.”

Anniviksraña Jesus-ğum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth siñiyaunjanikman, Agaayyutim tuyugilginiğaa isağulik Gabriel nunaaqqimun Galilee-miittuamun atilimun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuğiniğaa niviaqsiamun aņutituqsımaitchuamun atilimun Mary-mik nuliaksrausıutianıktuamun aņutmun atilimun Joseph-mik. Joseph kiñuviağiniğaa Atanğum David. ²⁸ Isağulgum tikiñniğaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiñ! Atanğum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsraurutin ağnapayaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiagniqsuq isağulgum nipliuttutaagun kanıqsıñitlugu suvaata uqaqtılañu taatna. ³⁰ Isağulgum nipliutiniğaa, “İqsiñak Marii! Agaayyutim iħuaqutigigaatin. ³¹ Siñiyaugisirutin iğniłutinaasiñ aņugauramik atchıqsaksragıkkıqnik Jesus-mik. ³² Taamna kamanağisiruq, suli iñuich taiguutiqağisigaat iğniñanik Qutchiñniqsrauruam Agaayyutim. Agaayyutim atanıguqtinniağaa David-tun sivulliañu-tun. ³³ Atanıguğisiruq kiñuviañiñi Jacob-ğum qanapak taimuñu, suli añaayyqautaa isuksraqağumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniğaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqpa? İlaqatniksimaitchuñasuli.” ³⁵ Isağulgum kiuniğaa, “İpqitchuaq İrrusiq tikiımagisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchiñniqsrauruam sanjıgıkkıñan nayuğisigaatin. Taatnağuni ililgaag

ipqitkisiruuq taiguutiqaḡuni Igñinjanik Agaayyutim. ³⁶Aasiñ, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunḡaaqatlaiññipługu. Aglaan pakma sinaiyauruuq itchaksrani tatqiñi utuqqanaaḡuḡaluanḡaḡmi. ³⁷Atakkii Agaayyutim supayaaq savaaḡitlagaa.” ³⁸Mary nipliḡñiqsuq, “Atanḡum savaktigigaḡa. Atuumali uvaḡnun uqaututigikkaptun.” Tavrakḡa isaḡul-gum uniññiḡaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹Taavruma aquaḡun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigñiqsuq nunaaqquuramun qimigaanñiittuamun Judea-m. ⁴⁰Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinniḡaa Elizabeth. ⁴¹Elizabeth-ḡum tusaapqauraqmagu Mary-m paḡlataa ilummiutaq iliqsraqtigñiqsuq. Elizabeth aḡalatiqaḡñiqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴²nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianaḡñiqsraurutin aḡnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililḡaaq sinaiyaukkan. ⁴³Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, ataniḡma aakagikkaḡan utlagluḡniḡaḡa qiniḡiaqłunḡa! ⁴⁴Tusaapqauraqapku paḡlatigikkan ilummiutaḡa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵Qanutun quviasuktigivich ukpiḡikapku Atanḡum uqałḡa tuyuutigikkakḡa ilipnun atuumagisiñipługu.”

Mary-m Kamaksruutaa

- ⁴⁶Mary nipliḡñiqsuq,
 “Inuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruḡiga Ataniq.
⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkakḡa.
⁴⁸ Suuniluuqtuḡa itqaḡiniḡaḡa.
 Uvakḡaniḡaḡlaan iluqatiḡ inuich taiguutiqaḡisigaatḡa
 quvianamiuruamik
⁴⁹ atakkii kamanaqtuaq Saḡḡiruaq Agaayyun savaaqaqhuni
 kamanaqtuanik uvamnun.
 Atqa ipqitchuq.
⁵⁰ Kijuviaḡiñi aippaavak
 nagliktuutiqaḡai taluḡirigikkani.
⁵¹ Agaayyun isanñiqsuq saḡḡiruamik taligmiñik
 aasiñ siammayaaqługich kamaḡasuktuat
 sivunniḡutituummaitñik.
⁵² Atchiksinnigai kamanaqtuat atangich
 suli atchiksuat kamaḡasipkaqługich.
⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik
 suli aullaqtitlugich umialguruat saḡaiḡaaqługich.
⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayuḡniḡaa savaktigikkani Israel nagliktuqługich,
 akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun
 kijuviaḡayaaḡiñunlu qanapak taimuḡa.”

⁵⁶ Mary nayuutiuraagñiqsuq piñasuni tatqīni Elizabeth-mi, aasiīn utiḡ-mun aipluni.

Aniḡha John Paptaaqtitichirim

⁵⁷ Iḡñiviksrani tikitman, Elizabeth iḡñiñiqsuq anugauramik. ⁵⁸ Iḡaiñ ilauraaniñlu tusaaniḡaat Atanḡum kamañtuamik nagliktuiḡha Elizabeth-mun. Aasiīn tamatkua quviasuqasiḡñiḡaat. ⁵⁹ Aniqammiuraq tallimat malḡuḡnik uvlianikman nalunaitḡutchiaqsiñiḡaat atchiḡukḡugu Zechariah-mik, aapañan atqanik. ⁶⁰ Aglaan aakaña nipliḡñiqsuq, “Naagga, atiqaqtuksrauruq John-mik.” ⁶¹ Nipliutilḡiññiḡaat, “Aglaan nalliatunniīn ilavich atiqañitchut taavrumiña atig̃mik.” ⁶² Urriqaplutiḡ apiqsruḡniḡaat aapaña kisumik atchiḡukkisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiñ, “Atiqag̃isiruq John-mik.” Quviḡusuḡniqsut iluqatiḡ. ⁶⁴ Taatnaamik Zechariah uqatlasitqinñiqsuq quyaaqsipluguasiīn Agaayyun. ⁶⁵ Siḡalliunich atlayuatchañiqsut, aasiīn iñuich nunapayaani Judea-mi uqaḡiniḡaat. ⁶⁶ Tusaapayaqtuat taavrumiña isummatiginiḡaat apiqsruqhutiḡ, “Qanusugisiñiqpa una ililḡaaq?” Nalupqinaitchuq Ataniḡmun iqatigitilaña.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

⁶⁷ John-ḡum aapaña Zechariah aḡalatiqaḡniqsuq Ipqitchuamik Irutchimik. Uqaḡniqsuq sivuniksriqipluni,

⁶⁸ “Quyalakput Ataniḡ Agaayyutaat Israel-aag̃miut!
Atakkii ikayuḡiaḡniḡai tasuqsag̃iaḡlugich iñuni.

⁶⁹ Akunḡatniñ kiḡuviag̃ikkañiñ David-ḡum
Agaayyun piksraqtaaqḡniqsuq iñuḡmik saḡñiqaqtuamik
anniqsug̃iaqhuta.

⁷⁰ Taimakñaaglaan akiqsruḡaatigut tumigiplugich ipqitchuat
sivuniksriqirini

⁷¹ anniqsug̃isiñipluta akilḡilḡisuḡtigikkaptikñiñ
suli saḡñiatniñ uumigirigikkapta.

⁷² Uqaḡniqsuq nagligigisiñiplugich sivulliaḡikkavut
itqaḡilugu ipqitchuaq sivunniug̃utni.

⁷³ Agaayyutim akiqsruḡniḡaa sivulliaqput Abraham

⁷⁴ annautigisiñipluta akilḡilḡisuḡtigikkaptikñiñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisuḡaqata

⁷⁵ ipq̃iḡikun nalaunḡaruah̃ikunlu iñuuniqtutilaaptikni.

⁷⁶ Ilvich ililḡauramaañ, taiguutiqaḡisirutin sivuniksriqiraanik
Qutchiñiqsrauruam Agaayyutim.

⁷⁷ Iḡligisirutin sivuani Atanḡum itqanaiaḡiaḡlugu ag̃iḡiksraña
uqautilugich iñug̃ikkañi

anniqsuḡisiñilugich natqigutigisiñilugillu killuqsautinjitiñik.

⁷⁸ Agaayyutigikkaqput ilunḡuktauruq nagliktaupluniḡu.

Tuyuḡikpagu anniqsuḡti inniaqtuq uvaptiknun uvlum
qausaḡatauraḡnijatun.

⁷⁹ Ikayugisigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsiñañani tuquḡhum,
aasiñ ilaan iñuupkaḡuta tutqiksilluta.”

⁸⁰ John aglipḡluni timimigun saḡḡisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniaḡniqsuq
iñuilaami aullaḡniñiañhanunaglaan ilaan quliaqtuaqañhan
Israel-aagmiunun.

Aniñha Jesus-ḡum

2 ¹ Augustus atangunḡaḡmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq
atqisitquplugich. ² Taamna atqisitchivik sivulliuniqsuq. Taamna
atumapman aḡun atiaqtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi.
³ Iñupayaat utlautiniqsut sivulliaḡmiḡ anniviniñun atqisitchaqtuqhutiḡ.
⁴ Joseph-tuuq iglaupmiñiqsuq. Aullaḡniipḡluni Nazareth-miñ Galilee-
miittuamiñ Bethlehem-muḡniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun,
annivianun atangum David. Joseph tavruraḡniqsuq atakkii ilaaptuuq
kiḡuviagiplugu David-ḡum. ⁵ Atqisitchaqtuqami aullautiniḡaa Mary
nuliaksrausutianikkani siḡiyauruaq. ⁶ Bethlehem-miititlugik Mary
iḡñisuliḡniqsuq. ⁷ Iḡñiñḡaḡniqsuq aḡugauramik. Nimiqsruqtuallaḡniḡaa
ilipḡluguasiñ tuttuqpaich niḡḡiviatnun atakkii iniksraitḡutiḡ nullaḡviḡmi.

Munaqsriḡḡu Isagulḡiḡḡu

⁸ Iñajich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriḡḡutiḡ ipnai-
miknik. ⁹ Isagulḡan Atangum sagviutiniḡai aasiiñ qaumañan Atangum
qagguḡtiplugich. Taapkua tatamitchallapiḡniqsut. ¹⁰ Aglaan isagulgum
nipliutiniḡai, “Iqsiñasi, uvuḡaqḡuḡa uqautiyaḡipsi tusaayugaallautamik
quviatchaktirrutiksrauruamik iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami
anniqsuḡti ilipsitiñun aniruq David-ḡum nunaaqqiani, Christ-ḡuruq
Ataniq. ¹² Una ilitchuqutauruq ilipsitiñun ilaḡutilaañanik, paqitkisi-
giksi aniqammiuraq nimiqsrullaktaq nalaruaq tuttuqpaich niḡḡiviatni.”
¹³ Tavrakḡatchiaq iñuḡiallapiaqtuat isagulgich qilaḡmiñ sagviḡniqsut.
Piqasiḡḡu isagulik nanḡaḡniḡaat Agaayyun itnaqhutiḡ,
¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchiḡniqsrami qilaḡmi,
suli tutqituaḡli nunami akunḡatni iñuich quyalitiñiktuat ilaanik.”
¹⁵ Isagulgich utiqmata qilaḡmun munaqsrit nipliḡniqsut iḡmiknun,
“Ki, aullaḡta Bethlehem-mun tautuḡiaḡlugu Atangum uqauttutigikka-
ḡa uvaptiknun!” ¹⁶ Qilamiksruaqhutiḡ paqinniḡaich Mary-lu Joseph-lu
suli aniqammiuraq nalauraqtuq tuttuqpaich niḡḡiviatni. ¹⁷ Munaqsrit
tautukamitruḡ uqaginiḡaich isagulgum nipliuttutigikkaḡi taavrumuu-

na aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaaqtuat quviġusunġiqsut tamatkuniġa munaqsrit nipliuttutigikkañitnik. ¹⁹ Mary-m uummatigiimiitchiutiniġai uqautigikkañich aasiin isummatigiuraaqługich. ²⁰ Munaqsrit utiġniqsut kamaksruqługu nangaqługu Agaayyun iluqaisigun tusaakkaġmik-tigunlu tautukkaġmiktigunlu. Atuumaruq atrilipługu isaġulgum atuumagisiñikkaña.

Jesus Atchiġaat Agaayyuvikpañmi Qaitługu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malġuk uvlut naatmata suli aniqammiuraq nalunaitnūtchiq-saunjanikman, atchiġniġaat Jesus-mik, atigmik isaġulgum qaisaġanik Mary siġaiyaugaluaqtitnagu.

²² Ipqiqaġviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniġaak qaitchaqtuaqługu Agaayyutmun tuvraqługu maligutaksraña Moses-ñum, ²³ maligutlugu aglausimaruq maligutaksrañiñi Atanġuruam, “Aniqqaaqtuapayaaq aņugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuġiaġniqsuk malġunġik tiñmiaġruurañnik, iñjañuruamik maligutaksrañagun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi aņutiqaġmiñiġisuk atiliġmik Simeon-mik. Una aņun nalaunġaniqsuq taluqsriuruq Agaayyutmik, suli utaqqiñiġisuaq Israel-aag-miut annautikkauñksrañatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuġniġaa. ²⁶ Ilaan uqautiniġaa tuquyumiñaiñiñiġisuk qiniġaluaqnagu Christ Anniqsuqti Agaayyutim aqiqsruutigikkaña. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ñum aņayuqaanjiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atuumatyaqługu atuiragiñhagun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ñum akiggiutiniġaa ililġaaq aasiñ quyaplugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniiq, aqiqsruutigikka atuumapkaġiñ,
suli tuqqutlasirunja tutqigłunja.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyuġikka annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuġiamik Jew-ñuñitchuanun
suli kamanautaugisiruq iñuiñun Israel-ñum.”

³³ Ililġaam aapaña aakañalu quviġusunġiqsuk tamatkunuuna Simeon-ñum uqauttutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ñum qiniñuagutiniġik piñiusiamik suli nipliutiplugu Mary aakagikkaña, “Agaayyutim una ililġaa piksraqtaaġiniġaa agvisautyaquplugu tammañksrañatnun naagaqaa anniqsuñksrañatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun. Iłitchuqutaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaña iñugiaktuat iñuich uqaġisirut akitñaġlugu. ³⁵ Taatnaġumiñ sagvisiñiġaich iriġaqtuhutiñ isummatigikkañich ilaagun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapiġisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriqağmiñiqsuq uilgaagnaamik atiliñmik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kiñuvianñiññ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagnaqsuq tallimat malğurñi ukiuni, aasii uija tuqupluni. ³⁷Taimakñaaglaan iñuuniagnaqsuq uilgaagnaañupluni, aasiññ pakma ukiuniñniqsuq sisamakipiaq sisamanik. Unilñaiññigaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautiniğaa Agaayyun uisauraaqhuniñu agaayupluniñu. ³⁸Taavrumani sassağniğmi tikiññiqsuq qaitchipługu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginiğaa taamna ililgaag iluqaitñun niğiugaqatquanun tasuqsaityałiksrañanik Jerusalem-ñum.

Utiñhat Nazareth-mun

³⁹Joseph-ñum suli Mary-m tanjianikamitkik iluqaisa atuqukat maligutaksrañigun Agaayyutim utiğniqsuk kiñuniğmiknun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰Ililgaag Jesus aglipluni saññisiñiqsuq, puqitiqallapiaqhuniñu. Suli Agaayyutim iħuaqutiniğaa.

Nukatpiağruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹Ukiugağipman añayuqaak Jesus-ñum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqağvikaamun atiliñmun Apqusaakkaułiğmik. ⁴²Jesus qulit malğurñik ukiunikman utlautiniqsut niğiqağvikaamun pirağiğmiktitun. ⁴³Niğiqağvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsağmaknik nukatpiağruk Jesus uniñniqsuq Jerusalem-mun, aasiññ aakañan Joseph-ñumlu naluniğaa. ⁴⁴Igliğasuginiplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalğataqługu uvluq. Uvvaasiññ tikiuumakamik nullağviksrağmiknun pakaaqsiñiğaa akunğatni ilamiñ suli ilauraaniñi. ⁴⁵Paqinjitñamitku utiaqsiñiqsuq Jerusalem-mun pakkiatługu. ⁴⁶Piñayuatigun uvlut paqinniğaa agaayyuvikpañmi aquppiqataupluni Jew-ñuplutin ilisautriñi, naalağniplugich apiqsruqtaqługillu. ⁴⁷Iluqatin tusaaruat ilaanik quviğusuutiginiğaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸Añayuqaakkiñ quviğusuutiginiğaa tautukamitku. Aakañan nipliutiniğaa, “Iğñiñ, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñksralilñapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiagiptigiñ.” ⁴⁹Jesus-ñum kiuniğik, “Suvaata pakakpisiñja? Naluniqpitku nayuutiruksraułiğaa aapaa tupqani?” ⁵⁰Aglaan kaniqsiñiñiğaa kiggutaa. ⁵¹Tavrakña Jesus utiqasiğniğik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkañan itqağiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutiniğai. ⁵²Jesus agliñiqsuq puqiksiluni. Agaayyutimlu iñuillu nakuagiñiğaat.

Quliaqtuaqałha John Paptaaqtichirim

3 ¹Akimiaguutaatni ukiut atanniqsuiłhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiquaqtuami Judeamik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami

taggisiqatuumi Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiiñ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukfiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqługich uqałha Agaayyutim tikiumaniqsuq John-mun iğñiñanun Zechariah-m iñuiłaaami. ³ John kukiłuñniqsuq kuuñan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi kil-luqsautipsitiñ paptaaqtilusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴ John agğigñiñsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpigaanjanı sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqłuiraqtuq iñuiłaaamiñ:

Itqanaıyautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

⁵ Natignapayaat immiğlugich,
iñğich qimigaallu naqigıłıugich,
saquñaruat apqutit nalğusaqmiğlugich,
qaiğıitchuat tumitchaat qaiqsagługich.

⁶ Tarrali iñupayaaq ilitchuğiniaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim aqiqrutitigikkañanik.”

Isaiah 40:3-5

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutıñ. Uqautiniğai, “Nimiğiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasiniplusi ana-siññuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? ⁸ İlitqutchipsigun qiniğnaqsisiuñ isummitqıłıqsi killuqsautipsitiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliagigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaiç kiñuvialiutlagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniiłha qallipiagataqtuq, iñuktun itqanaıqsuatun kipiłhiñaagukługu napaaqtuq kañiagun. Napaaqtupayaaq asirriñitchuag kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” ¹¹ Kiuniğai, “Kisupayaam malğunñik qaliğuaqağumi qaitçili iñuñmun atnu-ğaaçsraitçuamun, sulı kisupayaaq niqksrautiqağumi niğipkaılı niqksraitçuamik.” ¹² İlañich tax-siliqirit utlautipmiñiqsuq paptaaqup-lutiñ aasiiñ apiqsruqługu, “İlisautrii, Sugisiñiqpisali?” ¹³ Uqautiniğai, “Katitchiñasi qaanığługu piraksriusiaqsi.” ¹⁴ İlañisa ajuyyiuqtit apiqsruq-miñiğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiqpisa?” Nipliutiñiğai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritiñgusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu aqııusiağikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaat niğiugaqağniqsut Anniqsuqtimik agğiqsağumarua-mik, aasiiñ isumaniqsuq taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti aqiqrutuauruaq. ¹⁶ Aasiiñ John-ñum uqautiniğai, “Paptaaqtitçiruña imikun, aglaan taimma iñuk agğiqsağumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siñiılguyumiñaitçuñanñiñ aluğutiñnik. Paptaagisigaasi İpqitçuakun İrrutchikun sulı iknikun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummağukługich

(Lk 3.17)

mukkaaksrat sanikłunniñ, katillugichaasiñ mukkaaksrat sigłuağmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikłuich ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

¹⁸Atlakaagiikun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik iñunun pitchuksaaqługich atlaquqplugich iñuuniałhat. ¹⁹John-ğum iñiqtiq-miñigaa ataniq Herod atakkii ilaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliañanik suli savaaqahuni iñugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰Aasiñ Herod savaaqagñiqsuq pigiitłuktuamik isiqtakupqamiuñ John.

Paptaakkaułha Jesus-ğum

²¹Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniqsuq. Agaayupkaqługu qılak añmaqtuq ²²suli Ipqitchuaq Irrusiq atqagñiqsuq ilaanun tiñmiağruuratun. Nipi tusaaniğaat pakmakña, “Piqpagiplutin Iğñiğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

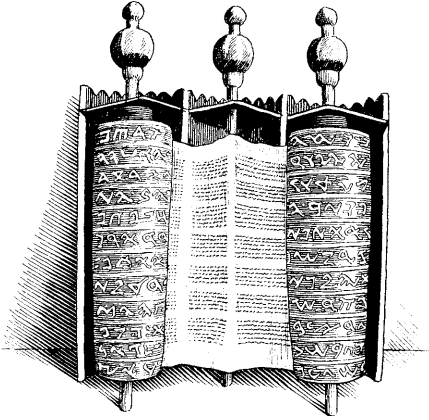
Jesus-ğum Kaññiğviñi

²³Jesus-ğum aullağniikamiuñ savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtutilaaqagñiqsuq. Iñuich isummatiginiğaat iğñiğiniplugu Joseph-mun, iğñiña Heli-m, ²⁴iğñiña Matthat-ğum, iğñiña Levi-m, iğñiña Melchi-m, iğñiña Jannai-m, iğñiña Joseph-ğum,

25 igñiña Mattathias-ñum, igñiña Amos-ñum,
 igñiña Nahum-ñum, igñiña Esli-m,
 igñiña Naggai-m, 26 igñiña Maath-ñum,
 igñiña Mattathias-ñum, igñiña Semein-ñum,
 igñiña Josech-ñum, igñiña Joda-m,
 27 igñiña Joanan-ñum, igñiña Rhesa-m,
 igñiña Zerubabel-ñum, igñiña Shealtiel-ñum,
 igñiña Neri-m, 28 igñiña Melchi-m,
 igñiña Addi-m, igñiña Cosam-ñum,
 igñiña Elmadam-ñum, igñiña Er-ñum,
 29 igñiña Joshua-m, igñiña Eliezer-ñum,
 igñiña Jorim-ñum, igñiña Matthat-ñum,
 igñiña Levi-m, 30 igñiña Simeon-ñum,
 igñiña Judah-m, igñiña Joseph-ñum,
 igñiña Jonam-ñum, igñiña Eliakim-ñum,
 31 igñiña Melea-m, igñiña Menna-m,
 igñiña Mattatha-m, igñiña Nathan-ñum,
 igñiña David-ñum, 32 igñiña Jesse-m,
 igñiña Obed-ñum, igñiña Boaz-ñum,
 igñiña Salmon-ñum, igñiña Nahshon-ñum,
 33 igñiña Amminadab-ñum, igñiña Admin-ñum,
 igñiña Arni-m, igñiña Hezron-ñum,
 igñiña Perez-ñum, igñiña Judah-m,
 34 igñiña Jacob-ñum, igñiña Isaac-ñum,
 igñiña Abraham-ñum, igñiña Terah-m,
 igñiña Nahor-ñum, 35 igñiña Serug-ñum,
 igñiña Reu-m, igñiña Peleg-ñum,
 igñiña Eber-ñum, igñiña Shelah-ñum,
 36 igñiña Cainan-ñum, igñiña Arphaxad-ñum,
 igñiña Shem-ñum, igñiña Noah-m,
 igñiña Lamech-ñum, 37 igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
 38 igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

Jesus-ñum Anjiqusaaqsiuŧha

4 ¹ Jesus utigniqsuq Jordan-miñ aŋalatiqaghuni Ipqitchuamik
 Irrutchimik. Sivullikkauniqsuq Irrutchikun iñuiŋaamun ² uuk-
 tuaqsiutyaghuni tuungagmiñ malgukipiami uvluni. Iluqaani
 taapkunani uvluni niŋiñiñiñiqsuq, aasiñ niŋisuliqhuni piviksrami isuk-

(Lk 4.17)

hitmata. ³Tuungaum nipliutiniġaa, “Agaayyutim iġniġipiaqpatin tilliuḡ una uyaġak qaqquġuquluġu.” ⁴Aglaan Jesus-ḡum kiuniġaa, “Agaayyutim uqaḡha nipliqsima-aqtuq, ‘Iḡuk iḡuuyumiḡaitchuq qaqquḡhiḡakun.’ ” ⁵Tavrakḡa tuungaum aullautilġiḡniġaa qiniq-titluguasiḡ atanġuviḡiḡnik nunam ⁶nipliuti-pluġu, “Aatchuġisigikpiḡ iluqaanik aḡalatchiḡiġmik suli iluqaanik umialġutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvaḡnun. Aasiḡ qaitḡagiga kisumupa-yaq qaitchukkupku. ⁷Iluqaan

tamanna piginayaġiḡ agaayyuvigigupḡa.” ⁸Aglaan Jesus-ḡum kiuniġaa, “Agaayyutim uqaḡha nipliqsima-aqtuq, ‘Agaayyuvigisaġiḡ Atanġuru-aq Agaayyutin savautilugu kisan.’ ” ⁹Tavrakḡa tuungaum aullautilġiḡniġaa Jerusalem-mun inillakḡuasiḡiḡ qutchiḡiḡiqsraḡanun nuvukkaḡanun agaayyuvikpaum nipliuti-pluġu, “Iġniġipiaqpatin Agaayyutim igittin ilip-nik taunuḡa. ¹⁰Atakkii Agaayyutim uqaḡha nipliqsima-aqtuq, ‘Agaayyutim isaġuliḡmiḡnun munagipkaġisigaatin.’

¹¹Nipliqhunisuli, ‘Akiyaġigisigaatin argaḡmiknik, aasii atniġumiḡaitchitin isigaktin uyaġaḡnun.’ ”

Psalm 91:11, 12

¹²Aglaan Jesus-ḡum kiuniġaa, “Agaayyutim uqaḡha uqaqmiuqtuq, ‘Uuktuagumiḡaitchiḡ Atanġuru-aq Agaayyutin.’ ” ¹³Tuungaum uuktu-aq-saaguiqamiuḡ Jesus qanutchipayaakun unisimaallaḡniġaa.

Jesus-ḡum Aullagḡniġaa Savaani Galilee-mi

¹⁴Tavrakḡa Jesus utiġniqsuq Galilee-mun saḡniqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iḡuich uqaġiniġaat nanipayaq. ¹⁵Ilaa iliḡsautripluni katraġ-viḡitni suli kamaksruġniġaat iluqatiḡ.

Nazareth-miut Ukpigiḡiḡniġaat Jesus

¹⁶Jesus Nazareth-muḡniqsuq iḡuġuġvigikkaġmiḡnun. Jew-ḡuruat miḡuiqsiagvium uvluani piraġiḡiḡmigun isiḡniqsuq katraġviḡmun. Makinniqsuq aġliqipluniasiḡiḡ Agaayyutim uqaḡhaniḡ. ¹⁷Aatchuḡniġaat makpigaḡniḡik sivuniksriqirim Isaiah-m. Aḡmaqamigich makpigaat paqinniġaa aġlausimaruq,

¹⁸“Irrusian Agaayyutim nayugaḡaḡa.

Piksraqtaagığaajakii
 quliaqtuağitquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuanun.
 Tuyuğığaaja uqağitquplugu patchisaiğun tigutaanuruanun
 suli mamirrutiksraq qinïtlaitchuanun
 suli patchisaiquplugich nanjitaasiruat
 19 suli quliaqtuağitquplugu Atanğum anniqsuiğiksrajan
 iñugikkağmiñik tikiññiqsuq.”

Isaiah 61:1,2

20 Jesus-ñum umikługich makpiğaat utiqtinnigai katrağvium savakti-
 gikkañanun aquvitluniasii. Iluqatiñ iñuich katrağviñmi qinñiaqsiniğaat.
 21 Iñisautiaqsiniğai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqałha atuumaniqsuq
 uvlupak agliqianupman tusaalapsitñi.” 22 Iñupayaat aarigaagutchañ-
 niqsut quvigusuutigiplugich sanñiqaquat uqałhich uqauttutigikkañi.
 Nipliğniqsut, “Una taimña iğniğingitpaun Joseph-ñum?” 23 Jesus-ñum
 nipliutiniğai, “Uqautiniagipsitña uqauttutauruamik inilğaanimma itna,
 ‘Taaktii, iluaqsiin ilipnik!’ Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki,
 Savaaqağin uvani iñuguğvipni. 24 Iłumutuuruq, Sivuniksriqiri pağlat-
 laitchaat iñuguğviñmiñi. 25 Naalağniłlaksitña, Iłumun iñugiaktuanik
 uilğagnaqaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialuñitchuğ-
 guuq piņasuni ukiuni ukium avvañaik ilaplugich niğisuksiullapiaqhutiñ
 iluqaani nunami. 26 Naagauvva Elijah tuyuunñiñiqsuq nalliatnun uil-
 gağnaat Israel-mi aglaan kisanun uilgağnaamun iñuuniaqtuamun
 Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. 27 Suli iñugiaktuanik iñuqaqmi-
 ñiqsuq auyugaqtualiqnik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri
 Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamikkaunñiñiqsuq avataa-
 gun Naaman Syria-ğmiu.” 28 Iñuiñ katrağviñmi tusaakamitruñ taamna
 qinnallapiağniqsut. 29 Makitiqhutiñ tinuraqlugu Jesus annisinigaat
 nunaaqqiğmikniñ. Qaañanuutiniğaat iñgiuram nunaaqqimiñ irvianun
 igitchukługu ipnamiñ. 30 Aglaan akunniraqlugich iñugayaat aullağniqsuq.

Iñuk Irrusiqłulik

31 Tavrakña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqimun Galilee-
 miittuamun aasiiñ ilisautripluni iñuñnik Jew-ñuruat minguiqsiağvium
 uvluani. 32 Iñuich quvigusuñniqsut tamarrumiña ilisauttutaanik, atakkii
 uqağniqsuq liilaa añalatchiñiqaquatun. 33 Katrağviñmi iñuqaqmiñiqsuq
 irrusiqłulimik iğialaruamik, 34 “[Iłaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu,
 suniaqpisiguk? Uvuñaqpich piyaqquğukhunuk? Naluñitchiga kisuu-
 laan, ipqitchuanuplutin Agaayyutim tuyuğikkaña!” 35 Jesus-ñum tiliñigaa
 irrusiqłuk, “Qinñisaagiñ! Anniñ iñuñmiñ!” Irrusiqłuum ulğusaaqtin-
 nigaa añun sivuğaatnun iñuich unitługuasiiñ atnisuñaqnagu. 36 Iñuich
 quvigutchañniqsut nipliqhutiñ avatmun, “Qanusuniqpa una nipliun?”

Aṅalatitchiḡmik saṅḡimiglu uuma iṅuum tilitḡanigai aasiṅ irrusiḡḡuich anipluṅtiḡ.” ³⁷Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniḡsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiḡḡsuq Iṅugiaktuanik Iṅuḡnik

³⁸Aasiḡi Jesus anikami katraḡviḡmiṅ utlautiniḡsuq Simon Peter-m kinuḡḡanun. Simon-ḡum aakaruaḡa atniḡḡaḡniḡsuq uunaḡḡukpakhuni. Uqautiniḡaat Jesus taavrumiḡa. ³⁹Utlakḡugu qichaḡhuni siḡiḡviḡṅ saniḡaatnun tiliḡiḡaa uunaḡḡuk aullaḡuplugu ilaaniṅ. Tarra uunaḡḡuḡiḡsiḡniḡsuq. Makitiḡhuniyasiḡniḡ niḡḡiḡḡutiḡaḡsiḡiḡai.

⁴⁰Jew-ḡuruat miḡḡuiḡsiḡaḡviat nuḡitman, siḡiḡniḡ nipiḡanikmanimma iluḡatiḡ iḡauraḡaḡtuat atniḡḡaḡtuḡanik atniḡḡautiḡgich atlakaḡiḡiḡniḡ tikiutiḡiḡaich Jesus-mun. Iḡiḡiḡai argaḡḡi iluḡaḡitiḡnun aasiḡ iḡuaḡsiḡḡuḡgich iluḡaisa. ⁴¹Irrusiḡḡuich aninniḡai iḡugiaktuaniniḡ iḡuḡniḡniḡ niḡliḡaplutiḡ, “Iḡniḡiḡaatin Agaayyutim.” Jesus-ḡum tiliḡiḡai irrusiḡḡuich niḡliḡuḡitiḡgich, atakkii iḡisimaniḡaat Christ-ḡutilaḡaḡa.

Jesus-ḡum Quliaḡtuḡaḡḡa Katraḡviḡḡi

⁴²Uvlaḡḡuḡman Jesus-ḡum uniḡniḡiḡaa nunaḡḡiq iḡuḡilaamukhuniyasiḡniḡ. Iḡuḡiḡ pakaḡsiḡiḡaat. Paḡitnamitruḡ iḡḡiḡaḡsiḡiḡaat aullaḡuḡitiḡḡugu. ⁴³Aglaan niḡliutiḡiḡai, “Quliaḡtuḡaḡtuḡsrauruaḡa tusaayugaallautananiḡ aḡaayuaḡaan Agaayyutim iḡuḡnun atlani nunaḡḡiḡniḡ. Taatnaḡhuni Agaayyutim tuyuḡiḡaḡaḡa.” ⁴⁴Taatnamik quliaḡtuḡaḡniḡsuq Jew-ḡuruat katraḡviḡitiḡniḡ nanipayaaq.

Jesus-ḡum Tuḡḡuḡai Sivulliich Maliḡuḡaḡtit

5 ¹Iḡaḡatni uvlut Jesus qichaḡniḡsuq siḡaani narvam tagḡisiḡaḡtuami Gennesaret-mik. Iḡuḡiḡ tinuraḡraḡniḡsut tusaasukhutiḡ uḡaḡḡanik Agaayyutim. ²Tautuḡniḡik malḡuk umiak siḡaani. Iḡaluḡniḡaḡtit niḡplutiḡ salummaiḡniḡsut kuvramiknik. ³Jesus ikiniḡsuq iḡaḡataaknun umiak (umiḡiḡkkaḡanun Simon-ḡum) uqautipluguasiḡniḡ ayaktaallaḡuplugu siḡaaniḡ. Jesus aḡuppiḡluni umiami iḡisautriaḡsiḡniḡsuq iḡuḡnik. ⁴Iḡisautriḡaiḡami niḡliutiḡiḡaa Simon, “Ayallagḡuḡ umiaḡ itiruamun aasiḡniḡ kuvriḡiḡaḡsuri, ilvich piḡatigikkatinlu.” ⁵Simon-ḡum kiuniḡaa, “Ataniḡ, sakuukkaluaḡtugut unnuapak. Iḡaluḡiḡḡaktugut. Aglaan niḡliutigikkan maliglugu kuvriḡisirugut.” ⁶Kuvriḡamiḡ iḡalukpauraḡniḡsut kuvratiḡunniḡniḡ aliḡniuraliḡḡuḡgich. ⁷Iḡaḡtaḡniḡaich piḡatitiḡ atlami umiami ittuat ikayuḡiḡaḡplutiḡ. Utlautikamiḡ immiḡniḡaich taapkuak umiak iḡaluḡnik kiviḡiḡiḡaḡḡuḡgich. ⁸Simon Peter-m tautukamiḡ taman-sitḡuḡniḡsuq sivuḡaanun Jesus-ḡum niḡliḡhuni, “Ataniḡ, aullaḡiḡniḡ uvamniḡ! Killiḡirauruaḡa.” ⁹Atakkii ilaalu piḡatiniḡuḡ narḡiḡasruḡniḡsut

iqalukpauraqtaġmiktigun. ¹⁰ Simon-ġum piqatik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, quviġusukmiñiqsuttuq. Jesus-ġum Simon nipliutiniġaa, “Iqsiñak, uvakġaniñaglaan piññanġiaġisirutin iñuġnik aqaluġniaqmatun.” ¹¹ Iqaluġniaqtit qakitignigaiġch umiatinġ siñaanun, unisiqġugichaasiñ supa-yaat maliaqsipluġu Jesus.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinġmik

¹² Jesus nunaaqqimiitnami nalautchiñiqsuq aġutmik auyugaqtualinġmik. Aġutim tautukamiuġ Jesus sivuġaanuġniqsuq iniqsruqġuguaasiñ, “Ataniiq, pisuksinaguvich mamitiñhiñaugikma.” ¹³ Jesus-ġum isakġugich argaġni aksinġiġaa, “Piyummatiqatunġa. Iħuaqsiñ!” Tavrauva aġutim auyugaqtunġa mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ġum tiliñiġaa, “Uqautiginiqnaġu kisumununniiñ, aġlaan agaayuliqsimumuġutin isivġiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tuniħautinik Agaayutmun tuvraġlugich Moses-ġum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaguvich iñupayaam iħitchuġiniġaa mami-tilaan.” ¹⁵ Aġlaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq iñuġiaqsipluni. Iñuġiaqtuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukġugu suli mamititausuk-hutinġ atniġñautmikniñ. ¹⁶ Aġlaan iñuħlaamuaqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Iħaatni Pharisee-ġuruat suli iħisautrit maligutaksranik agġiġniq-sut nunaaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus iħisautriqkaġuġu taapkua aquppiñiqsut naalaġnip-luġu. Agaayyutim Jesus saġġiksritmiñiġaa iħuaqsiqtuplugich atniġñaqtuat. ¹⁸ Iħaġich iñuich agġiġniqsut akiyaġuġu aulatlaitchuaq aġun ilaan qaatchiaġagun. Itqutiniġaħuaġniġaat iħuanun tupqum iħisukġugu sivu-ġaanun Jesus. ¹⁹ Aġlaan apqutiksranilġuiñħamitruġ, iñuitkii tatiplutinġ, akiyautiniġaat qaġanun tupqum, aasriñ alikġugu qilaġa tupqum atqaq-tinnigaa qaatchiaġagun akunġatnun iñuġayaat iħipluġu sivuġaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ġum tautukamiuġ ukpiqsriħat nipliutiniġaa atniġñaqtuat, “Aġun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aġlaliqirit suli Pharisee-ġuruat isumaqsiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqagñiqħuutriruaq Agaayyutmik? Kiñā natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aġlaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ġum iħisimanigai sumik isummatiqatilaanġat apiqsruqġugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaġanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisuġiñ’? ²⁴ Iħitchuġipkaġisigipsi Iġniġan Iñuum aġalatchirrutiqahnik natqigut-ritħapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniġaa aulatlaitchuaq aġun, “Makillutin tiguluġu qaatchian aġiħaġiñ.” ²⁵ Tavrakġatchiaq aġun makinniqsuq sivuġaatnun nayuutipayaatquāt. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqġugu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapa-

yaaqtuat quviġusulillaġapiagñiqsut, aasriiñ taluqsraliqhutiñ nipliġhutiñ, “Maatnatavra quviqñallapiaqtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamak-sruġniġaat Agaayyun.

Jesus Tuqġuġniqsuq Levi-mik

²⁷Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñġiġaa ajuñ atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviñmiñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniñnik Rome-maġmiunun. Jesus-juñ nipliutiniġaa, “Maliñña!” ²⁸Levi makitiqhuni unitġugu suapayaaq maliaqsiñġaa. ²⁹Aquvatigun Levi niġiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiġmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñuġiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰Uvvaasiñ Pharisee-juñruat suli aglaliqirit uqaalaqsiñiqsut maliguaqtaiñun Jesus-juñ, “Suvaata niġiqatauvisi imiqatauvisiġu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹Aglaan Jesus kiuniġai, “Iñuich atniġñanitchuat taaktiqagñianitchut aglaan tamatkua atniġñaqtuat. ³²Agġinitchuñ tuqġuġiaġlugich nalaunġagiruut inmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraalikun

³³Ilañisa iñuich nipliutiniġaat Jesus, “Maliguaqtai John-juñ uisauraaġniqsut akulaiqġugu agaayuplutin suli maliguaqtinich Pharisee-juñruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtitin niġiraqtut imiqhutiñlu.” ³⁴Jesus-juñ kiuniġai, “Isummatigivisigik aiyugaaqtauruat katchuutiviñmi uisauraaqplugich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵Uiksrautaan aullaġviksraña tikiññaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraanġi uisauraaġniqtut.”

³⁶Jesus-juñ uqautitqinñiġai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksraġumiñaitchuq nutaamiñ quppiġaamiñ ilaagġuguasiñ utuqqaq quppiġaaq. Taatnaġumi aliksiñagñiaġaa nutaaq quppiġaaq, atakkii nutaamiñ quppiġaamiñ ilaaksraġumiñ atriginianitchaa utuqqam. ³⁷Uvvasuli nutaaq asiam misuġua ittuksraunitchuq utuqqaġmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuġuq puuġlu suunġiġisiruk. ³⁸Aglaan nutaaq asiam misuġua ittuksrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuġlu misuġuġlu piiñġinitchumuuk.] ³⁹Kiñanniiñ imiġukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaaguni asiam misuġuanik sanñisimaruamik. Atakkii nipliġisiruq, ‘Utuqqaġuqsiaq nakuutluñiqsuq.’”

Qanuutautilaña Minguiqsiagvium Uvluan

6 ¹Jesus pisuñniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Maliguaqtinġi pukuñniqsut mukkaaksranik sanñiyaqġugich arganmiknik niġiaqsipluġitaasiñ. ²Pharisee-juñruat apiqsruġniġaich, “Suvaata savakpisi minguiqsiagvium uvluani? Maligutaksraġikkaptigun savakkumiñaitchusi uġlupak.” ³Jesus-juñ

kiuniġai tamatkua, “Aġliqisimasuknaġiksi sumik David-ġumlu piqataiñ-
 lu pisilaanġat niġisuliqamin. ⁴David isiġniġuguuq tupqanun Agaayyutim.
 Aasiñ qaqquksraqhuni tuniñlautauruamik Agaayyutmun niġiñi-
 ġaa aatchuqługich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniñ
 niqiksrautigitquñiñġaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.”
⁵Jesus nipliġniqsusuli, “Iġñiña Iñuum atanguruq miñġuiqsiġvium
 uvluanunniñ.”

Aġun Argalik Pannaqłuktanik

⁶Atlami miñġuiqsiġvium uvluni Jesus katraġviñmukhuni iñisautri-
 ñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq aġun argalik pannaqłuktanik. ⁷Aġlaliqirit
 suli Pharisee-ġuruat patchisiksrañiqiniġaat Jesus savaaqaqasugalugu
 nalaunġaitchuamik; naipiqtuġniġaat tautugiaqhutiñ iħuaqsiriġisipma-
 gaan iñisratlaitchuamik miñġuiqsiġvium uvluni. ⁸Aġlaan Jesus-ġum
 iñisimaniġai isummatiñich. Uvvaasiñ nipliutiniġaa aġun argalik
 pannaqłuktanik, “Makittin uvuñġutin.” Aġun makitluni tavruiġ-
 niqsuq. ⁹Jesus nipliutiniġai tamatkua, “Apiqsruġniġipsi una, Nalliak
 maligutaksrakuġnaqpa: savaaqaqiġ nakuuruamik naagaqaa pigiitchua-
 mik miñġuiqsiġvium uvluni? Ikayuqtuksrauvisa iñuñnik naagaqaa
 piyaquqtillugich?” ¹⁰Qiñiqługich iñuich avatmiñi nipliġniqsuq aġut-
 mun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuaqsiñiqsut. ¹¹Aġlaliqirit
 Pharisee-ġuruatlu qinnallapiġniqsut. Aasiñ uqautiġiaqsiñiġaat avatmun
 qanuġukługu Jesus.

Jesus Piksraġniqsuq Qulit Malġuñnik Uqqiraqtinik

¹²Taipkunani uvluni Jesus qimiġaamuñniqsuq agaayutyahuni, unnuaq
 naatluguasiiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³Uvluqman iñmiñuquni-
 ġai maliguaqtini. Piksraġniqsuq qulit malġuiñik taiguutiqaqkaġmiñik
 uqqiraqtinik: ¹⁴Simon-mik atchikkaġmiñik Peter-mik suli aniqataaniglu
 Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik,
¹⁵Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iġñiñanik Alphaeus-ġum
 suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ġuruamik, ¹⁶Judas-mik iġñiñanik
 James-ġum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iñisautriruq suli Mamititchiruq

¹⁷Tavrakña Jesus atqaqatiniġai maliguaqtini qimiġaamiñ.
 Qichaġataġniqsuq qaiġiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiak-
 tuat maliguaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich agġiġniqsut nakikħaliqaa
 Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqqiñiñ taġium siñaani atiqaq-
 tuamiñ Tyre-miglu Sidon-miglu. ¹⁸Utlautiniqsut tusaasukługu Jesus suli
 iħuaqsikusħutiñ atniġñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iħuilluqtitaurat

irrusiqłuṅmiñ iḥuaqsikkauniqsut. ¹⁹Iñupayaat aksiguṅniḡaat atakkii sanḡiqaqhuni inḡmiñ iḥuaqsitłaplugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun iḥuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaḡutitlu

²⁰Jesus-ḡum tautuṅniḡai maliguaqtini nipliḡhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Aḡaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹Quvianamiurusi niḡisuktuasii pakma;

Agaayyutim niḡisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iḡlaḡisirusi!

²²Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Iḡñiḡa Iñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitchuanuñiḡi.

²³Quviatchapiḡitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun,

atakkii akilḡiusiaksraqsi pakmani kamaḡniḡaqtuq. Itqumasigik, sivulliaḡisa taatnautipmiraḡigaich sivuniksriḡirit.

²⁴Aḡlaan iqsiniamiurusi umialguruasii pakma;

qaḡanaqtuq iñuḡiqsi isukłiñniḡaqtuq!

²⁵Iqsiniamiurusi niḡisuiqsimaḡtuasii pakma;

niḡisuligisirusi!

Iqsiniamiurusi iḡlaqtuasii pakma;

kiñuvḡugisirusi qialusiḡu!

²⁶Iqsiniamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqumasigik, sivulliaḡisa uqautigillautaqmiraḡigaich

sivuniksriḡiḡḡuaqtuat.

Piqpaksriḡiq Uumiksirinik

²⁷“Aḡlaali naalaḡniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilḡilḡisug-

tigikkasi, iḥuaqquutilugich uumigirigikkasi. ²⁸Apiqsruqsuḡ Agaayyun

iḥuaqquutitqulugich tamatkua taiyuaniḡuutriruat ilipsitñik, agaayu-

tilugich tamatkua iḥuaqqutriginisasi. ²⁹Kia qakiḡpatin iqsrapkun, ki,

maniyumagiñ iḡḡuanik iqsraqpich; kia iñuum piñiḡpagu quppiḡaan, ki,

pipkaḡumagiñ atnuḡaanlu. ³⁰Kisupayaam apiqsruḡpatin suqaḡuguni

qaiḡḡugu, suli kia tiguniḡpagu pigikkan apiqsruḡniḡaḡnagu utiqtitqulugu.

³¹Qanuq irrutitqusuḡupsi atlanun iñuḡnun taatnatuntuuq irrutriumuu-

si atlanik.

³²“Piqpaksriḡupsi kisiitñik iñuḡnik piqpaksrigikkapsitñik suvaata

akuqtuiniḡaḡasugivisi quyyatmik? Killuliḡiritunniñ piqpagipmiraḡigaich

tamatkua piqpagirigikkatiḡ. ³³Iḥuaqquutigupsigik kisiisa iḥuaqqutri-

gikkasi suvaata akuqtuñiāgasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaqtuttuq! ³⁴Atugaksritñikkupsi tamatkunurja kisiitñun utiq-titchitlaruanun atugaksraqtaāgmiknik suvaata akuqtuñiāgasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritñikamiñ killuliqiriqatmiknun utiq-titchivigitqupmiraqtut aktilaañatun! ³⁵Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, iħuaqquṭilugich iñuich suli atuaksriḷlugich niğiugisunatnagu utiqtitkisiñiḷugich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamanaqtuamik akiliusiamik, suli iğniğigisigaasi Qutchiñiñisraurum Agaayyutim iħuaq-qturiruaq quyyataitchuanik pigiitchuaniglu. ³⁶Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuun.

Atanniīq Atlanik

³⁷“Suksraunğiqnasi atlanik, suksraunğiqsaunitchumausiḷi; pigiiñni-ğaiñiaqasi atlanik, pigiiñniğakkaunitchumausiḷi; natqigutisimaāglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasiḷi. ³⁸Aatchuğlugich atlat, aatchuu-siaqağumuasiḷi; aa, akuqtuigisirusi immiğlugu uuktuun, naqiqsrağlugu, aḷalallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutilaapsitñun. [Agaayyutim aatchuğagigaasi iğlikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigispimigaa ilipsitñun.”

³⁹Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniṭlaitchuan iñuum sivulligumiuñ atla qiniṭlaitchuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰Maliguaqti kamanatluñitchuq iḷisautrimiñiñ, aglaan iḷisaqtaupayaaq naatchigumi iḷisaagmiñik atrigaigutigisigaa iḷisautriñi.

⁴¹“Suvaata tautukpiuñ irriutañuluuraq aniqatvich iraani, aasiñ suliqutigisunagunagu qirugraitchiaq iripni? ⁴²Qanuq uqautriñiağniqpich aniqatiupnun, ‘Aniqatmaañ, piğlugu irriutañuluuraq iripni!’ qiniṣunagunagu qirugraitchiaq iripni? Ukpññuaqti! Sivulliulugu piiqsirruñ qirugraitchiaq iripni. Qiniḷguniağiñli nalupqinağlugu irriutaiqsiḷiksran aniqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq Iḷisagigaat Asianigun

⁴³“Napaaqtuğiksaq nauritlaitchuq asiagaitchuanik, naagaqaa napaaqtuğiitchuaq asirritlaitchuq nakuuruanik. ⁴⁴Napaaqtupayaaq iḷisimanağaqtuq asirrianigun; pukutlaitchusi aqpññik kakitlağnaniñ, naagaqaa asiaviññik kakitlağnaqaqtuanik uqpññiñ. ⁴⁵Iñullautaḷ nakuurualiqiruruk atakkii nakuuruamik isumaqaqhuni; iñullautaunjitñami pigiitchualiqiruruk atakkii pigiitchuanik isumaqaqhuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqağmigun.

Malğuk Tuppirik

⁴⁶“Taiguqtaksrağiñitchipsitña Atanipsitñik kamagiyumanjitkupsigik uqauttutigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷Kiña iñuk uvañnukkumi naalağniḷugich

uqatigikkatka aasiñ tupigilugich—ilisautigisigipsi qanuq atriqaqtılaañnik. ⁴⁸Taamna atriqaqtuq iñuñmik nappairuamik tupigmiñnik nivakhuni itisiplugu aasii iliplugu turvia uyağanmun. Kuuk uliqlukman qasaqtaqlu-gu taamna tupiq auliyañitchuq atakkii payañaitluni. ⁴⁹Aglaan kiña iñuk tusaaruq uqatigikkamnik tupigijitlugich atriqaqtuq iñuñmik nappai-ruamik tupigmiñnik nunamun turvii laaqługu; uliqluum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulğuruq siqumitipiaqhuni.”

Jesus Mamititchiruq Anuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

7 ¹Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñnik, ilaa Capernaum-muñniqsuq. ²Taavaniguuq Roman anuyyiuqtaiñ qaukhiat savaktiqağniqsuq piqpagikkağmiñnik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqłhiñaaguhuni. ³Uvvauna anuyyiuqtit qaukhiat tusaakami Jesus-mik tuyuqağniqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruañitñik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴Tikitñamitruñ Jesus inğniğaat pipiaqhutiñ, “Taamna iñuk ikayuqtaksrağipiagiñ, ⁵atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqunniñ ktrağviksrapitnik.” ⁶Tavra Jesus malinğai. Uñasiñaiqmıuğlu tupqaniñ anuyyiuqtit qaukhiata tuyuğiniğai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq, uvuñañiññaqpich. Uvva utlaktaksrañiqluqtuñauñniñ tupimnun. ⁷Naagalu suuñiqlupaitluña utlaktaksrağinğiqluğikpiñunniñ. Uqallaksiñağin uqatigimik aasiñ savaktigikkağa atniğñaqtuq iluaqsiniqtuq. ⁸Atakkii añalatiqaqmıuñ qaukhiğnik sulı anuyyiuqtiaqluñ añalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağin!’ aullağaqtuq; tilikapkusulı taamna, ‘Qağğaiñ!’ agğigaqtuq; sulı tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piuñ!’ pirağigaa.” ⁹Jesus-ñum quviğusuutiginiğaa taamna tusaakamiuñ. Kiñiaqami iñugaağruñnun maliktigikkağmiñun uqağniqsuq, “Paqisimaitchuñasulı ukpiqsriğimik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰Añutit tuyuuruat utiqamiñ anuyyiuqtit qaukhiata tupqanun paqinniğaat savakti iluaqsiplugu.

Jesus Anitqiksitchiruq Uilğağnaam Iğñiñjanik

¹¹Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqimun atilimnun Nain-mik. Malığuaqtaiñ sulı iñugiaktuat iñuich malinğiğaat. ¹²Tikiñniqsuq paañanun nunaaqqim anilğataqmıniqsullu akigaqtuat tuquñaruamik iñuñmik. Taamna tuquñaruq iğñitauginikkana uilğağnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ malinğiğaat taamna ağnaq. ¹³Atanğuruam Jesus tautukamiuñ ilunğutchallapiagniqsuq. Nipliutiniğaa ağnaq, “Qianak!” ¹⁴Utlakługu aksinğiğaa tuquñaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavrumiña nutqaqmata Jesus nipliğniqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵Tuquñaruq añun aquvitigniqsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utiqtinniğaa aakananun. ¹⁶Iñuich iluqatiñ taluqsratçañniqsut kamaksruaqsipluguasiiñ Agaayyun itnaqhutiñ,

“Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun aggiqsimaniqsuq anniqsugiaqlugich iñugikkani!” ¹⁷Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun sulii avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ñum maliguaqtañ uqautinigaat iluqaitnik tamatkuni-

ña. ¹⁹ Tuqluqlugik malguk maliguaqtiñni tuyuginigik atanguruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtauvich aggiqsagumaruaq, naagaqaa nigiuktuksrauvisasulii atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyugigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich aggiqsagumaruaq, naagaqaa nigiuktuksrauvisasulii atlamik?’ ”

²¹ Taavrumani taatnahtatni Jesus ihuaqsiragainiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik atniññautiñitnik nañirrutitniñglu, sulii anittaqlugich irrusiqñuich, qinñitlasiplugillu qinñitlaitchuat iñuich. ²² Jesus-ñum kiunigai John-ñum maliguaqtik, “Uqautiyatku John qinñikkaptiknik sulii tusaakkaptiknik:

‘Qinñitlaitchuat qinñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut, tamatkua auyugaqtaulugich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut, tuqunjaruat anitqiksikkaurut iñuuhigmun, sulii tusaayugaallautaq quliaqtuanuruq inuqsraqtuanun.’

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutainigitchhuaq piquitigipluñ.”

²⁴ John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiaqsini-gaa iñugaagrunun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qinñigasugivisi? Iviñmik anugim añalatañanik liilaa? ²⁵ Uvvasulii qinñigasugivisi iñuñmik atnugallautaliñmik? Iñuich atnugaallautaqagaqtuat inuqsrasunaqatiñ iñuuniagauurut inillautani. ²⁶ Uqautisitña, sumik qinñigiacpisi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuanuruq sivuniksriqiriñhiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaanuruq Agaayyutim uqañhan uqautigikkana itna, Agaayyun nipliqsuq,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaunniiñ kamanaiññiqsrauruq añaayyuqautaani Agaayyutim kamanatluktuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-siliqirituummagminj tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunjaruanik atuqkkañiñik paptaaqtauplutitñ John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ñuruat sulii ilisautrit maligutaksranik ayaksimanigaat Agaayyutim sivunniutaa iñmiknun, sulii paptaaqtauplutitñ John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat?

³² Atriqaqtut ililgaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmaviñitni tuqlirautiplutitñ avatmun,

‘Atuqtuurautigaluaġipsi katchuutituutinik
aglaan aġġinjtłusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvġuutinik qianjitchusi.’

³³ John Paptaaqtitchiri agġiqami niġitłaiññiqsuq suli imingitłuni asiam misuġuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqłtuqaġnipluġu. ³⁴ Iġniġa Iñuum niġiraqtuq imiqhuniłu. Pakma nipliġaqtusi, ‘Tautullaksiuġ iñuk niġġiq-suruuq imiqtuqtilu, ilauraanġat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqiutaa ilitchuġipkautauruq ilumutuupluġu savaanġagun.”

Jesus Kinuġani Simon Pharisee-ġuruam

³⁶ Iłanġata Pharisee-ġuruat aiyugaaġniġaa Jesus niġiyaqtuauqupluġu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamauġa niġiaqsiñiqsuq. ³⁷ Taavrumani nunaaqġimi aġnaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiuġ Jesus niġiñiaġnipluġu Pharisee-ġuruam tupqani agġit-riñiqsuq nakasuġuamim imaliġmik piññaqnaqtuamim tipraġiksautmik. ³⁸ Qichaġniqsuq tunuani Jesus-ġum isigaiñi qiapluni, imaġuqługich qulvimiñik, ivikługich nutchamiñik, kunikługich, suli kuviplugich tipraġiksautmik. ³⁹ Pharisee-ġuruuq aiyugaaqtuauq Jesus-mik tautukami taavrumiġa nipliġ-ñiqsuq iġmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiaġumi naluġiññayaġaa una aġnaq aksiksigikkani; naluġiññayaġaa qanutchimik iñuuniusiqatilaanġa! Atakkii ilaa killuliqirauruq.” ⁴⁰ Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Simon, uqautrak-sraġigikpiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautiġna!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruq, “Malġuk iññuġuq simmiłiaksraqtuġvik akiqsruumanigaak maniġñik. Iłaqataan akiqsruumanigaalaliksraliġmik tallimat kavluutit uvlut savaanġatnik, ilaqa-taanaasiñ malġukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak akiliiłguiññiqmakmik akiqsruutaiġñigik. Nalliak taapkuak piqpaksrilukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-ġum kiuniġaa, “Umaqanuġii natqigutrikkauruam anjtluktuamim akiqsruutmik.” Jesus nipliġniqsuq, “Nalauttutin.” ⁴⁴ Kiniaqługuasiñ aġnaq nipliutiniġaa Simon, “Tautuġuġ una aġnaq! Uvaġa isiqama tupipnun qaitchinjitchikma imiġmik iġġuutiksraġatnik isigaġma. Aglaan uuma aġnam iġġuġai isigatka qulvimiñik aasiñ ivikługich nutchamiñik. ⁴⁵ Ilvich iqinjitchikma kunigłuġa. Aglaan uuma aġnam nutqautinjitchai kunniuqługich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinjitchiñ niaquġa. Aglaan uuma aġnam uqsruqtigai isigatka tipraġiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ, uuma aġnam kamañaqtuamim piqpaksrilhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkaułhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapiariññasugiruaq natqigutiraksramim piqpaksripiġniarijitchuq.” ⁴⁸ Tavrakġa Jesus-ġum uqautiniġaa aġnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlas aiyugaaqtauruat niġiqatigipluġu Jesus nipliġniqsut avatmun, “Kisuunasugiva una? Natqigutritłaniqsuqunniñ killuqsautinik.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniġaa taamna aġnaq, “Ukpiqsriłiqpich anniqsugaatin. Iñuuniagiñ tutqiksiłutin.”

Aġnat Maliktuat Jesus-mik

8 ¹Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaaqługich nunaaq-gich nunaaqquuratlu quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik añaayuuqautaanik Agaayyutim. Qulit malġuich maliguaqtañ malinñi-gaat. ²Ilañisa aġnattuuq malikmiñi-gaat iħuaqsikkauruat irrusiqłuñniñ suli atniġñautiniñ. Taapkua Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat malġuñnik irrusiqłuñnik anitchirvigikkaña, ³Joanna-lu, uiqaqtuaq Chuza-mik aňalatauruamik atangum Herod-ñum iniqpañani, suli Susanna suli iñugiaktuat atlat aġnat. Tamatkua ikayuut-tutiginiġaich pigikkatiñ Jesus-mun suli maliguaqtañun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴Ilaadni iñugiaktuat iñuich utlautruġniqsut Jesus-mun nunaaqqi-payaaniñ. Iñugayaat katikmata uqautiniġai uumiña atrikusautmik. ⁵“Ilaadni iñuk nautchiityaġniqsuq. Nautchirripkaqtugu nautchiaksrat ilañich katagaġniqsut apqutmun tutmiġaqatauplutiñaasii, suli tiñmiu-rat siłami niġiplugich. ⁶Ilañich katañniqsut uyaġauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqłuñniqsut atakkii nuna aila-ñitłuni. ⁷Ilañich nautchiaksrat katañniqsut kakitlaġnalgich akunġatnun. Aasiñ kakitlaġnat nauqasiqługich nautchiaksrat nagguviksraigñiġaich. ⁸Suli ilañich nautchiaksrat katañniqsut nunagiksaamun. Naukamiñ nau-riñniqsut mukkaaksranik tallimakipianuttaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiġillaan nipitusiłuni uqallañniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalaġniłi!”

Sivuniġat Atrikusautit

⁹Maliguaqtañ apiqsruġniġaat Jesus qanuutautilaañanik taavruma atri-kusautim. ¹⁰Kiuniġai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuaña añaayuuqautmi ilipsitñuħhiñaq, aglaali tamatkunuña ukpiqsriñitchuanun uqaqtuña atri-kusautitiguħhiñaq. Taatnamik
qiñiġaluaqhutiñ iłisaqsritłaitchut,
suli naalaġniġaluaqhutiñ kañiqsitłaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ñum Kañiqsipkaġaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹“Uvvauna qanuutauħha atrikusautim: nautchiaksraq uqaliġigaa Agaayyutim. ¹²Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunġaum tikitłuni aattaġigai uqałhich uummatiñiñ ukpiqsritquñitługich anniqsukkautquñitługilıu. ¹³Nautchiaksratli kataktuat uyaġauruamun nunamun atriqaqtut tamat-kuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqługu quviasukhutiñ

aglaan kañilinjilutinj. Ukpiqsriuraallakkaluaqhutinj akkuniisuñaqani aasiñ uuktuaqsuñiq tikitman qapiqtigagniqsut. ¹⁴Nautchiaksratli kataktuat akungatnun kakitlañnat atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatyaañhum umialguñhumlu suli quvianañan marruma iñuuniañhum suqutigingiqsitağigaat ukpiqsriñiq, aasiñ asianjat pigutlaitchuq. ¹⁵Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupağataqlugu. Tamatkua tupiginigaat Agaayyutim uqaña aasiñ asirriaqaqhutinj anuqsruñikun, suli iñuusiñich atlanjuqtauplutinj.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶“Kia iñuum ikitnamiuñ naniq matutlaitchaa utkusinmik naagaqaa ilitlaitchaa ataannun siñigviich. Aglaan ilirağigaa naniqağvinmun, iñuñli isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷Qanutchipayaaq irikkaauruaq sagvikkaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkauruaq paqitaugisiruq. ¹⁸Qaunagitiichi taatnamik qanuq naalağnisilaapsitñik atakkii kisupayaaq piqaqtuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa taamnaunniñ mikillapiaqtuaq pigikkani.”

Jesus-ñum Aakaanalu Aniqatiunjiñu

¹⁹Jesus-ñum aakaan suli aniqatiunjiñ utlanjiñaat. Aglaan tikiñguññiñaat iñugiakpaitlutinj. ²⁰Iñajata iñuich nipliutiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqtut kigga qinñigukhutin.” ²¹Jesus-ñum nipliutiniğai iluqaisa, “Aakagigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqañhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ñum Quunniğುತ್ತitkaa Narvaq

²²Iñajatni uvlut Jesus maliguaqtiniñu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqa igluanun narvam.” Tarra ayaksaagñiqsut. ²³Tinilğaqsiağvinmikni Jesus siñiksagñiqsuq. Tavrakñatchiaq anuqñguutuqpaurağniğai narvami, umianjat immiaqsipluguasiiñ suli iluqatinj navianniuliqhutinj. ²⁴Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus itiqsagñigaat nipliqhutinj, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iñiqtiğniğaa anuği qaiqpauratlu. Anñiguiqman quunnitchiağullapiağniqsuq. ²⁵Tavra Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriñiqsi?”

Aglaan quviğusuñniqsut iqsiñiqhutinj, aasiñ uqaqhutinj inmiknun, “Qanusuniqpa una iñuk anuğimunniiñ qaiñiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Irrusiğutuliñmik

²⁶Jesus maliguaqtaiñu tinilğaqsiağniqsut nunañanun Gerasene-nağmiut, igluanun narvañan Galilee-m. ²⁷Jesus niupman umiamiñ paagñigaa

iñuum nunaaqqimiñ irrusiqłuqaqtuam. Taamna iñuk atnuğailaagağniqsuq aimmitłaiqhuni, aglaan nayuutiraqniqsuq iluvigni. ²⁸Tautukamiuj Jesus igitluni isigaiñun nipliğniqsuq nipitusipluni, “Jesus, igñiña Qutchiñiqsrauram Agaayyutim, suniaqpiña? Injigikpiñ anasiññuqsauqñitłuna!” ²⁹Nipliutiniğaa taavrumiña atakkii Jesus-ñum tiliplugu irrusiqłuk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak aňallaqłunniğaa akulaiqlugu. Tiguraugaluagaqtuq argailłu isigailu. Qilıqsruqlugich kalimñiğnik kiktugaagağniğai, aasii iñuiłaaumuktitaqlugu irrusiqłuum. ³⁰Jesus apiqsruğniğaa, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiuniğaa, “Uvaña atıga Iñugiaktuq,” atakkii iñugiakhutij irrusiqłuich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹Irrusiqłuich injiqsruağniğaat Jesus tuyuğitquñitłutij samuña natiqsiñaitchuumun. ³²Uvvaasiin iñugiallapiaqtuat kuniat qanımı niğiñiğniqsut qimigaami. Irrusiqłuich injiqsruağniğaat Jesus aullaqtitquplutij kunianun. Jesus-ñum aullaqtinniğai tamatkunuña. ³³Irrusiqłuich anikamiñ iñuñmiñ isigniqsut kunianun. Iluqatiñaasiin kuniat paňalijniqsut ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiin ipliutij.

³⁴Iñuich munaqsriuat kunianik tautukamitruñ taamna atuumaruq, qimakhutij tusaayugaağutiginigaat nunaaqqimi avataaniłu. ³⁵Iñuich utlautiniqsut tautugiaqhutij supmagaisa. Tikitñamitruñ Jesus paqinniğaat iñuk anitchivigikkana irrusiqłunnik aquppiruaq isigaiñi Jesus-ñum, atnuğaqaqhuni sulı qauğrimmaagikhuni. Iñuich tamatkua iqsitchañniqsut. ³⁶Tamatkua munaqsriuat tautuktuat taavrumiña uqautiginigaat iñuñnun qanuq iñuum mamitikkaułha. ³⁷Iluqatij Gerasene-nağmiut apiqsruğniğaat Jesus aullaquplugu iqsililłapiaqhutij. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galilee-mun. ³⁸Iñuum anitchivigikkana irrusiqłunnik injiğniğaa Jesus, “Maligukkaluağikpiñ.” Aglaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹“Ailutın uqagağiğiñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaaqqimukhuni uqaaqsiñiqsuq qanuq Jesus-ñum savauttutaanik iñmiñun.

Jairus-ñum Pania sulı Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaañanik

⁴⁰Jesus utiqami igłuanun narvam iñugayaat pağlagaat atakkii utaqqiñiğaat. ⁴¹Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat ktrağviata, tikiuaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ñum injiqsruqlugu kiñuniğmiñuquplugu, ⁴²atakkii panitaulua, qulit malğunnik ukiuqaqtuaq, tuquaqsiñiqsuq. Jesus taamuñaqami iñugiaktuat iñuich tatviksraigñiğaat avataaniñ. ⁴³Iñuich akunğatni itmiñiqsuq ağnaq aunaqsruğuitłaiqsuaq qulit malğunni ukiuni. Akilıqsuutigigaluagağniğai suurapayaani taaktinun, aglaan kia-unniin mamitilguiñniğaa. ⁴⁴Akunğatigun iñugayaat ağnam utlakługu tunuaniñ aksinñiğaa Jesus-ñum akuagun atnuğaañan.

Tavrakṇatchiaq aunaaqsruguiqsiḡniqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsrugniqsuq, “Kia aksikpaṇa?” Iluqatiḡ naluniñiqsut. Peter nipliḡniqsuq, “Ataniiq! Iñuich tatviksraiḡhutiḡ tinuraḡaatin. [Naagauvva apiqsrugtutin kimun aksiksi-laaqnik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus niqliqsuq, “Kia-imña aksikkaaṇa. Iḡisimaliḡiga anipman saḡḡiḡikkaga uvamniñ.” ⁴⁷ Aḡnam tautukamiuḡ iḡitchuḡik-kauḡi utlautiniqsuq uulillaḡmi putluni Jesus-ḡum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniḡaa suvaata aksiḡhanik Jesus suli qanuq iḡuaqsik-kauḡi tavrakṇatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniḡaa, “Aḡnaaq, [quviatchauḡiḡiñ,] ukpiqsriḡiḡpich iḡuaqsipkaḡaatin. Aullalḡhiñaaguqtutin tutqiksiḡutin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiñniqsuq Jairus-mun niqliq-huni, “Paniuran tuquruq. Iḡaksiatqiḡñiaqnagu iḡisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ḡum tusaaplugu nipliutiniḡaa Jairus, “Iqsiñak; ukpiqsriḡhiñaiḡiñ. Paniuran iḡuaqsigisiruq.” ⁵¹ Tikitñamiḡ tupiḡmun Jesus-ḡum isiquḡitchai iñuich avataagun Peter, John, James suli iḡilḡaam aapaḡalu aakaḡalu. ⁵² Iluqatiḡ iñuich qiaplutiḡ kiñuvḡugaat iḡilḡaaq. Jesus nipliutiniḡai, “Qianasi. Iḡilḡaaq tuquḡitchuq, siñiksiñiaqtuq.” ⁵³ Iluqatiḡ mitautiḡiasigaat iḡisimaplugu aḡnauram tuquḡlḡa. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuḡḡuḡniḡaa, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Iḡilḡaaq iñuutqiḡñiḡisuq makitluniasiiñ tavrakṇatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiḡisuq aatchuquplugu niqiksraḡanik. ⁵⁶ Aḡayuqaak quviḡutchaḡniqsuk. Aglaan Jesus-ḡum uqa-quḡiñniḡik kisumun taavrumiḡa atuumaruamik.

Jesus Aullaqtikai Qulit Malḡuich Maliguaqtini

9 ¹ Jesus-ḡum katipkaqamigich qulit malḡuich maliguaqti-ni saḡḡiksriñniḡai anitchitḡlasiplugich irrusiḡḡuḡnik suli mamititchitḡlasiplugich atniḡñautinik. ² Taatnaanikami tuyuḡiniḡai quliaq-tuaḡiaquplugich aḡaayuqautaanik Agaayyutim suli iḡuaqsitquplugich atniḡñiaqtuanik, ³ niqliqhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ iḡiularim puukataḡanik unniñ niqiksrapsiñiḡlu unniñ maniḡ-miḡlu naagaqaa atnuḡaatqiutiksrapsiñik. ⁴ Kisupayaam akuqtuḡpasi nayuutiyumausi taavrumani inaani aullagñiaḡapsiñunaglaan taavrumakḡa. ⁵ Iñuich nani akuqtuḡitpasi unitchumagiksi taamna nunaqqiq aasii ipsuktuglugu apyuq isigapsiñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinḡiñun akuqtuḡiḡisilaḡatnik tusaayugaḡiksuamik.” ⁶ Maliguaqtit aullaqamiḡ iglauniqsut nunaqqiurapayaatigun quliaqtuqhutiḡ tusaayugaallautamik suli mamititchiplutiḡ iñuḡnik nanipayaaq.

Herod-ḡum Qanuḡviiḡa

⁷ Herod-ḡum, aḡalatauruam Galilee-mi, tusaaniḡai iluqaisa Jesus-ḡum savaaḡi. Tupaḡaniqsuq atakkii iñuich uqaqhutiḡ John Paptaaqtitchiri iñuḡuḡiḡiḡiḡiḡu, ⁸ iḡlanich uqaqhutiḡ Elijah sagviḡiḡiḡiḡu, iḡanḡitsu-

li uqaqhutiŋ sivuniksriqiri injilgaaqnisaq iñugutqinñiplugu. ⁹Herod nipliqsuq, “Uvaŋa John niaquiqsitağa, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsrağikkaga tamatkunuuna?” Taatnamik iłitchuğisurñigaa Jesus kisuutilaana.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Añutinik

¹⁰Uqqiraqtit utiqamiŋ uqautigaat Jesus iluqaanik savaağikkagmik-nik. Uvvaasiñ aullaqatiginigai kisiitnik nunaqqianun Bethsaida-m. ¹¹Iñugaağruich tusaakamitruŋ malinñigaa. Jesus-ñum pağlaplugich uqautinigai añaayuqautaanik Agaayyutim, suli iħuqsiplugich tamatkua ikayuğnaqtuat. ¹²Unnuksraaqhuni siqinñiq nipipman, qulit malğuk maliguaqtit utlañnigaaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyuğikkich iñuich nunaqqiuranun suli nautchiivilinñun nullagñiurağiaqulugich suli niqik-srağiaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” ¹³Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksrañitnik.” Tamatkua kiunigaa, “Uvva piqağaluaqtugut tallimanik qaqqianuranik suli malğunñik iqalugauraanik. Tauqsigiaquvisigut niqiksrañitnik iñugaağruich?” ¹⁴Añutit 5,000-siyuñnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvititchigik malğukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵Maliguaqtit iñu-payaat aquvitinnigai. ¹⁶Jesus tigunigai tallimat qaqqurat suli malğuk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilañmun quyyatigiplugich. Avguağai qaqqut iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtimiñun autaagutigitquplugich iñunñun. ¹⁷Iñuich niğiniqsut niğisuiğataqhutiŋ. Tavra maliguaqtit immiğ-ñigai qulit malğuk aguupmaich iłakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-ñum

¹⁸Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisinñuqhuni maliguaqtaiñ utlañnigaa. Jesus-ñum apiqsruğnigai, “Kisuunasugivatña iñuich?” ¹⁹Maliguaqtaiñ kiugaat, “Ilañisa uqağigaaat John paptaaqtitchiraunip-lutin, iłanisasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutiŋ sivuniksriqiri injilgaaqnisaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰Jesus apiqsruğnigai, “Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitña?” Peter-m kiunigaa, “Ilvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauruq.”

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqułiksranılı Añipkakkaułiksranılı

²¹Jesus-ñum iñiqtillapiagnigai uqautigitquñitluni kisuutilaagmiñik kimununniiñ. ²²Uqautipsaagnigai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukñinisa agaa-yuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtitkisigaat ayaglugulu Iğñina Iñuum tuqulluguasiñ. Aglaan piñayuakkun uvlut añipkakkauğisuruq.”

²³Iluqaisa nipliutinigai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtaksra-gigaa pisułi, iqsrutilugu sannigutani uvlugağikpan aasii maligluña.

24 Atakkii kia iñuum anniginiagumiuj iñuulli tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymuiuj iñuulli piqutigiluja piñnakkisiruq ilumun iñuulligmik. 25 Iñuum piñnaktaagihinaugaluagaa suurapayaana marruma nunam aglaan tammautigisigaa iñuulli. Sakuugurağniaha sumun atuğumiñaitchuq! 26 Iłapsi kanğugivalukkaatna ilisauttitkalu sivuğaatni iñuich suksraqañtchuat Agaayyutmik. Taatnatun Iğñinan Añutim kanğugigisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiğuni ipqitchuanik isağuliñnik. 27 Iłumun nipliutigipsi, Iñuqaqtuq ilañitñik uvani makitaruat tuqunaiñğamij qinğigniatuanik Agaayyutim añaayuqautaanik.”

Jesus-ğum Atlanğuqtilha

28 Akunniqsaanjanikman Jesus-ğum kayuñiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimigaamun agaayutyahuni. 29 Agaayupkaqtugu qinñana atlanğugniqsuq atnuğaanılu qivliqisirauraqhutij. 30 Tavrakñatchiaq malğuk añutik uqaqatiginigaak Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu 31 aasiin qinñanak qaummagıllanğniqsuq. Uqaqatiginigaak Jesus tuqqutaułiksrağun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. 32 Peter-lu piqataılu siñinjalilłapiagñisut, aglaan itiqamij tautuñigaat Jesus kamanałhagun qichaqatigiplugu malğuk añutik. 33 Añutik unitkaqspmatku Jesus Peter-m nipliutinigaa, “Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvaniııiqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Mosesmun suli atautchimik Elijah-mun.” Iłisimanjitkaluağniğaa uqağikkani. 34 Peter uqaqtıltugu nuviyam qulanıutignigai; maliguaqtai iqsitchañnisut nuviya qulanıutipman. 35 Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Iğñiga piksraqtaagıkkaga; naalağniyumagiksi.” 36 Uqağuiqman Jesus kisiñğugniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaiñ uqaqtigijinñigaat kisumunniin tautukkaqtij.

Jesus Iłuaqsiptaiñiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiqłuliñmik

37 Uvlutqikman Jesus-lu piņasutlu maliguaqtai atqaqamij qimigaamiñ inugiaktuat iñuich paagñigaat Jesus. 38 Iñuk nipliğniqsuq akunğatniñ inu-gayaat, “Iłisautrii, tautullaguj iğñiga, tarra iğñituaługa. 39 Irrusiqłuum aňalatmani kapyaaqsiñiqsuq. Ilaa qilurağallapiagaqtuq suli innuliqiaqsiruq qanıgmigun. Irrusiqłuum atniaqtuiñaga suli unitłaiqługu. 40 Uqapsaagaluagıtka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiqłuk aglaan anıpkalğuiññigaat.” 41 Jesus kiusriñiqsuq, “Ukpıqutaiññiaqpat ilipsitni. Naagasuli killukuaqmıusi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksrağivisi? Qanutunaglaan iğlutuqtigiraksrağivisi?” Tavrani nipliutinigaa iñuk, “Uvuñautisaqsıunjata iğñiğin!” 42 Nukatpiagruum utlautılhani irrusiqłuum

ulḡuqsraaqtinnigaa nunamun qiiqsruqtitkaqsiplugu. Jesus-ḡum iḡiqtig-nigaa irrusiqḡuk aasiḡn mamititlugu nukatpiaḡruk utiqtitlugu aapananun. ⁴³Iluqatin iḡuich quviḡusuutiginiḡaat kamanaqtuaq sanḡigikkaḡa Agaayyutim.

Jesus-ḡum Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksrani

Iḡuich quviḡusuktitlugitsuli Jesus-ḡum savaaḡikkaḡanik nipliutiniḡai maliguaqtini, ⁴⁴“Piiguḡniaqnagu una uqauttutiginiakkaḡa ilipsit-ḡun! Iḡḡiḡa Iḡuum aachtuutigikkaḡisiruḡ iḡuḡnun tuqqutqulugu.” ⁴⁵Aglaan qanuutautilaḡa uqautigikkaḡan iriqsimaniqsuḡ maliguaqtai-ḡiḡ. Taatnaḡlugu kaḡiqsiḡuiḡḡiḡaat. Taluqsraqhutinḡ apiqsrulḡuiḡḡiḡaat taavrumuuna.

Kiḡa Kamaḡniqsrauva?

⁴⁶Maliguaqtit qapiqtaiḡitraaqsḡiḡisut nalliqtinḡ kamaḡniqsraupma-ḡaan. ⁴⁷Jesus-ḡum ilisimanigai isummatilaḡat. Qiḡḡuaḡniḡaa ilḡiḡaaq inillakḡugu saniqqamiḡun ⁴⁸nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuḡumiḡ ilḡiḡaaq pisigilḡa tavra akuqtuḡaḡa; suli kisupayaam akuqtuḡumiḡa akuqtuḡisipmigaa taamna tuyuḡirigikkaḡa. Iḡuk kama-naiḡḡiḡsrauruḡ akunnapsitḡi ilaa kamaḡniqsrauruḡ.”

Akitḡaqtuḡtingitchuaq Uvaptiknun Iḡagillapiaḡikput

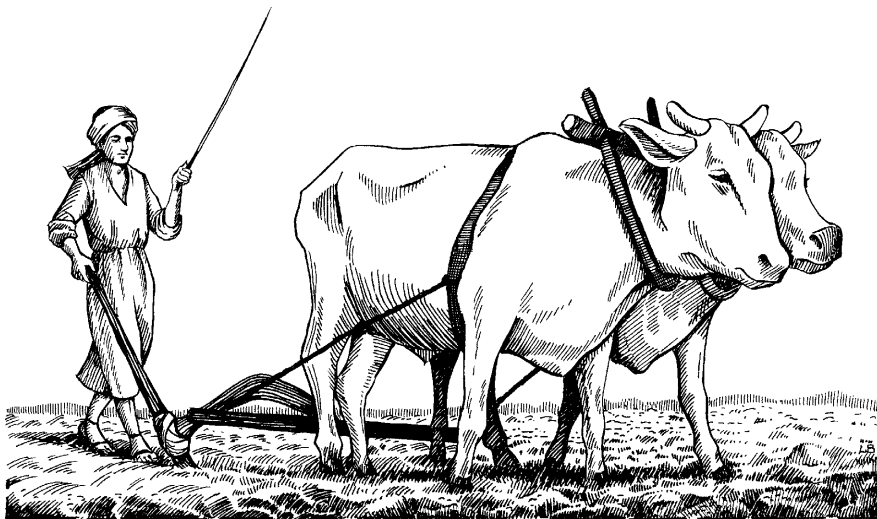
⁴⁹John nipliḡsuḡ, “Ataniḡ, tautukkikput iḡuk anitchiraḡaqtuaḡ irrusiqḡuḡnik atuḡlugu atqiḡ. Iḡiqtigikput atakkii uvagut ilaḡiḡitḡlugu.” ⁵⁰“Nutqaqtinniaḡaiḡsiḡuḡ,” Jesus-ḡum nipliutiniḡaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiḡapayaḡ akiḡiḡiḡisunḡitchuaq ilipsitḡik ilipsitḡuḡtuḡuḡ.”

Iḡaḡisa Samaria-ḡmiut Akuqtuḡunḡitchaat Jesus

⁵¹Jesus-ḡum ilitchuḡikamiḡuḡ utiqtuksrauḡi Agaayyutmun isum-miḡḡiḡsuḡ Jerusalem-mugukhuni. ⁵²Iḡlauḡiḡmiḡi tuyuḡaḡniqsuḡ uqqiraqtinḡnik sivumiḡi nunaqqianun Samaria-m itqanaiyautitqupluni tukkuksraḡmiḡiḡ. ⁵³Aglaan iḡuich tarani akuqtuḡiḡḡiḡaat atakkii Jerusalem-muḡḡiaḡhuni. ⁵⁴James-ḡum suli John-ḡum, maliguaqtikkiḡ, tautukamitku taamna nipliutiniḡaḡ, “Ataniḡ, qiḡḡuaḡvisiguk ikniḡmik qilḡḡmiḡ piyaḡquityaqulugu tamatkuniḡa?” ⁵⁵Jesus-ḡum kiḡiaḡlugu iḡiqtiginiḡai. ⁵⁶Aasiḡ Jesus maliguaqtaiḡu iḡlauniqsut atlamun nunaqqiuramun.

Iluqnaunḡitchuat Maliguaqtit

⁵⁷Iḡliḡtaulḡimikni iḡuum nipliutiniḡaa Jesus, “Malikkisigikpiḡ napmupayaḡuḡvich.” ⁵⁸Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Kayuqtut sisiḡaqtut, suli tinḡmiurat

(Lk 9.62)

siłami ugluqaqhutij, aglaan Igñiņa Iñuum iniksraitchuq minguiqsiag-viksrağmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ğum atla iñuk nipliutiniğaa, “Maliņņa.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniiq, sivullilugu ailaņa iluviğiağlugu aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ğum kiuniğaa, “Ki, tuqunaruat iluviğlitruņ tuquruağikkaqtij. Aglaali ilvich quliaqtuağiağiñ aņaayuqautaanik Agaayyutim nanipayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk niqliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivullilugu qiniğuiqsaagiğlagich ilagikkatka.” ⁶² Jesus-ğum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunniuqtuaq kinjanğatigalugu atuğumiñaitchuq sumun aņaayuqautaanik Agaayyutim.”

Jesus Tuyuğigai Maliğuaqtit

10 ¹ Kiñuagun taavruma atanğuruuq piksraqtuq piņasukipiaq qulit malğunnik iñunnik tuyuğiplugich malğullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaqqipayaanun tikitchağumakkağmiñun. ² Jesus-ğum nipliutiniğai, “Katitaksraqtugaluqtuq aglaan savaktit katitchiruksrat ikittut. Injqsruğumausi atanğanun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiivijmiñi. ³ Aullałhiñaurusi. Tuyuğiniagipsi ipnaiyaatun liilaa akunğatnun amaqqut. ⁴ Aullautriñiaqasi manikuviuramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtaułapsitñi nutqaaqtuğniaqasi kisumununniiñ. ⁵ Supayaami isignigupsi tupigmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiuñ iñuiñun uumani tupigmi illi.’ ⁶ Iñuk tavrani iñuuniagniqpan piqpaksriłuni tutqitutmik, taamna tutqiuñ ittuiñağisiruq ilaani. Aasiñ taatniinginiñnikpan taamna tutqiuñ utigisiruq

ilipsitñun. ⁷Nayuutiyumausi taavrumani tupigmi nigilusilu imigusilu qanutchipayaamik aatchuqpasi, atakkii savakti akiliusiaksraqtuksrauruq. Nuktagniaqasi tupigmiñ atlamun. ⁸Supayaami nunaaqqimukkupsi paglakpasi nigiyumausi payugutaatnik, ⁹mamititchilusi atnigñaqtuanik taavrumani nunaaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruuq ilipsitñun.’ ¹⁰Aglaan nunaaqqimukkupsi nani iñuich paglanjtpasi nipligumausi tumitchaani, ¹¹‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktu-gisigikput; aglaan itqagiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹²Uqautigipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunjugit-lukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtai aullağniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iñaitñi

¹³“Nakliuñ, Chorazin-nağmisi! Nakliuñ, Bethsaida-ğmisi! Savaaqağaluaqtuña iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qiniikkasi savaañuniqpata Tyre-milu Sidon-milu injilgaan-imma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuğaagutiñ sulii agramun aquvillutiñ qiniqtillugu taavrumuuna mumiñiqtiñ kil-luqsautmikniñ! ¹⁴Atanniivium uvluani iglutuyunaitlukkisiruq ilipsitñi ukunakña Tyre-miñlu Sidon-miñlu. ¹⁵Ilipsitñunlu Capernaum-misi! Kamağnasugivisi qilañmunaglaan? Iktaugisirusi anasiñjuqsagviñ-mun!” ¹⁶Jesus nipliutiniğai maliguaqtini, “Kisupayaam naalağnikpasi naalağnisipmigaaña, sulii kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaaña, sulii kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmigaa taamna tuyugirigikkağa.”

Jesus-ñum Maliguaqtai Utiğniqsut

¹⁷Piñasukipiaq qulit malğuich iñuich utiqamiñ quviasullapiagñiqsut nipliqtuñ, “Ataniiq, makua irrusiqłuichunniñ tupigirağigaatigut tilikaptigiñ anitquplugich atuqługu atqin!” ¹⁸Jesus-ñum kiuniğai, “Tautukkiga tuungaq atqaqman atriplugu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹Naalağniłlagitchi! Sañniksritkipsi tutmatlasiplusi nimigianik putyuu-tiliñniglu akimatlasiplusilu sañjianiñ piyuaqtigikkapsi. Sulii tamatkua atniğumiñaitchaasi. ²⁰Quviatchautiginagu irrusiqłunñun tupiginiłusi aglaan quviatchautigitluksiun atigikkasi aglausimaagñilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹Taavrumani Ipqitchuam Irrutchim quviatchaktinnigaa Jesus sulii uqaqtitlugu, “Aapañ, atanguruatiin qilañmi nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitiñ puqiitchuanun sut iriqsamaruat puqiksuanin ilisimaruaniñlu. Aa, Aapañ, taamna sivunnigikkan quviagigiñ. ²²Aapaa qaitchigaaña sañjpayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iğniğuruam kisuupiaqtilaaña

aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniin nalugaa Aapauruam kisuu-tilaana aglaan Igñiguruam, suli tamatkua Igñiguruam sagviutisukkani Aaparuumik.”²³ Jesus-ñum kiñiaqamigich maliguaqtini nipliutiniñai kisijñuutiplugich, “Quvianamiurusi atakkii inuurusi taututlasiplusi atuumaruanik!²⁴ Uqautigipsi, Inugiaktuat sivuniksriqirit suli umialgich tautugummiugnigaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulguittlugu, suli tusaayummiuqlugu tusaakkaqsi aglaan tusaalguittlugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ğmiukun

²⁵ Iļisautrim maligutaksranik utlaklugu Jesus uuktuağunñigaa apiqsruqtaqlugu, “Iļisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma isuitchuamik inuufigmik?”²⁶ Jesus-ñum kiuniğaa, “Qanuğmi maligutaksrani aglaksimaaqpa? Qanuq agliqliplugu iļisauttutigirağiviuñ?”²⁷ Anutim kiuniğaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ inuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu inuuniaqatin ililugu iliptun.”²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna inuuniağuvich inuugisirutin.”²⁹ Aglaan agla-liqirim nalaunjanasugniaqhuni inmiñik apiqsrulgitcaa Jesus, “Kiña inuuniaqatigivigu?”³⁰ Jesus uqaaqtuagaqsirug, “Iļaatniguuq inuqağ-niqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iglauñaan tigliñiaqtit aņallaqluñnigaat atnuğaiqlugu karuklugu unitluguasiin tuqułhiñaagutuuaq.³¹ Agaayuliqsuptuuq igliğmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna inuk apqusaahñiñağniğaa igluagun tumitchaam.³² Ikayuqtiptuuq agaayyuvikpañmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiiñ tautukamiuñ taamna inuk apqusaagmiñiğaa igluagun tumitchaam.³³ Aglaan Samaria-ğmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumuñ aņallaqluktamun, aasiiñ tautukamiuñ ilunñugiliutiplugu.³⁴ Utlaklugu kuvviquiniğai uqsruğutmik wine-miglu killiñağniñi aasiiñ mamitaqlugich. Taatnaanikami iļiñiğaa taamna inuk natmaksigviurağmiñun nullagvinmuutiplugu qaunagiaqsipluguasii.³⁵ Uvlutqikman manniñiğaa malğunñik nullagvium inua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaaglun akiļiğisigiga qaunaksriļipkun ilaanik akiqsruutiqağniğupkiñsuli.’ ”³⁶ Jesus-ñum apiqsruğniğaa iļisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkunuuna piņasutigun? Nalliat inuuqatauva taavrumuñ inuñmun aņallaqlukkauruamun tigliñiaqtitigun?”³⁷ Aglaliqirim kiuniğaa, “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.” Jesus-ñum nip-liutiniğaa, “Taatnatun inuuniağiñ.”

Jesus-ñum Isiqattağvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtiniļu iglautuiñaqhutij tikiññiqsut nunaqqiuramun. Ağnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaağniğaa kiñuniğmiñun.

³⁹Aasiñ aniqatiqaǵniqsuq atiqaqtuamik Mary-mik. Aquptaaqhuni isigaiñ sanigaatnun atanguruam naalaqtuaǵniǵaa ilisautripman. ⁴⁰Aglaan Martha alapisrautiqaǵniqsuq suraksraǵayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautiniǵaa, “Ataniiq, sugiñtipiun aniqatma kisivripkaqmaña? Uqauttuun uvuñaqulugu ikayuǵiaǵluñ!” ⁴¹Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴²Aglaan atasiq piitchuillapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisañat ilaaniñ.”

Jesus ilisautriruq Agaayulikun

11 ¹Ilañatni uvlut Jesus agaayulgiñniqsuq kisiñjuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ilisauttutigit qanuq agaayuliksraptiknik John ilisautripmatun maliguaq-timiñik.” ²Jesus nipliutiniǵai, “Agaayugupsi itnaǵusi, ‘Aapata: Iñupayaq nunami kamaksrili ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiiñ. Aullaǵniili aᅇalatchiñhiñ iñupayaanik. ³Aatchuqtigit uvlugaǵikpan niqimik inuǵikkaptiknik. ⁴Natqigutiluta killuqsautiptiknik natqigutrisimaaqmatun savamaqᅇuutriruanik uvaptiknun. Sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuᅇimun.’ ” ⁵Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iᅇapsisamma utlakkayaǵaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘Iᅇaurañ, simmiliaksraǵuktunᅇa piñasunik qaqqianik. ⁶Iᅇauraaǵa iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchunᅇa niǵip-kautiksrañanik.’ ⁷Iᅇaurañan kiunayaǵaa tupqum iluaniñ, ‘Iᅇaksianañ! Talu kilusaaniktug. Qitunǵatkalu uvañalu nallaaniktugut. Makitchunᅇitchunᅇa aatchuǵiaǵutin.’ ⁸Uqautigipsi, una makitchunᅇitkaluaǵuni aatchuǵiaǵlugu qaqqumik ilauraaǵiñhagun, makitchumiñaqtuq aatchuǵiaǵlugu inuǵikkañanik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni. ⁹Taatnamik nipliutigipsi, Inᅇiǵupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu aᅇmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰Atakkii kisupayaq apiqsruqtuaq akuq-tuigisiruq, sulii pakaaqaquq paqitchigisiruq, sulii talu aᅇmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹Uvva kisupayaam aapauruam aatchu-ǵayaqpaunᅇ iǵni nimigiñamik iniqsruqpani iqaluktuǵukhuni? ¹²Naagaqaa aatchuǵayaqpaunᅇ putyuutiliñmik iniqsruqpani manniksuǵukhuni? ¹³Pigiitchaluaqhusi ilisimaragigiksi qanuq aatchuñiksraqsi nakuuruaniq qitunǵapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuaq aatchuñiñapiaqtuq Iᅇqitchuamik Irrutchimik tamatkununᅇa iniqsruqtuanun inᅇmiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴Jesus anitchiñiqsuq irrusiqᅇunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqᅇuk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quvigut-

chaŋniqsut ¹⁵ aglaan ilaŋich nipliŋhutinj, “Beelzebul-ŋum, aŋalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa saŋŋimik anitqataitlasiplugu.” ¹⁶ Atlat uuk-tuağukługu Jesus apiqsruğniğaat savaaqaquplugu quviqnaqtuamik ilitchuqputaulugu Agaayyutmun tuyuğitilaanjanik qilaŋmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ŋum ilisimanigai qanuq isummatiqat. Nipliutiniğai, “Iñuich nunaaqkpaŋmi akikŋautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanğuviich aviksimagumiŋ suksraunğigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuunğaum irrusiqłunji avgumagumiŋ akikŋaqtuutilutiŋ avatmun aŋaa-yuqautaa isukñiñiaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagnipłuna irrusiqłunjik atakkii Beelzebul qaitchipłunaguq saŋŋimik savaaqatlasipluna taat-natchimik. ¹⁹ Anitchirağaguma irrusiqłunjik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinich atanniqsuqtiginiagi-si ilisimanaqsilugu killukuapiagataqtilaaqsi. ²⁰ Aglaan anitchirağaqtuŋa irrusiqłunjik Agaayyutim irrusiłlautanagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniñjaniktilaana aŋaayyqautaa akunnapsitni.” ²¹ “Saŋŋiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²² Aglaan saŋitłuktuam aŋuyakługu akiilikamiuŋ aullautirağigai satkui tunŋavigikkani, avguqługich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqatauŋitchuaq uvamni akikŋautirurq uvamnun, sulı iñuk katitchiqatauŋitchuaq siamitchiñhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñuŋmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nuna-kun pakakhuni miŋguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinjtñamiuŋ nipliqsuq, ‘Utiğniaqtuŋa tupiğmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulı iħuaqsasimapluni. ²⁶ Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malğuiç irrusiqłuich pigiitłuktuat iŋmiñiñ. Isiqhutiŋ iñuuniagniqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiitłunjiqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiagataqtuq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutiniğaa, “Qanutun quvianaqtigiva ağnaq iğñiruaq ilipnik sulı miluktitulit!” ²⁸ Jesus-ŋum kiuniğaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim aasiñ tupigiplugu!”

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñaaqsipmata Jesus uqaqsiniqsuq, “Iñuich uvlupak pigiitchuŋuruat qiniğuktut quviqnaqtuamik savaamik ilitchuqputaulugu kisuutilaamnik, aglaan qiniğumiñaitchut taatnatchimik. Qiñiñhiñagisigaat quviqnaqtuq savaaq atupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Iğniña Iñuum ilitchuqputauniaqtuq iñuŋnun marrumani uvlumi, atriplugu sivu-

niksriqiri Jonah ilitchuqputauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluani atanguruam agnam agqisuam unallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqusuq unasiksuamiñ naalagnityaqhuni Solomon ilisautripman puqiumigun. Atanji, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluani iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmikai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqinñiqsut mumikhutin killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtuaqatħa. Atanji, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimum

³³ “Kia-unniñ ikitnamiñ naniq iritlaitħaa naagaqaa ilitlaitħaa ataanun utkusium aglaan ilirağigaa naniqagvinmun. Iñuilli qinñumagaat qauma isigumiq. ³⁴ Iri nannisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qinñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. ³⁵ Qaunagititchi qaumaruaq ilupsitñi taaqtuanitchumuq. ³⁶ Iluqani timin qaummaagikpan, ilaᅇa taaqtuamiᅇuᅇaqani, qaummaagikkisuruq iluqaani, atriᅇugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ᅇum Upyaktuğai Ukpiᅇᅇuaqtit

³⁷ Jesus uqaᅇaiqman, Pharisee-ᅇuruam aiyugaagñigaa niğiyaqtuaquplugu. Malikᅇugu nayummagatağniqsuq tamaᅇa niğiaqsiᅇuniyasiñ. ³⁸ Pharisee-ᅇuruuaq atlasuktuq ilitchuğikamiñ Jesus-ᅇum igğunᅇisilaᅇat argaᅇiñ niğigaluaqani. ³⁹ Atanguruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-ᅇuruasii, salumapkairusi qaᅇhiᅇaᅇitñik qallutipsi suliq puggutapsi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuᅇimik suliq pigiiliqiᅇimik. ⁴⁰ Ukunani ilisağunğitchalukku. Agaayyutim iᅇiqtagigik iluqaanik qaᅇaᅇu iluual. Taatnatuntuuq iᅇiqtagigik iᅇuum timaalu isumaalu. ⁴¹ Aatchuutigisiᅇu immaᅇat qallutipsiᅇu puggutapsiᅇu nagliᅇnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaaq salumagisuruq sivuᅇaani Agaayyutim. ⁴² Nakᅇuᅇ Pharisee-ᅇuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuuğutinik naurianik. Naagatai iᅇuᅇnik aᅇalatchitlaitħusi nalaullugu suliq piqpaksriᅇiᅇitᅇulisi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra suliq qulikuruksraupmisi. ⁴³ Nakᅇuᅇ, Pharisee-ᅇuruasii! Qiᅇiᅇusaagaqtusi aquppiutağiksaanun aquvitᅇulisi ktrağvinñi suliq pağlatqusuursu kamagilusi tauqsigñiağvinñi. ⁴⁴ Nakᅇuᅇ, [ukpiᅇᅇuaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitᅇutchiᅇniᅇilaanik iluviᅇnik iñuich pisugvigikkaᅇitñik qaᅇatigun naluplugich.”

⁴⁵ Iᅇaᅇata ilisautrit maligutaksranik nipliutinigaa, “Iᅇisautrii, taavrumiᅇa nipliqaᅇich upyaktuᅇiptiguttuuq.”

⁴⁶ Jesus-ᅇum kiuniᅇai, “Nakᅇuᅇ, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmiᅇagigisi kiviᅇpqaqtagnaqtuanik aglaan ilipsi isatᅇaitħisi argagikka-

si ikayuutigisuglugich natmanun. ⁴⁷Nakhiuñ! Iñiqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunurjaami sivuniksriqiripayaanun sivulliağikkapsi tuqqutağikkañitñun. ⁴⁸Taatnaqapsi anjiquatupmiasi, aasisuli ihuagigiksi tamanna savaagikkañat sivulliağikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluvinjitñik. ⁴⁹Piqutigiplugu Agaayyun nipliğñiqsuq puqilğimgun, ‘Tuyuqagisiruñ sivuniksriqirinik uqqiraqtinigli iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilğitchaich ilañich suli piyuaglugich atlat.’ ⁵⁰Taatnaqhutin Agaayyutim anasiñjuqsagisigai iñugikkañi pakmapak iñuauqtuñhatigun iluqarjitñik sivuniksriqirinik aullağniñhaniñaglaan nunam, ⁵¹aullağniiplutin tuqqutauñhaniñ Abel-ñum tuqqutauñhanun Zechariah-m, tuqqutauruam akungakni tunillağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiñjuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵²Nakhiuñ, ilisautrisii maligutaksranik! Kanjqsitłaitkiksi Agaayyutim uqałha uqqiraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atriquqtusi iñuñmik anmautiqaqtuaq Agaayyutim anayyuqautaanun aglaan anmanitługu. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqsuğmiplugich tamatkua isignuraqtuat.”

⁵³Jesus aullaqsiyman tavrakña aglaliquirit suli Pharisee-ñuruat naipiqtuaqsiññaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴pisagisukługu uqaqpan nalaungilluni.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtuñiq

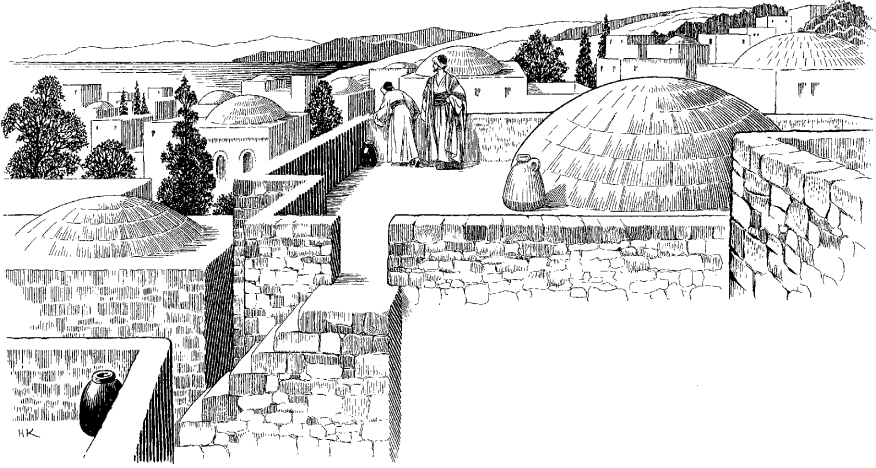
12 ¹Iñugaagruich kativiiñaqhutin tatrutivaitłutin tutiliqatautiniq-sut. Jesus-ñum nipliutiqaagñigai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniñ Pharisee-ñuruat, ami ukpinquağutaatniñ. ²Qanutchipayaaq matukkauruaq matuigisiruq, suli iluqani iriqsimaruaq ilitchuğipkakkauğisiruq. ³Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusağnağisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukuvich inaurami nipitusiluni uqautaugisiruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴“Uqautigipsi, ilauramañ, iqsiginagich tamatkua tuqqutchirağaq-tuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutin pigiitłuktuamik. ⁵Urriqsutiniağipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiuñ Agaayyun tuqupkainjanikami analatchiñiqaqtuag anasiñjuqsagvinmuktitchitłapluni. Ukpigisitña, ilaa taluğiraksrağigiksi. ⁶Tallimat tinmiurat tunitłaiññiqpat malğunñun maniuaraññun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinmiuraq piiguumanjit-cha. ⁷Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaaqtut. Taatnamik iqsiñasi, akisutluktusi iñugiaktuaniñ tinmiuraniñ.

Uqağihalu Piiłaagihalu Christ-mik

⁸“Nipliutigipsi, Kiña nalupqinağuni uqaqpan sivuğaatni iñuich pigiñiluni uvamnun, Iğñiñan Iñuum nalupqinağilugu uqağigisipmigaa

(Lk 12.3)

sivugaatni isaġuligikkañiñ Agaayyutim. ⁹Aglaan kia ayakpaña sivugaatni iñuich Igñiñan Iñuum ayakkisipmigaa sivugaatni isaġuligikkañiñ Agaayyutim. ¹⁰Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqaġniġuktaqtuaq Igñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqaġniġuutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹Iñuich uqaqsittaagviñmuutikpasi sivugaatnun atangich suli aňalatit, isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaġniaqtilaapsitñik. ¹²Atakkii tavraġuqpan Ipqitchuam Irrutchim iļisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³Iñuk iñugaaġruñniñ nipliġñiqsuq Jesus-mun, “Iļisautrii, uqauttuuñ aniqatiga aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaġikkañi.” ¹⁴Jesus-ñum kiuniġaa, “Añuun, atanniqsuqtauyumiñaitchuña avguitlašiluña suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵Nipliġñiqsuq iluqañitñun, “Munaġititchi siqñaktualıġmiñ! Atakkii suuraġaiksialuaġumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuukliġmik.” ¹⁶Tavralli Jesus-ñum uqautiniġai atrikusautmik, “Iļaatniguuq iñuqaġniqsuq umialguruamik. Nunaña nauqpauraqhuni kpraksranik. ¹⁷Isumaasiniqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuġisivik? ¹⁸Itnaġisiruñaliqaa,’ uqaġniqsuq iñmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaġvitka aasiñ nappaiñuñ añitluktuanik. Tavruña tugvaġisigitka nauriaġikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹Taatnaanikkuma nipliġisiruñu uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suuraġayaanik inuġikkaqnik iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniagiñ qaġalutin niġiļutin imiġutinlu. Quviasuġiñ!’

²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnua-mi tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’ ²¹ Jesus niplipsaagniqsuq, “Taatna ittuq tugvairuani umialguti-ksranik injmiknułhiñaaq aasriiñ suksraitłutinj Agaayyutitjaqtauruumik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ŋum nipliutitqinjñigai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaa-luquñitłusi iñuułigmik, sumik niginiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuğaagniaqtilaapsitñik. ²³ Iñuułiq pitłuktuanjuniqsuq niqimiñ, suli timi pitłuktuanjuruq atnuğaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchitłaitchut naagaqaa katitchitłaitchut, suli sigłuaqanjitchut tug-vağviksramiknik. Naagatai Agaayyutim nigipkağagigai! Akisutluktusi tamatkunakña tijnmiłunñiñ! ²⁵ Iłapsi iñuułi takłiłaalguitchaa isumaa-luutigilugu. ²⁶ Añalatağilguiññigupsin suu-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuğarrit-łaitchuat injmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuğaallautat pigigaluaqługich atrinjitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuğaqaatlakpagich nauriat—ivgich illakhutin uvlupak aasiñ ikipkaqługich uvlaakun—atnuğaatlukkumiñaiññiqpasi? Aatai, ukpiqsriłikiññaqpat! ²⁹ Isumaalukasi nigiliksrapstñik imiliksrapstñig-lu. ³⁰ Atakkii ukpiñaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqağaqtu tamatkuniña. Aapagikkapsi ilisimagaa inugikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqağilugu Agaayyun añalatchiruaq nalaunjaruanjupluni umialik-tun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inugikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilañmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasi, atakkii aapagikkapsi qilañmiittuam aat-chuğukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusrił. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailługuasiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi inniaqtuq mani-qağviqaqmatun piunğigumiñaitchuamik. Tugvaqsuñ umialgutiksraqsi pakmuña piyaquğumiñaitchuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumi-ñaitchait suli qupilğut piyaquğumiñaitługich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyağumausi savautriłipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqqiruat añaayuqağmiknik utiqsağumaruumik katchuutiruat nigiqpagviatniñ. Tikiłłuni katchaktuqpan añaautinayağaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuqağ-miñ paqitpatinj itqumalutin suli itqanaiłlutinj utiqpan. Naalağnisitchi, Añaayuqaq saalisagisiruq aquvitillugich aasiñ payuglugich. ³⁸ Qanutun

quvianaqtigivat Ataniġmin paqitpatin piħhiñaagugutin agqiġsiġniqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹Nalupqiginjitchiksi taamna, tupqum iñuan ilisimagumiuj tigliñniaqtim tikiumaliġksraña isiqtinayaitġhaa tupiġikkagmiñun. ⁴⁰Ilipsipsuq, taatnatun piħhiñaaruyumausi, atakkii Iġñiña Iñuum agqiġisuruq sassaġniġmi niġiuginjisapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaithuaq Savakti

⁴¹Peter nipliġniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴²Atanġuruam kiuniġaa, “Uqallaglaña tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuqañata iglauġiġmiñi qaukħiġutikkana atlat, savaktit niqiġsritquplugich piñaqsikpan. ⁴³Quvianamiuruq taamna savakti añaayuqañan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴Iłumun uqautigipsi, Atanġum taamna savakti munaqsriġiutiniaġaa iluqaitñun suuraġmiñun. ⁴⁵Aglaan taamna savakti qaukħiġutikkana isummigñiġumi, ‘Añaayuqaġa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiġaqtuaqsilugich atlat savaktit aņutit aġnatlu, suli niġiaqsiluni imiliġunił, ⁴⁶tavrauvaali añaayuqaña utiġisuruq niġiuginjisillugu kilikkaluaqnaġulu. Uuma atanġum piġiġisigaa savagvianiñ piqasiutipkaġlugu tuniqsimaithuanun. ⁴⁷Taamna savakti qaukħiġutikkana ilisimagaluaqtuq añaayuqaġmi pisuħhanik. Aglaan tupiksriñitłuni anasiñņuqsusiaqallapiagñaiaqtuq. ⁴⁸Aglaan savakti naluruq ataniġmi pisuħhanik nalaunñaiłiqiruaġlu anasiñņuqsakkaugisuruq atqunaunġilaa-mik. Iñuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iñuich niġiugvigigisigaat atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluktuaq iñuich niġiugvigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutruruq Aviktuiġmik

⁴⁹“Agqiġsuña nunamun isummitqigiaġlugich iñuich. Agqiġiġa ittuq ikniqsuġmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinñaniksimali. ⁵⁰Akuqtuigisuruña paptaaġutiksramik; qanutun iħuiłliuqtigivik atuumaniħhanunaglaan! ⁵¹Isumavisi aggiutriñipluña tutqiumik nunamun? Qaņaa, aggiutruruña aviktuiġmik. ⁵²Pakmaniñaglaan aņayuqaagiiħ tallimauyumiñ avikkisirut, piņasut akiłliġlugich malġuk suli malġuk akiłliġlugich piņasut. ⁵³Aapa akiłliġiutiniaqtuq iġniġmiñun suli iġniġ aapamiñun; aaka akiłliġiutiniaqtuq paniñmiñun suli panik aakamiñun; aakaruaam akiłliġisigaa ukuani suli ukuañuruq aakaruaani.”

Kaņiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴Jesus-ņum nipliutliġniñiġai iñuich, “Tautukapsiuñ nuviya kanaknamiñ nipliġaqtusi sialuguġniagñiplugu, aasii sialuguġaqtuq. ⁵⁵Ikpigikapsiuñ anuġi uñallamiñ nipliġaqtusi uunaqsniagñiplugu, aasii uunaġuġaqtuq. ⁵⁶Ukpiñņuaqtausii! Iłisimagaluaqtusi siłaksramik qiñña-

ḡagun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiuḡ qanuutauḡha atuumaruam pakmapak?

Atisiqatigiun Akililiqsuqtin

⁵⁷“Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitnik sum nalaunḡatilaanjanik piraksrapsi? ⁵⁸Kia inuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagvinḡmuutilutin, pisuqtilaapni inillaksagumagin agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnaḡitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiin atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikḡiqsuqtinun, aasii aikḡiqsuqtit iligisigaatin isiqtauvinḡmun. ⁵⁹Uqautigikpin, aniyumiḡaitchutin isiqtauvinḡmiin akililaluaḡnagich akiliksrapayaatin.”

Mumigusi Killuqsautipsitniin Naagaqaa Piyaqqugusi

13 ¹Jesus uqaqtitlugu ilanḡich inuich Jesus-muḡniqsut uqautiplugu Galilee-gmiunik Pilate-ḡum tuqqutaḡniik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; auḡilḡ auḡich niḡrutitlu avugiiksitlugich. ²Jesus-ḡum kiunigai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-gmiut killiqirautluḡniplugich atlanin Galilee-gmiuniin tuqqutaupmata taatna? ³Qaḡaa, uqautigipsi, isummitqinḡchupsu mumigusi killuutipsitniin iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴Itqallaksigik taapkua akimiaq piḡasut inuich Siloam-mi tuqqataurat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigin killiqirautluḡniplugich iluqaitniin inuḡniin Jerusalem-miin? ⁵Naagga, uqautigipsi, isummitqinḡchupsu mumigusi killuutipsitniin iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlailaakun Napaaqtukun

⁶Jesus-ḡum uqautinigai uumiḡa atrikusautmik, “Ilaatniguuq inuk asirisuuruamik napaaqtuqaḡniqsuq nautchiivinḡmiin. Asiaqaqmagaqaamiuḡ paqitchinḡniqsuq. ⁷Aasiin nipliutinigaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piḡasuni ukiuni asiaqaqmagaqaḡku taamna napaaqtuq paqitchinḡchuna. Kippuun! Atuqsiḡagaa manna nuna.’ ⁸Aglaan nautchirriqirim kiunigaa, ‘Aḡuun, taatniillagli atatchimi ukiumi. Nivaḡniaqtuḡa avataagun sulii ilḡiqilugu nagguksautmik. ⁹Aasiin asirriḡiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piḡitpan kipiniaḡiga.’ ”

Jesus Mamititchiruq Agnamik Jew-ḡuruat Minguiqsiagviata uvluani

¹⁰Ilanatni Jew-ḡuruat minguiqsiagviata Jesus ilisautriḡniqsuq katragvinḡmi. ¹¹Tavrani itmiḡiqsuq agnaq irrusiqḡuqaqtuq naḡititchiruamik ilaanik akimiaq piḡasut ukiuni. Taatnaḡhuni imupluni isivilḡuilḡniqsuq. ¹²Jesus-ḡum tautukamiuḡ tuḡḡniḡaa inḡmiḡuqplugu, “Agnaaq, atniḡḡautaiqsutin.” ¹³Ilgai argaḡni ilaanun. Agnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴Anjalataan

katragvium ihuaginijnigaa Jesus-ŋum ihuaqsiŋha minguiqsiagvium uvluaani. Tarra uqautinigai iŋuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksrauvat. Aggigagutitchi taapkunani uvluni ihuaqsirautyauqtuŋlusi minguiqsiagvium uvlunilaanani.”
 15 Atanguruam Jesus kiunigaa, “Ukpiŋŋuaqtisii! Iluqapsi pituiŋayaŋaa qunŋi-
 ñi unniñ natmaktini inaaniñ imigiaqtuqtilluguasii minguiqsiagvium uvluaani.
 16 Una aŋnaq kiñuviaŋigaa Abraham-ŋum naagaunniñ tuŋgaum pituksimap-
 lugu akimiaq piñasuni ukiuni. Pituitlaiñniqpigum marrumani minguiqsiagvium
 uvluaani?” 17 Taavruma kiggutaan kanŋutchaktinnigai akilliqsuqtinji, atlat
 iŋuich quviatchakmipkaŋugich iluqaagun quviqnaqtautigun savaanŋigun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

18 Jesus apiqsruŋniqsuq, “Sumik atriaqpa aŋaayuqautaa Agaayyutim?
 Sumik atriligniaqpigum? 19 Ittuq mustard-ŋum nautchiaksrauragatun
 aŋutim nautchiikkaŋatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaqtuqpa-
 ŋuqtuq aasiñ tiŋmiurat siłami ugluliuqhutiŋ akiŋuiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

20 Jesus apiqsrutqinŋiqsuq, “Sumik atriligniaqpigum aŋaayuqautaa
 Agaayyutim? 21 Itnatun ittuq puvlaksautitun aŋnam akarrutiksrauragatun
 mukkaaksramun, iluqani puvlaŋniaŋhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

22 Jesus igligniqsuq nunaaqqisigun suli nunaaqqiuraticun, ilisautripluni
 iñunŋik iglauhiŋmiñi Jerusalem-mun. 23 Ilaŋata apiqsruŋniŋaa, “Ataniiq, iki-
 tuurahiñat anniqsuŋniaqpat?” Jesus kiunigai, 24 “Pisuqtilaapsitni isigniaŋitchi
 amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isigniaŋisigaluaqtut aglaan
 pilguyumiñaitchut. 25 Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichaŋupsu siłataani
 katchaktuŋisirusi talumi suli nipliŋusi, ‘Aŋuun, aŋmautillaktigtut!’ Kiugisigaasi,
 ‘Nalugiga nakitña agqiŋsilaaqsi!’ 26 Tavrali kiugisigiksi, ‘Niŋirugut imiqatigip-
 lutinlu ilisautrikavich nunaaqqiptikni.’ 27 Aglaan niplitqikkisirusuq, ‘Nalugiga
 nakitña agqiŋsilaaqsi. Piiŋitchi uvaŋniñ, iluqasi pigiilqiraarasii.’ 28 Qanutun
 qiatigisirusi tiriŋuulatchiŋugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac,
 suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit aŋaayuqautaani Agaayyutim igitaup-
 kaŋusi! 29 Iñuich agqiŋisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu
 uŋallamiñlu aasiñ aquvillutiŋ niŋiqpagviŋmun aŋaayuqautaani Agaayyutim.
 30 Isummatigillaksiuŋ una, ilasi suvasaŋiŋisasi pakma kamaŋaqsikkaugisirut
 suli kamaŋaŋhutiŋ isumaruat pakma suvasaŋiŋisirut.”

Jesus-ŋum Piŋpaksriŋha Jerusalem-miunik

31 Ilaŋisa Pharisee-ŋuruat utlakkaat Jesus nipliutiŋlugu,
 “Aullaqtuksraurutin maakŋa, atakkii Herod-ŋum tuqqutchukkaa-

tin.” ³² Jesus kiunigai, “Uqautityaqsiuḡ taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqataḡitka irrusiqḡuich suli iḡuaqsiraḡaipḡuḡa atniḡ-ḡaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piḡayyakun uvluk naatchigisiruḡa savaamnik.’ ³³ Iḡliqtuksraupiaqtuḡa tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitchuq Jerusalem-ḡum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutaḡigitin sivuniksri-qirit, uyaḡaḡnik miḡluuqḡuḡiḡlu uqqiraqtit Agaayyutim tuyuḡikkani ilipsitḡun! Qapsiḡiaḡlaan katitchukkaluaḡaḡigipsi atrilugu aqargiq-pak piyaqqutailitniktuaq paiyaḡmiḡik ataani isaqquḡmi, aḡlaan pitchiḡitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkallapiḡniaqtuq suḡḡilla-ḡuḡlugu. Qiḡitqikkumiḡaitchipsitḡa nipliḡviksrapsitḡunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piḡiutiqaḡliuḡ taamna tikitchuaq atqagun atanḡum.”

Jesus-ḡum Mamititchiḡha Atniḡḡaqtuamik

14 ¹ Miḡuiqsiḡvium uvluanu Jesus niḡiyaqtuaḡniqsuq kiḡuḡa-nun sivulliuqtaata Pharisee-ḡuruat. Iḡuich naiqitḡulḡiḡḡaḡat. ² Iḡuk Jesus-muḡniqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiḡi. ³ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai ilisautrit maliḡutaksranik Pharisee-ḡuruatlu, “Maliḡutaksrakuaḡnaqpa mamititchiruni miḡuiqsiḡvium uvluanu?” ⁴ Aḡlaan nipliḡiḡḡiḡsūt. Jesus-ḡum aksikḡuḡu iḡuk iḡuaqsipkaḡniḡaa aasiḡḡ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutinigai, “Iḡḡiqaḡupsi kataguniasiiḡ nivviamun miḡuisiaḡhum uvluanu nuqinnayaqpisiuḡ tavrakḡa qilamik? Taatnatun piḡayaitpisi pamiqsaaqaḡupsi? [Taatnamik nalaunḡaruq mami-titchikama miḡuiqsiḡvium uvluanu.]” ⁶ Aḡlaan kiggutiksraiḡḡaḡat.

Atchiksuaḡliḡlu Tukkuḡiḡḡaḡiḡlu

⁷ Jesus-ḡum ilitchuḡiniḡai ilaḡich aiyugaakkauruat piksraḡhat aqu-piutaḡiḡḡiḡsranik. Uqautiniḡaiḡi atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niḡiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutaḡiḡḡiḡsra-mun. Kiḡa tavrani kamanatluktuḡaq ilipniḡi aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaḡiqsuam iliptiknik utlakkayaḡaatin nipliḡu-ni, ‘Ki, una iḡuk aquvilli uvuḡa.’ Kanḡusuliḡayaqtutin aquvititpatin atchitḡlukuamun. ¹⁰ Uvvaasiiḡ, aiyugaakkauyuvich aquvillutinaasiiḡ atchitḡlukuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakkayaḡaatin nipliutilutin, ‘Iḡauramaaḡ, uvuḡaḡiḡ aquppiutaḡitḡlukuamun.’ Taavrumuuna kamagi-gisigaatin sivuḡaatni iluqatiḡ aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq iḡmiḡik kamaḡaqsiruaq atchiksikkaḡisiruq, suli kisupayaaq atchiksi-ruaq iḡmiḡik kamaḡaqsikkauluni.”

¹² Tavrakḡa Jesus-ḡum nipliutinigaa aiyugaaḡiqsuq, “Qitiquutaqtitchiḡḡaḡuvich unniiḡ nullautchiqsitchiḡḡaḡuvich, aiyugaḡ-niaqnagich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniḡi ilatin umialguruat

siļalliutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiljusiaqa-gisirutin. ¹³Niġiqpaktitchiñiaguvich aiyugaagumagisi nagliņnaqtuat aulatlaitchuatlu suli pisutlaitchuat qiniitlaitchuatlu. ¹⁴Aasiin quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiljutiksraitchaatin. Agaayyutim akiljigisigaatin taivrumani uvlumi anjtqikpata tuquļigmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisuļhanik.”

Atrikusaun Niġiqpagvikun

¹⁵Iļaņat iñuich aquppiqatauruaq niġġivijmi tusaakami taavrumi-ņa nipliutinigaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niġiqatauniaqtuat aņaayqautaani Agaayyutim.” ¹⁶Jesus-ņum nipliutinigaa, “Iļaatniġuuq iñuk aiyugaaqniņiqsuq iņugiaktuanik iņunjik niġiqatiksraġmiñik. ¹⁷Niġiñaqsipman tuyuġiniġaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuņaġitchi, supayaaq piļhiñaaġuqtuq!’ ¹⁸Aglaan iluqatiņ patchisiqsuaq-siñiqsut. Sivullium uqautiniġaa, ‘Tauqsqsuņa nunamik. Tautuġiaġniagiga. Uvvatuq akuqtuġuņ pisaņitchuuġutiga.’ ¹⁹Atla nipliġniqsuq, ‘Tauqsqammiqļuņa tallimanik unirrautiqatigiñik uuktuagiaġniagit-ka. Uvvatuq akuqtuġuņ pisaņitchuuġutiga.’ ²⁰Suli atla nipliġniqsuq, ‘Iļaqatnikpaalukļuņa, taatnaqļuņa utlautilguitchuņa.’ ²¹Savakti utiġniq-suq uqautipluguasiñ aņaayuqani. Taavruma qinnakhuni nipliutinigaa pirini, ‘Qilamiksrugutin tumitchaanuġiñ suli akunġatnun tupqich nunaaqimi qaġġisillugich nagliņnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qiniit-laitchuatlu pisutlaitchuatlu.’ ²²Aquvatigun savakti nipliġniqsuq, ‘Ataniiq, savaaġigiga savaaġitqukkan aglaan iniksraqaqtuqsuli.’ ²³Aņaayuqam nipliutinigaa savakti, ‘Aullaġiñ tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq niġiqasiquluņa. Tupiġa immiġli iņunjik. ²⁴Uqautigipsi, taip-kua iñuich utlautiņitchuat aiyugaaqtugaluaqhuņiņ uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamnik!’ ”

Jesus-ņum Maliġuaqtini Iņmiknun Suksraaqugai

²⁵Iņugiaktuat iñuich maliņniġaat Jesus. Kiņaiqamigich nipliutinigai, ²⁶“Kiña maligukkumi maliġuaqtaulguyumiñaitchuq kisianik piqpa-gitlugluņa aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliagmiñiñ qitunġamiñiñlu, suli aniqatumiñiñ naagaunniñ iņmiñiñ. ²⁷Kisupayaaq iġlutuņitchumi sannigutaġmiñik maligluņalu maliġuaqtaulguyumiñaitchuq. ²⁸Nalliqli nappaisukami nasirviņmik aquvitluni naarrutiksraqaqmagaagaaqtuq savaaksraġmiñik. ²⁹Turviļianikkaluaqļugu maniksraiñniġumi tupqum naarrutiksraņanik tamatkua qiniqtuat iglautiginayaġaat ³⁰nipliġuņi, ‘Taamna iñuk nappaisaġaluaqhuni naatchiņitchuq.’ ³¹Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik aņuyyiuqtiquaqtuq akilļiļiutisukkumi atlamun umialiņmun piquqtuamun iñuiñanik kavluutinik aņuyyiuqtinik, ilaa aquvitqaagu-

(Lk 15.4)

ni sivunniugayaqtuq sanjigaluaqmagaagmi igluliuğumiuj atla umialik. ³²Igluliuğumiñaiñiğumi tuyuqağayaqtuq kiliktimik paaglugu atla ataniq apiqsruğlugu qinuurrutitquluni unasiññaan.” ³³Jesus nipliğniqsuq, “Taatnatuntuuq, kiñapayaaq maliguaqtigiyumiñaitchiga suksraangisuaqpan iñmiñik suli suksraağlugulu iluqaan pigikkani.

Atuğumiñaiłaq Tağiuq

³⁴“Tağiuq nakuuruq, aglaan tağiuğniraañaigumi, nakitña tağiuğniraalitqikkisiva? ³⁵Nakuuñitчуq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksrałhiñauruq. Naalağniłlagitchi, siutiqaquasi!”

Ipnaiq Tammaqtuaq

15 ¹Iłajatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaasukługu Jesus. ²Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqapiłuaqsiniqsut, “Uuma iñuum pağlagai killuliqirit niğiqatigipluğilıu!”

³Tavrakña Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, itna, ⁴“Iłarisamma tallimakipiamik ipnaiqagumi tammaiługu iłajat, suniaqpa? Uniñniagaı tallimakipiaguutaiłat ipnaich iñuiłaami aasii pakkiagługu atausiq tammaqtuaq paqinniałhanunaglaan. ⁵Paqitnamiuj quviatchallapiagniqsuq natmiutiplugu ⁶aggisinigaa. Tuqłuqługich iłauraani siłalliuñił nipliutiniğai, ‘Quviatchaktuñja paqitnapku tammaqtuaq ipnaiğa. Quviasuqasiqsikña!’ ⁷Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq

pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakña tallimakipiaguutaiłaniñ nalaunjaruaniñ iñuñniñ isummitqinñiañiññasugiruanिñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸“Ağnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqağumi tammaiługu iłanat, suniaqpa? Ikıllugu naniq salikuğniaga natiq, pakıglugu maniuraq nanipayaaq paqinniałhanunaglaan. ⁹Paqitnamiuñ tułıuğai iłauraani siłalliıniılu nipliutiplugich, ‘Quviatchaktuña paqitnapku maniurağa tam-maitchağa. Quviasuqasiqsikña!’ ¹⁰Uqautigipsi, taatnatuntuuq isağulgi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iğñiq Tammaqtuaq

¹¹Jesus uqaagtupsaağniqsuq, “Iñugguuguvva malğunıñik iğñiqaqtuaq. ¹²Nukaqłium nipliutiniğaa, ‘Aapaan, aatchuñña pakma paisannak-taaksrautimnik.’ Uvvaasiñ aytım aviñniğai suurani taapkuñnuña iğñanmiñun. ¹³Uvlut aquuranatigun nukaqłium tuniñniğai supayaat pigikkani, aullaqhuni nunamun uñasiksuamun. Tavraniasiñ maniıgu-tiniqsuq iñuuniamaqłukhuni. ¹⁴Maniıgutipman kakkaaqsiuıq iłiñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaqqiñi. Suiıłapiaqmiuğlu. ¹⁵Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq iłanatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsrıliutiniğaa qaanagitquplugich kuniani. ¹⁶Niğisukpaitıuni niğisukkaluağniqsuq kuniat niqiksranıñik aglaan iñuich niğipkağunıñniğaat. ¹⁷Tavrakña qauğriaqpalanıqsuq nipliuhuniasiiñ, ‘İluqatiñ aapaa savak-tai sippakuuqtuaqhutiñ niqiksraqağaqut. Aglaan kakkaağataqtuña. ¹⁸Makilluña aullağisiruña aapaanun nipliutiluguasiiñ, Aapaan, killuq-saqtuña akitñaqługu Agaayyun ilviłı. ¹⁹Taiguutiqaqtuksraunğiqsuña iğñipnik. İlıaliutiñña akiññanñaıtaunun savaktipnun.’ ²⁰Tavra makitluni aapamiñuñniqsuq.

“Uñasiksıtlugusuli aapañan tautuñniğaa aasiñ iłunıutçakhu-ni. Aqpaqsruğniqsuq iğñiğmiñun iqitluguasiiñ kunikıugulu. ²¹Iğñiñan nipliutiniğaa, ‘Aapaan, killuqsuqtuña akitñaqługu Agaayyun ilviłı. Taiguutiqaqtuksraunğiqsuña iğñipnik.’ ²²Aglaan aapañan tułıuğniğai savaktini, ‘Qilamik, aggiutrisitichi nakuğniqsramik atnuğaatqıutikranı-ñik qitiqığutilugulu sulı sakpakkiğılu. ²³Taatnaanikkupsi aikığitichi uqsraqsaamik nuğgamik tuqulluguasiiñ, uvagulli quviasuguta niğiqpak-kumaugut. ²⁴Iğniğa tuqugaluqtuaq pakma iñuuruq, tammağaluqtuaq pakma paqitauruq.’ Tavraasiñ niğiqpaaqsiñiqsut.

²⁵“Taatnaqtıtlugich anayuklıq nautchiivıñmiñ aiñiqsuq. Qallikami tupıgmun tusaagaqsiñiqsuq atuqtuuramik ağğiruanıglu. ²⁶Tuqıtułıuğai iłanat savaktit apiqsruğniğaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷Savaktim kiunığaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq sulı aapavich tuqqutçisiplıuğai uqsraqsaamik nuğ-

gamik. Niġġisigaa utitqigluqman nakuupluni.’²⁸ Aapiyaṅa qinnakpaitluni isigunjiññiqsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapaṅan anipluni iṅiqsruaġ-niġaa isiquplugu.²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Atañii, iluqaitni ukiuni savautigikpiñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunġanjitchikma niġiqpautiksramnik ilauraatkalu.’³⁰ Aglaan taamna iġniġiñ maniġutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiñ aipman tuqqutchirutin uqsraqsaamik nuġġamik pisigiplugu.’³¹ Aapaṅan kiuniġaa, ‘Iġniij, ittutin ataramik uvaṅni. Suuratka iluqaisa pigigitin.’³² Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiaguta, atakkii nukatchian tuquruuq pakma iñuuruq, tammaqtuq pakma paqitauruq.’ ”

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Aṅalatchiruakun Suuranik

16 ¹ Jesus-ḡum uqaaqtutiniġai maliġuaqtini, “Taimmaguq umialik savaktiqaġniqsuq aṅalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat aṅalatchiruamun maniġutchaġniplugu. ² Umialgum tuqtuqamiuṅ uqautiniġaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaġa ilipkun? Uqautiṅṅa qanuq aṅalatchisilaaqnik suuramnik. Aṅalatchitqikkumiñaitchutin suuramnik atakkii maniġutchaġniġikma.’ ³ Savakti isummiġniqsuq, ‘Aṅaayuqaġma piigataġaṅa savaamniñ. Qanuġisivik? Paulġiralguitmiuṅa nunamik suli kanġugipmigiga iñiulaḡiksraġa. ⁴ Uvvaliqaa itnaġisiruṅa! Savaṅaiġuma ilauraqaġumuṅa tukkiqsiksramnik.’ ⁵ Aṅalatauruam tuqtuġniġai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat aṅaayuqaġmiñun. Apiqsruġniġaa sivulliq, ‘Qanutun akiqsruumaviuṅ aṅaayuqaġa?’ ⁶ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliṅnik qattaġruṅnik uqsrunik.’ Suuranik aṅalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguṅ tavruṅa malġukipiaq qulit.’ ⁷ Apiqsruḡiñniġaa atla, ‘Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpich?’ Taavruma kiuniġaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliṅnik miissuṅnik mukkaaksranik.’ Suuranik aṅalatauruam uqautiniġaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguṅ sisamakipiaq.’ ” ⁸ Atanġum Jesus-ḡum uqaġiniġaa nalaunġaitchuaq aṅalatchiruq suuranik pillautagṅniplugu pisaasuḡhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamiṅ iñuuqatiumiknik tamatkunakṅa ukpiqsruaniñ. ⁹ “Uqautigipsi, ilauraalliugusi atuġusi manigikkapsitniġik ikayuutiksraṅatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatinġun tuquniġuvich aasiñ manik nuṅutpan iniquaġisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruq mikiruatiġun tuniqsimagisipmiuq aṅiruatiġun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiġun tuniqsimaitkisipmiuq aṅiruatiġun. ¹¹ Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich aṅalatchiḡiqni nunam suuraiñik, qanuġuni Agaayyutim tunṅavigitlagisiñiqpatin aṅalatchiḡiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuraṅiġun, qanuġuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³ Kiñaaniiñ savautrilġuitchuq malġuṅnik aṅaayuqaṅnik. Atakkii uumigigisigaa

atausiq aasiin piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiin naġgugilugu ilaqataa. Savautriġguyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maniqmiglu.”

Ilqat Jesus-ġum Iisauttutiġisa

¹⁴Pharisee-ġuruat tusaakamitruġ iluqaan tamanna, mitautiginigaat Jesus atakkii piqpaksriplutiġ maniqmik. ¹⁵Jesus-ġum nipliutiniġai, “Nalaunġanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiagai uummatisi. Atakkii sut kamanaqsiqkakkauruat akunġatni iñuich Agaayyutim naġġugipiagai.

¹⁶“Aggiġhanunaglaan John Paptaaqtitichirim maliġutaksraġalu Moses-ġum aglaġisalu sivuniksriqirit aġalatkaich iñuuniaivut. Aasiin tavrakġaniñaglaan tusaayugaallautaġa aġaayuqataan Agaayyutim quliaqtuaġuniqsuq, sulii piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanisimatquplutiġ. ¹⁷Mikiniqsrallapiaqunniin titiġnauraġa aglaum maliġutaksrani simmiġumiñaitchuq kisianik qilaglu nunalu piiqpaknik.

¹⁸“Kia aġutim avitchumiġ nuliani aasiin kasuutiluni atlamun aġnamun atlatuġaqtuq; taatnatuntuuq aġun kasuutiġumi avisimaruumun aġnamun atlatuqmiuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹Jesus uqaagtulgitchuq, “Ilaatniguuq umialiqagñiqsuq atnuġaaqagguuruamik akisuruanik sulii iñuuniaqhuni ayuqsraġitluni uvluġagipman. ²⁰Uvvaguuguna iġiularikniaq atilik Lazarus-mik killiġruaqaqtuq. Iñuich inillaġniġaat paanun umialgum tupqan, ²¹nigillakkasugaluni kaġanauranik kataktuanik umialgum nigġivianiñ. Qipmich utlakluġu aluktuġaqniġaich killii. ²²Iġiularikniaq tuqupman isaġulgich akiyautiniġaat sanigaanun Abraham-ġum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiiñ. ²³Aasiin anasiñġuqsagvini mi nagliksaallapiaġataqtuq. Aaġluqhuni tautuġniġaa Abraham uġavanun Lazarus-lu saniganiituaq. ²⁴Umialik tuqtuġniqsuġli, ‘Abraham Aapaan. Nagligillaġniġa! Tuyuġiġ Lazarus kiñiġlagluġu tikini imiġmun niglaqtigiagliuġ uqaga, atakkii nagliksaallapiaqtuġa ikniġmi!’ ²⁵Aglaan Abraham nipliġniqsuq, ‘Iġniġ, itqallaġ una! Iñuuliqni piqagtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiin Lazarus piqaghuni iluqaanik pigiitchuamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitulutin. ²⁶Naagaunniin itiruamik ikaagñagumiñaitchuamik piqagtut akunnaptikni. Kiñaasiin ikaatlaitchuq uvakġa ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitchuq uvaptiknun ilipniñ.’ ²⁷Umialik nipliġniqsuq, ‘Abraham, aapaan! Iġiġki piñ, tuyuġilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸Tavrani tallimanik aniqatigaqtuġa. Kiliktuġiagligich tatamnaqtuamik, tarrali uvuġaġitchumagaat inaanun nagliksaaġvium.’

²⁹ Abraham nipliġniqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut aglaanġitnik Moses-ġum suli sivuniksriqirit uqautriqahutiġ tatamnaqtuam. Aniqatiuvich naa-laġniraksraġigaich taipkua uqaqpata.’ ³⁰ Umialgum kiuniġaa, ‘Abraham, aapaanġ! Taamna apaiġuġitchuq. Aglaan kiġa utiqhuni tuquruamiġ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniġ.’ ³¹ Aglaan Abraham nipliġniqsuq, ‘Naalaġniġitchumisigich aglaanġi Moses-ġumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiġaitmiut kia-unniġ utiġuni tuquruamiġ uqautikpatiġ.’ ”

Killuqsaunlu Natqigutriġiġlu

17 ¹ Jesus-ġum nipliutiniġai maliguaqtini, “Nalupqinaitchuq. Killuqsaqusaagutit atuumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iġnuk ukpiġutaiqsitchiruaq iġuġnik killuqsaqusaagiliġmigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iġnuk igitaukpan taġiumun uyaġanġmik qunisiġmiutchiġlugu, taamna ililgaamik killuqsaqusaagitnik-tuaq. ³ Taatnamik munaġititchi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakataġumagiġ, aasiġ iġ summitqikpan natqiuġiyumagiġ. ⁴ Killuqsaġniqpan akitġaġutin tallimat malġuġniaglaan atautchimi uvlumi nipliġuni, ‘Nunuuraqtuġa isummitqiksuna,’ natqiuġtiraksraġigiġ.”

Ukpiqsriġiq

⁵ Uqquiraqtit nipliutiniġaat Ataniq Jesus, “Ukpiqsriġiqput ilalaagunġ.” ⁶ Atanġuruam kiuniġai, “Ukpiqsriġiqaġniġupsi aktilaaliġmik mikiniq-sraġatitun nautchiaksrat, nipliutiġhiġaugiġ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kaġituummaqpich aasiġ nautchirriutilutin ilipnik taġiumun. Ukpiqsriġiqaġniġupsi tupiġinayaġaatin.

Ilisauttun Tuniqsimalikun

⁷ “Nalliġsi savaktiqaqtuq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriġuni ip-naiġnik aipman, uqautinayaqpiunġ, ‘Aquvillaglutin niġġiġiġ?’ ⁸ Naagga! Uqautisuugiġ, ‘Itqanaiyaġiġ niqiksramnik. Saalisagutin niġipkaġġa imiqtilluġalu. Niġianikkuma niġiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quya-raksraġiġitchiġ tupiġipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqagupsi uqauttusiapsitnik nipliġniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinġitchuat savaktit savaġhiġaqtugut savaaksriusiaptiknik.’ ”

Jesus Mamititchiruq Qulinik Auyugaqtualinik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunġakkun Samaria-m Galilee-mlu. ¹² Nunaaqquiramukami paaqsiruq qulinik iġuġnik auyugaqtualinik. Qichaqtut uġasiksiplutinġ ¹³ aasiġ kappaiġaplutinġ, “Jesus! Ataniiq! Nagligillaġniġiaqtigut!” ¹⁴ Jesus-ġum tautukamigich nipliutiniġai, “Agaayuliġsinugitchi isivġiuqulusi.” Utlautillaġmiġ iluqaġsiġisut. ¹⁵ Ilanġat ilitchuġikami mamitilaagmiġnik utiġniġ-

suq, kamaksruqlugu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶putluni Jesus-ɲum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ğmiuɲuniqsuq. ¹⁷Jesus nipliğñiqsuq, “Qulit iñuich mamitchugaut. Naamiimma qulinqugutai!at? ¹⁸Suvaata una sumiuɲuruq kisimi utiqpa quyasuklugu Agaayyun?” ¹⁹Jesus-ɲum nipluutini-gaa, “Makillutin. Ukpisriñiqpich ihuaqsigaatin.”

Agaayyutim Añaayuqautaaɲum

²⁰Ilañich Pharisee-ɲuruat apiqsruğniqsut Jesus qakugun añaayuqautaa Agaayyutim agğigisipmagaan. Jesus-ɲum kiuniğai, “Añaayuqautaa Agaayyutim agğigumiñaitchuq tautuɲnağuni. ²¹Kiñaunniñ nipliğumiñaitchuq, ‘Atañii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim añaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²²Tavra nipliğñiqsuq maliguaqtimiñun, “Ilaatnigu qiniğuligisirusi ilaɲatnik uvlugikkaiñ Iğñiɲan Iñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³Ilañich iñuich uqagisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsuɲ, iñña’ naagaqaa ‘Atañii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiagñiaqnağich! ²⁴Atriqaguni ikniqpalaɲmik qaummağikspmatun qilaq kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviğisiruq Iğñiɲa Iñuum uvlugikkağmiñi. ²⁵Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksauruq ayakkauluni iñuɲniñ marrumani uvlumi. ²⁶Uvlugikkaɲisun Noah-m itkisiruq Iğñiɲan Iñuum utilha. ²⁷Iñuich niğiplitiɲ imiqhutiɲlu suli aɲutit ağnat katchuutiplitiɲ uvlumunaglaan Noah-m isilhaanun umiamun, aglaan uliqluum tuqutkai iluqaisa. ²⁸Itkisipmiuq uvlunusun Lot-ɲum, iñuich niğiplitiɲ suli imiqhutiɲ, tauqsuqhutit suli tunisiullaqhutiɲ, nautchiplitiɲ suli nappaiplitiɲ. ²⁹Taivrumani uvlumi Lot-ɲum unikmagu Sodom, ikniq suli ağralitlailaat kataɲniqsut qilaɲmiñ aasiñ tuqutlugich iluqaisa. ³⁰Taatnatun itkisiruq Iğñiɲa Iñuum sagviqpan. ³¹Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaɲani tupqum atqagñiaqani isiğuguni tupiğmiñun aikłiğuni sulliñaurağmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivni mi itchumi aiñiaqani tupiğmiñun. ³²Itqallaksiuɲ qanuq piłha Lot-ɲum nuliɲa! ³³Kia anniginiagumiɲ iñuułhi tammağisigaa, aglaan kisupayaam tammaiɲumiɲ iñuułhi piqutigiɲluɲa piññakkisiruq ilumun iñuułhiğmik. ³⁴Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malğuk iññuk siñiktuak siñigviñi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁵Malğuk ağnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶Malğuk aɲutik nautchiivni miittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ ilaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ɲum kiuniğai, “Sumipayaaq tuquɲaruq itpan tiɲmiaqpaich tuquɲaruqtuğuruat katisuurut.”

Atrikusaun Uilğagnaakun suli Atanniqsuqtikun

18 ¹Jesus-ɲum maliguaqtini uqautiniğai atrikusautmik. Iisautiniğai ataramik agaayutquplugich nikaliğasunaqnağich. ²“Nunaaqqiq

atanniqsuqtiqaḡniqsuq taluqsriḡitchuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasaḡiḡiḡlughich iḡuich isummataat. ³Taavrumaniguuq nunaaqqi-mi uilgaḡnaaqaqmiiḡiḡsuq utlaurtuamik taavrumuḡa isivḡiqsimun ikayuqupluni akitḡaḡlugu iḡluliuqtini. ⁴Akuniguuq isivḡiksaum suqutigi-ḡiḡiḡa. Kiisaimmatai nipliḡḡiḡpuq iḡmiḡun, ‘Taluqsriḡitchaluanḡaḡma Agaayyutmik suli suvasaḡiḡiḡlughich iḡuich isummataat, ⁵naagasuli taamna uilgaḡnaaq mingitḡiḡhagun uvamnik ikayuḡisigiga akuqtutlasilugu pigikkaḡanik nalaulugu. Taatnaḡitchuma utlakpaitluḡa mingisaḡataḡisigaḡa.’ ⁶Jesus-ḡum ilapsaaḡniḡa, ‘Isummatigisiḡu qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷Agaayyutim ikayuḡumiḡaiḡiḡiḡpagich pik-sraḡtaḡikkani iḡiḡsruqtuut iḡmiḡun unnuaqtuummaan? Pisaḡumagisiva ikayuḡisraḡatigun? ⁸Naalaḡnisitchi. Agaayyutim ikayuḡisigai nalaulugu iḡuḡni, suli pisaḡumautisunḡaḡnaḡich. Aglaan Iḡḡiḡa Iḡuum utiḡumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiḡsriḡiḡmik nunami?’

Atrikusaun Pharisee-ḡuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹Jesus-ḡum uqautiniḡai iḡuich atrikusautmik tunḡaruatigun nalaunḡaḡiḡmiknun aasii naḡḡugiplughich atlat. ¹⁰‘Iḡaatni malḡuk iḡḡuk agaayyuvikpaḡmun agaayutyagaḡniqsuk, ilaqataa Pharisee-ḡuruuq atlaasiiḡ tax-siliqiri. ¹¹Pharisee-ḡuruuq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuuḡ, quyagikpiḡ siḡḡatuanḡilūqtuḡa, qanutitanḡilūḡalu naagaqaa atlatuḡuḡa atlatitun. Quyagikpiḡ atriginiḡlūḡiga iḡḡa tax-siliqiri. ¹²Uisauraaḡuḡa malḡuḡni uvlūḡni akunniḡsaami suli qaitchaḡigiga qulikuat akiḡḡaktaaḡma.’ ¹³Aglaan tax-siliqiri qichagaḡniqsuq unḡavanun aasii aagluqsunḡaqaniḡniḡiḡ pattakḡugu satqani nipliḡhuni, ‘Agaayyuuḡ, nagligillaḡḡiaḡḡa, killuliqiraunḡakii!’ ¹⁴Jesus nipliḡḡiḡsuq, ‘Uqautigipsi, tax-siliqiri aiḡiḡsuq nalaunḡasiḡluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ḡuruuq nalaunḡaḡitchuq. Atakkii kisupayaaq kamaḡaḡsipkaqtuḡaḡ iḡmiḡiḡ atchiksigisiruq, suli kisupayaaq atchiksiruaḡ iḡmiḡiḡ kamaḡaḡsipkakkauḡiaḡtuq.’

Jesus-ḡum Agaayyutiniḡai Iḡiḡaurat

¹⁵Iḡaḡich iḡuich tikiutriḡiḡsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplughich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataḡaich. ¹⁶Aglaan Jesus-ḡum iḡiḡaat iḡmiḡuḡuniḡai nipliḡhuni, ‘Ki, iḡiḡaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi iliniḡun atakkii aḡaayuaḡtaa Agaayyutim aḡmaruḡ iḡuḡnun atriqaqtuanun iḡiḡaanik. ¹⁷Itqaḡsiḡuḡ una! Kisupayaaq akuqtuiḡitchuḡaḡ aḡaayuaḡtaaanik Agaayyutim atriliḡlughich iḡiḡaat isiḡumiḡaitchuq.’

Nukatpiaq Sulliḡaurauqaqtuḡaḡ

¹⁸Jew-ḡuruat sivulliuḡtaata apiḡsruḡniḡa Jesus, ‘Nakuuruḡaḡ iḡisautrii, sumik savaktuksrauḡvik akuqtuitḡasiḡuḡa isuitchuamik iḡuum

higmik?”¹⁹ Jesus-ḡum apiqsrugniḡaa, “Suvaata taiviḡa nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim.”²⁰ Iḡsimagitin tillisit, ‘Atlatuḡniaqnak, iḡuaḡniaqnak, tiglinḡniaqnak, naagaqaa sagluuqtuaḡniaqnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’”²¹ Iḡuum kiuniḡaa, “Nutauḡamniḡaḡlaan tupigigitka iluqaisa tillisit.”²² Jesus-ḡum tusaa-kamiuḡ taamna nipliutiniḡaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qaiḡḡlugiḡḡu maniich inuqsraqtuanun, ilvilli umialgutiqaḡumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvuḡaḡutin maliḡḡa.”²³ Aglaan taavruma iḡuum tusaakamiuḡ taamna, aliatchaḡniqsuq atakkii umialgupluni.²⁴ Jesus tautukamiuḡ aliatchakḡugu nipliḡḡniqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iḡuich isihksraḡat aḡaayuqautaanun Agaayyutim!²⁵ Sakiqnatluktug umialguruam iḡuum isihksraḡa aḡayuqautaanun Agaayyutim uumakḡa pikukturuum isihksraḡaniḡ ‘Mitqutim Iraagun.’”²⁶ Iḡuich tusaakamitruḡ apiqsrugniḡaat, “Kiḡami anniqsukkaḡuisiva?”²⁷ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Sua iḡuich savaaḡiyumiḡaisaḡat Agaayyutim savaaḡitlapiḡataḡaa.”²⁸ Peter nipliḡḡniqsuq, “Ataḡii! Unitchivut kiḡunnavut malikhutin.”²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniḡai, “Aa, kiḡaunniḡ unitchigumi kiḡuniḡmiḡnik, nuliḡḡmiḡnik, aniqatiumiḡnik aḡayuqaaḡmiḡniḡlu naagaqaa qitunḡaḡmiḡnik piqutigilugu aḡaayuqautaa Agaayyutim akuqtuitḡukkisiruq pitḡlktuamik marrumani iḡuuḡiḡmi suli iḡuuluni Agaayyutmi qaḡapak taimuḡa.”

Jesus-ḡum Piḡatchiḡniḡai Uqaqaḡi Tuqqutauniaḡiḡmiḡnik

³¹ Jesus-ḡum qulit malḡuich maliguaqtini kisinḡuutiplugich uqautiniḡai, “Naalaḡniḡḡagitchi! Jerusalem-muḡḡiaqtugut. Tavraniasiḡniḡ sivuniksriqirit aglaaḡich Iḡuum Iḡniḡagun atuumaniaqtut.”³² Iḡuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ḡuḡitchuanun. Mitautigigisigaat kanḡunakun suli tivvuaqtuḡlugu.³³ Ipiḡaqtuḡlugu tuqqutkisigaat. Aglaan piḡayuatni uvlut aḡitqikkisilgitchuq.”³⁴ Aglaan maliguaqtit kaniqsiniḡniḡaat uqaḡikkana. Qanuutautilaḡa uqaḡhan iriqsimaniqsuq ilinḡiḡniḡ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtialaḡa.

Jesus Mamititchirug Qiḡitlailamik Injularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiḡitlailaḡ injulari aquppiḡniqsuq saniḡaatni tumitchaat.³⁶ Tusaakamigich iḡugiaktuat iḡuich apqusaqtuat apiqsrugniqsuq, “Suvat ukua?”³⁷ Uqautiniḡaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaqtuq.”³⁸ Taamna kappaiḡaqsiniqsuq, “Jesus! Kiḡuviaḡa David-ḡum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana injiḡaaninna. Nagligillaḡniḡaḡa!”³⁹ Iḡuich sivulliuruat sukataḡniḡaat uqautiplugu, “Nipaisaḡiḡ.” Aglaan nipitusilaḡniqsuq, “Kiḡuviaḡa David-ḡum, nagligillaḡniḡaḡa.”⁴⁰ Jesus-ḡum nutqaqami iḡmiḡuutitquniḡaa qiḡitlailaḡ

iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵnigaa, ⁴¹“Sumik uvañnun savautit-quvich?” Kiunigaa, “Ataniiq, qin̄itlasitqiguktuna.” ⁴²Jesus nipliutinigaa, “Qin̄itlasiñ! Ukpiqsriñiqpich iñuaqsigaatin.” ⁴³Tavrakñatchiaq qin̄itlasiruq maliaqsipluǵuasiñ Jesus kamaksruǵluǵu Agaayyun. Iñugaaǵruich tautu-kamitruñ, iluqatiñ nangaǵnigaat Agaayyun.

Jesus-lu Zacchaeus-lu

19 ¹Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaal̄hiñaguklugu. ²Itmiñiqsuq qauk̄iat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³Qin̄iǵuñnigaa kisuutilaña Jesus. Aglaan iñuñuluuraupluni qin̄ilguiñ-nigaa atakkii iñugiakpaitlutiñ iñuich. ⁴Taatnaqhuni aqpaqsruǵniqsuq sivuatnun iñugaaǵruich mayuqhuniyasiñ napaqumun qin̄iǵuklugu Jesus apqusaaḡniqtuq taavrumuuna. ⁵Jesus taruñaqami aaḡluǵniqsuq nip-liutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqaḡiñ, atakkii tukkuniaqtuna tupiqnun uvlupak.” ⁶Zacchaeus qilamik atqaḡniqsuq. Paǵlanigaa Jesus quviasulla-piaqhuni. ⁷Iluqatiñ iñuich qin̄iqtuat uqapiñuaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkuruḡ tupqanun iñuum killuliqirauruam!” ⁸Kiñuniǵmiñi Zacchaeus makitluni nipliutinigaa Atanguruq, “Naalaǵniñlagiñ! Qaitkisigiga avva-ña suuraǵikaǵma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniǵuma kisupayaamik utiq̄titchigisigitka sisamaullugu.” ⁹Jesus-ñum Zacchaeus nipliutinigaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatniñ anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq kiñu-viaǵipmigaa Abraham-ñum. ¹⁰Iǵñiña Iñuum aḡgiqsuq ivaq̄ñiǵiaqhuni sulii anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹Iñuich naalaǵnipkaq̄lugich taavrumiña Jesus uqautip-saaǵnigai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginigaat añaayuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñipluǵu. ¹²Uvvaasiñ nipliǵniqsuq, “Ilaatniguuq umialiqaḡniqsuq aullaǵniaqtuamik nunamun uñasiksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiguni. ¹³Aullaǵaluaqani qulit savaktini aatchuǵnigai ilaagullaa kaviqsaamik maniñmik uqautiplugich, ‘Aglipkaǵniuraǵumagiksi utiǵniañlamnunaglaan.’ ¹⁴Aglaan nunaqataiñ uumi-ginigaat. Tuyuqaḡniqsut uq̄qiraqtinik maliquplugu nipliqhutiñ, ‘Taamna iñuk umialigisuñitchikput.’ ¹⁵Taamna iñuk umialiguqami utiǵniqsuq. In̄miñuqunigai savakti tavrauuaa ilitchuǵisuklugu qanutun piññaktilañat. ¹⁶Sivulliq tikitñami nipliǵniqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuq̄luǵu quliniksuli piññaktuña.’ ¹⁷Aarigaa! Savallautaḡniqsutin. Tuniqsimarutin mikiruati-gun. Añalatiḡisigikiñ qulinun nunaaq̄niñun.’ ¹⁸Tuglianli pirim tikitñami nipliutinigaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuq̄luǵu tallimaniksuli piññaktuña.’ ¹⁹Taavrumiña taamna nipliǵniqsuq, ‘Añalatiḡisirutin tallimani nunaaq-qini.’ ²⁰Piñayuatsuli piri tikiñniqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaq

maniiñ tugvakkaga iriqługu kakkiilisamun. ²¹Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraqaqtutin piginisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiinisaqnik.’ ²²Atangum nipliutiniġaa, ‘Suksraunġallaktutin! Nipliutipkun atanniġisigiki-piñ! Nalunitchiñ nagliktaifiġa, piksratlafiġa piginisaqnik suli katitchitlafiġa nautchiinisaqnik. ²³Suvaatami ilinġitpiun maniga manikuviunmun? Akuqtuġayaġiġa illataa manium utiġuma.’ ²⁴Nipliutiniġai qichaqtuat tamaani, ‘Piługu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiun pirimum piqaqtuamun qulinik maninġnik.’ ²⁵Aglaan nipliutiniġaat, ‘Ataniiq, piqaaniktuq qulinik maninġnik!’ ²⁶Ilaan nipliutipsaaġniġai, ‘Inupayaaq piqaqtuaq aatchuusiaġmiñnik piñnap-saaġisiruq sippakuuqtauliguni, aglaan inuk piqanitchuaq, mikiruaqunniñ piginasugikkana piikkaugisiruq. ²⁷Pakma taipkua igluliuqtitka ataniqaġunġit-chuat uvanġnik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqamni!’ ”

Jesus-ġum Tikisaafha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸Jesus uqautiqaaqługich taavrumiġa igliqtuiñaġniqsuq Jerusalem-ġum tuġaanun. ²⁹Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqaq-tuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk maliguaqtik sivumiñi, ³⁰itnaqługik, “Aullaġitchik nunaaqiuramun taichuġa. Tikitchaġluqaqtutik paqitkisigiktik nuġġana natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunġanġilaq. Pituiġługu uvunautiyumagiktik. ³¹Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanġuruam inuġiġaa.’ ” ³²Tikitñamik tamaunġa paqinniġaak iluqaan Jesus-ġum uqałhatun. ³³Uvvaasiiñ pituiġniġaqtitlugu nuġġana natmaksigvium inuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴Kiuniġaak, “Atanġuruam inuġiġaa.” ³⁵Aasiiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqaaqługu quppigaaġin ilinġiġaik qaananun natmaksiaġvium, Jesus aquvithuniasii. ³⁶Natmaksiaqtitlugu inuich quppigaaġin tutmaġvigiliutiniġaich tumitchaanun. ³⁷Tikiñniqsut inimun tavrakġa Jerusalem qiniġnaqsiplugu. Tavra inuġiaktuat maliguaqtit Agaayyun quviatchautigiasiniġaat suli nangaqługu nipitusiplutin iluqaisi-gun quvinaqtuatigun qiniġkaġmiktigun,

³⁸“Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqaġliun umialik tikitchuaq piqusiqhuni Ataniġmik!

Psalm 118:26

Illi tutqion qilaġmi suli kamanaun qutchiñniqsrami qilaġmi.”

³⁹Aasiiñ ilanġa Pharisee-ġuruat akunġatniñ inuġaagruich uqautiniġaat Jesus, “Iłisautrii, tilikkich maliguaqtitin inuksruisaaqulugich!” ⁴⁰Jesus kiuniġai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaaġniqpata uyaġaitli nipliana-yaqut nipitusiplutin.”

Jesus-ġum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹Natmaksillaġmi nunaqqiq tautukamiun qiaġaqsiniqsuq. ⁴²Aasiiñ nipliġniqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitnik

tutqiuṭiqagukkupsi. Aglaan kanjqsitl̄aitchusi! ⁴³Uvlut tikitkisirut akill̄i-
l̄iqsuṭqipsi puuḡisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyaḡusi quḡḡutilusil̄u
sumill̄iḡaa. ⁴⁴Suksraunḡill̄apiaḡisigaasi iñugikkasiḡu. Atausiqunniñ
uyaḡak minitchumiñaitkaat. Atuumaniaṭtuq atakkii ilipsi il̄isaḡiñitl̄ugu
Agaayyun agḡiqman anniqsuḡiaḡhusi.”

Jesus-ḡum Suaḡl̄uiyaiḡha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵Jesus isiḡniqsuq agaayyuvikpaḡmun aasiñ anitlugich tunisiul-
laḡtuatlu tauqsiquṭtuatlu, ⁴⁶nipliutiḡlugich, “Aglausimarūq uqaḡhani
Agaayyutim itnaḡhuni, “Tupiḡa agaayyuviksrauruq.” Aglaan iriḡtuḡvigiliu-
tipkaḡiksi tigliḡniaḡtinun.”

⁴⁷Uvluḡaḡipman Jesus il̄isautriñiqsuq agaayyuvikpaḡmi. Qaukḡiñich
agaayuliqsit sul̄i aglaliḡirit sul̄i sivulliḡtiḡruat tuḡqutḡḡuḡniḡaat,
⁴⁸aglaan qanuqsausiñniḡaat, atakkii iluḡatiḡ iñuich naalaḡnituiḡaat.

Kimik Jesus Tuyuḡiriḡaḡniḡpa?

20 ¹Uvlut il̄aḡatni Jesus agaayyuvikpaḡmi inniqsuq il̄isautriḡl̄u-
ni iñuḡnik quliaḡtuaḡiḡl̄ugu tusaayugaallautaq. Qaukḡiñich
agaayuliqsitlu aglaliḡiritlu piḡasiḡḡutiḡ sivulliḡtiḡruanik utlaḡni-
ḡaat ²nipliutiḡl̄ugu, “Uḡautitigut, k̄isum aḡalatchiḡḡhagun savaaḡivigich
tamatkua? Kia saḡḡiksritpatin taatnatun?” ³Jesus-ḡum kiuniḡai,
“Apiḡsrullaḡl̄apsi uumiḡa. Uḡautisitḡa, ⁴nakitña John-ḡum paptaaḡiḡha
taluḡniqsuḡiḡpa, Agaayyutmiñ naaga iñuḡniñ?” ⁵Iḡmiknun kiumḡat-
raaqsiniḡsut, “Qanuḡmi uḡautiḡisiḡniḡpisigu? Nipliḡuḡpa, ‘Agaayyutmiñ’,
nipliḡisiruḡ, ‘Suvaatami ukpiḡiḡitpisiuḡ John?’ ⁶Aglaan nipliḡuḡpa,
‘Iñuḡniñ’, iñugaaḡruich miḡuḡtuḡisigaatigut uyaḡaḡnik atakkii nalupḡi-
ḡiḡitḡhaat John sivuniksriḡiraḡḡha.” ⁷Uvvaasiñ kiuniḡaat, “Nalugikput
nakitñaḡtaḡḡha.” ⁸Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uvaḡaptuuq uḡautiyumiñait-
miḡipsi nakitña saḡḡiḡaḡḡuḡa savaaḡaḡḡtilaamnik tamatkuniḡa.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriḡiritigunlu

⁹Uqaanikami taavrumiḡa Jesus-ḡum uqaḡtuutiniḡai iñuich atri-
kusautmik, “Il̄aatniguḡuq iñuḡaḡmiñiqsuq nautchirriḡviliḡniqsuamik,
atukkirrutiḡiḡl̄ugu nautchirriḡirinun aasiñ aullaḡami mulupluni.
¹⁰Katitchivik asianik tikitman tuyuḡaḡniqsuq savaktimik nautchirriḡiri-
nun akuḡtuḡuḡl̄ugich piksraḡmiñik katittan̄itniñ. Aglaan nautchirriḡirit
savakti anaullaḡniḡaat utiḡtitl̄ugu saagaunnagu. ¹¹Tuyuḡalḡiñniqsuq
atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriḡirit anaullaḡmiñiḡaat uqa-
niḡḡuutiḡl̄ugu kanḡunakun, sul̄i utiḡtitmiñiḡaat saagaunnagu.
¹²Tuyuḡalḡiñniqsuq piḡayuaknik savaktimik. Nautchirriḡirit aḡallaḡ-
ḡukḡugu aninniḡaat. ¹³Aquagun taamna iñua nautchiivik nipliḡniqsuq,

‘Qanuġisiñiqpik? Tuyuġigisigiga iġñiġa piqqagikkaga. Iłumutun kamaġigisigaat iħuatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruġ nipliġñiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suurajasiñ piññaktaagilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiñ anitlugu nautchiivinjmiñ tuqunniġaat.”

Jesus apiqsruġniqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Agġigisiruq aasiñ tuqullugich taapkua iñuich, qail-luguasiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitruġ taamna nipliġñiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunjtchuq!” ¹⁷ Jesus-ġum tauktuġgich apiqsruġniġai, “Taamna uqaliq qanuutauva?

‘Uyaġak tuppirt ayakkaġat,
taamna uyaġak piitchuillapiġaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuq taavrumuġa uyaġaġmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyaġaum kattaqitñikkumi iñuġmik kanuġiñiġaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qaukħiġich agaayuliqsit tigusuñniġaat Jesus tavrani. Atakkii ilitchuġiniġaat uqaġnipluġu taavrumiġa atrikusautmik iñmiktigun. Aglaan iqsiniqsut iñuġmik. ²⁰ Naipiqtuqaqsiniġaat Jesus. Tuyuqaġniqsut naipiqtuqtiksranik nalaunġaġuqaqtuanik. Pisaġisuñniġaat Jesus uqayusautinik, qaitchuġuġu aġalatchiħiġaqtuamun kavanauruamun. ²¹ Tamatkua naipiqtuqtit pisaasuġmigaġuġu nipliutinġaat Jesus, “Iłisautrii, ilisimagikput uqaliqtin suli ilisauttutitin nalaunġaħhat. Iłisimagikput suqutiksriñiħhiñ iñuich iħhatnik, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniaġvigitqukkanaġatnik iłumutuuruakun. ²² Uqautitigut, maligutaksrakuagħnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunġaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ġum kañiqsiniġaa pisaasuġmigaħhat aasiñ nipliutiplugich, ²⁴ “Maniħlaksaqsiuġ uvamnun maniuraq. Kia agliutruġa maniġmi itpa? Kiasuli aglaġa?” Kiuniġaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiñ Jesus nipliġñiqsuq, “Nakuuruq, akiliutigigiksi Caesar-mun Caesar-m pigikka-ġa aasiñ Agaayyutmun pigikkaġa Agaayyutim.” ²⁶ Tavrani sivuġaatni iñuich pisaġilguitchaat sukununniñ. Nipaisaaqħutiġ quviġusuutiqaġniqsut kiggutaiñik.

Apiqsruun Anjpkakkauħikun Tuquħiġmiñ

²⁷ Iłanġich Sadducee-ġuruat, uqaġuuruat iñuich anjtqitlaiñnipluġich tuquġaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliqħutiġ, ²⁸ “Iłisautrii, Moses aglañniqsuq maligutaksramik uvaptiknun itnaqhuni, ‘Aġun iłaqatiqaqtuq tuqukpan qitunġigaluaqani, taavruma aġutim aniaqataan iłaqatnikaagħiraksraġiniġaa uilgaġnaaq qitunġisilugun aġutmik ilisimana-

g̃uniasiiñ tuquruam qitungag̃itilaanjanik.’ 29 Ilaatniguuq tallimat malguk aniqatigiich inniqsut. Anjayukh̃iq ilaqatniñniqsuq tuqupluniasiiñ qitungaluaqani. 30 Tuglian nuliag̃nig̃aa uilg̃ag̃naaq, 31 aasiiñ piñayuaqnik. Taatnatuntuuq iluqatij tallimat malg̃uich tuquniqsut qitungig̃aluaqatij. 32 Aqulliupluni uilg̃ag̃naaq tuquniqsuq. 33 Uvvaasiiñ, uvluni tuqunaruat anjtiqkpata iñuuh̃ig̃mun, nuliag̃iplugu iluqatij tallimat malguk kia nuliag̃ig̃isivaun?”

34 Jesus kiunig̃ai, “Katchuutruhiq pigig̃aa marruma iñuunialthum, 35 aglaan anjtit ag̃natlu anjtiqikkumiñ tuquh̃ig̃miñ katchuutiraag̃ag̃uminaitchut pakmani. 36 Atriqag̃isirut isaḡulih̃nik tuqqutlaitchuanik. Iḡnig̃ig̃ai Agaayyutim atakkii anjtiqikkauplutij tuquh̃ig̃miñ nutaamun iñuuh̃ig̃mun. 37 Suli Moses nalunaiḡuḡu ukpiqnaqsiiñig̃aa anjtiḡiḡi iñuuh̃ig̃mun ikualaruakun uqpigaurakun. Moses-ḡum uqautiginiḡaa Ataniq itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu, suli Jacob-ḡum.’ 38 Ilaa Agaayyutiginiḡaat iñuuruat, piginitchaat tuqunaruat, atakkii ilaanun iluqatij iñuich iñuurut.” 39 Ilañich aglaliqirit uqaḡniqsut, “Aarigaa kiggutin, ilisautrii!” 40 Tavrakḡa apiqsrutqinajag̃nig̃aat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

41 Jesus-ḡum Pharisee-ḡuruat apiqsruḡnig̃ai, “Suvaata iñuich uqaḡniqpat Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, kinjviaḡinipḡuḡu David-mun?

42 Atakkii David ilaa nipliḡnig̃suq Psalms-ni,

‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

43 uvaḡnun akiiliiñialthatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

44 David-ḡum iñmiñik taiguutiqaḡpagu Ataniḡmiñik, qanuḡmi Anniqsuqti David-ḡum kinjviaḡiniquaḡ?”

Jesus-ḡum Kiliktuutigig̃ai Aglaliqirit

45 Iluqatij iñuich naalaḡnipkaḡḡugich Jesus-ḡum nipliutinig̃ai maliḡuaqtini, 46 “Qaunag̃ititchi tamatkunakḡa aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuanik atnuḡaaqhutij. Suli purvig̃itqutlaturut iñuḡnun paḡlatqusuuplutij tauqsig̃ñiaqvijñi. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaḡiksaanik katraḡvijñi iñuich niḡiqpakmata. 47 Ivayaqtuḡmigaich uilg̃ag̃naat, tigliktuipḡugich kinjunaanjanik, suli qiniḡqusaatlaturut agaayuuraaqamin! Anasiñḡuqsusiaqag̃isirut pitḡug̃lugu atlaniiñ iñuḡniñ.”

Uilg̃ag̃naam Iḡraḡa

21 1 Jesus tautuḡniqsuq umialguruanik iñuḡnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, 2 tautukmiñig̃aa

inuqsraqtuaq uilgag̃naaq ilisiruaq malg̃uᅇnik patukpaañnik maniu-raañnik. ³Niplig̃niqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilgag̃naaq ilisitluktuk uiluqait̃niñ atlaniñ, ⁴atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilañatniñ umialgutmiᅇ, aglaan ag̃nam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksrag̃aluani.”

Jesus Sivuniksriqirug̃ Piyaaquᅇniañhanik Agaayyuvikpaum

⁵Ilañjisa malig̃uaqtit uqautiginigaat qanutun qiniyunaqtilaaña agaay-yuvikpaum, piñnaquisaqtaq uyaᅇañnik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus niplig̃niqsuq, ⁶“Iluqaan tamanna tautukkaqsi—taimanigu kisiᅇᅇuqtaqag̃umiñaitchuqunniñ uyaᅇañmik qalliani atlam ulg̃usimaitchuum.”

Jesus Sivuniksriqirug̃ Iñuiᅇᅇuᅇutniglu Piyuaqsiulik̃sramiglu

⁷Iñuich apiqsrug̃niᅇaat, “Iᅇisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutikun ilitchuᅇig̃isivisa piyaquᅇviksraq aullaᅇniᅇaq-sikpan?” ⁸Jesus-ᅇum kiuniᅇai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñuᅇiaktuat iñuich ag̃ᅇig̃isirut uqaᅇutiᅇ, ‘Christ-ᅇuruᅇa! Pivik tikiumaruq!’ aglaan maliᅇniaqnasigik. ⁹Iqs̃niñiaqasi tusaagupsi aᅇuyaktuanik aᅇayaktuaniglu. Tamatkua atuumag̃isirut sivulliulut̃iᅇ aglaan isuk-ᅇitchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰Niplipsaag̃niqsuq, “Nunaaq̃qich aᅇuyyiuᅇig̃isirut atlanik nunaaq̃q̃niᅇ, atang̃uviich aᅇuyyiuᅇig̃isirut atlanik atang̃uviᅇniᅇ. ¹¹Nuna iliksrag̃isiruq tatamnaqs̃luni. Iñuich kakkaag̃isirut. Iñuich atniᅇñautiqag̃isirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaᅇnaqtuat sag̃viᅇig̃isirut q̃lañmi iqsipkaᅇlug̃ich iñuich. ¹²Sivuatni tamatkua tikiumagaluaq̃nag̃ich, tiguraulusi piyuaqsiug̃isirusi. Iñuich uqaq̃sit-taag̃viᅇmuktitkisigaasi katraᅇviᅇmiknun isiqtaupkaᅇusi, tikiutrug̃usi sivuᅇaatnun umialg̃ich kavanauruatlu pisigilᅇa. ¹³Taivrumañi pivik-sraqag̃is̃niqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴Isumaaluᅇaig̃itchi kiggutiksrap̃sit̃niᅇ tiguraᅇgaluaqasi. ¹⁵Atakkii uqãsritkisigipsi isumatul̃ig̃miglu uumigiripsiunniñ ig̃l̃uliᅇumiñaisañatnik. ¹⁶Aᅇayuqaapsi aniqatiups̃l̃u ilaps̃l̃u suli ilannaps̃l̃u qaitkisigaasi uumigiripsit̃ñun, aasii ilasi tuq̃qutaug̃isirut. ¹⁷Iluqatiᅇ iñuich uumigig̃isigaasi pigilᅇa. ¹⁸Aglaan atausiqunniñ nuyaᅇa niaquq̃pich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹Qichag̃itchi anuqsruᅇikun. Nikaitkupsi piñnaaktaᅇiniaᅇiksi iñuᅇiq̃si.

Jesus Sivuniksriqirug̃ Piyaaquᅇniañhanik Jerusalem-ᅇum

²⁰“Tautukkups̃iᅇ Jerusalem puuqpatruᅇ aᅇuyaich ilitchuᅇig̃isig̃iksi qalliᅇha piyaqukk̃auᅇiksraᅇan. ²¹Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judea-mi qimakkumauq ig̃ᅇiñun. Kiñapayaaq nunaaq̃qimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviᅇmiittuaq nunaaq̃qimuk-

tuksraunjitchuq. ²² Atakkii taapkua uvlugigai anasiñjuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqautturinich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni agnanun sinjayauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq iłuiññaq tikiomagisiruq tamarrumuña nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makunuña iñuñnun. ²⁴ Iłañich tuqputaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiulutinj Jew-ñuñjitchuanun. Ilinjisa tutmiğagigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukiññiałhatnunaglaan.

Aggiłha Iğñiñan Iñuum

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqigılu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanusiksriagisirut, iqsilutin nipruağniñanik tağium aksraligruañiñiglu. ²⁶ Iñuich igivrugağisirut iqsilutin isumaaluğimikni sumpsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaañi silam nuktitaulutinj inimikniñ. ²⁷ Qiñiğisigaat Iğñiñan Iñuum aggiqsuaq nuviyakun qilañmiñ saññimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaqsikpata qichağitchi niğugaqağusi. Atakkii tasuqsakkauksraqsi qalliruq.”

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqauntiniğai atrikusautmik, “Qiñillaksaqsıñ asirrisuuruaq napaaqtuq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatat sagviaqsipmata iłisimarağigiksi upingaam qalliłha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaqsikpata tamatkua uqauntigikkatka iłitchuğigisigiksi añaayuqataan Agaayyutim tikiññialıłha. ³² Itqallaksıñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatinj atuumagaluaqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piğisiruk aglaan uqałitka piğumiñaitchut.

Munağimmaagiłksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taaññağmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniałhum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq niğiungisillusi. ³⁵ Naniğiatun pisağigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausılı agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payağaiğusi iluqaani atuumarauksrani aggiğñiałhanunaglaan Iğñiñan Iñuum.”

³⁷ Uvlugağipman Jesus iłisauriraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktagiağniqsuq igğiani atiqaquam Olives-mik. ³⁸ Uvlaağquqman iñuich utlauriraqtut agaayyuvikpañmun naalağnisukługu uqaqpan.

Sivunniugun Tuqutchukługu Jesus

22 ¹ Niğiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauğimik qalliñiqsuq iñuich niğipmata puvlaksiğniğilaamik qaqqumik. ² Qaukłinjich agaa-

yuliqsit suli aglaliquirit tuqqtuchunniġaat Jesus nalunautchiġutin aglaan iqsiginiġaich iñuich.

Judas Anjqtuq Aatchuutigisukġugu Jesus

³Tavrakġa tuunġaq isiġniqsuq Judas-mun atiqaqtuamun Iscariot-mik, ilaġat qulit malġuk malġuaqtit. ⁴Judas-ġum uqaqatigityaġniġai qauk-ħiġich agaayuliqsit aġalatinitlu agaayyuvikpaum iħuaqtitchiñiaqtinġiñ qanuq aatchuutigisukġugu Jesus ilinittun. ⁵Quviasukħutin akiqsruġaat akiliġukġugu maninmik. ⁶Judas anjġniqsuq. Piviksraqsiugaqsiñiġaa aatchuutigisukġugu Jesus ilinittun iñuich nalupkaġlugich.

Itqanaiyaġiq Jew-ġuruat Niġiqpagvikaanun Atilinmun Apqusaakkauħimik

⁷Akunniqsaaami uvlua Puvlaksigniġilaam qaqqum tikiñniqsuq, taamna Apqusaakkauħum ipnayaam tuqurviksraġa. ⁸Jesus-ġum tuyuġigik Peter-lu John-lu itnaqħugik, “Itqanaiyaġiatku niġiqpaħiksraqput.” ⁹Apiqsruġniġaak, “Nani itqanaiyaquvisiguk?” ¹⁰Jesus-ġum kiunġigik, “Isiġuptik nunaaqqimun paġisigiktik iñuk akiyaqtuq qattamik imilinmik. Malikkumaiktik isiqpan tupiġmun, ¹¹suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Iħisautri nipliġniqsuq, Nani iniaqapich tuyuġmiaqaġvinmik niġġiviksramnik ipnaimik piqasiġħuġa malġuaqtimnik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauħimik?’ ¹²Uuma urriqsuutigisigaatik inimik nallauraallagviuluumaqaqtuamik qullġmi itqanaħlaamik inuqsraġaiqħuġu. Tavrani itqanaiyaħhiñaurutik.” ¹³Aullaqamik paqinnġaak taatnatun Jesus-ġum uqaħhatun, aasiiñ itqanaiyaqħutin niġiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauħimik.

Atangum Nullautchiġvia

¹⁴Niġġiviksraqtin tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiqhuni uqqi-raqtinik. ¹⁵Nipliutinġai, “Niġiqatigisullapiagipsi uumiġa ipnaimik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauħimik nagliksaanġaiñġaġma! ¹⁶Uqautigipsi, niġitqinñianitkiga immiumaniaħhanunaglaan aġaayuqautaani Agaayyutim.” ¹⁷Taatnaanikami Jesus-ġum tiguplugu qallun, quyanġaa Agaayyun nipliqhuni, “Tigulugu taamna imillagvigisun! ¹⁸Uqautigipsi, uvakġaniñaglaan imitqikkumiñaitchuġa asiam misuġuanik agġiñiaħhanunaglaan Agaayyutim aġaayuqataan.” ¹⁹Jesus-ġum tiguplugu qaqquq quyanġaa Agaayyun. Avguqħuġu qaqquq qaiñniġaa nipliqhuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruq ilipsittun. Niġġisun itqakktigilugu uvaġnun.” ²⁰Taatnatuntuuq, niġianikamiġ qallun qaiñniġaa nipliqhuni, “Asiam misuġua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniugutigigaa taluġniquisiħuġu aupkun maqikkauruamik ilipsittun.”

21 “Atañii! Iłapsisamma aquppiqatima qaiññiagaaña. 22 Iğñiña Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliuñ iñuñmi qaitchiruami ilaanik!” 23 Maliguaqtai apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun nalliqsinq qaitchiyummatiqaqmagaan ilaanik.

Uqavaagun Kamañağunnikun

24 Maliguaqtai qapiqtailitragñiqsut nalliqsinq kamañağniqsraugisipmagaan. 25 Jesus-ñum nipliutiniğai, “Jew-ñuñitchuut umialgich saññiqaqtuut iñuñmikni suli aňalatit taigukkautlatuplutinj Iłauraañitñik Iñuich. 26 Aglaan taatnatun itchuksrauñitchusi. Kamañağniqsrauruq akunnapsitñi ilili nukaqñiqsun suli sivulliuqti savaktitun. 27 Kiña kamañağniqsrauva—taamna aquvitluni niğiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuq? Tavrataamna aquppi-ruaq kamanatluktuq. Aglaan iqasiğipsi payuktaqtitun.

28 “Iłipsi, nayuğipsitña uuktuqasiupayaaqama. 29 Atriłilugu aapaa aňalatchitłasipkaiñha uvannik, taatnatuntuuq aňalatchitłasipkağisipmigi-psi. 30 Niğiqasiğisigipsitña imiqasiğilujalu aňalatchiaqsiguma iñuñnik, suli aquppiqasiğisigipsitña taivrumanı atanniityaguma kinjuviağiiñik qulit malğunnik iğñiñitñik Israel-ñum.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piiłaałiksrajanik

31 “Annaa, Simon! Naalağniłagiñ! Tuunğaum uuktuagumiñaqsiñiğaaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikłunñiñ. 32 Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriñhiñ qapiqunilługu. Utiguvich uvañnun sayyigisigitin aniqatiutin.” 33 Simon Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, isiqtauqasiñhiñaugikpiñ suli tuquqasiğutin!” 34 Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qal-ğuqtağaluaqnagu uvlaami piiłaağisigikma piñasuniaglaan.”

Maniqagvıglu Puukatağlu suli Savikpak

35 Jesus-ñum uqaanikami taavrumiña apiqsruğniğai maliguaqtini, “Taimani tuyuğikapsi manikuviiłaaqhusi puukataiłaaqhusi lu sakpakkiiłaaqhusi lu, inuqsraqpisi?” Kiunigaa, “Inuqsrañitçugut.” 36 Jesus nipliğniqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqagvıqagumi naagaqaa puukataqagumi saagağligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksrağigaa quppigaani aasiñ tauqsıguni savikpañmik. 37 Uqautigipsi, Taamna uqalıq aglausimaruaq Agaayyutim makpigaañiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaa savamaqluktuatun.’ Iluqaan aglausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” 38 Maliguaqtit nipliğniqsut, “Ataniiq, uvva malğuk savikpaak!” Kiunigai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iğgimi Atiliñmi Olives-mik

39 Jesus aullalğiñniqsuq iğgimun atiliñmun Olives-mik pirağihigmisun, aasiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] 40 Tikitñamin

(Lk 22.39)

taruŋa nipliutiniġai, “Agaayulusi ukpiqrsisaiŋitchumausili uuktuaqsiugupsi.” ⁴¹ Tavrakŋa aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipliġniqsuq, “Aapaŋ, pisuġiyupku piiġuŋ qallutaa nagliqsaahum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuġiŋiŋlaaptun aglaan pisuġhiñ savaŋuli.” ⁴³ [Isaġulgum qilaŋmiñ sagviutiniġaa sayyiqġugu. ⁴⁴ Iŋuilliuppaikun agaayuniqsuq piliqitlukhuni, aasii ilaan siqsiпкаtha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuġiġmiñiñ utiqhuniasiiñ maliguaqtimiñun tavra paqinniġai siñiktuat, miŋguqhutiŋ iŋuilliuppaitlutuŋ. ⁴⁶ Nipliutiniġai, “Suvaata siñikpsi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqrsisaiŋitchumausili uuktuaqsiugupsi.”

Tiguniġaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiñniqsut, sivulliqġugich Judas-ŋum, iŋaŋata qulit malġuk maliguaqtit. Utlakġugu Jesus kuniŋniġaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniġaa, “Judas, kunikġugu aatchuutigiviun Iġniŋa Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruŋ taamna atuumaruq uqautiniġaat, “Ataniiq, atuġlavut savikpavut!” ⁵⁰ Iŋaŋata anauniġaa qaukġiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsiqugu taliqpianik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipliġniqsuq, “Aŋŋaa! Apaiqsuq!” Aksikġugu iñuum siutaa mamitinniġaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ŋum nipliutiniġai qaukġiŋich agaayuliqsit suli aŋalatiŋich agaayyuvikpaum iŋuaqtitchiŋiaqtiŋiñ suli sivulliuqtigruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaagusi anautaniglu uvaŋa liilaa savamaqġukti? ⁵³ Nayuġaġikapsi agaayyuvikpaŋmi uvluġaġipman tiguniatlaitchipsitŋa. Aglaan pakma savagviksraġigiksi saŋŋiagun taaqtuam.”

Peter-m Piilaaginigaa Jesus

⁵⁴Tamatkua tiguplugu Jesus aullautinigaat tupqanun qaukkiata agaa-yuliqsit, suli Peter-m maliñnigai taavakñatluk. ⁵⁵Ikniqañniqsut siłataani tupqum, aasii Peter-m ilaliginigai aquppiruat tavrani. ⁵⁶Ilanata pirit agnam tautuñnigaa Peter aquppiruaq sanigaani ikniğum. Qiñiqługu nalinjinaaq-lugu nipliutinigaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷Aglaan Peter piilaagnaqsuq, “Ağnaaq, nalugiga!” ⁵⁸Kiñuurajagun iñuk ilitchuqsripmi-ñiqsuq Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, ilagigaatintuuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiunigaa, “Naagga, ilaginitchaatña.” ⁵⁹Sassağniğum kiñuagun atlam iñuum qapiñaiqhuni upyañnigaa, “Ilumun una iñuk piqataupmi-ruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ğmiunuruq!” ⁶⁰Aglaan Peter-m kiunigaa, “Nalullapiagiga sumik uqaqtilaan.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalğuqtağniqsuq. ⁶¹Atanğuruam qiviaqhuni tautuñnigaa nalinjinaaqługu Peter, aasii Peter-m itqağniğaa atanğum nipliłha inymiñun, “Aqargiqpak qalğuqtağaluqñagu uvlaapak piilaagutigigisigikma piñasuniaglaan.” ⁶²Peter tavra anipluni qianiqsuq ihuiliullapiaqhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqługulu

⁶³Iñuich munaqsriuat Jesus-mik mitautiginigaat anaullaqługulu. ⁶⁴Matuplugik irrak apiqsruğniğaa, “Kia anauvatin? Nalautchağiñ?” ⁶⁵Nipliutipmiñigaat iñugiaktuanik pisaanñatinik.

Jesus Uqaqsittaagviñmi

⁶⁶Uvlaağuqman Jew-ñuruat sivulliuqtiğruat qaukñinich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katinisut, aasiñ Jesus tikiutinigaat uqaqsittaqaqtichirinun, ⁶⁷nipliqhutiñ, “Uqaqtitigut! Ilvich Christ-ñuvich, taimña akiqsruutauruaq Anniqsuqti?” Jesus-ñum kiunigai, “Uqaqtigupsi ukpiginianjitchipsit-ña; ⁶⁸suli apiqsruğupsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipsitña. ⁶⁹Aglaan uvakña Iğñiña Iñuum aquppigisiruq tuñaani taliqpian Agaayyutim piquaquam sanñipayaamik.” ⁷⁰Iluqatiñ nipligñiqsuq, “Ilvich, Iğñigivatin Agaayyutim?” Kiunigai, “Ilipsi, uqaqtusi Iğñiginipluña.” ⁷¹Kiisaimmalu nipligñiqput, “Inuqsrañaiqsugut ilisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliłha.”

Jesus Pilate-muutiniğaat

23 ¹Iluqatiñ iñuich makitlutiñ Jesus Pilate-muutiniğaat kavanaaurua-mun. ²Tavrani pasiaqsiñigaat Jesus itnaqhutiñ, “Ilitchuğigikput una añun killukuaqtitchiłha iñuptiknik atakkii uqautinigai akiliquñitlu-gich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautinigaisuli ilaa Christ-ñunipluni umialik.” ³Pilate-ñum apiqsruğniğaa, “Umialigivatin Jew-ñuruat?” Jesus

aŋiġniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ġum nipliutinigai qaukġinich agaayuliqsit iñugaagruiġlu, “Iłitchuġinitchuġa patchisiksramik uumani aġutmi.” ⁵ Aglaan qapiġaipsauraqtut, “Iłisauttutimigun aġayagaġigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma maunqahuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ġum tusaakamiuġ taamna apiqsruġniġaa, “Una aġun Galilee-ġmiuġuva?” ⁷ Iłitchuġikamiuġ Jesus-ġum agġiqsilaġa nunamiñ aġalataġaniñ Herod-ġum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalemi. ⁸ Herod quviasupaġataġniqsuq tautukamiuġ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiniġummiuġlugu iñiġatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quvinqaqtuanik. ⁹ Herod-ġum apiqsruqtaaqsiñiġaa Jesus iñuġiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ġum kiunjiñiġaa. ¹⁰ Qaukġinich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiġaipsauraqhuġin paŋiugniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ġum aġuyyiuqtañlu mitautiġiniġaat Jesus suvasaġinitleġu. Atipkaġlugu atanġum atnuġaallautanik utiqtinniġaat Pilate-mun. ¹² Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu iłauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³ Pilate-ġum katipkaġniġai qaukġinich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuiġlu, ¹⁴ suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una aġun uvaġnun nipliġhusi sivulliullautanjiñiġniplugich iñuich. Isivġiugaluġlugu sivuq-qapsitñi paqitlaitchiga savamaġluutiqaġlugu paŋiugutipsitñik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchiñitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqinñiġaa uvaptiknun. Una aġun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnaġluġa ipiġaqtuqtitqaġlugu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpagvikaam uvluni]. ¹⁸ Iñugaagruiġ niplianiqsut, “Tuqqutchiuġ taamna iñuk aasiiñ tigutaaq-taunaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtauniqsuq atakkii iłaupluni tamatkunani aġayakhutiġ nunaaqqimi tuqqutchiruaniġlu). ²⁰ Pilate-ġum Jesus patchisaiġukkaluġaa. Taatnamik uqaġvigitqikkaluġagai iñugaagruiġ. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiġlutiġ, “Kikiaktuutisiuñ! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²² Pilate-ġum piġatchiġlugu nipliġniqsuq, “Sumik savamaġluutiqaqpa? Paqitchiñitchuġa sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiġaqtuqtillugu patchisaiġisigiga.” ²³ Aglaan iġialapsauragñiqsut kikiaktuutiraksraupiagñiġlugu sannigutamun. Kiisaimmalu iġialaġimiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiiñ Pilate-ġum atanniġniġaa Jesus kipiġniugutaatitun.
²⁵ Pilate-ġum pituiġniġaa Barabbas pisukkanġat, taamna isiqtauruġ atak-

kii ilaupluni tamatkunani aḡayakhutiṅ iṅuaqtuani, aasiñ qaitḷugu Jesus ilinṅitṅun pisuḷhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniḡutamun

²⁶ Aṅuyyiuqtit sivulligñiḡaat Jesus. Pisullaḡmiṅ paaqsiñiqsut iṅuṅmik Cyrene-naḡmimumik atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiiviṅmiñ. Tamatkua nunuriñiḡaat akiyaḡiaquplugu sannigutamik aquagun Jesus-ṅum. ²⁷ Iṅugiallapiaqtuat iṅuich malinṅiḡaat. Akunḡatni itmiñiqsut aḡnat qairuat uigualaplutiṅ. ²⁸ Jesus-ṅum kiṅiaqami nipliutiniḡai, “Aḡnaañisii Jerusalem-ṅum! Qirratiginasitṅa aḡlaan qirratigisitchi ilipsitṅun qitunḡapsitṅunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iṅuich nipliḡisiḡhat, ‘Quvianamiurut taapkua aḡnat qitunḡaitchuat siṅaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi

iṅuich nipliḡisirut iḡḡiṅun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’
suli qimiḡaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruṅ patchisaitchuaq pakmapak, qanutun irrutriñiaqmivat iṅuṅnik taimanigu?”

³² Malḡuk atlak iṅñuk, iluqatik savamaḡḷuksimaruak, tuqquatauruksraupmiñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Aṅuyyiuqtit tikiññiqsut atiqaqtuamun “Saunḡa niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniḡaat Jesus suli taapkuak savamaḡḷuksimaruak piqasiḡḷugu, ilaqataa taliqpian tuṅaanun suli ilaqataa saumian tuṅaanun. ³⁴ Jesus nipliḡñiqsuq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iṅuich! Nalugaat sumik savaaqḡtilaaqtiṅ.” Avguḡniḡaich atnuḡaanṅi nalautchaḡautigiplugich. ³⁵ Iṅuich qichaqtuat tautuktuaḡniḡaat. Jew-ṅuruat sivulliuqtiṅisa mitautiginiḡaat, “Annautiraḡigai atlat. Ki anniqsuḡli iṅmiñik Christ-ṅuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaaḡikkana!” ³⁶ Aṅuyyiuqtit mitautigipmiñiḡaat. Utlakḷugu aatchuḡniḡaat sunaḡnit chuamik misuqqumik ³⁷ nipliqhutiṅ, “Anniqsuḡiñ ilipnik umialigikpatin Jew-ṅuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aglakḷugich uqalḡhich, “Taamnauvva umialḡat Jew-ṅuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaḡḷuksimaruam nivinaruam uqagñiqḷuktaqmiñiḡaa, “Christ-ṅuguvich anniqsuḡiñ ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aḡlaan ilaqataan iṅiqtiḡniḡaa nipliqhuni, “Taluḡiṅitpiuṅ Agaayyun? Tuqqutaksraurutintuuq ilaatun. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taatnaḡnaqhunuk; aḡlaan taamna savaaqḡit chuq pigiit chuamik.” ⁴² Aasiñ nipliutiniḡaa, “Jesus, itqagillaṅniṅṅa tikitchuvich aḡaayyuaqtipnun!” ⁴³ Jesus-ṅum nipliutiniḡaa, “Akiqsruḡikpiñ, marrumani uvlumi piqasiḡisigikma utaqqiviṅmi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqiññaḡiḡaḡiḡiḡniḡsuq taaqsiḡḷuni nunapayaa-mi piṅasunun ilipman sassaḡ; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq]

niviŋaruaq agaayyuvikpaŋmi siiksighniqsuq tatpichakŋa takunuŋaaglaan. ⁴⁶Jesus nipaalalighniqsuq, “Aapaan! Argaknun iligiga irrusiga!” Taatnaamikami tuquniqsuq. ⁴⁷Rome-maŋmiut qaukliata anuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruaq kamaksruŋnigaa Agaayyun nipliuhuni, “Ilumutun taamna anjun nalaunŋaruq!” ⁴⁸Iñuich katiruat qinighiaqlugu kikiaktuuŋiŋ qautukamitruŋ tamanna atuumaruaq, utighniqsut kinuniŋmikkun ipiqtutchallapiaqhutiŋ. ⁴⁹Iluqatiŋ tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilagiplugillu aŋnat maliktuat Galilee-miñ qichaŋniqsut taiñakŋatluk qinighiaqhutiŋ.

Jesus Iluviŋnigaaŋ

⁵⁰⁻⁵¹Iñuqaqmiñiqsuq atiliŋmik Joseph-mik Arimathea-ŋmikum, nunaqqimiñ Judea-mi, nalaunŋaruaq qanutitaŋitchuaŋlu iñuk, sulii uŋaq-qinighniqsuq tikiŋiqsraŋanik aŋaayyuaŋtaan Agaayyutim. Ilaugaluaqhuni uqaqsittaqtitchirini aŋiqataunighniqsuq sivunniuumata tuqutqutuklugu Jesus. ⁵²Joseph-ŋum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutighniŋaa timaa Jesus-ŋum pisuklugu. ⁵³Tavrakŋa atqaqlugu timaa Jesus-ŋum, nimiŋ-sruŋnigaa ukiŋhaaŋiksaamik, ilipluguasiñ iluviŋuqtamun uyaŋaŋmi atunŋaŋitchuamun. ⁵⁴Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiaŋvium uvlua aullaŋniiyasipman. ⁵⁵Aŋnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ malinighaŋat Joseph tautukluguasiñ qanuq Jesus-ŋum timaa ilipmagu iluviŋmun. ⁵⁶Utiqhutiŋ kinuniŋmikkun itqanaiaŋnigaaich tipraŋiksautilgich uqsruŋutiksrai timaan Jesus. Jew-ŋuruat minguiqsiaŋviiatni minguiqsighniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-ŋum.

Jesus Anjpkakkauruq Tuquliŋmiñ

24 ¹Uvlaatchauranani sivullium uvlum akunniqsaaŋmi aŋnat iluviŋmunighniqsut saagaqhutiŋ tipraŋiksautiliŋnik uqsruŋutiksraiñik itqanaiaŋaŋmikkunik. ²Paqinnigaaŋ uyaŋak aqsraqtinaniqsuaq paananiñ iluvŋum. ³Tavraasiñ isiqamiŋ paqinighniŋaaŋ timaa atanŋuruam Jesus. ⁴Qanuqsausiuqtitlugich tavrakŋatchiaq malŋuk aŋutik qitnaŋnaqtuanik atnuŋaallak qichaŋniqsuk saniŋaatni. ⁵Iqsitchakhutiŋ aŋnat sikinnighniqsut nunamun. Aŋutik nipliutiniŋaich, “Suvaata tautugiaqpisi iñuuruamik akunŋatni tuqunaruat? ⁶Uvaniingitchuq atakkii iñugutqiksuk. Itqallaksiuŋ qanuq uqaqtilaŋa ilipsitñun Galilee-miinŋaŋmiñ, itna, ⁷Iŋniŋa Iñuum qaisauruksrauruq killuuruunun iñuŋnun kikiaktuu-tikkauluni, aasiñ piñayuatiŋ uvlut aŋitqikkumapluni iñuuŋiŋmun.’” ⁸Aŋnat itqaŋnigaaŋ uqaŋikkana. ⁹Utiqhutiŋ iluviŋmiñ uqautiniŋaich qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitnik tamatkuniŋa. ¹⁰Taapkua aŋnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakana James-ŋum, sulii atlat aŋnat. Uqautiniŋaich uqqiraqtit tamatkuniŋa atuumaruaniŋ iluviŋmi.

¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut aġnat piinjilqiniplugich. Taatnamik ukpigiñiññaich. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpalisruġniqsuq ilu-viġmun; auġrukami tautuñniġaa nimġutaa ukiħhaaġiksuaq kisan. Kinjuniġmukhuni quviġusuutiginiġai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataaġniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumanu uvlumi malġuk Jesus-ġum maliguaqtik nunaaqqiuramuñniġniqsuk atiliñmun Emmaus-mik, uñasiksilaqaqtuaq tallimat malġuñni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullaġmik uqaġniqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵ Uqqaagiksitiugik Jesus pisuqasiġniġik; ¹⁶ tautukka-luaġniġaaq aglaan ilisaġiñiññaak. ¹⁷ Jesus-ġum nipliutiniġik, “Sumik uqaqsisik pisuktuaħaptikni?”

Qichaqpaahañniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruġniġaa, “Kisivich nalualuñniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ġum apiqsruġniġik, “Sunik?” Kiuniġaaq, “Tamatkuniña atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna añun sivuniksriqiraunisuq saññiqaqtuaq uqaħiġmigun savaaġmigunlu sivuġaatni Agaayyutimlu iñuiħlu. ²⁰ Qaukħiñich agaayuliqsipta suli sivulliuqtipta sivunniġniġaaq kikiaktuutitquplugulu tuqqutautquplugulu. ²¹ Niġiugaġigaluakkaqput ilaanunipluġu tasuqsairuksraupluġu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluni piñayugiġaaq atuumapman-aglaan. ²² Ilaapta aġnat tupakkaatigut pitlukħuguunniñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviġmun, ²³ aglaan paqingiñniġaaq timaa. Utiqamiñ nipliġniqsut tautuñniplutiñ isagullañnik uqautriruaññañnik Jesus iñuunipluġu. ²⁴ Ilavut utlautiniqsut iluviġmun paqitluġu taatnatupiaq aġnat uqaħhatitun, aglaan qiñiñitmiñniġaaq Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ġum nipliutiniġik, “Qanutun isumaiħaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriħiksrapstniik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitniik! ²⁶ Uqaġniġugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksraunipluġu tamatkuniña isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ġum ilitchuġipkaġniġik uqautigikkauruanik iñmigun iluqaitni Agaayyutim uqaħhiñi, aullaġniipluni makpiġaañiñiñ Moses-ġum suli aglañitniñ iluqa-tiñ sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamiñ nunaaqqiuramun igliġviñmiknun, Jesus pisuktuiñniġniqsuq qaaniñniġniġaaq tuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinniġaaq nipliġhutik, “Ittuallagiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Malikħugik nayuġniġik. ³⁰ Jesus aquvinnisuq niġiqasiġukħugik. Tigusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguqħugu qaqquq qaiñniġaaq iliniknun. ³¹ Irratik añmaqmata ilisaġiaqsiliġniġaaq. Aglaan qiñniġniġniġniqsuq ilinikniñ. ³² Uqqaasiñniqsuk iñmiknun, “Uunaqsaagaluqaqpiñuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kañiqsipkaqħugu Agaayyutim uqaħha

uvaptiknun.” ³³ Maksrikhutik utiqtiḡniqsuk Jerusalem-mun. Paḡinnigaik qulit atautchich maliguaqtit katimaqatiqaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua kati-maruat niplianiqsut, “Atanguruaq anjtinqiḡniqsuq ilumun! Sagviḡniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malḡuk utiqtiqtuak uqautiniḡaich atuumaruamik tumitchaani suli qanuq ilinjiknik ilisaqsriḡimiknik Ataniḡmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiḡun

³⁶ Malḡuk uqaqtitlugik taavrumiḡa, tavrakḡatchiaq ataniq Jesus qichaaniktigḡniqsuq akunḡatni nipluutiplugich, “Tutqiuḡtiqaḡitchi!” ³⁷ Tatamitchaḡniqsut atakkii tautukkasuḡniaqhutiḡ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniḡai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqsriḡitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvaḡaupiaqtuḡa. Aksigluḡa ilitchuḡiniqḡtusi. Atakkii aliuqtuq timiqanjtichuq sauniqanḡitluḡilū uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiḡa qiniḡitḡkai argaḡmiḡnik suli isigaḡmiḡnik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiḡilguiḡniḡaatsuli aglaan quviḡusukhutiḡ quviasullapiqhutiḡlu. Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Uvani niḡksraqaḡpisi?” ⁴² Aatchuḡniḡaat igaamik iqaluḡmik. ⁴³ Tiguplugu niḡiḡiḡaa sivuḡaatni. ⁴⁴ Tavra nipliutiniḡai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitḡnimma nayuutiḡḡaḡma ilipsitḡni, suapayaaq atuumaniḡniḡlugu aglausimarua-tun uvapkun maligutaksraḡa Moses-ḡum suli aglaanḡitni sivuniksriqirḡit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra aḡmaḡniḡai isummatinḡich kaḡiqsitquplugich uqaḡhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniḡai, “Taamna aglausimaruag, Christ, Anniqsuḡti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilū aḡitqiksuksraupluni tuqunaruaniḡ piḡayuatiḡun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaaḡiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitqifikuḡ suli natqiuḡtikkauḡikuḡ killuqsautiniḡ iḡuḡnun nanipayaaq, aullaḡniḡlugu Jerusalem-miḡ. ⁴⁸ Iḡisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuḡisigipsi Irrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkanaḡanik. Utaqqirusraurusu nunaaqqimi saḡḡim pakmakḡa tikiḡniḡaḡhanunaglaan ilipsitḡun.”

Jesus Qiḡaḡmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ḡum annisiniḡai nunaaqqimiḡ Bethany-m tuḡaanun. Tavrani isakḡugich argaḡni piliutiksriḡniḡai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutil-laisa aullautikkauniqsuq pakmuḡa. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiḡaat utiqhutiḡaasiḡ Jerusalem-mun quviasullapiḡataqhutiḡ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpaḡmiḡniqsut [nangaḡlugu] quyaḡlugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaan̄i John-ŋum

Uqal̄hum Timinītha

1 ¹Aullaŋniisaqqaagataŋigmi ittuq Uqal̄iq, Uqal̄iq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqal̄iq Agaayyutaupluni. ²Ilaa piqatauniq-suq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagataŋigmi. ³Taavrumuuna Uqal̄ikun Agaayyutim iñiqtaŋigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqta-ŋikkaŋaniñ iñiqtaunŋitchuq ilaa piillugu. ⁴Uqal̄iq kaŋigigaa iñuułhum. Taavruma iñuułhum iñuich qaggutigai, kaŋiqsiłiksraŋatnun Agaayyutmik. ⁵Taamna qauma qaggutriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitchaa.

⁶Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqaŋniqsuq, iñuŋmik atiliŋmik John-mik, ⁷taivrumuuna qaumakun iñuŋmik uqautrityaqtitlugu. Aggiŋniqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸John ilaa taivrumiŋaunŋitchaluaqhuni, aggiŋniqsuq taivrumiŋa qaumamik uqautrityaqhuni.

⁹Taimmataimña qauma ilumun aggiŋigmiñi nunam iñuiñun kaŋiq-sipchaityaqtuaq iñupayaanik nunami. ¹⁰Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ ilitchuŋiŋiñniŋaat. ¹¹Ilaa ilamiñun tikitman, ilaiñ akuqtunŋitchaat. ¹²Aglaan ilaŋich ukpiqsrip-lutiŋ akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitunŋaŋiliutiŋkaŋai Agaayyutmun. ¹³Tamatkua aniñŋitchut timim qitunŋiul̄hagun naagaqaa iñuum pisul̄ha-gun, aglaan anitqin̄niqsut tuvraŋlugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴Taamna taggisuqtaq Uqal̄igmik iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq. Uvagut qin̄iŋikput kamanautaa inuqtuummataitchuaq iñuaqqutriñikun suli ilumutuul̄ikun. Taamna kamanaun piñun Ilaan akuqtuaŋigaa aapamiñiñ Iŋñituaŋuñigmigun. ¹⁵John-ŋum taamna uqautiginiŋaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkaŋa itnaqama, ‘Taimña aggiqsuaksraq aqupkun kamanatluktuq uvaŋniñ, takku anigaluaqnaja inŋaniksimaaqhuni.’ ” ¹⁶Inuqtuusrimaiñigmiñiñ nagliktaŋmigun Ilaan piñiutiqaŋaatigut; iluqata ikayuŋaatigut ikayutqigaaqhuta iñuaqqutmi-

gun. ¹⁷Agaayyutim qaitchaa maligutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan ihuaqqun suli ilumutuuliq Jesus Christ-kun aggiqsuk. ¹⁸Kia-unniin Agaayyun qinigaqsimaitchaa, kisimi Aatauchim, taavruma atrinuruam Agaayyutmi suli Aapam sanigaaniittuam, ilitchugipkautigigaa.

John Paptaaqitchirim Nipliḥa Christ-ḡunginḡipluni

¹⁹Jew-ḡuruat Jerusalem-miḡ tuyuqaḡniqmata agaayuliqsini Levi-tkuayaaniglu apiqsruḡiaḡlugu John kisuupmaḡaan, ²⁰itna kiggutiksraisuḡaqani uqautiniḡai nalupqinaiqḡlugu, “Uvaḡa Christ-ḡungitchuḡa; Anniqsuḡtiksrautaunḡitchuḡa.” ²¹“Kisuuvitmi? Elijah-ḡuvich?” John-ḡum kiuniḡai, “Taavrumiḡaunḡitchuḡa.” “Naaga taimḡa Moses-ḡum uqautigikkaḡa sivuniksriḡirauvich?” John-ḡum piḡniḡai, “Taimḡaunḡitchuḡa.” ²²Nipliutiliginḡiḡaat, “Uqautitigutmi kisuutilaaqnik. Uvagut kiggutiqaqtuksraurugut tuyuḡiriptiknun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?” ²³John kiuniḡai, “Uvaḡa taimḡauruḡa uqaḡimakkaḡa Isaiah-m sivuniksriḡirim, itna,

Iḡuk tuḡluguḡtuḡaḡ inḡiḡlaamiḡ,
Itqanaiautisiuḡ apqutiksraḡa Atanḡum,
nalḡuḡlugu tumiksraḡa.”

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵Taapkua uqḡiraqtit tuyuuruat Pharisee-ḡuruaniḡ, John apiḡilḡinḡiḡaat, “Uvva, Christ-ḡunginḡiḡuvich naagaqaa Elijah-ḡungitchuvich, naagaqaa taimḡa sivuniksriḡiraunḡitchuvich, suvaata paptaagivich?” ²⁶John kiuniḡai, “Uvaḡa paptaagutiqaḡtuḡa imikun. Aglaan akunnapsitḡi qichaḡtuḡ ilitchuḡimaisaqsi. ²⁷Ilaa aqupkun sagviḡisiruḡ. Uvaḡa siḡiḡilḡuyumiḡaitchuḡaunniḡ aluḡutiḡnik.” ²⁸Tamatkua atuummiḡiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchiaḡani John-ḡum paptaaqitchiviani.

Agaayyutim Ipnaiaaḡa

²⁹Uvlutḡikman John-ḡum Jesus qinḡiḡniḡaa utlautiruḡaḡ inḡmiḡun, aasrii upyakḡlugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiaaḡa piḡityaḡtuḡaḡ nunam inḡiḡ killuutaatnik! ³⁰Ilaa taimḡauruḡ uqautigikkaḡa itnautigiplugu, ‘Iḡuk imma agḡiḡniḡaḡtuḡ akiaḡtiksrāḡa. Kamanatluktuḡaḡ uvaḡniḡ, takku ilaa anigaluaqnaḡa inḡaniksimaahuni.’ ³¹Uvaḡa nalugaluaḡlugu kisuugisiḡha, tikiumaruḡa paptaagusriḡḡuḡa imiḡmik ilitchuḡipkautigisrukḡlugu Israel-aagmiunun.” ³²Uvva itnaiḡiplugu John-ḡum iḡisimarriḡaa, “Uvaḡa qinḡiḡa Ipḡitchuaḡ Irrusriḡ atqaḡtuḡaḡ pakmakḡa atriaḡhuni tiḡmiagruuratun aasrii ilaaniitluni. ³³Kanḡiqsianingitchaluaḡiḡa kisuutilaaḡa, aglaan Agaayyutim tuyuḡirima imikun paptaagityaḡḡuḡa, uqautigaḡa itna, ‘Ivich qinḡisigiḡiḡ Ipḡitchuaḡ Irrusriḡ atqaḡpan aasrii inillaguni

iñuñmun, ilaa taimñaugisiruaq paptaağiruksraq Ipqitchuakun Irrutchikun.⁷
³⁴ Aasrii uvaña qĩñianikkiga taamna atuumaruaq aasrii uqautigitlaplugu
 Iğñiğihagun Agaayyutmun.”

Jesus-ñum Sivulliich Maliguaqtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniilgiññiqsuq malğunñik maliguaqtinmiñik piqasriqhuni. ³⁶ Qiñiqamiuñ Jesus apqusraaqtuaq John-ñum upyañniğaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaña.” ³⁷ Taapkuak maliguaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniğaaq Jesus. ³⁸ Jesus-ñum kiñiaqami, maliutiniq-makni qĩñiqlugik apiginiğik, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniğaaq, “Rabbi, nani tukkuqaqpitch?” (Taamnaguuaq Rabbi mumiutiqaqtuuaq ilisaut-rimik.) ³⁹ Ilaan kiuniğik, “Uvunağutik qĩñiğiatku!” Taapkuak utlauti’amik qĩñiğniğaaq nani irviqatilaña, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuq-taq iliyuñnaqsiruami sassaqaq unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-ñum uqautaanik maliutriruak Jesus-mik ilaqataa atiqagñiqsuq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliuplugu paqilğaağniğaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuuaq Christ-mik naagaqaa Annisquqtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ñum qĩñiqlugu nipliutiniğaa, “Ilvichuvva Simon, iğñiña John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtuuaq mik Peter-mik Iyağanmıglu).

Jesus Tuqluiğha Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunniğñiqsuq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniğaa, “Maliguañña!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-gmiuñu-niqsuaqtuuq Andrew-mlu Peter-mlu irviakni. ⁴⁵ Philip-ñumli nalautlugu Nathanael, uqautiniğaa “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ñum uqautigimakkña maligutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkanañat. Ilaa Jesus-ñuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ñum iğñiña.” ⁴⁶ Nathanael-ñum piñiğaa, “Qanusriq nakuuruuaq aggitlava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qĩñiğiaqsagun!” ⁴⁷ Jesus-ñum qĩñiqamiuñ Nathanael utlautiruaq iñmiñun nipliğñiqsuq, “Uvvauna Israel-aagmiupiğataq! Ilaani piitchuq pigiiğaq.” ⁴⁸ Nathanael-ñum apiqsruğniğaa, “Qanuqlugu ilisimaviña?” Jesus-ñum kiugaa, “Philip-mun tuqluğaluaqtitnak qĩñianinñiğikpiñ atanjusrima’avich asrirrirağaqtuami napaaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ñum kiugaa, “Ilisautrii! Ilvich Agaayyutim

(Jn 1.48)

Iǵñiginigaatin! Israel-aagmiut umialiginigaatin!” ⁵⁰ Jesus-ǵum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsiqich qiniǵni’apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirrira-ǵaqtuam? Qiniǵisirutin kamanatluktuanik taavrumakǵa.” ⁵¹ Jesus-ǵum nipliutipsaagñigai, “Iǵmutuuruamik nipliutigipsi, Ilipsi qiniǵisigiksi qilak aǵmaqpan suli Agaayyutim israǵulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Iǵñinanun.”

Jesus-ǵum Atlaǵǵuqtitchiǵha Imiǵmik Misruqqumun

2 ¹ Uvluk piñayuakun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaq-qimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ǵum aakaǵa itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtiniǵu aiyugaaqtaupmiñiqsut katchuutniaqtuannun. ³ Misruǵuutaat nunupman, Jesus-ǵum aakaǵan nipliutinigaa, “Ukua misruǵuutaiqsut.” ⁴ Jesus-ǵum kiunigaa, “Tiliuqtaksraǵingitchikma sut-quluǵa. Piviksraǵasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ǵum aakaǵan uqautinigai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyaǵaich imiǵnun inniqsut, atausriq immaqtutillaqallaapluni iñuiññaqtun naagaqaa iñuiññaq qulit gallon-tun, Jew-ǵuruat mali-ǵutaksrirusriaǵikkaǵmikkun iǵǵuutiksraqtuǵvikaanich. ⁷ Jesus-ǵum uqautinigai, “Immiqsigik qattat imiǵmik.” Tarra immiǵniǵaich qaqtuk-piuraǵugich. ⁸ Tarakǵaasrii Jesus-ǵum nipliutigai, “Tarakǵa qalusriǵusri, niǵiqpaktuat aǵalataat payuksiun!” Taapkua payuǵnigaa. ⁹ Aǵalataata niǵiqpaktuat uukamiuǵ imiq misruǵuǵuqtitaq nalunigaa nakitñaaqtu-tilaana tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriuat imiǵmik ilisimanigaa. Taavruma aǵalataata niǵiqpaktuat tuǵuǵnigaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruǵuǵiñniksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitlunniqsramik piqaqtitkaqsiplugich. Aglaan ilvich itinniǵiñ misruǵuǵiñniqsraq isruanun-aglaan.” ¹¹ Sivulliqpianuplugu taamna quvinaqtuuaq savaaq Jesus-ǵum iñiqtaǵinigaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiniqtinnigaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpigiliutipsaagnigaa. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakaniǵu nukatchianǵu suli maliguaqtinǵi Capernaum-muñniqsut, tarania-sriiñ itlutinǵi ikituurani uvluni.

Jesus-ǵum Suaǵuiyaiǵha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ǵuruat niǵiqpagvikaanǵat atilik Apqusaakkauǵimik tikiyasri-ruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullaǵniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaǵmi pakinnigaa iñuich tunniuqqairuat aǵusallunniq ipnaiñiglu tiǵmiag-ruuraniglu suli simmiqsuqtit maniǵniq aquppiruat manniqivniǵmikni. ¹⁵ Aasriiñ akłunaamik, ipiǵaqtuusriqhuni uumaruapayaaq aninnigai Jew-ǵuruat agaayyuvikpaǵatniñ, manniqivniǵich simmiqsuirit maniǵniq ulǵutlugich, simmiqsuutiniǵich siamitlugich. ¹⁶ Suli tiliplugich tunisiul-

(Jn 2.7)

laqtuat tinmiaġruuranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakņa anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguqnagu!” ¹⁷Maliguaqtaiñ itqaġnigaat uqa-
liq aglausimaruq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapiañigma tupigikkapnik
iluqnauqsimaaqtitkaaña.” ¹⁸Jew-ġuruat nipliutitqinñigaat apiqsruutmik,
“Sumik quviquaqtuamik iñiqtaqaġutin qiñiqtinnaqpiuñ uvaptiknun
nalauñiñ taatnasriġaqavich?” ¹⁹Jesus-ġum kiugai, “Unauvva agaayyu-
vikpak piiyaġupsiuñ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.” ²⁰Jew-ġuruat
apiqsruġnigaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviun? Malgukipiaq
itchaksrani ukiuni nappaġniakkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹Aglaan
Jesus uqautigikkaña agaayyuvikpak atrinunisuq ilaan timaanun.
²²Taamani tuquħigmiñ aņitqikman, maliguaqtaiñ itqaġnigaat taat-
na uqałħa, arguaqquaitluġich aglausimaruat uqałħich, sulı Jesus
uqautigikkaņi.

Jesus İlisimagai İluqaisa İñuich

²³Jesus Jerusalem-mi ititlugu niġiqpagvikaami taggisiquaqtuami
Appusraaqtitauiġmik iñugiaktuat ukpiginiġaat qiñiqamisigik quviquaq-
tuat savaañi. ²⁴Aglaan Jesus-ġum ilumutuuingiñiñigai, atakkii ilaan
iñuich ilisimmaagikluġich. ²⁵Iñuktigun kaņiqsipkaġniġnaqhuni ingiññiq-
suq, ilaan kaņiqsimmaagikluġich iñuich isrummatinich.

Jesus-ḡum İlisautriḡha Nicodemus-mik

3 ¹Uvvaasriiḡ inniqsuq iḡuk atiqaqtuq Nicodemus-mik, Jew-ḡuruat sivulliuqtaiḡ iḡaḡat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ḡuruani. ²Unnuat iḡaḡatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliḡhuni, “İlisautrii! İḡitchuḡigikput ilvich iḡisautriksrauplutin tuyuulḡiḡ Agaayyutmiḡ. Kia-unniḡiḡ piyumiḡaitchai quviquaqtuat savaat kisianik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³Jesus-ḡum kiugaa, “İḡumutuuruamik uqautigikpiḡ, iḡuum anitqinḡisuaḡuni, Agaayyutim aḡaayuqautaa qinḡitlasriyumiḡaitchaa.” ⁴Nicodemus-ḡum apiqsrulḡinḡiḡaa, “Qanuḡuni iḡuguaniktuq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iḡuanun isitqiaqsiyumiḡaitchuq, aniḡiḡ tuglilḡitlasriḡlugu.” ⁵Jesus-ḡum kiugaa, “İḡumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiḡ, İḡuk anitqinḡisuaḡuni imikun sulı İpqitчуakun Irrutchikun isitlasriyumiḡaitchuq Agaayyutim aḡaayuqautaanun. ⁶Tamatkua anıruat iḡuḡniḡ iḡugruḡiḡaurut. Tamatkualiasrii kisiisa İpqitчуam Irrutchim anitqiksitani iḡuḡisıruḡ İpqitчуakun Irrutchikun. ⁷Quviḡusruutigınagu nipliutıga, ‘Anitqıksuksraupiaqtusri’. ⁸Anuḡi iḡliḡaqtuq napmupayaḡukami, ilipsiasriiḡ tusraaplugu anuḡim siḡruḡniḡa, aḡlaan iḡisimatḡaitchiksi nakiḡ agḡiḡha unniḡiḡ napmuḡha. Taatnatun kiḡapayaḡa ittuq animaaqtuq İpqitчуakun Irrutchikun.” ⁹Nicodemus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡuni taatniḡitḡisiva?” ¹⁰Jesus-ḡum kiugaa, “İlvich iḡisautragaluaḡhutin İsrail-mi taamna nalunıqpiḡ? ¹¹İḡumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiḡ, Uvagut uqagaqtugut iḡisimakkaptıknik sulı iḡisautrıraqtugut qinḡikkaptıknik. Aḡlaan nallipsi uqaiḡput akuqtuḡummataitchaa. ¹²İlipsi ukpiḡinḡitchipsitḡa uqautıkapsi nunakḡaqtatıgun; qanuḡusri ukpiḡitlasriḡisıvisitḡa uqautıḡupsi pakmakḡaqtatıgun? ¹³Kiḡaunniḡiḡ pakmuḡa mayuqsımaitchuq, aḡlaan İḡuum İḡniḡa atqaqtuq tatpakmakḡa. ¹⁴Moses kivikmatun nimıḡiaḡḡuaq nappaqtamun suviksrailaami, taatnatun İḡuum İḡniḡa kiviktaksraugisıruq. ¹⁵Kisupayaḡa ukpiqsriḡluni turviḡiktuaḡ ilaanik isruitchuamik iḡuḡisıruq.

¹⁶“Agaayyutim nunam iḡui piqpagıvagiḡlugich, İḡniḡualuni aatchuutıḡinıḡaa. Kisupayaḡa ukpiqsriḡikun turviḡiktuaḡ ilaanik tuquyumiḡaitchuq, aḡlaan isruitchuamik iḡuḡisıruq. ¹⁷Atakkii Agaayyutim İḡniḡiḡ tuyuḡinḡitchaa atannısuqtautquplugu nunam iḡuiḡun aḡlaan annısuqtautquplugu iluqaitḡun. ¹⁸Kisupayaḡa ukpiqsriḡluni tunḡaviḡiktuaḡ İḡniḡanik, atannıusriaksraitchuq. Aḡlaan ukpiqsriḡitḡhuaḡ atannıqsimaaḡaniktuq, takku ukpiqsriḡikun tunḡaviḡiksımaitḡluni Agaayyutim İḡniḡuaḡıkkanaḡanik. ¹⁹Taatnaiḡıplugu taamna atannıusriaksraq ittuq, qauma nunam iḡuiḡun tikitman. Aḡlaan iḡuich piqpagıtlukkaat taqtuḡa taavrumakḡa qaumamiḡ, takku ilinḡich irrusriḡksımaaḡhutıḡ piḡiitchuamik. ²⁰Kisupayaam irrusriḡksımaaqtuam piḡiitchuakun qauma

uumigigaa, suli utlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusriġiliu-tikkani pigiitchuaq sagviquṅitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuṅa qaumamun sagviumatquplugu irrusriġiliutikkani tupiksriñikun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitchiri Iļisimarauļha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtiniļu aullaġniqsut nunanjanun Judea-m. Tarani ittullaṅniqsuq ilinjitni suli paptaaġipluni. ²³ John-tuuq paptaaġiniqsuq Aenon-mi uṅasriṅġitchuamiñ Salem-miñ, takku imġuk-kaqhuni tamanna. Iñuich utlaaġaqtugu ilaan paptaaqtagnaigai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsuli isiqsivimun.

²⁵ John-ṅum maliguaqtaim ilaṅjich uqaksraqtuaqsiñiqsut Jew-ṅuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkauļikun. ²⁶ Aasriim John-mun utlautiplutiṅ uqautiplugu, “Iļisautrii! Anjun itqaġiviunṅ Jordan-ṅum iġluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaaġiaqsiruuq, aasrii iñuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ṅum kiuniġai, “Kiñanniiñ sumik piqaġumiñaitchuq, Agaayyutmun qaitchiñġunnani. ²⁸ Iļipsi iļisimarigigipsi nipliqsimaļpakun ‘Uvaṅa Christ-ṅunġitchuṅa, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruṅa,’ itqanaiyautityaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpiam ilauraaṅa qichaqatauraqtuq naalaġniplugu, quviagiplugu tusraaļha nukatpiam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruļiġa naammatigiruuq. ³⁰ Ilaa piġuqtuksrauruq kamaṅaqsitluguni, uvaṅaasrii nuimaiġluṅa.

Ilaa Agġiqsuaq Qilaṅmiñ

³¹ “Ilaa agġiqsuaq pakmakṅa iluqaitniñ kamanatluktuq. Nunakṅaqtagna iñuļhiñaupluni nunamiittuanuruq, nunakṅaqtanik nipiqaqhuni. Ilaa agġiqsuaq qilaṅmiñ kamanatluktuq iluqaitniñ. ³² Aasrii uqautigigaa qiniikkani tusraakkaniļu, aglaan kisupayaat uqaļha akuqtunġitchaat. ³³ Kia akuqtuiruam uqaļhanik nalupqigingigaa Agaayyutim ilumutuulha. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyuġikkanaṅ Agaayyutim uqaļhi uqaġigai, takku Agaayyutim qaitchiplugu inuṅaiqļugu Ipqitchuamik Irrutchiġmiñik. ³⁵ Aapam Iġniñi piqpagiplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqsriruuq Iġniġmik isruitchuamik iñuuļiqtuq, aasrii tupiksriṅġitchuaq Iġniġmik iñuuļiqagumiñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruuq ilaani qanavak taimuṅa.”

Jesus-lu Aġnaġlu Samaria-ġmiu

4 ¹ Pharisee-ṅuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñiplugu paptaaġit-lukhuniļu John-miñ ² (Jesus ilaa paptaaġingitchaluaqtitlugu, aglaan maliguaqta). ³ Jesus-ṅum tusraa’amiunṅ uqaġikkanaṅ, Judea-miñ aullaġniqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴Utiligmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵Tikiññiqsuq Samaria-m nunaqqinjanun atiqaquamun Sychar uñasriñgĩññiqsuamun nunañaniñ Jacob-ñum qaisañaniñ igñigmiñun Joseph-mun. ⁶Jacob-ñum nivviaña taraniinniqsuq. Aasrii Jesus igluañigmikniñ iniququhuni, nivviam sanigaañun aquvinniqsuq, uvluq qitiqquqman. ⁷Samaria-ğ-miu añaq aggiğñiqsuq imiqtağiaqhuni. Aasrii Jesus-ñum nipliutinigaa, “Imiksriñña!” ⁸Immali maliguaqtai nunaqqimurñiqsut niqiksramiknik tauqsigiaqhutin. ⁹Ağnam Samaria-ğmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ñurutin aasrii Samaria-ğmiuñupluna. Qanuqhutin iniqpiña imigukhutin?” (Uvvatakku Jew-ñuruat piqatitqlaitchut Samaria-ğmiunik.) ¹⁰Jesus-ñum kiugaa, “Iļisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraña suli kisuuđha iniqtigikkaqpich imiksritqupluni inigayağiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imigmik.” ¹¹Ağnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuq piñayaqpiuñ?” ¹²Jacob-ñum sivullipta uumiña nivviamik piqatitanatigut, qitunğaiñlu suli pamiqsaañisa imigvigimakñatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuañunasrugivich?” ¹³Jesus-ñum kiugaa, “Kiñapayaaq imiqtuq imigmiñ uumakña imigulitqikkisuruq. ¹⁴Aglaan kiñapayaaq imigmiñ aatchuutiksramniñ imigumi imigulitqinñiangitchuq, takku imiq aatchuutiksraña itkisuruq ilaani suvliktuatun nivviatun imigmik iñuunaqtuamik, piqatillugu ittiksramik isruilaañun iñuuligmun.” ¹⁵Ağnam nipliutigaa, “Taavrumiña imigmik qaitchiñña, imigulitqinğitchumuñali unniñ uvuña imiqtatqinğitchumuñña.” ¹⁶Tarra Jesus-ñum nipliutinigaa, “Aullağutin uqautiyağun ilaqatin pakma nayuqtigikkan, aasriñ uvuñatqigutik.” ¹⁷Ağnam kiunigaa, “Ilaqataitchuña.” Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliqavich ilaqataiññiplutin. ¹⁸Ilvich ilaqatniktuqsimarua-mi tallimani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalaullugu ilaqatiginğitchiñ katchuusrimaitchiñ. Taatnaqavich nalauttutin.” ¹⁹Ağnam nipliutigaa, “Taatnaiļiplugu ilisimmatiqagñiqavich kañiqsigiga sivuniksriqirauđhiñ. ²⁰Samaria-ğmiut sivulliañut agaayumaaguurut uumani inğimi aasrii-ļi ilipsi Jew-ñuruani uqağaqtusri iñuich agaayumaqtuksrauniplugich Jerusalem-mi.” ²¹Jesus-ñum nipliutinigaa “Ağnaaq, ukpigiñña, Piviksraq tikitkisuruq iñuich agaayyuvigitlaigñiaqmatruñ Apa uumaniunniñ inğimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²²Samaria-ğmiusri ilisimangipiağik-si kisumun agaayumaañiqsi; uvagut aglaan Jew-ñuruani ilisimagikput kisumun agaayumaañiqput, takku iñuich anniqsuqtiksrañat Jew-ñuruaniñ kañiqaquq. ²³Aglaan piviksraq tikisaaqtuq, pakmaunniñ tikiuumañniktuq, ilumun putqatağviquqtuat agaayumaagviginiaqmatruñ Apa Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu. Takku Aapauruq piqaguktuq iñuich agaayumaagviginiaqtuanik inmiñun taatnaiļilugu. ²⁴Agaayyun Irrusriuruq. Tamatkua putqatağviquqtuat ilaanik agaa-

yumaaqtuksraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu.”

²⁵ Aġnam nipliutiniġaa, “Uvaŋa kanjicsimagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik agġiqsaġumaruaq. Ilaan agġiġumi uqautisraġumakkaŋatigut supayaamik.” ²⁶ Jesus-ŋum nipliutigaa, “Uvaŋa uqaqatin Ilaaŋuruŋa.”

²⁷ Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ŋum maliguaqtai utiġniqsut. Atqunaq quviġutcharŋiqsut Jesus aġnamik uqaqatiqaġniqman. Aglaanguuq nalliata nipliutinġiŋniġaa aġnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsrunġiŋniġaat Jesus, “Suvaata aġnamik uqaqatiqaqpih?” ²⁸ Tarkŋa aġnam imiqtautni unitlugu, nunaqqimun utiġniqsuq, uqaqsipluniasriiŋ iŋuŋnun, ²⁹ “Maligluŋa qiŋiġiaqsiuŋ iŋuk uqautriga suraġaŋipayaamnuk. Ilaa Christ-ŋunġitchaluaqpa?” ³⁰ Tamatkua uniŋniġaat nunaqqiq utlautiplutin Jesus-mun.

³¹ Taatnaŋhatniguuq, maliguaqtaiŋ Jesus uqapsaaġniġaat, “Iŋisautrii, niġġiŋiŋ!” ³² Ilaan kiuniġai, “Niqautilaqtuŋa ilisimanġisapsitniik.” ³³ Taatnaqman maliguaqtai avatmun apiqsruqtautiaqsiŋiqsut, “Iŋuum una payunġitchaluaġniqpauŋ niqiksramik?” ³⁴ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Niqautilaqtuŋa tupiksriŋiġmik tuyuġirima pitqutaanik suli itqanaŋiġsraŋanik savaam qaisaŋan iŋiŋtaġitquplugu.” ³⁵ “Uqaġaqtusri, itnaŋiŋiplugu nautchiiviksigun, ‘Sisamani tatqiŋi ittaqtuq katitchiviksraq.’ Uvaŋali nipliutigipsi, qiŋiŋtuallautaqsigik nauruat pakma piŋŋuquuat katitauŋhiŋaġuquhutiŋ. ³⁶ Iŋuk kipripluni katitchiruaq akiŋniġaqtuq katitchiŋiġmiŋi nauruanik isruitchuamun iŋuuŋiġmun, atunim aasrii nautchiiruaġlu kipriruaġlu quviasruqatigiikkisiplutik. ³⁷ Uqautauruaq ilumutuuruq itna, ‘Iŋuk nautchiiraqtuq atlam aasrii kipiŋlugu, katitlugu mukkaaksraq.’ ³⁸ Uvaŋa tuyuġipsi kipriŋusri katitchitquplusi nautchiivŋmi savaaqaġvigimaisapsitniŋi atlat savaaŋatni aasrii piŋniġusri taipchua savaaŋatniŋ.”

³⁹ Samaria-ġmiut iŋugiaktuat nunaqqimikni ukpiqsriŋiqsut Jesus-mik aġnam itnaŋhagun, “Ilaan uqautigaŋa supayaamik atuqsimakkamnuk.”

⁴⁰ Taatnaqŋlugu Samaria-ġmiut tikitŋamitruŋ, ittualaquaqsiŋiġaat iŋmikni. Jesus-ŋumaasriiŋ malġuŋni uvlunŋi nayuġniġai. ⁴¹ Iŋugiaksiŋlaaġniqsut ukpiqsriuat ilaan uqauttutaigun. ⁴² Aasrii aġnaq uqautiniġaat, “Ukpiqsriŋiqsugut ilvich nipiŋhiŋaġiŋisapkun aglaan uvaptiknik tusraaplugu, ilitchuġigikput ilumutun anniqsuqtiksrauŋha nunam iŋuiŋiik.”

Jesus Mamititchiŋiqsuq Aŋalatchirim Iġŋiŋanik

⁴³ Kiŋuagun malġuk uvluk Jesus aullaġniqsuq Galilee-mun. ⁴⁴ Ilaan ilisimagaluaqŋlugu, “Sivuniksriqiri kamakkusriaqatlaitchuq iŋmi nuna-miŋi,” aullaġviniġaa. ⁴⁵ Galilee-mun tikitman iŋuich paġlaniġaat, qiŋianikŋlugu supayaaq savaaġikkaŋa niġiŋpaġvikaami tagġisiquaqtuami Apqusaakkauŋiġmik, takku ilinŋittuq utlautiniqsut niġiŋpaġvikaamun Jerusalem-mi.

(Jn 4.38)

⁴⁶ Taatnaqhuni Jesus utitqinñiqsuq Cana-mun Galilee-mi ittuamun, sivuani imiǵmik misruǵuǵuqtitchivinmiñun. Aasrii Capernaum-mi inniqsuq aᅇalatchiri iǵñiqagñiqsuq atniǵnaqtuamik. ⁴⁷ Tusraa'amiuᅇ Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miñ, utlaklugu apiqsruǵniǵaa Capernaum-muglugu iᅇuaqsipkaǵayaitmaᅇaan iǵñi tuqᅇhiñaaǵuqtuaq. ⁴⁸ Jesus-ᅇum nipliutinigaa, "Nalliqsiunniñ tarra ukpiqsriyumiñaipiaqtuq, qinigaluaqani kamanaqtuaniglu savaanik quviqnaqtuaniglu." ⁴⁹ Aᅇalatchirim kiulǵiññigaa, "Maliᅇᅇa, qitunǵauraaǵa tuqugaluaqtitnagu!" ⁵⁰ Jesus nipliutigaa, "Aullaǵiñ, iǵñiǵiñ iñuugisiruq!" Taavruma iñuum Jesus-ᅇum nipliutaa ukpiǵiplugu aullaǵniqsuq. ⁵¹ Aᅇilaatmuktitlugu savaktaiñ paagñiǵaat tusraapkaǵiaqlugu "Iǵñiǵiñ iñuugaqsiruq." ⁵² Apiqsruǵniǵai qaᅇaaglaan iǵñi iᅇuaqsitmuqaqsipmaᅇaan. Taapkua kiunigaa, "Ikpaksraq uvlupaguǵniǵmiñiñ atautchimun iliyuᅇnaqsipman uunaqᅇuutaiqsuq." ⁵³ Apauruam ilitchuǵinigaa atuummiᅇha taivrumani sassagñiǵmi Jesus-ᅇum nipliutikmani, "Iǵñiǵiñ iñuugisiruq," Taatnaqhuni ukpiliǵniqsuq, sulii iluqaǵmiᅇ tupiqatipayaañilu. ⁵⁴ Taavruma tugliᅇiǵniǵaa quviqnaqtuaq savaaᅇa Jesus-ᅇum Galilee-mukman Judea-miñ.

Jesus-ᅇum Mamititchiᅇha Atniǵnaqtuamik Narvauram Siñaani

5 ¹ Aquagun tamarruma Jew-ᅇuruat niǵiqpagvikaanᅇat ilǵiññiqsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi Ipnaich Paaᅇatni narvauraqagñiqsuq tallimanik quliǵutilik. Hebrew-tguuq uqaᅇatigun taiyuutiqaǵniqsuq Bethzatha-mik.

³ Iñugiallapiaqhutiñ iñuich atniğñaqtuat nalaniqsut tamatkunani quligutit atijitñi qiniltaitchuat, pisrutlaitchuat, suli auliyatlaiłat taqqiplutiñ imğum iliqsraqtiłiksrajanik. ⁴ Uvvaguuqtakku qakugulitchiaqługu Agaayyutim israqulgan imiq iliqsraqtitağniqmagu aasrii sivulliq atniğñaqtuaniñ kiñilğaaqtuaq aňalataupkaqqaqługu imiq mamitauragnaqsuq qanusripayaamik atniğñaqtiqagałuanğam. ⁵ Iñugguuq atniğñaqtuaq iñuiñnaq akimiaq piñasruni ukiuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-ñum qinignigaa nalaruaq suli kanjicsiplugu ilaan atniğñałha takiruami, aasrii nipliutiniğaa, “Iłuaqsisukkaluaqpich?” ⁷ Atniğñaqtuam kiunigaa, “Uvaña kiñisaitchaqtuña imiq iliqsraqtitaupman. Takanuğagniaqtitluña atlam sivulliuğagigaaña.” ⁸ Jesus-ñum nipliutigaa, “Makillutin, ikivğatin tigulugich pisrugñ.” ⁹ Taimmaiñaq taamna mamitauniqsuq; ikivğani tiguplugich, pisruñiqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummivia Jew-ñuruat minguiqsiagvigiñağat. ¹⁰ Taatnaqługu Jew-ñuruat nipliatiaqsiñiğaat iñuk iłuaqsikkauruaq, “Ugluvak minguiqsiagviuruq. Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivğapnik akiyaqavich.” ¹¹ Ilaan kiunigai, “Taivruma iłuaqsiqkaqtima uqautigaaña, ‘Ikvigatin tigulugich pisrugñ.’” ¹² Taapkua apiqsrugniğaat, “Kia taatnaquvatin?” ¹³ Aglaan taavruma iłuaqsikkauruam ilitchuğinginiñiğaa kisuutilaaña, atakkii Jesus tamaakña piğñiqsuq iñugiakpagitłuni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinniğaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Atañii. Pakma iłuaqsirutin. Killuqsatqinñiaqnak. Takku killuqsaguvich pigiitłuktuaq tikitpiaqtuq ilipnun.” ¹⁵ Taavruma iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiñiğai Jesus-ñuniplugu iłuaqsiqkaqtini. ¹⁶ Taavrumiña piqusqihutiñ Jew-ñuruat piyugaqsiñiğaat Jesus, ilaa iłuaqsiñiñiplugu minguiqsiagvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiunigai, “Aapaga savaktuq ataramik iñiqługu, suli uvañaptuuq savaktuksraupmiña.” ¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sivunniqsillapiagnigai tuqqtchukługu, taavrumuunałhiñaungitchuaq minguiqsiagvium atuqtaqsraigun aglaan nipliłhagunlu Agaayyutmik aapaqagnipluni suli atriliutipluni iñmiñik Agaayyutmun.

Iğñiğuruam Aňalatchiłha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Iğñiq iñiqtaqatłaitchuq iñmigulłhiñaq. Ilaa savaaqagaqtuq taavrumiña qinikkağmiñik Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruaq iñiqtaqaqman, Iğñiniantuuq savaagirağigaa. ²⁰ Aapam Iğñi urriqsuutirağigaa iluqaanik savaagitlakkağmiñik, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatluktuaniñiñ tamatkunakña iñiqtağikkañiñiñ, ilipsi quvigusrullapiatlasriłusri. ²¹ Atriplugu Aapaa aňipchairağiłha tuquruanik iñugutqilğimun, taatnatullapiaq Iğñiña qaitchitlaruq iñuułigmik tamatkununa pisukkağmiñun.

22 Aapaŋa iŋmiñik atanniqsungiqhuni, aglaan Iğñi qaitchianiğniğaa atanniiğimik. 23 Taatnaqhuni iluqani kamakkun itkisiruq Iğñiŋanun atriługu iñuich kamaqsriłhat Aapaŋanik. Kiñapayaaq kamakku-taitchumi Iğñiŋanun kamakcutaitmiuq Aapaŋanun tuyuğiraanun.

24 Iłumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik suli ukpiqsriuuq tuyuğirmnik piññaktaqtuq isruitchuamik iñuuiğimik. Taamna atanniqsuiyumiñaitchuq, aglaan pituğaanktuq tuquŋağimñ iñuuiğmun.

25 “Uqautigipsi iłumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññaiaqtuq, ami tikiumaaniktuq tuquŋaruat tusraałksraŋat nipaaniq Iğñiŋan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruat iñuuniaqtut. 26 Atriługu Aapauruq Ilaa kaŋiuruq iñuuiğmi, taatnatun Aapauruam inillakkaa Iğñiğikkani kaŋiut-lasriplugu iñuuiğmi. 27 Suli qaitchaa Iğñi nalaullugu aŋalatchiłiksramik atanniqsuiğimik, atakkii Ilaa Iñuum Iğñiğiplugu. 28 Taamna quviğusruu-tiginagu, piviksraq tikiññaiaqtuq tuquruat iluqatiŋ iłuviğni tusraağisłhat nipaaniq. 29 Aasrii ilinçich aŋitqigłutiŋ iłuviğniñ, tamatkua savaağiksuat aŋiłutiŋ iñuuiğmun suli tamatkua savaağiitchuat aŋiłutiŋ sivuugaŋaqtua-mun atanniqsuiuviksrağmknun.

Iłisimarit Jesus-kun

30 “Sumik savaaqağumiñaitchuŋa uvapkuiñaq. Uqausriusriaga tuvraqługu Agaayyutmiñ atanniiraqtuŋa. Taatnaqhutiŋ atanniutitka nalaunŋarut, takku pisułapkun itinğitługu, aglaan tuyuğirima pisułhagun. 31 Uvapkuiñaq uqaqsagnağuma, iñuich ukpiğiyumiñaitchaat iłumutuunilugu. 32 Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuq iłumutun uvapkun. 33 Ilipsi tuyuqaqapsi iñuŋ-nik kaŋiqsiuqtuksranik John-mun Paptaaqtitçirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna iłumutuuruamik. 34 Iñuŋmik iłisimariqağnanğitchaluaqtuŋa, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuqplusri. 35 John atriqaqtuq nannimik ikimaruamik qaummağiksiplugu, ilipsipsuuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaŋa. 36 Aglaansuli uvapkun piqaqtuŋa iłisimarimik kamanatluktuamik John-ŋum iłisimarułhaniñunniñ, makua savaat iñiqtağikkağma, Aapaa qaisaŋiñ savaağitquplugich itqanaigługich tamatkua nalupqinaiqsruğaat Aapamun tuyuğiği. 37 Aapauruqaqtuuq tuyuqaqtuq uvaŋnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraaŋaqsimaitchaluagiksi nipaa unniñ kigiñaŋa qiniğlugu. 38 Ilipsi uqauttutai piginğitługich unniñ ukpiginğitługu taamna tuyuğikkaŋa. 39 Iłisaagigisi uqałhich aglausimaruat iñuuiğimik isruitchuamik paqitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuat uvapkun, 40 aglaan piyummataitchusri uvaŋnun utlautisrugu-sri aasrii piññagusri iñuuiğimik uvapkun.

41 “Nangaqsuiksraq iñuŋniñ qiniğniagağingitchiga. 42 Aglaan iłisimagiksi, suutnağingitchiksi piqpaksriłiq suvaluk Agaayyutim piq-

paktaŋa. ⁴³Aggiqsuŋa Aapaa aŋalatchisaagun aasii akuqtunġitchipsitña. Naagasuli iñuk kiña aggiqpan inġmi saŋġimigun, ilipsi akuqtuġniagiaksi. ⁴⁴Ilipsi nanġautisruuruani avatmun aasriiñ suliqtuġingitħiksi nanġausriaksraqsı Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuġusrimi ukpiqsriñaqpisi? ⁴⁵Isrummatiginagu uvaŋnun patchisiqtuġisıñilusri Aapaanun. Moses-ŋum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunġavigikkaqsı. ⁴⁶Ilumun ukpiġiniġupsıuŋ Moses, tunġaviginayaqmigipsitña ukpiġilunġa takku ilaan aglaktıgun uqautıgıgaŋa. ⁴⁷Aglaan aglaaġıkkarı ukpiġingitħıpsıgıg, qanuġusri ukpiqsriġisıvısi uvaŋa uqatımnık?”

Jesus-ŋum Niġipħaiħa 5,000 Aŋutinık

6 ¹Taavruma aquagun Jesus ikaaŋaruq taagatchıaŋanun narva-ŋan Galilee-m. Taamna narvaq tagġisıqaqmıuq Tiberias-mık. ²Iñuġıallapiaqtuat malilıġiñiġaat, atakkıi ilıŋısa qıñıġugıch quvıq-naqtuat savaaŋı ilıuaqsıraġaıħıkun atniġnaqtuanık. ³Jesus qımiġaamun mayuqħuni, aquvınnıqsuq malıġuaqtıniġu. ⁴Jew-ŋuruat niġıqpagvıkaaŋat tagġisıqaqtıuaq Apqusraaqtıtaulıġmık taranı qallıñıqsuq.

⁵Jesus qıñıġugıch iñuġıallapiaqtuat iñuıch utlautıruat inġmiñun nipliutiniġaa Philip, “Nakiñ tauqsıġayaqpısa niġısuıġutıksraŋatnik ukua iñuıch?” ⁶Taavrumıŋaguıuq nipliutiniġaa Philip uuktıuaġıgu, Jesus-ŋum ilısisımaanıkalıuaġıgu suħıksrani. ⁷Philip-ŋum kiuniġaa, “Malġuk kavluutık akiaknik naamayumiñaitħut qaqıaqsısisısaġıptıgık iñullaa mikıruuramıkunıñiñ niġıyumiñaqısilıgu.” ⁸Malıġuaqtı ilaŋata, Andrew, Simon Peter-m anıqataa, nipliqsuq, ⁹“Uvıvauvani nukatpıaġruk pıqagıniqsuq tallımanık qaqquuranık barley-nık sulı qaluruaraŋnik. Aglaan suġısisıvat taapkuva itna iñuġıaktıgıruami iñuŋmi?” ¹⁰Jesus nipliutıgai, “Iñuıch aquvıtıħıgık.” Ivıgaŋuplunıguıuq tamanna. Iñuk iluqanı aquvınnıqsuq. Aŋutiħıñat 5,000-sıyunıaq.

¹¹Jesus-ŋum qaqııaq tıġu’amiuŋ, Agaayyun quyanıġaa agaayuplunı, aultaagıtauplunıasrıi iñuŋnun aquppıruanun. Taatnatunsulı iñıqtıaqagıniqsuq qalukkun. Aasrıi iluqatıŋ niġıniqsut pisıuġataqħutıŋ. ¹²Nıġısuıllakmata, Jesus nipliutıgai malıġuaqtıni, “İlakupayaat katıħıgık aasrıi iksısuŋıqa-srı.” ¹³Katıħı’amiŋ, immıġiñıgaıch qulıt malġuŋnik aguupmaıch ilakuatnik tallımaniñ barley-nıñ qaqquuranıñ iñuıch niġıġıvıgıkkarıatıñı. ¹⁴Iñuıch qıñı-qamıtruŋ quvıqnaqtıuaq savaaq Jesus-ŋum iñıqtıaŋa nipliġıniqsut, “İlumutun una ilaaŋunıqsuq. Tarra sıvunıksrıqıraunıqsuq agııqsıksrautaurıaq nunam iñuıñun.” ¹⁵Jesus-ŋum karıqsıniġaa iñuŋnun umıalıguqtınnıaħıksrani nunurıłunı. Taatnaqħuni unıtıġıch aullaumiugallaŋıniqsuq qımiġaanun kisımi.

Jesus-ŋum Pisruħa Imġum Qaanagun

¹⁶Unnuksraaqman malıġuaqtıai narvamun utlautıniqsut. ¹⁷Umıamun iki’amiŋ utıaqısiñıqsut Capernaum-mun ikaaqııgu narvaq. Unnuagıuqman

Jesus-ḡum utlangiññigaisuli. ¹⁸ Anuḡiḡuutiqpauragñigai qailḡuutiḡlugich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutitḡ piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qin̄iaqsiññigaaḡ Jesus pisruktuaq imiḡmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilin̄ich iqsitichallapiagñiqsut. ²⁰ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Iqsiñasri! Uvaḡauruḡa.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiḡiaḡniḡaat, aasrii ikipman taim-mainaḡq umiam tikiñḡaniktigñigaa sivuniḡikkani.

Jesus-ḡum Qaqqiaḡuḡha Iñuḡiḡmi

²² Uvlutqikman iñuich iñuḡiaktuat aullangitichuat tamaaniaḡaniñ narvam, il̄itchuḡiniḡaat atausrisualuk umiaq taraniitilaḡanik. Jesus aullaqataunḡiḡha maliguaqtimigun sulitqaginiḡaat kisimiḡ maliguaqtaiñ aullaḡhat. ²³ Atlat umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiññiqsut qaniḡanun niḡiqḡpagviata Atanḡuruḡaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñuḡiaktuat kan̄iqsi-ma’amitruḡ Jesus taraniḡniḡiḡha unniñ maliguaqtai, umianun ikiḡplutiḡ Capernaum-mun aullaḡniḡqsut pakakḡugu. ²⁵ Narvam iḡḡuani iñuich Jesus paqitnamitruḡ, nipliutiniḡaat, “Iḡisautrii! Qaḡaaglaan maun̄aqḡich?” ²⁶ Jesus-ḡum kiugai, “Iḡumutuullapiḡtuamik nipliutigiḡpsi, paqitkipsitñā takku niḡiḡḡapsigun qaqqiamik pisuiḡataqhusri piqutigitlusruḡaḡnagich qin̄ikkasri quviquḡtuat savaatka saḡḡiḡikkapkun. ²⁷ Sakuugutiḡaḡsri niḡimik piunḡiḡsaḡtuamik aḡlaan sakuugutiḡaḡitchi niḡimun ittuaksramun isruitchuamun iñuḡiḡmun. Taamna niḡi Iñuum Iḡniḡan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiḡsaḡigaa iḡuḡiḡkkaḡuḡha-gun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiḡsrugaḡat, “Suruksrauvisa savaaḡaḡniḡaḡupta Agaayyutim savaaḡniḡik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaḡ savaaḡitḡukka-ḡa Agaayyutim ilipsitñun, ukpiḡsritḡugaasri ilaanik tuyuḡiḡkkaḡmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugaḡat, “Sumik qin̄ikkigayaḡpisigut quviquḡtuamik saḡḡipkun, uvagut qin̄iḡlugu ukpiḡsritḡasriḡluta ilipnik. Sumik iñiḡtaḡaḡayaḡḡich? ³¹ Sivulliaḡvut niḡimarut taiyuutiliḡmik Manna-mik qaqqumik pakmakḡaḡtamik suviksraiḡlaami atripḡlugu uqautigiḡmaruaḡ in̄iḡḡaan uqaiḡmi, itna, ‘Ilaan qaitchiḡai qaqqumik niḡiksraḡatnik pakmakḡa.’” ³² Jesus niḡliḡsuḡ, “Iḡumun nipliutigiḡpsi, taimñā Moses niḡiḡaḡtitchiruḡ ilipsitñik pakmakḡa timiḡhiñamun ittuamik, taiyuutiliḡmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchiḡaasri iñuunaḡtuamik iḡumutuuruamik niḡiksramik pakmakḡa qilaḡmiñ. ³³ Uvvatakku niḡiksraḡ Agaayyutim qaisaḡa ilaanuruḡ atḡaḡtuḡaq pakmakḡa iñuḡiḡmik qaitchiḡluni nunam iñuiñun.” ³⁴ Tamatkua nipliutiniḡaat, “Ataramik qaitchisigut taavrumiḡa niḡiksramik.”

³⁵ Jesus-ḡum nipliutigai, “Uvaḡa atrigiḡaḡa qaqqiam niḡiksrauruam timikun, uvaḡa kan̄igiḡaḡa iñuutḡasriḡiksram iñuutichikun. Iñuk utlauruaḡ uvaḡnun niḡisulitḡikkumiñaitchuḡ, sulit ukpiḡsriruaḡ uvapkun imiḡulitḡikkumiñaitchuḡ. ³⁶ Aḡlaan uvaḡa uqautianikkipsi arguaḡtuḡḡap-

sigun, takku ilipsi qiniǵaluaqłuŋa savaaǵikkapkun ukpiqsrisingitchusri. ³⁷Kiñapayaaq Aapaa qaisaŋa uvaŋnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvaŋnun utlauruq saqitchumiñaitchiga. ³⁸Takku atqaqtuŋa pakmakŋa tuyuǵirima pitqutigikkana iñiqtaǵityaqługu, pisułapkuunǵitchuaq. ³⁹Uvvauna pisuǵigaa tuyuǵirim uvamnik tammaitqunǵiǵiksraǵa nalliatnikunniñ qaisaǵianikkaŋiñiñ uvaŋnun aglaan iluqaisa aŋitqiksillugich iñuuhǵmun uvlumi aqullǵmi. ⁴⁰Uvvauna Aapaa pisuǵigaa iluqatiŋ qiniqtuat iǵniǵuruamik suli ukpiqsriruut ilaanik piqaliksraŋat isruitchuamik iñuuhǵmik aasrii uvaŋa makititkisipługich iñuuhǵmun aqullǵmi uvlumi.”

⁴¹Jew-ŋuruat uqapilūutigiaqsiñiǵaat ilaan nipliǵhagun, itna, “Uvaŋa niqiksrauruŋa atqaqtuq pakmakŋa.” ⁴²Iliŋich nipliǵniqsut, “Jesus-ŋunǵitpauna, Joseph-ŋum iǵniŋa? Uvagut ilisimagivut aapanalu aakanalu. Qanuqhunimi nipliava atqaǵnipluni pakmakŋa?” ⁴³Jesus kiugai, “Uqapilūuguiqitchi! ⁴⁴Kiñaunniñ uvaŋnun utlautilguitchuq kisanik Aapauruam tuyuǵirima uvaŋnun utlautipkaqmani. Aasrii uvaŋa aŋitqiksitkisigiga iñuuhǵmun uvlumi aqullǵmi. ⁴⁵Sivuniksriqirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.’ Kisupayaaq naalaǵniruq Aapamik suli ilitchiyumaruaq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvaŋnun. ⁴⁶Kia-unniñ qiniqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnisauruam qiniqsimagaa Aapa. ⁴⁷Iłumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsriruq isruitchuamik iñuuhǵtuq. ⁴⁸Uvaŋa qaqqaŋuruŋa iñuunaqtuq. ⁴⁹Ilipsi sivulliasri niǵimaŋŋaǵmiŋ pakmakŋaktamik qaqquamik suviksrailaami tuqurut timimikkun. ⁵⁰Aglaan qaqqiaq atqaqtuq pakmakŋa itniittuq, kiapayaaq niǵikpagu tuquyumiñaitchuq. ⁵¹Uvaŋa iñuunaqtuq qaqqiaq atqaqtuq pakmakŋa. Kiñapayaaq iñuk niǵigumi taavrumakŋa qaqqiamiñ iñuugisiruq taimuŋa, aasrii timiga qaqqaŋuruq qaisaksraǵikkaga nunam iñui iñuutlasritqupługich.”

⁵²Taatnaqman Jew-ŋuruat uqaatchagutiniqsut iŋmiknun aasrii apiqsruqługu, “Qanuǵuni uuma iñuum timimiñik niqiksriññaqpatigtu?” ⁵³Jesus-ŋum kiugai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi niǵiñǵitchupsiuŋ timaa Iǵniŋan piqagumiñaitchusri iñuuhǵmik ilipsitiñi. ⁵⁴Kiñapayaaq niqiniktuaq timimnik suli iminiktuaq augikkamnik isruitchuamik iñuuhǵniñaktaqtuq, aasrii aŋitqiksitkisigiga iñuuhǵmun aqullǵmi uvlumi. ⁵⁵Uvatakku timiga iłumun niqiksrauruq, suli auga iłumun imiksrauruq. ⁵⁶Kisupayaaq niqiaqtuq timimnik suli imiqatuaq augikkamnik iñuuruq uvapkun suli iñuugisipłuni piqasriutiluni uvaŋni. ⁵⁷Iñuuruam Aapam tuyuǵipluŋa, suli uvaŋaptuuq iñuuruŋa ilaagun, taatnatuntuuq kiña niqiaqtuq uvamnik iñuugisipmiuq uvapkun. ⁵⁸Iñuum taamna qaqqiaq niqigumiŋ iñuugisiruq qaŋavak taimuŋa. Taamnauruŋa qaqqiaq atqaqtuq pakmakŋa atringisaraŋa qaqqiam sivil-

liapsi niġitchaġat, naagaunniin tuquplutin.” ⁵⁹Taatnaġniġai Jesus-ġum ilisautriñiġmiñi katraġvijnmi Capernaum-mi.

Uqalħich Isuitchuakun Iñuħikun

⁶⁰Iñugiaktuat maliguaqtaiñ tusraaplugu nipliġniqsut, “Taamna ilisauttun akuqtuħiksraġa sakiqnaqtuq. Kia naalaġniġisivauġ?”
⁶¹Uqautigaluaqtitaniguuq, Jesus-ġum kañiqsimapmitchañi maliguaqtini uqapiluktuat tamarrumuuna uqaġikkaġmigun. Taatnaqługich nipliutiniġai, “Taavruma nipim piyummataiqsitkaqsivasri? ⁶²Isummatigisriuñ qinħiksraġa Iġniġan Iñuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkaġmiñun. Taatnaaqsikpan nikaliġukkayaġniqpisi? ⁶³Ipqitчуақ Irrusriq iñuħi-qaqtitchiruañuruq. Timi iñuħiqaqtitchiñġitchuq. Uqalħich ilipsitñun uqautigianikkatka Irrusriurut, suli iñuupkaġisipiġaasri. ⁶⁴Naagauvva ilapsi ukpiġiñġitchaich,” Jesus-ġum taatnaġniġai. Iłisimaplugu aullaġniisagaťahaniñ kisuuľhat ukpiqsriñġitchuaq suli kisuugisiľha tuniriksraġmi. ⁶⁵Aasrii nipliġniqsuq. “Taavrumiġa piqusriqługu uqautigipsi, kiauunniin utlautiyumiñaiľha uvañnun kisanik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriługu.”

⁶⁶Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtai kiñumuaktut malitqikkummataiqługu ilaa. ⁶⁷Taatnaqhuni Jesus nipliutiniġai qulit malġuk maliguaqtini, “Ilipsipsuuq kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?”
⁶⁸Simon Peter-m kiuniġaa, “I, Ataniiq, kimunmi aullaġisivisa? Ilvich pigigitin uqalħich isruitchuamik iñuunaqtuat. ⁶⁹Pakma ukpiġigikput ilitchuġiplugu ipqitchuanutilaan Agaayyutmiqnisauplutin.” ⁷⁰Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malġuuplusri piksraqtaaġingitpisimi? Aglaan ilari Tuunġaqmiqnisauruq.” ⁷¹Ilaanguuq uqautiginiġaa Judas, iġniġa Simon Iscariot-ġum. Uvvatakku Judas qulit malġuuqataugaluahuni, tunisiyu-maniqsuq Jesus-mik.

Jesus-lu Aniqataiľu

7 ¹Tamarruma kiñuagun Jesus igliġniqsuq Galilee-mi, igliġummatai-ľaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-ġuruat tuqqutchukługu. ²Jew-ġuruat niġiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriuruq. ³Uvvaasriin Jesus-ġum nukatchiañiñ añutit nipliutiniġaat, “Unilługu mannaaq, aullaġiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qinġumigaat savaaq iñiqtagaġkan. ⁴Kiñauunniin iriqsimatlaitчуақ savaaġmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich iñiqtapaqtuami tamatkuniġa, iluqaitñun iñuñnun ilitchuġipkaġiñ.” ⁵Taatnaġniġaat nukatchiañiunniin ukpiqsriñġitłutin Ilaanik. ⁶Jesus nipliutigai, “Piviksraġa nalaullugu tikiumangitchuqsuli. Ilipsi aullaħiñaañurusri sumipayaq. ⁷Nunam iñuiñ uumigikkaġingitchaasri uvaptun, atakkii uvaġa uqausrimaplugich iñuuniaľhat pigiiľhagun.

⁸Ilipsi nigiqpagvikaanukkitchi. Aullangitchuḡa pakma atakkii aullaḡ-viksraḡa tikiumangitchuqsuli.” ⁹Taatna uqautilḡaaḡugich Galilee-mi ittuaallaḡniqsuqsuli.

Jesus Nigiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰Aquagun nukatchiani nigiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaḡniqsuq sagviaqtusruḡaqani iḡuḡnun, aglaan nalunautchiplu-ni. ¹¹Jew-ḡuruat qiḡiḡniḡaluḡniḡaat nigiqpagvikaanani itnaqhutiḡ, “Naamiimma taimḡa?” ¹²Iḡuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ila-ḡich uqaqhutiḡ iḡullaunautchipluḡ aasriilu ilaḡich uqaqhutiḡ pigiḡiḡniḡipluḡ kinnitiḡiḡniḡipluḡ iḡuḡnik. ¹³Aglaan kia-unniḡiḡ uqaksraqtutigiḡiḡniḡaa sagviḡluḡ, atakkii iqsipḡutiḡ Jew-ḡuruat sivulliuqtinik.

Jesus Iḡisautriḡha Nigiqpagvikaanani

¹⁴Nigiqpagvikaanata avvaḡa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡatnun aasriḡiḡ iḡisautriaqsipḡuni. ¹⁵Jew-ḡuruat atqunaq quviḡutchaḡniqsut nipliḡhutiḡ, “Qanuqhuni una iḡuk iḡisimaniḡa apai, iḡisaqsimaitchaluaqhuni?” ¹⁶Jesus kiugai, “Iḡisauttutiga uvamniḡniḡsaunḡitchuḡ aglaan Agaayyutmiḡ tuyuḡirim-niḡ. ¹⁷Kisupayaam piyummatiqagumi maligugluḡ Agaayyutim pisulḡha iḡisimatlagisigaa iḡisauttutma Agaayyutiḡniḡsauskmagaan naagaqaa uvam-niḡniḡsauskmagaan. ¹⁸Iḡuk nipiqaqtuaḡ iḡmiguḡhiḡnaḡ piḡiḡniḡniḡaḡaqtuḡ kamagitchiḡiḡksraḡmiḡnik. Aglaan taamna kamaḡaḡtitchiruaḡ tuyuḡi-rimiḡnik ilumutuuruḡ, ilaani piitchuḡ taḡiḡiḡlaaḡ. ¹⁹Moses-ḡumliumaa qaitchitchaḡasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniḡiḡ maligutaksra-payaḡaḡ tupigiḡitchaa. Suvaata tuqqutuchumavisitḡa?” ²⁰Iḡuḡiaktuat kiugaat, “Iḡvich tuunḡaḡtaḡaqtutin! Kia tuqqutuchukpatin?” ²¹Jesus kiugai, “Atautchimik quviḡnaqtuamik savaaḡaḡama, iluḡasri quviḡusruu-tigigiksi. ²²Moses-ḡum tiliḡniḡaasri iḡḡaḡasri nalunaitḡutchiquḡlugich. Nalunaitḡutchiquḡsaḡviksraḡat nukatpiḡruich uvluḡ nalaḡrutipman min-ḡuiḡsiḡviḡmun nalunaitḡutchiquḡsuurusri minḡuiḡsiḡviḡmi. Uvvasuli, taamna tillisiḡiḡ aullaḡniḡiḡitchaluaḡmiuḡ Moses-miḡ aglaan sivulliap-sitiḡiḡ ilaan sivuani. ²³Nukatpiḡruk nalunaitḡutchikkautlaniḡpan Jew-ḡuruat minḡuiḡsiḡviḡiatni, Moses-ḡum maligutaksraḡa navigunḡillu-gu, suvaatami uumisuuḡivisitḡa iḡuḡmik iḡuaḡsipkaiḡniḡipluḡa Jew-ḡuruat minḡuiḡsiḡviḡiatni? ²⁴Atanniḡsuiḡasri sagviraḡutiguḡhiḡnaḡ qiḡiḡniḡhiḡakun aglaan atanniḡsuisitchi nalaunḡaruakun.”

Jesus Christ-ḡuva?

²⁵Jerusalem-miut ilaḡich nipliḡniḡsuq, “Imḡaunḡitchaluaḡaḡa iḡuk ipchua tuqqutuchukpaḡat? ²⁶Aasrii maaniittuḡ! Ilaa uqaḡtriruḡ sag-

viqhuni. Naagauvva nalliatunniñ akitñangitchaat. Ipchua sivulliuqtit kanjqsingitchaluaqpatruñ Christ-ñuniługu? ²⁷Aglaan Christ aggiqpan, kia-unniñ ilisimayumiñaitchaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagikput uuma iñuum kisurñnik aṇayuqaaqalha.” ²⁸Jesus ilisautriñigmiñi Jew-ñuruat agaayyuvikpaṇatni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Ilipsi ilitchigipiagaluaqpsitña? Kanjqsivisiuñ nakitñaqtautilaaga? Uvaṇa aggingitchuṇa uvapkuiñaq, aglaan tuyugiriga ilumutuuruq. Ilipsi nalu-giksi. ²⁹Aglaan ilisimagiga atakkii Ilaaniñ aggiqluṇa, aasriiñ Ilaan tuyugipluṇa.” ³⁰Tamatkuaguq iñuich tiguyumagaluaḡniḡaat, aglaan kia-unniñ tigunḡiññigaa takku Ilaan tigukkauviksraṇa tikitmangitluni. ³¹Iñugiakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasrii nipliqhutiñ, “Taimña Christ aggiḡumi, quvinqatluktuaniḡ savaaniḡ iñiqtaqagisiva uuma iñuum iñiqtañiñ?”

Tigurit Tiliraurut Tigutquplugu Jesus

³²Pharisee-ñuruat tusraa’amisigik, iñugiaktuat isivruaḡutiqaqtuat ilaaniḡ, ilinjich piqasriqhutiñ qaukñinjich agaayuliqsiniḡ tuyuqagñiqsut qaanaksriniḡ tigutaaquplugu Jesus. ³³Jesus nipliñiqsuq, “Uvaṇa nayuqtaullapsaagaluaḡupsi aullaḡisiruṇa Ilaanun tuyugirimnun. ³⁴Ilipsi pakiaqsigisigipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña, aasriiñ irviksramnun tikitchumiñaitchusri.” ³⁵Taatnaqman Jew-ñuruat uqaaqsilḡiññiqsut iñmiknun, “Napmuñiaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaiññiva? Ilaa aullaḡniaqpa Jew-ñunḡitchuat nunaaqqiatnun, Jew-ñuruat iñuuniaḡviatnun ilisautityaḡlugich Jew-ñunḡitchuat? ³⁶Uvvatakku nipliqsuq, ‘Ilipsi pakikkisigaluḡipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña.’ Nipliqsuqsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuñji Iñuunaqtuam Imḡum

³⁷Niḡiqpagvikaam uvlua aqulliḡ nuimatluktaununiqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qichaqhuni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imiḡukkumi utlautiluni uvañnun imiḡli. ³⁸Atriługu aglausimaruat uqalhiḡ, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiqsriqpan uvapkun imḡa suvliktuaḡuḡniaqtuq siłatmun uummataaniñ.’” ³⁹Taatnaiłiplugu Jesus-ñum uqautiginiḡaa Ipqitchuaq Irrusriḡ akuqtuḡniakkaṇat ukpiqsriuruaḡ ilaaniḡ. Tarani taatnaḡhani Ipqitchuaq Irrusriḡ aatchuutaumaitlunisuli, takku Jesus utiqsimaitlunisuli pakmuṇa qilañmun.

Atingirrun Iñuñji

⁴⁰Iñugiaktuam iñuum tusraa’amitruñ Jesus-ñum uqalhi nipliñiqsut, “Una tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹Ilañiñi nip-

lianiqsut, “Christ-ɲuruq (itnautauruamik Anniqsuqtimik).” Aglaali atlat itnaɲniqsut, “Christ aggiɲumiñaitchuq Galilee-miñ. ⁴² Agaayyutim uqałhich aglausimaruat itnaqtut Christ kiñuviaɲigisiñiɲluɲu David-mun, suli anigisiñiɲluɲu Bethlehem-mi nunaaqqiani David-ɲum.” ⁴³ Taatnaqhutin iɲluɲiiksinniqsut iñugiaktuat piqsriqhutin iłaanik. ⁴⁴ Iłañisa tiguyumaga-luaɲniɲaat aglaan kia-unniiñ tigunɲiñniɲaa.

Ukpiqsriñiɲhat Jew-ɲuruat Qaukłiich

⁴⁵ Qaunaksrit utiɲniqsut qaukłiɲich agaayuliqsinnun suli Pharisee-ɲuruanun. Taapkua apiqsruɲniɲaich, “Suvaata uvuɲautinɲitpisiuɲ?” ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniɲaich, “Uvagut tusraavaaluktugut iñuɲmik taatna uqalɲutigiruamik.” ⁴⁷ Pharisee-ɲuruat nipliłiɲniñniqsut, “Iłipsi kinnip-chaniɲtchaluqałpisi?” ⁴⁸ Iłitchuɲimaitpisiuɲ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ɲuruat ukpiqsriñiɲhat Iłaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugaaɲruich kisi-miɲ ukpiɲniɲaat. Tamatkua iñuich kaɲiqsimmataitchtut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutin suksraunɲiqsuyumaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq iłauñiqsuq taapkunani qaukłiɲni suli Pharisee-ɲuruani. Taamna qiniɲiaq-tuaq Jesus-mik sivuani, aasrii nipliɲniqsuq, ⁵¹ “Maligutaksraɲikkaptigun atanniɲkatłaitchaatigut iñuɲmik tusraagaluaqnagu naagaqaa iłit-chuɲigaluaqnagu sumik pisilaɲa.” ⁵² Taapkua iłaiñ kiuniɲaat, “Uvva, Galilee-ɲmiuɲupmivich? Iłitchuɲimaiñniɲqpiuɲ uqałhich aglausimaruat? Iłisaɲluɲich aasriiñ kaɲiqsisiɲiɲni sivuniksriqirit agɲiñgaqsimaiɲhat Galilee-miñ.”

Aɲnam Aɲukkaułha Sayuɲalikon

⁵³ [Tarani iluqatiɲ aɲiłaaɲniqsut,

8 ¹ aglaali Jesus utlautiniqsuq iñɲiuramun atiliɲmun Olives-mik. ² Uvlaakuagun uvlaatchaurami Jesus utlautilɲiñniqsuq Jew-ɲuruat agaayyuvikpaɲatnun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattivigilɲiñniɲaat. Aasrii aquvitluni iłisautiaqsilɲiñniɲai. ³ Agłaliqirit suli Pharisee-ɲuruat tikiutriñniqsut aɲnamik aɲukkauruamik sayuɲalikon aasrii iluqaisa sivuɲaatnun qichaqtitluɲu. ⁴ Jesus-mun nipliɲniqsut, “Iłisautrii! Una aɲnaq aɲukkauruq sayuɲalikon. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ɲum tillisiqakkaɲatigut taatnasriq aɲnaq iyaɲaɲnik miłuqtuɲluɲu tuqqutaksraupluɲu. Qanuɲli una aɲnaq nipliutiginayaqpiuɲ?” ⁶ Taatnaɲniɲaat Jesus pitchaqtuɲu iłiɲich piqaɲukkaluqhutin agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun agłañniqsuq argaɲmiñik. ⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuiñaaqsipmata, Jesus qichaqhuni nipliutiniɲai, “Nallipsi killuqsasimaitchuam sivulliuluni iyaɲaɲmik miłuqsaaqaaɲliuɲ.” ⁸ Taatnaqqaqhuni sikitluni nunamun agłaaqsilɲiñniqsuq. ⁹ Taamna tusraa’amitruɲ, taapkua iluqatiɲ aullaɲniqsut atausriuttaqhutin aullaɲ-

niiplutinj utuqqautluḡniḡmikniñ, Jesus kisinjḡuḡluḡu ḡḡnaḡlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰Qichatqikhuni nipliutiniḡaa ḡḡnaḡ, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqqutaksraḡuḡnivatin?” ¹¹ḡḡnam kiuniḡaa, “Ii, ḡḡuun! Nalliatnik israaqtaitchuḡa.” Jesus nipliutigaa, “Uvaḡaptuuq tuqqutaksraḡuḡumiñaitchikpiñ. Aullaḡhiñaḡuḡtutin ḡḡlaan killuqsatqisruḡaḡnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹²Jesus-ḡum iñuich nipliutitqinjñḡai, “Qaumaksrauruḡa nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taatnaḡuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taatuakun.” ¹³Pharisee-ḡuruat kiuniḡaat, “Ilvich iḡsimarriqsimarutin ilipniḡhiñḡaa, taatnaḡuḡu iḡumutuugilguitchikput. Sumun atuḡumiñaitchuq taamna.” ¹⁴Jesus kiugai, “Taatniñḡitchuq. Uqautigigaluḡḡnaḡma uvamnik, nipliutipayaḡa iḡumuturuuq, takku iḡsimagiga nakitñḡaqtutilaḡa suli napmun aullaḡniaqtilaḡa. Ilipsi iḡsimanḡitchiksi nakiñ ḡḡḡiqsilaḡa unniñ napmuḡniaqtilaḡa. ¹⁵Ilipsi atanniqsuiraqtusri iñuñḡiñḡiñḡun, atanḡviḡḡautaitchuḡa kimun-unniñ. ¹⁶ḡḡlaan atanniiruksrauniḡuma atanniutiksraḡa iḡumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima inḡitchuḡa, ḡḡlaan Aapauruam tuyuḡirima piqasriqsuḡaḡa. ¹⁷ḡḡlausimaruḡ maliḡutaksriusriapsitñi malḡuulutik iḡsimarik atikpaknik uqautaak iḡumutuuginiḡuḡu. ¹⁸Uvaḡa uvamnik iḡsimarriqsimaatḡuḡa suli Aapam tuyuḡirima iḡsimarriqsimaatḡuḡaḡa.” ¹⁹Tamatkua apiqsruḡniḡaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalun. Iḡsimaniḡupsitñi, Aapagaptuuq iḡsimanayaḡiksi.” ²⁰Jesus-ḡum taatnaḡniḡai tarani Jew-ḡuruat ḡaayyuvikpaḡatni iḡiraḡḡvigiḡluḡu pivigikkaḡatni. ḡḡlaan nalliataunniñ tigunḡiññḡaa, takku tuqqutauviksraḡa tikiumanḡitḡuni.

Jesus-ḡum Iḡumutuuruḡuḡha

²¹Jesus nipliutitqinjñḡai, “Uvaḡa aullaqsḡumaruḡa. Pakiaqsigisigaluḡḡipsitñi, ḡḡlaan tuḡḡisirusri killuḡḡḡapsi natqiguttusriaḡanḡitchupsi. Atlanḡḡiḡlusri, aullalḡuyumiñaitchusri aullaḡvigiḡniakkamnun.” ²²Jew-ḡuruat nipliḡḡiḡsut, “Qanuḡpa una, naaga inḡmiñik tuqunniḡaḡa? Takku nipliḡsuḡ, ‘Aullaḡumiñaitchusri aullaḡvigiḡniakkamnun.’” ²³Jesus kiugai, “Ilipsi maakḡaḡtaurusri, ḡḡlaan pakmakḡaḡtauruḡa. Ilipsi ḡḡḡisaḡurusri marrumakḡa nunamiñ, ḡḡlaan nunamiqnisaunḡitchuḡa. ²⁴Taatnaḡhusri uqautigipsi killuliqiraḡḡapsi tuḡḡisiñiḡlusri. Tuḡḡisipiḡtusri killuliqiraḡḡapsi ukpiḡḡisuaḡupsiuḡ iḡaḡutilaḡa.” ²⁵Taapḡa apiqsruḡniḡaat, “Kisuuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaḡniisaḡaapiḡhianiñ uqautigaluḡḡipsi kisuutilaamnik. ²⁶Iñugiaktuatigun nipliḡḡuḡa isilḡḡumiñḡaluḡḡipsi.

Uvaṇa nipiqaqtuṇa nunam iñuiñun tusraakkahñamnik Ilaaniñ tuyuḡirimiñ ilumuturuamiñ.”²⁷ Tamatkua kanjiqsiniḡiññaḡaat uqautrisilaaqtiṇ Agaayyutikun Aapauruakun.²⁸ Taatnaḡugich Jesus nipliutilḡiññaḡai, “Iñuum Iḡñiṇa kivianikkupsiuṇ, ilitchuḡipmiḡugulu pigisigiksi ilaḡutilaaḡa, suli iñiqtaqaqtanḡiḡiḡa uvapkuinaḡ aglaan nipiqaḡiḡa Aapam kisimi ilisauttutaḡun.²⁹ Aasrii tuyuḡiriga uvamni piqatauruḡ, Ilaan kisivrip-changitchaḡaṇa, takku ataramik quyalimaḡiḡa.”³⁰ Iñuḡiaktuat tusraaruat Jesus taatnaḡman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitungai Abraham

³¹ Taatnaḡugich Jesus nipliutiniḡai Jew-ḡuruat ukpiqsriuat ila-anik, “Ilipsi ilisauttutitka tupigituiñaḡupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqḡitiniḡipsi.³² Ilumutuuruḡaḡ ilitchuḡiniḡiksi, ilumutuulḡhum patchisaisitkisigaasri.”³³ Taapkua kiuniḡaat, “Uvagut Abraham-ḡum kiñuviaḡiḡaatigut. Kimununniñ savaktaaḡruumaitchugut. Uvvami qanuqpich nipliavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?”³⁴ Jesus nipliutiniḡai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaḡ killuqsqaḡtaḡuḡ savaktaaḡru-liutraḡtuḡ killuḡmun.³⁵ Savaktaaḡrugli nayuutitlaitchuḡ aḡayuqaḡiñi ataramik, aglaan iḡñiḡuruḡaḡ nayuutiraḡtuḡ.³⁶ Ilipsi Agaayyutim Iḡñiṇaḡ patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri.³⁷ Ilisimagaḡa Abraham-mun kiñuviaḡiḡiḡi, naagasuli tuqurviksraq-siuḡipsitña, takku akuḡtuumanḡitḡugu ilisauttutiga.³⁸ Uqautiqaḡtuṇa Aapama qiñiqḡitananik uvamnun, aasrii iñiqtaqaḡaḡtusri Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹ Tamatkua kiuniḡaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ilipsi ilumun Abraham-ḡum qitungaḡiḡipasri, savaqaḡayaḡ-tusri ilaatun.⁴⁰ Naagaḡvva tuqurviksraqsiuḡipsitña, uqautigaluaḡtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaḡsi-maitchuḡ.⁴¹ Ilipsi savaqaḡtusri Aapagikkapsi savaḡñiḡik.” Tamatkua kiuniḡaat, “Uvagut aapailaunḡuḡitchugut. Apa atausriḡ pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuungaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqaḡupsi piḡpaginayaḡip-sitña, takku agḡiḡsaunḡuruṇa Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluṇa agḡiḡitchuṇa uvapkuinaḡ aglaan ilaan tuyuḡipluṇa.⁴³ Suvaata kanjiḡ-sitḡaitpisiuṇ uqaḡiḡa? Ilipsi naalaḡniyummatiqanḡitchiksi uqauttutiga.⁴⁴ Tuungaum aapagikkapsi qitungaḡiḡiḡplusri aasrii maligutchiyumaruaḡp-lusri aapagikkapsi kimmutaiñik. Aullaḡniisaḡqaapaithaniḡaglaan ilaa tuḡqutḡhiruaruḡ. Ilaa tapiqsuusrimaitchuḡ tuḡaanun ilumutuulḡhum ilaa piitḡluni ilumutuuruamik iḡmiñi. Uqaḡami saglumik iñiqtaqaḡaḡtuḡ takku

sagluturuḅuḅluni, sagluuqtuaḅipayaam aapagiplugu. ⁴⁵ Uvaḅa ḅumu-tuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpigingitchipsitḅa. ⁴⁶ Kiḅaunniḅ nipliḅguitchuq uvapkun ḅumutuḅuḅlugu killuuruḅuḅluna? Uvvami uqauti'apsi ḅumutuuruamik, suvaata ukpigisrunḅitpisitḅa? ⁴⁷ Iḅuum agḅiqsuam Agaayyutmiḅ naalaḅnigai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiḅnigsaunḅitḅusri naalaḅniyummataitchusri."

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ḅuruat kiuniḅaat Jesus, "Uvagut nalauttugut nipliqaḅta il-vich Samaria-ḅmiuniḅlutin sulit tuunḅaḅtaḅaḅutin." ⁴⁹ Jesus kiuniḅai, "Uvaḅa tuunḅaḅtaḅaḅitchuḅa. Aapaga kamagikkaḅigigaga aḅlaan kamak-kutaitchipsitḅa. ⁵⁰ Pakkiaḅingitchiga kamagikkauḅiksraq uvapkuḅiḅaq, aḅlaan atlam pakkiaḅigaga kamaḅaḅtitauḅiksraḅa, aasrii ilaa atanḅuruq. ⁵¹ ḅumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttitka tupigigumigich tuquyumiḅaiḅiaḅtuq." ⁵² Jew-ḅuruat kiuniḅaat, "Pakma nalupḅigin-ḅigikput tuunḅaḅtaḅaḅhiḅ. Abraham sivuniksriḅirillu tuqumarut, naagasuli uqaututin, kisupayaam tupigikpagu uqauttutin tuquyumi-ḅaiḅiaḅniḅlugu. ⁵³ Uvagut sivulliaḅput Abraham tuḅuaniksimaḅaḅtuḅa sulipsuuq sivuniksriḅiripayaatlu. Kamaḅatluḅkumavich Abraham-miḅ? Kisuunasrukḅiaḅpiḅmiuvva ilvich?" ⁵⁴ Jesus kiugai, "Uvapkuḅiḅaq kamak-kutiḅaḅniḅaḅuma suutnauyumiḅaiḅchuq. Aapamḅik kamagiriḅaḅtuḅa, taavrumiḅa ilipsi Agaayyutiginitchapsitḅik. ⁵⁵ Aasriisuli ḅitchuḅia-niksimaḅitchiksi, aḅlaan uvaḅa ḅisimagaḅa Agaayyun. Uḅaḅuma Ilaa naluniḅlugu sagluturuḅuḅiaḅtuḅa ilipsisun. Aḅlaan ḅisimallaḅiaḅigaga aasriiḅ uḅaḅha tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ḅum sivulliaḅpi ukḅisriḅiḅḅimigun kaḅiqsiḅlugu agḅiḅisiḅiḅa nunamun quviaḅtaḅtaḅikkaḅa sulit qiḅiḅum-miuḅlugu taimḅa uvluga. Arḅuaḅqutaiḅḅiaḅtuḅu agḅiḅisiḅiḅa ilaa quviasruḅtuq." ⁵⁷ Jew-ḅuruat kiuniḅaat, "Malḅukipiaḅ qulinik ukiu-niksimaḅitchutinsuli aasriiḅ qiḅiḅsimaḅiviuḅ Abraham?" ⁵⁸ Jesus kiugai, "ḅumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaḅiunniḅ Abraham-ḅum aḅiḅksraḅan, inḅaniktuḅa." ⁵⁹ Tamatḅua tigusriḅiḅsut iyaḅaḅḅik miḅuḅtuḅuḅlugu, aḅlaan Jesus iriḅniḅsuq aasriiḅ aniḅluni Jew-ḅuruat agaayyuvikḅaḅatniḅ.

Jesus-ḅum Iḅuaḅsigaa Aḅun Ayaḅaruḅaḅ Aniḅiḅmiḅiḅaḅlaan

9 ¹ Jesus pisruksaaḅiḅmiḅiḅ qiḅiḅniḅsuq aḅutḅik ayaḅaniḅsuamik aniḅataḅiḅmiḅiḅaḅlaan. ² Maliguaḅtaiḅ aḅiqsruḅniḅaat, "ḅisautrii! Kia killuḅsautaan aniḅhaniḅ ayaḅaḅkaḅniḅpaḅuḅ? Ilaan naagaḅaa aḅayuḅaakkiḅ killuḅsautaaḅniḅ?" ³ Jesus-ḅum kiugai, "Taavruma ayaḅaḅha kaḅiqanḅitchuq ilaan killuḅsaḅhanun unniḅiḅ aḅayuḅaakkiḅ killuḅsaḅhannun. Ayaḅaruḅ Agaayyutim saḅḅia qiḅiḅnaḅtitḅuplugu ilaaḅun. ⁴ Savaaḅiraksraḅigikput sivutmun piyumiḅaḅnaḅtikni. Unnuḅaḅ tikiḅ-

ñiaqtuq, kia-unniiñ savagvigiyumiñaisaja. ⁵Uvaņa maani nunami innamni qaumaksrauruņa nunam iñuiñun.” ⁶Taatnaanikami Jesus-ŋum tivvuaqhuñi nunamun akurrutiniġaa maġġamun, aasriiñ nanukługik maġġamik taavruma aņutim irrak, ⁷nipliutiplugu, “Aullaġutin iġġuġiaġuņ kigiñan narvaurañanun Siloam.” (Taamnaguuq mumiutiqaqtuag Tuyuułiġmik.) Taamna aņun aullaqhuñi, kigiñni iġġuġiaqamiuņ utiġniqsuq qiñitlasripluni. ⁸Iñuuniaqataiñ suli tamatkua qiñiqtikaariñ iņjularaupman apiqsruqtautiaqsiñiqsut, “Unauvva taimñaunġitpa aņun aquppiłuni iñiulayuk?” ⁹Ilaņisa taivrumiņaunigaat. Ilaņiłli nipliġniqsut, “Qaņaa! Taivrumiņaunġitchuq, taatnatun qiññaqaqsiñaqtuq.” Taamna aņun iņmiñik nipliġniqsuq, “Taimñauruņa.” ¹⁰Tamatkua apiqsruġniġaat, “Qanuqhutinmi qiñitlasripkakkauvich?” ¹¹Ilaan kiugai, “Iñuum atiqaquam Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaaqługik aasriiñ tiligaaņa Siloam-mun iġġuġiaquplugu kigiñaġa. Tarra aullaqtuņa, aasriiñ iġġuqsuq luqqaqtuņa qiñitlasriuruņa.” ¹²Taapku aapiqsruġniġaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniġai, “Naluruņa.”

Pharisee-ŋuruat Apiqsruqtuġaa Iħuaqsikkauruaq

¹³Tamatkua taamna aņun qiñitlaisimaru aq aullautiniġaat Pharisee-ŋuruanun. ¹⁴Tamannaguuq uvluq Jesus-ŋum maqatlamik nanukługik aņutim irrak piłħa qiñitlasritquplugu Jew-ŋuruat miņġuiqsiġvigiņiġaat. ¹⁵Tarra Pharisee-ŋuruat apiqsrułgiñniġaat qanuqhuni qiñitlasripmaņaan. Aasrii uqautiniġai, “Taivruma maqatlatiqlugik irrakka, iġġuqapku kigiñaġa pakma qiñitlasriuruņa.” ¹⁶Pharisee-ŋuruatguuq iłlaņich nipliġniqsut, “Taimña iñuk taatnaiłiplugu iñiqtataqtuag Agaayutmiqnisaunġiñniqsuq, takku atuqtaksraq miņġuiqsiġvikun tupikkutaiñiġaa.” Atlatli nipliġniqsut, “Qanuġunimi iñuk killuliqirauruaq iñiqtatlagisiva taatnatchiñik quviquaqtuamik savaanik?” Taapku a iġługiiksinniqsut taavrumuuna. ¹⁷Pharisee-ŋuruat apiqsrutqilgiñniġaat taamna aņun, “Qanuġli nipliutigitlanayaqpiuņ ilaa qiñitlasripkaġniplutin?” Taavruma kiuniġai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸Jew-ŋuruat ukpiqqutiqaġumangiñniġaat qiñitlaiġmiñiñ qiñitlasriłħa. Kiisaimma tuqluqpaich taavruma aņutim aņayuqaak. ¹⁹Iliņisa apiqsruġniġaiç, “Una iġniġivitchu? Nipliutigitlavitchu animatħa ayaunapluni? Qanuqhunimi qiñitlasri va pakma?” ²⁰Aņayuqaakkiñ kiuniġaiç, “Uvaguk iłisimagikpuk ilaa iġniġikkaqpuk suli iłisimagikpuk aniġiġmiñiñaglaan ayaunatħa. ²¹Aglaan nalugikpuk qanuqhuni pakma qiñitlasriłħa, naagaqaa nalugikpuk kimun qiñitlasripçatħa. Ilaa iñuguaniksimaatquq suli kiggutitlasrimaatquq iņmiñun. Apiqsruqtaqsiuņ.” ²²Aņayuqaanuruak taatna nipliġniqsuk iqsikkutiqaqhutik Jew-ŋuruanun, takku sivunnianiksimaatquq kia iñuum nalupqinaiglugu uqaġikpagu Jesus Christ-ŋuniługu

anitkisiplugu katraǵvijnmikniñ. ²³ Taatnaqhutik taapkuak aᅇayuqaanruak nipliǵniqsuk, “Ilaa iñuguaniksamaruq, apiqsruqtaqsuñ!”

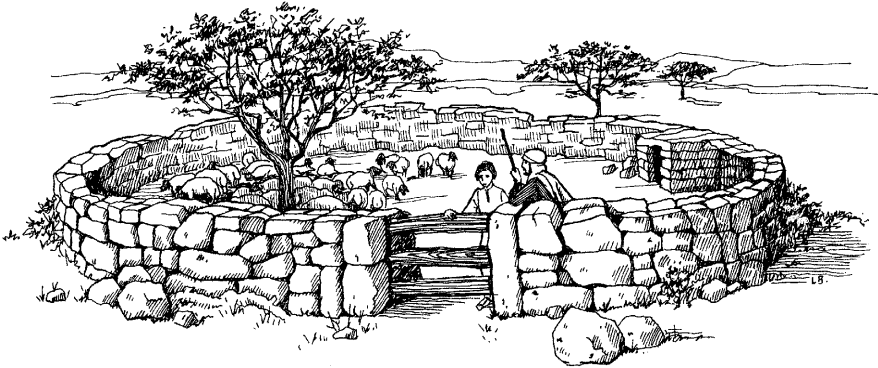
²⁴ Tugliǵiǵu tuǵulǵiñniǵaat iñmiknun taimña aᅇun animaruq ayaᅇapluni aasriiñ nipliutiplugu, “Agaayutim sivuǵaani akiqsruǵiñ ilumutun uqǵisiǵapkun. Uvagut ilitchuǵigikput taimña uisitin killuliqirauǵha.” ²⁵ Taavruma kiuniǵai, “Ilaan qanusruǵha nalugiga. Atausriq ilisimagiga, uvaᅇa ayaᅇagaluaqtuami pakma qiniñtasriruᅇa.” ²⁶ Taapkuapiqsrutqilǵiñniǵaat, “Qanusriǵaqhutin qiniñtasripkaqpatin?” ²⁷ Kiuniǵai, “Uqautianikkaluǵipsi aglaan naalaǵnisunǵitchusri. Suvaatami tusraatqiguaqsilǵitpisiuᅇ? Naaga malǵuaqsutisrukpisi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiuniǵaat uqaniǵluutiplugu, “Ilvich taivruma malǵuaqtigiliutiǵaatin. Uvagut Moses-ᅇum pigiǵaatigut. ²⁹ Ilisimagikput Agaayutmun uqautruǵha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ agǵiqsilaᅇa.” ³⁰ Taavruma aᅇutim kiuniǵai, “Atlayuaǵnarruqtugalukkut nalunikapsiuᅇ nakitñaqtauǵhagun, aglaan qiniñtasripkaǵaᅇa. ³¹ Ilisimagikput, Agaayutim naalaǵnitǵaiǵha killuuruanun, aglaan naalaǵniraǵigai kamagirini suli tupiksruuat pisuǵiǵmiñik. ³² Nunam aullaǵniisaǵataǵhaniñ tusraanǵaqsimaitchut iñuᅇmik qiniñtasripkakkauruamik ayaᅇapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña iñuk agǵiqsuaᅇuluni Agaayutmiñ pigumi avataagun sumik iñiqtaqalguymiñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kigguqᅇuᅇniǵaat, “Animagaluaqtutin killukun iñukkuksaᅇuᅇplutinlu aglaan ilisautniǵaqsivisigut?” Taatnaqqaqᅇugu ilijisa aninniǵaat katraǵvijnmiñ.

Irrutchikun Qiniñtǵaiǵu

³⁵ Jesus tusraaniǵaa ilaa aninniǵu. Paqitnamiuᅇ nipliutiniǵaa, “Ukpigiviuᅇ Iǵniᅇa Iñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiuniǵaa, “Uqautiᅇᅇa kisuutilaanani. Uvaᅇali ukpigiyumigiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “Ilvich qiniñaniksimaǵiñ, suli ilaanuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniiq! Uvaᅇa ukpigigikpiñ,” taamna nipliǵniqsuq, aasrii sitquqhuni sivuǵaanun Jesus-ᅇum. ³⁹ Jesus nipliǵniqsuq, “Agǵiǵniqsuᅇa nunamun pisigiplugu atanniqsuiǵksraq, ayaᅇaruat qiniñtasripkaǵlugich, suli qiniñtlanasrugiruat ayaᅇpkaǵiaǵlugich.” ⁴⁰ Iᅇaᅇisaguᅇ Pharisee-ᅇuruat tarani ittuat tusraa’amitruᅇ taatna nipliᅇman apiqsruǵniǵaat, “Uvaguttuuq qiniñtǵaiǵivisigut?” ⁴¹ Jesus-ᅇum kiugai, “Ilipsi qiniñtǵaiǵupsi killuutaiñniǵaluaqtusri, aglaan qiniñtlaruǵiᅇplusri ilipsitniik killuutiǵaǵuaqtusri.”

Atrikusraun Ipnaiǵaǵvikun

10 ¹ Iᅇumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isingitchuaq ipnaiǵaǵvium taluagun, aglaan mayuaqtaᅇuaq atlakun tigliᅇniaqtauruq ivayaᅇtuᅇtaᅇpluniᅇ. ² Aglaan isigaqtuᅇ talukun ipnaich munaqsrigiraǵiǵaat.

(Jn 10.1)

³Taluliqirim taluigutiragigaa. Ipnaich tusraaragigaat nipaa tuqlugaqmatin atigmitigun, aasrii ilaan annisiraigigai. ⁴Annisianikamigich sivulliuagagigai aasrii ipnaich maliklugu nipaa ilisimaplugu. ⁵Tamatkua atlamik maliutritlaitchut, aglaan qimagaigigaat nipaa ilisimangitlugu.” ⁶Jesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinjisa kanjicsiniginigaat sumik uqautitilaqtin.

Jesus Nakuuruaq Munaqsri

⁷Jesus nipliutitqiniginai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaᅇa taluuruᅇa ipnaiᅇi. ⁸Atlakauplutin sivumni tikiaruat iluqatin tigliᅇniaqtaurur ivayaqtuqtauplutinlu aglaan ipnaich naalaᅇnisaitchaich tamatkua. ⁹Uvaᅇa taluuruᅇa. Kisupayaaq isigumi uvapkun anniqsuᅇisiruq; ilaa isiqᅇtuni naagaqaa aniruni paqittaᅇnaqtuq niqiksraq. ¹⁰Tigliᅇniaqti tikitchaqtuq kisanik tigliᅇiaqhuni tuqᅇutchityaqhuni unniiᅇn piyaqquᅇtaityaqhuni. Uvaᅇali agᅇiqsuᅇa tamatkua iᅇuich iᅇuuᅇigmik piᅇᅇnaquplugich inuᅇaiᅇlapiaglugu.

¹¹“Uvaᅇa munaqsriᅇlautaᅇigigaatᅇa ipnaich. Munaqsriᅇ nakuuruaq tuquyumatiaqtuq ipnaiᅇik piqusriᅇuni. ¹²Akiᅇᅇᅇaᅇniaqtim munaqsriᅇᅇungitchua ipnaich piginitchai. Unitlugich qimagaqtuq qiniqami amaqqumik agᅇiaqsiruamik. Amaqqumaasrii kiᅇᅇmaᅇlugich siamitkaqsiplugich tamatkua ipnaich. ¹³Akiᅇᅇᅇaᅇniaqti iᅇᅇuk qimagaqtuq akiᅇᅇᅇaᅇniaqtauᅇhiᅇaᅇigmigun. Suksraᅇingitchai ipnaich.

¹⁴“Uvaᅇa ipnaich munaqsraat nakuuruaq. Ilisimmaᅇitka ipnaitka suli ilinjisa uvaᅇa. ¹⁵Taatnatun Aapam ilisimaᅇᅇa uvamnik, uvaᅇapᅇtuuq Aapa ilisimagiga. Uvaᅇa piyumatiaᅇigiga tuquᅇiksraᅇa piqutigilugich. ¹⁶Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsriᅇiᅇᅇmi uvaniingitchuat. Tikiutraksraᅇitmitka, aasriiᅇn naalaᅇniᅇiᅇaᅇat nipi-

ga. Tarra atautchiinağugniaqtut ipnaich suli munaqsrii atautchiinaamik. ¹⁷Aapam piqpagigaana tuqqutriyumałapkun piqusriğluja inuñnik, aasriin tuqqutaunajikkuma inugutqikkiñhitchuņa. ¹⁸Kia-unniin tuqqutchumiñaitchaana nunuriluņa. Uvapkuinaq qaisağigiga pisułapkun, qaiñhiinaağıplugu suli satułhiinaağıplugu. Taamna tillisiağikkağa Aapaaniñ atuqugiga.”

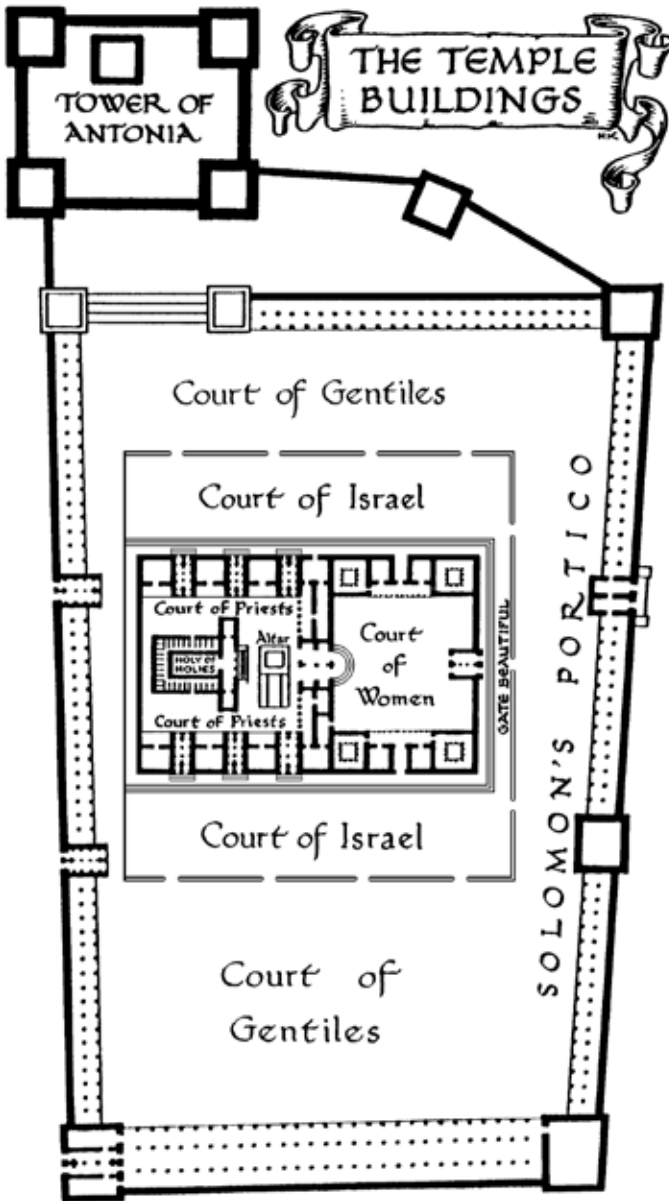
¹⁹Tarani Jew-ñuruat atingilğiñniqsut piqusriqhutin tamatkuniņa uqattutininik. ²⁰Inugiaktuat niplianiqsut, “Ilaa tuunğağmik piqagñiqsuq, kinniqiruq. Suvaata naalakpisiuñ?” ²¹Atlatli niplianiqsut, “Inuk tuunğaqtalik uqağumiñaitchuq taatna. Qanuğuni tuunğaqtalik qinıtla-sripkaigisiva ayaunaruamik?”

Jew-ñuruat Ayaiñhat Jesus-mik

²²Iłginiñiqsuq niğiqpagvikaq Jerusalem-mi. Itqattutiginigaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañat anmalgitqikman taimani qaayugñainajikkamagich. ²³Jesus pisruksaağniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni Solomon-ñum Quligutaanik taggisiliñmi. ²⁴Aasriin Jew-ñuruat avataanun kati’amin nipliutinigaat, “Qanutun taktigiruami naligutitchaaqsivisigut? Iłumutun uqattutigit, Iłvich Christ-ñuvich?” ²⁵Jesus kiugai, “Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpiğingitchipsitña. Savaat iniqtağikkağma Aapaa sanñiqutaagun uqautigigaatja. ²⁶Aglaan ukpiğingitchipsitña atakkii ipnaiğingitlusri. ²⁷Uvaņa ipnaima nipiga naalagağigaa, uvaņa ilisimaplugich, ilinisa malikluņa. ²⁸Inuuğimik isruitчуamik qaitchigitka, ilinich tuquyumiñaiqugitunniin. Kia-unniin ivayaagiyumiñaitchai uvañniin. ²⁹Sua Aapaa qaiññanikkana uvañnun kamanatluktuq iluqaaniin. Kia-unniin ivayaagiyumiñaitchaa Aapam qanakkutaaniin. ³⁰Aapagalu atausriuruguk.”

³¹Jew-ñuruat iyağañnik tigusritqilğiñniqsut miłluuğukluğu. ³²Jesus nipliutinigai, “Sivuqqapsitni uvaņa savaaqaqtuami inugiaktuanik savaalautanik Aapam uvañnun iniqtağitqukkaniñik, nalliatigun tamatkua miłquqtuğukpisiñña?”

³³Jew-ñuruat kiuniğaa, “Savaallautatigun miłquqtuğungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagutiqałapkun, takku inułhiinaugaluahutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴Jesus kiugai, “Maligutaksrağikkapsitni aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliğniqsuq, Iłpsi agaayyutaurusri.’ ³⁵Kanqisimagivut uqałhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuņa. Agaayyutim taiñigai agaayyutinik taipchua inuich akuqtuiruat uqałigmiñik. ³⁶Uvañjali tigusriagipluņa Aapam tuyuğikkağigaana nunam inuiñun, qanuqhusrimi nipliavisi saglupluņa uqağniğluutigiñiplugu Agaayyun nipliğama iğniğinipluņa Agaayyutmun. ³⁷Ukpiğinaņa savaaqanğitchuma Aapaa savaañniñik, ³⁸aglaan savaağiniğupkich, ukpiğiniğitchaluagupsitñaunniin, savaağikkatka ukpiğiraksrağigisri.

(Jn 10.22)

Taatnaġupsiuġ kanjiqsiniiaqtusri nalupqisrunġiglusri Aapam uvamniitilaanjanik suli uvaġa Aapamniitilaamnik.” ³⁹Taapkuaguug tiguymatqiaqsiġiġniġaat aglaan annalġiġniġisqul ilinisa arganjitniġ.

⁴⁰Jesus utilġiġniġisqul Jordan kuuk ikaaqluġu taivruma John paptaagi-vianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹Iġuġiaktuat iġuich tikiagaqsiġniġaat avatmun itnaqhutin, “John taimna iġiqtangitchaluaqtuq quviq-naqtuanik aglaan uqauttipayaġa uumuuna iġkun ilumutuuruq.” ⁴²Taatnaqhutin iġuġiaktuam iġuum ukpiġiniġaa Jesus.

Lazarus-ġum Tuquġa

11 ¹Iġuk Bethany-mi iġuuniaqtuag atiqaqtuag Lazarus-mik atniġ-naliġniġisqul. Taamna Bethany nunaaqiuraq nukagiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ²Taamnaguug Mary taimna kuviriruaq tipraġik-saumik Atangum isigaiġun aasrii allaqluġich nutchamiġik. Taavruma aġutnunġa Lazarus atniġnaliġniġisqul. ³Nukagiik aġnak tuyuqagġisqul Jesus-mun kilgutmik itnaqluġu, “Ataniq, ilauraannan piqpagikkan atniġnaliġisqul.” ⁴Jesus tusraa’ami niqliqsul, “Taamna atniġnaq isru-qangitchuq tuquġimun. Atuummiġisiruq kamagikkauġiksrajanun Agaayyutim, aasriiġn Agaayyutim Iġniġa kamaqaqsiġkautqupluġu taavrumuuna atniġnakun.” ⁵Jesus-ġum piqpagigai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶Ilaan tusraa’amiuġ Lazarus atniġnaġnipluġu, irviġmiġi ittuallapsaagġisqul malġuġni uvlunni. ⁷Tarakaġa maliguaqtini nipliutinigai, “Ki, utitqilġakta Judea-mun!” ⁸Maliguaqtaiġ kiuniġaat, “Iġisautrii! Uvvaquyuraqnaami Jew-ġuruat iyaġaġnik miġuqtuġniagugaatin, utiġnialgitpiġmi taamuġa?” ⁹Jesus niqliqsul, “Uvlum qaumanija sassaqaġitpa qulit malġuġnik? Iġuk uvlum qaumanijani igliġumi putuk-kitchumiġaitchuq, atakkii qiġiqluġu siqiġġum qaummataa marruma nunam. ¹⁰Aglaan unnuam taaqtuami igliġumi, putukkitkisiruq piil-luni qaumamik.” ¹¹Jesus taatnaqqaqluġich nipliġniġisqul, “Ilauraaqput Lazarus siġksaqtuq, aglaan iqiiqsitchaqtuġniagigai.” ¹²Maliguaqtaiġ kiuniġaat, “Ataniq, siġkkumi iluaqsiġiaqtuq.” ¹³Aglaan Jesus piġiqtusuaq Lazarus tuqunipluġu. Taapkua isrumaniqsut uqaġasrukniqluġu siġksapiaqtuamik. ¹⁴Jesus nipliutinigai nalupqinaiqluġu, “Lazarus tuquruq. ¹⁵Aglaan piquitigiplusri, quyaruna taamani ingiġġapkun, ukpiq-srisiġiqtuplusri pitluġluġu. Utlaglakput!” ¹⁶Thomas, taiyuutilik Malġimik, nipliġniġisqul maliguaqtatmiġun, “Ki! Iġisautrii, piqasriġlakput! Uvagullu tuquqatigiyumigikput!”

Jesus Aġitqigviuruq Suli Iġuulhupluni

¹⁷Jesus tikitniami, ilitchuġiniġaa Lazarus iluviqtaunjaniksimapluġu sisamani uvluni. ¹⁸Bethany-guug uġasriguni ingiġniġisqul Jerusalem-

miñ. Siviutilaaqagñiqsuq malğuktun mile-laksrayuñnatun. ¹⁹Aasriiñ Jew-ñuruat iñugiaktuat agğigñiqsut, Martha-lu Mary-lu qiniğiaqlugik araaqtuğiaqlugik aniñaurañaknik tuqułhagun. ²⁰Martha-m tusraa'amiuñ Jesus agğiaqsiplugu anipluni paagñigaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹Martha-m Jesus nipliutigaa, "Ataniiq! Uvani itchuvich, aniñauraga tuqunayaitchuq. ²²Aglaan ilisimagiga, pakmaunniñ Agaayyutim qaitchitlagaatin, qanusripayaamik injiğuvich inmiñiñ." ²³Jesus-ñum nipliutigaa, "Aniñauran anipchakkaugisiruq." ²⁴Martha-m nipliutigaa, "Kañiqsimagiga Ilaan anipchakkaugisiłha aqulligmi uvlumi." ²⁵Jesus-ñum nipliutigaa, "Uvaña anitqigviuruña suli iñuulhuplunja. Kisupayaaq tunñapluni ukpiqsriruaq uvamnik iñuugisiruq tuquñagaluaqtuqunniñ. ²⁶Suli kisupayaaq iñuuruq ukpiqsripluni uvamnik tuquyumiñaiapiaqtuq. Taamna ukpiğiviuñ?" ²⁷Martha-m kiugaa, "Aa! Ataniiq! Ukpigigiga Christ-ñulhiñ, Agaayyutim Iğniğiplitin, agğiqsuksrautauruq nunamun."

Jesus Qulviruq

²⁸Martha taatnaqqaqhuni utiğniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqlutuğunu nalunaitchipluni, "Iłisautri agğigñiqsuq, amma utlaqugaatin." ²⁹Mary-m tusraa'amiuñ iğniqsruqhuni paagiagñigaa. ³⁰Jesus-suli tikiññaniksi-maitluni nunaqqimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paagiviani. ³¹Jew-ñuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araaqtuğniaqlugu qiniqamitruñ makitluni aniaqsılıqman, isrumaniqsut iluviğmun qiatyaaqsiniplugu aasrii aniqasriqlugu. ³²Mary-m tikitlugu Jesus qiniqamiuñ isigaiñun punniqsuq niplihuni, "Ataniiq! Uvani itchuvich, aniñauraga tuqunayaitchuq." ³³Jesus-guuq qiniqamiuñ Mary kiñuvğuruq qiapluni tamatkualu Jew-ñuruat tuvaqataiñ qiaqasriqlugu, ilaaptuuq iñuıllıullapiağniqsuq Irrutchiğmiñi ilunñutçakhuni. ³⁴Apiqsruğniqsuq, "Napmunimma iluviqpisiuñ?" Taapkua kiuniğaat, "Ataniiq! Maliguta qiniğiağun!" ³⁵Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶Jew-ñuruat qiniqamitruñ nipliğniqsut, "Qanutun atqunaq piqpagitigigaluagñiqpaun!" ³⁷Aglaali ilañich nipliğniqsut, "Uvva uuma qiniñlasripçaitlaruam ayañaruam irraknik tuqutçaiłiyumiñaiññayağniqpaun Lazarus, amağaa?"

Jesus-ñum Anipçagağaa Lazarus Tuqunajłhaniñ

³⁸Iñuıllıullapiaqhuni Jesus utlautiniqsuq iluviğmun inillaksimaruamun sisitun ittuamun taluplugu iyagakpañmik. ³⁹Jesus tiliñigai, "Iyagak piiqsiuñ!" Martha nipliğniqsuq tuquruam ağnaunğa, "Ataniiq! Tipliğunnaqsiruq. Sisamani uvluni iluviqtuñaniksamaruq." ⁴⁰Jesus nipliutigaa, "Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqutiqağuvich qiniğayağniqsutin Agaayyutim kamanautaanik." ⁴¹Tarakña tamatkua iñuich iyagak piiqmatruñ, Jesus aagluqhuni nipliğniqsuq, "Aapañ! Quyangikpiñ tusraaraği'apña.

42 Iļisimarūņa ataramik naalaḡnigikma. Taamna nipliutigigiga piqutigip-lugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqaļapkun uvamnik.” 43 Taatnaanikami nipitusrip!uni tuļuḡniqsuq, “Lazarus, anniñ!” 44 Tuquņaruuq aniñiqsuq iļuviqsisinik nimiqsruqtat argai isigail-ļu kigiņajalu. Jesus nipliutinigai, “Qilḡutaigļugu aullaqtitchiņ.”

Sivunniugun Tuqutchukļugu Jesus

45 Jew-ņuruat iñugiaktuat Mary-muqattaaqsimaruat qiñiqļugu Jesus iñiqtaņa, turvigiplugu ukpiḡiagutriñiqsut ilaanik. 46 Aglaan iļanich Jew-ņuruat Pharisee-ņuruanun utiḡniqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtaņanik. 47 Taatnaqhutiņ Pharisee-ņuruatlu qaukļiņiļļu agaayuliq-sit kattutriñiqsut uqaqsittaaqtitchirinik uqaqatigiigukhutiņ itnaqhutiņ, “Qanuḡisivisa quviqnaqsiplugu savaaņigun taivruma iñuum iñiqtaigun?” 48 “Ilaatuqtitchuptigu taatna iñupayaam ukpiḡiagutigisigaa. Aasriiļi Rome-maḡmiut qaukļiņich piyaquḡisigaat agaayyuvikpakput sulī nunaaq-qiqput.” 49 Taapkua iļanarguuq atiqaqtuuq Caiaphas-mik, qaukļiupluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliḡniqsuq, “Kaņiqsimailḡataqtusri! 50 Iļisimangitpisiuņ iļuatluļha uvaptiknun atautchim iñuum tuqqutauļha piqusriguni iñuņnik uumakņa iluqaḡmi nunaaqqim piyaqukkauļhaniñ?” 51 Taatnaguuq nipliḡniñiqsuq iņmiñiļhiñaq, aglaan qaukļiupluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriḡiginiḡaa Jesus-ņum tuqqutriļiksraņa Jew-ņuruanik, 52 taapkuniḡaļhiñaunḡitchuaq aglaan atausriḡuqtitchitqiguni aņayuqaagisun iluqaitniik siammayaaqsimaruanik ukpiqsriuanik Agaayyutmun. 53 Taatnaqhutiņ tamarrumakņa uvlumiñaaglaan Jew-ņuruat qaukļiņich sivunniugniqsut, qanuḡlugu tuqutchukļugu Jesus. 54 Taatnaqhuni Jesus igliḡatqiñḡiñiqsuq sagviļuni Judea-mi. Aglaan aullaḡniqsuq nunamun qanittuamun suviksraiļaamun nunaaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutiņ maliguaqtiniļu.

55 Jew-ņuruat niḡiqpagvikaanāt taggisuqtuuq Apqusraaqtitauļḡmik qalliñiqsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalemun niḡiqpagvikaam sivuani itqanaiyaḡiaqhutiņ, qaayugnaiyaqhutiņ iņmiknik [maliglugu maligutaksraq]. 56 Iñuich niḡiuņniqsut Jesus-mik, Jew-ņuruat agaayyuvikpaņatnun kati’amiņ apiqsruqtautiplutiņ, “Qanuḡli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautigisuknaitchuq niḡiqpagvikaamun taavrumani.” 57 Qaukļiņich agaayuliqsit Pharisee-ņuruatlu tiliriñiqsuat kia iñuum iļitchuḡikpagu naniitilaaņa Jesus kilgutigitquplugu iļiņisa tigusrukļugu.

Jesus Tipraḡiksakkauruq Bethany-mi

12 ¹ Itchaksrat uvlut sivuatni niḡiqpagvikaam taggisuqtuam Apqusraaqtitauļḡmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun,

Lazarus iñuuniagvianun, taimña Jesus-ñum aņipchakkaņa tuqułıg-miñ. ²Nullautchiugutinięaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaqlugu Jesus-mi nięęivinięni. ³Aasriñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipragiksautmik kuvviqinięai Jesus-ñum isigai, aasri nutchamiñik allaqlugich. Naimasruęnaqtuam tipragiksautim immięnięaa iluqaan tupiq. ⁴Jesus maliguaqtañ ilaņat, Judas Iscariot, taimña tunis-rauksraq Jesus-mik, niplięnięsuq, ⁵“Suvaata tipragiksaun tunikkaaņitpa piņasrunun kavluutinun manięñun, qaisauluniasriñ inuqsraqtuanun?” ⁶Taatnaęnięsuq pigaqatlułikuunęilaaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tiglik-tuqtaupluni; maniqagvıat akiyaęikkani piksraqtugvigiraqnięaa. ⁷Jesus niplięsuq, “Iłaksianagu aęnaq! Ilaan pigiliuņ ilakuni taivrumuņa uvluanun iluviqtuaviksraęma. ⁸Ilipsi ataramik piqaęnięqtusri inuqsraqtuanik iñuņnik, aglaan nayuutiymiñaitchuņa ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Lazarus

⁹Iñugiaktuarguuq Jew-ñuruat tusraanięaat Jesus iłha Bethany-mi aasriñ taamuņaqhutıņ, pisigisruņaqnagu Jesus kisian aglaan Lazarus qiñięiaęuklugu, Jesus-ñum aņipkakkaņa tuqułıgmiñ. ¹⁰Taatnaqlugu qaukliņich agaayulięsit sivunniuqmiñięsut tuqutchuklugu ptuuq Lazarus; ¹¹atakkii ilaa piqutigi plugu Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsinięaich qaukliisıņ ukpięiaęutriplutiņ Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹²Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuat utlautiruat nięiqpagvikaamun taggisıaqtu aq Apqusraaqtitaułıgmik tusraanięsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsıplugu. ¹³Iliņich Palm napaaqtuņitniñ akięuksraqhutıņ paagaqsinięaat nipliaplutiņ,

“Hosanna. [Nanęaęlakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqaęliuņ tikitchuaq piqusriqihuni
Atanięmik,

Psalm 118:25, 26

Agaayyutim piłiutiqaęliuņ Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴Jesus paqitluni natmaksıęvıņmik natmaksıaęnięsuq uqałhich aglausimaruatun, itna,

¹⁵“Israel iñugikkaņasri, Iqsiņasri!

Umialigikkapsi aggiqıęaasri,
natmaksıęvium nuęęaņani usriaqsıaqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶Tarani maliguaqtañ kaņiqsiņięiñięaat taamna; aglaan Jesus aņitqianikman pakmuņaanikhuni, iliņisa itqaęnięaat aglausimaruaam uqałhum taatnaqsimałha, suli itqaqmıęaat iñuich immiutiłhat taivrumuņa uqaut-

tutmun. ¹⁷Iñugiaktuarguuq nayuutiruat Jesus-mi Lazarus-mik iluvigmiñ tuqułigmiñ anitqiksitman, tusraayugaaqtrirutiginigaat tamanna atuumaaniktuaq. ¹⁸Taatnaqhutiñ iñugiaktuat Jesus paañnigaat, atakkii tusraañanikhutiñ ilaa savaktilaañanik taavrumiña quviquaqtuamik. ¹⁹Pharisee-ñuruatguuq avatmun uqaaqsiñiqsut, “Uvagut pigunğıllapia-gaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatiñ maliutigaat!”

Jew-ñungitchuat Ilañisa Uqaqatiqağulhat Jesus-mik

²⁰Ilañitguuq Jew-ñungitchuat akunğuruat tamatkunani Jerusalem-muktuanı kamaksrityaqhutiñ Agaayyutmik niğıppagvikaami. ²¹Tikiññiqsut Philip-mun Bethsaida-ğmıumun Galilee-mi, uqaqhutiñ, “Añuun! Uqaqatigillagukkaluağikput Jesus.” ²²Philip-ñum uqautityağniğaa Andrew, malğuuplutikaasrii uqautityağniğaa Jesus. ²³Jesus kiunigik, “Tuqqtauviksrağa tikiumaruq, sivuniqaqtuaq Iñuum Iğñiñan atqunaq kamagikkauñksrañanun. ²⁴Uvaña ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchiaksraña suunğıtchuq kisianik kataktitau’ami nunamun tuqupluni. Taatnañipluğu tuquanikami tikiutriraaqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵Kisupayaam iñuułti piqpagigumiun tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuułti piqpagingitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuña. ²⁶Kisupayaam savautisrukkumiña maliktaksrağigaaña, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmıuq. Kiapayaaq savautikpaña Aapam kamañatitkisigaa.

Jesus-ñum Uqautiqałha Tuqqtauñksrağmıgun

²⁷“Pakma uummatiga iñuıllıuğniqsuq. Qanuq nipliğisivik? Nipliğayaqpik itna, ‘Aapaañ! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaq-siuñiq uvañnun?’ Taatnağñianğıtchuña, takku taamna piqutigipluğu agğıqsauñuruña apqusraağiaqluğu taamna nagliksaaqsiuñiq. ²⁸Aapaañ! Kamañatırruñ atqıñ!” Taatnaqman nipi nipliqsuq qılañmiñ, “Uvaña kamañatınñanikkıga, sulı kamañatıttıkkısipluğu.” ²⁹Iñugiaktuaam iñuum qıchaqtuaam tarani nipi tusraanığaa aasrii nipliqhutiñ, “Katlularuq!” Atlatlıguuq nipliqsut, “Israğulgum uqaqatıgıgaa ilaa.” ³⁰Aglaan Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvaña piqutıgiluña taamna nipi tusağnanğıtchuq, aglaan ilipsi. ³¹Pakma tikiumaruq nunam iñuiñ atanıusriaqañksrañat. Tuunğaq, nunam marruma añałataa akiıñirauniaqtuq. ³²Aasrii kivıkkauğuma marrumakña nunamiñ nuqıtksıgıtka iluqaisa iñuıch uvañnun.” ³³Taatnaqamıguuq uqautıginiğaa qanuq tuqqtaułuni nagliksaañksrani. ³⁴Iñugiaktuat iñuıch kiunıgaat, “Malığutaksrağıkkapta uqausrimagaatıgut, Christ iñuugısiñipluğu taimuña. Qanuqhutiñmi uqaq-pıch, Iñuum Iğñiña kivıkkauğısiñipluğu? Kisuuva una Iñuum Iğñiña?” ³⁵Jesus kiugai, “Qauma ittuatlullakkısiuruq akunnapsitñi. Qauma pigıñ-

ḡaan iṅuuniaḡitchi taaqsisikkaunḡitchumuusriḡi. Uvvatakku iṅuum taaqtuakun iṅuuniaqami, iḡisimatlaitchaa napmun sivuniqaqtılaani. ³⁶Qaummatiqanḡapsi ukpiksrisitchi qaumamik, aasriḡi iṅugiliutiyuma-gaasri qaumam.”

Ukpiqsriṅḡiḡhat Jew-ḡuruat

Jesus taatnaqqaahuni aullaḡniqsuq tamatkunakḡa iriqhuni iliḡit-ṅiṅ. ³⁷Jesus iṅiqtaqaḡaluaqtitlugu quvinqaqtuanik savaanik sivuḡaatni ukpiḡiḡiṅiṅḡaat. ³⁸Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiah-m uqauttutaa tanḡisitauniqsuq itnaqsimaḡha,

“Ataniiq! Kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?
Kisumun Atanḡuruam sanḡiṅi urriqsuqpaunḡ?”

Isaiah 53:1

³⁹Taatnaqhutiḡ tamatkua ukpiqputaiṅḡiqsut, takku Isaiah-suli itnaqhuni,

⁴⁰“Agaayyutim ayaupkaḡai, isrummatinich muliktuḡai,
iḡichuqsritḡaiḡugich qinikkamiknik sulī isrummatinich
kanḡisiyumiṅaiḡugich,
aasriṅ saatkumiṅaiḡugich uvamnun mamititqulutinḡ.”

Isaiah 6:10

⁴¹Isaiah-m taatna nipliutiginigaa takku ilaan qinḡiḡugu Jesus-ḡum kamaḡha. ⁴²Iṅugiaktuat Jew-ḡuruat sivulliuqtit ukpiqsrigaluaqmiṅiq-sut Jesus-mik, aglaan sivuuḡagiplugich Pharisee-ḡuruat anitqunḡitḡutinḡ Jew-ḡuruat katraḡviatniṅ. Taatnaqhutiḡ uqautiginḡiṅḡaat sagviḡlugu ukpiqsriḡitḡinḡ Jesus-mik. ⁴³Iḡiḡisa piqpagitlukḡugu iḡuaḡitchiḡiḡ iṅuḡniṅ uumakḡa iḡuaḡitchiḡiksraḡmikniṅ Agaayyutmiṅ.

Atanniusriaḡaliksrat Jesus-ḡum Uqaḡhagun

⁴⁴Jesus nipliutinigai nipitusriḡluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiqsriyu-mi ukpiqsriḡiḡiṅḡitḡuq uvamnun, aglaan ukpiḡigisipmigaa tuyuḡiriga. ⁴⁵Kisupayaam qinḡisimaruam uvamnik qinḡisimaaqmigaa ilaa tuyuḡiriga. ⁴⁶Uvaḡa nunamun qaumatun iḡiḡlunḡa agḡisauḡurunḡa, kisupayaaq uvamnik ukpiqsrikpan, irviqaḡumiṅaiḡugugu taaqtuamik. ⁴⁷Kia ivruma tusraagaluḡugich uqauttutitka tupiginḡitpagich atannigumiṅaitchiga. Atakkii agḡiḡitḡunḡa atanniqsuiḡyagḡunḡa nunam iṅuiḡiḡ aglaan anniḡ-suḡiaḡugich. ⁴⁸Kisupayaam ayagḡunḡa, uqauttutiga akuqtunḡitchumiḡ, atanniqsimaaqtiqaqtuq. Uqaḡhum uqautigianikkaḡma atannigisigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹Takku uqaḡitḡunḡa uvapkuḡiṅaq, aglaan Aapam tuyuḡirima tillisiqaḡaḡaḡa sumik uqaḡiraksramnik. ⁵⁰Uvaḡa iḡisimagiga ilaan tillisigikkana isruitchuamik iṅuḡhuruq. Tamanna uqauttutigikkaga Aapam uqautigaḡaḡa uqaḡitquplugu.”

Jesus-ḡum Iḡḡuiḡha Maliguaqtimi Isiganitnik

13 ¹Aasriin sivuuraḡani niḡiqpagvikaam taggisiqaqtuam Apqusraaqtitauliḡmik, Jesus ilisimaniqsuq aullaḡviksra-ni tikisilaḡanik nunamiin marrumakḡa Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiraḡiplugich marrumani nunami ittuaḡ piqpaginiḡai isrua-nunaglaan. ²Jesus-lu maliguaqtiniḡu nullautchiḡniqsut. Tuunḡaum isrummianiḡniḡaa Judas Iscariot, Simon iḡniḡikkakḡa, tunitquplugu Jesus. ³Jesus-ḡum ilisimaniḡaa Aapam aatchuutigitilaḡa iluqaan saḡḡi iḡmiinun. Iḡsimapmiḡaa agḡiqsilaani Agaayyutmiin sulii aullaḡniaqtilaa-ni Agaayyutmun. ⁴Tarraasriin Jesus makinniqsuq niḡḡiviḡniin, aasriin qalliich atnuḡaani piiḡḡugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵Aasriin kuviriḡluni imiḡmik iḡḡuḡviuramun, iḡḡuaqsipḡugich maliguaqtigikkaḡmi isiga-ḡich, aasriin allaqtiḡugich ivgutmik tapsigikkaḡmiinik. ⁶Simon Peter-m tikitmani nipliutiniḡaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iḡḡuḡniaqḡigich isigatka?” ⁷Jesus-ḡum kiugaa, “Pakma nalugiin savaagikkaḡa, aglaan aquvatigun ilitchuḡigisiḡin.” ⁸Peter-m nipliutilḡniḡaa, “Qakugununniiin isigatka iḡḡuḡumiinaipiaḡitin.” Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Iḡḡuḡitchupkich isigaktin piqatauyumiinaitchutin uvaḡni.” ⁹Simon Peter-m kiulḡniḡaa, “Ataniiq! Isigathinaḡingisatka aglaan argatkalu niaquḡalu.” ¹⁰Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Kisupayaaq iḡḡuaniksimaruaq salumallapiaqhuni iḡḡutqiksukstraun-ḡitchuq avataagun isigaiin. Iluqasri salummaqsimarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹Jesus ilisimaniḡaa kisumun tuniḡiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiniḡaa, “Iluqasri salummaqsimarusri, aglaan atausriq.”

¹²Ilaan isigaḡich iḡḡuanikamiḡich atitqianikḡugich atnuḡaaniḡu utiḡniqsuq inimiinun niḡḡiviḡniun. Aasriin apiqsruḡniḡai, “Kaḡiqsivisi sutilaamnik ilipsitniun? ¹³Taiyuḡipsitna Iḡsautrimik sulii Ataniḡmik, aasrii nalaunḡapluni taatnaḡiqsi, atakkii taavrumiḡauruḡa. ¹⁴Uvaḡaasrii, ilipsi Atannapsi sulii Iḡsautripsi, isigasri iḡḡuḡitka. Ilipsipsuuq iḡḡuutiruksraur-sri isigapsitnik avatmun. ¹⁵Qaitchigipsi urrautiksrapitnik, ilipsipsuuq iniḡtaqaquplusri iniḡisiḡḡaptun ilipsitniun. ¹⁶Iḡumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaḡruk kamanatluktuḡuḡitchuq ataniḡmiin, unniin uqqiraḡti kamanatlunḡitchuq taavrumakḡa tuyuḡirimiin. ¹⁷Iḡsimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuḡupsigik. ¹⁸Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Iḡsimaniḡitka taapkua pik-sraqtaḡikkatka, aglaantuḡuq uqaḡiq aglausimaruaq immiqsukstrauruq itna, ‘Inuk niḡiqatiga niqimik akiḡḡuḡtuḡuq uvamni.’ ¹⁹Kilikkipi taavrumiḡa pakma atuumahksraḡan sivuani aasriin taamna qakugu atuummikpan ukpiḡitquplugu ilaḡjutilaamnik. ²⁰Iḡumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, inupayaam akuḡtuḡumiḡu kiḡapayaaq tuyuḡikkaḡa akuḡtuḡmiraḡigaa-naptuuq. Sulii akuḡtuipayaatuḡat uvamnik akuḡtuḡmiraḡigaḡat tuyuḡiriga.”

Jesus Sivuniksriqirug Tunikkauñiksrağmiñik

²¹ Taatnaqqaqługich Jesus iñuiliuligñiqsuq irrutchiğmiñi aasrii nipliutiplugich, “Iñumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iłapsi tuniñiağaa-ña.” ²² Maliguaqtit qinğutiaqsiñiqsut avatmun, kanjicsinğilłapiaqługu. ²³ Maliguaqtit iłanjat, taimña Jesus piqqagikkana, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriqanigaa itnaqhuni, “Apiqsruğuj kisumik uqautiqaqtilaana.” ²⁵ Taamna maliguaqti qallilaahuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?” ²⁶ Jesus kiugaa, “Ilañuruq qaitchikkağa uumiña qaqqiaviñauramik misruqqaagługu imiqqa-mun.” Tarakña tigusrıpluni qaqqiaviñigmik misruqqaagługu qaiññigaa Judas-mun, iğñinjanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tiguluqqaagaa qaqqiaq Tuunğaum isignigaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, “Savaagisrukkan piun qilamik!” ²⁸ Nalliatanniiñ nigñiaqatauruat kanjicsinğinñigaa qanuu-tautilaananiq Jesus-mun nipliutiñha. ²⁹ Iłanich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas anjalatigipmagu maniqagvinjat, Jesus-mun tauqsigiaqunıplugu inuğikkağmiknik nigiqpagvikaami, unniñ qaitchityaqplugu sumik inuqsraqtuun. ³⁰ Judas akuqtuanikamiun qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuanuruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iñuum Iğñiña kamaaqsiqkakkauruq. Suli Agaayyun kamaaqsiqkakkauruq Ilaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamaaqsiqkakaunıqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamanautaa Iğñinjan Iñuum, Ilaan kamaausriğlugu tarvauvaa. ³³ Iłilgauramaañ! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuna. Pakaaqsigisigaluagipsitña, aglaan Jew-ñuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullalguitchusri aullağviniakkamnun.’ ³⁴ Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqqakutiyumuusri! Atrilugu piqqaksriğa ilipsitñik, taatnatuntuuq piqqagiikkumuusri. ³⁵ Avatmun piqqakutigupsi, iñupayaat iłitchuğigisigaat uvamni maliguaqtauliqsi.”

Jesus Sivuniksriqirug Peter-m Piilaafiksrajanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruğniğaa, “Ataniiq! Napmunñiaqpich?” Jesus-ñum kiunigaa, “Pakma malilguitchiñ aullağviniakkağa, aglaan aquvatigun malikkisigikma.” ³⁷ Peter-m apiginigaa, “Ataniiq! Suvaata malilguitchipiñ pakma? Uvaña tuquñhiñaaguqtuña pisigilutin.” ³⁸ Jesus-ñum kiugaa, “Itqanaipiaqpich tuqqtisukłuña? Iñumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargıpak qalğunaiññaan piilaagutigigisigikma piñasruniaglaan.”

Jesus-ḡum Apqutaũha Aapamun

14 ¹Jesus-ḡum nipliutigai, “Iḡuilliuqtitnagich uummatisri. Ukpqiqrīmaagitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpqiqrīlusripsuuq! ²Aapaa kiñunḡani iniksrat iñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityaḡniḡipsi iniksrapstitnik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingitpan. ³Aasrii aul-laḡuma itqanaiyaḡiaḡlugu iniksraqsi aggitqikkisiruḡa, aasrii uvaḡnun iḡmagusri nayuutitlasriḡusri nani itchuma. ⁴Aasrii iḡitchuḡianikkiksi qanuq tikiññiaḡiksraqsi taivrumuḡa aullaḡniḡviggikkamnun.” ⁵Thomas-ḡum nipliutigaa, “Ataniiq! Iḡisimaḡitchikput napmuḡniaqtilaan. Qanuḡlugu taivrumuḡaḡniathum apqutaa iḡisimagisivisigu?” ⁶Jesus-ḡum kiugaa, “Uvaḡa apqutauruḡa, iḡumutuupluḡa, suli iñuuḡhupluḡa. Kiñauñniñ Aapaanukkumiñaitchuq kisanik uvapkun. ⁷Pakma iḡitchuḡi’apsitña iḡitchuḡipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriiñ uvakḡaniḡaglaan iḡisimagiksi suli qiñiqsimaplugu.”

⁸Philip-ḡum nipliutinigaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna iñuḡikkatuaḡigikput.” ⁹Jesus-ḡum kiugaa, “Takiruami nayuuti’ama ilipsitñi naagasuli iḡitchuḡingitpiña, Philip? Kisupayaam qiñiqsimaruum uvaḡnik qiñianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliipich Aapamik urriqsuutitquplusri? ¹⁰Philip! Ukpigingitpiuḡ uvaḡa Aapami nayuutitilaaga suli Aapa uvaḡni itilaḡa? Tamatkua uqaḡhich uqautigianikkatka ilipsitñun uvamniqnisaunḡitchut. Aapauruam nayuutiruam uvaḡni iñiqtaḡigai savaani. ¹¹Ukpigisritña uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvaḡni itilaḡanik! Naagaunniñ ukpigisritña savaapkun. ¹²Iḡumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpqiqrīruaq uvapkun savaḡniaqmīuq savaaḡikkamnik, piñiaqtuqunniñ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakḡa, atakkii aullaqsiruḡa Aapaanun. ¹³Aasrii iñiqsisigisigipsi qanusripayaa-mik iḡigupsi attapkun piqutigilugu Aapauruam kamaḡtitauḡiksraḡagun uvapkun Iḡñiguruakun. ¹⁴Sukupayaaq iḡigupsitña atigikkapkun, iñiqtaḡigisigiga.

Akīqsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauḡiksraḡanun

¹⁵“Piqpagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶Aasrii iḡigisigiga Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapstitnik qaḡavak taimuḡa. ¹⁷Taamna Irrusrigigaa iḡumutuupluḡum. Nunam iñuiñ akuqtulguitchaat qiñingitlugu unniñ kaḡiqsimaitlugu. Aglaan iḡisimagiksi, takku iñuuqatauruq piqatigiplusri suli ilipsitñiinniaqtuq.

¹⁸“Unitchumiñaitchipsi kisiḡḡuḡusri. Utigiḡhitchuḡa ilipsitñun. ¹⁹Sivikisuurami nunam iñuiñ qiñitqikkumiñaiḡisaatḡa aglaan ilipsi qiñigisigipsitña, takku iñuuḡapkun ilipsipsuuq iñuugisirusri. ²⁰Taimña uvluq tikitpan iḡitchuḡigisigiksi Aapamni itilaaga suli ilipsi uvamni, aasriip-

suuq uvaᅇa ilipsitᅇi. ²¹ Kisupayaaq piqaaqtuaq tillisimnik tupigiplugilᅇu ilaanuruq piqpaksriraaruq uvamnik. Aapaa piqpagigisigaa piqpaksri-ruaq uvamnik. Uvaᅇaptuuq piqpagigisigiga ilisimapkaᅇluᅇa ilaanun.”
²² Judas-ᅇum (Iscariot-ᅇungitcheam) nipliutinigaa, “Ataniiq! Qanuᅇutin ilisimapkaᅇisivich uvaptiknun ilisimapkasruᅇaᅇnak nunam iᅇuiᅇun?”
²³ Jesus-ᅇum kiugaa, “Kisupayaam piqpaksriuum uvamnik tupigigisigaa uqaᅇatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapagalulu tikitkisigikpuk iᅇuunia-qasriᅇlugu. ²⁴ Kisupayaam piqpaksriᅇᅇitcheam uvamnik tupigitlaitchai uqaᅇatka. Uqaᅇhich tusraakkasri uqaᅇiᅇᅇitcheam, aᅇlaan agᅇiaᅇaqtuq Aapamiᅇ tuyuᅇirimniᅇ.

²⁵ “Tamatkuniᅇa uqaᅇtigipsi nayuutiᅇᅇaᅇmasuli ilipsitᅇi. ²⁶ Ikayuqtim Iᅇqitcheam Irrutchim Aapauruum tuyuᅇiraksraᅇan attapkun ilisauti-gisigaasri supayaamik itqaᅇtitaᅇlugu iluqaisa uqaᅇtutitka ilipsitᅇun.
²⁷ Qiᅇuiᅇᅇam univigigipsi. Tutqiutimnik tutqiutiqaᅇqitcheam. Nunam iᅇui qiᅇuiᅇᅇaᅇumiᅇaitchut qiᅇuiᅇᅇaᅇaᅇtirtutitcheam. Iᅇuiᅇluguᅇitnagich uummatisri! Iqsisuᅇaᅇasri! ²⁸ Tusraagipsitᅇa nipliᅇama aullaᅇᅇiaᅇniᅇlᅇuᅇa, aᅇlaan agᅇitᅇiᅇᅇiaᅇniᅇlᅇuᅇa ilipsitᅇun. Piqpagipiᅇᅇiᅇupsitᅇa quviasru-gayaᅇaluaqtusri aullaᅇᅇiaᅇᅇapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniᅇ. ²⁹ Tamarrumiᅇa pakma kilianikkipsi atuummigaluaᅇnagu ukpiqsritquplusri atuummilᅇuni pikpan. ³⁰ Tarakᅇaaglaan uqaᅇaᅇtᅇati-gilguᅇᅇiaᅇipsi, takku nunam marruma aᅇalataa, Tuuᅇᅇaᅇ, agᅇiaᅇsiruq. Ilaa piitchaluaqtuq saᅇᅇimik akiᅇilᅇuᅇa, ³¹ aᅇlaan nunam iᅇuiᅇ ilitchuᅇi-raksraᅇaᅇat piqpaksriᅇᅇiaᅇ Aapamik. Taatnaᅇlugu tupigiraᅇigigiga Aapam tillisipayaᅇaᅇ. Makillusri, uvakᅇa aullakta!”

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

15 ¹ “Uvaᅇa atriqaᅇtᅇaᅇa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchir-riqiraupluni. ² Ilaan piᅇᅇaᅇigaa akiᅇupayaaq uvamniittuaq asrirraᅇaᅇᅇitman, suli naggiᅇsaᅇlugu akiᅇupayaaq asrirraᅇaᅇaktuᅇaᅇ asrirripsaaquplugu. ³ Ilipsi salummakkaᅇuᅇaniktusri uqaᅇᅇkun uqaᅇti-gianikkapkun ilipsitᅇun. ⁴ Piqatautiᅇᅇaᅇitcheam uvamni suli uvaᅇaptuuq ilipsitᅇi. Uvamni nayuutiᅇᅇiᅇsuᅇaᅇuᅇupsu asrirriaᅇaᅇumiᅇaitchusri, atriᅇlu-gu akiᅇuᅇ iᅇᅇimigun asrirritlaitcheam kisianik napaaqtumi itnami. ⁵ Uvaᅇa atriqaᅇtᅇaᅇa napaaqtumik, ilipsiasriᅇᅇ akiᅇqutun. Kisupayaaq nayuuti-ruaq uvaᅇᅇi suli uvaᅇa ilaani, atqunaᅇ asrirriaᅇaᅇisiruq, takku sumik iᅇiᅇsiyumiᅇaᅇiaᅇtᅇusri piᅇlᅇuᅇa uvaᅇa. ⁶ Kiᅇapayaaq nayuutiᅇᅇitcheam uvamni ittuq akiᅇqutun igitaupluni tuqulliruᅇatun. Taatnatchich akiᅇqut katitlugich ikniᅇmun igittaᅇaᅇaᅇich ikipkaᅇviksraᅇatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutiᅇᅇupsu suli uqaᅇᅇikkatka ilipsitᅇi, aasriᅇᅇi qanutchimik piᅇiyu-makkapsitᅇiᅇ iᅇiᅇsruᅇupsu qaisauniaᅇtuq ilipsitᅇun. ⁸ Aapaa kamanautaa qiᅇᅇiᅇaᅇtitaᅇuᅇisiruq tumigilugu atqunaᅇ savaaᅇqallautaiᅇsi. Taatnatun

ukpiqnaqsigiksi maliguaqtigitilaaqsi uvamnun. ⁹Piqpagikkagigipsi atriḷugu Aapaa piqpaksriḷha uvamnik. Nayuutititchi piqpakkutimni. ¹⁰Tillisitka tupigigupsigik piqpakkutimni itkisirusri, atriḷuguptuuq uvaḅa Aapaa tillisaiḅnik tupiksriḷuḅa itmatun piqpakkutaani. ¹¹Tamatkuniḅa uqautigipsi quvianaḅikkaga ilipsitḅiitquplugu, sulī quvianaqaquplusri naamaruamik.

¹²“Unauvva tillisiga, piqpakkutiyumuusri avatmun atriḷu-
gu piqpaksriḷiga ilipsitḅnik. ¹³Kiḅaunniḅ kamanatluktuamik
piqpakkutaichuq uumakḅa iḅuum qaitchiḷhaniḅ iḅuulḅmiḅnik piquti-
giplugich ilauraani. ¹⁴Ilipsi uvaḅni ilauraḅurusri tillisitka atuḅupsigik.
¹⁵Savaktaaḅrunik taiyutqikkumiḅaitchipsi, takku savaktaaḅruum
ilīsimatlaitchaa ataniḅmi suraḅaḷha. Aglaan ilauraanik taiyuutiqaḅisi-
gipsi, takku supayaamik Aapamniḅ tusraakkamnik ilitchuḅipkaḅipsi.
¹⁶Ilipsi piksraqtaagḅitchipsitḅna, aglaan piksraqtaagḅigipsi sulī nalu-
naiḅusri asirriḅaqaquplusri iḅuḅiaglugu sulī asirrituiḅaḅusri itquplusri.
Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik iḅḅigupsiuḅ attapkun.
¹⁷Taatnaqhursri taatnaiḅiplugu tiligipsi piqpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iḅuiḅ Uumiksriḷhat Maliguaqtinik

¹⁸“Nunam iḅuiḅ uumigikpasri itqaḅiraksraqigiksi uumigikkauḅḅiḅap-
tuuq sivupsitḅi. ¹⁹Ilipsi pigipkaḅupsi nunam iḅuiḅun, piqpaginayaḅaasri
pimiktitun ilīlusri. Aglaan piksraqtaagḅigipsi marrumakḅa nunakuḅiḅmiḅ
pigḅḅiqsitusri tamarrumuḅa; taatnaqhuni nunam iḅuiḅ uumigigaasri.
²⁰Itqaḅiyumagiksi uqaḷhich uqautigikkatka ilipsitḅun, ‘Savaktaaḅruk
kamanatluktuḅuḅḅitichuq ataniḅmiḅniḅ.’ Iliḅisa piyuakkagigaatḅa,
tarrali piyuḅisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttititka, tarrali tupigi-
gisigaasripsuuq. ²¹Aglaan iliḅisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu
pigipkaḅiqsi uvaḅnun, ilīsimanḅitlugu tuyuḅiriga. ²²Agḅiḅḅitchuma
sulī uqautiḅitchupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisan-
ḅitchuuḅutiksraitcut killuqsautmiktigun. ²³Kisupayaam uumigi’amiḅa
Aapagaptuuq uumigipmiraḅigaa. ²⁴Savaaqaqsimaitchuma akunḅatni
iḅuum iḅiḅtaḅḅiḅaqsimaḅaḅanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qḅiḅa-
nikkaluaḅlugu iḅiḅtaḅa uumigituiḅaḅaatḅa sulī Aapaga. ²⁵Taamna
taatniittuksrauruq tanḅuplugu taimḅa uqautauruaq aglaksimakḅaḅa
malḅutaksriusraiḅitḅi, ‘Uumigigaatḅa patchisaiḅlaakun.’

²⁶“Aglaan ikayuḅti agḅiḅpan, tuyuḅiniakkaḅma Aapamiḅ, Irrusria
ilūmutuuḷhum Aapamiḅnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun.

²⁷Uqaḅigisigipsitḅapsuuq takku iqataurusri uvamni aullaḅniḅhaniḅ.

16 ¹“Uqautigipsi tamatkuniḅa ukpiqqutaiḅḅḅitlusri. ²Iḅuiḅ anit-
qataḅisigaasriunniḅ iliḅisa katraqviḅmikniḅ. Aa, piviksraq
tikitchumaaqtuq kia iḅuum tuqqutchumisi savautriḅasrukniḅisirus

Agaayyutmik. ³Taatnaiłilugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaiłigimikkun Aapamik unniin uvaḡnik. ⁴Aglaan uqautigipsi tamatkuniḡa itqagıtqup-lugich uqauttutitka ilipsitnun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaiłilugu. Uqautingitchaluagipsi tamatkuniḡa maliguaqsutiqqaaqapsi takku nayuqtuiḡaḡusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaḡa

⁵“Aglaan pakma utigniaqama ilaanun tuyugirimnun nallipsi apiq-sruqtangitmitgaatḡa napmuaqsisilaapkun, ‘Napmuḡniaqpich?’ ⁶Aasriin pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iluatlukkisiruq aullałiksraḡa. Uvvatakkun aullaḡitchuma ikayuqtik-srapsi utlaḡniangitchaasri. Aglaan aullaḡuma tuyugigisigigai ilipsitnun. ⁸Aasrii aggiḡumi ilitchuḡipkaaqsigisigai inui nunam nalaunḡitlutij kil-luqsautikun suli nalaunḡarualıkunlu atanniiviksrakunlu. ⁹Uqautigisigai nalaunḡinḡilutij killuqsautikun takku ukpiqsriḡitlutij uvamnik, ¹⁰suli nalaunḡarualıkun takku Aapamuḡniaqtuḡa aasrii qinıtqikkumiḡait-chipsitna, ¹¹suli atanniivikun takku aḡalatchiruaq marrumani nunami Tuunḡaq atannikkaunıktuq.

¹²“Uqaksraḡaḡaluaqtuḡa inugiaktuanik ilipsitnun aglaan pakma kaḡiqsiyumiḡaitchusri. ¹³Aglaan Ipqitchuaq Irrusriq ilumutuuhıgmik ilitchuḡipkairuksraq aggiḡumi, ilaan kaḡiqsipchaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruamik. Ilaa uqaḡumiḡaitchuq aḡalatchiłiqaqmatun inḡmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkaḡmiḡik, suli quliaqtuaḡutiniḡaasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴Ilaan kamaḡatitkisigaḡa, takku uqaksra-ḡikkaḡa quliaqtuaḡiniḡaa ilipsitnun. ¹⁵Iluqaan Aapam pigikkaḡa pigipmigigaptuuq. Taatnaqlugu nipliutigigigai Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuaḡiniḡniplıluḡu ilipsitnun uqaksraḡikkaḡa.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶“Sivikisuurami qinḡingisaallakkisigipsitna, aasriin kiḡuvaḡaḡun qinḡiaqsilḡilḡuḡa.” ¹⁷Ilanıtguuq maliguaqtaiḡ uqaaqsiniḡsıt avatmun, “Sumik uqautivatigıt itnaqami, ‘Akuniisruḡaqsri qinḡingisigipsitna aasriin taamuunavak qinḡiaqsilḡilḡuḡa,’ suli itnaqami, ‘Aullaḡniaqtuḡa Aapamun?’ ¹⁸Qanuutauva ‘sivikisuuraq?’ Uvagıt kaḡiqsitlaitchikput sumik uqautiqalḡa.” ¹⁹Jesus-ḡum kaḡiqsimaplugu apiqsruḡuḡat taavrumuuna nipliutinıḡai, “Apiqsruqtuutivisi ilipsitnun sumik qanuutautiqatilaḡa-nik uqaqama, ‘Akuniisruḡaqsri qinḡingisigipsitna aasriin taamuunavak qinḡiaqsilḡilḡuḡa.’ Taamna apiqsruutigisuklugu uqaksraqtutigivisiuḡ akunnapsitni? ²⁰Uvaḡa nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkaḡusriḡu alianniuqtillusriḡu nunam inui quviatchakkisirut, aglaan alianniułiqsi mumikkisiruq quviasrułıḡmun. ²¹Aḡnaq qitunḡiuqtuaḡ auliyautipma-

ni nagliksaagaqtuq tikiumałhagun atniġnam, aglaan annaaniktiquami puuyugaġigaa nagliksaaltı auliyausrima'ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun. ²²Taatnatun alianniugutiqaġaluaqtusri pakma aglaan qıñıtıkkısilġıtechipsi suli uummatısrı quviatchakkısrıt, aasrıı kĩa-unnıñ inuum ivayaġiyumiñaitchaa quvıanaq ilıpsıtñıñ. ²³Taıvrumanı uvlumi apıqsruqtaaqsiyumiñaitchıpsıtña sutıgıun. Uqautıgıpsı ilumu-tun, Aapam qaitchıgısisagaasrı ilıpsı inıġıpsıuñ qanusrıpayaaımk attapkun. ²⁴Uvuñanunaglaan inıqsruqtangıtechusrı sumık attapkun. Inıqsruġıtechı ilıpsılı akuqtıuyımuusrı sulı quvıanaksraqsı unuñaitchumuıuq.

Akiilıitñııha Jesus-ñum Nunam Inuiñik

²⁵“Uqautıgıpsı tamatkunıña atrıkusrautıtıgıun. Pıvık tıkitchagumarıuq uqaġıuıġıksıraġa ilıpsıtñun atrıkusrautıtıgıun aglaan uqautıtılasrıgısigıpsı kanıqsıñaqsilıgu Aapaurıakun. ²⁶Taimña uvlıuq tıkitpan, inıqsruqtaġısigıksı attapkun. Uvañannıñ inıqsruıtıngıtkıpsı Aapamun. ²⁷Uvvatakkı Aapam pıqpagaasrı takku pıqpaksrıplısrı uvamnık sulı ukpıqsrıplı-gu aġġıqsımalıġa Agaayyutmiñ. ²⁸Uvaña ilımun aġġıqsıuami Aapamıñ marrımuña nunamun. Uvva pakma aullaaqsilġıtechuña maakña nunamın utıqsaġıuña Aapamun.”

²⁹Malıġuaqtaiñ niplıutıniġaat, “Uvvalıqaa uqałhıñ kanıqsıñaqtuq. Pakma uqañıtechıtınunñıñ atrıtıgıun. ³⁰Uvagıt kanıqsıgıkput pakma ilısımalıñ supayaamık. Inuqnanġıtechıuq kısımın apıqsruqtaqulu-tın. Taavrumıuuna ukpıġıgıkput aġġıqsıuauñhıñ Agaayyutmiñ.” ³¹Jesus kıugai, “Uvıapakma ukpıqsrılıqpaalukpısi? ³²Pıvık tıkiññıaqtuq, tıkiu-maanıktıuqamı, ilıqasrı sıammayaaqtıtaulıksıraqsı, atausrıukattaagısrı kıñunnapsıtñun kısıññuġıluña. Aglaan kısımallapıaq inġıtechuña, takku Aapaa nayugaaña. ³³Tamarrımuña uqautıgıpsı qıñıñıñaaqıuplusrı pıqatauñapsıgıun uvamni. Nunam inuiñ nagliksaaqtıtıkısıgaasrı, aglaan quviatchauġıkkıtechı. Uvaña akiilıanıksımagıa nunam añalataa.

Jesus-ñum Inıqsrułha Inımıgıun

17 ¹Jesus taatnaamıkamı, ilaa aġluqhıni niplıġñıqsıuq, “Aapañ, pakma pıvıksraq tıkiumarıuq. Kamañaqspıkaġıñ Iġñıġıñ, Iġñıqıplı kamañaqsiyımagaatın. ²Uvvatakkı ilvıch añalatchıtılapkaġıñ ilıqaitñık inıñnik sulı qaitchıtılaplunı ısruıtchıuamık inısułıġmık ilı-qaitñun qaisaġıkkıaqnıun ilaanun. ³Una ısruıtchıuq inısułıġ itnautaurıuq, inııch ilıtchıuqsrıłıksırañat ilıpnık kısıvıch ilımun Agaayyutautılıaqñık sulı ilıtchıuġıluġıuq Jesus Christ ilvıch tuyıġıkkın. ⁴Ilıtchıuġıpkautıanıkkıga kamañalıñ nunam inuiñun. Itqanaıñanıkkıga savaaksrırutıgıkkın uvañnıun. ⁵Pakma, Aapañ, kamañaqspıkañña sıvuqqapñı, kamañautım atrıñanı kıpıkkıġma itnama ilıpnı nuna inıqtaugıaluaqñıunñıñ.”

Jesus Iniqsruutriřha Maliguaqtimiñik

⁶ Uvaņa ilitchuęipkautigianikkikpiñ iñuņnun ilvich qaisaqnun uvaņnun marrumakņa nunamiñ. Ilvich pigiliutigitin, aasriiñ qaitkitin uvaņnun, aasriiñ tupigigaat uqałhiñ. ⁷ Pakma ilitchuęigaat suapayaaq qaisan uvaņnun aggiqsafha ilipniñ. ⁸ Qaitchigitka uqałigmik qaisaąnik uvaņnun. Ilinja akuqtuqługu, ilitchuęigaat ilumun aggiqsuanuřłiga ilipniñ ukpięiplugu ilipnun tuyuęiřiga. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam iñui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvaņnun, takku ilinјich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaņa piga pigipmigiñ suli iluqaan ilvich piñ uvaņaptuuq pigigiga, aasriiñ kamanafiga qinięnaqtitauruq tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuņa ilipnun nunami ingięłuņa, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaq Aapaaņ! Qaunagiyummigitin annautruęlugich saņņigikkaņagun atigikkaqpich qaisaęikkapkun uvaņnun, ilinјilli atautchiiñauyumuut atriługu uvaguk atausriuęipuk. ¹² Uvaņa nayuutinnamni nunami ilinјitni qaunagigikkatka annautruęlugich saņņiagun atigikkaqpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasrii atausriqunniñ tammanęitchuq, aglaan taimņa iñuk tammaqtuksrauruq, Agaayyutim uqałha immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriřuņa ilipnun. Taatnaiłiplugu uqaqtuņa innamni nunami, ilinјich piqaquplugich quvianaęikkamnik inuņaigługu. ¹⁴ Qaitchiruņa uqałgnik ilinјitniñ, aasrii nunam iñuiñ uumigigaich, takku piqatiginęiqługich nunam iñui atriługu uvaņa piqataunęiřiga nunam iñuiñun. ¹⁵ Uvaņa iniqsrungitchikpiñ piiqulugich marrumakņa nunamiñ, aglaan inјigikpiñ qaunagitquplugich piņiņnaięługich tuunęaęmiñ. ¹⁶ Uvaņa piqataunęitmatun nunam iñuiñun ilinјittuuq piqataunęitchut nunam iñuiñi. ¹⁷ Ilumutuulłapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqałhiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyuęigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinјich piquęitigiplugich ipqiqsimaaqtuņa ilipnun, ilinјittuuq ipqiqsimaaquplugich ilipnun ilumutuulłikun.

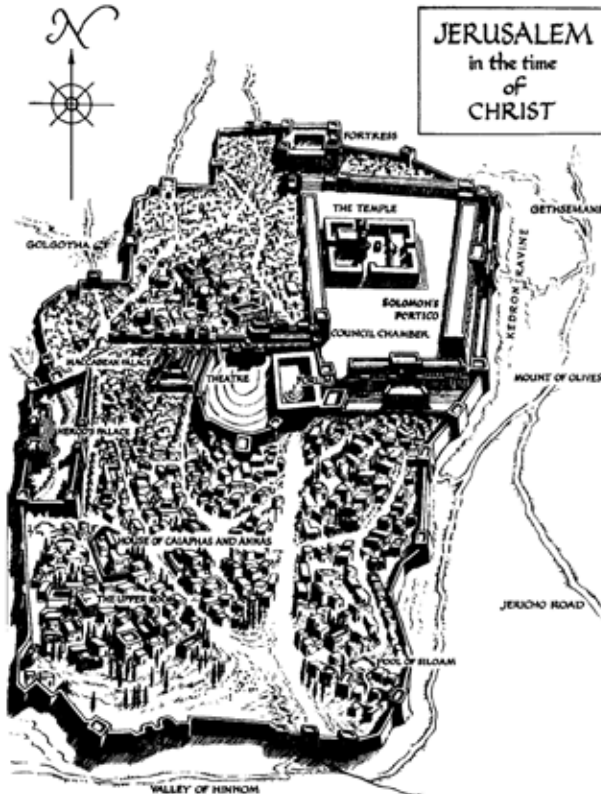
Jesus Iniqsruutriřha Ukpigtuaņuruapayaanik

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpięsriřruaksrat uvamnik ilinјisa uqałhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqaęmiņ atautchisun itquplugich. Aapaaņ! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atriługu ilvich uvamniitmatun suli uvaņa ilipni. Taatnatuq atausriuyumuut, taavrumuunali nunam iñuiñ ukpięiagutiyumigaat ilvich tuyuqałhiñ uvaņnik. ²² Uvaņa qaitchigitka atriņanik kamanafiqpich qaisaqpich uvaņnun, piquęitiplugu ilinјich atautchiiñaułksraņat atriługu uvaguk atausriuęipuk. ²³ Uvaņa illuņa ilinјitni suli ilvich uvaņni, taavrumuuna ilinјich atausriņęugumuut. Nunamli iñuiñ kaņiqsiyumigaat ilipnun tuyuęiřiga suli ilvich piqpaksriřhiñ ilinјitnik piqpaksriřmatun uvaņnik. ²⁴ Aapaaņ, tamatkua

qaisatin uvaḡnun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinjitḡun qin̄iqquplugu kamaun pigipkakkan uvaḡnun takku ilvich piqqagipluḡa nuna in̄iq-taun̄aiḡaan. ²⁵Nalaunḡaruḡa Aapaḡ! Nunam in̄uin̄ nalugaatin, aglaan uvaḡa il̄isimagikpiḡ suli ukua mal̄iguaqtit il̄itchuḡigaat tuyuḡitilaḡa ilipnun. ²⁶Il̄itchuḡipkaḡikpiḡ ilinjitḡun, suli il̄itchuḡipkapsaḡniḡikpiḡ. Tarrali piqqaksriḡiq piqqakutigikkan uvaḡnun uvaḡalu nayuutiyumuḡ ilinjitḡi.”

Jesus-ḡum Tigurauḡa

18 ¹Jesus agaayuanikami taavrumani, aullaḡniqsuḡ mal̄iguaqtini-ḡu ikaaḡuḡu kuuḡuḡaḡ taiḡaqtuaḡ Kidron-mik. Taakmanian̄ani inniqsuḡ nautchiivik. Jesus mal̄iguaqtiniḡu is̄igniqsut taavrumuḡa. ²Judas-ḡumaasrii, aatchuutigitniktuaḡ il̄aanik, il̄isimanigaa suniitilaḡa. Uvvatakku Jesus-ḡum taruḡautisruuniḡai akulaiḡuḡu mal̄iguaqtini

(Jn 18.1)

tarani. ³Taatnaqhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivijmun piqasriqhuni aᅇuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiñik, tuyuuplutinj qaukñiñitñiñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ᅇruraniñ, saagaqhutin satkunik suli nanniñik. ⁴Jesus-ᅇum kañiqsimaplugu suapayaaq atuumaniaqtuaq iᅇmiñun paagñigai nipliutiplugich, “Kiña pakikipisiuᅇ?” ⁵Taapkua kiuniᅇaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaᅇa taimñaauruᅇa.” Judas-ᅇum, aatchuutigitniktuaam ilaanik, qichaqasriqsimanigai tamatkua pakaktuat. ⁶Jesus-ᅇum nipliutipmatinj, “Uvaᅇa taimñaauruᅇa,” tamatkua kiñumuktuqhutin ulᅇusraagñiqsut nunamun. ⁷Jesus-ᅇum apiqsrutqinjñigai, “Kiña pakikipisiuᅇ?” Kiuniᅇaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸“Uqautianikkipsi ilaᅇu-tilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” ⁹Taatna nipliutiniᅇgai Jesus-ᅇum tañiqsaqlugu nipliutigimaanikkani itnaiᅇiplugu, “Aapaᅇ, atausriqunniñ tammanᅇitchuq qaisaqniñ uvaᅇnun.” ¹⁰Simon Peter-guuq savikpaqaqhuni, aasriñ amuliqamiuᅇ anaupluni ilaan siutaiqsigñigaa taliqpianik tamarrumiᅇa qaukñiata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuᅇ Malchus-mik. ¹¹Jesus-ᅇum nipliutigaa Peter, “Tugvaᅇuᅇ satkugikkan puᅇᅇanun. Isrumavich akuqtuᅇñiangñiñasrugalugu uvamnun nagliksaᅇutiᅇpak Aapama sivunniᅇgikkᅇa uvamnun? Uvaᅇa nagliksaᅇluᅇa tuquruksrauruᅇa. Imiqtaksraᅇigigiga taamna imaᅇa qallutum Aapama qaisaᅇa uvamnun?”

Annas-ᅇum Apiqsruqtuiᅇha Jesus-mik

¹²Aᅇuyyiuqtit piqasriqhutin qaukñigmiknik suli Jew-ᅇuruat qaunaksriᅇisa tiguniᅇaat Jesus qiliqsruqlugu, ¹³aasrii sivulliuplugu Annas-muutiᅇlugu ataniᅇmun, taataruaᅇanun Caiaphas-ᅇum. Caiaphas-guuq qauqluᅇpluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani ukiumi, niᅇuagiplugu taavruma Annas-ᅇum atangum. ¹⁴Taamna Caiaphas uqautriñiqsuaq qaukñiñitñik Jew-ᅇuruat iᅇuatlukkisiñiᅇplugu atausriᅇ iñuk tuqutaukpan piqsriᅇuni iluqaitñik iñuᅇnik.

Peter-m Piᅇlaaqᅇha Jesus-mik

¹⁵Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun maliᅇniᅇgaak Jesus. Taamna atla maliguaqti, iᅇsimaplugu qaukñiata agaayuliqsit, isiᅇniqsuq igluqpaᅇanun qaukñiata agaayuliqsit piqatigiplugu Jesus. ¹⁶Peter-li qichaᅇniqsuq tatkiani paami. Taamna atla maliguaqti, iᅇsimaplugu qaukñiata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutiniᅇgaa Peter tatqamuᅇa uqatigiani-kamiuᅇ niviaqsiᅇruk taluliqiri. ¹⁷Taavruma taluliqirim niviaqsiᅇruum nipliutiniᅇgaa Peter, “Uvva, iᅇagivatin maliguaqtañ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Iᅇaginjitchaatᅇa.” ¹⁸Alappaᅇuᅇpluniguuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniñ qichaᅇniqsut avataani auksiqhutin iᅇmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsiᅇmiñiqsuq iᅇmiñik.

Qaukxiata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

¹⁹Qaukxiata agaayuliqsit apiqsruqtuġnigaa Jesus ilaan maliġuaq-taigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰Jesus-ġum kiugaa, “Uqaġaqtuħa sagvipluħa kisupayaamun. Ilisautrisuruħa Jew-ġuruat katraġvinjitiħi suli agaayyuvikpaħatni. Nipiqanġitchuħa qanutchiħik iriġaqtuġluħa. ²¹Suvaatami apiqsruqtaqpisitiħa uvaħa. Apiqsruqsigik tamatkua iħuich tusraaritka sumik uqautiħat uvaħun. Iliħisa ilisimagaat qanuq uqaħi-ġa.” ²²Taatnaqman Jesus ilaħataguq qanaksrit patiktiqħuġu nipliutigaa, “Qanuqħutin itnaiħipluġu kiuliqpiuħ qaukxiat agaayuliqsit?” ²³Jesus-ġum kiugaa, “Uvaħa nipliġuma qanutchimik nalaunħaiġħuġu uqautiġuħ iluqaitħun uvaniittuanun. Aglaan nalaunħaruamik pakma nipliġniħu- ma, suvaata patikpiħa?” ²⁴Annas-ġum tuyuġiniġaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukxiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piiħaaqapsaħa Jesus-mik

²⁵Peter-guuq auksigugaaġniqsuq ikniġmun aasriħ iħuich apiq-sruġniġaat, “Taavruma iħuum ilaġinġitpatin maliġuaqtaħi?” Peter-m piiħaaġutiniġai, “Iħaġinġitchaatħa ilaan maliġuaqtaħi.” ²⁶Iħaħataguq qaukxiat agaayuliqsit savaktaħi, ilaġinikkaħan taivruma siu-taiqsikkaħan Peter-m, nipliutiniġaa, “Qiniħiħitpiġiħ piqatauplutiħ ilaani nautchiiviħmi?” ²⁷Peter piiħaalġiħniħsuq, “Iħaġinġitchaatħa.” Taatnaqmiuġlu taimħa aqarġipak qalġuqtaġniqsuq.

Pilate-ġum Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

²⁸Taapkuħa aullautiniġaat Jesus Caiaphas-ġum tupqaniħ kavanam Pilate-ġum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ġuruat isiqataun- ġiħniħsuq tatqamuħa aġliqsraħikun salumaġumangitħutiħ iħmiknik. Piquitiġipluġu niġiqatauħisraqtin itqupluġu niġiqpagvikaami taġ- gisiqaqtuħa Apqusraaqtitauħiġmik. ²⁹Taatnaqhuni Pilate aniħliħni uqaqatigityaqtuħaġniġai nipliutiħluġich, “Sumik aġvisiqaqpisiħ qamna iħuk?” ³⁰Taapkuħa kiuniġaat, “Uvagut tikiutiħayaitħikput ilipnun ilaa savvaqħukkataġuni piħiħitpan.” ³¹Pilate-ġum nipliutiniġai, “Tigusiħuħ ilipsitiħ atanniqsuħuġu tuvraġluġich maliġutaksrasri.” Jew-ġuruat kiuniġaat, “Rome-maġmiut tuqutħipkaħiħuħniħaitħaħitigut iħuħmik maliġutaksrirtuħtiġun.” ³²Taamnaguq atuummiħniħsuq immiutaupluni Jesus uqautiġimakkaħanun qanuq iluħuġu tuqutauħisraġmiġun.

³³Pilate isiħniħsuq kiħnumun inimiħun aasriħ tuħtuħuħuġu Jesus-ġum apiqsruġniġaa, “Uvva umialġivatiħ Jew-ġuruat?” ³⁴Jesus-ġum kiuniġaa, “Taamna apiqsruutiġiviħuħ ilipniħiħiħaq naaga atlat uqautivatiħ uvapkuħ?” ³⁵Pilate niħliħsuq, “Jew-ġunasuġiviħa? Jew-ġuqativich suli qaukxiat-

sa agaayuliqsit qaisağigaatin uvañnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña umialgungitchuña marrumani nunami. Umialguguma atriługu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka añuyakkayaqtut tigutqunğılłuña Jew-ñuruanun. Aglaan añałatchiğiga maakñaqtaungipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ñum apiqsrułgiññigaa, “Ilviñmi umialguvich?” Jesus-ñum kiugaa, “Tarra, nipliutigigiñ umialgunipluña. Uvaña aniruañuruña suli nunamuktuañuruña piqusriqłuña uqałiksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuulıkun naalagağigaaña.” ³⁸ Pilate-ñum apiqsruğaa, “Suami una ilumutuulıq?”

Jesus Tuquruksrağugaat

Pilate-ñum kiñumun anilgitłuni Jew-ñuruanun nipliutiniğai, “Uvaña paqitchilğuiññiqsuña sumik tuqurrutiksrañanik. ³⁹ Aglaan tuvraqługu atuumirağikkaqsi piłhiñaagutuğiga patchisaigiğiksrağa isiqtamik ilipsitñun uumani niğiqpagvikaami taggisraqtuq Apqusraaqtitaułıgmik. Ilipsi uvañnun patchisaiqsitquvisiuñ umialgat Jew-ñuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriłłapiaqhutiñ, “Taamnaungitchuaq, pisutluk-kikput Barabbas.” Taamna tigliñniaqtauruq.

19 ¹ Tarra Pilate-ñum Jesus tigupkağługu ipiğaqtuqsıupkağniğaa. ²⁻³ Añuyyiuqtit niaquusriğniğaat kakitłagñanik suli atnugağługu umialiktamik ukiłhaağiksaamik aasrii nipliatiagsıplugu, “Iñuupakkumuutin umialgat Jew-ñuruat.” Suli tikiñniğaat patiktıqataaq-sıpluguasrii. ⁴ Pilate-ñum anitqikhuni nipliutiniğai iñuich, “Pakma ilaa annisigisigiga ilipsitñun, ilitchugitqulugu uvaña sumik paqitchiñğıłhagun atannusriaksrañanik pigiilıługu.” ⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitłagñanik suli umialiktamik atnugaalik. Pilate nipliutiniğai iñuich, “Uvva, qıñiqsiuñ iñuk!” ⁶ Qaukłiñich agaayuliqsit suli qaunaksrit qıñiqamitruñ iğiallaksagñiqsut, “Kikiaktuutisriuñ sannıgutamun, kikiaktuutisriuñ sannıgutamun!” Pilate-ñum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriuñ sannıgutamun. Paqitchiñğitchuña agvisiksrañanik atannusriaqalıksrañan taatna.” ⁷ Jew-ñuruat kiuniğaat, “Malıgutaksraqaqtugut uqałıqıqtuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iğniğinipluni Agaayyutmun.” ⁸ Pilate-ñum tusraa’amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasruliłłapiaqhuni itqutıpkagñigaa Jesus. ⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuña uqaqsıttaagvıñmun nipliutiniğaa Jesus, “Nakiñ aggiqsuami?” Aglaan Jesus kiungıññigaa. ¹⁰ Pilate-ñum nipliutilgiññigaa, “Ilvich uqautisrunğıtpiña? Itqağiuñ uvaña añałatchırrutiqağiga patchisaıłhiñauplutin suli kikiaktuutıpkalıhiñauplutin sannıgutamun.” ¹¹ Jesus-ñum kiugaa, “Pıgiğıñ añałatchiğiq uvapkun kisianik qaisaułhagun ilıpnun Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchıruaq uvamnı ilıpnun killuqsautıqaqtuq kamanatłuktuamik ilıpniñ.” ¹² Pilate-ñum tusraa’amıuñ taamna ilaan

annautisruliilaplatlukkaluagnigaa patchisaiɣlugu. Aglaan Jew-ɣuruat igialaplutiŋ kiunanigaat, “Annaktitchupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq iñmiñik ataniɣuqtaqtuuaq Caesar-m akiliɣigaa umialguruam Rome-mi.” ¹³Pilate tusraa’amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisiniɣaa Jesus aasrii aquviltuni atangum inaanun, taggisiliŋmun “Iyaɣaŋmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.” ¹⁴Uvluqpaguqtuami uvluani paqnañhum niɣiqpagvikaamun taggisiquqtuam Apqusraaqtitauɣimik, Pilate nipliutiniɣai Jew-ɣuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!” ¹⁵Tamatkua iñuich igialaplutiŋ kiuniɣaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ɣum apiqsruɣniɣai, “Uvaŋnun kikiaktuutipkaqtitquvisiunɣ umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukɣiŋich agaayuliqsit kiuniɣaat, “Uvagut qaukɣimik umialiqagtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanɣitchugut.” ¹⁶Tarra Pilate-ɣum qaiñniɣaa Jesus iliŋitñun aŋuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷Tamatkua iñuich aŋalatkaqsiñiɣaat Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviksraɣmiñik, tikiutiŋplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunɣanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgothamik.” ¹⁸Taapkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutiniɣaat Jesus sannigutamun, piqasriɣlugu malɣuŋnik atlaŋnik iññuŋnik kikiaktuutiŋplugik sannigutaŋnun avataanun, Jesus qitiqɣiliutiŋplugu. ¹⁹Pilate-ɣum aglaŋniɣaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aŋuyyiuqtit iliŋlugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ɣuruat.” ²⁰Iñugiaktuat Jew-ɣuruat agliqiniɣaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uŋasriñiɣitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu sulii Greek-tigun. ²¹Jew-ɣuplutiŋ qaukɣiŋisa agaayuliqsit itnaɣniɣaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ɣuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqaɣniɣlugu, uvaŋa umialigigaatŋa Jew-ɣuruat.’” ²²Pilate-ɣum kiuniɣai, “Qanuq iliŋlugu uvaŋa aglakkaɣa taatna aglaksimagisiruq.” ²³Aŋuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruŋ Jesus sannigutamun, tiguñiɣaich atnuɣaŋi autaagaqsipluɣich sisamaiŋutluɣich, atausriuttaagutiŋ piqatlasriplutiŋ, aasriiñ atnuɣaŋa kiluiɣaaq ukiɣhaaq aulaiɣaq qaligurria-ɣumaniqsuq. ²⁴Aŋuyyiuqtit uqaaqsiñiqsut avatmun, “Alikтусрунаqnagu una, nalautchaagautigilakput ilitchuɣisaɣlugu kimun piginiaqtilaŋa.” Taatnaqamitruŋ immiɣniɣaat uqaɣiq uqautigimaruq itna,

“Iliŋisa autaagaich atnuɣaatka iŋmiknun,
sulii nalautchaagautigiplugu atnuɣaaga.”

Psalm 22:18

Aᅇuyyiuqtit piñigaat taamna.

²⁵Taatnaqtitlugich qichaᅇniqsut killiᅇani kikiaktuutrivium Jesus aakanalu, suli aakanan aniqataa, Mary-lu iᅇaqataa Clopas, suli Mary Magdalene. ²⁶Jesus-ᅇum qiñiqamiuᅇ aakani suli maliguaqti piqpagikka-ni qichaqatauruak, nipliutinigaa aakani, “Aakaan, tarra iᅇᅇiᅇiñ!” ²⁷Suli nipliutiᅇlugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakᅇaniᅇaglaan taavruma maliguaqtim iᅇmanᅇigaa kiñuniᅇmiñun.

Jesus-ᅇum Tuqᅇᅇa

²⁸Jesus-ᅇum iᅇsimanigaa, sum iluqani immikkauᅇᅇa, suli agliq-simaruaq uqaliᅇ immianiktitchaᅇlugu nipliᅇniqsuq, “Imiᅇuktunᅇa.” ²⁹Piᅇaluguuq tamaani inniqsuq imalik siᅇᅇaᅇlukuamik misruqqu-mik. Tarra iᅇiñigaat misruktaqtaᅇ misruqquᅇun, aasiñ akiqqumik israuttusriᅇlugu takpichunᅇ israaᅇutiᅇlugu qaᅇᅇuuknun. ³⁰Jesus akuqtu-qamiuᅇ misruᅇuq nipliᅇniqsuq, “Tarra naattuᅇ.” Aasriñ sikitlugu niaquni aniᅇniᅇiᅇniqsuq.

Jesus Kapigaat Sannigaagun

³¹Tarra Jew-ᅇuruat iᅇiᅇniᅇaᅇat Pilate, niugaaqtaᅇukᅇugich tuqu-naᅇiaquᅇlugich taapkua aᅇutit tuqᅇtauruat aasrii atqaᅇtillugich sannigutaᅇiᅇiñ. Taatnaᅇuᅇniqsut takku tikiumapluni tallimmiuᅇiᅇ akunniqsaami ilinᅇisa niviᅇatqunᅇitlugich timit sannigutaᅇiᅇiñ minᅇuiᅇ-siaᅇvium uvluani, takku tikiumaniaᅇhuni nuimaniqraq minᅇuiᅇsiaᅇiᅇ atlaniñ minᅇuiᅇsiaᅇiᅇniñ. ³²Aᅇuyyiuqtit taruᅇaqamiᅇ niugaaqtaᅇniᅇaich taapkuak avataani Jesus-ᅇum tuqᅇtauqatauruak Jesus-kun. ³³Aglaan tikitmatruᅇ Jesus iᅇitchuᅇiniᅇaᅇat tuquaniksimaᅇᅇa. Taatnaᅇlugu ilinᅇisa niugaaqtanᅇiñniᅇaᅇat. ³⁴Aglaan iᅇaᅇata aᅇuyyiuqtit kapiniᅇaa panami-ñik Jesus-ᅇum sannigaagun aasrii tarvauvaa auglu imiᅇlu maᅇiplutik. ³⁵Iñuk taamna qiñiᅇtuᅇaᅇ taavrumiᅇa iᅇsimarriᅇniᅇaa ilipsipsuuᅇ ukpiᅇ-sritᅇuplusri. Ilaan uqauttutaa iᅇumutuuruq, suli iᅇsimagaa uqauttutmi iᅇumutuᅇᅇa. ³⁶Taatnaiᅇiᅇlugu iñiᅇtauniqsuq aglausimaruaq uqaliᅇmi immiᅇlugu, “Nalliatunniñ sauniᅇikkaniñ piyaᅇtakkauyumiñaitchut.” ³⁷Suli atla uqaliᅇ itnaqsimaruaq, “Ilinᅇisa sukuᅇiᅇlugu qiñiᅇisigaᅇat ilaa kapukkaᅇtiᅇ.”

Jesus-ᅇum Iᅇuvikkauᅇᅇa

³⁸Taavruma aquagun Joseph-guuᅇ Arimathea-ᅇmi maliguaqtaᅇup-miñiqsuq Jesus-mi nalunautchiᅇluni takku iqsimmaᅇmi Jew-ᅇuruanik piᅇluni. Apiqsruqman Pilate-ᅇum pitquniᅇaa timi, Joseph-ᅇumaa-srii aullautiᅇlugu. ³⁹Nicodemus, taimᅇaᅇtuᅇuᅇ qiñiᅇiaᅇtuᅇaᅇ Jesus-mik unnuami, tuvaaqatauniqsuq Joseph-mi saagaᅇhuni tallimakiaᅇiatun

uqumaisilaaliṅmik tipragiksautinik atlagiīnik atiqaqtuaniṅ myrrh-miglu aloe-miglu. ⁴⁰ Taapkuak iññuk piñiḡaak Jesus-ḡum timaa nimiqsruḡlugu ukiḡhaamik piunḡiyaikkusriqsuḡsimmaan, taatnatun Jew-ḡuruat timimik savaaqagaḡiḡhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniḡuuq nautchiiviṅmi Jesus-ḡum tuḡqutauviani inniqsuḡ nutaaq iluviksraq atuḡsimailaaq. ⁴² Uvvaasriiñ pisigiplugu Jew-ḡuruat paqnaviat, suli taavruma iluviksram qaniḡhagun, inillaṅniḡaat Jesus taruḡa.

Iluviq Iñuitchuaq

20 ¹ Uvlaatchaurami aullaḡniisautaani akunniḡsaam tanuḡagu-gaaqtitlugu, Mary Magdalene iluviḡmunḡiqsuḡ aasrii qiñiḡlugu iyaḡak. Piiqsimaniḡsuḡ paananiñ iluvḡum. ² Aqpaqsruḡhuni utlautiniḡsuḡ Simon Peter-mun suli atlamun maliḡuaqtimun, Jesus-ḡum piḡpagik-kaṅanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniḡ iluviḡmiñ. Iḡitchuḡiḡitchikput napmun inillaktilaḡa.” ³ Peter-lu atlalu taamna maliḡuaḡti utlautiniḡsuk iluviḡmun. ⁴ Iluḡatik aqpaqsruḡhutik, aglaan ilaḡataan maliḡuaḡtim uniññiḡaa Peter tikiḡaaḡhuni aasrii iluviḡmun. ⁵ Auḡrukami qiñiḡniḡaa ukiḡhaaḡiksaaq nimiqsruḡtaa aglaan isinḡiñ-ñiqsuḡ. ⁶ Kiñuagun tikitñami Simon Peter uiyuiñḡhuni isinḡiqsuḡ tatqamuḡa qiñiḡlugu aasriiñ ukiḡhaat nallaviani, ⁷ suli ukiḡhaaḡ nimḡu-tauruaḡ Jesus niaquanun inillaksimangiññiqsuḡ taapkunumuḡa ukiḡhaanun aglaan imullaksimaniḡsuḡ ilaagun. ⁸ Taimñali atla maliḡuaḡti tikiḡaaḡa-luaḡtuḡaḡ iluviḡmun isiqmiñiqsuḡ, qiñiḡlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Iliḡik kaṅiqsianilḡuiññiḡaaksuli aglausimaruaḡ uḡaliḡ itnaqsimaruaḡ ilaa aḡitqikkisiñiplugu tuḡuḡiḡmiñ. ¹⁰ Tarakḡa taapkuak maliḡuaḡtik utiḡniḡ-suk aḡilaḡhutik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Mary Magdalene-mun

¹¹ Mary-li siḡataani itluni iluvḡum qianiḡsuḡ. Qiallaḡmi auḡruaḡniḡsuḡ qiñiḡukhuni iluviḡmun. ¹² Aasrii qiñiḡtuḡ malḡuḡnik israḡullaṅnik atnuḡaal-ḡaniḡ qatiḡtaanik aquppiruaḡ Jesus-ḡum timaan irviani, ilaḡataa niaquan tuḡaani aasriiñ ilaḡataa isigaiñ tuḡaatni. ¹³ Taapkuak nipliutiniḡaak, “Marii, suvaata qivach?” Kiuniḡik, “Iñuich aullautiniḡaat Ataniḡa, aasriiñ nalu-giga iliḡitñun napmun inillaktilaḡa.” ¹⁴ Taatnaqqaḡhuni kiḡiaḡhuni aasrii qiñiḡniḡaa Jesus qichaḡtuḡtuḡaḡ, aglaan ilitchuḡiḡiññiḡaa Jesus-ḡutilla-ḡa. ¹⁵ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa Mary, “Suvaata qivach? Kiña pakikpiuḡ?” Aḡnam nautchialiḡinasugiḡlugu nipliutiniḡaa, “Iñuuk, aullautiḡupku uvak-ḡa, uqautillaḡa napmun inillaktilaḡa; uvaḡali aiyumigiga.” ¹⁶ Tarra Jesus tuḡlugu atqanik, “Marii!” Aḡnaḡ kiḡiaḡhuni uḡaḡniḡsuḡ ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaḡ Hebrew-t uḡausriḡisigun, Iḡisautrii!) ¹⁷ Jesus-ḡum nipliutit-qiñiḡniḡaa, “Aksiḡniḡaḡnaḡa takku aullangiḡchuḡasuli pakmuḡa Aapamun.

Aglaan aullaġutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuḡaġniagnaḡluḡa ilaanun Aapamnun Aapagikkapsitñunlu, uvaḡa Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitñun.”¹⁸ Mary Magdalene uqautiyaġniġai maliguaqtit qiñiġnipluḡu Ataniq suli tamatkuniḡa uqautinipluni.

Jesus-ḡum Sagviḡha Maliguaqtimiñun

¹⁹Tamarrumani uvlumi unnukman aullaġniisautaani akunniqsaam, maliguaqtit katimmifiñiqsut atautchimi kiluusautiplutiḡ nuyuaqhuriḡ Jew-ḡuruañiñ. Taimmaiñaq Jesus-ḡum tikitluḡich akunaḡiġniġai nipliutipluḡich, “Qiñuiññaq ilipsitñun!”²⁰ Taatnaqqaqhuni qiñiqtinnigai ikiñiġmiñik argaḡmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchaḡniqsut qiñiqamitruḡ Ataniq.²¹ Jesus-ḡum nipliutitqiñiġai, “Qiñuiññaq illi ilipsitñun! Atriḡluḡu Aapam tuyuqalḡa uvamnik, taatnatuntuuq tuyuġiġipsi.”²² Taatnaqamigich aniqsaaġvigiñigai taapkua maliguaqtini nipliutipluḡich, “Akuqtuqsuḡ Ipqiḡchuaq Irrusriq.²³ Ilipsi natqiusrimaaġupsigik iñuich killuqsautiḡich natqikkaurut, aglaan natqiusrimaanġitchupsigik killuqsautiḡich natqikkaunġitchut.”

Jesus Sagviḡha Thomas-mun

²⁴Iḡaḡarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malġimik, tarani ingiñniñiqsuq Jesus tikitman.²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniġaat, “Qiñiġikput Ataniq!” Thomas nipliutiniġai, “Qiñiġisuaġupkich ikiñiḡi kikiagich argaiñi suli ililuḡich argatka ikiñiḡanun sanigaani ukpiqsriyumiñaitchuḡa.”

²⁶Akunniqsaanaḡanikhutiḡ kiñuvatigun maliguaqtit katimalgiñniqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaġniqsut, aglaan Jesus akunaḡianilgiñniġai nipliqhuni, “Qiñuiññaq ilipsitñun!”²⁷ Ilaan nipliutiniġaa Thomas, “Israutiluḡich argaktin uvuḡa, qiñikkich argatka, israaġutiluḡich argaktin saniqqamnun. Arguaqtunġiġutin ukpiqsriiñ!”²⁸ Thomas kiuniġaa, “Ilvich ataniġiġikpiñ suli Agaayyutigiġikpiñ!”²⁹ Jesus-ḡum nipliutigaa, “Ukpiliqpich qiñianikapḡa kisanik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qiñiġaluaqnaḡa.”

Qanuq Pitquriḡhat Ukua Makpiġaat

³⁰Jesus-guuq iñiḡtaqaġniqsuq iñuġiaktuanik atlanik quvinaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuġaatni, aglaksimalutiḡ ingitchuanik ukunani makpiġaani.³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ḡutilaanaḡanik Iġniḡa Agaayyutim, suli iñuutlasritquplusri ukpiqsriḡipsigun ilaanik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Tallimat Malġuḡnun Maliguaqtimiñun

21 ¹Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaaġniqsuq iḡmiñik maliguaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-

(Jn 21.6)

mik, uvva itnailiḷugu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malgimik, Nathanael-lu Cana-ḡmii Galilee-mi, iḡnaglu Zebedee-m suli malguk atlak maliguaqtik, iluqatiḡ atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliḡniqsuq ilamiñun “Qalliaḡniaqtuḡa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñiḡaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluqatiḡ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqutilaanaḡani sumikunniñ qalunḡiñniqsut. ⁴ Siqiñḡum mayuuraadhani Jesus qichagñiqsuq imḡum siñaani aglaan maliguaqtañ ilitchuḡingñiñiḡaat Jesus-ḡutilaana. ⁵ Ilaan nipliutiniḡai, “Iliḡaat, qaluutiqaqpsi?” Iliḡisa kiuniḡaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilḡiñniḡai, “Siḡitchiuḡ kuvraqsi taliqpian tuḡaananun umiapsi, ilipsili qalukkumuusri.” Maliguaqtit siḡinniḡaat kuvraqtiḡ aasriiñ payyaksagñiḡaat nuqitchaqamitruḡ umiam iluanun takku qaluuvagitluni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ḡum piqpagikkaḡan nipliutiniḡaa Peter, “Piñña Ataniḡiniḡikput.” Simon Peter-m tusraa’amiuḡ takpiñña Atanḡulha, ilaan atitqiksiqamiuḡ atnuḡaani mattaummitchani misiḡniqsuq taḡiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvaḡniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluḡnik ilinḡich uḡasriuraqhutiḡ siñaaniñ, tallimakipiatun aplupaktaaqhuni urraksrayuḡnaliktun. ⁹ Ilinḡich tulakamiḡ, qiñiqtut iknipiamik qaluḡnik uutaliḡmik suli qiñiqhutiḡ qaqqunik. ¹⁰ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uvuḡautrisitchi ilaḡitñik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kaliḡniḡaa kuvraq siñaanun imalik qalukpaḡnik, tallimakipiaq malḡukipiaq qulit piñasrunik iñugiaktiilaaliḡnik; naagatarra iñugiakkaluaqhutiḡ kuvraḡat alinḡiñniqsuq. ¹² Jesus-ḡum nipliutigai,

“Uvuŋaġusri niġisitchi.” Nalliataunniin maliguaqtit apiqsruġumanġiñnigaa, “Kisuuvich?” Iliŋisa ilitchuġiniġaat Atanġutilaanjanik. ¹³ Jesus-ġum qalli-laaqhuni tigu’amiuŋ qaqqiaq autaaġniġaa ilinittun. Taatnatunsuli piñiġaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiġniġai Jesus-ġum qiñiqtitatfi inmiñik maliguaqtinun anjitiqqaaqhuni tuquġiġmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Iliŋich niġianikmata Jesus-ġum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iġniġa John! Piqqagitlukpiña ukunakġa?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iliŋisimaġiñ uvaġnun piqqagiłhiñ.” Jesus-ġum nipliutigaa, “Niġipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tugliłiqługu Jesus nipliutilġiñnigaa, “Simon! Iġniġa John! Piqqagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iliŋisimaġiñ uvaġnun piqqagiłhiñ.” Jesus-ġum nipliutilġitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiġlugik Jesus-ġum nipliutilġitchaa “Simon, Iġniġa John, piqqagiviña?” Peter aliat-chaġniqsuq Jesus-ġum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqqagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq! Iliŋisimaġiñ suapayaaq. Iliŋisimaġiñ uvaġnun piqqagiłhiñ.” Jesus-ġum kiugaa, “Niġipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iłumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau’avich tapsiaġiksiplutin igliġaqtutin napmupayaagukavich. Aglaan utuqqaġuġuvich atlam iñuum qiliġniġaaatin israaqtillutin aullautilutin aullaġvigisrunġisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuŋ Jesus-ġum uqautiġiniġaa qanutchikun tuqułikun Peter-mun kamañaqtin-ñaqtilaan Aġaayyun. Taatnaqqaqługu nipliutiniġaa, “Maliguaġġa!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiñiaqhuni qiñiġniġaa maliguaqti Jesus-ġum piqqagikkana maliktuaq. Taimñauniqsuq ikusiksimaqtuaq qanitluni Jesus-mi nullautchi-qamiŋ suli apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitniġniġaqtin?” ²¹ Peter-m qiñiqamiuŋ taamna apiqsruġniġaa Jesus, “Ataniiq! Qanuġniġaqpaliuna?” ²² Jesus-ġum kiugaa, “Uvaġa iñuupkaġukkupku aggitqinñiałamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinġa!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniqsuq akunġatnun aniqatigiiñun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñniplu-gu. Jesus taatnanġiñniqsuq tuquyumiñaiñniługu, aglaan itnałhiñaqhuni, “Iñuupkaġukkupku aggitqinñiałamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?” ²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniġa, sulip-suuq aglaktuaq tamatkuniġa, aasrii nalunġitchikput quliaqtuaġikkana ilumutuulha.

Uqaliqsaagun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtaġikkana. Iluqatin aglaksimalutin atausriukattaaglugich pimakpata, iluqaniqanu nunam tigungmianilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpaata.

Suragałhat Uqqiraqtit

1 ¹Aglaktuŋa uumiŋa Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpiġaani aglaktuaŋaa suragałipayaŋiñiik Jesus aullaġniiłhaniŋaglaan savaaqałigmiñiik ²taivrumuŋaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmuŋa. Sivuani Jesus aullaġaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alġaqsruġai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³Jesus tuqqutitqaaqhuni piqatigiraġigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuġnaġumiñaiġuġu anitqiłha malġukipiat uvlut akunġatni, suli Jesus-ŋum uqautiplugich aŋaayyuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qilaŋmun

⁴Ilaataniguuq Jesus-ŋum piqatigilgitñamigich tiliñġai itna, “Uniññaqnaġu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraŋa Aapaa akiqsruutigikkana qaitkisiñiġluġu, uqautigikkaġa ilipsitñun. ⁵Taimñaguuq John paptaaġutiqaqtuaq iñuŋnun imiġmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitñamiŋ piqatigipluġu Jesus apiqsruġniġaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqiŋñiaqpiuŋ aŋaayuqaun Israel-aagmiunun [umialiaġumiñaglugich taimani-sun]?” ⁷Jesus-ŋum kiuniġai, “Aapaa kisimi sivunnigisigaa qakugun atuumalıksraŋa. Ilaan ilisimapkaġumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸Akuqtuigisirusi saŋŋimik taimña Ipqitchuaq Irrusriq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaanił Judea-mi suli Samaria-mi unniñ nunaaqqipayaŋiñi nunam.” ⁹Taatnaanikamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmuŋa iliŋitñun qiñiqtitluni aasii iliŋisa qiñitlaiqsigñiġaat nuviyam puuqtiqumauŋ. ¹⁰Aullaqtiquan qiñiġugaaqtitlugich tatpakmuŋa, taimmaiñaq malġuk iññuk atnuġaallak qatiqtaanik qikaqasiitliġniġisuk iliŋitñun, ¹¹nip-liqhutik, “Galilee-ġmiut, suvaata qikaqhusi qiñiqniaqpisi qilaŋmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñiñ tatpakmuŋa aggitqikkiłhitchuq taatnatun ilipsi qiñiqmatun aullaqman tatpakmuŋa.”

Matthias-ŋum Inaŋigaa Judas

¹² Maliguaqtit tavrakŋa utiŋiqsut Jerusalem-mun iŋgiuramiñ taiguu-tiqauamiñ Olives-mik uŋasikpaguni iŋiŋiŋiqsuamiñ nunaqqimiñ. ¹³ Tavrura tikitŋamiŋ Jerusalem-mun, ilinich mayuŋniqsut inimun taivrumuŋa irvigikkaŋmiknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iŋniŋikkaŋa Alphaeus, Simon-lu Zealot-ŋuruaq, suli Judas iŋniŋikkaŋa James-ŋum. ¹⁴ Iluqaŋmiŋ katiniqsut akulaiŋuŋu iŋiqsruŋviksraŋmiknun piqasiqhutin aŋnanik suli Mary-mik aakagikkaŋanik Jesus nukatchiaŋiŋiglu. ¹⁵ Ikituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniqsut, tallimakipiaq iŋuiŋŋamik iŋugiaktigiŋuŋaŋ-hutin. Peter-m makitluni niplutiniŋai, ¹⁶ “Aniqatiumaŋ, Ipqitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpiŋaŋiŋi Agaayyutim. Uqaŋiniŋaa Judas-kun sivuani atuumagaluaqtitnagu ilaan savaqaŋiksraŋa, taamna Judas sivulliuruaq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas ilaugaluaqtuaq uvaptikni atakkii Jesus-ŋum piksraqtaagikkaŋa savaqatigitquplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ŋum aatchuutigianikamiŋ Jesus akiŋŋaktaqaŋniqsuq maniŋŋik. Taavrumiŋaasiŋ tauqsigŋniqsuq nunaviŋiŋmik ilaan iluviŋikkaŋmiŋik. Tavrani katakami iluqani ilua qaŋniqsuq. ¹⁹ Iluqaŋmiŋ iŋuich Jerusalem-mi ittuat tusaaniŋaat, aasii iŋmiŋ uqaŋmikun taiguusiŋniŋaat Judas-ŋum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpiŋaŋani aglausimaruaq Psalms-ni itna, ‘Ilaan tupqa iŋuiŋmauq iŋniŋitqikkumiŋaiguni.’

Psalm 69:25

Aglausimaruaqsuli,

‘Atlamik iŋuŋmik inaŋiqsiqaŋumauq savaŋa.’

Psalm 109:8

²¹⁻²² Taatnaŋuŋu iŋuk inaŋiutiruksrauruq Judas-ŋum savaŋanun. Taamna iŋuk ittuksrauruq aullaŋniimaruq uvaptikni aasiisuli ilisimarautilasiruaq aŋitqilŋagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ŋum quliaqtuaŋipmauŋ paptaaktitchiŋisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauŋ Jesus pakmuŋa qilŋmun.” ²³ Ilinich nalunaigŋniqsut malŋuŋnik iŋniŋuŋnik Joseph-miglu taiguu-tiliŋmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miglu. ²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutin, “Ataniiq! Ilvich ilisimaraupuruatin uummatinŋitŋik iŋupayaat, taatnaŋlugu tikkuagutillaŋniaqtigut nal-liaknik piksraqtaaqaguvich. ²⁵ Taamna uqqiraqti inaŋiutiyumuq Judas-mun atakkii unisaŋiŋaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiŋun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutin tigusiniqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaŋuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

(Act 2.11)

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

2 ¹Uvluḡḡuuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatiṅ ukpiqsirruat katimalgiññiqsut. ²Taimmaiñaq ilinisa tusaagaqsiḷiḡniḡaat siḡruktuaq pakmakṅa liilaa anuḡiqpaktitmatun. Taamna siḡruktuaq tusaḡnaqsiñiqsuq iluqaani inimi. ³Ilinich qiñiaqsiñiqsut ikniḡmik liilaa qiññaliḡnik uqqatun siamitlutin iñupayaanun. ⁴Ipqitchuam Irrusim aṅalatkaqsiñiḡai iluqnaaqḡugich. Taapkua iñuich uqaaqsiñiqsut atlakaḡiñnik uqqiqhutin, taatna kanjisiñaqsiḷugich Ipqitchuam Irrusim uqaqupmatin. ⁵Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ḡruuat iñuuniaqtut nunaaqqipayaḡiñiñ nunam taluqsirruat Agaayyutmik. ⁶Tusaakamitruṅ siḡruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkununa. Iluqatiṅ qanuḡviḡḡniḡiqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanjisiñaqsiḷutun sumiugiisigun uqqatigun. ⁷Quviḡutchallapiaqhutin uqaaqsiñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ḡmiunurur, amii? Qanuqhutin ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸Naagaunniñ kanjisiḷanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniaḡaptigun. ⁹Uvagut Parthia-ḡmiut, Media-ḡmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ḡmiut, Judea-ḡmiut, Cappadocia-ḡmiut, Pontus-miut, Asia-ḡmiut, ¹⁰Phrygia-ḡmiut, Pamphylia-ḡmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹suli Crete-taḡmiut Arabia-ḡmiutlu. Aniḡaruaguut Jew-ḡrupluta aasiñ mumiksuaguut Jew-ḡuqsimaahuta—iluqapta tusaagivut kanjisiḷugillu tamatkua uqaqmata kamaḡtuatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹²Quviḡutchallapiaqamiṅ kanjisiḷaiqhutinlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³Iñuillaasiñ ilanḡich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillaqsiḷaplugich piñiqsut.”

Peter-m Uqautriḡha Iñuḡnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiptomata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtigatmiñik kiut-yaḡlugich. Nipitusipluni nipliutinigai, “Jew-ḡuqatiptaa sulii ñuuniaqtuasi Jerusalem-mi, naalaḡniḡlaksitḡa! Nalupqinaigḡlugu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaanani. ¹⁵ Ukua imiliqsauḡuḡitichut isumaḡapsisun atakkii uvlaanḡusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruaq Joel-ḡum sivunik-sriqirim uqautigikkana itna,

¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnaiḡlugu itkisiruaq aqulligñi uvluni,
Uvaḡa siamitkisigiga Irrusigikkaḡa iluqaitñun iñuḡnun,
Iḡñasi sulii panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut,
nutaagikkasi qiniḡquuraaligutiḡ
sulii utuqqanaasi siñḡaqtuḡtaḡutiḡ;

¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka aḡutitlu aḡnatlu Irrusigikkamnik
taipkunani uvluni
aasii sivuniksriqiaqsilutiḡ.

¹⁹ Qiniḡtitkisigitka quviqnaqtuat qilaḡmi
sulii atlayuaḡnaqtuat nunami,
auglu ikniḡlu sulii itchialaruaq,

²⁰ siqiniḡunniñ tanuḡaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaaḡuḡlugu auktun
sivuanii kamanallapiaqhuni uvluan Atanḡuruam tikiuḡaḡksraḡa.

²¹ Taipkunanasii kisupayaaq tuḡluqpan Agaayyutmun
ilaan anniqsugisigaa.’

Joel 2:28-31

²² “Israel-aagmiut, naalaḡnisitchi uqaḡamnun! Jesus Nazareth-miñ aḡu-tauruq Agaayyutim tilikkaḡa. Agaayyutim savaaḡipkaḡaa sanḡiqaqhutiḡ atlayuaḡnaqhutiḡlu qiniḡkiksuitinik. Qiniḡisi nalupqinaigḡlugu ilisimap-lugich tamanna atakkii atuummipluni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuḡiḡha. ²³ Ilipsi aḡalataksrir-rutigigiksi Jesus sumiḡnuranun tuqqutitlugu kikiaktuutipkaḡlugu sannigutamun. Aglaan Agaayyutim pisuḡimigunlu ilisimaḡimigunlu sivunniḡanikkaḡa taatna. ²⁴ Aglaan Agaayyutim makititnamiḡ tuqu-ḡigmiñ pituiḡlugu iñuḡḡmun. Jesus tuqqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiḡumiñaitchuq iluḡiḡmi tuḡuḡaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-ḡum uqautiginigaa itna,

‘Uvaḡa qiniḡiga Atanḡuruuaq sivuqqamni ataramik.
Ilaa taliqpimniitluni
aasiñ tunḡalḡuruḡa ilaani iñuiḡḡuqama.

²⁶ Taatnaḡlugu uummatiga quviasuktuq, sulii nipiqaḡtuḡa
quviasuḡimik.

Tuqugisigaluŋaŋaŋmaunniñ niŋiugaŋigiga nalupqinaiqługu,
 27 Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiga iluviŋmun,
 naagaqaa timaa savaktivich piunŋiŋniaqulugu.
 28 Urriqsuutriruasii uvamnun apqutmik iñuuniaŋviksramnik,
 aasii quviasukkisiruna atakkii nayuutipluna ilipni.’

Psalm 16:8-11

29 “Aniqatiut, uvaŋa uqautiraksraŋigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluviŋaat, aasiñ ilisimagaat iluvŋa marrumunaaglaan uvlumun. 30 Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kaŋiqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani iŋmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaŋa David-ŋum kiŋuvianiñ ilaŋat ataniŋuqtikisiñiplugu iŋmisun. 31 David-ŋum qiniŋquuraaŋiniga qanuq Agaayyutim anipkatqiliksraŋa anniqsuqti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhu-ni, ‘Agaayyutim uninitchaa ilaa iluviŋmun suli timaa piunŋinitchuq.’ 32 Taamna Jesus Agaayyutim aŋitqiksitkaa iluviŋmiñ, aasii uvagut ilisimaraurugut taavrumuuna. 33 Agaayyutim ilaa taliqpiŋmiñuktitkaa kamanaqsipługu suli qaitchipługu Ipqitcheamik Irrusiŋmiñik Aapami akiqsruutigikkanaŋatun aasiñ Jesus-ŋum qaitchipługu uvaptiknun. Tamanna akuqtugikput pakma, taatnamik qiniŋaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. 34 David iŋmi timituummaŋmi pakmuŋaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliŋniŋisuuq,

‘Agaayyutim nipliutiniŋaa Ataniŋa,
 Aquvittin kamagiviksrauhipnun,

35 aquppiñapni uumiksritin aŋalataksrirutigigisigitka ilipnun.’

Psalm 110:1

36 “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii ilitchuŋiraksraŋigiksi nalupqinaiqługu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniŋuqługu suli anniqsuutauplugulu.”

37 Taapkua iñuich tusaakamitruŋ Peter-m uqautigikkana ihuilliŋniŋisut. Apiqsruŋniŋaat Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuŋisiñiqpisami?”

38 Peter-m uqapsaagniŋai, “Nunuuraligusi mumigitchi killuqsautipsitniñ. Suli atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsriŋiŋuŋusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqituyumagaasi killuqsautipsitniñ, aasiñ ilaan aatchuŋisigaasi Ipqitcheamik Irrusimik. 39 Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkana tuŋaaqqtuq ilipsitñun qitunŋapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun uŋasiksiuami, iñuich iluqaisa Atanŋuruam Agaayyutipta tuŋuŋai iŋmiñun.” 40 Peter uqaqtuq iñugiaktuanik atlanik uqaŋiŋnik. Aasiñ ilaa naatchiqami itnaqługich, “Annautillaksaŋniŋaŋitchi ilipsitniŋ anasiñ-ŋuqsautmiñ tikiñniŋaqtuamiñ pigiitchuanun iñuŋnun tuqqutchiruanun Jesus-mik.” 41 Iñugiaktuat ukpiqsriŋiŋisut uqaŋiŋmik suli paptaaqtitlutuŋ, iñuk 3,000-yuŋnaq ilaliutiniŋisuuq ukpiqsriŋuanun tamarrumani uvlumi.

⁴² Ilinich ilisaaqaasiniqsut uqqiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut nigiqati-giikhutiñ sulii iniqsruqatigiikhutiñ.

Qanuq Ukpiqtuanjruat Piqatigiiñhat

⁴³ Uqqiraqtit iniqtaqağniqsut inugiaktuanik quviqnaqtuanik savaa-nik, naagaunniñ inupayaat ikpiglagutiniñaat Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun. ⁴⁴ Iluqağmiñ ukpiqtuat atautchimiyyusiñiqsut sulii piqaq-tirrutiplutiñ suurağmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamiñ tunisiñiqsut nunautmiknik sulii suoramiknik, aasiñ autaaqługich piññaktaatiñ iluqaitñun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶ Uvlutaugağipman ilinich katrağniqsut agaayyuvikpañmun. Nigirağağniqsut atautchimi kiñuniqmikni, aasiñ nigikamiñ quviasukhutiñ pisuilłapiaqhutiñlu. ⁴⁷ Ilinisa quyarağigaat Agaayyun, aasiñ atlat inuich nakuagağigaich ukpiqsriurapayaat. Sulii uvlugağipman Atanğum ilaniktuuqtinniğai inuñnik ukpiqtuanjruanun tamatkuniña anniqsukkağmiñik.

Peter-m Iħuaqsipkaiħha Pisutlaiħaamik

3 ¹ Ilaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, inuich iniqsruğviat tikitmaħhani. ² Agaayyuvikpañmi paaqağniqsuq taggisiliñmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniguuq anjun una aquppiraqniqsuq pisunğanitchuaq aniñiğmiñaglaan. Uvlugağipman ilamiñun tavrūau-tipkağağniqsuq taavrumuña paamun iniqsruğviksrağmiñun maniuranik inuñniñ isiqtuaniñ agaayyuvikpañmun. ³ Peter-m lu John-ñumlu apqusaaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpañmun injignigik aatchullaħik-srağmigun maniñmik. ⁴ Taapkuak kiñiaqamitku iriğruiniħaaqługu Peter-m nipliutiniğaa, “Qiniqtiguk!” ⁵ Taavruma inuum qiniħaqsiniğik nigiuħhuni aatchuusiaksrağmiñik ilinikniñ. ⁶ Peter-m nipliutiniğaa, “Maniitchuña suoramikunniñ aglaan aachuğniagağikpiñ pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugikpiñ.” ⁷ Peter-m tigukamiñ taliqpi-agun makitquplugu, taimmaiħaq anutiqniam niuñi sayaniktiğniqsuk. ⁸ Nutiñniqsuq qikaqtihuniasiiñ pisuaqsipluni. Ilaan isiqatiginiğik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsimmağmi quyyasim-maan Agaayyun. ⁹ Inuich tavrani qiniğniğaat pisukługu quyammağmi Agaayyutmik. ¹⁰ Inupayaat ilisağiniğaat injularauplugu aquppisuuruuq agaayyuvikpaum paanani taggisiliñmi Piññaqnaqtuamik. Iluqağmiñ quviğutchallapiağniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuña anjutmun.

Peter-m Quliaqtuaħha Agaayyuvikpañmi

¹¹ Inuitguuq qiniqamitruñ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaanħak Peter-m lu John-ñumlu aupiħħautiginigaat, aasiñ qiniğiaqługich katimma-

viñmun taggisilikkun Solomon. ¹²Peter-m qanuǵviiqsuat qĩñiqamigich nipliutiniǵai, “Israel-aagmiut, qanuǵmi taamna quviǵutchautigivisiuñ qĩñiqpaaqsiplutaasiĩñ? Uvaguk pisutlasipkanitkikpuk manna añun saññiptikkun naagaqaa ukpiqsriñaptikkun. ¹³Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iñuaqsipkaǵaa manna añun Jesus-kun, aasiĩñ taavrumuuna ilaan kamañatitkaa iǵñiñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus añalatinun pigiitchuanun suksraaqługu sivuǵaani Pilate-ñum sivunniutianikmañunniĩñ patchisaiǵukługu. ¹⁴Ilaa iluqnauqsimaruq Agaayyutmun nalaunñaruagłu naagasuli ayakkiksi, iñiqsruqługu Pilate pituiǵitquplugu iñuaqtuqtimik. ¹⁵Taatnañapsigun tuq-qutkiksi taamna qaitchiruaq iñuuliǵmik aglaan Agaayyutim añitqiksitaña tuquñaruniñ. Uvagut iñisimarriqsimmaǵikput taamna. ¹⁶Turviqaqhuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlaiñaaq qĩñikkaqsi iñisimakkaqsilũ mami-titkauruq. Taamna añun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqługu iñuaqsikkauruq sivuqqapsitĩi.

¹⁷“Aniqatiumaañ, iñisimagaluǵmigiga una, ilipsiñu sivulliuqtituummap-silũ qaitkiksi Jesus sumiññuranun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutriñiqsi Jesus-mik. ¹⁸Agaayyutim iñilǵaan uqaǵikkaña iluqaisigun sivuniksriqirimigun akiqsruutauruq anniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiĩñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹Aasiĩñ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piǵumagai killuqsautigikkasi. ²⁰Taatnaǵupsi Atañum sayyaa-ǵiksipkaǵisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyuǵitlayumagaa Jesus annautriksraqtaǵianikkani ilipsitñun. ²¹Taamna Jesus qilañmi ittusrauruq taivrumaña uvlumun supayaat nutaagũñksrañatnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun iñilǵaan. ²²Moses-ñum nipliutiginiǵaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqagisigaasi sivuniksriqirimik, atriługu tuyuqañi uvamnik; taimña itkisiruuq iñupsitñiñ. Ilipsi naalañniraksraǵigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³Kiñapayaaq naalañniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkanañik iñuayumiñaitchuq Agaayyutim iñuiñi suli piyaqqukkaugisiplũni.’ ²⁴Iluqagmiñ atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiñuviagikkanañi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruǵaa qitunǵanik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piñiutiqaǵisigitka iluqaisa iñuich nunami kiñuviagikkaptigun. ²⁶Taatnaqługu Agaayyutim añitqiksitmañ savaktini Jesus tuyuǵigaa ilipsitñun sivulliup-lugu ikayuǵukhusi mumigusiñu pigiiliqiliǵikkapsitĩi.”

Peter-m lu John-ñumlu Apiqsruqtukkauñhak Uqaqsittaagviñmi

4 ¹Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutiñ Sadducee-ñurua-

nik tikiññiqsut. ²Ilinjisa iħuagiññiñgaich uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus añitqinñiplugu tuquñaruaniñ, taamnaasiñ ilitchuqqutaupluni tuquruat añitqikkisiħhatnun. ³Tigupkağniñgaich isiqtaupkaqlugik isiqsiviñmi unnuapak unnuaguhunikii. ⁴Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktiilaaliyuñnat 5,000-mik añutiħhiñat. ⁵Uvlutqikman Jew-ñuruat sivulliuqtinillu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katinisut Jerusalem-mi. ⁶Annas-tuuq qaukhiat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutiñ atlanik ittuanik qaukhiu agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñiñgaich, “Qanuqlugu iħuaqsipkaq-pitku taamna añun? Qanutchimik saññiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸Peter-m añalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiuniñgai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtigruañuplusi, ⁹Suvaataai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuiħħaptigun taavrumiña pisutlaiħaamik iħuaqsipkakkaptiknik? ¹⁰Iluqasi suli Israel-aağmiupayaat ilisimaraksrağigiksi una, Saññiqaqtuq atigikkañagun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim añitqiksitlugu tuquñaruaniñ. Taatnaqlugu taamna añun qikaqtuq iħuaqsikkaupluni sivuqqapsitñi. ¹¹Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqaħhiñ uqautigikkañat itna, ‘Uyağak tuppirt ayakkañat, taamna uyağak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹²Aasiñ Agaayyun atchiuruq atautchiħhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsuğumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³Tarra uqaqsittaqtitchirit quviğutchañniqsut qiniqamisigik Peter-m lu John-ñumlu taluqsrautaisilaañakniglu ilisaqsimaisilaañakniglu. Iħisimagaich piqatauħhak Jesus-mi. ¹⁴Aasiñ qiniñniñgaat añun iħuaqsikkauruaq qikaqatauħha Peter-mi lu John-mi lu. Taatnaqhutiñ niplilguiññiqsut akikñağlugik. ¹⁵Taatnaqqaqhutiñ anillaquniñgaich uqaqsittaagviniñ, aasiñ anipmaknik sivunniuqtaullakhutiñ itna: ¹⁶“Qanuğlugik atanniğisivisigik ukuak añutik? Jerusalem-miupayaat ilitchuğianiñniñgaat atlayuagnaqtuaq iħuaqsipkaiħiq atuumakkaña taapkuñnuuna, aasiñ naagağumiñaitkikput. ¹⁷Aglaan siamitqunjitlugu marrumani tusaayugaaq iñunñun, taatnağuta aniqsraaqtuğlavut uqatqiqunillugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸Taatnaiñiplugu sivunnianikamiñ iñiqtiñniñgaich quliaqtuaqunjitlugik Jesus-kun iñunñun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiqunjitlugich taavruma atqanik. ¹⁹Aglaan Peter-m lu John-ñumlu kiuniñgai, “Nalliqsi tupiginagayaqpsigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagitlukpaun ilaan? Sivunniqsuñ taamna! ²⁰Uqautiginağumiñaitkikpuk sua qiniikkaqpuq tusaakkaq-

puglu.” ²¹ Aniqsraaqutqianikamisigik aasiin pilitlugik agvisiksraitlutinj anasiinjuqsalguinñigaich. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriļlapiqhutinj Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlaiļaamun. ²² Taamnaguuq anjun quviqnaqtuakun iħuaqsipkakkauruaq malgukipiaguaniksamaruaq.

Ukpiqsriruat Iniqsruutriħhat Taluqsrautaiħigmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utiħniqsuk ukpiqtuanjuruuqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukħiata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat sivunniulħhatnik. ²⁴ Iļiħisa tusaakamitruj agaayuuqatiqagñiqsut itnaqhutinj, “Kamanaqtuatiin atanguruuq, iñiqsiruatiin iluqaanik qilħanmiļu nunamiļu taħiumiļu. ²⁵ Aasiin ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna, ‘Suvaata Jew-ħuñitchuat qinnakpat?

Suvaata iñuich sivunniupat imaiļaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnanigaich anjuyautnatinj akilļiħiguuħuq Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.’

Psalm 2:1,2

²⁷ Iħumun marrumani nunaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqħutik Jew-ħuñitchuanik suli iñuiħnik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiħaat akikħaħuħuq Jesus savaktin ipqitħuaq anniqsuutiksriukkan.

²⁸ Katinniqsut savaħniaħukħutinj supayaanik sivunniutigikkan kama-naqtuakun isumaħipkun inilħaan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiin pakma, Ataniiq, itqaħlugich Jew-ħuruat qullinich qanuqhutinj aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpiħ, uqaqtitigut uqaħignik taluqsrautaiħguta.

³⁰ Ikayuqtigut iħuaqsitħasiļugich nanjittuat suli savaktitigut atlayuaħnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitħuni savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimaviħigkanat aulaniqsuq. Tavraami analatiliqhutinj Ipqitħuamik Irrutchimik aullaqhutinj uqaqsi-ñiqsut Agaayyutim uqaħħiħnik taluqsrautaiqhutinj.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguuq ukpiqsripayaaqtuat atausinħuutriplutinj atipiagñiqsut irrutchimikkun. Nalliatunniiñ iħliħingiqħuq inħmi suurani aglaan atunim atuħniħaat suuraħikkaqtiñ. ³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun saħħikun ilisimarauniqsut anjitiqilħagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpaħniħai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriruani piiñniħsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman iħaħa tunisiraqtuq nunaviñiħgmik naagaqaa tupiħmiñnik, tunisianikamiasiin tavrūħautiraħniħaa akuqtuani tuniaħmiñniñ ³⁵ aatchuutigliħuq uqqiraqtinun. Taapkua-aasiin autaaħaħniħaat taamna manik inuqsriupayaaqtuanun. ³⁶ Ukpiqsriruamik iñuqaħniħsuq Joseph-mik,

Levi-tkuayaanupluni inūguqtuaq Cyprus-mi, taavrumiᅇa uqqiraqtit taiguuti-qakkanat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷Ilaaptuug tuniripmiᅇiqsuq nunautmiᅇnik qaitluᅇuasiᅇ akuqtuani uqqiraqtinun.

Ananias-lu Sapphira-lu

5 ¹Tavraniguuq inūqaᅇmiᅇiqsuq nuliᅇiᅇᅇnik atiqaqtuaniᅇ Ananias-miᅇlu Sapphira-miᅇlu. Taapkuak inᅇuk tuniriᅇiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkaᅇmiknik. ²Akuqtuaᅇmik ilaᅇanik tugvaiᅇiqsuq aᅇnaataasiᅇ ilisimaplugu aᅇiᅇaa. Aglaan sippaᅇa qaitkaa uqqiraqtinun. ³Peter-m nipliutinigaa, “Suvaata tuunᅇaᅇmun aᅇalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviᅇuᅇ Iᅇqitchuaq Irrusiq iriqqakun tugvaqsipᅇutin ilaᅇanik nunautvich akian? ⁴Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiᅇiᅇ kiᅇuagun tuniᅇhan akuqtuaᅇikkan pigigiᅇiᅇ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutiriᅇitchutin inūᅇnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵Ananias-ᅇum tusaapqauraqamigich Peter-m uqaᅇikkaᅇiᅇ puuktiᅇniᅇsuq tuqupluni. Tusaapayaaqtuat taavrumiᅇa taluqsratᅇaᅇniᅇq-sut. ⁶Nukatpiat nimiᅇsrutuallakamitruᅇ timaa annisiᅇplugu iluᅇviᅇiaᅇniᅇaat. ⁷Uvvaasiᅇiᅇ piᅇasut sassaᅇniᅇich kiᅇuatigun aᅇnaat agᅇiᅇniᅇiqsuq sutilaaᅇatnik nalupluni. ⁸Peter-m apiᅇsrugniᅇaa, “Uqautiᅇᅇa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aᅇnam kiᅇniᅇaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹Peter-mli piᅇniᅇaa, “Suvaata uuktuaᅇniᅇipitku Agaayyutim Irrusia? Ataniᅇi, taapkuia iluᅇiqsiruut ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰Tavrauᅇaa puuktiᅇniᅇsuq Peter-m sivuᅇaanun tuquliᅇhuni. Nukatpiat isiqamiᅇiᅇ qiᅇniᅇᅇuᅇ tuquruᅇaᅇ aullautiniᅇaat iluᅇviᅇiaᅇᅇuᅇ sanigaa-nun aᅇutaata. ¹¹Tavra ukpiᅇtuanuᅇruat suli inūpayaat tusaaruat taavrumiᅇa taluqsratᅇaᅇniᅇq-sut atqunaq.

Quᅇiᅇnaqtuat Atlayuaᅇnaqtuatlu

¹²Uqqiraqtit savaaᅇaᅇniᅇq-sut inūᅇiaktuanik atlayuaᅇnaqtuanik suli quᅇiᅇnaqtuanik akunᅇatni inūich. Iluqatiᅇiᅇ ukpiᅇsriruut atausiᅇᅇuᅇniᅇq-sut katimmavianun Solomon-ᅇum. ¹³Ukpiᅇtuanuᅇitchuat ilaliᅇsuaqsiniᅇaich taluᅇiplugich aglaan ilinᅇisa uqautigillautagaᅇuaᅇᅇuᅇgich. ¹⁴Aglaan inūᅇiaktuat aᅇutitlu aᅇnatlu ukpiᅇsriliᅇsuat Ataniᅇmik Jesus-mik, taatnaᅇᅇuᅇ ukpiᅇtuat inūᅇiaksitnullapiᅇniᅇq-sut. ¹⁵Inūich ilᅇiᅇuqaᅇaᅇsiᅇniᅇq-sut atniᅇᅇaᅇtuanik tumitchaanun siᅇniᅇviᅇnun naagaᅇaa ikivᅇanun niᅇiᅇuᅇiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan taᅇᅇaᅇanun mamitinnasugalutiᅇi. ¹⁶Suli nunaaqqiᅇiᅇiᅇ avataaniᅇ Jerusalem inūᅇiaktuat inūich tikiutiriᅇniᅇq-sut atniᅇᅇaᅇtuanik suli iluiᅇliᅇuqtittaniᅇnik irrusiᅇᅇuᅇich. Taatnaiᅇiplugu iluqatiᅇiᅇ iᅇuaqsikkauniᅇq-sut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiiᅇhat

¹⁷Taamna atuumaanikman qaukiat quliaqtuaᅇt it piᅇasiᅇᅇutiᅇiᅇ maliᅇuᅇaᅇtaᅇiᅇnik Sadducee-ᅇuruanik qinnallapiᅇniᅇq-sut uqqiraqtitigun.

Sivunniugniqsut qanuq aṅalatiḱsraṅatigun. ¹⁸ Iliṅisa tiguniḡaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsiviṅmun. ¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isaḡulḡan Agaayyutim aṅmaḡniḡai isiqsivium paṅi aasii annisiḡlugich, itnaqhuni, ²⁰ “Agaayyuvikpaṅmugusi uqaḡiaḡitchi iṅuṅnun nutaakun iṅuuniaḱkun tumigiḡlugu Jesus.” ²¹ Taamna tusaapqauraqamitruṅ agaayyuvikpaṅmukhutiṅ qauṅuraraqman tavraniasiḱ iḱisautriaqsiḡlutiṅ. Qauḱiat agaayuliqsit piqatiniḡu katinniḡaich uqaqsittaagtitchirit suli iluqaisa Jew-ḡuruat sivulliugtḡruaṅich. Tuyuqaḡniqsut isiqsiviṅmun uqqiraqtit tavrūautitquḡlugich. ²² Uvvaasiḱ qauṅakḱrit tikitmata isiqsiviṅmun paḡiḡiḱniḡaich tavrani uqqiraqtit. Aasiḱ utiqhutiṅ taamuṅa katimaruanun uqautiniḡaich, ²³ “Isiqsiviṅmun tikitṅapta kiluusaqahuni suli qauṅakḱrit paani qauṅakḱrigaluḡniqsut. Aglaan paat aṅmaqḡtigik paqitchiṅitchugut iṅuṅmik iḡuani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qauṅakḱraṅata qauḱiata suli qauḱiṅisa agaayuliqsit tusaakamitruṅ taamna isumatuyaaḡaqsiḱniqsut sutilaakḱraṅagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich iṅuk isiqhuni, “Ataṅi, isiqḱasi amma agaayyuvikpaṅmi iḱisautrirut iṅuṅnik” itnaqtḡniḡai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qauṅakḱrit piqasiqhuni qauḱiḡmiknik taamuṅaḡniqsuq tavrūautityaḡlugich uqqiraqtit. Aglaan aṅallaḡluutaiqhutiṅ nuyuaḡiḡlugu iṅuṅnun miḡuqtuaqsiḱiḱsraṅtiṅ uyaḡaṅnik.

²⁷ Iliṅisa uqqiraqtit tavrūautikamisigik sivuḡaatnun uqaqsittaagtitchirit, qauḱiata agaayuliqsit apiqsruqḱaaḡsiḱniḡai, ²⁸ “Qanusigalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigigaluakkaḡput iḱisautritqunḱiḡlusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat iḱisauttutri iḱisimagaat suli iliṅisa patchisiḡuqhuta tuquḱhanun Jesus-ḡum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniḡaich, “Tupiksriḱuni Agaayyutmik sivulliuruq tupiksriḱiḡmiḱ iṅuṅnik. ³⁰ Iipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannḡutamun aglaan Agaayyutaata sivulliapta aṅitqḱsitana tuquḡaruaniḱ ³¹ kamaṅaḡviksraṅanun ataniḡuḡlugu anniqsuutḡuḡlugu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aḡmiut mumikkumiṅaḡsiḡlugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniḱ. ³² Uvagut iḱisimarriqsimmaḡikput piqasiqhuta Iḡqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisaḡikkaṅa tamatkunūa tupiksriḱuanik ilaanik.”

³³ Jew-ḡuruat uqaqsittaagtitchirit tusaakamitruṅ taamna uumitchallaḡiaḡniqsut, suli tuqqutḱisuliḡniqsut uqqiraqtinik. ³⁴ Uqaqsittaagtitchirit iḡaṅata Pharisee-ḡuruuq makinniḡsuq uqallagukhuni, atiqaqḱuaḡ Gamaliel-mik suli kamagikkaupluni iḱisautrauruuq malḡutakḱramiknik. Makitnami tiliḱniḡai uqqiraqtit aniḡaḡuḡlugich. ³⁵ “Israel-aḡmiuḡuruasii!” itnaqtḡniḡsuq ataniḡnun, “Aniyagiḡuḡ qanuq aṅalatchiḱiḱsraḡsi taapḱuniṅa aṅutinik. ³⁶ Aippaaniguuq iṅuqaḡniqsuq atiliṅmik Theudas-mik kamaṅaḡsugaluni iḡiruamik. Iṅunnaṅniqsuq sisamanik kavluutinik iṅuḡiaktḡiruanik. Aglaan tuqqutaupman iluqaḡmiṅ malḡuaḡtai siamin-

niqsut taatnaqlugyasiin suunjaqhuni. ³⁷Aquagunsuli Judas itmiñiqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamiñ inupayaanik nunami. Ilaaptuuq inunnakhuni inugiaktuanik inmiñun naagatarra tuqqutaupman iluqagmij maliguaqtai siaminniqsut. ³⁸Pakmaasiñ algaqsnullaglapsi itniililugu, Aullağlich ukua inuich. Iłaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu savaanatu inukmiqnisaupkan atlatitun piungigisiruq, ³⁹aglaan agaayyutmiqnisaupkan akiiliyumiñaiipiagisi. Inniagtusi nuyuağnami akiililugutisağupsi Agaayyutmi.” Taatnaiiplugu Gamaliel-ñum algaqsruğniğai. ⁴⁰Atangich akuqtuğniğaat algaqsruutaa aulailanugutin kamakkutiqağuklugukii. Uqqiraqtit isiqtitqinñiğaiç kinumun aasiin ipiğaquqtitlugich. Aniqsraqtuğniğaiç uqatqiquñitlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiin anipkaqlugich. ⁴¹Uqqiraqtit aullağniqsut uqaqsittaqtitchiriniñ. Iliniç quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaagiplutin nagliksautigiłiksrañagun Jesus. ⁴²Uvluğagipman agaayyuvikpañmi inuich tupinñiñ ilisauttigituiñagniğaat quliaqtuağiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruaq, Jew-ñuruat niğiuğikkañat.

Tallimat Malğuk Ikayuqtiksraqtat

6 ¹Taipkunani uvluni ukpiqtuat inugiaksipmata Greek-ñuraaqtuat suli Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatiniqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nipliğniqsut uilgağnaatin miñitchuuniplugich uvluğagipman autaaqmata inuuniutiksranik. ²Taatnaqhutin qulit malğuuplutin uqqiraqtit ukpiqtua-payaat katitquniğaiç nipliqhutin, “Nalaunñanitchuq quliaqtuañaiğupta piqusiguta aňalatchiñiałikun autaałiksrañanik. ³Taatnağusi, aniqatiut, piksrağitchi tallimat malğunñik añutinik akunnapsitiñiñ, inuñnik aňalatiqatuanik Ipqitchuamik Irrutchimik puqikhutinlu. Aňalatchipkağniagivut autaałiksrañanik. ⁴Uvagut iniqsruqtuiñagisirugut suli quliaqtuaqtuiñaguta.” ⁵Taapkua sivunniugutaat quyaqnağniqsuq iluqaitni katiruani, aasiin nalunaiqsiniqsut Stephen-mik ukpiqsriłlapiqtuamik aňalatiqahuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Iłaksraqługu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ğuqsimaruaamik. ⁶Taapkua katimaruat tikiutiniğaiç piksraqtaatin uqqiraqtinun aasii ilinisa iniqsruutiplugich iliplugilılu argatin ilinñun. ⁷Tavra Agaayyutim uqalħa siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi inuğaksitmuktuğniqsut suli inugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriłiqmiplutin.

Stephen Tigukkauħa

⁸Stephen, iħuaqquataagun suli sanñiagun Agaayyutim, savatlasiñiqsuq quvinqatuanik suli atlayuağnaqtuanik akungatni inuich. ⁹Inuqagñiqsuğguuq ittuaniç Jew-ñuruaniç Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqahutin

Pituikkauruanik uqaallatiasĩnĩgaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqutiqaqtinnĩгаа. Tavraasiĩ nipliqliman qapiqtaľguiĩnĩгаа. ¹¹ Taatnaqhutiŋ tamatkua piyuaqtit akiliĩnĩqsut aŋutinik sagľuuqtua-qupľugich, “Tusaagikput uqaqman akikŋaqľugu malĩgutaksraq Moses agľagikkara suli akikŋaqľugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnalĩgmik-kun aŋalannĩgaich sivulliqtĩgruat suli agľaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqupaat sivuŋaŋiutipkaľugu Jew-ŋuruat uqaqsittaaqtitchiriŋit-nun. ¹³ Aasii ilaŋitĩnik aŋutinik itqutripluŋ sagľuuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsipluŋ itna, “Una aŋun ataramik uqaqtu akikŋaqľugu uvagut ipqitchuaŋikkaqput agaayyuvikpak suli akikŋaqľugu malĩgutaksraŋa Moses-ŋum. ¹⁴ Aasiisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaagľugu agaayyuvikpak simmiŋisi-ŋiŋľugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakŋa Moses-miŋ tunŋavigikkavut.” ¹⁵ Iŋupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaaŋviŋmi qĩnĩqpaasĩnĩгаа irĩgrui-naaľugu Stephen, tautuľuguaasiĩ kiĩnaŋa ilĩruaq kiĩnaŋatun isaľulum.

Stephen Uqaqtullaħa

7 ¹ Qauľium agaayuliqsim apiqsruŋnĩгаа Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliħat?” ² Stephen kiunĩгаа, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalaŋnilľaksĩŋŋa! Agaayyun kamaŋaqtuaq sagviŋnĩqsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun iŋuuniaŋugaaqtitľugu Mesopotamia-mi sivuani aullaħiksraŋan Haran-mi itchaqtuqhuni. ³ Nipliutiľugich itna, ‘Unigľugu nunan suli ilatin aullaŋiŋ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunaŋatniŋ Chaldea-ŋmiut aullaŋnĩqsuq Haran-mun iŋuuniaŋiaqhuni. Aasii kiŋuagun Abraham-ŋum aapaŋa tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnĩгаа marrumuŋa nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtiħani tamaani Agaayyutim qaitchiŋitkaluaŋnĩгаа Abraham iŋmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruŋnĩгаа qaitchigisiŋiľugu pigiliutilugulu ilaanun suli kiŋuvianiŋun, naagaunniŋ Abraham qitunŋiunŋaan. ⁶ Agaayyutim nipliutinĩгаа itna, ‘Kiŋuviaŋikkatin iŋuuniaŋisirut iglaaŋulutiŋ atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutiŋ suli sisamani kavľuutini ukiuni iħuaqutitchiunĩľlutiŋ. ⁷ Aglaan anasiŋŋuqsagisigitka taapkua savaktaaŋruqaqtuat iŋugikkamnik. Kiŋuagun tamarruma ilĩŋich utiŋutiŋ taivrumakŋa agaayumaagvigliaqsilunŋa marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautinĩгаа. ⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliŋnĩгаа nalunaitŋutchiqupľugich aŋutitiŋ. Taatnaqami qĩnĩqtitkaa tupikrsisukhuni Agaayyutim akiqsruutaiŋik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ŋum nalunaitŋutchiqmiŋnĩгаа tallimat piŋayuatigun uvlut. Isaac-ŋum nalunaitŋutchiqmiŋnĩгаа Jacob, ilaanli piŋnĩgai qulit malguk sivulliavut.

9“Aglaan taapkua sivulliaġuqtuat killuġiniġaat nukatchiaqtin Joseph tunipluġuasii savaktauviksraġanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuġniġaa 10 ikayuqługu iħuilliuġvinġmiunniħ itman. Agaayyutim nakuaġiliutipkaġaa puqiisiqługulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialġum Egypt-mi aġalatigugniġaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli iġmi tupiġmiħun. 11 Kiġuagun niġisunġaqsiniġsuq Egypt-mi Canaan-miħu, taatna sivulliaġvut niġisuksiuħiqħutin. 12 Aasiħ Jacob tusaakami niqiksraqaġnipluġu Egypt-mi ilaan sivulliaġvut tuyuġiqqaagniġai tasamuġa. 13 Iħaġatni tasamuġalġitmat Joseph iħtħuġipkaġniqsuq iġmiħnik aniqatiumiħun, aasiħ Pharaoh-m iħtħuġiniġai Joseph-ġum iħai. 14 Joseph-ġum aapani Jacob aiyugaagniġaa Egypt-muqupluġu qitunġaqtuummaan. Taapkuaguq iħuġiaktiginiqsut piġasukipiaq akimiamik. 15 Tavra Jacob-ġum qitunġani nuurrutiniġai Egypt-mun, tavraniasiħ ilaalu sivulliaġvutlu tuquplutiġ. 16 Iħiħisa timiħiħ iħuviġiaqtaġniġaich Shechem-mun taivrumuġa Abraham-ġum tauqsiaġimakkaġanun iħuviġviksraupluġu iħmiknun Hamor-m kiħuviaħiħiħ.

17“Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaqsiġman, kiħuviaħi iħuġikkapta tavrani Egypt-mi iħuġiaksiħlapiagniqsut. 18 Umiallitqiħniqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. 19 Taavruma umialġum kinniaqsiniġai iħuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliaġvut, nunuripluġitunniħ iġitqataqtitlugich aniqqamiurat tuquviksraġatnun. 20 Taatnaħatniġuuq Moses aniħiqsuq qiħiyunaqhuni, aasiħ aġayuqaakkiħ qaunagiġluġu piġasuni tatqiħi. 21 Iriqsimalġuiqługu kiħunġani anipkaġniġaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaqługu iġniġmisun pamiġsaġniġaa. 22 Ilaa iħisaaqagniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuuatagun, kamaġaqsipługu uqatigmiħi savaamiħiħu.

23“Aasiħ malġukipiamik ukiunikkami Moses sivunniġniqsuq takuqattaagukługich Israel-aagmiuqatiuni. 24 Tikitqammihuniħu Egypt-miu aħallaġluipman iħaġatnik tamatkua taatnaqhuni ikayuġiaġniġaa payyaksaqtuq. Ikayuisaġniaqhuni tuqunniġaa taamna Egypt-miu. 25 Isumapluni aniqatiumiħun kaġiqsimanasukniaqługu Agaayyutmun atuliksrani annautriħiksraġagun iħuġmiħnik. Aglaan taapkua kaġiqsimaħiħniġaat. 26 Uvlutqikman qiħilgiħniqsuq Israel-aagmiuħnik aħuyaktauħnik. Ilaan iħuaqsisipkaġniagaqsiniġiġ itnaqługik, ‘Ukuqtiik, aniqatigiiksutik! Qanuħsusik iliptiknun piyuutivisik?’ 27 Aglaan iħaqataaknik piyuutiruak piħuniġaa Moses itnaqługu, ‘Kisuunasugivichuvva? Aħalatchiħiaqpiħ atanniqsuiħiaqhutinlu uvaptiknik?’ 28 Tuqutħuaqsilġitpiħa taivrumatun Egypt-miutun tuqqutaptun ikpaksraq?’ 29 Moses-ġum tusaakamiuħ taamna qimaħniqsuq Egypt-miħ iħuuniagaqsipłuniasii Midia-ġmiut nunaħatni. Taapkunani malġuħnik iħniqaġniqsuq.

30“Malġukipiami ukiuħanikman isaġulġum saġviutiniġaa Moses ikualaraukun uqpiķun iħuiħaami qaniħani iġġian Sinai-m. 31 Moses-ġum

qiniqamiuj atlayuaǵiplugu utlañniǵaa taamna uqpik qiniμμαǵikksaa-ǵuklugu. Tavraasiin tusaaniǵaa Agaayyutim uqautigikkaña, ³²‘Uvaña sivulliaqpich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullañniqsuq qiniǵniangiqluǵuunniin. ³³Agaayyutim nipliutiniǵaa, ‘Aluǵutikkiñ mattakkik, taamna qikaǵviiñ Agaayyutim nunagiǵaa. ³⁴Illumun qiniǵniǵiǵa pigiiñipluni nagliksaaqtitaufhat iñuñma Egypt-miittuat tusaaplugich mingtuqtuñhat, atqaqtuñaaasiin ikayuǵiaǵlugich. Pakma maunaǵiñ, tuyuǵigisigikiñ Egypt-mun.’

³⁵“Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqatain ayakkañat itnaqlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtiguqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñaauruq Agaayyutim tuyuǵikkaña ilinjitñun sivulliuqtaulugu anniqsuutaqplugulu, ikayuqlugu isaǵulikun qiniikkaña ikualaruami uqpiñmi. ³⁶Moses-ñum annisiniǵai Egypt-miñ. Iñiqtqaqniqsuq quvinqaqtuanik sulii atlayuaǵnaqtuanik Egypt-miñ, Kaviqsaami Taǵiumiñ sulii iñuiñlaami malǵukipiani ukiuni. ³⁷Taamna Moses nipliqsamaruaq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyuǵisigaasi atrilugu tuyuqañi uvamnik; taimña itkisiruq ilapsitñiñ.’ ³⁸Israel-aagmiut katimañhatni iñuiñlaami iǵǵiani Sinai-m isaǵulgum uqaqatiqaǵniqsuq Moses-mik, aquagunaasiin Moses-ñum uqautiplugich sivulliaqvut uqañiñnik akuqtuaǵikkañitñik Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilitchuǵirugut qanuq iñuuniañiksrap-tiknik. ³⁹Sivulliapta tupigiyumañiñniǵaat, aglaan suqtiginiñkaat añañlatiqaqhutiñ kimmutmikkun utiǵukhutiñ Egypt-mun. ⁴⁰Taatnaqhutiñ Aaron uqautiniǵaat, ‘Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksrap-tiknik, atakkii imña Moses annitvivut Egypt-miñ naluplugu sutilaña.’ ⁴¹Iliniñ iñiqsiñiqsut aanguumik nuǵǵaqtun aasiin tunillaqtuaqsiplutiniñ aanguaǵmiknun, quviasuutigiqlugu iñiqtǵikkaqtiñ argañmiknik. ⁴²Taatnaqmata Agaayyutim suqtiginiñsaallañniǵai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qilañmi, aglausimaruatun makpiǵaañatni sivuniksriqirit itnañiplugu, ‘Israel-aagmiunuruasii,

malǵukipiami ukiuni iñuiñlaami tunillaqtuqtusi
agaayuvigigaluaqnaña.

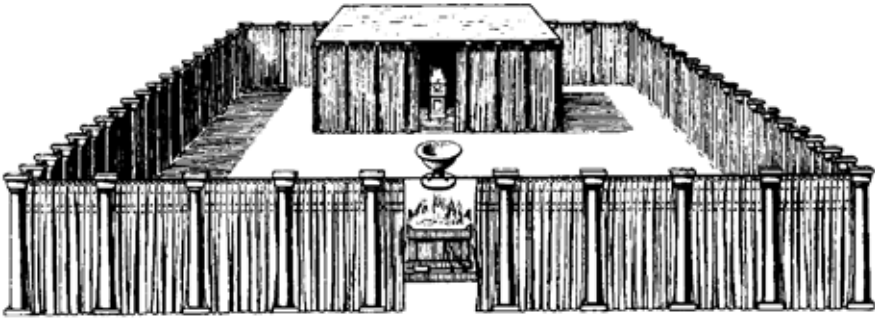
⁴³Igliǵutiniǵiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch sulii atrina uvlugianan aanguaǵikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtǵikkasi putqataǵvigisrukluǵich.
Taatnaǵusi tuyuǵigisigipsi unjataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴“Sivulliapta iñuiñlaami igliǵutiniǵaat panapkaa. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruq akunǵatni. Moses-ñum iñiqtǵikkaña Agaayyutim pigisukkañatun, tuvraqlugu iliktigun inñi ilisauttusianatun.

⁴⁵Kiñuvatigun sivulliapta akuqtuqlugu taamna panapkaaq sivulliamikiñ igliǵutiniǵaat aqisruutauruamun nunamun. Joshua-mu ilinñisalu

(Act 7.44)

tigusiagisaaqsiñigaat nuna taipkunakŋa iñuŋniñ Agaayyutim uñutañiñiñ, tavrũaasii panapkaaŋ nappaŋlugu David-ŋum aŋalatigũthanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiŋaa. Aasiñ David-ŋum iñiŋniŋaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiŋmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuq Solomon nappaiñiqpuq taavrumiŋa tupiŋmik, agaayyuvikpaŋmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchiñiqsraqtuq irviqañitkaluaqtuq tupiŋmik iñuich nappakkaŋatnik, nipliŋmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiñiplugu,

⁴⁹ ‘Agaayyun niplisuq, Qilak atanguvigigiga aasii nuna tutmaŋvigiŋlugu.

Qanutchimikmi tupiŋmik nappaiñayaqpsi uvamnun?

Sumimi minguiqsiagvigaŋisivik?

⁵⁰ Iłumun iñiqtaŋimakkaga supayaaŋ tamanna.’

Isaiah 66:1,2

⁵¹ ‘Taipkunatitun pitchigiilaurusi tiggakhusiłu. Tusaasuñitmiusi Agaayyutim uqałhanik naagasuli ukpiksrisuñitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuuq ataramik akililiqsuirusi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripayaat sivulliapsi nagliksaagtinniŋaat, tuqqutlugich Agaayyutim uqqiraŋtañik uqaqtuanik inilŋaan aggiłiksraŋagun Agaayyutim nalaunŋaruaq savaktiksraŋa. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maligutaksraq tumigiŋlugu isaŋuliñi Agaayyutim qaisaŋanik naagasuli tupigiñitkiksi.’

Stephen Tuqqutauħa Miłuqtuŋlugu

⁵⁴ Iłauruat uqaqsittaqtitchirit naalaŋniŋiŋmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutin iñmiknununniñ aŋalalguiliñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim aŋalatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumanga qiniŋniŋaa suli Jesus qikaŋlugu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶ Nipliŋniqsuq, ‘Atañii, qiniŋigiga qilak aŋmaqługu suli Iŋniŋa Iñuum qikaŋlugu Agaayyutim taliqpiani.’ ⁵⁷ Tamatkua qullinich nipral-

laŋniqsut umikługich siuttatiŋ argaŋmiknik. Iluqağmiŋ pitchaqlugich ⁵⁸ aasiñ nunaqqimiñ anitnamitruŋ miłtuqtuğatağniğaat uyağaŋnik. Iłisimariksraқтаat mattağniğaiç quppigaatiŋ iliplugich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ Iliŋitiñun miłtuqtutitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anigniga piuŋ!” ⁶⁰ Sitquqami nip-lianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsaxhatigun anasiñŋuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ŋum iłuaginiga tamatkunuja tuqqutałha.

Saul-ŋum Ukpiqtuaŋuruaniç Nagliksaaqtiłha

Taivrumakŋa uvlumiñ ukpiqtuaŋuruat Jerusalem-mi nagliksaaqti-taugaqsiniqsut atqunallapiaq. Tavrakŋa ukpiqtuat siamitkaqsiniqsut nunaqqiurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisiŋŋuqlugich Jerusalem-mi. ² Iłanisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iłuviğniğaat Stephen aliasulikun kiŋuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ŋum piyaqquaqsisiğniğai ukpiqtuaŋuruat. Siñiqsraqługich iliŋisa tupiŋiç pakagiaqlugich aŋutitlu ağnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuaŋułha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaat. ⁵ Philip-li nunaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiŋa akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñuŋnun tavrani. ⁶ Iñugiaktuat iñuich naalağniłlapiagñiqsuq Philip-ŋum uqağikkaŋiñun. Atakkii qiniğviniğaat atlayuağnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiplutiŋ irrusiqluich anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñuŋniñ, sulii iñugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iłuaqsikkauplutiŋ. ⁸ Taatnaqhutiŋ Samaria-ğmiut quviatchallapiagñiqsuq.

Simon Aŋatkuq

⁹ Taavrumaniguuq nunaqqimi iñuqağniqsuq atiliŋmik Simon-mik. Ilaa quviğutçaktiçhiñiqsuq Samaria-ğmiunik aŋatkuułikun aasiiñ uqaviutigiplugu kamaŋağasukniaqhuni. ¹⁰ Iluqağmiŋ nunaqqimi kamanaiñniqsramiñlu kamaŋağniqsramiñlu naalağnitqiağipiagñiğaat aasiiñ uqaqhutiŋ, “Taavrumani iñuŋmi ittuq Agaayyutim saŋŋia iłisimakkaqput Saŋŋiqpauraq.” ¹¹ Sivisuruamik ilaan quviğutçaktinikkani aŋatkuułikun, taatnaqhutiŋ naalağnitqiağiŋniğaat. ¹² Aglaan Philip-ŋum quliaqtuağiaqsipmauŋ tusaayugaallautaq Agaayyutim aŋaayyqautaagun sulii Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiğiniğaat, aasiiñ paptakkauplutiŋ aŋutitlu ağnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquagun paptaaqtiğmi nayuutiaqsiniqsuq Philip-mi. Quviğutçanmiñiqsuq qiniqami Philip-ŋum iñiqtagiçkaŋiğun quviqnaqtuaniglu atlayuağnaqtuaniglu.

¹⁴Aasiiñ uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ǵmiunun Agaayyutim uqalıhı akuqtuǵnipluǵich tuyuqaǵniqsut Peter-miglu John-miglu tavrıǵa. ¹⁵⁻¹⁶Ukpıqsrıliqsuat paptaakkauplutıǵ Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtuisimaiñniqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutıǵ taapkuak tikitñamik injıqsruutinıǵaich akuqtuitqulıǵich. ¹⁷Peter-mlu John-ǵumlu ilıiqiniǵaich taapku argaǵmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim aǵalatkaqsıñıǵai. ¹⁸Simon-ǵum qıñıǵniǵaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragalıha tamatkunıǵa uqqıraqtik ilıiqipmatigik argaǵmiknik. Taatnaqhuni Simon-ǵum Peter-lu John-lu qaitchısuaqsıñıǵik manıñnik ¹⁹ıtınaǵhuni, “Tunisıtıǵaptuq taavrumıǵa saǵıñmik. Uvvatıq ilıiqıǵupku argaǵmik iñuk akuqtıtılayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰Tavra Peter-m kiunıǵaa, “Pıyaqquǵvıñmıǵıñ manıksuummaqıch! Uvva tauqsıtıanasugıvıuǵ manıñnik Agaayyutim aatchuıtıǵıkkarıǵa? ²¹Sıvuǵaani Agaayyutim nalautısımaitlutın naagasuli tupıǵıñıtıluǵu, taatnaqhutın ilalıqsuıtıvıksrıñniqsutın uvaptıknı sulı Agaayyutim savaaǵanı. ²²Mumıǵıñ taavrumakarı nalaunǵaııqıñıñ! Inıqsruǵutın Agaayyutmun natqııtıtqulutın kaviuǵuksaaııpnıñ! ²³İıtchıǵıǵıkpıñ immaukkaqsıplutın killuqsrııǵıǵmik sulı killuǵmun aǵalatıtılutın.” ²⁴Simon-ǵum itnaǵnıǵık Peter-lu John-lu, “Inıqsruıtıllarıǵıaqsıtıǵa Agaayyutmun anasıñıǵısaquıǵıllıǵa.” ²⁵Taatna Peter-lu John-lu iñuunıaqtıllaarıǵınsuk Samaria-mi qulıaqtıaǵhutık uqalıñıñık atanguruam aasiiñ utıqhutık Jerusalem-mun. Iǵlauıǵımkıñı tusaayugaallautıq qulıaqtıaǵıñıǵaak nunaaqıuradıñı Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ǵmiulu İıırakuvık

²⁶Aasiiñ isaǵulǵan atanguruam Philip uqautiniǵaa, “Paqnalutın uǵallam tuǵaanıǵıñ tikırvıksraqnıunaglaan iñuıtchıamun apqutmun Jerusalem-mıñ Gaza-mun.” ²⁷Ilaa aullaqtıǵınsuq. Iǵlıqtıaullakhuni nalautchıñıqsuq Ethiopia-ǵmıumık. Taamnalı iñuk ilıırakuvıuraqınsuq Ethiopia-ǵmiut Kandaki-ǵatnı (Ethiopia-ǵmiut taggısqıǵnıkkarıat atanıqtıǵ Kandaki-mık), aasiiñ ilaa Jerusalem-muǵınsuq agaayutıaǵhuni Agaayyutmun. ²⁸Aıtmuıǵıñıñı tuttuqpaǵaqtıaǵıñıñı aǵlıqınsuq İsaiah-m sıvunıksrıqırm makpıǵaarıñıñık. ²⁹Ipqitchuam Irrutchim nıplıutınıǵaa Philip, “Utlarıǵ tamanna tuttuqpaǵaqtıaǵ malıaqsıluǵasıñıñ.” ³⁰Tavra Philip malıkkaa. Aası tusaakarıuǵ tamna ilıırakuvık aǵlıqıplunı makpıǵaarıñıñıñ sıvunıksrıqırm İsaiah-m apıqsruǵnıǵaa, “Karıqsıvıuǵ aǵlıqıkkarı?” ³¹Taavruma kiunıǵaa, “Karıqsıpkarıǵıaqtıaunarıǵa qanıǵluıǵa karıqsıñıaqpık?” ³²Taamna uqalıq aǵlıqıaǵıkkarı itniınnıqsuq, “İñuk ipnaisun tasıkuaqtauruatun tuqqutaksraqtımiñun, ipnaiyaatun nıplıtıaıtchıuatun salıkkaukama

ilaa nipliḡñaiyuḡattuq.

³³ Uqaqsittaḡiḡmiñi iñupayaam aḡallaqḡuutiniḡaa
atchiksipkaḡluguaḡsiñ.
Kia-unniñ kaḡḡiulḡuvagich?
Ilaa kiḡuviaḡitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiah 53:7,8

³⁴ Taavruma iḡirakuvium qanuḡviiqhuni apiqsruḡniḡaa Philip,
“Uqautiḡhiñauviḡa kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqauti-
qaqtilaananiḡ? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ḡum
iḡitchuḡipkaḡlugu Isaiah-m uqaḡhaniñ sivulliuplugu uqautiniḡaa tusaayu-
gaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iḡlauḡiḡmikñi tikiññiqsuk imiḡmun. Taavruma
iḡirakuvium nipliutiniḡaa, “Uvva imiq! Sum piraiḡiḡisivaḡa paptaak-
kauḡksramniñ?” ³⁷ [Philip-ḡum piñiḡaa, “Ukpiqsriḡuvich iluqaaniñ
uummatipniñ paptaaḡhiñaurutin.” Ilaa nipliḡñiqsuq, “Ukpiḡillapiḡiḡa
Jesus Christ Agaayyutmun iḡñiḡiḡha.”] ³⁸ Taavruma iḡirakuvium tut-
tuqpagaqtuq nutqaqtinniḡaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiḡmun.
Philip-ḡum paptaaḡniḡaa. ³⁹ Imiḡmiñ qakikamikaasiñ Agaayyutim
Irrusian nuktitiḡniḡaa Philip atlamun. Taavruma iḡirakuvium qiñitqiḡit-
ñamiuḡ iḡliqtuiñḡniḡsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip iḡitchuḡiniḡsuq
Ashdod-mi itilaaḡmiñik. Tavrakḡa tusaayugaallautamik quliaqtuḡniḡsuq
iluqaḡitñi nunaaqḡiurani tikiḡgataḡiḡmiñunaglaan Caesarea-mun.

Saul-ḡum Mumiḡha

9 ¹ Saul-ḡumli sivutmuutiniḡaa aniqsraaqtuḡiḡi tuqqutchisuḡikun
tamatkuniḡa Atanḡum ukpiqtuaḡuruaḡiñik. Ilaa utlautiniḡ-
suq qaukḡiatnun agaayuliḡis ² aḡlaqaḡukhuni taluḡnaqutiksraḡmiñik
Jew-ḡuplutij katraḡviḡitñi Damascus-mi. Aasiñ iḡitchuqsriḡumi ukpiq-
tuanik Ataniḡmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich aḡutitlu aḡnatlu
utqtiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iḡlauniaqtitlugu qalliplu-
ni Damascus-mun, taimmaiḡaq qaumaḡum qilaḡmiñ qaggutiniḡaa.
⁴ Katakami nunamun tusaaniḡsuq tuḡḡuḡaqtimiñik, “Saul! Ataḡii!
Suvaata nagliksaaqtitpiḡa?” ⁵ Saul-ḡum kiuniḡaa, “Ataniiq, kisuvich?”
Uqautraan nipliutiniḡaa, “Uvaḡa Jesus ilvich nagliksaaqtitḡiḡkan.
⁶ Makillutin utlautiñ nunaaqḡimun. Taamani taamma uqautiḡisigaa-
tin qanuq piḡiksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ḡum iḡliqatai taatnakkauḡhani
qikaḡniḡsut niplitḡaiqhutiḡ, tusaagaluḡlugu nipi aḡlaan iñua qiñiḡitlugu.
⁸ Saul makitnami nunamiñ uiiñami qiñitlaiḡniḡsuq. Taapkua tasiuḡlugu
Damascus-muutiniḡaat. ⁹ Ilaa piḡasuni uvluni qiñitlaiñniḡsuq, niḡiḡit-
miuq naagaunniñ imiḡitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsriḡuaqtuḡḡuuq Damascus-mi atiqaqtuq Ananias-mik.
Agaayyutim qiñiḡuuraaqtitlugu tuḡḡuḡniḡaa, “Ananias!” Ilaan kiuniḡaa

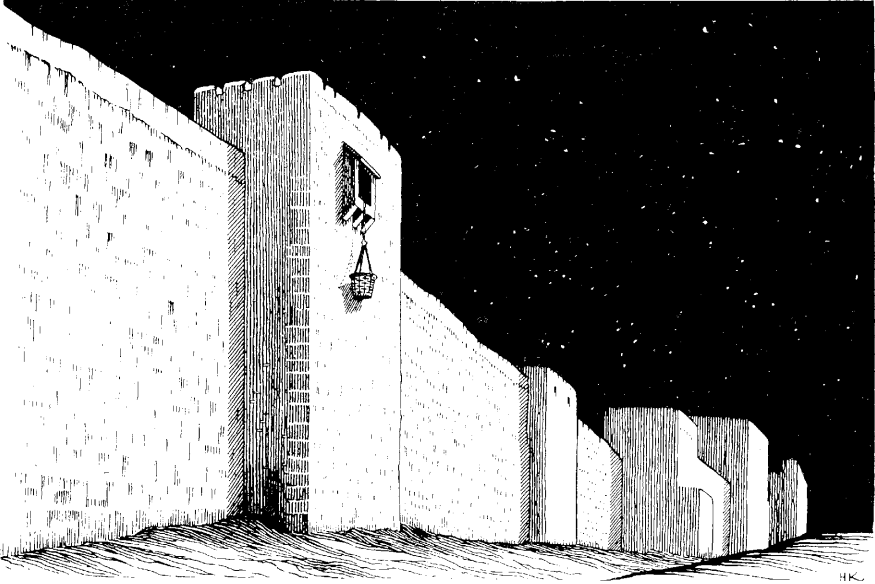
tuq̄uusiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuᅇa, naalakkikpiñ.” ¹¹ Atanᅇum piñigaa, “Makillutin aullaᅇiñ apqutmun atiqaquamun Naᅇuqtuamik. Taamma Judas-ᅇum tupqani apiqsruᅇumuutin Tarsus-miumik atiqaquamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiñiᅇquuraa-kun qiñiᅇniᅇaa aᅇun atilik Ananias-mik utlaklugu iᅇmiñun patiklugu argaᅇmiñik qiñitlasitqiksinnigaa.” ¹³ Ananias-ᅇum kiunigaa, “Ataniiq! Iñugiaktuat iñuich uqautigigaat taamamna aᅇun Saul qanutun kapyap-kaiñiᅇplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmamma tikiññiqsuq Damaskus-mun qauk̄iat agaayuliqsitniñ taluᅇnaqusiᅇlugu tigusiᅇksraᅇaᅇun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutilᅇiññigaa, “Ananias, Saul-muᅇiñ. Piksraᅇtaᅇigiga savautritquplugu uvamnik iᅇtchuḡipkautigiluna iñuᅇnun Jew-ᅇuᅇitᅇuanunlu umialijitñunlu sulī Israel-aaḡmiunun. ¹⁶ Suli kaᅇiqs̄ipkaᅇisigiga qanutun nagliksaᅇksraᅇaᅇa piqutigipluᅇa.” ¹⁷ Tavrak̄a Ananias aullaᅇniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuᅇa tupiᅇmun patiᅇniᅇaa Saul argaᅇmiñik nipliᅇhuni, “Aniaqaan Saul! Atanᅇum Jesus tuyuᅇigaaᅇa ilipnun taivruma qiñikkaᅇpich apqutmi utlautiniᅇni maᅇuᅇa. Ilaan tuyuᅇigaaᅇa qiñitlasitqiquplutin aasiiñ Ipqitᅇuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiᅇaq sutimña iqaluum kavisaᅇisun katagaa-laaqsiñiqsut Saul-ᅇum irrakniñ aasiiñ ilaa qiñitlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niᅇianikman sayaaᅇan uttaqiᅇniᅇaa.

Saul-ᅇum Quliaᅇtuaᅇha Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallaᅇniqsuq ukpiqs̄riruani Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ᅇuruat katraᅇviᅇitñun quliaᅇtuaᅇutiᅇlugich Jesus-kun itnaiᅇiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iᅇñiᅇniᅇaa.” ²¹ Tamatkua iluqaᅇmiᅇ tusaaruat taavrumiᅇa quviᅇutᅇhahutiᅇ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñaᅇitk̄aluaᅇaᅇa Jerusalem-mi tuqutᅇhiraᅇaᅇuaᅇ ukpiᅇtuaᅇuruaniᅇ? Suli maᅇuᅇa utlautipluni sivuniqaᅇhuni tigusiᅇluni taatnatchiñik utqutrisukhuni qauk̄iᅇitñun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaᅇtuaᅇiᅇmiñi kaᅇiqs̄ipkaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuᅇnik Jesus taamna Christ-ᅇuᅇhanik nalupqinaᅇlugu. Jew-ᅇuruat iñuuniaᅇuat Damascus-mi kiggutiks̄raiññiqsut. ²³ Aquagaᅇun iñugiaktuat uvlut Jew-ᅇuruat katimaaq-siñiqsut sivunniᅇhutiᅇ tuqutᅇhuklugu Saul. ²⁴ Aglaan kilijniᅇaat taatna sivunniᅇuᅇniᅇlugich. Unnuaᅇtuammaan uvlumiᅇu Jew-ᅇuruat qaunaksruᅇ-niᅇaat nunaaq̄im paanjiñi tuqutᅇhumaᅇlugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqs̄riruat unnuat iᅇaᅇatni ikiniᅇaat Saul aguupmaᅇmun atqautiᅇluguasiiñ siᅇatmun aᅇmaᅇagaᅇun katchiᅇpaum.

Saul Jerusalem-miᅇha

²⁶ Tavrak̄a Saul utiᅇniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ iᅇaliutnia-gaqs̄igaluᅇniqsuq ukpiᅇtuanun. Tamatkua arguaᅇiplugu ukpiᅇtuaᅇuᅇha

(Act 9.25)

iqsigiaqsiniġaat. ²⁷Aglaan Barnabas-ġum ikayuġniġaa Saul taapkunu-
 ġautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kaŋiqsipkautiginiġai Saul-ġum qiniġha
 Agaayyutmik apqutmiġni suli Agaayyutmun tuġuġniplugu suli uqautipmip-
 luġich Saul-ġum quliaqtuaġhanik taluqqtaiqhuni Jesus-kun Damascus-mi.
²⁸Saul itkaqsiniġsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqqtaiqhuni quliaqtuaq-
 huni Jesus-mik. ²⁹Uqaqatiqamiuq akilliliġuġich Greek-ġuraaqtuat aglaan
 ilinġitnun tuqqtuchumagaluaqtitluni. ³⁰Ukpiqtuaqatiunġiġ (iġitchuġikamiġ
 taavrumiġa) samuġautiniġaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹Tavralli ukpiqtuaġuruapayaat Judea-mi, Galilee-miġu suli Samaria-mi
 tutqiksiġiġsut sayyikkauplutinġ irrusiġmikkun. Ukpiqtuaġuruat inuuniġsut
 taluqsriplutinġ Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaagniġai
 aasiin inuġiaksisaiġaqhutinġ.

Peter Lydda-mi Joppa-miġu

³²Peter-li iġliġniġsuq napmupayaaq. Iġliġmiġni utlakmiġniġai
 Agaayyutim inui Lydda-mi. ³³Taavrumani nalautchiġiġsuq aġutmik
 atiqaquamik Aeneas-mik, taamna aulatlaiġaq, makingiġniġsuq tal-
 limat piġasuni ukiuni siġiġviniġmiġniġ. ³⁴Peter-m niplutinġiġaa Aeneas,
 “Jesus Christ-ġum iġuaqsigaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!”
 Taimmaiġaq taamna makinniġsuq. ³⁵Inuġpayaat Lydda-mi Saron-miġu
 qiġiġqamitruġ taamna ukpiliġniġsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-milī aḡnaqaḡniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiḡaḡniqsuq Dorcas-mik mumiutiqāḡniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqaḡniqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuaniq. ³⁷ Taamna aḡnaq atniḡḡaliqhuni tuquniqsuq. Iḡḡuanikamitruḡ inillaḡniḡaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miḡ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitruḡ Peter inniplugu Lydda-mi, malḡuḡnik iḡḡuḡnik tuyuqaḡniqsut ilaanun, itna uqaksriuqḡugik, “Qilamiksruḡutin utlautiḡ.” ³⁹ Peter-m itqanaiyaqtiqami malḡniḡik taapkuak. Tikitmata taamunḡa mayuutiniḡaat qulligmun imunun. Uilḡaḡnaat puuḡniḡaat qiaplutin qiniḡtitaḡlugu atnuḡarrianiḡnik Dorcas-ḡum iḡuunḡaḡmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaḡḡugich iluqaisa taapkua tavrakḡa inimiḡ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kiniaḡḡugu taamna timi nipliutiniḡaa, “Tabitha makittin!” Taavruma aḡnam uitḡami qiniḡniḡaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuḡniḡaa makititlugu. Tavrakḡa ukpiqtuat uilḡaḡnaatlu isiqtitlughich qiniḡtinnigaa ilinḡitḡun iḡuuplugu. ⁴² Iḡuḡiaktuat iḡuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiḡa aasiiḡ ukpiqsriliḡhutiḡ Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuḡmiaḡuniqsuq Joppa-mi iḡuḡiaktuani uvluni, tukkuqaḡhuni Simon-mik qitummairimik.

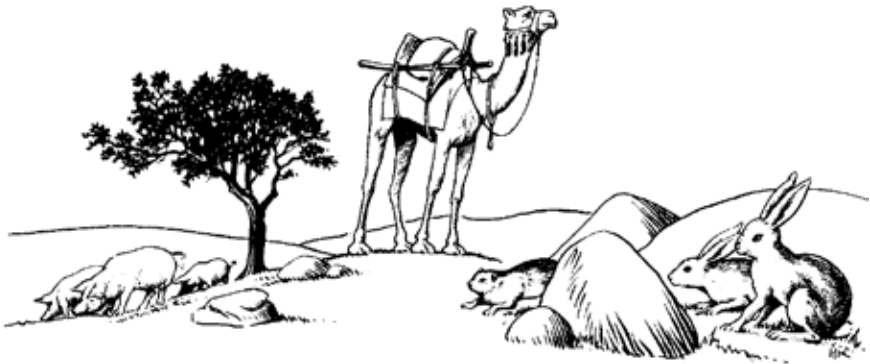
Peter suli Cornelius

10 ¹ Tavra Caesarea-mi aḡutiqaḡniqsuq atiliḡmik Cornelius-mik aḡalatchipluni tallimakipianik aḡuyyiuqtinik. Taapkuali aḡuyyiuqtit agḡiḡniqsuat Italy-miḡ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaḡniqsuq tupiqatituummaḡmi taluqsriplutiḡ Agaayyutmik. Ikayuiḡniqsuq Jew-ḡuruat nagliḡnaqtuanḡitḡnik agaayumaaqtuanḡupluni. ³ Iḡaḡatni unnuksraat piḡasugugunḡaqsipman qiniḡquuraaḡniqsuq nalupqinaḡḡugu qiniḡniḡaa Agaayyutim isaḡulga isiqhuni tuḡḡuqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ḡum qiniḡpakḡugu isaḡulik iqsiḡikun kiuniḡaa, “Suva? Aḡuun! Qanuq-samna?” Isaḡulgum itnaḡniḡaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulḡiḡni tautukḡugu ikayuiḡhiḡni nagliḡnaqtuanik. Taatnaqhuni itqaḡiḡgaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqaḡiḡni iḡuḡnik uvuḡautityaqtillugu Simon tagḡisiquaqtuaq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi taḡium siḡaani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiuḡ taamna isaḡulik qiniḡnaiḡniqsuq. Cornelius tuḡḡuiḡniqsuq malḡuḡnik savaktiḡmiḡnik suli atautchimik aḡuyyiuqtimik agaayyutiqaḡhuni savautriuumik. ⁸ Ilaan uqautiqqaḡḡugich tamarrumiḡa atuumaruamik Joppa-munaasiiḡni tuyuḡniḡai.

Peter-m Qiniḡquuraalḡa

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuḡniqsuq tupqum qaḡanun iniqsrugiaḡhuni uvlupaguqtuami. ¹⁰ Ilaa niḡisuliḡḡapiḡ-

(Act 10.12)

miuġlu. Niqiksranik itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiniġquuraagņiqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiniġniġaa qilak aņmaqlugu sumimņa atqaciaqsiņiġaa atriqaqtuam ukiļhaaqpaktun niņitauruatun nunamun sisamatigun iqirġuigun. ¹² Taamna imaqaġniġsuq qanusipayaanik nunam niġrutaiņik paamġuqtuanik suli tiņmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutiniġaa, “Peter! Makillutin tuqqutchiļutin niġġiņi!” ¹⁴ Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq! Taatnaġumiņaipiaqtuņa! Niġiņgaqsimaitchuņa qanutchimik agliġik-kamnik unniņi qayuġikkaņatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilġiņiġaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaņi ilvich isummatigiyumiņaitchitin qayuġnaġlugich.” ¹⁶ Taatnaiļiņiqsuq piņasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukiļhaaq nuqitqiņiġaa tatpakmuņa. ¹⁷ Peter isumaksraqtuaqsiņiqsuq qanuutautilaanjanik qiniġkiutauruam iņmiņun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ņum tuyuġikkaņi apiqsruqtaġniqsut nani Simon tupqa itmaņaan, aasiņi iļitchuqsrianikamiņ nutqaġniqsut talum sivuġaanun. ¹⁸ Apiqsruġniqsut, “Tukkumaruaqqa uvani atiliņmik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaņiqsiņiaqtitlugu qiniġquuraakkaġmi qanuutautilaanjanik Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniġaa, “Qakma siļatipni piņasut iņuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqaġiņ. Piqasiġiakkich tuyuġikkaġigitkakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutipiaġai, “Uvaņa pakiņiġipsitņa. Suplusi agġiqpsi?” ²² Taapkua kiuniġaat, “Cornelius-ņum aņuyyiuqtit atangata tuyuġigaatigut. Ilaa nakuuruanaņuniqsuq aņun agaayusuu-ruaq Agaayyutmun suli iluqatiņ Jew-ņuruat kamagiplugu. Agaayyutim isaġulgan uqautiniġaa tupqanun aiyugaaqplutin tusaatquplugu uqauttiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiġiņiġai taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuġuqman aullaqmata maliņiġai. Iļaņisaptuuq ukpiqtuat tavrakņa Joppa-miņ tuvaaqasiġiņiġaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiņiņiqsut. Cornelius-ņum niġiukhuni iļani suli iļauraani katiņņa-

niksimanigai. ²⁵Aasiñ Peter isiaqsiyman Cornelius-ñum purviginiġaa agaayuvigiplugu. ²⁶Aglaan Peter-m makitinnigaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvañaptuuq iñuñhiñauruñ.” ²⁷Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu tupiġmun. Tavraniasiñ iñitçuginiġai iñuġiaktuat iñuich katianiñiqsuat. ²⁸Tavraasiñ nipliutiniġai, “Ilipsipsuuq ilisimal-lapiakkaqsi Jew-ñuruat piqasiqsuutilguyumiñaitçuat atuqtaksrañisigun Jew-ñuñitçuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaaña uvañnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunitlugu. ²⁹Taatnaqluñ qanniġniqapña utlautiru-ña pişaġumasuñaqnaña. Apiqsrullaglakpiñ, suvaata qanniġniqipña?” ³⁰Cornelius-ñum kiuniġaa, “Sisamat uvlut uñataatni itnaiñiyuñnaqsirua-mi uvlumi kiñunnamni uvluppaguqman agaayulgisitluña, taimmaiñaq añun atnuġaalik qaummaġiksuanik qikaaniktigniqsuq sivuqqamnun. ³¹Itñaġaaña, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin savaatin itqaġigai. ³²Tuyuqagiñ Joppa-mun añutinik uvu-ñautityaqitillugu Simon taggisuqaqtuaq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruq Simon-miptuuq qitummairimi taġium siñaani ittuami.’ ³³Taatnaqluña uigiñiaqlugu qannigikpiñ, iñuqaqtuluġniġiptigut uvuñal-łapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuġaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiliksrapitigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriñha

³⁴Peter aullaġniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttusqrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriñha iñuñnik atisipluġich. ³⁵Nanipayaaq nunaaq-qimi iñuk taluqsriyman ilaanik nalaunñarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagiñaa, taamna sumiuñugisiññaan. ³⁶Nalupqisuñitçhuña tusaatilaapsitniik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuġikkaña Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qiñuiġutripkaġaa iñuñnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanġuruuq iñupayaani. ³⁷Tamanna tusaayugaallautaq aullaġniipłuni Galilee-miñ kinuagun John-ñum Paptaaqtitçhirim quliaqtuañhan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqługu piqasiqlugu Ipiqitçhuamik Irrutçhimik pikkaña. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli iñuqaqsiraġakkani tamatkua tuunġaum añala-tañi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqlugu. ³⁹Aasiñ uvagulli qiñiqługu iluqaan iñiqtaġikkaña Jew-ñuruat nunañatni suli Jerusalem-mi, uqautililgugikput qanuq iliplugu kikiaktuutiñha sannigutamun suli iñuñnun tuqqutaġiñha. ⁴⁰Taamna taatnakkanañ Agaayyutim añitqiksitkaa tuquñiġmiñ piñayuakni uvlut. Iñañisa iñuich nalupqinaiqługu qiñi-ġaat. ⁴¹Iluqallapiagmiñ iñuich qiñiñitçhaluġaat, aglaan qiñiġikput Agaayyutim piksraqtaagiłluta quliaqtuaġitquplugu ilaagun. Uvagut niġiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim añitqiksiniñanikmagu tuqu-

higmiñ. ⁴² Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqautigitquplugu iñunñun, ilisimarusimaaqupluta ilaa taivrumiñauñi Agaayyutim pik-sraqtaña ataniğučlugu iñuuruani suli tuqujaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriqiripayaat uqautigikkañat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ñum natqigutigisigai killuqsautai atigmigun.”

Jew-ñuñitchuat Akuqtuiñhat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitñun naalağniruanun uqaut-tutaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniğai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-ñuplutinj ukpiqsriruat taamakña Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quvigusuniqsut Agaayyutmun qaiñha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkunñaptuuq Jew-ñuñitchuanun. ⁴⁶ Sumiuliraaqhutin uqqatigun tusaagaqsiñiğaiç uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutin.

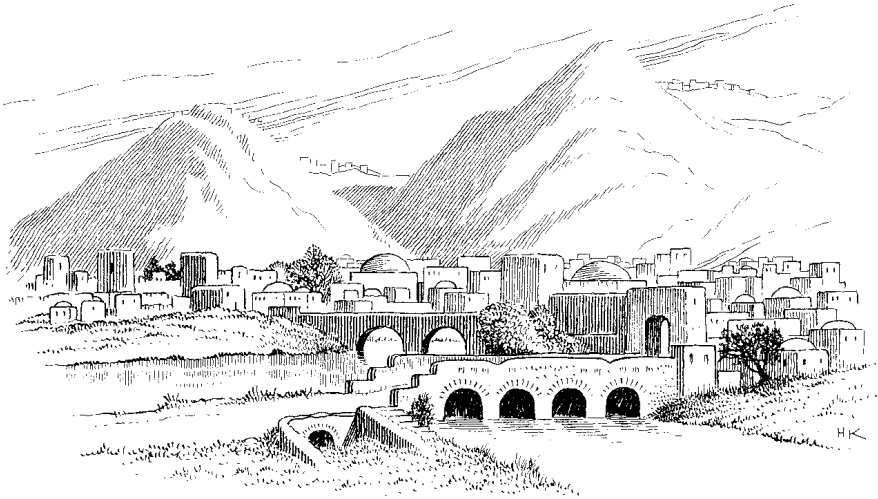
⁴⁷ Tavraasiñ Peter nipliğniqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim añalatkaì. Kiami paptaaqsaiñirağniaqpagich imigmik?”

⁴⁸ Taatnağlugin ilaan tiliñiğai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsruğniğaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

Peter-m Tusaayugaaqtitchiñha Ukpiqtuanik Jerusalem-mi

11 ¹ Uqqiraqtit suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ñuñitchuanik Agaayyutim uqañhanik akuqtuiruanik. ² Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilañich ukpiqsriruat Jew-ñuplutinj isumaqaqtuat Jew-ñuñitlutinj ukpiqsriruat nalunaitñutchiquplugich nakuagiñiñiğaat Peter-m quliaqtuañha Jew-ñuñitchuanun. ³ Piñiğaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutin kiñunğatnun nalunaitñutchiñaitchuat, niğiqatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

⁴ Taatnağlugin Peter-m uqautiaqsiñiğai qanuq atuumañhagun aul-lağniilğatañhaniñaglaan. ⁵ Itnağniqsuq, “Itluña nunaaqqiani Joppa-m iniqsrułamni qiniqquraaqtuña. Qiniğiga sua-imña atqaqtuaq qiniñalik ukiñhaaqpaktun. Niñitauruq sisamatigun iqirguigun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶ Qiñiviksuqapku qiniqtuña niğrutinik uumaruanik paamğutlaruaniglu suli tinmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷ Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaña, ‘Peter! Makillutin tuqqutchiłutin niğgiñ!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taatnağumiñaiptaqtuña, Ataniq! Qanusiq ağıgikkaga qaayugnaqtuaq uvaña uqummiqsimaitchiga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakña nipliutitqikkaña, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaña isummatigiyumiñaitchiñ qaayugnağlugu.’ ¹⁰ Taatnaipluğtu atuummiruq piņasuniaglaan, aasiñ taamna qiniğkaga nuqitaupluni kiñumun tatpakmuña. ¹¹ Taatnaqtitluña piņasut iñuich tikiñniqsut taavrumuña tupiğmun nayukkamnun. Taapkua tuyugirauniqsuat uvañnun Caesarea-miñ. ¹² Ipqitchuaq Irrutchim uqautipmaña maliqup-

(Act 11.19)

lugich qanuǵviitchuḡaqnaḡa. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaaqasiǵaatḡa Caesarea-mun. Iluqata isiqtuǵut Cornelius-ḡum tupqanun. ¹³Aasii uqautipluta Cornelius-ḡumli qiiḡquuraakkagmiḡik isaǵuliḡmik tupiǵmiḡi aasiiḡ nipliutipluǵu, ‘Joppa-mun tuyuqagutin uvuḡautityaqtirruḡ Simon Peter. ¹⁴Taamavruma amma uqautiginiakkaḡan anniqsuǵisigiatiḡ kiḡu-niqtuummaqqitlu.’ ¹⁵Aasiiḡ tasamuḡitluta uqaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinḡich atrillapiaqḡuǵu piḡḡi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶Itqagitka Agaayyutim uqaḡhi itnaqsimaruat, ‘John-ḡum imikun paptaaqtitchiḡha aglaan ilipsi paptaakkaugisiḡiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷Taamna nalupqinailḡapiaqtuq Agaayyutim qaitchiḡhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ḡuḡitchuanun atripluǵu qaisaǵikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanǵuruakun Jesus Christ-kun. Qanuǵluǵu nutqaqtikisivigu Agaayyun savaaksraḡaniḡ?” ¹⁸Taatnailḡipluǵu tusaakamitruḡ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinḡisa nutqautiniǵaat pisaḡḡatriḡ. Ilinḡich quyaaqsiḡiqsut Agaayyutmik itnaqhutiḡ, “Agaayyutimtuuq piviqaqtilluǵniǵai mumiiḡksraḡatigun Jew-ḡuḡiḡaat piḡḡaktaaqaqupluǵich isuitchuamik iḡuuḡiǵmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹Tamaakḡa ukpiqtuat siaminniḡisut atakkii piyuqaḡsiuḡplutiḡ aquaḡun Stephen tuqutaupkaqqaqḡuǵu. Iḡaḡich tikiumaniḡisut Phoenicia-mun iḡaḡich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaḡhutiḡ tuḡaaqqaḡuǵu Jew-ḡuruḡanun kisiitḡun. ²⁰Aglaan iḡa-

ñilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkununaqtuuq Jew-ñungitchuanun uqautigiluumaagnaata tusaayugaallataq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsi-manigai, aasiin iñugiaktuat tusaaruat mumiksitlasipugich Atanigmun ukpiqsrifukun. ²² Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkununa. Taatnaqhutiñ tuyuqağniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitñami, ilaan ilitchuğinigaa Agaayyutim savaagikkaña taamani, aasiin quyallapiağniqsuq. Ilaan pitchuksaagnaigai iluqaisa tuniqsimmatritqup-lugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaałikun. ²⁴ Barnabas iñullautaupluni ukpiqsrillapiaqhuni Ipqitchuam Irrutchim ajalataginigaa. Tavraasiin iñugiaktuat iñuich maliguaqtiguğniqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakña Barnabas aullağniqsuq Tarsus-mun pakkiatqugu Saul. ²⁶ Aasiin paqitnamiuñ Antioch-muutinigaa. Tavraniasiin atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanuruanik ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruat taiyuutiniñniqsut sivulliuplugu “Christ-ñum iñuiniñik.”

²⁷ Taatnałhatni tamaani ilañilli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸ Ilañat atiqagnaqsuq Agabus-mik sivul-likkaułigmigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqağniqsuq niğisunnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiin niğisunnaq taavruma uqautigikkaña atuumaruq Claudius qaukłiupkağlugu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutiñ ukpiqtuat sivunniğniqsut aatchuutiniñ tuyuqağukhutiñ piyummiñağniqtutilaagmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Iliñich tuyuğniqsut aatchuutiniñ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanuruat qaukłiñitñun.

Ukpiqsriruat Piyuaqsiupsaałhat

12 ¹ Umialgumli Herod-ñum aullağniñigaa nagliksaaqtitchiñiq ilañitñik ukpiqtuanuruat. ² James, John-ñum aniqataa, savikpañmik tuqqutinnigaa. ³ Aasiin Herod kañiqsikamiuñ quyalitñiñi Jew-ñuruanik tiguñigaa Peter sulii nañititchiaqsiñniqsuq ukpiqtuanik. Taatna irruñiñha atuummiñniqsuq niğiñhatni pupsañniğilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruñ inillañniğaat isiqsiviñmun, qaitlugu sisamaiñun aņuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ñum sivunniğaa Peter tikiutilugu iñuñnun atanniqsitchuklugu niğiqpagvikaq atilik Apqusaakkaułigmik pitlukpan. ⁵ Peter isiqtaułhani ukpiqtuanuruatli iñiqsruutiniğaat piliqillapiaqhutiñ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkałha Isiqsiviñmiñ

⁶ Herod-ñum tikiutisukkaa Peter iñuñnun atanniğuklugu sivuğaatni iñuich. Unnuañani anitchiñiksrañan iñuñnun Peter siñiñniqsuq akungatni malğuk munaqsrik, malğuiñik kalimniğniñik pituqaqhuni, sulii isiqsi-

vium paanji qaunaksriqaqhutiŋ munaqsriñik. ⁷Taimmaiñaq atangum isağulga sagviğñiqsuq, isiqsivium iłua qauplugu. Isağulgum iqiıqsagñigaa aksikługu Peter tuiqqanagun nipliutiplugu, “Qilamik makittin!” Tavrauva kalimñigich katanjiqsut tayagñikniñ. ⁸Isağulgum qilamik-sriğñigaa, “Tapsiağiksaagutin, aluğutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isağulgum nipliutipsaagñigaa, “Uligaagutin malinğa!” ⁹Peter-m maliaqsiniğaa isiqsiviñmiñ kañiqsillaıpaığaluaqnagu isağulimun taatna piñi. Ilaa siññaqtuğasukniagñiqsuq. ¹⁰Apqusaagutiniğaa sivulligñi qaunaksrini tugliñitni sulipsuuq, aqulliupluguasiñ tikiññiqsuk savigrugağmun paamun anigisiplutik nunaaqqimun. Taamna paa aŋmalgiññiqsuq iñmigun, ilinikaasiñ aniplutik. Ilinik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiñ taimmaiñaq isağulgum uniññigaa Peter tamaŋa. ¹¹Tavrani Peter-m kañiqsivaaluqsiniğaa tamanna atuumaruq. Uvva itnağniqsuq, “Nalupqiginaiğiga Agaayyutim tuyuqałha isağulimniñ annautisaqluŋa Herod-ñum aŋalatchiłhaniñ. Ilaan anniqsuqmigaaŋa Herod-miñ suli Jew-ñuruaniñ piyaqquisuktuanıñ uvamnik.”

¹²Taamna qauğriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kiñuŋanun Mary-m, aakaŋan John Mark-ñum. Tavrani iñiğiaqtuat katimaniqsut iniqsruqhutiñ. ¹³Taluata siłataani Peter katchaqtuğniqsuq. Niviaqsiaq atiqagñiqsuq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴Peter-m nipaa iłisaqligñigaa. Quviatchaqtıqpaıłuni aŋmautıgaluaqnaguunniñ utiqtiğniqsuq kiñumun uqağiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵Taapkua nipliutiniğaat, “Kinniqivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiağruk nalupqisuñiññiqsuq. Aasiñ kiulgiññigaa, “İrrusia pivalukkiñ.” ¹⁶Peter-m nutqautinjiññigaa katchaqtuñi. Kiisaimmatai aŋmautiniqpaat. Ilinisa qiniqamıtrıñ quviğutchañiqsut niğiuñgillaqhutiñ. ¹⁷Peter-m urriqanığai nipaisaaquplugich aasiñ uqautipsaagñigai, “Kilikkumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiñ ilaa aullağniqsuq atlamun inimun.

¹⁸Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupiññañiqsut. Kañiqsitlaiğñigaa qanuqtılaaŋa Peter-m. ¹⁹Herod-aasiñ tiliriñiqsuq iñuñnun pakaquplugu Peter aglaan paqiniññigaa. Herod-ñum aıqsruqtuqqaagñigai munaqsrit aasiñ tilisigıplugich tuqqutquplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miñ aullağniqsuq ittuallagıaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ñum Tuqułha

²⁰Herod-ñumguuq qinnausımallapiagñigai iñuich iñuuniaqtuat Tyremiłu Sidon-miłu. Taatnaqhutiñ ilinisa katiplutiñ qiniğiağñigaa Herod. Taapkua utlautıruat sivulliuplugu iłauraannaktaagñigaa umialgum tuglia, taamna atiqaqtuq Blastus-mik. Aasiñ taatnaqqaqhutiñ utlau-tiplutiñ Herod-mun iniqsruğiağñigaa qiniğisımaafiksrağmiktıgıgı,

atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqqaqviqaqtut umialgum nuna-gikkaṅaniñ. ²¹Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnuḡaaqtuqhuni umialgutnaḡmiñik aquvinniqsuq atanguvijmiñun uqautriviksraḡmiñun iñuṅnik. ²²Tyre-miut suli Sidon-miut naalaḡniruat Herod-mik niplia-gaqsiniqsut itnaqhutiṅ, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Iñuḡhiñaq nipiqañtichuq taatnatchiñik.” ²³Taimmaiñaq Agaayyutim isaḡul-gan Herod atniḡñatchiḡniḡaa iḡalauniñi atakkii kamakkutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niḡiñiḡaat aasiñ tuquniqsuq. ²⁴Aglaan ukpiq-tuarguuq siamitchiñiqsuq Agaayyutim uqaḡhanik aasiñ iñugiallapiqaqtuut akuqtuḡniḡaat. ²⁵Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaaḡmiknik utiḡniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiplugu John Mark iḡmikkun.

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalḡa Barnabas- mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

13 ¹Ukpiqtuanuṅruat Antioch-mi iḡaqaḡniqsut iñuṅnik sivunik-sriqiriniglu iḡisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutiliḡmik Taaqsipaḡmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiqaḡniqsuaq Herod-mik kavanauruamik) suli Saul-mik. ²Uisauraaḡniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim niplutiniḡai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaaqisigik uvaṅnun savaaksranun tuḡḡuummatigikkamnun iliḡiknun.” ³Tavra uisauraaqhutiṅ agaayuanikamiṅ argaḡmiknik patikḡugiglu tuyuḡiniḡaich.

Uqqiraqtik Cyprus-muḡhak

⁴Ipqitchuam Irrutchim tuyuḡiniḡik Barnabas-lu Saul-lu. Iḡliqhutik Seleucia-mun aasii tavrakṅa tiksigiñiqsuk qikiqtamun taiyuutiliḡmun Cyprus-mik. ⁵Iliḡik tikitñamik Salamis-mun nunaaqqiuramun Cyprus-mi quliaqtuaḡniqsuk Agaayyutim uqaḡhanik Jew-ḡuruat katraḡviatni. John Mark-mik ikayuqtiqaḡniqsuk. ⁶Tavrakṅa nunakuaqhutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñniqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñiqsuk aṅat-kumik Jew-ḡuruamik atiaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqaḡniqsuq sivuniksriqiraunipluni. ⁷Ilaan iḡannaḡiniḡaa kavanauruuq taavrumani qikiqtami, atiaqtuuaḡḡuuq Sergius Paulus-mik suli puqiksuaṅupluni. Taavruma kavanauruamguuq aiyuḡaaqtullapiḡniḡik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqaḡhanik. ⁸Aglaan taavruma aṅatkum Elymas-ḡum akilḡiḡiqsuḡniḡik taapkuak atakkii kavanauruuq ukpiqsritqunjitlugu Christ-mik. ⁹Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim aṅalataḡigaa Saul, taggisiquaḡmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ḡum qiniqamiuṅ naliḡiñaaḡlugu taamna aṅatkuq ¹⁰nip-liutiniḡaa, “Ilvich tuunḡaum atrigigaatin! Iluqaan nakuuruuq uumiginiḡiñ

ataramik kinniplugich iñuich pisaasułipkun. Uqautiginaiğun Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuanjuniługu. ¹¹Pakma Agaayyutim anasiññuq-sağniagaatin. Qıñitlaisaallakkisirutin qaumamik.” Taatnağluqaaqtuq Elymas-ñum ilitchuqlıgñigaa taaqtuamun matułhak irrañmi. Ilaa saptaaqsıñıqsuq kisumun iñuñmun tasiullañniaqupluni argañmigun. ¹²Kavanauruam qıñiqamıuñ taamna atuummiruaq ukpiligñıqsuq quvıgıt-chakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaaqatiuniılu Antioch-muñniqsut Pisidia-mi

¹³Paul-lu tuvaaqatiuniılu Paphos-miñ tiksıgñıqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ñum uniññıgik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴Taapkuak Perga-miñ igliñıqsuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ñuruat minguiqsağviata uvluañi utlautiniqsuk katrağviatnun aquvitlutikaasiñ. ¹⁵Moses-ñum malıgıtaksraña suli sivuniksriqirit aglaañitñiñ agliqianikman katrağvium qaukñısa itnağniğıñik, “Aniaqatiuk, uqaattu-tiksraqağuptik pitchuksaagutmik iñuñmun uqaqugıptıgıñ ilıñitñun.” ¹⁶Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsıñıgı, “Jew-ñuqatiumaaj suli sumıuñuruapayaasii taluqsriuasii Agaayyutmik! Naalağniłlaksitña! ¹⁷Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliavut piksraqtaagıñıkkañi. Ilaan kamañıqsıpaqlugich taimani iñuuniałhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisıplugich Egypt-miñ saññıgıñ kamañıqtuakun. ¹⁸Suli malğukıpiani ukiuni Agaayyutim iglutuqlugich Israel-aagmiut iglaułhatni suviksraılaa-mi munagıplugich. ¹⁹Tavra iñugaagruich Canaan-mi piyaqqanıkamıgich iñuksraqtağmiñun nunaksrırrutıgıñıgaa. ²⁰Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakıpiat malğukıpiaq qulıt ukiut ilaan qaitchiñıgı sivullıuqtiksra-ñitñik iñuguğniałhanunaglaan Samuel-ñum taivruma sivuniksriqirim. ²¹Aasiñ taapkua Jew-ñuruat umialıqağuaqsıpmata Agaayyutim qaitchiñıgı Saul-mik igñıñanık Kish-ñum kıñuviañiñiñ Benjamin-ñum. Malğukıpiani ukiuni atannıqsuqtıgıluummaan umialıgıñıgıaat. ²²Aglaan Agaayyutim Saul pııqługu inañıqsıñıgaa David-mun umialıguqlugua-sii taapkunıña. Taamna iñuk Agaayyutim itnautıgımanıkkañı sivuani, ‘Taamna David igñıña Jesse-m iñuk quviasuutıgıgıga atuıgısipluni pisuñıgıkkamnik iluqaagun.’ ²³Taavrumakña David-ñum kıñuviañiñiñ Agaayyutim tikiutrıruq Jesus-mik annıqsuqtıksramık Jew-ñuruanun, taatna ilaan akiqsrułıgımsun. ²⁴Sıvuani Jesus-ñum agğıłhan John-ñumli qulıaqtuagutıñıgı iluqaisa Jew-ñuruat mumıquplugich pıptaatıllıgıllı. ²⁵Aasiñ John naatchıyasıkami savaagmiñik ilaan nipliutıñıgı, ‘Kısuunasugıvisıtña? Uvaña taivrumiñaunıtchunı nıgıugıkkıqısi. İlaapiaq agğıgñıaqtuq kıñupkun. Uvaña taivruma isıgıñı aluğıtaiqsıksraulıñaunniñ nallıummatıñıtchunı.’ ²⁶“Anıqatiumaaj, Abraham kıñuviağıkkıñıasii suli iluqası uvani taluqsriuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallataq annıqsuğı-

kun tuyuuruq uvaptiknun. ²⁷Jew-ḡuruat iṅuuniaqtuat Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummaḡmiḡ iḡtchuḡiḡiṅṅiḡaat Jesus Anniqsuutaḡha. Miḡuiqsiḡḡvipayaami aḡliqiraḡiḡaich uqauttutiḡich sivuniksriqirit katraḡviḡmikni aḡlaan kaḡiqsisaitḡluciḡ. Patchisigikamitruḡ Jesus ilinisa iḡlumun atuumapkaḡniḡaich sivuniksriqirit uqautigiḡkaḡich. ²⁸Sumikunniṅ patchisiksraitḡchaluḡḡaḡmiḡ aḡvisiksraitḡlugu iḡiḡniḡaat Pilate tuqqutitquplugu. ²⁹Aasiṅ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai maliguaḡtaiṅ atqaḡniḡaat kikiaktuutrivinmiṅ inillakḡguasiṅ iḡliviḡmun. ³⁰Aglaan Agaayyutim aḡitqiḡsinnigaa tuquḡiḡmiṅ. ³¹Iṅugiaktuani uvluni Jesus sagviaḡtuḡniqsuq tamatkunuḡa iḡliqatmiṅnun Jerusalem-mun Galilee-miṅ. Pakma taapkua iḡisimaraurut ilaagun iṅugikkaptiknun Jew-ḡuruanun. ³²⁻³³Uvaguttuḡuq uqautigiptigiṅ tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikḡkaḡa sivulliaptiknun pakma atuumapkaḡniḡaa uvaptiknun kiḡuviaḡuruanun aḡitqiḡsitnamiuḡ Jesus iṅuuḡiḡmun. Atakkii tugliani Psalm aḡlausimaruq itna,
 ‘Ilvich iḡṅiḡigikiḡiṅ,
 ugluvak aapaḡuqtuḡa ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴Agaayyutim aḡipkaḡamiuḡ Jesus tuqqutqikkumiṅaiḡlugu akiqsrup-saḡniqsuq itna,
 ‘Aatchuqniḡipsi ipqitchuaniglu nalupqinaitchuaniglu
 akiqsruutigikkamnik David-mun.’

Isaiah 55:3

³⁵Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipliḡniqsuq,
 ‘Savaktin ipqitchuaḡ aupkaḡumiṅaitkiṅ.’

Psalm 16:10

³⁶David-guuq savautrigaluaqmirusaq Agaayyutmik iṅuuḡiḡmiṅi. Tuqupman iḡliviḡniḡaat piqasiutiḡlugu sivulliaḡiṅnun, timaa aasiṅ tavrani aupluni. ³⁷Aglaan taimṅa Jesus Agaayyutim aḡipkakkḡa tuquḡiḡmiṅ auḡaitchuq. ³⁸Iḡauramaḡ, iluqasi kaḡiqsirusraurusi iḡlumutuḡiḡmik quliaḡtuḡaḡikkamnik ilipsitṅnun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqihniḡaugai killuqsautisi. Kiṅaunniṅiṅ tupiksriṅiaḡiḡmigun maligutaksraiṅik Moses-ḡum nalaunḡasipkakkauyumiṅaitchuq Agaayyutmi. ³⁹Aglaan kisupayaaḡ ukpiqsirusaq ilaanik nalaunḡasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰Taatnamik qaunagititchi. Atuummiḡitchumauq ilipsitṅnun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹‘Ataḡii, mitautiḡaḡtuasii Agaayyutmik!

Atlayuaḡilugu piyaḡquḡniḡaḡtusi.

Iṅuupkaḡlusi savaaḡaḡisirusaḡ ukpiḡiyumiṅaisapsitṅik
 unniṅiṅ iṅuum uqautiniḡaḡaluaḡpasi.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴²Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomaknik katragviatniñ iñuich aiyugaaqtuaqsiñigaich utitqiuqplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaaqiaquplutin tamarrumuuna. ⁴³Kiñuagun katimałhum iñugiaktuat Jew-ñuruat sulii mumiksimaqtuat Jew-ñuruat ukpiğusiatnun maliaqsiñigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinik pitchuksaagñigaich ataramik tunjavigitquplugu Agaayyutim iłuaqqutrisaa.

⁴⁴Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiahutin Agaayyutim uqałhanik. ⁴⁵Tavralli Jew-ñuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalilłapiaqhutin akikñaqługich Paul-ñum uqautai uqağniqluutiaqsiñigaat. ⁴⁶Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağniqsuk taluqsrañilłapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqałha sivulliuługu uqautauruksauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnałipsigun ayakkiksi iñuułiq Agaayyutitñaqtauruuq. Taatnamik uninñiağipsi aullağunuk tamatkunıña Jew-ñuñitçuanun. ⁴⁷Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnañilplugu,

‘Nalunaiqsagigikiñ qamaruatun itquplutin Jew-ñuñitçuanun anniqsuquplugich iñuich suniañanipayaaq nunam.’ ”

Isaiah 49:6

⁴⁸Tavra Jew-ñuñitçuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñiqsut Agaayyutim uqałhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuułiqaquplugich Agaayyutitñaqtauruamik ukpiqsriłiğñiqsut. ⁴⁹Uvvaguuq Agaayyutim uqałha siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰Tavralli Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağnanik kamagikkauruanik taluqsriruanik Agaayyutmik sulii qaukñiñik taavrumani nunaqqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ. ⁵¹Uqqiraqtik ipsuñnigaak qavia isigañmikniñ. Tavrakñaasiiñ aul-lağniqsuk Iconium-mun. ⁵²Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuñniqsut Iqitçhuam Irrutchim ajalatlugich.

Iconium-miñhak

14 ¹Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilgiñniqsuk Jew-ñuruat katragviatnun. Uqautriłłautapiağatağniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitçuatlu ukpiqsriłiqsitlugich. ²Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitçuat akatchiñiqsut Jew-ñuñitçuanik. Ilinisaunniñ akikñaqtułiqsitkaich ukpiqsriruanik. ³Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuałhakni iłuaqqutriłiğmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quvinqaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinnigaa uqauttutaak ilumutuulha. ⁴Nunaqqim iñui malguiguğniqsut, ilañich iñuich ilaliutiplutin Jew-ñuruanun atlatsuli tappiutiplutin uqqiraqtinun. ⁵Kiisaimma Jew-ñuñitçuat sulii Jew-ñuruat sivulliuqti-

tuommaġminj sivunnigñiqput aṇallaqługukługik unniiñ miłquqtuġlugik uyaġaṇnik. ⁶Uqqiraqtik iłitchuġikamitku taamna sivunniugun qimaṇniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqqiññun Lycaonia-mi. ⁷Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilgiññiqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸Tavraniguuq Lystra-mi qiñigñiqsuk iñuṇmik piłguirrutiaqtuamik isiganmigun anilgatałigmiñiñaglaan. Pisunġaṇiññiqsuq aglaan aquppitłapluni. ⁹Taamnaguuuq naalaġniñiqsuq Paul-ṇum uqauttutaiñun. Aasiñ iłitchuġiplugu taavruma ukpiqsrisilaaṇa iħuaqsikkaułiksraġmigun Paul-ṇum qiñiaqsiniġaa nalaagun ¹⁰nipliutiniġaa nipitusiṇuni, “Qikaġiñ.” Taamnaguuuq aṇun maksriññiqsuq pisukkataaqsipłuniasii. ¹¹Uvvaguuuq iñugiaktuam Paul-ṇum savaaġikkana qiñiqamiuṇ Lycaonia-gmiuraaqhutiñ niprallaṇniqsut itnaqhutij, “Agaayyutivut iñuguġniqsut aasii atqaqhutiñ uvaptiknun.” ¹²Atchiġniġaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³Tavraniguuuq piqaġniqsuat agaayyuvuñmik aanguaġmiknun Zeus-mun siłataani nunaaqqim. Aasiñ agaayuliqsi taamavrumuṇa Zeus-mun tikiutriñiqsuq uumaruanik aṇusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuiłlu tavrani tuniłlaġuaqsiniqsut kamaksrisukhutiñ uqqiraqtijnik.

¹⁴Uvvaasiñ iłitchuġiaqsikamitku taamna Barnabas-ṇumlu Paul-ṇumlu aliktuġniġaik atnuġaatik aasiñ upaktuutiṇlutik itnaqhutik tamatkununa, ¹⁵“Ukuqsii, suvaata itnasigappisi? Iñuħiñauruguk ilipsisuntuuq. Agġiqsuauṇuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqugaluahusi matkunakṇa agaayyutiñṇuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu taġiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶Taavruma Agaayyutim qaṇianiktuami iluqaisa iñuich iłatchiġniġai sivunnitłasiṇlugich iñuuniałhatigun. ¹⁷Aglaan ataramik kañiqsimapkaġniġaa nakuuruauṇuħi savaallautaġmigun, sialuk tatpakmakṇa qaitługu suli niqiksrat nautchiat piviksrañisigun qaisimaġai, ilipsiłiasiiñ quviasuktitłusi.” ¹⁸Taatnaiłiṇlugu uqautiuraġniallaisa Barnabas-ṇumlu Paul-ṇumlu nutqaqtipqauraġniġaik tuniłlałiksraṇatniñ iñmiknun.

¹⁹Aasiñ iłañich Jew-ṇuruat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ suli Iconium-miñ tavrulałgiññiqsut. Tavra piqatiksraġniaqtuqhutiñ iñugiaktuanik iñmiknun uyaġaṇnik miłquqtulgiññiġaat Paul. Kaliñniġaat anitlugu nunaaqqimiñ tuqunasukniaqługu. ²⁰Aglaan ukpiqtuaqatiuñ katipmata avataanun Paul makitłuni utiġniqsuq nunaaqqimun, uvlaakuqmanaasiñ ilaalu Barnabas-lu aullalgitłutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utiħak

²¹Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuaqmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsriłiġniqsut. Tavraasiñ utiġniqsuk Antioch-mun

Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaqługich tunjaviaquplugich Agaayyutmik, uqautiniğaich itna, “Uvagut igłutuqtuksraurugut iñugiaktuanik iñuilliuğutinik isitlasiniapiaguta añaayyqautaanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchağikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiqsisiraqniğaich ukpiqtuanjuruat qaukħiksrañitñik, sulı agaayyqqaqhutinj uisauraaqhutinlu tamarrumani uvlumi iniqsruutiniğaich Agaayyutmun qanagitquplugich tunjavigikkañatnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunañani Pamphylia-mun tikiñniqsuk. ²⁵ Tamatkunani Perga-milı tusaayugaallautaq uqautigiaqsilgiñniğaak, tavrakñaasiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakña tiksiquhutik utiğniqsuk Antioch-mun aullaqqağatağvinmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qanagitquplugik savautiħhakni inmiñun. Taavruma utiğniqsuk naatchikamik savaagmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaañanik tumigiplugik sulı Jew-ñuñitchuatunniñ ukpiliqsitlugich. ²⁸ Tavraniasiiñ ukpiqtuaqatiu-mikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

Katimaħhat Jerusalem-mi

15 ¹ Kiñuagun iñuich iñajich tikiñniqsut Antioch-mun. Iisautriaqsiniqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitñutchiqsimaitchupsı timipsigun tuvraqługich Moses-ñum tillisai anniqsukkaayumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtaiñiaqsiniqsuk ilinjitñik taavrumuuna. Taatnaqhutin sivunniğniqsut Paul-lu Barnabas-lu iłalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksrağigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukħiñitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³ Taatnaqhutin ukpiqtuanjuruatqatınisa tuyuğiniğaich. Iğliğniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutin Jew-ñuñitchuatunniñ mumiñniplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutin uqqiraqtinik sulı qaukħiğnik pağlanigaich. Taapkunña tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaña inmiktigun. ⁵ Aglaan iñajich ukpiqsriuat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutin, “Jew-ñuñitchuat ukpiqsriuat nalunaitñutchiqsuksraupiaqtut uqautikkaulutin tupigiraksrağiniługu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutin uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qaukħiñisalu katimaniqsut isummatigisukługu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluaqmata Peter makitluni nipliğniqsuq, “Aniqatiumaañ! Iisimarusi inilğaan akunnapsitniñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqagıaqupluna tusaayugaallautamik Jew-ñuñitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiñ Agaayyutim iñi-

simatigmigun iñuich isumanjitñik uqağigaa akuqtuiñi Jew-ñunitchuanik qaitchiplugich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñi uvaptiknun. ⁹Uvagullu ilinjillu atlakaagiingsingitkaatigut. Killuqsautinjitñik natqutini-gai ukpigiagutripmata. ¹⁰Uvvami suvaata naipitchukpisiuñ Agaayyun suli Jew-ñunitchuat tupiksripkağniağlugich tillisinik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹Uvagut ukpigigikput Agaayyutmun anniqsuliqput iñuaqutriñhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹²Katimaruarguuq iñuksruiqhutin naalağniñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaqtirrutaaknun atlayuağnaqtuaniglu quviquaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtağikkañagun inmikun akunğatni Jew-ñunitchuat. ¹³Uqağuiqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaq-sitña! ¹⁴Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağniipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchağtugu Jew-ñunitchuaniñ iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. ¹⁵Suli sivuniksriqirit uqautaantun immiutilha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶‘Aqagun Atanğuruañaa utigisiruñ.

Aasiñi ikayuitqikkisiruñ David-ñum kinuviañiñik tupaagruktitun ittuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqqukkauruaq.

¹⁷Iluqağmiñ atlatlu iñuich pakaqağumuut Agaayyutmik, iluqağmiñ Jew-ñunitchuat piksraqtaagikkatka uvañnun.

¹⁸Taatna Atanğuruuq uqaqsimaruq, iñitchuğipkairuq tamatkuniña inilğaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹“Aasiñ uvañali sivunniutigiga uqumaiñliuqtitpañasunaqnağich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksrañisigun Jew-ñunitchuat mumiksuat Agaayyutmun. ²⁰Aglaan aglaglugich uqutilavut qanusiq niqi tunillautau-makpan aanguanun niğitqunijillugu, suli qaayugnaqtuañigmiñ atlatuñkun piisimaaqulugich, suli augiqsimaiñaanik niğrutituqunijillugich unniñ aukuqunijillugich. ²¹Taimakñaqaña Jew-ñuruapayaat iñisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisaurat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich iñunñun ktrağviñitñi. Tavra.”

Tuyuqañhat Ukpigtuanjuranun Jew-ñunitchuanun

²²Tusaakamisigij uqqiraqtit suli qaukñiuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuanjuruat sivunniğniqsut añutinik piksrağukhutinj Antioch-muk-tuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasi nalunaiqsiplutin Judas-mik taggisiquaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivul-liuqtillautauñisusak ukpiqtuaqatiumikni. ²³Taapkuñnuuna tuyuutinijich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukñiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaaññağmik iluqaitñun Jew-ñunitchuanun ukpiqtuanun

Antioch-mi, Syria-miḷu suli Cilicia-mi. ²⁴Tusaanigikput iḷaḷitḷnūn iḷagik-kaptiknūn iḷuḷiḷlutaagḷniḷlusi akatlusi uqaḷigḷmikkun, taatna pitqulugich piḷitkaluaqtitlutitḷ uvaptiknūn. ²⁵Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisiḷluta, piksraqtaaqatugut uqaḷiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitḷnūn. Taapkuak piqataugisiruk iḷauraannaptikni Barnabas-miḷu Paul-miḷu, ²⁶taapkuak iḷḷnuk suksraagiruak iḷuuḷigḷmiknik savautriḷigḷmikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷Judas-lu Silas-lu tuyuḷiniagivut ilipsitḷnūn. Uqautipsaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. ²⁸Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisunḷitḷlusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniḷa atuumanapiaqtuanik: ²⁹niqinik tuniḷḷautigimaruanik aanguanun niḷiḷnasi auktusunḷaqasiḷu unniḷiḷ qimisamaruamik niḷrutmik niḷiḷnasi, suli piisimaagḷsi qaayuḷnaqtuadigḷmiḷiḷ atlatuḷikun. Taapkunakḷa qaunagigupsi piḷḷautagḷniaqtusi. Tavra.”

³⁰Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkaḷniḷaich iluqaisa ukpiqtuat aasiḷiḷ qaitchiplugich taapkuniḷa aglaḷnik. ³¹Iḷuich agliqianikamisigik tuyuutḷiḷch quviatchaḷniḷisut pitchuksaagḷigḷmikkun. ³²Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauḷigḷmikkun uqautriḷniḷisuk ukpiqtuanik pitchuksaaqḷugich ukpiqsriḷigḷmikkun sayyaksaqḷugilḷu. ³³Aasiḷiḷ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunḷitḷnik taikuuqhutitḷ aullaqtinniḷaich kiḷumun tuyuḷirinḷitḷnūn. ³⁴[Aglaan Silas sivunniḷniḷisusq nayuutisukhuni.] ³⁵Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuḷiḷnaḷniḷisusq Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik iḷisautriḷniḷisusq Atanguruam uqaḷhiḷnik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Aviiḷhak

³⁶Kiḷuvatigun Paul-ḷum niḷliutinigaa Barnabas, “Kiata, utiḷvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqaḷhanik quliaqtuaḷvigikkavuk tikitqattaagḷlugich aniaqatiut kaḷiqsityaḷlugu qanuḷli pisilaḷat.” ³⁷Barnabas-ḷum tuvaaqatigisunḷigaa John Mark aullaḷumik. ³⁸Aglaali Paul-ḷum iḷuaḷiḷitkaa aullautiḷha ikayunḷitḷlugikkii quliaqtuaqmaknik, unitḷlugikunniḷiḷ Pamphylia-qsiuḷhakni. ³⁹Taatnaqhutik qapiqtaiḷiḷlapiagḷniḷisusq piqatigiḷiḷniḷiḷqhutikunniḷiḷ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaḷniḷisusq. ⁴⁰Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullaḷniḷisusq. Ukpiqtuaqatiutik inḷiqsruutinigaiḷch Agaayyutmun qaunagitquplugik igliḷhakni. ⁴¹Igliḷniḷisusq Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiḷiḷ Paul-ḷum sayyaksaqḷugich ukpiqtuanḷuruat ukpiḷutḷiḷch.

Timothy-m Piqasiutiḷha Paul-mun suli Silas-mun

16 ¹Paul-kuk iglaugaluqamik tikiḷgataḷniḷisusq Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniḷuuq ukpiqtuaqamniḷisusq atilḷiḷmik Timothy-mik, aakaḷaptuuq ukpiqtuanḷupmiḷiḷisusq Jew-ḷupluni aglaa-

li aapaŋa Greek-ŋupluni. ² Iluqağmiŋ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-mi lu uqautigillautagnaat taamna Timothy. ³ Paul-ŋum Timothy maliquiniġaa inŋmigun. Taatnaqluġu nalunaitŋutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ŋuruat iŋuuniaqtuat tamaani nalunaitmatruŋ taamna Timothy aapaqalŋa Jew-ŋuŋitchuamik. ⁴ Apqusrautiğmikni nunaqqiurani uqautiniġaich ukpiqtuanjuruat tuvraqtaksranik, uqiraqtit suli qaukliich Jerusalem-mi sivunnikkaŋitnik ilinittun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutiŋ ukpiqtuanjuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriğmiktigun suli ilaniktuugnigsut ukpiqtuağutuanik uvlugağipman.

Paul-ŋum Qiŋiġuuraalŋa Troas-mi

⁶ Taapkua igliğniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ğmiut nunaŋat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatiŋ tusaayugaallutamik Asia-muutriŋiŋniqsut. Ilinich taunuŋaŋiŋniqsut. ⁷ Aasiin qallikamitruŋ Mysia-m killiŋa saqusukkaluağniqsut Bithynia-m tuŋaanun, aglaan Jesus-ŋum Irrutchiğmigun taatnamuquŋiŋniġai. ⁸ Taatnaqhutiŋ nalğugniqsut Mysia-kun tasamuŋa Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiŋiġuuraagniqsuq Macedonia-ğmimumik qiŋiŋuaktuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaağutin ikayuġiaqtigut!” ¹⁰ Paul qiŋiġuuraaqtitqaaqluġu itqanaiaqtigapta aullaqtigtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqluŋiput tusaayugaallutamik quliaqtuağiaqupluta iŋuŋnun taakipkunuŋa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiaqtuağulŋa

¹¹ Troas-miŋ umiakun aullaqtugut nalğuhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiin taavrumakŋa uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakŋa tagraqtugut Philippi-mun, qaukligmun nunaqqiatnun Macedonia-ğmiut, iŋugiaktuanik Rome-mağmiunik iŋuqaqtuamun. Taavrumani nunaqqimi uvluiqtugut. ¹³ Minguiqsiağvium uvlua tikitman anipluta nunaqqimiŋ utlautirugut kuugum siŋaanun iniqsruġiağasugiplugich. Aquvitnapta uqaqtuutrirugut ağanik tavruraptuuq katiruanik. ¹⁴ Ilaŋat naalaqtikput atiqagnisuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuajuniqsuq suŋauraammağiksuanik ukiğhaanik, agqisuajumapluni nunaqqianiŋ Thyatira-m. Kamaksriruajuniqsuq Agaayyutmik. Aasriin Agaayyutim piyumiŋaqsipkağaa akuqtuiğksraŋanun Paul-ŋum uqagikkaŋiŋik. ¹⁵ Taamna ağnaq paptakkaukami piqasiqhuni tupiqatiuŋiŋik ilaan aiyugaaqluġu itnaqhuni, “Ukpiaqtuajunasugigupsitŋa utlaututtitchi tuppamni itchaqtuağusi.” Kayuŋaiğniġai tukkiqluġuchaasiin.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulŋak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut ilaŋatni iniqsruğviptiknun utlautiğaptikni kipaluuniksuaq niviaqsigaksraq nalautkikput. Ilaa tuunġaqtuağniksuaq taatnatchi-

kun saŋŋiqatıǵımgıun sivunıksrıqıpluni, aasıñ atqunaq manıǵmıq piññautinıkkarıa atanni. ¹⁷Tavruma Paul-lu uvagullu maliaqsıǵaaitıgıt nipliapluni itna, “Ukua iñuıch savaktai kamañaǵnıqsrauruaam Agaayyutim.” ¹⁸Iñugiaktuani uvluni taamna nıviaqsıǵaksraq taatnaǵnıqsuq. Uvvaasıñ Paul-ǵum aǵıuplugu kınjaqlugu irrusıq itnaǵnıǵaa, “Jesus Christ-ǵum atqagun tilıgıkpıñ anıtquplutin taavrumakıa.” Tavrauvaaguuq tuunǵaqtıq anıñıqsuq nıviaqsıǵaksramıñ.

¹⁹Tavra pıǵıraı ilıchugıkamıñ manıññarıñnıutrıñ pııqsıǵnıqman Paul-lu Silas-lu tıgunıǵaıch. Kalıksraqıugık katımmavıñmuutıñıǵaıch sıvullıuqtıñıtıñun. ²⁰Rome-maǵmıunun atannıqsuqtıñun tıkiutıñıǵaıch itnaqhutıñ, “Ukua iñuıch Jew-ǵuruat akatchırut iñuñnik nunaaqıpsıtıñı. ²¹İlisautrıplutıñ atuqtaksrırrıtıt akıkıjaqlugıch malıñniakkavut. Rome-maǵmıunurugıt! İlıñısa ilısauttıñıch akuqtuǵumıñaitkivut unniñ tupıǵıyumiñaitkivut.” ²²Iñugaaǵrıch tappıutıñıqsut pıyuaqñıktuanun. Rome-maǵmıut aǵalarrıtılǵıch tilısiñıqsut alıktıılugık atnuǵaanıknık Paul-ǵumlu Silas-ǵumlu aasıı ipıǵaqtuqıplugık. ²³İpıǵaqtuqaaqlugık isıqtapkaǵnıǵaıch, tilıplugu isıqsıvıum qaunaksraa qaunagıllautaqıplugık. ²⁴Taatna tilianıkatnı qaunaksrıñ inıllarıñıǵık qamaniakıǵımun inımun, isıǵanıǵlu payarıaıqsuusıqlugık uqumalıñık qırıñnik.

²⁵Uvvaasıñ unnuaqpaguǵıñıñıqsıpman Paul-lu Silas-lu agaayunıqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutık. Atlat isıqtıuqtıñıñık naalaǵnıñıǵaıch. ²⁶Taimmaıñaq nuna ilıqsraaqısiñıqsuq. Isıqsıvıum tunǵavıı aulıyañıqsut, talupayaat añmaqıugıch sulı kalıñıñıǵıch isıqtapayaanıñ katakhutıñ. ²⁷Isıqsıvıum qaunaksraa itıqtıqamı ilıchugııplugu talut añmanıqmata isumaniqsuq isıqtapayaat anıñıplugıch. Taatnaqhuni satkuni tıgıuplugu tuqqutchaǵumaaqısilıǵnıqsuq inıñun. ²⁸Aǵlaan Paul-ǵum nıpitısuıpluni nipliutıñıǵaa, “Anıyasaaqnak ilıpnun! İluqata ittugıt!” ²⁹Isıqsırı qıññuaǵnıqsuq nannımik. Itchaǵlukamı tatkıvıña punnıqsuq uulıllaǵmı sıvıǵaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰Tavrakıña annısıkamıgık atlamun apıqsruǵnıǵık, “Añtıik! Qanuǵıñalı annıqsuǵayaqıpkı?” ³¹Taapkuak nipliutıñıǵaak, “Ataǵuruakun Jesus Christ-kun ukpıqsrılutın annıqsuǵısrıtın tupıqatıtuummaqıch.” ³²Agaayyutim uqalıñık qulıaqtuǵvıǵıaqsıñıǵaak atlallu ittıat tupqanı. ³³Unnuaqpaguqman isıqsırıñ iǵǵuaqsıñıǵık atnıaǵnıñık aasıñ ilaa tupıqatıtuummaǵmı paptaaqtıkkauñıqsuq. ³⁴Taatnaanıkamı ilaan Paul-lu Silas-lu tupıǵmıñıuu-tıplugık nıǵıpkıaǵnıǵık. Tupıqatıǵıch quvıatcharıñıqsut ukpıǵıagıtıplutıñ Agaayyutmik.

³⁵Uvlaaǵıtqıkmıñ Rome-maǵmıut aǵalarıñısa aıkııqsuqtıñıñ tılıñıǵaıch anıpkıaqıplugık taapkuak añutık aullaqtıllıgıglu. ³⁶Tavruma isıqsırıñ Paul uqatıñıǵaa itna, “Qaukııch anıtqugaatık Silas-lu. Aullañıñaaǵıqtutık anıuraǵnıaıgıtchık.” ³⁷Aǵlaan Paul-ǵum aıkııqsuqtıt

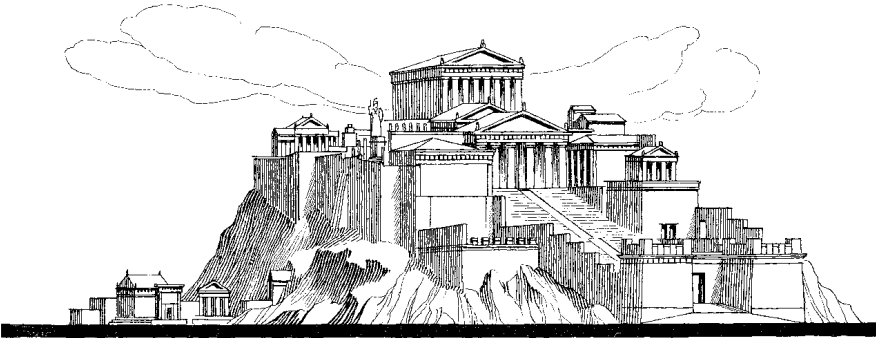
nipliutinigai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvaġluutiqaqtilaaptiknik aglaan ipiġaqtuqhunuk iñuġnun qinīqtitlugu inillakmiplunuk isiqsiviġmun. Uvaguktuuq Rome-maġmiuġuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchuġniq-patiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaiapiaqtuq! Rome-maġmiut qaukħiich iġmiknik uvuġaġutiġ anipkaġlisiguk!” ³⁸ Aikħiqsuqtit Rome-maġmiut aġalatiġitñun uqautiġiniġaich Paul-ġum uqautai. Tusaakamiġ Paul-lu Silas-lu Rome-maġmiuġuħhakkuntuuq iqsitchaġniqsut. ³⁹ Taatnaqhutiġ uqapsaaġiaġniqsut ilinikñun. Anipkaġniġaich isiqsiviġmiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsiviġmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kiġunġanun. Tavrani ukpiqtuaqatiutik qinīlgiñniġaich suli pitchuksaaqługich aasiñ unitługich.

Thessalonica-miitha

17 ¹ Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igliġniqsuk Thessalonica-mun piqaġniqsuamun Jew-ġuruat katraġviatek. ² Piraġiġiġmisun tavruiġalgiñniqsuq iñuġni uqaqataupluniasiiñ. Pijasi miġuiqsiaġvium uvluani kaġiqsipaġutiġiniġai Agaayyutim uqaħi, ³ suli nalupqinaiyaġuġniġaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqtauruksrauħa suli aġitqiksuksrauħa tuquħiġmiñ. Paul-ġum itnaġniġai, “Taamna Jesus uqaġikkaġa ilipsitñun Anniqsuutauruq.” ⁴ Ilaġich Jew-ġuruat ukpiqsriħi-lapiaqhutiġ ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiġsuttuuq iñuġiaktuat Greek-ġuruat agaayusriqsruuruat suli qulliuruat aġnat. ⁵ Aglaan Jew-ġuruat siqñaliġniqsut. Katitchiñiġsut nalaunġaniura-ġitchuanik iññukhutiġ piqatiksraġmiknik. Iliġisa nunaaqqim iñui akatkaqsiñiġaich. Isiġiaġniġaat Jason-ġum tupqa pakakhutiġ Paul-miġlu Silas-miġlu iñuġnuutisukługik. ⁶ Aglaan paqinġitñamisigik Jason-lu atlat-lu ukpiqtuatlu kaliksraġniġaich nunaaqqim aġalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplugik niplianiqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiġsuk iñuġnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqqiptiknuġniqsuk ⁷ aasiñ Jason-ġum tukkiqsimaplugik. Paałtaġniġaich tillisai umialġum Rome-mi, uqaqhutiġ atlamik umialiqaġniplugu atiaqqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñuġiaktuat iñuich nunaaqqimlu aġalatai akanniġaich uqaatchaġutiġiġmun. ⁹ Taatnamik aġalatiġ Jason-lu atlallu annitchiqsinniġaich maniġniġk aasiñ aullaqtitlugich.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiuġiknik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniġaich Berea-mun. Tavrani utlautilgiñniqsuk Jew-ġuruat katraġviatekun sivuanisun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqautisuġnatlukpayaaġniqsut apkunakħa Thessalonica-ġmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiġ uqaħiq naalaqługu, suli uvluġaġipman Agaayyutim uqaħi ilisaġiniġaich ilitchuġiniapiaqł-

(Act 17.19)

gu tamanna Paul-ŋum uqaġikkana iłumutuutilaanagun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriłiġñiqsut, iñugiaktuat qulliŋuplutin ġreek-ŋuruat aġnatlu aŋutitlu. ¹³ Aglaan Jew-ŋuruat Thessalonica-mi tusaaniġaat Paul-ŋum Agaayyutim uqałhiñik quliaqtuaqaġnipluġuptuuq Berea-mi. Taatnamik tavranaqtigniġsut akatchiaqsilgitlutin iñuŋnik isaałhiñaaguługich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriġniġaat Paul aullaquplugu taunuġa taġium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñaġniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullautriruat Paul-mik taunuġautinniġaat Athenmun. Taapkuali Berea-ġmiut utigniġsut. Paul-ŋum uqautiltuniġik Silas-lu Timothy-lu iñmiñuqupluġik piyumiñaqsiqauraqpaknik.

Athen-miilħa

¹⁶ Paul taqqiġmiñi Silas-miġlu Timothy-miġlu Athen-mi aliatcha-llapiagnaqsuq qiñiqami iñugiaktuanik aanġuanik nunaaqqimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqaġniqsuq Jew-ŋuruaniglu ktraġviatni sulı Jew-ŋuŋitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvluġaġipman uqaqatiginigai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ŋuruaniglu Stoic-ŋuruaniglu iłisautriñitñik qapiqsigiutraqatiqaġniqsuq. Iłanġich uqaġniqsut, “Sumik una uqavaałakti uqaksraqtuva?” Iłanġiłliguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqaqpalliqsuq.” Taatnautiginigaarguuq Paul quliaqtuaqman Jesus-mik sulı aŋitqiġmiġmik. ¹⁹ Aasiiñ tikiutinigaat Paul sivuġaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqługu, “Iłisimasukkaluaqtugut tamarrumiġa nutaamik iłisauttutigikkapnik. ²⁰ Iłana tusaakkapta atlayuaġigikput. Iłitchuġisukkikput qanuutautilaana tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqaġmiñ Athen-naġmiut sulı avakŋaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarumuuna nutauplugu tusaakkaġmikkun unniñ uqaksraqtuutigiplugich.

²² Tavrani Paul qikaġniqsuq sivuġaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naġmiut! Iłitchuġigiga agaayyutinik

ukpiqsriŋlapiatiqsi. ²³Pisuktauŋamni nunaqqipsitni qiniġitka agaa-yumaniagvigikkasi. Paqittuja aanguaqtuġvijnmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniagvigikkapsit-nun nalugaluqŋugu uqautiniagipsi. ²⁴Agaayyun iniqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imaġikkaŋiŋik. Atanġuruuq qilaŋmiŋu nunamiŋu irvi-qanitchuq agaayyuvikpaŋni iŋuich iniqtanitni. ²⁵Unniin tunŋanitchuq iŋunjun qaitchiŋiksraŋatnun inuġikkaġmiŋik atakkii iŋupayaat qaitchigai iŋuŋiġmiglu aniġniġmiglu supayaaniglu. ²⁶Iŋunmiŋ atautchimiŋ iniq-taġigaa iŋupayaaq, taamna agġiġvigiplugu iŋuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivvani iniqtaġigaluqnaġich sivunniqsimagai qanutun suli nani iŋuich iŋuutlaaksraŋat. ²⁷Agaayyutim inillaŋniġaa taatnatun iŋuich pakaagikpatni paqitauyumiŋaqsipŋuni atakkii Agaayyun qanitkaluaq-tuq iluqaptikni. ²⁸Atakkii ilaagun kisia iŋuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi iŋaŋisa uqaġigaaq itna, ‘Uvaguttuuq ilaan qitunġaġigaatigut.’ ²⁹Tavra qitunġaġiniqmatigut isumaruksraŋjitchugut Agaayyutim irrusia atriqaġasukniaglugu aanguanik maninik kaviqsaa-nik naagaqaa qatiqtaanik unniin uyaġaŋnik piŋiukkanik savayuŋhatigun iŋuich. ³⁰Taipkunani ukiuni iŋuich naluplutin piŋhatni Agaayyutim tautuiŋaġaa iŋhat aglaan pakma tillisiqaġaa iŋupayaaq mumiquplugu killukun iŋhatni. ³¹Ilaa nalunaiqsaaqtuq uvlumik atanniqaqsigumi nunam iŋuanik nalaunġaruatiŋkun tumigiplugu iŋuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyagniġaa iŋupayaanun anipkaqamiuŋ piksraqtaagimak-kani tuqutauŋhani.”

³²Tusaakamitruŋ Paul-ŋum uqaaqtuutaa anitqifiŋkun tuqutauŋiġmiŋ iŋaŋi-sa tipsisautiginiġaat aglaan iŋaŋilli nipliġniġisut, “Naalaqtaupsaaġukkiptigiŋ.” ³³Tavra Paul-ŋum uniŋniġai katimaruat. ³⁴Iŋaŋisa iŋuich piqasiġniġaat ukpi-liqhutin. Piqasiqsai iŋaqaġniqsut Dionysius-mik, iŋaŋnatniglu Areopaa-ŋuruat agnamiglu atiliŋmik Damaris-mik suli atlanik.

Paul-ŋum Corinth-miŋha

18 ¹Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miŋ Corinth-muŋniqsuq. ²Taamani nalautchiŋiŋisusq Jew-ŋuruamik atiqaaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli aġnaatnik Priscilla-mik. Tavruŋaptuuq tikitqammigniŋisusq atakkii Rome-maġmiut atanġata Claudius-ŋum aqpi-giplugich Jew-ŋuruapayaat Rome-miŋ aullaquplugich. Tavra Paul-ŋum qiniġiaġniġik. ³Piŋniŋniutiqaġniqsusq iŋuuniutigiplugu palapkarrirua-ġmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkunisusq taapkuŋnuŋa. ⁴Aasii minguiqsigagipmata Jew-ŋuruat katraġvatiŋi uqaqatiqaġaġniqsusq Jew-ŋuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqŋugich.

⁵Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miŋ tikitmaknik Paul-ŋum aullaġ-niŋaniŋniġaa quliaqtuatlufi tusaayugaallautamik Jew-ŋuruanun

uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutinj pigiiliplugu, Paul-ñum ipsuñigaa qavia atnuğaamiñiñ aasiñ ilaan kanjicsipkaqsaqługich qanuqhuni taatnaligmiñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurus ilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuna. Uvakñaniñaglaan Jew-ñunjtchuanun quliaqtuagisiruña.” Taatnaqqaqługich uniññigai. ⁷Paul nayuutiaqsi-ruq tupqani Jew-ñunjtchuan atiqaquam Titius Justus agaayusuuruam Agaayutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katrağviata inniqsuaq. ⁸Crispus, qaukłiq Jew-ñuruat katrağviatni, ukpigiagutiniğaa Agaayyun qitunğaquummağmi. Suli iñugiaktuat Corinth-ağmiut tusaakamij uqatigmi ukpiqsriligmiñiqsut suli paptaaqtitlutinj. ⁹Unnat ilañatni Paul qiniquuraagñiqsuq. Agaayyutim uqautiniğaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqağin! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” ¹¹Ukiuq avvağmik ilaqasiqługu Paul inniqsuq tavrani ilisaut-ripluni iñunjik Agaayyutim uqałhanik.

¹²Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutinj tiguğlukługu Paul uqaqsittaagvijnmuutiniğaat ¹³itnaqhutin, “Uma iñuum ukpiliqsinniağai iñuich agaayutquplugich Agaayutmun akikñaqługu maligutaksraq.” ¹⁴Paul-aasiñ nipliñhiñaaguqtuğlu Gallio-m uqautiniğai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuanik tuvraq-taksrallu tupiginjllugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalağniñiksrağa anuqsrusiluna ilipsitñun. ¹⁵Aglaan pasikapsiun uqałigtigun iñuillu atinjisigun ilipsilū maligutaksrapsigun, ilipsitñik iluqaqsaktaksrağigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuña.” ¹⁶Taatnaamikami anipkağniğai uqaqsittaagvijnmiñ. ¹⁷Jew-ñuruat tiggugłunniğaat Sosthenes, ayalataa Jew-ñuruat katrağviata, ipiğaquqługu sivuğaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtiginjññigai.

Paul-ñum Utiłha Antioch-mun

¹⁸Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniññigai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhtinj Syria-mun. Sivuanı ayalıksrağmi Cencreae-miınnağmi niaqqi salipkağniğaa pilğusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayutmun. ¹⁹Paul-kut tikiññiqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katrağviatnun tavrani uqaqatıqagñiqsuq Jew-ñuruani. ²⁰Ittuatluuraallaqugaluağniğaat inmikni aglaan Paul añinjññiqsuq. ²¹Unitkaqsikamigich uqautiniğai, “Agaayyutim pitqutigikpau utiğihitchuña ilipsitñun.” Aullalğiññiqsuq Ephesus-miñ umiakun aasi ilaan uniññigik Priscilla-lu Aquila-lu tavruna. ²²Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniğiaqługich ukpiqtuanu-ruat tavrakñaasiñ aullağniqsuq Antioch-mun. ²³Tavrani itkalualgitñami

qanutuntai aullalgiññiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagiaq-
lugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuaħa Ephesus-mi

²⁴ Jew-ŗuruatliguuq ilaŗat atiqaqtuag Apollos-mik animap-
luni Alexandria-mi tikiññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq
uqalgurauŗuniqusuq kaŗiqsimmaagiksauŗupluni Agaayyutim uqaħa-
nik. ²⁵ Iľisausiaqaqhuni Agaayyutikun aasiĩn piyummatiqaľallapiaľugug
iľisauttutiginigaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ŗum iľisimaħi-
ñagñigaa John Paptaaqťichirim quliaqtuaģiľhalu paptaaqťichiľhalu.
²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ŗuruat katraģviatni.
Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agģisiñigaa kinuniģmiknun
aasi iľisautipsaaľugug sukuitľukľugug Agaayyutim annautriľlatilaanjanik
iñuŗnik. ²⁷ Apollos sivunniqman aullaģukhuni Greece-mun ukpiqtua-
ŗuruat Ephesus-mi ikayuģniģaat agľakħutiŗ ukpiqtuaqatiumiknun
Greece-mi pitchuksaaľugugich paģlatquplugu taakmani. Apollos tikitña-
mi ikayuutaullapiagñiqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim iľuaqquťriľħagun.
²⁸ Kaŗiqsiñaqsiplugu uqaaqtuťriľiģmigun akiilitľaniģai Jew-ŗuruat aasiĩn
uqaqatigiľiģmikni Agaayyutim uqaľhatniñ nalunaigaaľugug taamna Jesus
Christ-ŗuľħa.

Paul-ŗum Ephesus-miľħa

19 ¹ Apollos-li Corinth-miititlugu Paul-li kukiľukhuni kivataagun
tikilģataģniqsug Ephesus-mun. Tavraniguuq nalautchiñiqsuq iľa-
ŗitñik ukpiqtuat. ² Apiqsruģniģai, “Akuťtuivisi Ipqitчуamik Irrutchimik
ukpiliqapsiaģlaan?” Taapkua kiuniģaat, “Tusaanjiññiqsugutunniĩ
Ipqitчуamik Irrutchiqaqťilaanjanik.” ³ Paul-ŗum apiqsruģniģai,
“Qanuqhusimi paptaaqťitpisi?” Taapkua kiuniģaat, “John-ŗum paptaaq-
ťitchisaagun.” ⁴ Paul-ŗum itnaģniģai, “John paptaaqťitchiruaq iñuŗnik
mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniģai Israel-aagmiut ukpiqsri-
ruksraulħat agģiqsuksrauruamik kinumigun, taavrumiŗa Jesus-mik.”
⁵ Tusaakamitruŗ paptaaqťitauniqsut atqagun Atanģuruam Jesus. ⁶ Aasiĩn
Paul-ŗum aksikmagich arganmiñik Ipqitчуam Irrutchim ukpiqtuaŗu-
ruat aŗalatkaqsiñiģai. Uqaaqsiñiqsut uqautchikun kaŗiqsiñiatľaitчуakun
suli sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷ Iñuģiaktiľaaqagñiqsut qulit malģuiyurŗnamik
iñuŗnik.

⁸ Paul inniqsuq tavrani piŗasuni tatqiñi isaagaaqhuni Jew-ŗuruat
katraģviatnun. Uqaqatauniqsug taluqsrautaiqhuni iñuŗni Agaayyutim
aŗaayyqautaani ukpiqsriľiqsinniaqľugugich. ⁹ Aglaan iľaŗich taapkua
pitchiģiľauniqsut ukpiqsriŗitľutiŗ. Uqautigiaqsiñiģaat akiľiľiľiľugug
agaayyutikuģiaq katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ŗum uniñniģai

maliktitluni ukpiqsriruanun in̄migun. Aasiin̄ uvlugaḡipman̄ il̄isautriaqsi-
ñiqsuq Tyrannus-ḡum̄ il̄isautriviani. ¹⁰Taamna atuummiñigaa malḡuḡni
ukiun̄ni. Taatnamik̄ iluqatin̄ in̄uich Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuatlu in̄u-
niaqtuat Ephesus-ḡum̄ avataani tusaanigaat Agaayyutim̄ uqaḡha.

Atuumaruaq Igñigutaiñun Sceva-m

¹¹Agaayyun̄ in̄iqtaqaḡniqsuq quvinqaqtuanik̄ tumigiplugu Paul.
¹²In̄uich in̄iqsrugñigaat Paul qaitquplugich nasaḡaurat atuanikmagich.
Ilin̄ja tikiutinigaich atniḡñaqtuanun. Ilikamisigik nasaḡaurat atniḡ-
ñaqtuanun il̄uaqsikkauniqsut suli irrusiqḡuich unitḡugich. ¹³Ilan̄jich
Jew-ḡuruat in̄uuniaḡniqsutunniin̄ irrusiqḡuiyaiplutin̄ in̄uḡnik. Ilin̄jich
igliḡaḡumaatchaḡniqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuaḡniḡaat anit-
chiullaḡiksraqtin̄ irrusiqḡuḡnik Jesus atqagun, nipliutruḡugich itna,
“Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ḡum̄ quliaqtuaḡikkaḡagun.”
¹⁴Sceva-m Jew-ḡuruat qaukiat agaayuliqsinqisa tallimat malḡuḡnik
igñigutai uuktuaqpaalukmiñiqsuttuq taatnatun. ¹⁵Aglaan̄ taapkua
irrusiqḡuich nipliutin̄igai, “Jesus il̄isimagikput suli Paul il̄isimapmip-
ḡugu. Aglaan̄ ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶Taatnaguḡuq nipliutiqqaaḡugich
in̄uum irrusiqḡulgum̄ mitchiqiniḡai piyukḡugich. Tatamnaqsil̄lapiaqḡugu
akiil̄iñigai. Taapkuaguḡuq taatnasigaḡniaqtuat pikiḡniqsut tupiḡmiñ
atniaqtat suli atnuḡaigutrat. ¹⁷Iluḡaḡmin̄ Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuat-
lu Ephesus-mi tusaakamitruḡ tamanna atuumaruaq iqsitchaḡniqsut.
Taluqsriḡiḡniqsut atanguruam̄ Jesus atqanik. ¹⁸In̄uḡiaktuat ukpiqtuaḡuq-
tuat uqaḡiaqsiñigaa sagviḡḡugu in̄uḡnun in̄uuniaḡaluḡiqtin̄ aḡatkukun.
¹⁹Suli in̄uḡiaktuat il̄isaaqqtuat aḡatkuuḡniḡnik katitḡugich makpiḡaat
ikipkaḡniḡaich iluqaitñun̄ qiniḡnaqsipḡugu. Kisiiqipmatigik makpiḡaat
akisutilaan̄at 50,000 taalaḡuniqsut. ²⁰Taatnail̄ipl̄uni Agaayyutim̄ uqaḡha
siaminniqsuq suli in̄uḡiaktuat in̄uich il̄itchuqsripl̄utin̄ san̄ḡianik.

Akatauḡhat Ephesus-mi

²¹Kiḡuagun Paul Ipqitchuam̄ Irrutchim̄ sivulliutaagun sivunnigñiq-
suq Macedonia-kuaḡukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun.
“Taavrumuḡaqqaaḡluḡa igliqtuksraugisiruḡa Rome-mun,” itnaḡniqsuq.
²²Timothy-lu Erastus-lu ikayuḡtin̄ni tuyuḡiniḡik Macedonia-mun in̄ḡaḡmi
Ephesus-mi uḡataaniḡu.

²³Taatnaḡhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuu-
na agaayyutikuaḡiakun. ²⁴In̄uk̄ suliuḡti atiqḡniqsuq Demetrius-mik.
Agaayyuv̄iḡḡualiuḡniqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maniḡ-
miñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaḡjata maniññaktipagaḡniḡai savakti.
²⁵Taatnaḡhuni tuḡḡuḡniḡai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik piḡ-
ḡualiuḡtin̄ik aasii nipliutiḡugich, “Aḡutiit, il̄isimarusi taavruma savaapta

maniññaktillautagağigaaŋtigut. ²⁶ Ilipsi ilitchuğigiksi qanuğli taimña Paul nipliğaiğiħa aanguat iñiqtauruat iñuktigun agaayyutaunñiñiplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyuñnak Asia-mi iñugiaktuat iñuich maliğualigaich ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaağikkapta piiħiksrañanun. Taatnaħiñauñitchuq. Atuumaniaqpalluqtuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpaurañan Artemis suuyumiñaiħiksraña suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiħiksrañaptuq, taavruma aanguaqpauram putqatağvigikkañata iñupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguq iñugiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnañ-niqsut aasiñ iğiallaksaqhutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruaq siaminniqsuq iluqaanun nunaaqqimun. Taapku akilliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğ-miuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniğaiħ katimmavikpauragmiknun. ³⁰ Paul-tuugguuq taamuñağukkaluağniqsuq uqağiağuni katimaruanun aglaan ukpiqtuqaatiunñ pitquñiñiğaat. ³¹ Ilañisali qaukħiħ ilannañiñ qanniugniğaat qiniqtitquñitlugu katimaruanun. ³² Taamapku katimaniqtutilaagmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvağiiksinniqsut kanjissimallapiasunaqnagu sumik kattutiqaqtilaqtin. ³³ Jew-ñuruat Alexander saqinniğaat sivuğaatnun katimaruat uqağvinmun nipliutiksraqahunikii. Urriqaplugich uqaqniurağaluagniqsuq iñuñnun. ³⁴ Iñuich ilitchuğikamitruñ Jew-ñutilaaña iluqağmiñ iğialaniqsut malğuñni sassağniyuñnaañni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaaq-qim ayalataata nipaiqsilğataqamigich iñugiakpauraqtuat nipliutiniğai, “Ephesus-miut! Iñupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqaħa agaayyuvikpaurañanik kamanaqtuam aanguam atriñianuruam atqaqtitlugu pakmakña qilañmiñ. ³⁶ Tamanna kia-unniñ piilaagilguitkaa. Taatnağusi nipaiqsuksraursi, qanuħaktitchiñiğaiğiqitchi. ³⁷ Iññuk uvuñautiniğisi ivayaqtuñitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaqanjitkaluaqtitlugik akikñağlugu aanguaqpaurapput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktaiñ akikñautiqağumitruñ nalliat iñuich, ittut piviksrat uqaqsittaagimun suli taatnatchimun nalunaiqsqaqtugut atanignik. Taapkununa iñuich tikiutitlagaich agvisitini. ³⁹ Aglaantuq piqağniğupsi qanutchimik pigisukapsitnik inillaħiñaupmiuq nalaullugu katimaħatni nunaaqqim iñuiñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnaiñiplugu akatauħaptigun uglupak. Pisanitchuugutiksraitlugu iğialaħiqtut qaisaksraitçugut agvisiksralauta-mik.” ⁴¹ Taatnaqqaaglugich ağıupkağniğaa katimaħat.

Macedonia-mun Greece-munlu

20 ¹ Akataulğataanikmata iñuich Paul-ñum katinniğai ukpiqtuut. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullağniqsuq Macedonia-mun.

²Igliġiġmiñi tamatkunani nunaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuk-saaġillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikilgitluni Greece-mun, ³aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqiñi. Kijugun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Iļitchuġiniġai Jew-ġuruat sivunniulhat piyaqquġuk-luġu. Taatnaqhuni igliġniqsuq Macedonia-kun. ⁴Sopater Pyrrhus-ġum iġniņa Berea-ġmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ġmiu, Gaius Derbe-ġmiu, Timothy Lystra-ġmiu, Tychicus suli Trophimus nunaġaniñ Asia-m tuvaaqatiginġai. ⁵Aullaġniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaq-qiłluta tavrani. ⁶Kijugun niġiqpagvikaam puvlaņniġilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasii tallimat uvlut kiņuatigun Troas-mi iļaliġuġich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuuti-pluta akunniqsami.

Paul-ġum Aqulliupluġu Troas-miilħa

⁷Sivulliupluġu uvluni akunniqsam katirugut atautchimun nul-lautchiġviliqiniaqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ġum quliaqtuaġviginiġai katimaruat unnuaqpaguġataqtitluġu. ⁸Iñuġiaktuanik naniqaqtut qulliġmi katimmaviptikni. ⁹Nukatpiaġġuuq atilik Eutychemik aquppiñiqsuq igalġum siñaani Paul uqaqtitluġu. Taamna Eutychem siñiņnialilapiaqhuni kiisaimmatai siñiksagņiqpuq. Taavrumakņasii qulliġiñiñ piņayuakniñ init kataņniqsuq nunamun. Iļaiñ tikitmatruġ tuquaniņniqsuq. ¹⁰Paul-aasiñ atqaqhuni qulaņiqsiqamiuġ iqittaagņiġaa nipliqluni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.” ¹¹Utianikami tatpakmuņa autaaġniqsuq qaqqiamik niġiqlutiņaasiñ. Aquagun Paul-ġum uqautip-saaġniġai uvluġataqtitluġuaglaan. Tavra aullaġniqsuq. ¹²Iñuich taimña nukatpiaq agġisiñiġaat iñuupluġu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiaġniqsut.

Iglauļħat Troas-miñ Miletus-mun

¹³Tavraasiñ ayupluta umiaqpaņmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaqqimi ikisaġumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴Paul-ġum iļaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkaġikput umiaqpaņmun igliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵Taavrumakņa tiksilgitchugut uvlaukuagun tikitluġu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaqhuta, piņayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶Paul sivuniqaġniqsuq nutqaġuņitluni Ephesus-mun akuniitchuņitluni Asia-mi. Tikiļuaġuligņiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumi-ñaqpan uvluni Pentecost-liqikpata Jew-ġuruat niġiqpagvikaņata.

Paul-ġum Uqaġuiqsaaļħa Ephesus-miut Qaukļiņitñun

¹⁷Miletus-miñ Paul-ġum qanniġiġai ukpiqtuanuġruat qaukļiņich Ephesus-mi katimaqatigisukluġich. ¹⁸Taapkua tikitmata nipliutiniġai, “Iļisimagiksi

iñuuniałıǵa akunnapsitñi taivrumakñja sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹Atańguruuq Jesus savautigiga iluqnauqłuñja. Ilaatniłu qulvisigun unniñ sakiqniugutitigun Jew-ńuruat naglikxaaqtitkaatñja. ²⁰Iłisimaplusi anniqqutitlaitkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriłıamni ilisautiplusi katimmaviññi suli kińunnapsitñi. ²¹Jew-ńuruatlu Jew-ńuñitчуatlu atisiplugich alǵaqsruǵitka killuqsautiñitñi Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²²Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaqłuñja Jerusalem-mun aullaǵniaqtuñja ilisimarjitkaluaqługu qanuq irrutikkaułiksraǵa taamani. ²³Aglaan ilisimatuaǵiga una, iluqañitñi nunaaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligagıǵaaña isiqtaugisiñipluñja naglikxaaqtitaugisiñipluñjalu. ²⁴Aglaan iñuuiǵa pitłuktuanuñitчуq uvamni. Naatchisuktuñja savaamnik Atańguruam Jesus qaisañanik uvamnun, Ilaan uqaqumaña tusaayugaallautamik Agaayyutmun iħaaqutiginiplugich iñuich. ²⁵Akuni itkaluauqtañaa ilipsitñi quliaqtauǵiplugu Agaayyutim uqałha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qinıtqikkumiñaiñıǵa. ²⁶Taatnaqługu kilikkipsi pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiñıñıqpan ukpiqsriłıkun patchisauyumiñaiqsuñja, ²⁷atakkii anniqqutititłusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriıuapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsirrutigikkañi ilipsitñun. Munaqsriǵuǵusi Agaayyutim iñuiñiñi pigiliutikkañiñun iǵniǵmi tuqqutaułhagun. ²⁹Naluñitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsıñaqtuatun amaqqutitun tikitkisiłıhat akunnapsitñun, aasii atniılutıñ ukpiqtuanik. ³⁰Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviǵisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiaǵutıñ iñmiknun. ³¹Qaunakkiagıkkumuusi. Itqagıluǵu vauñnun qulvisigun alǵaqsruııqsi piņasuni ukiuni uvlunıñi unnuuqtuummaisa. Taatnamik munaǵitquǵipsi. ³²Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkaǵma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqaǵaasi suli qaitchılusi ikayuutmik pigikkaǵmiñik iluqaitñun iñugikkaǵmiñun. ³³Uvañja kaviuñitчуñja iñuum manianik naagaqaa atnuǵaanıñik. ³⁴Iłisimagiksi argamnik savaaqalıǵa piqagñiutigiplugich supayaamik tuvaqaqtiumalu inuǵikkaptiknik. ³⁵Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuıłıksrañanik sayaitchuanik itqagıluǵu Atańguruam Jesus-ńum uqauttuta itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusiaqalıǵmiñ.’ ”

³⁶Paul-ńum uqaauqtuutianikamigich sitquqatiginıǵai inıqsruııǵmun. ³⁷Qianiqsut iqtıluǵu Paul kunikługulu, ³⁸aasiñ aliasruutigiplugu nipliħha qinıtqikkumiñaiñıñipluni ilinıtñun. Tuvaaqatchiǵniǵaat ikityaqman umiaqpañmun.

Paul-ńum Iǵlaułha Jerusalem-mun

21 ¹Tavra avitnapta ilinıtñiñ tiksıqhuta nalǵuqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñiñ tikitchugut qikiqtamun

Rhodes-mun tavrakjaasiñ tiksilgitluta Patara-mun. ²Tavrani ilitchugi-gikput umiaq ikaagnaagniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuŋa ikipluta tiksilgitchugut. ³Qiniqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uŋalliñaanagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaami. Aŋalataagun Ipqitchuam Irrutchim iñiqtiŋaluaŋaat Paul Jerusalem-muqunjtugut. ⁵Aglaan tavrani irviksraqput nujtman aullalgitchugut. Iluqaŋmiŋ ukpiqtuat ilaqatituum-maŋmiŋ suli qitunŋaqtuummaŋmiŋ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiñ taŋium siñaani sitquqhuta injiqsruqtugut. ⁶Tavra ikikapta umiaqpaŋmun ilinjilli airut.

⁷Tyre-miñ tikitchugut Ptolemis-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqŋugich uvlumi. ⁸Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ŋum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malguŋuutigikkaŋat ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaanuruat. ⁹Taamna Philip paniqagnaqsuaq sisamanik niviasianik uñiŋniŋilaanik sivuniksriqirauplutiŋtuuq. ¹⁰Inŋanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik aggiŋniqsuq Judea-miñ. ¹¹Aasii utlakamisigut Paul-ŋum tapsia tigukamiuŋ isigaŋni argaŋniŋu qiliŋniŋai nipliŋhuni, “Taamna Ipqitchuag Irrusiq nipliŋsuq taatnatun, Jew-ŋuruat Jerusalem-mi qiliŋsruŋisigaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ŋunjtichuanun qaisaŋilugu.” ¹²Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitqunjtugut Jerusalem-mun. ¹³Aglaan Paul-ŋum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiŋniaqpsitŋa? Uvaŋa itqanaigutianiksimagiga qiliŋsrukkauŋksraq Jerusalem-mi unniñ tuqutauŋksraq piqusiŋluŋa Ataniŋmik Jesus-mik.” ¹⁴Nutqaqtilguitŋaptigu nipliutiŋhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuq!”

¹⁵Ipsaagaluqaapta paŋnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶Ilaŋjisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaaqatchigaatigut Mnason-ŋum kiŋunŋanun nullañaviksraŋtiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miuŋuruuq ukpiqtuaguniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ŋum Tikiqattaalŋa James-mun

¹⁷Jerusalem-mun tikitŋapta aniaqatiupta quyaŋplutiŋ paŋlagaatigut. ¹⁸Uvlutqikmanaasiñ Paul-ŋum piqasiŋaatigut qiniŋiaqŋugu James, aasiñ ukpiqtuanuruatlu qaukŋiŋich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹Paul-ŋum paŋliiŋanikamigich tusaayugaaqtinniŋai iluqaanik Agaayyutim iñiqtaŋanik tumigiplugu savaaŋikkani akunŋatni Jew-ŋunjtichuat. ²⁰Naalaqtaunjanikamitruŋ quyanigaat Agaayyun nipliutiŋplugu Paul itna, “Aniqatmaŋ, kaŋiqsillaŋi piqalŋa iñugiallapiqatuanik Jew-ŋu-

ruanik ukpiqsriruaniktuuq aglaan ilinich piipkaitlutin Moses-ɲum maligutaksrajanik. ²¹ Inuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik inuuniaqtuanik atlat nunaqqinjitiñi suksraaqplugich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitɲutchiqsuqunjtugich qitungauragikkajich naagaunniñ kamagitqunjtugich Jew-ɲu-ruat ilitqusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat aggiñhiñ. Qanugiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik aɲutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanɲagumiñaiñhat salipkaɲumiñaiñhatlu niaqunjich. ²⁴ Taapkunɲa aɲutinun ilaliutilutin Jew-ɲu-ruat ilitqusiatigun salummaqsagutin suli akiliutilugich tunilla-utiksranik nuyaitlasilugich. Taatnaɲuvich iluqaɲmin ilitchuɲinayaɲaat tanjiɲiñha qanutchim tusaakkaɲmin ilipkun, sulipsuuq tupiksriñhiñ maligutaksrajanik Moses-ɲum. ²⁵ Aglaan Jew-ɲunjtichuat ukpiqtuaɲuqtuat ilitchuɲipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjtun niɲitqunjtikivut niqinigu tunilla-utauruamik aanguanun aukmiglu unniñ qimisanik suli piisimaaglugich qaayugnaqtuañigmiñ atlatukun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqusuq aɲutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsaqatauniqusuq tuvraqɲugu Jew-ɲu-ruat ilitqusiatigun suli utlautipluni agaayyuvikpaɲmun uqautityaɲugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsaqatiñitɲin naanniaqtilaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsaɲumaniqsut.

Paul-ɲum Tigukkauñha Agaayyuvikpaɲmi

²⁷ Tallimat malɲuk uvlut nuñitchautaatni ilanisa Jew-ɲu-ruat Asia-ɲ-miunɲu-ruat qiniɲniɲaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiɲniɲaat inuɲiaktuat inuich, aasiñ tigguglukɲugu Paul. ²⁸ Iɲialaplutin itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uuma inuum ilisautriruam inuñnik nanipayaaq akikɲaqɲugich Israel-aagmiut suli akikɲaqɲugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniñ akikɲautipluni uumuuna agaayyuvikpaɲmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ɲunjtichuanik uvuɲa qaayugnaqsipkaɲugu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taatna niplianiqsut atakkii sivuani qiniɲɲugu Paul nunaqqimi piqatiquñha Jew-ɲunjtichuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasugniaɲugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaɲugu tiggugluñniɲaat.) ³⁰ Taatnaqhutin iluqatin inuich nunaqqimi akatauniqu. Inuich atautchikun aqpaqsruqhutin Paul tiggugluñniɲaat aasii kalikɲugu agaayyuvikpaɲmiñ. Tavrau-vaagaayyuvikpaum paanji umiñniɲaich. ³¹ Taapkua aupiñhauriru-ruat tuquñhiñaaguqsaqmi-qaatlu Paul, imma kilinɲniɲaat Rome-maɲmiut aɲuyyiuqtinisa qaukñiat inupayaat Jerusalem-mi akatauniplugich. ³² Taavruma qaukñium kati-qiɲugich aɲalatit suli aɲuyyiuqtini upaktuñniɲai inuɲi-akpa-ruat inuich. Qiniqamitruɲ qaukñiq aɲuyyiuqtituummaan anauminɲiɲni-ɲniɲaat Paul. ³³ Taavruma qaukñium tikitñamiuɲ Paul tiguniɲaa aasii

tillisigiplugu qiliqsruquplugu malguiniik kalimniigniik. Tavraasiin apiqsruqtaaqsiinigi itna, “Kiña una anjun? Sumik savvaqlukpa?” ³⁴Tamatkua inuigiakpauraqtuat igialaaqsiiniqsut atinjichuamik nipimik. Qauklium ilitchugilguiniinigi sumik agvisiqhutinj itnasigalhat. Taatnaqhuni tiliinigi anjuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu. ³⁵Tikiutikamitruj tutipqinun anjuyyiuqtit akiyagaat Paul atakkii inuich qinnaktaliqpaitlutinj. ³⁶Inuich malgutigaluaqsiqsut igialaplutin, “Tuqutchiun!”

Paul Uqapsaaqutriruq Inmiinik

³⁷Anjuyyiuqtit itqutihiinaaguqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniiga qaukliq, “Uqaqatigillakkumiinaqpiigni?” Taavruma apiqsruigniiga, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸Ivruminajunjpich Egypt-miu qanjaqammuraq akatchipluni akililiqsuutmik, sivulliqlugich sisamanik kavluutiyunjanik satkuliinik inuilaamun?” ³⁹Paul-nun kiuniiga, “Jew-nuruja animapluna Tarsus-mi Cilicia-miittuami, inuigipluna taavrumani nunaqqimi inuich ilisimallautakkanatni. Nipliqsillanjanja inunun!” ⁴⁰Tavra qauklium uqaquniiga. Paul-guug tutipqinun qikaqhuni urriqanigi inuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniigi Hebrew-tun itna,

22 ¹“Aniaqatiumaan sulii aapanuruasii, naalagnillaksiun uqaqtiksraqa patchisaihapkun sivuqqapsitni!” ²Taapkuaguug tusaagaqsikamitruj uqaqlugu Hebrew-tun inuksruigniqsut. Paul-nun uqautipsaaqniigi itna, ³“Uvaqa Jew-nuruja. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluquna, uvaniasiin Jerusalem-mi inuguqtuna. Gamaliel-mik ilisautriqatuna. Ilaan pillautaqlugu ilisautigaana sivullipta maligutaksrananik. Nalaunjasuktuanurunaqtuug Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴Nagliksaqtitkitka inuich tuqunniqlugich ukpiqsripmata Christ-mik, anutiniglu agnaniglu tigusullakluna inilaktaqlugich isiqsivimun. ⁵Qaukhat agaayuliqsit sulii iluqagmin sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaat uqaqtilaaga ilumutun. Ilinjitiin aglaksraquna Jew-nuruat katraqviatnun Damascus-miittuanun, aullalgitchuja tigusityaquna ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaquna kalimniigniik qiliglugich anasiinjuqsagviksranatnun.

Paul-nun Uqatha Mumiigmigun

⁶“Uvluqpaguqtuami iglihamni qalliplugu Damascus taimmaiinaq qaumangum pakmakna qaggutigaana. ⁷Katakkama nunamun tusaagiga nipi uvanun itnaqtuug, ‘Saul, suvaata nanjitpina?’ ⁸Apiqsruqiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Kiugaana, ‘Uvaqa Jesus-nuruja Nazareth-miu nagliksaqtitagitikkan.’ ⁹Tuvaqatiuma qaumanig qiniqaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanitkaat. ¹⁰Apiqsruqiga, ‘Ataniiq, sutquvina?’ Atangum kiugaana, ‘Makillutin Damascus-mugin. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik

Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’¹¹ Taavruma qaumaniiq-pauram qin̄itlaiqisitigniqlamaña tuvaqaqatiuma tasiuqluña Damascus-mun tikiutigaatqa.

¹²“Taavrumani anjun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaq-huni tupiksriuaq maligutaksranik kamagikkaupluniñu Jew-ñuruanun Damascus-mi. ¹³Taavruma utlaññaqaña. Qikaqami saniqqamnun nipliu-tigaña, ‘Aniaqaan Saul, qin̄itlasitqigñ!’ Taimmaiñaq qin̄itlasitqiksuna. ¹⁴Nipliutigaña, ‘Sivulliapta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchugit-quplugu pisuñhi, qin̄iquplugu Agaayyutim savaktini sulitusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵Ilisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich in̄upayaat qin̄ikkapnik sulitusaakkapnik. ¹⁶Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtilutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqlukkauña Quliaqtuaquplugu Jew-ñunitchuanun

¹⁷“Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi in̄iqsruñamni qin̄iq-quuraaqtuña, ¹⁸Agaayyutmun uqautilpaqtuña itna, ‘Qilamiksruğutin Jerusalem-miñ aullağin̄ atakkii in̄uich uvani akuqtuğumiñaitkaat ilisimarauñhiñ uvapkun.’ ¹⁹Kiugiga, ‘Ataniiq, ilin̄isa ilisimallapiağaat katrağvin̄ni isiqtaksraqtuğiga ukpiqsriuanik ilipnik ipiğaqtuqlugich. ²⁰Sulit Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvañaptuuq tavraniittuña ihuagiplugu tuqqutauña unniñ qanaksipluña tuqqutçhruat atnuğaa-ñitñik.’ ²¹‘Aullağin̄ tuyuğigisigikpiñ Jew-ñunitchuanun uñasiksuanun,’ Atanğuruam nipliutigaña.”

²²In̄uich naalağniññaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iğialaksağ-niqsut nipitutilaagmikni, “Iğitchiuñ, tuqqutçhru! Ilaa in̄uuruksraunitchuq!” ²³Ilin̄ich iğiallağmiñ atnuğamiknik isaaqtausiqhutiñ qavia silamun tiñipkağniññaat. ²⁴Aasii Rome-mağmiut atanğata in̄ugikkani tiliñiğai Paul itqutitquplugu an̄uyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipiğaqtuquplugu ilitchuğiniağlugu suvaata Jew-ñuruat qinnallapiaqtilaanañnik. ²⁵Ilin̄isa qiliqsruanikmatni ipiğaqtuğviksrağmiñun Paul-ñum nipliutiniğaa an̄uy-yiuqtit qaukñiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiğaqtuñhiñauvisiuñ Rome-ñum in̄ugikkana apiqsruqtağaluaqnaguunniñ savvağlukmañaan?” ²⁶Taavruma an̄uyyiuqtit anjalataata tusaakamiuñ ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, “Qanuq savaaqapich? Taamna anjun Rome-ñum in̄uginiğaa.” ²⁷Taatnaqhuni an̄uy-yiuqtit qulliqpiañata Paul utlaklugu apiqsruğniğaa, “Uqautiñña. Rome-ñum in̄ugivatin?” Paul-ñum an̄iğniğaa. ²⁸Qulliqpiam nipliutiniğaa, “Uvañali tauq-siağikkaga Rome-mağmiuğuliksrağa maniñmik.” “Aglaan uvaña animaruña Rome-mağmium in̄ugipluña,” Paul-ñum itnağniğaa. ²⁹Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ñum piiqsaagñiqsut tavravua. Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitçan̄iqsuq kañiqsikamiuñ Paul-ñum Rome-mağmiuñutilaaña sulit ilaan qiliqsruqtinniqamiuñ kalimñiğñik.

Paul-ḡum Tikiutiqaḡha Uqaqsittaagtitchirinun

³⁰Taavrumaguus aḡuyyiuqtit qulliqpiaḡata kaḡiqsisuḡniḡaa nalupqinaitḡlukḡugu sumik piqusiḡḡugu Jew-ḡuruanun patchisiquitiḡha Paul. Taatnaqhuni uvlutḡikman ilaan kalimḡniḡich piiqsinnigai aasii qaukḡiḡisa agaayuliqsit sulī iluqaisa uqaqsittaagtitchirit tiliḡniḡai katitquplugich. Tavrakḡa Paul tavrḡautiniḡaa aasii qikaqtitlugu sivuḡaatnun.

23 ¹Paul-ḡum qiḡiḡtuagaḡniḡai iriḡruiniḡaaḡlugich taapkua uqaqsittaagtitchirit aasii nipliḡhuni, “Aniqatiumaaḡ! Uumḡaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauḡrimmaagiuḡillaḡtakun iḡuuruḡjuruḡa sivuḡaani Agaayyutim.” ²Paul taatnaqman Ananias-ḡum, qaukḡiat agaayuliqsit, tiliḡniḡai tamatkua qikaqtuat qaniḡani Paul-ḡum patiktiquplugu qanḡagun. ³Paul-ḡum nipliutiniḡaa, “Ilvich ukpiḡḡuaḡtii! Agaayyutimtuuq nalupqinaḡḡlugu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruaḡtiḡn tavrani atanniḡsaksraḡipluḡa tuvraḡḡugu maliḡutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagitiḡn tilirikavich patiqupluḡa.” ⁴Aḡutirguuq qanituat Paul-mun nipliutiniḡaat, “Agaayyutim qaukḡiḡuruuq agaayuliqsaa uqamaḡḡuutiḡiḡ.” ⁵Paul-ḡum kiuniḡai, “Aniqatiumaaḡ! Uvaḡa iliḡsimaḡiḡniḡiḡa sivulliuḡtaupluni agaayuliqsautilaḡa. Atakkii Agaayyutim makpiḡaḡniḡiḡ aḡlausimaruq itna, ‘Iipsi uqamaḡḡuutiḡyumiḡnaitkisi iḡugikapsi aḡalatiḡich.’”

⁶Paul-ḡum iliḡchuḡikamiḡich iliḡich katimaruat Sadducee-ḡuruḡuḡḡhat sulī iliḡich Pharisee-ḡuplutiḡiḡ ilaan nipliutiniḡai taapkua uqaqsittaagtitchirit, “Aniqatiumaaḡ, uvaḡa Pharisee-ḡuruḡa iḡḡiḡipluḡa Pharisee-ḡuruam. Ititauruḡa uqaqsittaagviḡmi uvani piqutigiḡlugu niḡiugaqaḡiḡa tuquruat aḡitqiḡiksraḡatigun iḡuḡḡimun.” ⁷Taatnaguus Paul nipliḡman tavravuaa Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu uqaalatraaḡsiḡniḡsut, aasiiḡ katimaruat atiḡaiḡhutiḡ. ⁸Atakkii Sadducee-ḡuruatguuq uqaḡhutiḡ tuquruat iḡuutḡikkumiḡnaitḡlugich sulī piiḡniḡiplugu irrutchiḡniḡlu isaḡuliḡniḡlu. Aḡlaali Pharisee-ḡuruat ukpiḡsriḡlutiḡiḡ iluḡaitḡik taapkuniḡa. ⁹Taatnaqhutiḡ katimaruat nipitusisaiḡniḡsut. Iliḡich aḡlaliḡirit Pharisee-ḡuruḡuplutiḡiḡ qapiḡtailiḡlapiḡniḡsut itnaḡhutiḡ, “Paḡitḡiḡuitḡhugut savvaḡḡuutaanik uuma iḡuum. Isaḡulgum naagaḡaa irrutchim iḡumun uqautivalukkaa.” ¹⁰Taapkua uqavaaḡhat iḡḡutuyunaiḡman taamna aḡuyyiuqtit qulliqpiaḡat isummigḡniḡsuq ilinḡitiḡn siḡuminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni aḡuyyiuqtini tiliḡniḡai taapkunuḡa katimaruḡanun ivayaagitquplugu Paul ilinḡitiḡniḡ aasii itqutilugu aḡuyyiuqtit inaatnun. ¹¹Tamarrumani unnuami Atanḡuruam qikaḡasiḡḡugu Paul nipliutiniḡaa, “Qapiḡtaḡnak! Iliḡsimaḡupmatun uvapḡun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi iliḡsimaḡugisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Paul

¹²Uvlaagutqikman Jew-ɲuruat katimakamiŋ sivunniugniqsut.

Nalupqinaiqsrughutiŋ akiqsrugniqsut, “Uvagut niŋiyumiñaitchugut unniñ imiŋumiñaitchugut sumik Paul tuqunjanikkaluaqnagu.”

¹³Sippaqaqługuguuq malgukipiaq taapkua inniqsut sivunniughtuat itna.

¹⁴Aasii utlautiplutiŋ agaayuliqsit qaukłiŋitiñun suli sivulliuqtiŋruatnun itnaŋniqsut, “Uvagut nalupqinaiqługu akiqsrugtugut qanutchimik niŋiyumiñaitłuta Paul tuqqutkaluaqnagu. ¹⁵Taatnaŋusi, ilipsi uqaqsittaaqtitchirituummapi tuyuqaŋitchi aŋuyyiuqtit qulliqpiaŋatnun Paul tavrūautitqulugu liilaa apiqsrugtapsaŋŋuaŋukługu. Uvagut tuqqutkisiŋmigiŋiput sivuani tikiłiksraŋan uvuŋa.”

¹⁶Aglaarguuq Paul-ŋum uyuŋuan, aŋnaunŋan iŋñiŋa, tusaaniŋaa taamna sivunniukkanat. Taatnaqhuni aŋuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlaŋniŋaa Paul uqautityaŋlugu taavrumiŋa. ¹⁷Paul-ŋumaasii tułtuqamiuŋ aŋuyyiuqtit aŋalataat nipliutiniŋaa, “Aŋuyyiuqtit qulliqpiaŋatnun taamuŋautiuŋ una nukatpiaq, piqaŋniqsuq uqaututiksraŋmiñik ilaanun.”

¹⁸Taavruma aŋalatiŋ taamuŋautiniŋaa qulliqpiaŋatnun aŋuyyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ŋum isiqtauruam tułtuqłuna iŋiŋaŋa ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqaututiksraqaŋaatin.” ¹⁹Taavruma aŋuyyiuqtit qulliqpiaŋata tasirriutiŋlugugu avuŋaqaŋutiniŋaa aasiiñ apiqsrugługu, “Sumik uqaututiksraqaŋiŋa?” ²⁰Taavruma nukatpam nipliutiniŋaa, “Jew-ɲuruat sivunniughtut iŋiŋukhutiŋ uvlaakun tikiutiŋquplugu Paul uqaqsittaŋviŋitiñun apiqsrugtapsaŋŋuaŋukługu. ²¹Aglaan aŋiqnagich atakkii malgukipiaq iñuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqqiruut ilaanik apqutmi. Iliŋich akiqsrugtaanikhutiŋ niŋitqikkumiñaitłutiŋ unniñ imitqikkumiñaitłutiŋ tuqqutkaluaqnagu ilaa. Iliŋich-amma itqanaiqhutiŋ utaqqigaat ilvich aŋiłiksran.” ²²Taavruma qulliqpam nipliutiniŋaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna iłitchuŋipkaŋniaqnagu suli tamatkuniŋa uqaqtilaan uvamnun.” Taatnaqqaqługu taamna nukatpiaq aullaqtinniŋaa.

Paul-ŋum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³Taamna qulliqpiaq tułtuñiqsuq malgūŋnik aŋalatiŋitiñik aŋuyyiuqtit uqautiniŋik, “Itqanaiaŋitchik malguk kavluutik aŋuyyiuqtinik suli piŋasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malguk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich.

²⁴Suli itqanaiautilugu tuttuqpaŋnik Paul-ŋum usiaqsigviksraŋiñik tikiutriksraŋiñik aniyaŋniusunaŋani kavanauruamun Felix-mun.” ²⁵Aasii taamna qulliqpiaq aglaŋniqsuq taamuŋa itna, ²⁶“Claudius Lysias tuyuqtuq uumiŋa kavanauruamun kamaŋaqhuni Felix-mun, iłuaqqun! ²⁷Una

anun Jew-ɲuruat tiguplugu tuqułhiñaagugnikkaɲat aasiin piqasiqluɲa anuyyiuqtimmik annautikkaqput, atakkii ilitchuɲigiga ilaa Rome-miñ kaɲiqalɲa. ²⁸ Kaɲiqsipsaaɲuklugu sumik piłhagun patchitchiqlugu uqaqsittaqtitchirinjitnun utlautigiga. ²⁹ Ilitchuɲirunja qanutchimik piɲaisilaanjanik tuqurrutauyumiñaqtuamik unniin isiqtauluni. Aglaan inmin maligutaɲmikkun patchisiqusimagaat. ³⁰ Uvaɲa kilikkaukama Jew-ɲuruunan sivunniugutiniplugu tuqqutchuklugu piñatchiasuɲaqnagu tuyuɲigiga ilipnun, tamatkuaptuq patchisiqutrai uqautigitka tikiutitquplugich agvisinich akikɲaqlugu ilipnun.”

³¹ Anuyyiuqtit atuummiñigaat tillisusiaqtin. Aullautinigaat Paul tamarrumani anaqami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan. ³² Uvluqtikman tamatkua pisukhutin anuyyiuqtit piruat utigniqsut aglaan tuttuqpiraqtuat igligutituiñaqlugu Paul. ³³ Tikiutikamitruɲ Caesarea-mun kavanauruamun qaiññigaich aglaiilu Paul-lu. ³⁴ Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqsruɲnigaa Paul sumiunupmagaan. Ilitchuɲikamiun taamakɲa Cilicia-ɲmiunulɲa, ³⁵ Felix-ɲum Paul uqautiniga, “Ilvich pasiritin tikitpata naalaɲnigisiñigikpiñ.” Aasii ilaan tillisiginigaa Herod-ɲum atanɲum inaani Paul qaunagitquplugu.

Jew-ɲuruat Paul-mik Pasitñiłhat

24 ¹ Kiɲuatigun tallimat uvlut Ananias, qauklıat agaayulıqsit, piqasiqhuni ilanjitnik sivulliuqtigruat suli malıgutaksralıqirimik atilıgmik Tertullus-mik tikiññiqsut Caesarea-mun. Aasii uqaɲigaat akikɲautriɲ Paul-kun taavrumuɲa kavanauruamun. ² Tavruɲautianikmatruɲ Paul, Tertullus uqaɲnıqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix! Tumigiplugu analatillautaułhiñ sivisuruamik anuyautairrutıqaqtıktıptıgıt suli isumatulıpkun ikayuɲitin iñuvut tumigıplugich iñugiaktuat ihuaqsruutit. ³ Quyyatıgıgıkpıt sumiunniñ nanıpayaaq, aasii quyyatıqallapiagıptıgıñ. ⁴ Aglaan mınguqtillutin piyumagaluaqnak inıgıkpıñ naalallaquplugu naıgıllılu uqaɲıraksraqput. ⁵ Una iñuk ilitchuɲıkkıaqput iñukluqutauplugu, akunɲatni Jew-ɲuruat iluqaani nuna-mi aullaɲniıraɲaqtuıaq akarrutinik suli ilaa qauklıupluni Nazarene-ɲuruani. ⁶ Agaayyuvıkpıɲmik qaayugnaqsılıugniılɲa pisıgıplugu uvagıt tigukkaqput atanıgıklıgu tuvraɲlugu malıgutaksraqput. ⁷ [Aglaan qauklıum anuyyiuqtıt qullıqıanıata Lysias-ɲum upaktıqhuta uvaptıknıñ ivayaagıgaa. ⁸ Aasii Lysias-ɲum uqautıgaatıgıt tıkiutritquplugich patchısaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtaɲupku ilitchuɲınayaqmıgıñ ilaaniñ iluqaan akikɲautıvıt ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuıaq atlat Jew-ɲuruat tavrani tappıgıñigaat Tertullus-ɲum akikɲautaa Paul-kun itnaqhutin, “Iluqani tamanna uqaıttun ilımutuuruıq.”

Paul-ɲum Uqapsaaɲutrıłha Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urrıqanıgaa Paul niplıquplugu. Paul niplıaqsiñıqsuq, “Ilısimagıga iñugiaktuami ukiumi analatçııhiñ

uumiŋa nunaaqqimik. Quyagigiga patchisaiyałiksrağa sivuqqapni. ¹¹ İlıtchuğiraksrağigiñ qulit malğuk uvlut qaanjanikkaluqtitnagich utlau-tiğiga Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqłuna. ¹² Jew-ŋuruat ilıtchuğinıtkaluğaataŋa taamavrumani agaayyuvikpaŋmi qapiqsigiut-rağłuna inuŋnik naagaunniñ akatchiłuna inuŋnik katimmaviŋmikni tupiğni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiyağlugu pilguitkaat akikŋautriŋ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiyağlugu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpigiŋiraksram ilinisa uqağikkaŋata sagluuqtuanuŋplugu. Sivulliapta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpigiğitkaptuuq tuvraqługu maliğutaksraq qaisauruaq Moses-kun suli aglausimaruat makpiğaaniñi sivuniksriqirit. ¹⁵ Niğugaqaqmıuŋaptuuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat inuich anıpkagiŋisiplugich, nakuuruatlu pigiitchuatlu. ¹⁶ Taatnaqłuna ataramik qauğrimmaagiutillautaqaguktuna patchisaitłuna sivuğaani Agaayyutim suli inuich. ¹⁷ Inuigiaguraqtuani ukiuni piisaallaqaaqłuna Jerusalem-miñ utiqłuna saagaqaqłuna maniŋmik aatchuutinik nunaaq-qigmiuŋuqatimnun suli tunillağiaqłuna. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqinnigaataŋa agaayyuvikpaŋmi, naatchianikama igguutiksraqtuğ-vikaanik atuqtaksraŋisigun Jew-ŋuruat. Tavrani inuigiaktuat inuich iqatauŋitchut uvamni unniñ qanusiq akarrun ingitchuq. ¹⁹ Aglaan ilaŋich Jew-ŋuruat Asia-ğmiuŋuplutıŋ ittuat. Taipkuaptuuq uvuŋa sivuğaŋiutiruksrağaluaqtut ilipnun ilıtchuğipkağiağlugu akikŋautriŋ piqağumiŋ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua inuich uvaniittuat uqağilitruŋ paqitağikkaqtıŋ nalaungirrutiga sivuğaŋiusimmağamni uqaqsittaaqtit-chirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutigigiga makitağamni sivuğaani, ‘İlipsi atanniğñaqpsitŋa ugluvak piqutigilugu ukpiqsriğiga tuquruat anıtikkiŋisniplugich.’ ”

²² Felix-ŋum ilıtchuqsriuam agaayyutikuagağamik katimağiq umikkaa itnaqhuni, “Aŋuyyiuqtit qulliqpiaŋat, Lysias, aggiqpan sivunniğisigiga taamna uqavaağutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ŋum tillisiginigaa aŋuyyiuqtit qauklatnun Paul qanagıtquplugu aglaan tigutaagisunaqnagu, aasiñ tillisigiplugu ilannaaniñun piqaqtiłhiñaaguqługu inuğikkaŋigun.

Paul-ŋum Sivugaŋiutipkağha Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ŋuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiñniqsuk aasii uqaqatigisukługu Paul. Taatnaki Felix tusaapsaaguktuq ukpiqsriğikun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqağaluaqman nalaunŋaruahıkun, inmun aŋalagusığiksrakun, suli atanniivium uvluagun tikitchuksrakun Felix isumallaagaqsiñisusq. Aasii nipliğhuni, “Aullałhiñaaguqtutin pakma. Piviksranıtqikkuma qanniğisigikpiñ.” ²⁶ Suli ilaan niğugağigaluağniğaa Paul qaitchiñasugalugu maniŋ-

mik. Taatnaqlugu ilaan uqaqatigigaluagnigaa akulaiqlugu. ²⁷Aglaan malguk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inarjignigaa Felix kavanaułhagun. Taatnaqhuni Felix-ŋum iħuaqnağukhuni Jew-ŋuruanun isiqtagituiñagnigaa Paul.

Paul-ŋum Injiaqalħa Umialiqmun Rome-mi

25 ¹Tavra Festus taamna piņasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukħiguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-muņniqsuq. ²Tavrani Jew-ŋuruat qaukħiñich agaayuliqsiñisa suli sivulliuqtigruañisa tikiutiniğaiç ilinisa akikñautigikkatiñ Paul-kun. ³Taamna kavanauruag Festus apiginigaat quyalitqulutin Paul Jerusalem-muktitquplugu. Iliniç sivunniugaqahutin tamaani apqutaani tuqqutchukługu. ⁴Festus-ŋum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvañali sivuniqaqtuñ utitqigukłuñ. ⁵Qaukħigikkasi Caesarea-muktiħiñaugisi uvapkun akikñagiagługu tasamma iñuk savvaqluksimakpan.”

⁶Festus taamna itkaluqaami tallimat piņasuniłu naagaqaa qulini uvluni. Utigniqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppivani aquppipluni tiliriñiqsuq Paul tavranautitquplugu. ⁷Paul tikitman Jew-ŋuruat aggigatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutin avataanun igłulisul-lapiagnigaat supayaatigun, ilumutuutilaallapiagługich piłguisagmiktigun. ⁸Aglaan Paul uqautiginiqsuq inmiñun itna, “Savvağluutaitchuñ akikñaqługu Jew-ŋuruat maligutaksrañ unniñ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹Taatnaqman Festus-ŋum quyaliniñagługich Jew-ŋuruat apiqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukumiñaqpich atannikkautyağutin sivuqqamni taamani tamatkunuuna akikñausiapkun?” ¹⁰Paul-ŋum kiuniğaa, “Qikağuktuñ sivuğani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglinñ taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-ŋuruat supayaakun, ilvittuuq taamna ilisimapmigiñ. ¹¹Savvağluktaunuluna piguma uvañnun tuqurrutiksrauyumiñaquamik iniqsruiñichuñ annagugłuna anasiñjuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikñautaat akikñaqtima tañiğilaukpan, kia-unniñ qaisaksrağinjtkañ ilinjtñun aņalataksrauluna. Taatnaqlugu Rome-mağmiut umialganun utlautiħiksrapkun injiaqaqtuñ.” ¹²Tavra Festus-ŋum uqaqatigiqqaagługich sivunniuqtini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun injiaqaqtuatiin, taakmuñ umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugaņiusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³Qavsich uvlut kiņuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiñniqsuk Caesarea-mun pağlatyaqlugu Festus. ¹⁴Iliniç qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ŋum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ŋum pasikkusiaņanik itna, “Aņun-samma uvani ittuq Felix unisañ isiqsivinqmun. ¹⁵Uvañ

utlautikama Jerusalem-mun Jew-ɲuruat qaukɫɪŋisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruaŋisa akikɲaɫɟugu uvaɲnun tuqqustitqukkanat. ¹⁶Aglaan kiugitka Rome-maɣmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaaqtit-laitkikput pasikkaauruaq iñuk uqapsaaɣaluaqtitnagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. ¹⁷Taatnaɫɟugu taipkua pasirai tikitmata uvuɲa piñat-chiasuɲaɣnagu uvlutqikman isivgiuɣukɫugu tilisiruɲa taamamna aɲun sivuɣaɲiutitquplugu. ¹⁸Taapkua igluliqsuutiruat makitnamin akikɲautiksraiññaat savvaɣluutaanik niɣiugikkamnik. ¹⁹Naagatai ilinisa uqaksraqtuutigihñaasigaat ukpiɣusigmikun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ɲum uqaɣikkanaɣun iñuuplugu. ²⁰Uvaɲa nalupqisrukama qanuq ilitchuɣiniaɫiksraɲatnik tamatkua, apiqsruɣiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muhiksraɲagun tamatkunuuna uqaqsittaagiaɣuni tasamani. ²¹Aglaan Paul-ɲum injaɣikkana ataniɣmuutitqupluni Caesar-mun umialiɲmun Rome-mi. Taatnaɫɟuɲa tiligiga qanagitquplugu tuyuɣiniaɫhanunaglaan taakmuɲa umialiɲnun.” ²²Agrippa-m nipliutiniɣaa Festus, “Taamamna aɲun tusaayummiuqmihni-ɣiga.” “Uvlaakuɣuppan tusaagisiñiɣiñ,” Festus-ɲum kiuniɣaa.

²³Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuɣaallauqhutik savaktituummaɣmik. Isiqtit katimmavinɲmun piqasiqhutik qaukɫiɣnik aɲuyyiuqtinik suli nunaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ɲum tillisiginiɣaa Paul tavruɲautitquplugu ²⁴nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniqatauruasi! Una aɲun ittuq iluqaɣminɲ Jew-ɲuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkaɲat uvaɲnun niplirautigiplugu iñuuruksraunɣiɣniplugu. ²⁵Aglaan paqitchilɣuitkiga qanutchimik tuqurrutiksraɲanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaaqaman sivunniutigiga tuyuɣisukɫugu taakmuɲa. ²⁶Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuɲa agvisiksraɲanik Paul-ɲum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaɫɟugu sivuɣaɲiutipkaɣiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuɣiniurapsaaqqaaglugu aglaak-sranikkasugaluɲa qanutchimik. ²⁷Uvamni nalaunɲaitɫuni tuyuqatiksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqɫugu akikɲautiksraitɫuni ittuamik.”

Paul-ɲum Uqapsaaɣutriɫha Inmiñik Sivugaani Agrippa

26 ¹Agrippa-m nipliutiniɣaa Paul, “Ilvich uqautigihñaaguqtutin ilipkun.” Tavra Paul isakɫugich argaɲni aullaɣniñiɣaa itna, ²“Umialiik Agrippaa! Uvaɲa quviasullapiaqtuɲa uvlupak sivuqqapni uqaɣviqatitauɫapkun tamarrumuuna iluqaɣminɲ Jew-ɲuruat akikɲautaa-tigun uvamnun. ³Ilvich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ɲuruat ilitqusiatnik suli uqaksraqtutigisuukkanitñik. Taatnaɫɟugu inɣikipiñ naa-lagnitqupluɲa qiñuigutin.

⁴“Iluqaɣminɲ Jew-ɲuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniaɫiga, atakkii nutauɫamniñaglaan iñuuniaqtuɲa iñumni nunamni suli Jerusalem-miɫ.

⁵Uqalhiñaanurur ilisimakkaqtin uqautigisugluna piyumin. Ilisimapmiut aullagñiñhaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ñuruanun tuvraiñiapia-ğaqtuat maligutaksranik pitluluglu atlaniñ. ⁶Pakma qikaqtuna uvuna atanniqsaksraqkuna piqutigiplugu niğiugaqatiga Agaayyutmun immi- maniahanik akiqsruutmiñik sivulliptiknun. ⁷Iluqatin qulit malğuch qitungağiich sivullipta niğiugigaattuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugağipman. Umialiik, taavrumuuna niğiuga- qağniplunaptuq patchisiquitigaatna Jew-ñuruat. ⁸Suvaata Jew-ñuruasi ukpigilguitpisiun Agaayyutim anjpkaitlaħa iñunñik tuqunaruaniñ?

⁹“Uvanaptuq isumaqağaluaqtunaaa piyumiñağniqtutillaap- tun akiknaqtuguklugich iñuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰Taatnaiplugu savaaqatuna Jerusalem-mi. Qaukñitniñ agaayu- liqsiniñ akuqtuiruna ayalatchirrutiksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraqumtatigik ilaupmiraqtuna qaukñiñi. ¹¹Iñugiaktuan anisñuqsraqlugich Jew-ñuruat ktrağvñitniñ piiłaağipkağniaqlugu ukpigikkañat. Uvuna qinnausimavaitlugich aulla- ğaqtunauñniñ unasiksuamun nunaaqñiñun tamatkua nañitichuklugich.

Paul-ñum Uqalħa Mumiğmigun

¹²“Taatnatchimik piqusiqłuna Damascus-mun aullalgitçuanaa ayalatchisaigun suli tillisaigun qaukñiñisa agaayuliqsit. ¹³Umialiik, igli- ğamni uvlupaguqtuami qauma siqiniğmiñ qaumatluñniqsuaq qiniğiga. Puuqtigaatigut taapkualu igliqatitka qaumangum pakmakna. ¹⁴Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuaq uvanun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpina? Ilipnun atniaqsiñaqtutin akilililju- qapna atriplugu natmaksigvik atniaqtitaqtuaq akilililjuqsuikami iñumi anautañanun.’ ¹⁵Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Atangum nipliuti- gaana, ‘Jesus-ñuruña nagliksaaqtitağikkan. ¹⁶Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaigiaqlugu savaktiksraqtaañuħiñ uvanun. Uqautritugikpiñ iñunñik ilitchuğikkapnik uvapkun uglupak suli ilitchuğipkağumaak- kamnik ilipnun aquagun. ¹⁷Uvuna annautigisigikpiñ Jew-ñuruaniñ suli Jew-ñunitchuaniñ tuyuğigupkiñ ilinñiñun. ¹⁸Ilvich aņmaqsruğisigitin irigikkañich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuungaum saññianiñ taavrumuna Agaayyutim saññianun. Tunñaviñigutin uvamnñik natqigutigisigitka killuqsautinich aasiisuli ilaliutiniaglutin Agaayyutim iñunñiñun piksraqtaagikkañiñun.’

Paul-ñum Quliaqtuaħa Savaagmigun

¹⁹“Umialiik Agrippaa! Taatnaqluna savaaqatuna tupigiplugu qiniq- tirusiağa pakmakna. ²⁰Quliaqtuaqtuna sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-mi, kiñuagunsuli iluqaani Judea-mi akungatniñu Jew-

nujitchuat. Uqautigitka inūpayaat mumiquplugich killuqsautinjitniñ Agaayyutmun aasiñ inūuniagaqsitquplugich simmikkaujaruatitun. ²¹Taamna pisigiplugu Jew-ḡuruat tiggugluktuḡa agaayyuvikpaḡmi tuqunniuragaatḡa. ²²Uvlupaḡnunaglaan Agaayyutim ikayuḡtuḡa qikaqtitkaḡa uqatlasipluḡa iluqapsitiñun kamaḡniaḡitichuanunlu kamaḡnqtuanunlu. Tamanna uqaḡikkaga atrigigaa uqautigikkaḡata sivuniksriqirit Moses-ḡumlu atuumagisiñiplugu ²³taamna Christ-ḡuruat nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuruksraupluni aḡitqiksuañ tuḡuḡaruapayaaniñ iḡitchuḡipkaḡlugulu anniqsuḡiaq iluqaitiñun Jew-ḡuruatunlu Jew-ḡujitchuanunlu.”

²⁴Taatnailiplugu Paul uqaqman Festus-ḡum nipitusipluni nipliutiniḡaa, “Paul! Ilvich isumailaḡuqtutin. Iḡitpauraqsimaḡiqpich kinnagaḡuḡaatin.”

²⁵Paul-ḡum kiuniḡaa, “Kamaḡnqtuatiñ Festus! Uvaḡa isumailaḡuḡitchuḡa. Uqautiqatḡuḡa ilumutuupluni ittuamik. ²⁶Uqautiḡhiḡaugiga umialiḡmun taluqsrautaiḡluḡa atakkii iḡisimagaa Agaayyutim uqaḡhagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqigḡitichiga iḡitchuḡiḡha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumanḡitchuḡ iriḡaqtuḡuni. ²⁷Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaat? Iḡisimagiga ukpiqrsilaan tamatkuniḡa.” ²⁸Tavra Agrippa-m nipliutiniḡaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuḡuḡuḡitqayauraḡikma.” ²⁹Paul-ḡum kiuniḡaa, “Agaayyutmun inḡisruqtuḡa ilvich suli atlat naalaqtuat uvaḡnun uglupak maliḡuaqsuḡitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimḡiqsuḡayaitchut.”

³⁰Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraḡlu Bernice-lu suli atlatlu makinniqsut ³¹aasii aniḡhiḡaqhutḡ uqaqsuḡiqsut avatmun, “Manna aḡun piḡitchuḡ sumik tuqurrutiksraḡmiñik unniñ isiqsiviḡmi irrutiksraḡmiñik.” ³²Tavra Agrippa-m nipliutiniḡaa Festus, “Tamanna aḡun pituḡayaḡniqsuaq inḡiaqanḡpan Caesar-muguguni.”

Paul-ḡum Rome-muḡniaḡha

27 ¹Sivunniḡutaḡanikman tiḡiḡaqsuḡviksraqput Italy-mun qaiñniḡaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun aḡalataatnun aḡuyyiuḡtit taggisuḡuḡat aḡuyyiuḡtaiñik Augustus-ḡum. ²Umiaqpaḡmun Adramyttium-mikḡaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullaḡhiḡaḡuḡniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ḡmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuḡ uvaptikni.

³Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ḡum iḡuaqqutiḡlu Paul iḡannaḡi tavrani qiniḡiaqtitkai qaitchitquplugulu inuḡikkaḡiñik. ⁴Tavrakḡa aullalḡitḡapta anuḡim paḡḡaḡuḡuḡaḡitigut. Qikiqtam Cyprus qamaḡaḡun tiḡiḡaqsiaqsirugut. ⁵Siñiqsraqtuallakḡugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶Tavrani Julius paḡinniḡsuḡ umiaqpaḡmik Alexandria-miñ iḡliḡniḡniqsuamik Italy-

mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuḡa. ⁷Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuḡiqpaitḡluni. Arguḡianniuqhuta tikilḡataqtugut akiaanun nunaaqqim Cnidus. Nigiqḡuum igliqtitchumiñaiqmatigut nalḡuḡuta tiksiaqsirugut qamanḡagun qikiqtam Crete naḡaqqaaḡuḡu nuvuḡaq Salmone-mi. ⁸Piyaqniḡḡikun siñiqsraqtuḡuḡu tikilḡataḡikput qamannil-lautḡvḡq qaniḡaniittuaq nunaaqqian Lasea-m.

⁹Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut iñugiaktuani.

Nuyuaḡnaqsisigaatigut ikaaqsahiksraḡanun taḡiuqpaum atakkii ukiak-sraqhuni Jew-ḡuruat uvlua uisauraaḡviat qaanianikman. Taatnaqhuni Paul-ḡum alḡaqsruḡniḡai taapkua ¹⁰itnaqhuni, “Aḡutiit, ilitchuḡigiga aul-lalgitchupta uvakḡa iglauḡiqput navianaḡisipluḡu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñ ilaḡisa iñuich nuyuaḡnaḡisiruḡ piyaqquḡiksraḡatigun.” ¹¹Aglaan Julius naalatluḡniqsuḡ uqaḡikkaḡanun aquttaanunlu iñuanunlu umiaq-paum nipliutaaniñ Paul-ḡum. ¹²Taamna qamannirvik iḡuaqnaḡiññiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatluktuat ayakkumaniqsut tavrakḡa tikitchaḡuḡuḡu Phoenix piyumiḡaḡumiḡ. Taamna qaman-nirvik Crete-mi sanmiruaq uḡallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvigisukkaat.

Aḡniḡuqpauraḡiq Taḡiumi

¹³Tavrani uḡallaḡiksilḡataḡniqman taapkua isumaniqsut sivunniuk-kaqtin atuumasukḡuḡu. Kisat nuqinniḡaich aasiiñ tiksiaqsiplutitij qikiqtam siñaagautlaniqtutilaaḡmiktigun. ¹⁴Aglaan akuniisunḡaqani anuḡiḡḡuk nigiqpaḡniqsuḡ anuqqaḡḡaḡhuni qikiqtam tuḡaaniñ. ¹⁵Anuḡim akik-ḡaqmagu umiaqpak paalḡuiḡniḡaat anuḡi sivuniḡikkaḡmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶Apqusautilgitñapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniḡaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaqhu-ta ikiniḡiḡikput umiayauraq. ¹⁷Taamna umiayauraq ikianilḡiḡnaqman taapkua iñuich aktunaanik nimiqsruaqsigaat umiaqpak. Nuyuaqhutinij ikkalḡiḡiksraḡmiknun Syrtis-mi tiñilḡautaiḡniqsut tiktaulḡimikni. ¹⁸Aḡniqpauraq qasullanḡitchuq. Uvlaakuḡuqman umiaqpak usiiqsaaḡaat. ¹⁹Uvlut piḡayuatniasii umiaqpaum suqutnai igitkaqsigaich. ²⁰Uvluni iñugiaktuani siqiniḡ naagaqaa uvlugiat qiñiḡitchivut aasii aḡniqpauraq qasullanḡitḡluni. Tavrakḡaasiiñ niḡiugagaḡiḡiḡikput annaḡiksraqput.

²¹Uvvaasiiñ akuni taapkua iñuich niḡiḡitmata Paul-ḡum qikaqhuni aḡutit sivuḡaatnun nipliutigai, “Aḡutiit, naalaḡnigupsitḡa ayasunḡaqasi Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²²Aglaan pakma iḡiḡipsigiñ, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammaiyumiñaitkaa iñuḡḡi, umiaqpak kisimi piyaqquḡisiruḡ. ²³Atakkii marrumani unnuami makitaniqsuḡ saniqqamni isaḡulga Agaayyutim ukpiḡikkaḡma agaayu-maaḡvigisuukkaḡmalu, ²⁴nipliutiḡluḡa, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin

Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupa-yaat usiaqsiqsuat uumani umiaqpaŋmi.’ 25 Taatnağusi aŋutiit, nikaliqasi! Ukpigigiga Agaayyun taatnallapiağisiłha uqagikkarjatun uvamnun. 26 Aglaan qikiqtat ilarjatnun tipiniğaatigut.”

27 Akimiağuuataiğutaatigun unnuat tiŋitaułłaptikni anuğimiñ Mediterranean tağiuŋani, unnuaq qitiqquqman tiŋilğausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamun. 28 Taatnaqhutiŋ kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuğiniğaat imğum ikkagliłha iñuiññaqtun isar-niqtnun. Iqliqtaaqtuallakhuta uuktualgitmatruŋ ilitchuğiniğaat akimiaq isar-niqtnun ititilaanikhuni. 29 Iliŋich aniyatcharñiqsut umiaqpak ikkalğiñ-ñasugalugu iyağarñun. Taatnaqhutiŋ niŋitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvlusiaqsiplutiŋ. 30 Tiŋilğausiqirit qimakku-maatcharñiqsut umiaqpaŋmiñ. Nipliŋŋuaqhutiŋ iluaqsruityaqtuqhutiŋ kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ niŋitchiplutiŋ umiayauramik imiğmun. 31 Aglaan Paul-ŋum nipliutiniğai aŋuyyiuqtit aŋalataatlu itna, “Ukua tiŋilğausiqirit inğitpata ikimatuiñagutiŋ umiaqpaŋmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” 32 Taatnaqhutiŋ taapkua aŋuyyiuqtit kipputiniğaat umiayauraq aasii tiŋititlugu.

33 Uvluq qaunuraagaqsiŋman Paul-ŋum niğitquaqsiñiğai, “Akimiağuuataiłami uvlumi utaqqirusi anuğaiłiksraŋanik niğigaluaqasi sumik. 34 Uvlupak niğillaqupağipsi. Niğiruksraurusi iñuusugusi piğupsi. Suli nalupqinaiqsruutiğipsi annakkisiłiksrapsigun.” 35 Taatnaqqaqługich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu inqisruqhuni Agaayyutmun sivuğaatni taapkua avguqługu taamna qaqqiaq niğiaqsiñiqsuq. 36 Taapkua iluqağmiŋ piyumatchakhutiŋ niğiaqsiŋmiñiqsut. 37 Iluqağmiŋ iñugiakti-laarjat tavrani umiam usianj 276 inniqsut. 38 Iliŋich niğisuigataanikamiŋ umiaqpak usiisagaqsiñiğaat igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiappaiyałhat

39 Uvluq qaupman tiŋilğausiqirit ilisağitłaiñniğaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautuŋniqsut. Iliŋich sivunniğniqsut taiñuŋa siñiq-łisitçagukługu umiaqpak piyumiñagumitruŋ ikkalğisillugu nunamun. 40 Taatnaqhutiŋ kitchat akłunaarñich kipluğniğaiç tasamuŋa unikługich kitchat tağiumun sulı akłunaarñik aquutmiŋ qilğutaiqługik. Kiŋuagun sivuğutriŋ tiŋilğautaq nuqitlugu anuğimun tiŋitquplugu umiaqpak sivukkiqsinniğaat nunamun. 41 Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiiñ aqua piiyaqtaaqsiñiğaa qaim tut-qatağvigiŋplugu. 42 Aŋuyyiuqtit tuqqutçuaqsiłiğniñiğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. 43 Aglaan Julius-ŋum anniğiplugu Paul taatnasigaquŋiñniğai. Tiliłhiñniğai iñuich puuvratlaruat misigağlugich tulaktiqataquplugich nunamun. 44 Unniñ

puktaġusiqsuglugich umiaqpaviñigmik nunniaquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

Malta-mi Qikiqtamiġhat

28 ¹Annaanigataqapta iġitchuġigikput taamna qikiqtaq atiqalġha Malta-mik. ²Malta-ġmiut iġuaqquciaqsigaatigut tukkuġiksitluta. Uvvaasiġn sialuguhuni alappaaguhman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³Paul qirriqsuisaqmiuġlu ikniġmun. Nimigġiaq sagviġnġiqsuq, uunanjan ikniġum iqiiqsitlugu aasiġn argaiġnun nipitiqhuni. ⁴Taapkua qikiqtam iġuiġn qinġiqamitruġn nimigġiaq nivinjaruaq Paul-ġnum argaiġnġi uqaaqsiġnġisut avatmun itna, “Una aġjun iġumun iġnaquqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taġiumiġn pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaquut-miġun.” ⁵Aglaan Paul-ġnum ipsuktiġniġaa taamna nimigġiaq ikniġmun piyaqqusiallasuġaqani. ⁶Taapkua qikiqtaġmiut niġiugiagsiġniġaat puviġksraġa naagaqaa tavrauva tuquliġksraġa Paul-ġnum. Takiruami qinġiġitnamiġ sumik atlayuaġnaqtuamik Paul-mi isummigġitqinġisut itnaqhutiġ, “Ilaa agaayyutauvaluġniqsuq.”

⁷Qaniġani tulagvipta qikiqtam qaukġigġkkaġa atilik Publius-mik nunautiqagġniqsuq. Taavruma iġuum iġuaqqucipluta tukkuqaqtitkaatigut piġasuni uvluni. ⁸Publius-ġnum aapaġa atniġnġaqniqsuq uunaqukhuni sulġi itiktaliqhuni auyyuliġmik. Paul-ġnum utlaġniġaa qinġiġiaquġu aasii agaayupluni patikġuġu argaġmiġnik mamititlugu. ⁹Paul mamititchipman taavrumiġa qikiqtam iġuiġn tavruġautiaqsġniġaich atniġnġaqtuapayaani aasiiġn Paul-ġnum iġuaqsipkaquġugich iluqaitnik. ¹⁰Iġugiaktuanik aatchuutġnik qaitchigaatigut sulġi aullaġhiġnaaguhqapta umiaqpak usiġliġniġaat inuġik-kaptiknik iglaugupta.

Malta-miġn Rome-muġhat

¹¹Piġasuni tatqiġni tavrani itqaaqhuta aullalġitchugut umiaqpakun atiqagġniqsuakun Malġiġniġk Agaayyutiġnġuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ġmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹²Aullaanikapta tikitchugut nunaqqianun Syracuse-ġnum tavraniasiġnġi nayuutipluta piġasuni uvluni. ¹³Aullalġitnġapta tikitchugut nunaqqianun Rhegium-ġnum. Uvlutqikman uġallamiġn anuqġiġuġniqsuq. Tikitkikput malġuġni uvluni nunaqqia Puteoli-m. ¹⁴Taavrumani nunaqqimi paqitchirugut iġaġitnik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaaatigut nayuquplutiġ akunniqsaa-mi, aasiiġn tavrakġa aullalġitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiġniġipluta. Aullaġniqsut paagiaghuta nunaqqimun atiqaquamun Nullaġvianik Appius-ġnum aasii iġaġisasulġi nunaqqimun atiqaquamun Piġasunik Tukkuamaviġniġk. Paul-ġnum qinġiqa-migich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapiġaipsaaqhuni.

Paul-ɲum Rome-miiħha

16 Tikitñapta Rome-mun iniaqatitkaat inɲmigon aɲuyyiuqtimik munaq-sriłiqługu. 17 Aquagun piɲasut uvlut Paul-ɲum Jew-ɲuruat qaukñijisa tavrani aiyugaaɲnigai katimaqatigisukługich. Iliɲich katianikmata nipliutinigai, "Aniqatiumaan, uvaɲa piɲitkaluaqtitłuɲa qanutchimik akikɲaɲługich inuɲgikkavut naagaqaa maliguqaqtaksraɲat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruɲa Jerusalem-mi Rome-ɲum kavananun qaisaupłuɲa. 18 Rome-maɲmiut kavananata [Felix-ɲum] apiqsruqtaɲaluɲaaɲta, anipkaɲłuɲa piłitchukłuɲa iłitchuɲiɲitñamituruɲ sumik tuqurrutiksramnik. 19 Aglaan Jew-ɲuruat akililiutiɲmata anipkaquɲitłuɲa, nunurilɲuɲa naɲaɲviiqama iɲiaɲigigiga Caesar-mun atanniqupłuɲa, piitkaluaqłuɲa qanutchimik akikɲautiksramnik iłagik-kamnun. 20 Taatnaqłuɲa iɲiaɲigigiga qiɲiɲukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiɲigigiga niɲiugaɲiɲkaɲat taimña Israel-aaɲmiut Christ tikiumaanil-ha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuɲa." 21 Taapkua Jew-ɲuruat kiuniɲaaɲ, "Akuqtuiɲitchugutsuli aglaɲnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutriɲitchut tusaayugaaɲiitчуuanik ilipkun taamakɲa. 22 Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iłisimagikput nanipayaaq iɲuich akikɲautiqalħhat tamatkuniɲa ukpiqsriłutini iłiptun tikiumaanilħhanik Anniqsuqtim."

23 Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqiłiksraɲanik Paul-ɲum, aasiiñ taimña uvlug tikiumapman inuɲgiaktuat utlautiniqsut Paul-ɲum inaanun. Uvlaananiñ unnugataqtitługu ilaan kaɲiqsipaɲnigai Agaayyutim aɲaayuaqutaanik. Ilaan maliksuktinniaɲnigai Jesus-mik itqaaqtuutiɲlugich iluqatik maliguɲtaksraɲa Moses-ɲum suli sivuniksriqirit aglaanitñik. 24 Taatnaħhani iłanich iɲuich ukpiqsriłiɲniqsut uqaɲiɲkaɲiɲgun, iłanilili iɲuich arguaqtuɲniqsut. 25 Taapkua katimaruat qasuɲniqsut atinɲiqħutiɲ inɲmiknun Paul-ɲum uqaɲianikmauɲ una, "Ipqitчуuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitñun sivuniksriqirikon Isaiħ-kun itna,

26 'Aullaɲutin uqautyakkiħ taamakpua iɲuich:

Tusaagaluɲupsi kaɲiqsiyumiñaitчhusi
suli qiɲiɲumaagaluɲupsi iłitchuqsriyumiñaitчhusi.

27 Atakkii makua iɲuich uummatiɲich pitchiɲiłiɲniqsut,
tusaasunɲitłutini supayaamik iritiniłlu siquɲlugich.

Utitiɲiɲitchut Agaayyutmun mamitiliksraɲmiknun
atakkii qiɲitłaitłutiniłlu tusaatłaitɲutiniłlu kaɲiqsitłaitłutiniłlu,
Agaayyun uqaqtuq.' "

Isaiħ 6:9,10

28 Suli Paul-ɲum uqapsaaɲnigai, "Iłitchuɲiraksraɲigiksi Agaayyutim tusaayugaallautanɲa tuyuuħha Jew-ɲunɲitчuanun. Taipkuataimma tusaa-

gisigaat.”²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ḡuruat aniñiqsut uqavaaqhutiḡ iḡmiknun atqunaq.]

³⁰Paul iñuuniagñiqsuq tavrani Rome-mi malḡuḡni ukiuḡni, iniaqahuni iḡmigun inilḡusiqsuḡḡuḡ, paḡlaplugich iluqaisa qiñḡiaqtaqtini.

³¹Quliaqtuaḡviginigai Agaayyutim aḡaayuqautaagun suli Atanguruakun Jesus-kun, iḡsautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsaiḡiraqtaitḡuniḡ.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

1 ¹Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagi-gaana quliaqtuaġitquplugu tusraayugaallautaq ²akiqsruutigikkana ijilgaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchua-ni makpiġaana. ³Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġñiŋagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piqutigiplugu iñukmiqnisaulha anirug kiñuviaġiplugu David-ŋum, ⁴aasiñ piqutigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqułhaniñ uqautiniġai iñupayaat nalupqinañikun Jesus Iġñiġiñiplugu suli qaitchiñiplugu saññiñi ilaanun. ⁵Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iħuaqqutigaana piksraqtaagi-pluŋa uqqiraqtautqupluŋa sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħiksrañatnun suli tupiksriħiksrañatnun. Taamna savaaġigiga Christ-mun. ⁶Ilipsi ittuani Rome-mi tuqłukkaupmisi pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷Aglaktuŋa uumiŋa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim piqpagiplusri tuqłukkaġigaasri ipqillu-sri iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qiniqtillaññaġlisi iħuaqqutriħiġmiñik suli qaitchiłusri qiniññamik.

Quyañiq

⁸Sivulliplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigip-lusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqaġigaat kamañaqtuaq ukpiqsriħiqsi. Taatnaqługu quyagiga Agaayyun. ⁹Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iġñiŋagun. Agaayyun ilisimaruq taiyułiġa ilipsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰Agaayuruŋa tikił-łaññaġukłuŋa ilipsitñun. Atuummigisiruq Agaayyutim pitqukpaŋa. ¹¹Qiniġullapiġipsi qaitchisukhusri irrutchim aatchuutaanik saññik-sritquplusri. ¹²Itnaami, ikayuutiruksraurugut avatmun ukpiqsriħikun pigikkaptigun. Ukpiqsriħiħapsi ikayuġisigaana suli ukpiqsriħiġma ikayu-ġisipmigaasri. ¹³Aniqatiumaŋ, ilisimatquġipsi uumiŋa. Iñugiaktuami aġġiġumagałuaġaqtuŋa ilipsitñun quliaqtuaġukłuŋa, qiniñtlañiŋa

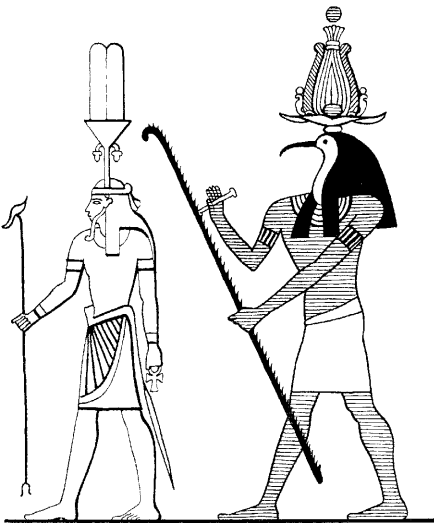
ukpiqsriruanik sayyiqsilaaqtuanik suli killiqirauruanik annautrauruanik atrilugu suraġaġiga atlani nunani, aglaan piñgitchaqtuġa. ¹⁴Savautiraksraġigitka iluqaisa iñuich, iļisimaruatlu naluruatlu, puqiksuaatlu puqiitchuaatlu. ¹⁵Taatnaqłuġa quliaqtuaġisrullapiagiga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Saññiqaqtuq

¹⁶Nalupqisruutigingillapiagiga tusraayugaallautaq atakkii saññigigaa Agaayyutim. Taavrumuuna saññikun ilaan anniqsuġaa kisupayaaq ukpiqsriruaq [Christ-mik], sivulliuplugich Jew-ġuruat sulipsuuq Jew-ġuñgitchuat. ¹⁷Taavruma tusraayugaallautam sagviġñigaa Agaayyutim nalaunġasripchaiġha iñuñnik iñmiñi. Agaayyutim nalaunġasripchaiġha iñuñnik aullaġniiruq suli isrukłitchaaqhuni ukpiqsriġikun, aglausimaruatun Agaayyutim makpiġaaniñi, “Iñuk nalaunġasripkakkauruaq ukpiqsriġigmigun iñuugisiruq.”

Iluqatiġ Iñuich Killuliqiraurut

¹⁸Agaayyutim sagviġñigaa qilañmiñ qanuq ilaan anasriñġuqsaiñiaġha iluqaanik pigiitchuanik suli nalaunġaitchuanik iñuich atukkañatnik. Iriġaat iļumutuuruuq pigiilqihigmiktigun. ¹⁹Tamanna iļisimanaqtuaq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iñuñnun takku Agaayyutim iļitchuġipkaġniġaa ilinjtñun. ²⁰Taimakġaqana Agaayyutim iñiġaluaqtitnagich supayaat iñuich kañiqsilġugaat Agaayyutim agaayyutauġha

(Rom 1.23)

suli qiñitlaplugu saññiqaqtilaana kamañtuamik isruilaamik. Taatnaqhutiġ iñuich patchisiksraitchut. ²¹Iļisimagaluaqługu Agaayyun kamagingitchaat unniñ quyangitchaat. Isrumaġhat atuġumiñaiqsuq suli isrumañich kañiqsitłaiqhutiġ taaqsisiniġai. ²²Uqavigaaqhutiġ isrumatuniplutiġ isrumatunġipiaqtut. ²³Suksraaġaat kamañha Agaayyutim tuquyumiñaitchuam, aasriñ simmiļiutigaat taamna kamañliq putqataqhutiġ atrinun qiññaliġnun tuquyumiñaqtuatun iñuktun tiñmiuratanlu niġrutitunlu nimigiaturunlu. ²⁴Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai

iñuich killiqisułhatnun. Ilinich killuqsqaqtaurut malikługich pigiitchuat kipigniugutitij aasriiñ atugağiplugich timigikkatij kanjunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiłiutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuamun suli putqatağvigiplugich savautiplugilıu sut iñuich iñiqtanich. Aglaan putqatağvigingıgaat savautilugu Agaayyun iñiqsirusaq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksrağaluaqtij qanavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanjunaqtuakun kimmutaatanun. Agnat simmiłiutiplugu ilaqatigiiłiq sayunağimun atugağiplugich timitij atlanun ağanun. ²⁷ Taatnatun aputit nutqautiplugu ilaqatıqalıq ağanmik aglaan piqagunıqsut atlanik aputinik. Aputit kanjunaqtuakun sayunaqatiniktut atlanik aputinik, aasriiñ timigikkağmiktigun akuqtuipmiñıqsut nalaullugu anasriñıqsautmik tamarrumuuna nalaunğaitchuakun savaağmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunğiqmatruñ ilumutun ilıtchuqsriłıksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayuğnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutij pigiiłiqisruktut atuqtaksrağingısağmıknik. ²⁹ Imaukkaqsıñıqsut qanusripayaamik nalaunğaitchuamik, pigiiłiqiğmiglu, kaviuğutiğmiglu suli uumiksriğmiglu, piqagułığmiglu, iñuaqtuığmiglu, aņuyalığmiglu, sagluuqtuağmiglu, suli isrummatinikhutij pigiitchuakun avatmun. ³⁰ Saņurrutiniqsut nipliaplutij pigiitchuani atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguaņaplutij, kamaņasrugiplutij suli uqavikhutij iņmiktigun, pakikhutij savaaqalıksrağmiktigun pigiitchuamik, tupiksriñıqihutij aņayuqaamiknik, ³¹ kaņiqsilguıtılutij, tuniqsimatłaitılutij, iłuaqqutriñıqihutij unniñ naglıksriñıqihutij atlanik iñunınik. ³² Agaayyutim nipliutiginıga taatnatchich iñuich tuquruksraunıplugich. Iñuich taamna ilısimagaluagaat aglaan sivutmuutiniğaat pigiiłiqiłiq, sulipsuuq aņıgnıqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiłiqıruat taatnatchisigun.

Agaayyutim Atannıqsuiłha

2 ¹ Tavrali ilvich, kisuugaluaguvich, patchisiksraitchutin, atannıqsuqtauruatiin. Taatnamik atannıqsuqapkich atlat iñuich tuqqutaksrağututun ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atannıgñıağai iluqañich killiqıruat, aasriiñ ilısimagıput Agaayyutim atanniutaan nalaunğalıha. ³ Patchisigiragıgisri killuluqıruat savaaqagaluañņapsi nalaunğaitchuamik. Isrumavisi annakkisiñıplıusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iłuaqquıtkkaņasri suli anuqsrutıplıusri, ilaan taqqıgaluagaasri simmiqıplugu iñuuniałiqsi aglaan suksrağingitchiksi uuktuğnağumiñaitchuqa iłuaqquıriłha. Kaņiqsiñıgitpalukkiksi, Agaayyutim iłuaqquıtigaasri simmiqıplugich uummatıgıkkasri suli mumıqıplıusri iñuuniałıpsitniñ. ⁵ Aglaan uummatısi siqquqtut iyağaqıun suli tıggaņarusri mumıgunğıtıusri. Taatnaqapsi

anasriññuqsausriaksraqsi aglilaağiksi taivrumani uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuğniaqpagich iñupayaat nalaunjağimigun. ⁶Agaayyutim akiligişigaa iñupayaaq savaanjigun iñuuniałhani. ⁷İlanjich iñuich savaaqaqtuat nakuuruanik anuqsrulikun piññaguktut kamanautaanik kamakktutmiglu suli tuquyumiñaiğimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitчуamik iñuuligimik. ⁸Aglaan atlat iñuich injiguaqtut ayaklugu maligutchiğiksraqtiñ ilumutuuruamik. Taatnaqamiñ malikkaat nalaunjaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriññuqsagisigai qinnautmigun. ⁹Ilaan sakiqniuqtitkisigai nagliksaaqtillugich pigiiłiqiruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñunğinñaisalu. ¹⁰Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiglu, kamakktutmiglu suli qiñuiññamik tamatkua savaaqaqtuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sivulliulugu Jew-ñunğitchuanunlu. ¹¹Uvvatakku Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich atisriługich.

¹²Iñuich maligutaksraqaqtuat Agaayyutim qaisajanik Moses-mun suli iñuich taavrumiña maligutaksraqanğitchuat iluqatiñ atirut killuqsaqamiñ. Tamatkua maligutaksraqanğitchuat killiqirauplutiñ piyaquğniaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqaqtuat killiqirauplutiñ atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³Agaayyutim iñuich nalaunjasripchanganğitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluagnagu. Agaayyutim nalaunjasripchagağigai injimiñi kisanik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴Jew-ñunğitchuat piqanğitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaiyagaa maligutaksraqałhat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqanğitchaluaqhuriñ aglausimaruumik. ¹⁵Qiñiqitagağipmigaat kanjisisilaaqtiñ maligutaksram tillisaanik ilitchuğipkairuumik qauğrimmaagağiutillautagmikni nalaunjaruumik nalaunjaitchuamiglu. İlaatni isrummataata patchitchigağigaich suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaunğıñniplutiñ. ¹⁶Iluqatiñ nalunaqtuanjich iñuich sagvikkauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagigaich tusraayugallautam quliaqtuağikkağma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqılu

¹⁷Qanuğmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutiñ maligutaksramun Moses-ñum aglagikkana suli uqavikhutiñ qaninniplutiñ Agaayyutmi ¹⁸suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisulha suli ilitchuğiniplugu nakuuniqsrauruuq takku ilisaqsimaplutiñ maligutaksramik. ¹⁹Nalupqisunğıpiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qiñitlaitchuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰Isrumaraqtutin algaqsrulhiñnauplugich kinnanjaruat iñuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri

ilisimanipługu supayaaq suli piqaǵniplıusri iluqaanik ilumutuurua-mik. ²¹ Ilisautirraqtusri atlanik iñuḡnik. Suvaatami ilisautriñǵitpisi ilipsitñik? Uqautiraǵigisi atlat tigliktuqungitługich. Suvaatami tig-ligaqpisi? ²² Nipliǵaqtusri atlat sayuḡatqungitługich, aglaan ilipsi atugaqpisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplıusri aanguanik, aglaan tigligaq-pisi agaayyuviniñniñ? ²³ Uqavikkaluqaqtusri piqaǵniplıusri Agaayyutim malıǵutaksraḡanik, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navikapsiuḡ malıǵutaksraḡa. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpiǵaanıñi itna, “Jew-ḡunǵitchuat uqamaqlıutıgıgaaq Agaayyutim atqa pisigıplıusri Jew-ḡuruasri.”

²⁵ Jew-ḡuruani nalunaitmiutchiqsimałipsi ikayuutıgıgaaasri tupıgıgıup-siuḡ Agaayyutim malıǵutaksraḡa. Aglaan tupıgıñıchupsiuḡ Agaayyutim malıǵutaksraḡa atrıḡurusri Jew-ḡunǵitchuatun, iñuktıtun nalunaitmiut-chiqsimaitchuatıtun. ²⁶ Jew-ḡunǵitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuiǵumiḡ malıǵutaksram atuqukkanaḡanik atrıḡurut iñuktıtun nalunait-miutchiqsimaruatıtun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimałıaat timimiktıgıun aglaan tupıksrıruat malıǵutaksramik patchisiqutiniıaǵaasri killıqırauniplıusri nalunaitmiutchiqsimaruaani. Ilipsi Jew-ḡuruani piqa-ǵaluqaqtusri aglausimaruaamı malıǵutaksramik aglaan navǵuǵaǵıgaaasri. ²⁸ Iñuk Jew-ḡunǵıchuq pisigıplıugu nalunaitmiutaqałha timimıgıun. Iñuk animakami Jew-ḡupluni suli malıłhiñaaqami Jew-ḡuruat piłǵusrıñıtñik ilaǵitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ḡu-piaqtuq kamaksrıtlaturuaq Agaayyutmik ataramik. Jew-ḡupiaqtuq iñuuruq nalaunḡaruakun sıvuǵaani Agaayyutim. Taatnasrıq iñuk nalu-naitmiutaqaǵniqsuq uummatmiñi savaaǵıkkanaḡun Ipqıtchuam Irrutchim. Aglausimaruaq malıǵutaksraq savalǵuitchuq taatnatchimik. Taatnasrıq iñuk quyasrıusrıaqaǵısıruq Agaayyutmiñ, iñunǵılaaniñ.

3 ¹ Jew-ḡuruatmi piqaǵniqqat sumik atlat iñuich piǵıñısaḡatnik? Anniqsuǵıaqaqqat nalunaitmiutchiłıǵimiktıgıun? ² Aa, Jew-ḡuruat atqunaq piqaqtut. Sıvullıǵmi, Agaayyutim qaıtchiñıǵai Jew-ḡuruat uqa-łıǵmiñik Moses-kun. ³ Ilumutuuruq ilaḡıch Jew-ḡuruat tuniqsimanǵıłhat Agaayyutmun. Jew-ḡuruat tuniqsimaiłhata nutqaqtıtıksıvaunı Agaayyutim tuniqsimałha? ⁴ Qaḡaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiq-nanǵıtchaluqaqtıtlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpiǵaanı, “Agaayyun, nalaunḡasuurıtınli uqałıǵıkkapkun.

Akimayumuıtınli iñuichunniñ uqaǵaluqaqmata
nalaunḡanıñniplıtın.”

Psalm 51:4

⁵ Ilaḡıch iñuich killukun uqaǵuurt itna, Uvagut killuqsagıupta qıñıq-tinnıaǵıvıt iñuich Agaayyutim nalaunḡałhanik, uqaqhutıḡ killıqıruni nakuuniplıugu. Tarrasuli, uqaǵıniaqpısiuḡ Agaayyun nalaunḡanıñniñılu-

gu anasriñjuqsaaqamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶Qañaa! Agaayyun nalaunḡangĩñiḡpan, qanuqhuni atanniqsułhiñauvagich nunam iñui? ⁷Killiqiḡma sagviḡpagu Agaayyutim nalaunḡałha suli nanḡaqtillu-gu, suvaatami atannikkauniḡḡik liilaa uvaḡa killuliqiruaḡ? ⁸Taamna ilumutuuniḡpan, Killuliqita iñuḡnun nanḡapsaaqulugu Agaayyun. Iłisautriḡitchuḡa taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasira-ḡigaatigut ilisautriñiḡluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunḡaruakun anasriñjuqsaaḡniaḡai tamatkua iñuich.

Iluqatiḡ Iñuich Nalaunḡaruaniḡchuḡaḡ

⁹Taatnaḡhuta uvagut iluatlukpisa Jew-ḡunḡitchuaniñ? Qañaa! Uqaaniktugut iñupayaat Jew-ḡuḡaluaḡumiḡ Jew-ḡunḡitchaluaḡumiḡ aḡa-latiḡałhat killuqsautmun. ¹⁰Agaayyutim Makḡiḡaḡani aglausimaruaḡ,
“Iñuitchuḡ nalaunḡaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayaḡani.

¹¹ Iñuitchuḡ atautchimikunniñ kaḡiqsimaruaḡmik.

Iñuitchuḡ pakkiḡaḡtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatiḡ tunutkaat Agaayyun,
iluqatiḡ tammaḡhutiḡ killuqsautmi.

Nalliat savaaḡanḡitchuḡ nakuuruamik,
atautchimikunniñ.

Psalms 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iḡḡianḡich atriḡaḡtut aḡmaruanik iluviḡnik.

Atuḡaat uqatiḡ uḡaḡhutiḡ sagluuḡtuanik,

Psalms 5:9

uḡałhiḡich atriḡaḡhutiḡ nimiḡiam tuḡunaḡatun,

Psalms 140:3

¹⁴ qaniḡich immaukkaḡhutiḡ uḡapiḡuutiniḡ uḡamaḡłuutiniḡlu,

Psalms 10:7

¹⁵ ataramik tuḡḡutchiñhiñaaḡuplutiḡ iñuḡnik,

¹⁶ napmun aullaḡamiḡ piyaḡḡiñiaḡhutiḡ iñuḡnik
suli sakiḡniḡtitchiḡlutiḡ.

¹⁷ Iłitchuḡiḡitchaḡat qanuḡ iñuuniałiksraḡtiḡ qiñuiññakun.

Isaiah 59:7,8

¹⁸ Piitchuḡ taluḡsriḡḡmik Agaayyutmik iluḡaḡitiñi.”

Psalms 36:1

¹⁹Pakmapak ilisimaḡivut una, Agaayyutim maligutaksraḡa qaisaḡa Moses-mun aḡalatchiruḡ iñuḡnik aatchuusriaḡaḡtuaniḡ taavrumi-ḡa maligutaksramik. Tarra kiñapayaaḡ pałchisiḡsraḡaḡumiñaitchuḡ tupigiḡiḡmigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim pałchisiḡḡisigaa iñupayaaḡ nunami atanniḡługu. ²⁰Taatnamik kiñauñniñ nalaunḡasriyumiñaitchuḡ Agaayyutmi maligutchiñhiñaliḡmigun maligū-

taksram atuqukkanjanik, atakkii maligutaksram qiniqtihiñagağigaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun İnuich Nalaunñasripchałhat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagviğñigaa qanuq inuich nalaunñasripkaqtılaaņa inmiñi, piqutiginaigługu maligutaksraq. Agaayyutim uqatutigigaa inilğaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun suli sivuniksriqiritigun. ²² Agaayyutim inuich nalaunñasripkağniğai inmiñi ukpiqsriłhatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitñi tunjavivaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatiñ inuich atirut: ²³ atakkii inupayaat killuqsagñiqsut, aasriin ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim inuich nalaunñasripchağagigai inmiñi iluaqqutriłigmigun aatchuutauplugu. Nalaunñasripchağai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa igñiñi tuqutquplugu aasriin maqipkaqlugu auna akilıqsaqługich killuqsautipayaanich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñigaa qiniqtitchukługu nalaunñaruałı natqigutriłigmigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautiñitnik inuich inuuruat inilğaan Christ tuqunaiñņaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñnuqsangitchai pisigiplugich killuqsautiñich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagviğñigaa pakmapak nalaunğatilaani suli nalaunñasripchaisilaani inupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunñasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraņa, aglaan nalaunñasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriłhum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviłiq. ²⁸ Takku ilisimarugut inuk nalaunñasripchakkautılaanjanik Agaayyutmi ukpiqsriłkun Jesus Christ-mun, maligutchiłiqmiguunğitchuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisimiñ Agaayyutigivatruñ? Agaayyutigingitmivatruñ Jew-nunğitchuat? İlumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nunğitchuat. ³⁰ Agaayyutiqałhiñaqtuq atautchimik. Agaayyutim inupayaat nalaunñasripkağisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriłhat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutiñ suli Jew-nunğitchuat nalunaitmiutchiñgitłutiñ. ³¹ Uvvami suksraunğigñiaqpisigu maligutaksraņa Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriłkuagaıaq? Qaņa! Ukpiqsriłhum ilumun atuumapkaqtağaa maligutaksram atuqukkanja.

Abraham-ñum Atrikusrautaułha

4 ¹ Abraham, sivulliuruuq Jew-nuruapayaanun, urrakusrautigilakput inunmun ukpiqsriłigmigun nalaunñasripkakkauruamun Agaayyutmi. ² Nalaunñasripkağniğumi Agaayyutmi savaagmigun tarra uqavigaagutiksraqağayaqtuq, aglaan uqavilaitchuq sivuğaa-

ni Agaayyutim. ³Agaayyutim makpiġaaŋiñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriřuq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuġaa piqutigiplugu ukpiqsriřha nalaunġasriřkakkaupluni.” ⁴Iñuk savakami akilġusiaqaġaqtuq. Akilġusiaŋa aatchuutaunġitchuq aglaan akilġikkauraqtuq savaaġmigun. ⁵Iñuk nalaunġasritłaitchuq Agaayyutmi savaallautaġmigun, aglaan iñuk ukpiqsriřgumi Agaayyutmik nalaunġasriřkairuamik agaayyutai-łaaamik iŋmiñi. Agaayyutim akuqtuġaġigaa taavruma ukpiqsriřha aasrii nalaunġasriřkařluġu. ⁶David-ŋum uqautigipmiñiġaa iñuk ilumun quvianamiunipluġu Agaayyutim nalaunġasriřkařmagu savaallautaġmi-ġuunġitchuaq. Itnaġniqsuq,

⁷“Quvianamiurut tamatkua

nalaunġairrutinġich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinġich matupmagich.

⁸Quvianamiuruq iñuk

atanġum isrummatinġisana killuutiqařluġu.”

Psalm 32:1,2

⁹Taamna quvianamiuřiq itpa kisiitñun tamatkunuġa nalunaitmiutchiř-simaruunan? Naagga! Itmiuq tamatkunuġa nalunaitmiutchiřsimailaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriřnipluġu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriřha Agaayyutim akuqtuġnipluġu nalaunġasriřkakkaupluni. ¹⁰Agaayyutim akuqtuġniqaun Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiřhan? Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchiřkkaunaiñġaan timimiñi. ¹¹Abraham nalunaitmiutchiřkkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiřha ilitchuqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunġasriřkkaunaniřtilaana piřigiplugu ukpiqsriřha. Taatnařluġu Abraham aapagiġaat iluqatin iñuich ukpiqsriřuat nalunaitmiutaiñġaġmiŋ suli akuqtukkauruat nalaunġasriřkakkauplutiŋ Agaayyutmi. ¹²Abraham aapagipmiġaat tamatkua nalunaitmiutchiřsimaruat. Iluqaġmiŋ nalunaitmiutchiřsimaruat timiřhiñamiktigun kiŋuviagiŋġitchai Abraham-ŋum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kiŋuviagiġai tunġaruat Agaayyutmik atripluġu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiřaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpisriřikun

¹³Abraham kiñuviagiřkkanilū akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaq-tilaaksraŋanik nunamik. Aglaan akuqtunġitchaa taamna akiqsruun piřigiplugu tupiksriři maligutaksraŋanik Moses-ŋum aglaagiřkkaŋanik, aglaan akuqtuġaa akiqsruun Agaayyutim nalaunġasriřchařmagu piřigiplugu ukpiqsriři. ¹⁴Uvvaami iñuich akuqtuitłaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguaġmiřmiktigun atuqukkaŋat maligutaksram, tarra ukpiqsriřiq suutnaunayaiñniqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa

suutnaungilluni. ¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriñnuq-saguutilaana iñuñnik tupiksritlaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñamiñ tupiksriñgirrutiksramik piitchut.

¹⁶ Taatnaqhutiñ iñuich akuqtuğagigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpi-ğutiqaqamiñ, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiilluni iħuaqqutriħigmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqağmiñ qitunğagikkanaat Abraham-ñum akuqtuħhiñaugaat. Akiqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-ñuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpiğutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷ Aglaksimaħhatun Agaayyutim Makpiğaanani, “Aapağuqtitkikiñi iñugiaktuanun iñuñnun.” Abraham ukpiğigaa Agaayyun iñuupchait-laruaq tuquñaruanik suli taiyuiruaq sunik ingitchuanik ilipkağugich. ¹⁸ Abraham ukpiqsriñuq niğiuğaqaqhuni niğiuñağumiñaitchaluanñaan aapagiliutinayağniługu iñugiaktuanun iñuñnun, takku niplusria-qaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.” ¹⁹ Abraham-ñum ukpiqsriħha Agaayyutmik sayaiqsingiññiqsuq isrumagaluanñağmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiağuyasripluni aasriisuli ağnaat Sarah qitunğitlailtuni. ²⁰ Ukpiqsriħhan uniñğiniñğaa. Ilaan arguaqtunğiniñğaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriħha sayaktusriħağniqsuq, aasriiñ nanğağlugu Agaayyun. ²¹ Nalupqigingillapiagñigaa Agaayyutmun atuumapkağniaq-tilaana akiqsruusriagikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham nalaunñasripkakkauplugu iñmiñi pisigiplugu ukpiqsriħha. ²³ Aglaan tamatkua uqaħhich Agaayyutim Makpiğaanani Abraham nalaunñasripkakkauniplugu ukpiqsriħhagun aglakkaunğiniñiqsut kisia-nik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqaħhich aglakkaupmiñiqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunñasripkakkaup-luta ukpiqsriħiptigun. Ukpiğigikput Agaayyun anipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquħğimiñi. ²⁵ Jesus tuqukami akilighñigai navguiħiqput aasriiñ anipkakkaukama tuquħğimiñ nalaunñasripkagñigaatigut Agaayyutmi.

Qiñuiğutikkauħiq Agaayyutmi

5 ¹ Taatnamik nalaunñasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriħiptigun qiñuiğutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan anmağniğaa utlautiħiksraqput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsriħuta iħuaqqutaanik. Quviasrukħuta quyagikput Agaayyun ilaliutiħiksraqput kamanautaani ilaatnigun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmigikput sakiq-niħiptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkahuta. ⁴ Anuqsruħiq tikiutriruq Agaayyutim iħuaksriħhanik, aasriiñ ilaan iħuagigumisigut niğiuğaqaqtugut. ⁵ Aasriiñ niğiuğkam qapiqtaqtinnianğitchaatigut, takku Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuaq Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qiñiqtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶Uvaptiknik ikayuġumiñaipiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqqutigai agaayyutailaani. ⁷Nallipsaunniñ tuqqutisurñiangitchaa anniqsuqsaglugu atla iñuk. Ilaatisamma iñuum tuqqutinayaġa-luaqpalkkaa nakuuruq iñuk, ⁸aglaan Christ tuqqutigaatigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiniqtitkaa piqpaksrilla-piañi uvaptiknik. ⁹Nalaunġasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkaġagun Christ-ġum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunġipiaqtugut Christ-mun annautiniaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaaniñ uvlumi atanniġviñmi. ¹⁰Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qiniġutigaatigut iñmiñi tuqqutaułhagun iġniġmi. Pakma Agaayyutim ilauraagiliutip-matigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut iġniġmi iñuulhagun. ¹¹Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiaġikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qiniġutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹²Killuqsaun tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuq-saqtuq suli pisigiplugu killuqsautaa tuqułiq tikiumapmipluni iñupayaanun. Iluqatiñ iñuich tuquruksraġuġniqsut takku iluqani iñuk killuutiniktuq. ¹³Iñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-ġum akuqtuñaiñġaanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñġit-chai killuqsautikun takku piqanġitlutinjsuli Agaayyutim maligutaksranjanik. ¹⁴Adam tuquniqsuq tupiksriñġitluni Agaayyutim tillisaanik. Iñupayaaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksraurut-tuuq killuqsanġitchaluañġaġmiñ taatnatun Adam tupiksriñġitmatun. Adam atriqanġiqsuq Christ-mik agġiqsuksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuqułiġmik pipkaipman Christ iñuulıqaqtitchiruq.] ¹⁵Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqanġichuq Adam navguiłhatun. Iluqatiñ iñuich tuqu-rut pisigiplugu atautchim iñuum navguiłhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluaqquataagun atautchim iñuum Jesus Christ-ġum kamanatluk-tuañuruq [navguiłhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaañiñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiłiq iluqaitñun tuqqutaksraġuġniplu-gich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunġasipkaġniplugich. ¹⁷Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navguiłha tuqułiq umialiktun aġalatchiasqiruq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalha atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatiñ iñuich Agaayyutim nalaunġasripkakanji iñmiñi kamañaqtuakun iluaqqutriłiġmigun aġalatchi-gisirut umialiktun iñuuniałiġmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiłha Agaayyutim tuqqutaksraġuġniġai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim

iñuum nalaunnjaruam savaaŋa Agaayyutim qaiññiŋaik natqigutriŋiŋlu killuqsautinik iñuuhiglu iñupayaanun [ukpiqsriruanun]. ¹⁹Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutmik, taatnaqhutiŋ iñupayaat killuliqiriguqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutiŋ iñupayaat nalaunnjasripkakkauŋisirut.

²⁰Agaayyutim qaitchiñiŋaa maligutaksraŋa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchugiragigaat qanutun killuqsautilaaŋtiŋ navguiŋigmiktigun Agaayyutim maligutaksraŋa. Aglaan killuqsauñ iñugiaksitmutukman Agaayyutim iħuaqqutaa iñugiaksitmutluktut. ²¹Tarrali killuqsauñ aŋalatchipluni tuquħikun, aglaan Agaayyutim iħuaqqutaa aŋalatchirug nalaunnjaruaħikun tikiutiluta iñuuhigmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

Tuqunaruag Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

6 ¹Taamna taatniitman, killuliqituiñaaqtuksrauvisa qiniqtitchaŋlugu qanutun Agaayyun iħuaqqutriŋiqaqtilaŋa? ²Qaŋaa! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruŋut killuŋmun. Qanuŋuta iñuuniaqtuiñagiñiŋqisa killukun?

³Puuyugniŋqisi, iluqapta paptaakkaukapta Christ Jesus-ŋum atqagun piqasriutirugut ilaan tuquħhanun. ⁴Taatnaqhuta paptaakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutiŋluta tuquħhanun. Aasriiñ Christ-tun aŋipkakkauruatun tuqunaruaniñ kamanautiqahuni saŋŋiagun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtuirugut nutauruamik iñuuhigmik iñuuruksrauŋluta taavrumuuna.

⁵Takku piqasriutiŋluta Christ-ŋum tuquħhanun paptaakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut aŋipkakkauħhani iñuuniaŋuta. ⁶Iħisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuhigruaŋput kikiaktuutrauqataurut ilaani, saŋŋia killuqsautim piyaququplugu, savaktaagrutqunŋiguta killuŋmun. ⁷Kiñapayaaq tuquruag aŋalatiŋiŋuuruq killuqsautmun.

⁸Ukpiŋigikput tuquqataukapta Christ-mi iñuutaugisiñiŋluta ilaani.

⁹Iħisimagikput Christ aŋipkakkauruag tuqunaruaniñ tuqutqikkumiñaiŋiaħa. Tuquħhum aŋalatiŋiŋiŋaa. ¹⁰Christ tuqukami tuquniqsuq atausriŋmiaqhuni akiilisuħlugu saŋŋia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñaqhuni Agaayyutmun. ¹¹Iħisiliasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik tuqunaruatun ililusri saŋŋianun killuqsautim aasriiñ iñuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹²Taatnaŋusri killuqsautmun aŋalatiŋnagich timigikkasi maani nunami. Aŋalatiŋnagu pisugruaħipsitñun. ¹³Atusruŋaŋnagich sulliñŋi timigikkapsi savaktillugich nalaunnaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutmun iñuktutun aŋipkakkauruatun tuqunaruaniñ suli pakma iñuuruatun Christ-mi. Aŋalatiŋhigun sulliñŋi timipsi Agaayyutmun, aasriiñ atugumausri nalaunnjaruamik. ¹⁴Killuqsautim aŋalatiŋiŋiŋaasri takku iñuunŋitchusri tupiksriħipsigun maligutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim iħuaqqutaagun.

Savaktaaǵruuḥa Nalaunǵarualıǵmun

¹⁵ Qanuǵisiñiqpisa? Pakma iñuunǵiqsugut tupiksriḥiptigun malıǵutaksranik Moses-ǵum qaisanjanik aglaan iñuurugut iḥaqqutaagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvısa? Qaḡaa! Killuqsauktusrauyumiñaitchugut. ¹⁶ Iḷumun ilısimagiksi una, qaitñapsi ilipsitñik kisumun savaktaaǵrugugtusri taavrumuḡa. Tupigiraksraǵaǵigiksi taamna iñuk suli atanıǵigiksi. Tupiksriḥipsi killuqsautmik tuqupkaǵısıgaasri. Aglaan tupigıkapsıuḡ Agaayyun ilaan nalaunǵasripchaǵaǵıgaasri iḡmiñi. ¹⁷ Qaanıqsuami savaktaaǵrugıkanaasri killuqsautim, killuǵmik aḡalatiqaqhusri. Aglaan quyanauqtuq Agaayyun, piḷapiaqhusri tupıgıgısrı ilısauttutauruat ilipsitñun. ¹⁸ Aasriñ annaktitaunjanikhusri killuqsautmiñ savaktaaǵrugugtusri pakma nalaunǵarualıǵmun. ¹⁹ Uqautıgıgıga savaktaaǵruuḥıq uqalıǵnik kañıqsiñıaqtuanik takku kañıqsımmaǵıksıtquplusrı. Qaanıqsuami qaisımapmatun ilipsitñik savaktaaǵrugıpkahusri killuqsautmun suli killulıqıǵıǵmun, taatnatuntuuq pakma qaıtchuksraurusrı ilipsitñik savaktaaǵrugıpkagısrı iñuunıalıǵmun nalaunǵarualıǵkun iluqnauqhusrı Agaayyutmun. ²⁰ Qaanıqsuami savaktaaǵruuḡapsı killuqsautmun iñuunıatıaitchusrı nalaunǵarualıǵkun. ²¹ Savaaqagtusrı pıǵiıtchuanik aasriñ taatnatchım iñuutchim pakma kanǵugılıkkapsı annıqsunǵıtchaasrı aglaan tikiutıraqtuq tuquḥıǵmik. ²² Aglaan pakma annaktitaunjanıktusrı killuqsautmiñ savaktaaǵruliutıplusrı Agaayyutmun. Iluqnauqhusrı ilaanun savaaqatlasrırusrı akuqtuiyunaqtuamik Agaayyutmun aasrıiḷı Agaayyutim akıḷiñıaǵaasrı isruıtchuamik iñuuhıǵmik. ²³ Kiña killuqsauqtuaq akuqtuiuruq killuqsautim akıḷiutaanik—tuquḥıǵmik. Aglaan Agaayyutim akıiḷaaq aatchuutıgıgaa isruıtchuaq iñuuhıq tamatkunıḡa atausrıḡḡuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptıknun.

Atrikusraun Iḷaqatnıḷıkun

7 ¹ Anıqatiut, iluqasrı kañıqsımagiksi malıǵutaksraq Moses-ǵum aglaaǵıkkana. Iḷısimapmıgiksi malıǵutaksramun aḡalaḥa iñuk iñuusrugaaḡḡaǵmi. ² Uvvaami taamna urrıqsruutaupmiuq, aǵnaq nayuutıgısrıuq malıǵutaksrakun aḡutmikni iñuunıqtutılaanani. Aglaan aḡutrıḡ tuqukpan iḷaqatnıqıḥiñauruq tuvraqḷugu malıǵutaksraq. ³ Aglaan iḷaqatnıkkumi atlamik aḡutmik uıñi iñuunḡaan, malıǵutaksram nipliutıgıgaa sayunaruḡunıplıgu. Aglaan aḡutrıḡ tuqukpan aǵnaq iḷaqatnıqıḥiñauruq. Taatnaqhuni iḷaqatnıkkumi atlamik aḡutmik uıñi tuquanıkpan patchısaıtchuq malıǵutaksramıñ.

⁴ Anıqatıumaan, taatnatun itmiuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuqatıgıruatun pıgıksi, aasriñ aglausımaruat malıǵutaksrat aḡalangıgaasrı.

Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaasri anitqiksitauroam tuqułıgmiñ. Tarraasriiñ iñuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵Qaanıqsuami iñuusrugaanĵapta kañıgruaqtakun pisugrualıpta anala-tagıgaa timigikkaqput pisigiplugu malıgıtaksraq. Tarra savaaqaqtugut savaktaksrağınısaptıknik malıglugu malıgıtaksraña Agaayyutim. Suragałıpayaapta tikiutigaatıgıt tuqułıgmun. ⁶Pakma patchisaikkaurugut malıgıtaksramiñ, aasriiñ tuqunaruatun ilıłuta malıgıtaksramun isiqta-ğipluta qaanıqsuami. Taatnaqhuta pakma savautingıtchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun malıgıtaksrakun, aglaan pakma savautiaq-sıgıkpıt Ipqıtchuakun Irrutıchikun iñuunĵapta nutauruamik iñuıłıgmik.

Malıgıtaksrağlu Killuqsauñlu

⁷Isrumavaluktusri nipliğñıplıña killuqsauñlu malıgıtaksrağlu atinıpluğık taapkuak. Taatniingıtchuq. Aglaan malıgıtaksrakun kañıqsıgıga killuqsautim qanuutautılaaña. Nalunayağıga kaviuğıtıliq malıgıtaksram nipliutıgıngıtıpagu nalaunĵaiññıplıgu itnautauruaq, “Kaviuqnak.” ⁸Aasrii killuqsautim pısaasruqsıplıni atuqtıtkaqsıplıña taavrumıña tillıtmik sulı qanusripayaamik nalaunĵaitıchuamik. Aglaan malıgıtaksraitman kil-luqsauñ sañıksraitıchuq. ⁹Iñuuniağıuğaluaqtuami malıgıtaksraiılaakun ilıtıchuğıgaluaqnagu malıgıtaksraq. Aglaan malıgıtaksram ilıtıchuğıp-kaqmagu tilliñ tarakñaaglaan killuqsauñ uummatqıaqısiıruq. Taatnaqłıña iñuutıchikun tuquruña. ¹⁰Tilliñ tikiutriruksraqtuag iñuıłıgmik uvañnun tikiutripıaqtuq tuqułıgmik. ¹¹Killuqsautim kinnıplıña tillisikun tuqup-kağaaña iñuutıchikun. ¹²Tarra aglausimaruag malıgıtaksraq ipqıtıchuq. Taatnatuntuuq tilliñ ipqıtıchuq nalaunĵaplıni nakuuplıñılu.

¹³Itnautaıniqpami? Qanusrim nakuuruam tikiutıniqpaña tuqułıgmun? Qağaa! Killuqsautim atuqłıgu nakuuruag [tilliñ] tuqupkağaaña. Taamna atummıruq uvañnun qıñıqıuplıña qanusrıutılaañanik killuqsautim. Tilliñ qıñıqtıtagağaa killuum pıgıiıłıapiaqtılaaña.

Anıyaktuiñalıq Killuqsautmik

¹⁴Ilısimagıkpıt malıgıtaksram agaayyutmiqnısaıñha, aglaan uvaña animaruña kañıgruaqtaqaqłıña. Killuum analatagağaña tıgutaa-ñupmatun. ¹⁵Kañıqsıtıłaitıchıga suragałıga. Pıñgıtıchıtka nakuuruat pisukkatka, aasriiñ suragaqłıña pıgiıtıchuanik uumıgıkkamnik. ¹⁶Aasrii atuğupkıch atuğunğısatka uumıgıplıgıch, anıgıga malıgıtaksram nakuutılaaña. ¹⁷Nutauruam iñuutıchıma pıpkangıtıchı tamatkua uumı-gıkkatka. Aglaan ilıtqusrıgruağma ilımnı pıpkagağıgai. ¹⁸Iı, ilısimagıga ilıtqusrıgruaq ilımnı nakuunğısılaaña, atakkıi kañıgruaqtaqaqłı-ña uvamni. Suragağukkaluağıga nakuuruag aglaan suragałıgıtıchıga. ¹⁹Atunğıtıchagağıga nakuuruag atuğukkağa aasriiñ atuqłıgu pıgiıtıchuag

atuḡunḡisaḡa. ²⁰Taatnaqługu atuḡuuniḡupkich atuḡunḡisatka, nutauruam iḡuutichima atuḡtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriḡruam ilumni atuḡtitagigaaḡa tamatkuniḡa pigiitchuanik.

²¹Taatnaqługu ilitchuḡigigiga taamna ilumutuuiq, suraḡaqsaqama nakuuruamik pigiitchuam nayuḡaḡigaaḡa. ²²Uvva uummatimni quviasruutigigaluaḡigiga Agaayyutim maliḡutaksraḡa, ²³aglaan qiniḡigiga atla maliḡutaksraq aḡalatchiruaq timimnik. Timima maliḡutaksraḡan aḡuyakkaa akililiḡuḡugu maliḡutaksraq isrummatimni. Taamna atla maliḡutaksraq aḡalatchiruaq timimnik killuum maliḡutaksraḡigaa, taavrumaasrii aḡalatchiruam tigutaḡiliutiḡluḡa. ²⁴Iḡuilliuḡnaḡniaqpat! Iḡukniaq uvaḡni! Kia annautigisivaḡa taavrumakḡa timimiḡ tikiutriruamiḡ tuquḡimun? ²⁵Agaayyutim annautigisigaaḡa. Quyaḡigiga ilaa anniqsuḡluḡmaḡa uumuuna Jesus Christ atannaptiḡun! Tarraasriiḡ isrumamni kamagisukkigiga Agaayyutim maliḡutaksraḡa, aglaan ilitqusriḡruaḡma tigutaḡipkaḡaḡa maliḡutaksraḡanun killuum.

Aḡalatillutin Irrutchikun

8 ¹Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraḡutqikkumiḡaitchait tamatkua atausriḡḡuqatauruat Christ Jesus-mun. ²Takku maliḡutaksraḡan Irrutchim tikiutriruam iḡuuiḡimik Christ Jesus-kun patchisaḡaḡa maliḡutaksramiḡ tikiutriruamiḡ killuḡimik sulit tuquḡimik. ³Agaayyun savaktuq maliḡutaksram savaaḡilguisaḡanik. Maliḡutaksraq iḡuk nalaunḡasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniiḡ, takku killiqiḡuḡaḡuḡḡuḡluḡ kamagitlaitchaa maliḡutaksraq. Agaayyutim tuyuḡigaa iḡniḡikkani nunamun timiqḡluḡu iḡuutquḡluḡu uvaptiktun sulit akililiḡiḡitḡuḡluḡ killuqsautmun. Taavrumuunaasriiḡ Agaayyutim piyaqqutaksraḡuḡniḡaa killuqsauḡ aḡalatchiruaq killukun pisuḡiruaptiknik. ⁴Agaayyutim kamaksritḡasripkaḡaatigut nalaunḡaplutiḡ atuqukkaraḡatnik maliḡutaksram. Pakma iḡuuniaḡtugut maliḡiḡiḡuḡu kaḡiḡruaḡput aglaan maliḡuḡu Irrusriḡ. ⁵Tamatkua aḡalatittuat irrusriḡruamun iḡuusuuruḡ quyaliniḡaḡuḡu irrusriḡruaḡ. Aglaan tamatkua aḡalatittuat Iḡqitchuamun Irrutchimun iḡuusuuruḡ quyaliniḡaḡuḡu Iḡqitchuaḡ Irrusriḡ. ⁶Iḡuum isrummataa aḡalatmagu irrusriḡruaḡan ittaḡtuq tuquḡiḡ, aglaan isrummataa aḡalatmagu Iḡqitchuam Irrutchim ittaḡtuq iḡuuiḡ sulit qiniḡiḡnaḡ. ⁷Taamna ilumutuuruḡ takku iḡuum isrummataa aḡalatpagu ilitqusriḡruaḡan akitḡaqsimaḡaa Agaayyun. Taamna tupikrsiḡuḡitchuḡ Agaayyutim maliḡutaksraḡanik; takku tupikrsiḡuitḡuni. ⁸Tamatkua iḡuich aḡalatittuat kaḡiḡruaḡmiknun quyaliiḡuitḡaat Agaayyun. ⁹Aglaan ilipsi aḡalangitchaasri kaḡiḡruaḡtapsi. Aḡalatkaasri Iḡqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriḡaḡa Agaayyutim inniqpan ilipsitiḡi. Aglaan kiḡa iḡuk piḡanḡitpan Irrusriḡanik

Christ-ñum pigingitchaa Christ-ñum. ¹⁰Killuqsautim timigikkasi tuquñapkağai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuuhìgmik takku Christ-ñum nalaunñasripkaqhusri Agaayyutmi.

¹¹Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria añitqiksitchiruaq Jesus-mik tuquñaruañiñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmigaa iñuuhìq timipsitñun tuqusrağumaruanun.

¹²Taatnaqhuta aniqatiumaan, aňalatitnata kanjìruaqtamun. Iñuuniaqtuksraunğitchugut tumigitqukkañagun killuqsautim.

¹³Iñuuniağupsi kanjìruapsigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasriługu killiqiłiqsi tarra iñuuniaqtusri.

¹⁴Iłilgaagillapiağai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun.

¹⁵Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqput irrusriğingitchaa tigutaaqsiłhum iqsiłhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta ililgaagiliutipchağaatigut Agaayyutmun.

Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapaañ.”

¹⁶Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilitchuğipkağaatigut nalupqinaiqługu Agaayyutmun ililgaagitilaaptiknik.

¹⁷Agaayyutim ililgaaginiqpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrianik piksrrirtaiñik uvaptiknun.

Akuqtuigisirugut tamatkuniña Agaayyutmiñ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuksraurugut atrilugu Christ nagliksaałha. Taatnaqqağuta piññaktaaqagisirugut kamanautmik atrilugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuag Kamanaan

¹⁸Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaałqput pakma atriqağumiñaitchuq ilaan kamanautaanun sagviğñiakkañanun uvaptiknun.

¹⁹Iluqani Agaayyutim iñiqtaña utaqqitłailłapiağataqtuq Agaayyutim sagviłiksrañanik kisut qitunğagìpiaqtilaanitñik.

²⁰Suapayaaq Agaayyutim iñiqtaña piunğiqsağumaruq, pisuğingisagmìgun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niğiugaq ittuq:

²¹Iluqani Agaayyutim iñiqtaña aňalangìğñiağaa piunğiqsitchirağaqtuam, aglaan piqatauyumiñaqsilugu kamanaqtuamun patchisałiğmun piqatigilugich

Agaayyutim ililgaañi. ²²Iłisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiqtañiñ utaqqihhat uvuñanunaglaan iłuiłliuğaluaññağmìñ, atriplugu ağnaq aulliyautikmatun.

²³Kisimiłhiñaunğitchuat tamatkua iñiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmiuguttuuq iłuiłliuğaluaññaqta irrutchiptigun. Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaiqutauplugu. Aasriiñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunğagìliutipiaqtilaaksraqput.

Utaqqigikput timigikkapta simmikkaułiksraña. ²⁴Taamna niğiugisagikput anniqsukkau’apta. Qiñianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna niğiugaayumiñaiññayaqtuq. Iñuich niğiutłaitchut qanutchimik pigiliutianikkağmìknik.

²⁵Aglaan niğiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma

piññaaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriiñ kimmutigillapiaqlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirruptigtigun. Takku nalurugut qanuq agaayuñksraptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inñmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniñgagigai inñuich uummatinjich. Iñsimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuam Irrusriq uqapsaagutripłuni Agaayyutmun piqutigiplugich inñugikkani tuvraqługu pisulha. ²⁸ Iñsimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigirañgigai nakuuñksrañatnun piqpaksriruat inñmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqługu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim inñsimaniñgigai tamatkua tuqlukkani inñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaañginiñgigai atriqaquplugich inñigmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugniqsuq akunñatni inñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaañgikkani tuqlugniñgigai, aasriiñ tamatkua tuqlukkani nalaunñasripkañgigai inñmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani inñmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksrifha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipligisitlavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniñ akilliñiqsuğumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitługu inñi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiilaaglugu. ³³ Kiama patchisigisivagich inñi Agaayyutim piksraqtaañgikkani? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipligisiva Agaayyutim inñi tuqutaksrağugniługich? Kiñaunniñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqutigai, aasriiñ añitqiksusq tuqutigmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqpaksrifhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga inñuillañhum naagaqaa nagliksaañhum naaga kakkaaqsiñhum naaga atnuğaanillañhum naaga navianniñhum naagaqaa tuquñhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaañiñi,

“Piqutigiplusri tuqutaurugut ataramik.

Inñuich añallaqlukkaatigut ipnaisun tuqutaksratun.”

Psalm 44:22

³⁷ Qañaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigtigun Agaayyutim akimapkagaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaapput piqpaktañaniñ Agaayyutim. Tuquñhum unniñ inñuñhum unniñ israğulgich unniñ tuunğaiç unniñ sut pakma ittuat unniñ tikisaksrat unniñ sanñjich unniñ sut ittuat quliptikniñu atiptikniñu naagaqaa sumunniñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksrifhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

Agaayyunlu Iñuksraqtaañılu

9 ¹Atausriñjuqataupluña Christ-mun sulı aňalatiqaqluña İpqitchuamun İrrutchimun nalupqigingitchiga qauğrimmağıu-tillautamni uqalığa ilumutuuruamik. Saglungitchuña itna uqaqama, ²Iñuıllıullapiagaqtuña sulı alianniullapiagaqtuña piqutigiplugich Jew-ñu-ruat. ³Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ñu-ruat anıqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñjuqsakkaulaña piğıluñaunniñ Christ-miñ ikayuğumiñağupkich annıqsuliksratnun. ⁴İsrael-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. İlaan tıguagıniğai piqatlasriplugich kamanautmiñik. İlaan qaiñniğaa ilinıtñun sivunniugutni sulı malıgutaksraña [Moses-kun] sulı agaayumaagvik sulı akiqsruutni. ⁵Qıtunğagıgaich kamañuqtat sivulıapta, aasriñ ilinıtñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanaqtuq qañavak! Taatnatuquvva.

⁶İtnautigingitchiga Agaayyutmun atunğiñniğugich akiqsruutigikkani ilinıtñun. Atakkii kiñuvianıch İsrael-ñum ilanıch İsrael-aagmiupianunğitchut. ⁷Sulı ilanıñhiñaq Abraham-ñum kiñuviani ilumun ililgaagıgai. Aglaan Agaayyun niplısuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkısırut İsaac-miñ.” ⁸İtna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuviani Agaayyutim ilumun ililgaagıgıgıchı, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagıliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹Agaayyutim akiqsruğniğaa Abraham itna, “Nalaullugu pivıksraq utiğısırıña aasri Sarah iğniqagısırıq.”

¹⁰Taamnañhiñaungıchıq. Rebecca-m malğik iğñak aapaqaqtuk sivulliıptıknik İsaac-mik. ¹¹⁻¹²Aglaan malğuk iğñak anıgaluaqnagik Agaayyutim uqautıgaa Rebecca, “Aapiyanan savautıgisıgaa nukatchiani.” Agaayyun nipliğniqsuq taavrumıña nukatpiagruk savaaqagıaluaqnagik nakuuruamik unniñ piğıitчуamıglu. Taavrumuuna ilıchıuğıgıput, Agaayyutim piksraqtaagıniğaa atausrıq sivunniutigıkkagımgun pisuğıgıkkagımgunlu. Piksraqtaagıyumiñaitchaa iñuk savaaqalğagun. ¹³Agaayyutim uqalğa itniınnıqsuq, “Piksraqtaagıgıga Jacob aglaan piksraqtaagıngıtıluq Esau.”

¹⁴Qanuğmi nipliğısıvısa taavrumuuna? Agaayyun nalaunğaitpa? Taatniingıchıq! ¹⁵Agaayyutim Moses nipliutıgaa,

“Qiñıqtıtkısıgıga iñuaqqutıñıgı kisumun iñuaqqutısrıkkamnun.

Qiñıqtıtkısıgıga ilunñuksrıñıgı kisumun ilunñugısırukkamnun.”

Exodus 33:19

¹⁶Taatnağumi Agaayyun piksraqtaaqagıniangıchıq iñuıch pisuğıgıkanatıgun unniñ savautıgisırukkanatıgun. Aglaan piksraqtaaqagısırıq ilunñuksrıñıgmıgun. ¹⁷Agaayyutim Uqalğan nipliutıniğaa atanga Egypt-ñum, “Atanıquıtıkkıpiñ qıñıqtıchıklıgu sanñıgıkkaga ilıpkun.

Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluqaani nunami.”¹⁸ Taatnaqhuni Agaayyutim qiniqtittağigaa ilunjuksriłhi kimupayaaq qiniqtitchukamiuñ. Suli pitchigiłiqsitkai iñuich pitchigiłiqsitçhukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunjuksriłhagun

¹⁹Uvva nallipsi apiqsruğisigaaña, “Agaayyutim aňalatpatigut suvaata-mi killuutiqağnivatigut? Kia akilłiqsugisivauñ pisulha?”²⁰ Apiqsruqnak taatna. Ilvich iñułhiñaurutin. Iñułhiñam apiqsruqtaksrağingitçhaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtañan uqautitlaitçhaa, “Suvaata pilıuqpiña taatna?”²¹ Utkutchiri savaaqaqtuaq qikumik pilıułhiñauruq

(Rom 9.21)

qanutchipayaamik pisukkumi.

Taavrumakña qikumiñ utku-sriłiñułhiñauruq atautchimik piññaqutigiłhiñağlugu aasriiñ ilaqataa suaqluqağvigiłlugu.

²² Agaayyun nalaunñaraqtuq surağapayaahıgmigun. Ilañitñun iñuich ilaan qiniqtitchukkaa qinnautni [killuqsautikun] suli sanñiñi.

Qiniqqautnaqsigaluqaqtıllugich piyaquqtaksrağuhutinı anuqsrutiniğai tamatkua iñuich.²³ Atlat iñuich ilunjuğisrukkani ilaan anuqsrutiniğai ilıçhuğitqup-lugu uuktuğnağumiñaitçhuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautiniğai piqaquplugich kamanautmiñik.²⁴ Aasriiñ ila-gigaatigut taapkua. Agaayyutim tuqlunğitçhaatigut Jew-ñuruaniñ

aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-ñunğitçhuaniñ,²⁵ tuvraqługu nipliutaa Hosea-m itna,

“Niłligisiruña, Iñugigipsi taapkunuña atchiqsimagaluakkağmiñun Iñuningitçipsi.

Aasriiñ qiniqtitkisigiga piqpaktağa tamatkunuña piqpagingisamnun.”

Hosea 2:25

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñuningitçipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaugisirut itna, Iłiłgaanji iñuuruam Agaayyutim.”

Hosea 2:1 ²⁷Suli Isaiah-m uqautiginigai Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiaqtut iñugikkañi Israel-ñum.
Atriqaqttut qavianjsun tağium siñaani.
Aglaan iñugiakitchuat anniqsukkaugisiñiqsut.

Isaiah 10:22, 23

28 Atanğuruam qilamik anasriñjuqsagisigai iñui nunam.”

Isaiah 28:22

29 Tuvraqługu Isaiah-m nipliutaa,

“Atanğum Sañjipayaaqattum iñugiakitchuat sivullivut
iñuupkanğitpagich
iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrah-tun.”

Isaiah 1:9

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautağlu

30 Qanuğmi nipliğisiñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-ñunğitchuat nalaunñasriñiuranğiññitchuat Agaayyutmi, nalaunñasripkağniqsut ukpiqsriñhiñaqamiñ. 31 Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ñum aglakkaña nalaunñasriñağniqsuq Agaayyutmi taavru-muuna, aglaan nalaunñasriñiñiqsuq. 32 Suvaataai? Tunğanğitłutiñ Agaayyutmun ukpiqsriñiğmiktigun, aglaan nalaunñasriñağniqsut tamatkunuuna savaağikkağmiktigun. Ukpiqsriñiğitñamiñ atrigini-ğaiç iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. 33 Agaayyutim Uqałha aglaksimałhatun,

“Iłigisigiga Zion-mun iyağak iñuich putukkisautiksrañat.

Taamna iyağak paallaktitchiñaqtuq.

Kiña taimña tunjaruaq Christ-mun, iyağaktun ittuamun,

qapiqpanayumiñaitchuq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10 1 Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigñiuğutigigiga iluqa-tiñ Jew-ñuruat anniqsuquplugich. Taamna iniqsruutigigiga Agaayyutmun. 2 Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutiñ maliguahat Jew-ñuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimanğitchaat nalaullugu tumiksraq. 3 Iłisimanğitłutiñ Agaayyutmun iñuich nalaunñasripçaguutilaanjanik ukpiqsriñiğmiktigun, inmiknik nalaunñasriñiñiqsut pisuñiğmiktigun, ilinisa qaitchisunğitłutiñ inmiknik Agaayyutmun. [Taatnaqhutiñ nalaunñasritłaiñiqsut.] 4 Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriñ kiñapayaaq ukpiqsriuaq nalaunñasripkakkauyumuuq Agaayyutmi.

5 Kisupayaaq nalaunñasripkağukkumi Agaayyutmi tupiksriñiğmigun Agaayyutim maligutaksrañanik, itqağiliuñ Moses-ñum aglaaña, “Iñuk tupiksriuaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.”

6 Aglaan uqałhum nipliutiginigaa nalaunñasripkakkauñiq ukpiqsriñikun itnaiłiplugu. “Isumaniaqnak, Kiña mayuğisiva qilañmun (ami

atqautityaǵlugu Christ)? ⁷Suli nipliǵñiaqnak, Kiña atqaǵisiva samuǵa natqitchuamun aǵmaǵnimun (ami mayuutityaǵlugu Christ tuquǵaruaniñ)? ⁸Itnauvva nipliǵsamaruq, Agaayyutim uqaǵhan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.” Taamnatarra ilisauttun quliaqtuaǵikkaqput. ⁹Ilvich qannapkun nalupqinaǵlugu uqaǵupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpigi-gupku uummatipni Agaayyutmun anjitqiksilha Jesus tuquǵhaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunǵasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqaǵaptigun Jesus-mik ukpigi-plugu anniqsukkaurugut. ¹¹Agaayyutim uqaǵha itnaǵniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriǵluni tunǵaruq ilaanun qapiqpaǵayumiñaitchuq.” ¹²Agaayyutim Uqaǵhan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaaǵiñǵiñniqsuk Jew-ǵu-ruaǵlu Jew-ǵunǵitchuaǵlu. Taamna ataniq ataniǵigaat iluqatij aasriñ qaitchipǵluni iñuǵiaktuanik ikayuutinik iluqaitñun tunǵaruanun iñmiñun. ¹³Agaayyutim uqaǵha itnaǵhuni, “Ataǵum anniqsuǵisigaa kiñapayaaq tuǵtuqtuaq anniqsuǵipluni.”

¹⁴Qanuǵutij tuǵtuǵaǵisivat ilaanun ukpiǵingisaǵmiknun? Suli qanuǵutij ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisaǵmiknik? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuaqtaitchumiñ. ¹⁵Qanuǵutij quliaqtuaǵisivat tuyuǵingitpatij? Aglausimaruq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuaqtit aggitripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶Aglaan iluqaǵmiñ akuqtunǵitchaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliǵsimaniqsuq, “Ataniiq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?” ¹⁷Taatnamik iñuich ukpiqsriǵisut tusraa’amitruǵ tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuaǵipmagu uqaǵiq Christ-kun. ¹⁸Aglaan apiqsruqtuǵa, tusraaǵiñniqpat tusraayugaallautamik? Iǵmun ilinisa tusraagaat. Agaayyutim uqaǵha itniittuq,

“Uqaǵiq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuaǵaqtut nanipayaaq.”

Psalm 19:4

¹⁹Apiqsrulǵitchuǵa, Israel-aaǵmiut kañiqsiñǵiñniqpat? Ii, kañiqsirut. Sivulliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqaǵniplugu itna,

“Uvaǵa iñuksraqtaaǵingisapkun siǵñaliqsitkisigipsi.

Uvaǵa kañiqsimaitchuatigun uumitchaktitkisigipsi.”

Deuteronomy 32:21

²⁰Tuǵliǵiǵlugu, Agaayyun nipliǵniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,

“Paqitkaatǵa tamatkua apiqsruqtanǵitchuat ikayuqulutij.

Saǵviqsuǵa tamatkunuǵa pakaaqanǵitchuanun uvamnik.”

Isaiah 65:1

²¹Aglaan Agaayyutim Israel-aaǵmiut uqautiginigai Isaiah-kun itnaǵhuni,

“Uvlupayaaqman piñhiñaanuruǵa akuqtuǵuǵugich tamatkua iñuich tupiktaitlutij paaqsaǵaruat uvamnik.”

Isaiah 65:2

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iłunjuksriñi Iñuksraqtaañitñun

11 ¹Apiqsrulgitchuņa. Agaayyutim ayañniqpagitmi iñugikkani? Qañaa! Uvaņa Israel-aagmiunuruņa. Uvaņa kiñuviagigaaña Abraham-ñum, ilagigaatņa sivulliaqatuat Benjamin-mik. ²Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani inilgaan. Iłisimagiksi uqałha Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan iniqsrułha Agaayyutmun akitñaqługich iñugikkañi Israel. Elijah nipliqsuq, ³“Iliñisa tuqulgatağaiç sivuniksriqiritin, suli siqumitlugich tunillağviich. Uvaņa kisima sivuniksriqiriniñ kisiñjuqtuņa. Pakmaasriiñ tuqunniagaqsiqmigaat-ña.” ⁴Aglaan qanuq kiuniqpauñ Elijah? Agaayyutim nipliutiniğaa, “Kisiñjuñgitchutin. Piqaqtuņa 7,000 iñuñnik Israel-mi putqatangitchuanik atriñanun Baal-ñum.” ⁵Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmiuq Agaayyutim piksraqtaañiñik iłuaqqutriñiğmiguñ.

(Rom 11.4)

⁶Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayyutim iłuaqquataagun anniqsukkaunğitchut savaaqatigimiktigun. Anniqsukkaułhiñauñiqpata savaagmiktigun tarra anniqsuğiaq Agaayyutim iłuaqquataagun iłumun suunğıiññayaqtuq. ⁷Taamna taatna atuummiñiqsuq, Israel-aagmiut piññaktaaginğıiññiğaat pakaagikkaqtin. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagikkañiñ piññaktaaginğıiññiğaat [ilaan nalaun-ñasripchaqamigich inimiñi]. Atlataasrii siquqsipkağniğaiç uummatitin suli naalağniñğiqhutin Agaayyutmik. ⁸Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani itna,

“Agaayyutim isrumalguilıqsinnigai aasrii kañiqsitłaiqhutin.

Taatnaqhutin qiñitlaiğñiqsut irimiktigun

suli tusraatłaiqhutin siutmiktigun.

Taamna atuummiñiqsuq uvluvañnunaglaan.”

Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10

⁹David-tuuq nipliğñiqsuq,

“Niğiqpağimikni napitaulutin naniqtillich.

Paasraaqtillutin anasriññuqsakkaulich.

¹⁰Irigikkañich taaqsiłutin qiñitlaiğlich.

Tunugikkañich piłguilığlich sakuułiğmikniñ.”

Psalms 69:22, 23

¹¹Apiqsrulgitchuņa, Jew-ñuruat ayakmatruñ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaquqtinni qpagich? Qañaa! Aglaan navguilħata tikiu- tipkağniğaa anniqsuğiaq Jew-ñungitchuanun. Taamna atuummiñiqsuq

Jew-ḡuruat siqñaliquplugich. ¹² Tarra Jew-ḡuruat navguiḡhata tikiutip-kagnigaa ikayuusriaksraq nunam inuiñun suli Jew-ḡuruat ayaiḡhata Christ-mik tikiutiplugu anniqsugiaq Jew-ḡungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ḡuruat taputraukpata ilinjitñi Agaayyutim piksraqtaagikkarñi.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunḡuksriḡḡi Jew-ḡungitchuanun

¹³ Pakma uqaqtuḡa ilipsitñun Jew-ḡungitchuanun. Uqqiraqtigigaanḡa Jesus-ḡum Jew-ḡungitchuanun, aasrii savautriḡlamni savaktuḡa pisuqtılaaqḡuḡa. ¹⁴ Niḡiugaqaqtuḡa inḡugikkatka siqñaliquplugich. Taavrumuunaasriiñ ikayu-ḡayaqpalukkitka anniqsuḡiksranatnun. ¹⁵ Jew-ḡuruat tunutmatruḡ Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik inḡuḡnik. Aasriiñ sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuḡpagich Jew-ḡuruat? Taapkua inḡugiliutitqikkisigai Agaayyutim, inḡuktitun anitqikkauratitun tuquḡaruaniñ. ¹⁶ Sivulliq qaqqiaksraq qaisauniqpan Agaayyutmun, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq. Suli karḡigikkarñi napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akigugikkarñi napaaqtum ipqitmiut. ¹⁷ Inḡarḡich akiqqut napaaqtugiksuamiñ piyakkaurut aasrii akigua atlakkam napaaqtum ilipḡuḡu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ḡungitchuani atlakkatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaqsirusri inḡuupmiḡlusri sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqaqtuamiñ taapkunanitun Jew-ḡuruatitun. ¹⁸ Taatnaḡhusri uqaviksuk-sraunḡitchusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautigun. Uqaviutiksraitḡhusri. Suvaata? Ilipsi inḡuupkarḡitchiksi karḡa napaaqtum, aglaan karḡian uumapka-ḡaasri. ¹⁹ Nipliḡhiñanusuknaqtusri, “Akiqqut piyakkaurut ilaliutitlasriḡḡuta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakkaurut Jew-ḡuruat ukpiqsriñḡiḡhatigun. Taatnaḡhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriḡlusri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqi itinḡiñḡiqpagich naggiuvatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ḡungitchuasrii. ²² Taatnaḡhusri ilitchugigiksi Agaayyutim iḡuaqutriḡḡhalu taluqnaḡḡhalu. Agaayyutim anasriñḡuqsagaḡigai tamatkua maligutchiñḡitchuat inḡimiñik. Aglaan iḡuaqutigaasri inḡuuniaqtuiñaqapsi iḡuaqutaagun. Taatnangisuaḡupsi kipikkaugisipmiusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ḡuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutmik akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitḡallapiaḡhuni ilḡiḡhiñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ḡungitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiguumḡitchaluaqtuḡaq napaaqtullautami. Jew-ḡuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaḡḡuḡu ilitqikkisigai napaaqtuḡatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunḡuksriḡḡi Iluqaitñun Inḡuḡnun

²⁵ Aniqatiumaanḡ, karḡiqsitqugipsi uumiḡa nalunaḡhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunḡitḡusri isrumatuniḡusri. Ilumutuuruḡaq una: ilaḡhiñarḡich

Israel-aagmiut tikkaņasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiġñaqtuq iluqatiņ piksraqtaañuruat Jew-ņuņgitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶Taimanigun iluqatiņ Israel-aagmiut anniqsuġisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani,

“Anniqsuqti agġiġisiruq Zion-miñ.

Piġisigaa iluqaan agaayyutaiġiq kiñuvianjiñiñ Jacob-ņum.

²⁷Tarra piġupkich killuqsautiņich

taiġñiaġiga sivunniuġutiga taipkunuņa iñuņnun.”

Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34

²⁸Jew-ņuruat ayaņniġaat akuqtuņġitługu tusraayugaallautaq. Taatnaqhutini akitñaqtuliġñiġaat Agaayyun piquṭigiplusri. Aglaan Jew-ņuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaaġiplugich. Piquṭigigai piquṭigiplugu akiqsruutni sivullianitiñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. ²⁹Agaayyutim isrummitqitłaitchuq iñuktigun tuqłukkaġmigun suli aatchuutigun qaisaġmigun ilinjitñun. ³⁰Ilaatiñiimma ilipsi Jew-ņuņgitchuani ayakkaqi tupigisruņġitługu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunņuksriġiġmik taapkua iñuich tupiksriñġiġhatigun. ³¹Taatnatuntuuq pakma Jew-ņuruat tupiksriñġitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriġha ilipsitñik, ilinjitñik nagligiġisipmigai. ³²Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisuņġisilaañatlu pitchiġiġhatlu. Piquṭigiplugich ilaan qiniqtitchukkaa ilunņuksriġiġi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³Ii, Agaayyutim umialgutai uktuġnaġumiñaitchut.

Puqiutaalu kaņiqsimatłalu isruitchuq.

Kia-unniñi iñuum kaņiqsipchaġumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñi kaņiqsiyumiñaitchaa tumaa.

³⁴“Kia ilisimavauņ isrummataa Atanġum?

Kia qaitchiġhiñauvauņ alġaqsruutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵“Kia-unniñi qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik

utiqtitaksraņanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

³⁶Ii, Agaayyutim iñiqtaġigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuñiġaqtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanavak taimuņa. Taatnatuq.

Qaiļlusri Agaayyutmun

12 ¹Taatnaqhusri, aniqatiumaņ, Agaayyutim qiniqtinġanikmatigut ilunņuksriġiġmiñik inġisruaġipsi timigikkasri

iñuuruñulugich tunillautigitquplugich ilaanun, ipqilluni sulı quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra savautriñiksraqsi ittuq Agaayyutikuğağiakun. ²Atriñusruñaqasri iñuñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaq-tillusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi karñiqsıtlasriñağiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Sulı ilisimatlasriñağiksi nakuuruuq, quyaqnaqtuaq Agaayyutmi sulı nalaunjaruaq.

³Agaayyutim iluaqqutaagun nipliutiksraqqtuñja kisupayaamun akun-napsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qiñiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsriñiqaqtilaan aatchuusriağikkan Agaayyutmiñ. ⁴Atausriukattaqhuta timiqaqtuğut aasriñ taamna timi iñugiaktuamik sulliñiqaqhuni. Tamatkua timim sulliñgi atlakağiisigun atuğaqtu. ⁵Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriğuhuta timaurugut, aasriñ sulliñiğuhuta timimi. ⁶Iluqata atlakağiñnik aatchuusriaqtuğut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iluaqutriñiğmigun. Kiña aatchuusriaqagumi sivuniksriqiliğmik, atuğliun taamna ukpiqsriñiğmigun pigikkağmigun. ⁷Kiña aatchuusriaqagumi savautriñiğmik, savagli. Kiña aatchuusriaqagnigumi ilisautriñiğmik, tarra ilisautriñi. ⁸Kiña aatchuusriaqagnigumi pitchuk-saağiliğmik, pitchuksaağili. Kiña aatchuusriaqagnigumi aatchuiñiğmik atlanun, aatchuğli naliilaaglugu. Kiña aatchuusriaqagnigumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauligmiñi. Kiña aatchuusriaqagnigumi nagliksriñiğmik, taavruma atuğliun quviatchauğiguni.

⁹Piqpaksriñiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiun tamanna pigiitchuaq, piqpagiluguasriñ nakuuruuq. ¹⁰Piqpakkutilusri avatmun aniqatigii-sun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹Iqiasrusruñaqasri aglaan sakuukkitchi, sulı piliqillapiağusri irrutchipsigun savautilugu Atanguruaq. ¹²Quviasrugusri takku piqaqtusri niğiukkamik. Anuqsrulusri ihuiñiñiq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³Ikayuğlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuğlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴Apiqsruqsıun Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaaqtitchiruat ilipsitñik, iniqsruutilugich aasriñ apiqsruutisruñaqnagich Agaayyutmun anasriñnuqsaqulugich. ¹⁵Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶Iñuuniaqatigiıysriñusri. Kamañağnaisruñaqasri ilipsitñik, aasriñ ilauraagilugich tamatkua suun-ğiññasrugiruat. Ilisimatluñniasruñaqasri supayauranik. ¹⁷Kia iñuum pimaqtukpasri akisağniasruñaqasri killukun. Iñuuniağitchi iñuñni ihuağ-naqtuakun. ¹⁸Piyumiñağniqtutilaapsitñi iñuuniağitchi qiñuirrutillugich kisupayaat. ¹⁹Ilauramaañ, akisaqtuğniasruñaqasri atlanik nalaunğıtpasri, aglaan Agaayyutim akisağligich. Aglausimaruq, “Uvaña akisağisiruña. Uvañauruña anasriñnuqsairagaqtuaq [nalaunğaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰Aglaan, Agaayyutim uqałha itnatun,

“Pimaqłuktigikkan niġisukpan niġipchaġlugu,
imiġukpan imiqtillugu.

Taatnaġuvich kanġutchakniagiñ katitchipmatun ikualaruanik
aumanik taavruma niaquanun.”

Proverbs 25:21, 22

21 Ki, pigiiitchuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiiliuġ pigiiitchuaq
nakuuruakun.

Tupigiraksrat Kavamam Maligutaksrañi

13 ¹ Iluqasri tupigiraksraġigisi kavamam aġalatai. Kiñaunniñ
aġalatchiñiġrañanun, suli kiñaunniñ aġalatchiñiġrañanun marrumani nunami
saññiqanġisuaġuni Agaayyutim qaitchiñġisuaqmani saññimik
saññiqanġisuaġuni Agaayyutim. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akililiuq-
niktuam kavamamik akililiuqsimagaa Agaayyutim inillakkañ. Taatnaqami
tikiutiraqtuq anasriñuqsautmik iñmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaun-
ñaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimiñ tamatkua
iñuumaqłuktuat. Sivuuġagisrunġitchupku aġalatchisiquqtuq savaaġiñ
nalaunñaruq aasrii aġalatin quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim
savaktigaa ikayuqplutin. Aglaan atuġuvich nalaunñaitchuamik iqsviksran
tarra. Aġalati saññiqatquq anasriñuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim
savaktigaa anasriñuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniñ
atuqtuanik nalaunñaitchuamik. ⁵ Taatnaġusri tupigiraksraġigisri kavamat
pisigiplugik taapkuak: anasriñuqsakkauyumiñaitchumuusri, suli ilisima-
lusri qauġrimmaagiutillautapsitni tupiksriuni nalaunñatilaanjanik. ⁶ Tarra
akiliiruksraupiaqmisi tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigai Agaayyutim
savaaġipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiliisitchi iluqaitñun aġalattirituqatquanun
niġġiuqsruutipayaapnik, akiliġlugich iluqaisa tax-sinik akiliġñaqtuat, taluġi-
lugich taluġiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiñiq Atlanik

⁸ Akiqsruumisruñaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik
piqpagiraksraġigitiñ atlat. Iñuk piqpaksriuruq atlamik tupiksriñiq-
suq iluqaanik maligutaksramik. ⁹ Maligutaksrami aglausimaruq,
“Killuqsagumiñaitchutin sayuñatikun. Iñuagumiñaitchutin kisumik.
Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraunġitchutin iñuuniaqatvich suu-
raiñiñ.” Iluqatiñ taapkua tillisaurut suli iluqatiñ atlatlu katisrimarut
atautichisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.”
¹⁰ Piqpaktam atnialaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriñiq atriqaq-
tuq tupiksripmatun iluqaanik maligutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunñaruakun makunani uvluni.
Atakkii annautrauliġviksraqput, Christ-mun qilañmutikpatigut, qal-

litluktuaq pakma ukpiqsriqqaalaptikniñ. Taamna ittuq itigviksrakun iñiqtuatun siñignigmiñ. ¹²Unnuaq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksragigikput killiqiñiqput pigikkaña taqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriłuta nakuuruamik. ¹³Ki, iñuuniaqta nalaullugu atriługich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagut piruksraungitchugut nağğunaqtuakun niğiñkun suli taanñatikun. Ittuksraungitchuq sayuñaliq suvałıñıglu, naaga anuyaliq siqñatuadıglu. ¹⁴Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqağitchi atanğuruamik Jesus Christ-mik, aňalatisruñaqasri kaviuğutaiñun kañiğruapsi.

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

14 ¹Akuqtuğumagiksi sayaiłluctuaq ukpiqsriñigmiğun uqavaaqatigisruñaqnagu ukpiğikkañanik. ²Iñanich iñuich ukpiqsrirut niğiñhiñauñiłutiñ qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriñhat sayaitmata ilinich ukpiqsrirut niğiñhiñauñiłutiñ nauriañhiñanik. ³Taamna niğiñhiñauriuq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraungitchuq nakuutluñniłuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuaq taatna isrumaruksraungitmiuq niqituqtuaq nalaunğıñniługu, takku Agaayyutim akuqtuğniğaa. ⁴Atanniğñiaqtaksrağingitchiñ atlam savaktaa. Qaukñan sivunniğisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunğıtmagaan. Ilaa nalaunñaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunñaruamik savaaqatlapkağisigaa.

⁵Iñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluñniługu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunğıñlik nalaunñaruamik savaaqatilağmiknik. ⁶Iñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuanuñplugu atlaniñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq niğiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq niğiruam naurianik kisiitñik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷Nalliqputunniñ iñuutlaitchuq iñmiñun unniñ tuqutlaitchuq iñmiñun. ⁸Uvagut iñuunñapta iñuurugut quyalisukługu Ataniq, suli tuqugupta tuquniaqmiugut Atanikun. Iñuu'apta suli tuqu'apta pigigaatigut Atanğum. ⁹Taatnaqhuni Christ tuquruq aasrii añipkakkaupluni tuquñigmiñ. Iñuutqiksuk ataniğitqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruanunlu. ¹⁰Suvaatami atanniqsuiñiağaqpich aniqatipnik nakuutluñniłutin ilaaniñ? Uvagut qichaqsagumarugut sivuğaani Agaayyutim, aasrii ilaan atanniğuta iluqata. ¹¹Aglausimaruq Agaayyutim uqañhani,

“Nalupqinaisilaanñatun iñuutilağma, niqliqsuq Ataniq, kiñapayaat putkisirut sivuqqamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatja.”

Isaiah 45:23

¹² Atausriukattaaguta kiggutiksraqaqtuksraugisigikput Agaayyun [savaagikkaptigun].

Atlat Killuqsagtinagich

¹³ Taatnamik nutqautiraksragigikput atanniqsuutiñiqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksragigikput putukkirviuruksraungiiñiqput suli aniqatiptiknik killuqsagtitchirañgiiñiksraqputlu. ¹⁴ Itluña atannamni Jesus-mi ilisimagiga niqipayaam nakuuħa. Aglaan iñuum nalaunñagigumiuñ taamna tarra ilaani nalaunñaitchuq. ¹⁵ Atniññigupku aniqatin niñikkapkun tuvranñiññigiiñ tumaa piqpektam. Piyaaquqtaqnagu ukpiqsriħha niñikkapkun nalaunñagingitpagu. Itqagilugu una, Christ-ñum tuqutipmigaa aniqatin. ¹⁶ Uqautigipkaqnagu atlanun pigiiññilugu nakuuruq ilipni. ¹⁷ Añaayuqautaani Agaayyutim niqilu imiñglu suksraunğitchuk, aglaan nalaunñasripkakkauħikun Agaayyutmi qiiñuiññaqagtugut quvianaqaqhutalu Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiñapayaaq savautriruaq Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Agaayyutmi, suli iħuagisigisaat atlat iñuich. ¹⁹ Ki, pisuqtilaaptikni iñuuniaqta qiiñuiññakun suli sayyilħaagut-luta avatmun ukpiqsriħikun. ²⁰ Niñiñipkun niqimik suksraunğiqsitnagu savaaņa Agaayyutim. Niñiruni iluqaitñik niqinik nakuuruq, aglaan nalaunñaitchuq kiña iñuk killuqsagtinapku. ²¹ Nalaunñaruq niqitunğitchuni taanñanğitchuniñu suli piñğitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakkanañik aniqatvich. ²² Ukpiqsriħiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinaisirruñ akuqtuyunaħa Agaayyutmi. Iñugguuq quvia-namiuruq patchisiginğitchuaq iñmiñik iħuagikkağmigun. ²³ Aglaan iñuk nalupqisruktuaq patchisauruq niñigumi, takku ukpiqsriħikuangitchuq. Supayaaq ukpiqsriħikuunğitchuaq, tarra killuqsautauruq.

Maliglugu Jesus Christ-ñum Urrakusrautaa

15 ¹ Uvagut sayakturuani ukpiqsriħaptigun ikayuğniaqtaksragigivut tamatkua sayaitchuat piłguirrutinjisigun, quyaliiñiasruñaqata uvaptiknik. ² Atausriukattaaguta quyaliiñiağlavut iñuuniaqativot nakuuħiksrañatnun, sayyilħaagnağlugich ukpiqsriħhat. ³ Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami quyaliiñiangiññiqsuq iñmiñun. Itna Agaayyutim uqaħum nipliutiginigaa, “Iñuich pisaanapmatin, Agaayyuum, atniagağigaaatja.” ⁴ Qanusripayaaq aglausimaruq qaanjqsuami aglausimaruq ilisautisrukhuta niñiugaqupluta anuqsruħikunlu pitchuksaagutiginlu agğiğaqtuq uqaħhaniñ Agaayyutim. ⁵ Anuqsruħiğlu pitchuksaagunlu agğiğaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayuruña Agaayyutmun iñuuniaqatigitqup-lusri qiiñuiññakun maliħapsitiñi Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnağupsi iluqasri

piqatigiiksitkisirusri, aasriiñ atautchisun kamaksrugisigiksi Agaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ.

Iluqaǵmiñ Iñuich Quyyagisigaat Agaayyun

⁷Christ akuqtugaasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavrumuuna qiiñiqtitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ḡuruat qiiñiqtitchaqługich ilumutuulhat Agaayyutim akiqsruutaiñ Jew-ḡuruat sivullianjitñun ⁹suli Jew-ḡungitchuat qaitchitquplugich nangautmik Agaayyutmun ilunñuksriłhagun. Aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani,

“Quyagisigikpiñ akungatni Jew-ḡungitchuat.
Atuǵisiruḡa quyyatinik atigikkaqnun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰Uqałiq nipliǵñiqsuqsuli,

“Ilipsi Jew-ḡungitchuani,
quviasruqatiqaǵitchi Agaayyutim iñuiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹Uqałiq niplitqinñiqsuq,

“Iluqasri Jew-ḡungitchuani quyyasriḡ ataniq.
Iluqasri iñuḡni atuǵitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹²Isaiah nipliqmiñiqsuq,

“Kiñuviana Jesse-m agǵigisiruq aḡalatchityaḡuni Jew-ḡungitchuanik.
Ilaa pisigilugu Jew-ḡungitchuat piqaǵisirut niǵiukkamik.”

Isaiah 11:10

¹³Iniqsruqtuḡa Agaayyutmun qaitchiraqtuamun niǵiukkamik immiqp-lusri quvianapayaamik suli qiiñuiññamik tunḡaḡapsigun ilaani, aasriiñ saḡḡiagun Ipqitchuam Irrutchim niǵiugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴Aniqatiumaḡ, nalupqigingitchiga imaqałiqsi nakuuruamik. Iłisimagiga piqałiqsi kañiqsimmatipayaamik aasrii ilisautritlasripluḡsri avatmun. ¹⁵Aglaan aglaaǵigitka ilisauttutigikkatka ilipsitñun itqaǵit-quplugich. Aglaktuḡa taluqsrautaiqluḡa Agaayyutim iḡuaqquḡaagun qaisaḡagun uvamnun. ¹⁶Christ Jesus-ḡum savaktigitqugaḡa Jew-ḡungitchuanun. Ilaan ilisautritqugaḡa tusraayugaallataq tamatkunḡa tuniḡautigitquplugich akuqtuyunaǵlugich Agaayyutmun, ipqisillugich Ipqitchuam Irrutchim. ¹⁷Taatnaqługu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautriḡiḡa pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸Uqautigigisigiga kisan Christ iñiqsruaq uvapkun sivulliutlasripluḡa Jew-ḡungitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilitchuq-

qutitigun ¹⁹suli quviqnaqtuatigun suli sanjiagun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuagigiga iluqaallapiaq tusraayugaallautaq Christ-kun nunapayaa-mi Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰Ataramik quliaqtuagisrukkiga tusraayugaallautaq nunami iñunun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvatakkun nappaiñaigungitchuna savaamik atlam iñuum aullağniñanikanikanik. ²¹Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqahani,
 “Tamatkua sivuani uqautraungitchuat ilaanik qinğisirut.
 Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kanıqsigisirut.”

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²²Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvujanunaglaan nut-qaqtitakkauruñ tikiññañamni ilipsitñun. ²³Aglaan pakma quliaqtuagviksraiguti’ama makunani nunaqqiñi suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluqaqpsi. ²⁴Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriñ aquagun ikayuñhiñaugipsitña iglauniağuma. ²⁵Pakma aullağniaqtuñ Jerusalem-mun ikayuğiağlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶Ukpiqsriuat Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quviasruñiqsut qaitchiplutinj maninjñik ikayuqsaglugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷Taapkua piyumaagñiqsut takku akiqsruummipugich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuñiqsut irrutchikun ikayuusriañatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutinj ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmiktigun. ²⁸Qaisaksrağigitka inuqsraqtuatun Jerusalem-mi maniich aatchuutigikkanich ilinjitñun. Taatnaqqağluñ aullağisiruñ Spain-mun, aasrii igliñamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagiagusri. ²⁹Iñisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiñiğga Christ-ñum kamañ-qaqtuamik ikayuutaamik.

³⁰Aniqatiumaañ, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuam Irrusriq piqpakkutipkakkasri avatmun, injigipsi ikayuqupluñ savaamni itqağiluñ agaayuhapsitñi Agaayyutmun. ³¹Agaayuyumausri annaumaagluñ ukpiqsriñgitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkağga Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³²Tarra utlakkisigipsi quviasrugluñ ikayuusriaqagagluñ nutaqtirrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukpañ. ³³Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qinuiññamik nayuğumalisi iluqasri. Taatnatuq.

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpiqsriuanun

16 ¹Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iñugiaktuami aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cencreae-mi. ²Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñi akuqtuiruksrauñhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaañ suli iñugiaktuat iñuich.

³Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqati-gikkakka Christ Jesus-kun. ⁴Sugingiqługu iñuũłıqtik annautimagaatḡa. Taatnaqlugik quyallapiağikka, suli iluqatiḡ ukpiqsriuat agaayyuvıñ-ñi Jew-ḡungıtchuat quyagillapiağaittuuq. ⁵Tuyuqtuḡa nayaañḡanik ukpiqtuanḡuranun katırağaqtuamun tupqakni. Tuyuqtuḡa nayaañḡanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunaḡani Asia-m maliğuaqlu-gu Christ. ⁶Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Mary-mun sakuuktuamun akunipsitñi. ⁷Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamañaqtuağigaik ukpiq-sriuanḡuqqaqtuak sivumni. ⁸Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Urbanus-mun savaqa-tigikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsriğigmiñi] qiñiqtikaa ilumutun piqpaksriği Christ-mik. Tuyuqtuḡa nayaañḡanik iluqaitñun qitunğaiñun Aristobolus-ḡum. ¹¹Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-ḡum pigikkaḡanun Atanğum. ¹²Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak aḡnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Ataniğmun. ¹³Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Rufus-mun ukpiqsriuanḡullautaqtuamun atanikun, suli aakaḡanun; taamna aakaupmiuq uvaḡnun. ¹⁴Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilıñitñiittuanun. ¹⁵Tuyuqtuḡa nayaañḡanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanun-lu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñun taraniittuanun. ¹⁶Pağlatisritchi avatmun kunıgutmik ipqitchuakun piqpakkutiñikun. Iluqağmiḡ ukpiqtuanḡuranı Christ-ḡum tuyuğasri nayaañḡanik.

Ilammiugutit

¹⁷Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi iñunñik akilłiğiiksitchırağaqtuamun suli iñuiłıuqtitchiruanik atlanik ukpiqsriğhatıgun. Akilłilıqsimagaat ilumutun ilısauttun ilısauttusriaqsi. Piisimaagıtchi ilıñitñiñ. ¹⁸Taatnatchich iñuich savautriñğitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriğhiñaqtut iñmiknik pisuğimiktıgun. Uqallautağutitıgun uqayusraağutitıgunlu kin-nitchiñiñağaiç iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹Iluqağmiḡ ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqluḡa quviasrullapiaqtuḡa ilipsi-gun. Ilısimallautaqugipsi nakuuruuq suli piisimaaqugipsi pigiitchuamiñ. ²⁰Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruam qiñuiññamik qilamik akiiłil-la-piağisıgaa tuunğaq. Iñuaqqutaan atannapta Jesus-ḡum nayuğlisi.

²¹Timothy savaqatıga tuyuqtuq nayaañḡanik, ukuaptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²²Uvaḡa Tertius, aḡlaktuḡa uumiḡa tuyuuta-

nik Paul-ŋum. Tuyuqtuŋa nayaanŋanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³Gaius-ŋumlu tukkuġikkaġma iluqaġmiŋlu ukpiqtuaŋuruat tuyuġaasri nayaanŋanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanŋanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaaqqimi. ²⁴[Iħuaqputaa atannapta Jesus Christ nayuġlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayuġliglu Nangaunlu Agaayyutmun

²⁵Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaġiksitlagaa-sri ukpiqsriġipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuaġikkapkun. Taamna tusraayugaallautaq Christ-kun kaŋiqsiñaitchuaq taimani, ²⁶aglaan pakma ilitchuqnaqsiruaq suli nalunaiġuġu ilitchuġipkakkauruq iluqaitñun iñuŋ-nun ukpiliquplugich aglaanŋisigun sivuniksriqirit tuvraquġu tillisaagun isrutchuam Agaayyutim. ²⁷Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamaun qaŋavak taimuŋa Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-agmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul, aglaqatiqaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraqtaagigaŋa uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ²Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutinik ilipsitñun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanuruanun Agaayyutmun. Inugiliutigaasri Agaayyutim ipqiqsipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilagiplugich inupayaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniġikkaŋatnun. ³Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta sulı Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillaŋniaglisi sulı tutqiksılusri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii ihuaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵Piqatauħaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunal-lapiaq supayaakun, uqautriħipayaapsigun sulı ilitchuġiħapsigun. ⁶Uqalıq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitñi, atakkii inuutchisi atlanġuqhutiŋ, ⁷piqaqhusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqiħipsitñi sagviħiksraŋanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸Ilaan qau-naginiagaasri ukpiqsriħapsigun isruanunaglaan, patchisaillusriasriiñ aggiqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaġuni inupayaanik. ⁹Agaayyun tuniqsamaruq tuqluqtigikkaqsi piqatautquplusi iġniġmiñun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atinirrutinich Ukpisruruat

¹⁰Aniqatiumaan, inġiġipsi saŋġiqahagun atanipta Jesus Christ aŋi-ġusrimaaquplusrı avgummataiġusriħu sulı atausinġuqatigiiquplusrı isrummatipsitñi suraġahapsitñiħu. ¹¹Aniqatiumaan, ilaŋisa inuich Chloe-ŋum ilaiñ nalupqinaiqħugu uqautigaatŋa qapiqsigiutraġnip-lusi [tillisaipsigun uvamniñ]. ¹²Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva,

ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuḡa,” atlat “Apollos-kuaqtuḡa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuḡa” naagaqaa “Christ-kuaqtuḡa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiḡaitchuḡ! Uvaḡa Paul, aasriiḡ kikiaktuutrauyumiḡaitchuḡa pisigilusri. Uvvasuli, paptaakkaungitchusri maliguaqsiutisukhusri uvamnun! ¹⁴ Paptaagikka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiḡ quyagiga Agaayyun paptaagingiḡiga atlamik nallipsitiḡik. ¹⁵ Kiḡauniḡaasii nipliḡumiḡaitchuḡ paptaakkauniḡuni attapkun maliguaqsiutisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptaagigaluaqmiḡa tupiqatiḡiḡik Stephanas-ḡum, aglaan atlakun naluruḡa kimik paptaagitiḡimniḡ. ¹⁷ Atakkii Christ tiliḡitchaḡaḡa paptaaqsiyaquḡaḡa aglaan quliaqtuaḡitquplugu tusraayugaagiksuaq. Quliaqtuaḡigupku tusraayugaagiksuaq puqiuḡaḡun iḡuum, ilipsi aglakmatun, tarra Christ-ḡum tuquḡha sannigutami iḡumun sanḡiqagumiḡaitchuḡ.

Agaayyutim Qiḡiḡnaqtitkaa Sanḡiḡi Puqiuḡniḡu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuaqaliḡ tuquḡhagun Christ-ḡum pisigiplugich iḡuich killuḡsautiḡiḡ suutnaungitchuḡ tamatkunḡaḡa tammaummiruḡanun, aglaan taamna quliaqtuaqaliḡ sanḡiḡigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaaqtuanun. ¹⁹ Atakkii aglausimarūḡ Agaayyutim makpiḡaḡiḡi itna, “Puqiuḡaat isrumaturuat piyaquḡisigiga, sulii piqsillugich kaḡiqsimahat iḡisimaniraaguruat.”

Isaiah 29:14

²⁰ Taamna taatniḡniḡpan suniaḡniḡpat isrumaturuat iḡuich? Suniaḡniḡpat puḡiksaat iḡisautrit? Suniaḡniḡpat tamatkua qapiqsaiḡiralguruat? Agaayyutim nalupqinaḡuḡaa puqiuḡaat nunam iḡuiḡiḡ puḡiḡḡapiaḡhat. ²¹ Agaayyun iḡumun isrumaturuaq iḡisimaniqsuq nunam iḡuiḡun iḡitchuḡiyumiḡaisilaagmiḡiḡ iḡmiḡ puqiuḡmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniḡniḡaa anniqsuḡiaḡlugich iḡuich ukpiḡikpatruḡ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaungitchuḡ iḡuḡiḡun nunam. ²² Jew-ḡuruat iḡiḡuḡurūt nalupqinaḡuḡititquplutiḡ quviquaqtuanik, Jew-ḡuḡitchuatli kiggutiḡatlasrukhuḡiḡ puqiuḡmiktigun. ²³ Aglaan uvagut, quliaqtuaḡigikput Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriḡ quliaqtuaqaliḡ Jew-ḡuruḡanun piḡaiḡutaḡiḡiḡaat aglaali Jew-ḡungitchuanun kinnauniḡautauniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiḡiḡtitkaa sanḡiḡiḡ puqiuḡniḡu tamatkunḡaḡa Agaayyutim tuḡḡukkaniḡun, Jew-ḡugaluaḡḡaḡmiḡ sulii Jew-ḡungitchaluḡḡaḡmiḡ, ²⁵ atakkii kinnauḡiḡutaa Agaayyutim isrumatutluktūḡ iḡuḡiḡiḡ, sulii sayaiḡha Agaayyutim sanḡiqatluḡtuḡ iḡuḡiḡiḡ. ²⁶ Aniqatiumaḡ, isrummatigisiḡuḡ qanusriutiḡlaaqsi tuḡḡukkaukapsi ukpiqsriḡuatquplusri, iḡuḡiḡatuaḡ akunnapsitiḡi isrumaturuaḡungitchuḡ aḡalatchisiḡangitiḡutiḡuḡ umialguruḡuḡiḡutiḡuḡ. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaḡiḡiḡai puḡiḡchuḡiḡi nunam qanuḡviiḡuplugich isrumatuniraaguuḡ. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuḡ sayait-

chuanjñik nunam kanjutchaktitchaqlugich sayakturuat. ²⁸Aasriisuli piksraqtaaginigai iñuich kamanangitchuat marrumani nunami naggu-gikkaauruatlu suungillaquqtitchaqlugich kamanagniraaguuruat iñuich. ²⁹Taatnamik kiñaunniin iñuk uqavigaagumiñaiñiqsuq Agaayyutim sivugaani. ³⁰Agaayyutim atausriñquqasiutipkagaasri Christ Jesus-mun, puqiuṭiguqtuaq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqitkaa puqiuṭni Christ tuqupman piqutigipluta anniqsugiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunṭasripkagaatigut suliiñugiliutipkagaatigut Agaayyutim ipqiqhuta sulii tasugaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpigaanani, itna, “Iñuum uqavigaagukkumi kamaksruḡliuñ atangum iñiqtaña.”

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sanniḡutami

2 ¹Aniqatiumaan, uvaña tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuaḡigiga Agaayyutim tusraayugaagiksuaña nalupqinaiqḡugu atusunṭaqnaña uqaliḡnik kanjqsitḡaisapsitñik. ²Sivunniqsuña nayuutiḡhamni ilipsitñi quliaqtuaḡuḡukḡuña Jesus Christ-ḡhiñamik tuqquṭauḡhaniglu sannigutami. ³Ilipsitñi itnama sayaitchuña, iqsipluñalu sulii uuliksipluña. ⁴Quliaqtuaqama maliksuaqsaangitchipsi iñuich puqiuṭaatigun, aglaan uvapkuaḡugu Ipqitchuam Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqḡugu sañḡiñi. ⁵Quliaqtuaqtuña taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sañḡiagun puqiuṭigingisañatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiuṭaa

⁶Iḡisautrisuugaluaḡmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitchuanun ukpiqsriḡimikni. Aglaan tamanna isrumattun inḡitchuq ukpiñaitchuaniñ naagaqaa sivulliuḡtaiñiñ nunam suksraunḡiḡñiaqtuaniñ. ⁷Aglaan isrumattun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigigaa iñuich nunam kanjqsitḡaisañat. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuniimma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiaḡnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸Nalliataunniin marruma nunam aḡalataisa kanjqsimanḡitchaat, takku kanjqsimanigumitruñ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqaqtuaq atriḡugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani taapkunuuna kanjqsitḡaitchuatigun, itna, “Sut iñuum tautuksimaisañi
unniin tusraamaisañilu
unniin isrummatigitlaisañilu,
taapkua Agaayyutim itqanaiyaḡai tamatkunuña piqpagirimiñun.”

Isaiah 64:4

¹⁰Aglaan Agaayyutim satqummigñigai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchiḡmigun. Ipqitchuam Irrutchim iḡisimagai supayaat, suvaluk

nalunapiaġataqtuat Agaayyutim pigikkaŋi. ¹¹ Atakkii kia-unniin ilisi-mangitchaa isrummataa atlam inuum. Kisimi inuum irrusrian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniin ilisimangitchaa pigikkaŋi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriruaġuqapta akuqtuiniġitchugut irrusrianik nunam inuiin, aglaan Agaayyutim Irrusria agġiġniqsuq uvaptiknun iġitchuġitqupluta iluqaitnik Agaayyutim akiilaanik aatchuutainik uvaptiknun. ¹³ Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuanjanik uqangitchugut inuich puqutaatigun aglaan ilisusriaptigun Irrutchimiin, aasriin Ipqitchuam Irrutchim satqummigŋigai ilumutuuruat nalupqinaiġugich inuynun pqaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Inuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunġaviqatquamlu isrummattutmiinun kaŋiqsitlaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkaŋi. Tamatkua isrumatuitchuanurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttuq-sripkaġigai. ¹⁵ Inuum puttuqsripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kaŋiqsitlasriraġigai supayaat, aglaan atlat inuich atanniiumiinaitchut ilaanik atakkii kaŋiqsitlaitchaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniin sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim,
suli kia ilisautitlavaun?”

Isaiah 40:13

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-nun.

Agaayyutim Savaktaġru

3 ¹ Aniqatiumaan, uqautrilġuitchuġa ilipsitnun uqautripmatun inuynun irrutchikuaġiaqtuamun. Uqaqatigiqaqapsi inuuniaġaqtusri puqutipsigun inuktun kaŋiġruaqaqtuaton suli aniqammiuratun ukpiqsriġigmiin. ² Ilisauttutiga miluħhiinatun ittuq niqipiatun inġit-luni takku isilġaġuqsimaitlusrisuli kaŋiqsitlaitlusriġu. Pakmaunniin piyumiinairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriruanuġaluannapsi kaŋiġruaqaqatrusisuli inuuniaqhusriġu inuktun ilisimangitchuaton Christ-mik. Killuqsrisiaġupsi avatmun uqavaaġutilusriġu kaŋiġruaqaqatrusi suli aullasriaqatrusi inugruinatan. ⁴ Tarra ilari niqliqsuq, “Paul-kuaqtuġa,” suli ilaġatsuli “Apollos-kuaqtuġali.” Taatnaġupsi kaŋiġruaqaqagŋiq-susisuli. ⁵ Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvaġalu savaktauħhiinaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik inullaanupluta. ⁶ Quliaqtuqaama inuktun nautchirriruaton ittuġa, Apollos-suli inuktun imaqtigiruaton ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkaġagigaa ukpiqsriġiqsi. ⁷ Inuk nautchirriruaq inuġlu imaqtigiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairiaqtuq. ⁸ Uvva inuk nautchirriruaq

suli iñuk imaqtigiruaq atiruk savautriñhakni, aasriiñ iñmikkullaa akuq-tuigisiruk akiññaktaaksrağmiknik savaallaamiktigun. ⁹Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsiñ Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupiğipmigaasri. ¹⁰Isrumaturuatun tuppiuqtitun, maliklugu iñuqaqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriñipisitñun. Atlat nappairut qaanun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. ¹¹Taamna nappaiviliutauruaq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk iñirinianğitchuq atlamik naagaqaa pitluktuumik nappai-viñmik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. ¹²Kiña iñuk nappaitlaruq taavruma nappaiviñmun atuğlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuğlugich akiisurat sut maquyaruat. ¹³Iñupayaam savaña satqummigñiaqtuq nalupqinaiglugu uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaña uuktuakkaugisiruq iknikun iñitchuğipkağlu-gu qanutchiutilaña. ¹⁴Tarra ikniğum ikingitpagu iñuum nappakkaña nappaiviliutauruamun akuqtuigisiruq akiñusiaksrağmiñik. ¹⁵Iknigum ikiniaqpagu iñuum nappakkaña nappaiviliutauruamun taavruma savaña suksraunğigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniğmiñ. ¹⁶Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim iñuutilağanik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷Kia iñuum piyaquğumiñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraunğigñiağmi-gaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuanjuruq. Ilipsiasriñ Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

¹⁸Kiñaunniñ sagluqinani iñmiñik. Kiñapayaaq akunnapsitñi isrumatuniraaguuuyumi marrumani nunami iñitchuğiqqaagliñ naluluqtilaani puqutinikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹Atakkii puqiutaat ukpiñaitchuat suñiñaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiğağanani aglausimaruq, “Añurağigai isrumatuniraagtuat iñuich pitqiksuğautaatigun.” ²⁰Aasrii aglaksimapiñuq, “Agaayyutim iñisimagai isrumatuniraaguuuruaq isrumatinich suksraunğisilaañat.” ²¹Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²²Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalul suli nuna, iñuuğiglu suli tuquñiq, pakmalu ittuat suli tikitchumaaqtuataq aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³Aglaan ilipsi Christ-ñum pigigaasri, Christ-aasriñ Agaayyutim pigigaa.

Christ-ñum Uqqiraqtai

4 ¹Taatnamik iñuich isrummatigiraksrağigaatigut savaktauniñluta Christ-mun suli Agaayyutmun quliaqtuaquniñluta nalunaqhu-tiñ iñumutuuruañiñik. ²Aasriiñ niğiuğinaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaña savaamiñi. ³Qanutchiupluña savaktau-

vik? Sugingipiağiga sivunnigagupsitŋa unniin atlat inuich pikpatŋa. Sivunniganğitchuŋaunniin uvamnik. ⁴ İlisimagiga killuliqingiğiga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisailaanuniluŋa. Taamna atanniq-suiŋiaqtuq uvamnik, ilaa Atanguruuq Agaayyun. ⁵ Taatnamik uqaqasri inuik patchisaunilugu sivuani atangum aggiğviksraŋan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsamaruani taaqtuam suli salapqiglugich inuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taraniasriin Agaayyutim inullaa nangagisigaa.

⁶ Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaqtuŋa. İlitchitqugipsi uvaptikniin kamasraaŋniktuksraunğinñiŋiplusri inuŋmik nakuqsitluglugu atlamiin inuŋmiin akunnapsitni, tuvraglugich ilisauttutigikkana aglausimaruuq Agaayyutim makpiğaanini. ⁷ Naaga nakuutlukkasugivich atlaniin? Supayaq pigikkan aachuusriağigiin Agaayyutmiin. Aasri akuqtuağiniğupku suvaata uqavigaaqpich piin-ñaktaağipmatun iliplugu? ⁸ İsummatiqagñiqsusri piqaaniŋniplusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! İsummatiqagñiqsusri aŋalatitun iliplusri kamanatluŋniplusri uvaptikniin ilisautriiptikniinlu. Ki aŋalatchisitchi. Taatnaaniŋniğupsi uvaguttuq aŋalatchiqatautlasrihihiŋaupmi ugut ilipsitni. ⁹ İlaatni isumaraqtuŋa Agaayyutmun inillaŋnipluta uqqi-raqtauruaguut nikanaqtuatum ilipluta. Irrutikkaurugut savvaqłuktitun tuqutauyasriuatun inupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutipluta isragu-lijnun inuŋnunlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmiragigaasri, aglaan uvagut nagğugikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan niğisuksiurugut imiguksiuplutalu, atnuğaaluktuqmiugut, aŋallaqłuktakkaupmiugut, aim-miuraagviitmiugut, ¹² inuuniurağniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqłuttraukapta piliusriaqqaqurağigivut; nagliksaaqtitaukapta iglutuğagigivut; ¹³ saŋutmatigut ihuaqqtirağigivut. Pakmanunaglaan inuich iligaatigut suaqłuqağviatum nunam, suli inupayaam igitchivigirağigaatigut puyaagrupayaamik liilaa.

¹⁴ Kanŋusraaqsangitchipsi aglakama tamatkuniŋa, aglaan isilğiqsu-ğukkipi piqpakstripmatun qitunğamnik. ¹⁵ İlisautriqağniğupsiunniin Christ-kun kisilgunaitchuanik piqahhiŋaqtusri atautchimik inuŋmik ittuamik aapaupmatun ilipsitnun. Christ Jesus-kun aapagiliutigip-sitŋa ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuaqqaqama tusraayugaagiksuumik Christ Jesus-mik ilipsitnun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaagipsi tuvraqup-luŋa. ¹⁷ İkayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitnun, iğniğipmatun piqpagikkağa suli tuniqsamaruuq Agaayyutikun. Itqaqtinniagaasri qanuq inuuniałamnik Christ Jesus-kun suli ilisautigikkamnuk ukpiq-tuaŋuruanun agaayyuviniñi naniliqaa. ¹⁸ İlasri arguaŋauraaqtut tikiñnianginiñasrugipluŋa ilipsitnun. ¹⁹ Aglaan akuniisruŋaŋana tikiñ-

ñiaġipsi, Agaayyutim pisuġigikpagu. Iļitchuġiniagitka arguanjaruat iñuich qanuq uqaġuutilaanatnik sanġiqaqmagaatniglu Agaayyutmiñ. ²⁰ Agaayyutim iñuk aġalatnamiuġ uqautchiġhiñakuunġitchuq aglaan ilaan sanġiagun. ²¹ Susukpisisi? Utlautitquvisikġa tatapsaġiaġusri, naa-gaqaa piqaksriġikun piisaanġiġikunlu?

Atlatuġhat Ukpiqsriuat

5 ¹ Uqautigipmigaat sayuġaġiq akunnapsitñi iñuk atugaqaq-simanipluġu aapami nuliaġanik. Jew-ġunġitchuatunniñ ilitqusriġigingitchaat taatnasriq atlatuġiq. ² Suvaata arguanġavisi? Aliasruutiqaqtuksraugaluqaqtusri ilipsitñik. Anitchiuġ taamna iñuk atlatuqtuaq akunnapsitñi. ³ Uvaġa nayuutingitčhaluanġaġma ilipsitñi timipkun, nayuutiruġa irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atanniġiga nayuutipiaqmatun iļipluġa ilipsitñi. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ġum nayuutiniaqtuġa ilipsitñi irrutchipkun. ⁵ Sanġiagun atannapta Jesus Christ-ġum qaisaksra-ġigiksi taamna aġun tuunġaġmun piyaqquiñiaqtuamun taavruma timaanik. Aasriiļi killiqirim irrusria anniqsuġisiruq uvlumi ataniq-puť atanniiñiaqpan iñupayaanik. ⁶ Uqavigaaġiqsi nakuunġitchuq. Iļitchuġisruknaġiksi mikiruoram puvlaksautim puvlaktitchitġaġha iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitñi iñugiak-sitmuguurut. ⁷ Piiqsitchiuġ utuqqaq puvlaksautipayaq, iļiļusri nutaatun akutqammiaq puvlaksautaiļaatun. Iļumunaasriiñ nutaanġuaniktusri killuqsautaiqhusri, atakkii Christ-ġum—ipnaiyaatun tuniļlaqtukkauruatun—tuqutigaatigut piiqsaqġugich killuqsautivut. ⁸ Iñuũiptikni nutaami niġiġaigġlakput liilaa qaqqiaq utuqqaauruamik puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksauñ atriqaqtuq pigiiġiġmik pigiilqilqig-miglu. Aglaan niġiļlakput qaqqiaq puvlaksautaitchuaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuuġiġmik iļumutuũiġmiglu. ⁹ Aglausimaruġa tuyuutimni ilipsitñun piqasriqsuutitqunġitļusri atlatuqtini iñuġ-ni. ¹⁰ Avuusrunġiñiġupsi atlatuqtini marrumani nunami naaga siqñaturauni naaga tigligaqūurauni naagalu putqataqtuani agaayyutiġ-ġuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakġa nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuġa iñuġnik akunnapsitñi uqautriruanik aniqatauniplutiġ ukpiqsriġikun. Piqasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuġmi killu-liqikpan sayuġaġikun naagaqaa siqñaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaunġitchuanun naagaqaa uqamaqġuutrisuukpan naagaqaa taanġaqtuaukpan naagaqaa tigliktuqtuaukpan. Sumiunniñ niġiqatigirak-sraġingitčhiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaġlugich atanniqsuġniaqpiť tamatkua ukpiqtuanġunġitchuat? Agaayyutim kisimi atanniġisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksraġigisi tamatkua ukpiqsriuaġuqtuat.

Agaayyutim Makpiğaŋani aglaksimapmatun, “Anitchiuŋ killuliqiri iñuk akunnapsitñiñ.”

Uqaqsittaagviñmuutinagich Ukpiqtuaqatsiri

6 ¹Nalliqsi-samma akitñaummatiqagñigumi ukpiqtuaqatmiñik, atan-niqsuqtinuktuksraungitchuq iñuñnun ukpiqtuañungitchuanun. Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq akunğatni ukpiqtuañuruat ikayuqtitquluni. ²Iñichuğiraksragigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniñiaqtilaanğich nunam iñui. Aasriiñ atanniñiağñigupsi iñuñnik marrumani nuna-mi, iħuaqsruilğuruksraurusri atingirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani. ³Nalupqinaitchuamik iħuaqsruitłanasugigipsi uqavaağutipsitñik iñu-niałipsitñi. ⁴Taatnamik, uqavaağutiqağñigupsi iħuaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraungitchusri iñuñmik piqatiqağitchuamik ukpiqtuañuruamik. ⁵Kanğusraağniaqsagałuağipsi. Usriuvva iñuqaq-tuq akunnapsitñi isrumaturuamik iħuaqsruitłapluni uqavaağutaitñik ukpiqsruuat. ⁶Aglaan ukpiqtuañuruat uqaqsittaagviñmuuttriraqtut aniqatiumiknik uqavaağutmiktigun aasriiñ iħuaqsruqtinniağağigaat atan-niqsuqtimun ukpiqtuañungitchuat sivuğaatni.

⁷Uqaqsittaqaqpsi akitñaummatipsigun qiniqtittaqtusri akiilipkaa-nikhusri pigiitchuamun. Iğlutuqsuñ iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸Aglaan ilipsi killukuaqtaqmiusri saglutağaqlugich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriłikun. ⁹Nalupqinaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunğasiñgitchuat sivuğaani Agaayyutim añaayuqautaanuk-kumiñaisilaanğat. Ukpiqsqaqasri, iñuich sayuñaruat naaga putqataqtuat agaayyutiñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruut atugağiplu-gich iyaalugruich añutitlu timiqaqtuat inmiktitudun, ¹⁰naaga tigligaqtaut naaga siqñaturuat naaga taanğaqtit naaga uqamaqłuttrisuuruat naaga ivayaqtuirit—taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim añaayuqautaanun. ¹¹Qaanıqsuami ilasri taatnasriugalaqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñiñ ipqisıtılusrılu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuğaasri nalaunğasripkakkauplusri sivuğaani, atak-kii Jesus tuquñaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriiñ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsıtkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nangausriaqağumiñaqsılugu

¹²Iñuich itnağaqtuq, “Suragağnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” [Taamna ilumutuugalaqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuurua-ñungitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun añalatikumiñaitmiuñja. ¹³Itnağaqmiut, “Niğksraq ittuq pisigiplugu aqiağuuq, aasriiñ aqiağuuq pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraunğiqsinniağik

iluqaaknik. Timivut iñiqtaungitchut pisigiplugu atlatuñiq. Aglaan timiqaqtugut savaktiksruplugich Ataniǵmun, aasriiñ ilaa atanigigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anipkaǵnigaa ataniq Jesus tuquǵimñ, taatnatuntuuq anipkaǵniaqmigaatigut saññimigun. ¹⁵ Nalupqinaitchuamik ilitchuqsri-suknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanjitnik; timisri ilagipmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaᅇa Christ-ᅇum aasriiñ ilaliutipkaǵlugu akiisumun? Anᅇaupiaǵataq! ¹⁶ Ilisimasruknaǵiksi anun ilaliutiruaq iᅇmiñik akiisumun atausriᅇuqasriutitilaᅇa timikun, atakkii Agaayyutim Makpigaᅇani aglausimaruq, itna, “Malǵuuruak atausriᅇuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñuk ilaliutiruaq atanigmun atausriᅇuqasiutiniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsaqnasri atlatuñikun! Anun atniiyumiñaitchuq timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlaliqikami killuqsagᅇaqtuq akitñaqᅇugu timini. ¹⁹ Puuyusruᅇaqsri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanjitnik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuaǵikkaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitnik piginǵitchusri. [Taatnaᅇlugu piñhiñaugitchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akiᅇiᅇnigaa iñuᅇiᅇmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuᅇlugu timigikkaqsi savautisriᅇuq Agaayyun. Iñuiᅇli marrumani nunami nangagumagaat.

Ilaqatniñikun

7 ¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitñi uvaᅇnun, itna, nakuuruq anun nuliaᅇitchumi. ² Aglaan iñuk ikᅇitchakpaluktuq atlatuñimun. Taatnaqhuni anutillaa piqaqtuksrauruq iᅇmi nuliaᅇmiñik, sulii aᅇnallaa iᅇmi uimiñik. ³ Anutim quyalimaa-gaksraᅇigaa nuliani. Taatnatuntuuq aᅇnam irrutiraksraᅇigaa uñi. ⁴ Nuliaᅇuruam piginiraksraᅇingitchaa timini; uᅇjantuuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uᅇjuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nuliaᅇan pigipmigaa. ⁵ Pisunǵirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqaqtitchaᅇlugu agaayumaaliksrapisitñun. Agaayuñhum aquagun pisukkutilgitchumautik, tuunᅇaumkii ikᅇigutchaksaᅇniagaatik pisigilugu aᅇalalᅇuᅇiᅇtiqtik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaaqatinigukpan piñhiñauruq. ⁷ Uvvatuq iᅇupayaaq illi tuvaaqataiᅇluni uvaktun. Aglaan iñullaa aatchuusriaaqtuq Agaayyutmiñ, ilaᅇich tuvaaqatinikkumiñaqhutij, atlatsulii tuvaaqataiᅇlutij.

⁸ Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuat sulii uᅇlgaᅇnaat, nakuutluktuq ilaᅇich tuvaaqataisaagumiᅇ uvaptun. ⁹ Aglaan aᅇalalᅇuitchumiᅇ iᅇmiknik ilaqatniktuksraurut. Atakkii iᅇuatluktuq tuvaaqatniktuni nagriagipkaᅇimñ timim pisugruaᅇaniñ. ¹⁰ Tuvaaqatigiñun tillisiquaᅇuᅇa atanigmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvaᅇniñ), itna, nuliaᅇuruuq avitchumiñaitchuq uimiñiñ. ¹¹ Aglaan avinnigumi, tuvaaqataiᅇaᅇli naagaqaa ilammiutqiᅇli uimiñun. Taatnatuntuuq uᅇjuruam avitaksraᅇingitchaa

nuliani. ¹² Uvaŋali atlanun uqallaksaasqiruna, aasriiñ atanigmitjaqtaun-
 gitchuq, ukpiqsriruapayaam nuliaqaŋnigumi ukpiqtuanungitchuamik
 avitaksraŋingitchaa aŋnaqtin, iñuuniaqatigiyummiuŋlugu piñiqpani.
¹³ Taatnatuntuuq, aŋnam uiaqaŋumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksraŋin-
 gitchaa uiñi, iñuuniaqatigiyummiuŋlugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñgitchuaq
 aŋun akuqtuŋnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu aŋnaqtin, sulip-
 suuq ukpiqsriñgitchuaq aŋnaq akuqtuŋnaqtittaqtuq Agaayyutmun
 tumigiplugu aŋutrin. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut
 ililgaanisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuŋnaqtit-
 taqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruaq aakarin naaga aaparin.
¹⁵ Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaaqatauruaq avitchuaqsikpan, taatna
 pili. Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq aŋun naaga aŋnaq pituummiñgitchu-
 qu tuvaaqatmiñun. Tuvaqaqatigiik avitkumik tutqiuuqaglik atakkii
 Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qinuiññakun. ¹⁶ Nulianuruatiin, qanuq il-
 simanayaqpiuñ uñ ukpiqsriruanuŋuŋniaqmaŋaan tumigilutin? Naagaqaa,
 uinuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ anniqsuitlapmaŋaaqpich nuliapnik?

Iñuuniaŋitchi Tuvraŋlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvraŋlugu Agaayyutim sivunniutaa
 ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami innigumi ukpiqsriruaŋuqam-
 mi. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanuruananun
 nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitŋutchiqsimagumi tuvraŋlugu
 Jew-ŋupluni atuiragiŋhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunait-
 ŋutchiŋŋaŋmi. Uvvaasiiñ iñuk nalunaitŋutaitkumi ukpiqsriaqsikami
 Christ-mik, nalunaitŋutchiqsinnianŋilli. ¹⁹ Nalunaitŋutaliglu nalunaitŋu-
 taiŋaaglu suliquaunŋitchuk Agaayyutmi. Suliquautluktut kamaksriruni
 Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰ Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami inni-
 gumi Agaayyutim tuŋluqmani. ²¹ Ukpiqtuaŋuŋuvich savaktaaŋruuŋiqni
 suliquitiginagu savaktaaŋruuŋhiñ. Aglaan piviqaŋniguvich savaktaaŋ-
 ruunŋigutin, ki pituiŋiñ. ²² Christ-ŋum Atanguruam killuqsautaiŋnigaa
 iñupayaaq ukpiqsriruaŋuqman, savaktaaŋruuruq naaga savaktaaŋruun-
 gitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaaŋrugiliutigaa Christ-ŋum
 ukpiqsriruaŋuqman, atakkii Christ-ŋum savaktaaŋruuruq savaktaaŋ-
 ruunŋitchuaŋlu tasuŋnigik. ²³ Christ-ŋum tauqsigñigaasri akiŋiutiplusri
 tuqukami pisigiplusri. Tarraasriiñ ilaa kamagiraksraŋigiksi; iñunun
 savaktaaŋruuliutiragaŋnasri. ²⁴ Aniqatiumaŋ, iñupayaaq illi qanusripa-
 yaami innigumi ukpiqsriruaŋuqami. Taatna savautiliuŋ Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilgaŋnaatigun

²⁵ Pakma, tillisaitchuŋa pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat,
 aglaan qaisaqaŋitka isrummatiksraŋatnik. Ukpigiraksrauruŋa atak-

kii atangum qaisaqagaana ilunuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniuliqput isumaruna nalaunjanasrugalugu inuk inuukpan taatna iligmisun. ²⁷ Ilaqatiqaguvich avinniaqsaanak. Tuvaaqataitchuvich tuvaaqataisaagin. ²⁸ Aglaan tuvaaqatinikkuvich killuqsangitchutin, suli inuk ilaqatniksimaitchuaq ilaqatnikkumi killuqsangitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatiqaqtuat isumaaluutiqaqniaqtut uumani inuuniaigimi, aasrii taavrumakna isumaaluutiksramin piisitchukkipsi. ²⁹ Aniqatiumaan, una itnauttutigigiga. Pivigikkaqput savautriihaptiknun Atanigmik sivikipiaqtuq. Uvaknaniñaglaan taatnaqlugu tamatkua ilaqatiqaqtuat savautilitruq Ataniq tuvaaqataitchuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuqtuat qulviungitchuatun ililutin, tamatkualu iglaqtuat quviasrunqitchuatun ililutin, tamatkualu tauqsiquqtuat sunik pigingitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piqaqtuat sunik nunami piqangitchuatun ililutin. Takku manna nuna suuraqtuummagmi piigisiruq. ³² Isumaaluutiqaqungitchipsi. Tuvaaqataitchuaq anun isumaalhinaaguuruq qanuqlugu savautriihksragminik Atanguruamik, ataramik quyalisuklugu. ³³ Aglaali ilaqatiqaqtuaq anun isumaaluutiqaaguuruq suuraninik nunam quyalisuklugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitniktuksrauruq iluqaaknik nuliagmik Atanguruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitchuaq agnaq naaga niviasiaq isumaalhinaaguuruq qanuqlugu savautriihksragminik Atanguruamik iluqaanik timimik irrutchigminiglu. Aglaali uiqaqtuaq agnaq isumaaluutiqaaguuruq suuraninik nunam quyalisuklugu uini. ³⁵ Uqautigipsi tamatkuniña ikayuqsahusri. Atanniqsugniangitchiga inuuniaiqsi. Inuuniaqgipsi nalaunjaruakun savautillautaglugu Atanguruuq pisuqtilaapsisun aviktuumangigusri iluqnauqsimalusi Atanigmun.

³⁶ Anutim isrummatigisugnaqagigaa killuliqinasugaluni ilaqatniktaagingitnamiuq nuliaksrautni nutaughani. Ikfigituiñagumiuq katchuutilik pisukkaqgmisun. Ilaqatigiiksihiq killuqsautaungitchuq. ³⁷ Aglaan anutim sivunniugugnaqagigaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraungihhi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnauguni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anun pillautuqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq agnaksrautmiñun nalauttuq, suli anun ilaqatningitchuaq pillautatluqtuq. ³⁹ Nuliajuruuq qiliqsamaruq uimiñun inuuniqtutillaanani uimi. Uijuruuq tuqukpan nuliajuruuq ilaqatnitqihinauruq kisupayaamik pigisukkaqgmik, aglaan uinittiquitina ukpiqsriruajuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna agnaq quviasrunqiatluktut kisimgiuqtuagumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmiuna Agaayyutim Irrusriani.

Niqi Tunillautauruq Aanguanun

8 ¹ Pakmaasriin aglaniaqtuna niqikun tunillautauruakun aanguanun. Itnaguurut, “Ilisimarugut supayaamik.” Inuk ilisimanasrugiruaq

supayaanik kamaŋuŋhiñaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñuŋnik sayyillaagagigai ukpiqsriŋhatigun. ²Kiñapayaaq ilisimanasrugigumi supayaanik ilisimanŋitchaasuli ilisimaraksragaluani. ³Aglaan iñuk piqpaksriruag Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuŋaa.

⁴Uvvaasriiñ, nalaunŋava niŋiñiaŋupta niqimik tuniŋlautaauruamik aanguanun? Iŋisimagikput aanguam suŋŋipiaŋha, atakkii atautchiiñamik iŋumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵Unniñuŋvva itkaluaqpata agaayyutiŋŋuanik qilaŋmi nunamiŋu—iŋumun iñugiŋlapiiaqtut sut iñuich taiyukkanŋich “atanŋuruat,” aasriiñ kamakkutiqaŋaich— ⁶aglaali iŋisimarugut atautchisualuŋmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtaŋikkanaŋatnik, suli ilaa pisiplugu iñuurugut. Iŋisimapiuŋgut atautchisualuŋmik Ataniŋmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitquŋaa supayaauramik suli ilaagun iñuurugut.

⁷Aglaali iŋaŋisa ukpiqtuaŋuruat kaŋiqsitŋaitchaat taamna. Iñuŋiqtutillaamiktutin isrumasuurut agaayyutiŋŋuat pipiaŋunasrugalugich. Uvvaasriiñ niŋikamiŋ niqimik tuniŋlautaauruamik aanguanun tutqiiñiŋaŋaqsiraqtut qauŋrimmaagiuŋtillautagmikni atakkii iŋisimagaat nalaunŋaŋiñniŋiplugu niŋiŋiksraŋtiŋ taavrumiŋa niqimik. ⁸Aglaan niŋiŋhum nakuqsilaŋtaŋitchaatigut Agaayyutmi. Suutaunŋitchuq niŋigaluagupta niqimik niŋiŋiŋtichuptalu. ⁹Pakmaasriiñ iŋisimagiksi niŋiŋtlaŋiqsi qanusripayaamik niŋisukkapsitniŋ, aglaan qaunataŋiaŋiksuk-sraurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsriŋuaŋatipsitniŋ sayaiŋluqtuanik ukpiqsriŋiŋmiktigun. ¹⁰Atakkii sayaiŋluqtuam ukpiqtuaŋuruam qiniŋpatin niŋiŋlutin aanguaqtuŋvium agaayyuviani iŋisimaruatin aanguat pipiaŋunŋisilaŋaŋatnik, niŋiaqsiviaqmiuqtuuq tutqisaaŋaluŋŋaŋmi qauŋrimmaagiuŋtillautagmiñi. ¹¹Tarra taamna sayaiŋluqtuag aniqatin piyaqqukkaŋisiruŋ killuliŋiŋmiguŋ atakkii iŋisimaniavaaŋ-lakhutin. Aglaan Christ-ŋum tuqutipmigaaptuuq taamna aniqatin. ¹²Killuqsaguvich taatna akitniŋaŋlugich aniqatiutin, taamna sayaiŋluqtuag ukpiqtuaŋuruag, killuqsaqmiutin akitniŋaŋluŋu Christ. Taatnaŋuvich iŋiŋtchuŋiyumiñaitchut qauŋrimmaagiuŋtillautagmikni nalaunŋaruamik nalaunŋaitchuamiglu. ¹³Taatnamik ukpiqtuaŋuruagatiga isrumakpan killuqsagniŋluni niŋigumi niqimik tuniŋlautaauruamik aanguanun, niŋitqik-kumiñaitchiga taamna niŋi killuqsaqtitagniŋpaun aniqatiga.

Uqqiraqtim Aŋalatchisaagun

9 ¹Suvaata iŋapsi uqautigivatruŋ uqqiraqtaupiŋaŋiñniŋipluŋa Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuŋa iñuŋnun. Qiŋiqsimagiga Ataniŋ Jesus Christ. Suli ukpiqsriŋuŋuqtusri savautriŋipkun Ataniŋmik. ²Atlat uqagaluŋŋaisa uqqiraqtaunŋiñniŋipluŋa Christ-mun, iŋisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtuaŋigiga tusraayugaallau-

taq ilipsitñun, taatnaqługu ukpiğigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyağaa uqqiraqtauliğa Atanığmun. ³Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigipmatña una kiggutiga: ⁴nigiñhiñaunğıññiqpiq imiğluñalu savautriñğamni ilipsitñik? ⁵Nalaunñapmiuq uvaptiknun tuvaqaasiqpatigut nulianjuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinqisunlu Cephas-tunlu? ⁶Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksrauniqpiñuk iñuuniutiksraptiknik? ⁷Savaktuksraunğıtchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtuağigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anjuyyiuqti akiliiuruk-sraunğıtchuq anjuyyiuqtaullağmi. Iñuk nautchirriqsuaq asrerrivinjmun nigıuğaqaqtuq nigıgisipluni asriañiñik. Munaqsriptuq nigıuğaqaqtuq imiğisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸Taavrumiña iñuich nigıuğaqağuurut. Moses-ñum malığutaksraqtuq uqaqmiuq taavrumiña, amağaa? ⁹Aglausimarıq itna Moses-ñum malığutaksrami, “Sıgguğutituğniangıchiñ qanğa qimuktim tutmaqpañ mukkaaksraq.” Agaayyun nipliğami taatna isrumaaluutiqañğıtchuq qimuktinik. ¹⁰Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqalıq aglaañuruq pisigipluta, itna, “Iñuk una nunniutuq suli iñuk salummaqtaq mukkaaksranik nigıuğaqaqtuk piññakıksrağmiknik savaağmikniñ.” ¹¹Uvagut nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksrañiñik quliaqtuaqapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavisi injısrıvaañğanipluta injıqapsi ikayuqupluta iñuuniutiksraptiknik? ¹²Atlas iñuich nigıuğaqağumiñ iñuuniutiksrağmiknik ilipsitñiñ, nalaunñatlukkayağaluqaqtuq nigıuğaqağupta iñuuniutiksraptiknik ilipsitñiñ. Aglaan injısrutlaitchipsi ikayuqupluta. Iğlutuğıvut iñugiaktuat sut, atakkii nutqaqtichısunğıtchugut iñuñnik ukpiqsriñhatniñ tusraayugaallautañanik Christ-ñum. ¹³Iłisimagisi iñuich savaaqaqtuat Agaayyutim agaayyuvikpañani niqıksrağuurut agaayyuvikpañmiñ, suli savaktaut tunıllağvıñmi akuqtuisuurut niqıksrağmiknik ilañanik tunıllaautauruam. ¹⁴Taatnatuntuuq Atanguruam tillisiqağai tamatkua quliaqtuaqaqtuat tusraayugaallautamik akuqtuitquplugich iñuuniutiksrañatnik iñuñniñ ukpiqsriñğıtuaniñ. ¹⁵Aglaan sugingitlukkıga tuqugaluğuma akuqtuıgaluaqnaña sumik ilipsitñiñ. Uqaviutigigıga savautriñğıga Christ-mik akiññasruñaqnaña. ¹⁶Quliaqtuaqağaluqñuñannıiñ tusraayugaallautamik uqaviugaalğıtchuña uvapkun. Quliaqtuağıñha tusraayugaallautam savaağigıga. Atuqtaksrağıpiagıga. Quliaqtuaqañğıtchuma, nakıñuñ uvaña. ¹⁷Quliaqtuaqağniğuma piksraqtaagıluğı, niğıuktuksraurıña akiññaktaaksramik. Aglaan piksraqtaağingıtchıga savaaq uvamnik, aasriiñ savaağıñhiñağıga savaaq Agaayyutim qaisaña uvamnun savaqupluğı. ¹⁸Aasriiñ sua akiññaktaağıniqağı? Uvvauna akiññaktaaksrağı, quliaqtuağıgıpuq tusraayugaagıksuaq iñuich inuqnañğıtchuq aatchuñıksrañat iñuuniutiksramnik. Niğıugitlagaluğıga iñuich aatchuñıksrañat. Aglaan injısrungıtchuña sumik quliaqtuaqaqama tusraayugaallautamik.

¹⁹Uvva ataniqsimaraitchaluanŋaǵma iñuŋnun savaktaaǵruupkaqtuŋa uvamnik iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsriruaguquplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰Taimma uqautrikama Agaayyutim uqałhanik Jew-ŋuruanun ukpiqsritqugaluagıtka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuŋa Jew-ŋurua-tun. Nayuutikama iñuŋni maligutchiruani Jew-ŋuruat maligutaksrajanik (aŋalatingigaluaqtuŋa Jew-ŋuruat maligutaksrajanun) iñuuniaqtuŋa iñuktun aŋalatittuatun maligutaksramun ukpiqsritqugaluagıtugich Christ-mik. ²¹Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkunŋa Jew-ŋunǵitchuanun iñuuniaǵaqtuŋa Jew-ŋunǵitchuatun ukpiqsritqugaluagıtugich Christ-mik. Maligutaksram aŋalangisaŋatun itpalukkaluagıtŋa, ilumutun maligutchiłlapiiaqtuŋa Agaayyutim maligutaksraiñik, tupiksripluŋa Christ-ŋum maligutaksrajanik. ²²Uqautrikama Agaayyutim uqałhanik ukpiqsriruanun sayaitchuanun ukpiqsriǵimikni iñuupmiuŋa sayaitchuatun, ilinich ukpiqsriruaguquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniaǵusriqaqman ilaatun iñuuniaǵaqtuŋa qanusripayaakun ilaŋich ukpiqsriruaguquplugich. ²³Taatna iluqaanik pisuuruŋa pisi-giplugu tusraayugaallautaq ilaŋiutisuktuŋa piłiutaanik Agaayyutim akisruutigikkaŋanik.

²⁴Iłisimarusri aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullaǵaqtut, aglaan atausriq akiññaguuruq. Iñuuniałipsisitñi Christ-mun pisuǵni-silaagıtchi akiññatlasriłusri aqpaqsruqtitun. ²⁵Iluqatiŋ anaktaqtit qaunagillautaqut timimiknik ilisaqhutiŋlu atqunaq akiññaktaaqagukhutiŋ niaquutmik piunǵiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriruagut iñuuniiallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraqput piunǵigumiñaitchuq. ²⁶Tarra, ittŋa aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqtatmiñiñ. ²⁷Anaktaqtim aŋalattaǵigaa timini, aglaan piñǵiqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq aŋalalgusriñiaqtuŋa uvamnik, atakkii piñǵiqsitauviaqtuŋa savautriłimniñ Christ-mik quliaqtuanǵitchumali atlanun iñuŋnun.

Kilgutaauruaq Akitñaqługu Aaŋuaqtułiq

10 ¹Aniqatiumaanŋ! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglaułagmiŋ nuviyam qulaŋiutini-ǵai suli iluqatiŋ ikaaǵniǵaat taǵiuq. ²Nuviyam qulaŋiutipmatiŋ suli ikaaqamitruŋ taǵiuq iluqaǵmiŋ paptakkaupmatun liilaa piut maliguaqtułiksraǵmiknun Moses-mik. ³Aasriisuli iluqaǵmiŋ niqqaǵniqsut pamarrutiŋiñik Agaayyutim quviquaqtuakun. ⁴Iluqaǵmiŋsuli imiǵniqsut imiǵmik Agaayyutim pamarrutaanik quviquaqtuakun uyagatmiñ. Taamna uyagak nayuutiniqsuq ilinjitñi nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyagaauruaq Christ-ŋuruq. ⁵Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyaliiñ-

gitchaat. Taatnaqługasriiñ suksraungigñigai suviksraiłaami. ⁶Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksaurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaqungitłuta pigiitchuanun sivullipta pilğusiatitun. ⁷Unniñ aan-guaqtuqtaunasri taipchua ilañjisitun, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpigaanñi, “Iñuich aquvittut nigiqpagviksramun, aasriñ makitnamin agğiaqsiraqtut.” ⁸Sulipsuuq atlatuqtautqungitchaatigut taipchua ilañjisitun, 23,000 tuqumatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹Unniñ uuktuqtaksraingitchikput Atanguruaq, ilañich taipchua taatnaqmatun tuqutauruat tuqunalinun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰Unniñ uqapiluktuksraungitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilañich taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutinj israğulgum piyaqquirim tuqutkai. ¹¹Tarra iluqatinj tamatkua atuumarut ilinjitñun, uvaptiknun atrikusrautigitquplugich, suli aglausimarut alğaqsrutiksrauplutinj uvagut killuqsaqtitqungitłuta, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹²Uvvaasriñ kiñapayaaq isrumaniğumi makitaniluni payanaiłluni, qaunatiagilłapiagli puukahiksrağmiñiñ, atakkii aniqusraaqsiuviaqmiuq nutqaqtituluni tupiksriłiğmiñiñ Agaayyutmik [atrilugich taipchua iñuich injłgaan]. ¹³Qanupayaaq aniqusraaqsiuniğuvich, taatnatchikuntuuq iluqatinj iñuich aniqusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsamaruam aniqusraaqsiupkağumiñaitchaatin qanjigługu akiyalguisan. Qakugupayaaq ukpiqsriłhiñ uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqaqtinniağaatin akimayumiñaqsilutin.

Niqiqpagviat Aanguatigun naagaqaa Atangum Nullautchigvia

¹⁴Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaañ, piismaagitchi aanguaqtuğmiñ. ¹⁵Kanqisilgurusri uqautigikkamnik. Isivgiuqsij ilipsitnik uqautigikkağa ilumutuupmagaan. ¹⁶Isrummatigilugu Atangum nullautchigvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-ñum auñanik maqipkakanjanik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqiaq nigiplugu qiniqtitkikput ilaliqsruutiñiqput iñuñni Christ tuqutikkaniñi. ¹⁷Tarra nigikapta atautchimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausriñnuqtitaurugut atautchisun timitun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸Isrummatigilugich Israel-aagmiut pilğusinat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tuniłlautauruanik tuniłlagviñmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii nigigaat tuniłlaun atautchikun. ¹⁹Qanuutauva taamna? Ilisautisukkipi tamatkua aanguat suli niqit tuniłlautauruat aanguanun suungitchut. ²⁰Una uqautigigiga, Jew-ñungitchuat tuniłlaqtuğuurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹Imigumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Nigiyumiñaitmusri atangum niggiyaniñ nigilłapsi niggiyatniñ

tuungaiyaat. ²²Sanjatchaktittagigikput ataniq taatnaqapta taapkuņnija. Sanjıtłuktaunjunasrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriřiq Agaayyutmik Suragalıpayaakun

²³İlasri-samma uqaqtut, “Suragagnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” Aagaluaq, aglaan ilañich nakuunğitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. İlmutuuruq suragathıñauřiqput supayaa-mik, aglaan ilañich sayyılłaağutaunğitchutatlanun ukpiqsırıuanun. ²⁴Kiña ukpiqsırıuaq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniağli atlanik iñuņnik. ²⁵Niğğisiuņ niqıpiapayaaq tunırauruaq tunniuuqqaivıñmi, apıqsruqtautigısuņaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluu-tigısisuņaqnagu qauğrimmaagiutillautapsitni nalaunņapmagaan niğıřiqsi. ²⁶[Apıqsruqtuutigiyumiñaitchiksi] atakkii aglausımaruq Agaayyutim makpiğaanani, “Nuna Atanğum piğigaa suli suapayaaq nunamıttuaq.” ²⁷Kia ukpiqtuanunğitchuam aiyugaaqpasri niğğityaqulusri tupiğmi-ñun niğğisiuņ manirikpan qanusripayaamik, apıqsruqtautigısuņaqnagu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluu-tigısisuņaqnagu qauğ-rimmaagiutillautapsitni nalaunņapmagaan niğıřiqsi. ²⁸Aglaan iñuum uqautikpasri taamna niqi tunılłautigımanılugu aanguamun, niğiñiaqnagu niqi pisigilugu taamna iñuk kiliktigıkan. Ami isrumaviaqtuq qauğrim-maagiutillautagmiñi niğıřiksraņa taavruma niqim nalaunğaiñılılu, ²⁹ilıpnun nalaunņanasrugıgıluaqtılu. Tarra suvaata niğıřiñiağli qanusripayaamik aņalannıaqpaņ atlam iñuum nalupqısuutımiğun? ³⁰Quyaannıkkıga Agaayyun piqtıgiplugu nikıksrağa. Taatnamik kia uqautınaņa killuqsagñılıu niğıgıpuke taamna niqi. ³¹İtnatun ittuq, niğıgıvıch imıgıvıllu naagaqaa suragapayaağıpsi kamakkıtiqaqsiuņ Agaayyun supayaatıgun. ³²Tarra, sakiqniugıtiğıpkıaqnagu kia iñuum tupıksrıřiksraņanun Agaayyutmik, Jew-ņugıluaqpata Jew-ņunğıchıl-uaqpata naagaunniñ ukpiqtuanunugıgıluaqpata Agaayyutmun. ³³Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyalıñıurağıtka iñupayaat supa-yaakun. Uvıpuanıqısuņa annıqsugıglıu uvamnik kisıma, aglaan ikayuğniaqtıu iñuņnik iñuğıaktıuanik annıqsugıgıluaqłıgıch.

11 ¹Uvvaasriiñ, iñuuniağıtchi uvaptun tıvraıñiaqmatun Christ-mik.

Ağnat Matuqaqtaksrağıgaıch Niaqıtıñ Agaayıđimikni

²Anıqatıumaan, nangagıpsi itqaumakapsıtıņa qanuq iñuuniaqtılaapkun Christ-mun supayaatıgun, tupıgiplıgıch ilısaıttıtıt qaisatka ilıpsıtñun. ³Aglaan kaņıqsıtıqugıpsi Christ qaukłıgıgıga aņıtıpayaa. Taatnatuntuuq ağnam qaukłıgıgıga uıgıkkani, itna Agaayyun qaukłıupmatun Christ-mun. ⁴Aņun agaayupman naagaqaa sıvunıksrıqipman matıplıgu nıaqıni qıñıqtıngıtchıa Christ qaukłıgıtılaaņanik inmiñun. ⁵Suli ağnaq

agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuillaaglugu niaquni qiniq-tingitlugu uini qaukligitilaanjanik injiniun kanjusraagaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶Taatnaqtuŋa uqaqtuŋa: nuliaŋuruam matusrunġitchumiŋ niaquni nuyaiqsaksraigaa. Aglaan kanjunaqpan nuliaŋuruam saliyumigich nutchani matuqaġliuŋ niaquni. ⁷Aŋutim maturaksraiginiġitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iniqtaġigaa atrinutquplugu injiniun aasriiŋ sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliaŋuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukliupkaqamiuŋ. ⁸Aŋunliasrii iniqtaunġitchuq aġnamiŋ, aglaan aġnaq iniqtauruq aŋutmiŋ. ⁹Suli Agaayyun iniqsiŋġitchuq aŋutmik piqutigiplugu aġnaq, aglaan Agaayyun iniqsiruq aġnamik piqutigiplugu aŋun. ¹⁰Taatnaqhuni aġnam maturaksraigaa niaquni agaayukami qiniqtityaġlugu kamaksriiŋ aŋutmiŋ. Aġnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israġulgich. ¹¹Aġnaġlu aŋunlu ikayuqti-giiksusrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiquaqmatun ilinjiknun. ¹²Aa, sivulliq aġnaq iniqtauruq aŋutmiŋ, aasriiŋ aŋutipayaaq taimakŋaaglaan anipmiraqtuq aġnamiŋ. Aglaan itqumasiuŋ Agaayyutim iniqtaqaġha iŋupayaanik supayaaniglu. ¹³Nalaunŋatilaaqsiuŋ ilipsitniik. Nalaunŋava aġnaq agaayugumi Agaayyutmun matuillaaglugu niaquni? ¹⁴Iiisimarusi iŋupayaaq isrumapmiuq aŋutim nuyaqtusriuruam kanjunaqtilaanjanik. ¹⁵Aglaan aġnam nuyaqtuŋi piŋŋaqaŋautigigaa. Aġnam nuyani qaisaurut ilaanun matuksrauplutin. ¹⁶Kiŋapayaaq uqavaaġumakpan taavrumuuna, iisimaliuŋ una: uvagut piksraitchugut atlamik piġusrimik, aasriiŋ iluqa-tiŋ ukpiqtuanjuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchigvia

¹⁷Uvvasuli, katiraġikapsi agaayyuvigisrukluŋu ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniaġutiraqtusri avatmun. Pitqusiġiitlusri, taatnaqtuŋa nangangiŋchipsi. ¹⁸Sivulliuŋplugu, tusraaruŋa agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtusriguuq, aasrii taamna ukpiġitlagiga. ¹⁹Avgummatiqaqapsi akunnapsitni nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaanjan. ²⁰Katiraġikapsi atautchimun Atangum nullautchigvianik niġingitchusri. ²¹Uqaqtuŋa taavrumiŋa atakkii inullaa niġiruq inji niqautmiŋnik utaqqisuŋaqani atlanik. Iiisri aŋiġaaqhutiŋ niġisuŋŋaġmiŋ suli atlat imiŋasriraqtut. ²²Suvisi! Kiŋuniqangiŋpisi niġġiviksrapisitniik imiġviksrapisitniġlu? Nakuŋġitchuq suŋiġlaqangiġiqsi ukpiqtuanjuruaniik tutqiisaaqŋuġiġlu tamatkua suiġliuqtuat? Qanuq uqaġniaqpiik ilipsitniun? Quyaginiaqpiġu taamna? Naagga, quyaginiaŋġichipsi.

²³⁻²⁴Uumiŋa Atanguruam iisautigaanjan uqaġikkamnik ilipsitniun. Tamarrumani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaqŋuŋu Agaayyutmun avgugaa nipliŋhuni, “Una qaqqiaq timigigiga siquptauruq ilipsitniun. Niġiraġigupsiuŋ una qaq-

qiaq itqakkutigiyumagiksi tuqułıǵa piqutigiplusri.”²⁵ Taatnatunsuli nultautchianikamiñ tigonıǵaa qallun nipliǵhuni, “Una qallutim imaña augıǵıǵa. Auga maqıtauniaqpan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaǵniñiaqtuq. Imıǵagıǵupsı uumakña qallutmiñ itqakkutigiyumagiksi tuqułıǵa piqutigiplusri.”²⁶ Tarra niǵıraǵıǵupsıuñ taamna qaqııaq sulı imıǵıǵu qallutmiñ taavrumuuna qulıaqtuagıksı tusraayugaagıksıuaq Atangum tuqułıǵagun agıtiñiañhanunaglaan.

(1 Co 11.26)

²⁷Taatnamik, kisupayaaq niǵıruaq qaqııañanik imıqtuaǵlu qallutaaniñ Atangum kamakkutiǵasruñaqııa atriqaqtuq iñuktıtun taimani suksraqangıtuhanik Atanıǵmik. ²⁸Uvva itqagısrıuñniqpısiuñ Atangum tuqułıǵa taatna? Ki, iñulla isivǵıuǵlı iñmiñik niǵıǵaluaqııa qaqııaq imıqsıǵaluaqanılu qallutmiñ. ²⁹Uvva iñuksamna niǵıvaluktıuq imıqqalukhuni lu ilıtuǵıǵaluaqııa Atangum tuqułıǵa uvaptıknun. Agaayyutim atanıǵıǵıǵaa taatnasrıq iñuk. ³⁰Taatnaqhutiñ iñuǵıaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniǵñalıqhutiñlu, sulı ilañıch tuquanıkhutiñ. ³¹Aglaan isivǵıuqqaaǵupta uvaptıknik tarra Agaayyutim anasrıñıuqsagumiñaitchaatıǵıt taatnatun. ³²Atangum atannısuqmatıǵıt alǵaqsrıuǵagıǵaıǵıt qanuq iñuuniaqtılaaksraptıknik anasrıñıuqsaqunǵıtıuta piqatıǵıǵıch nunam iñuñı.

³³Taatnaǵusrı, anıqatıumaañ, katinıǵupsı niǵıqatautyagısrı Atangum nullautchıǵıvianun utaqısilaaıyumaısi. ³⁴Kısupayaaq niǵısuñıǵumi niǵıruksrauqqaaqtuq kiñunıǵmiñi, Agaayyutimli anasrıñıuqsautaitchu-magaasrı. Isıǵıqsuǵısisıpsı atlanik utlakkupsı.

Ipqıtuham Irrutchim Aatchuutai

12 ¹Anıqatıumaañ! Pakma kanıqsıpkautıǵıniǵıǵa qanuq Ipqıtuham Irrutchim savaaña iñuıch iñuuniañhatni. Kanıqsıtıuǵıpsı taamna nalupqınaıǵıǵu. ²İlisımagıksı qanuq iñuuniaqtılaaqısi Jew-ñunǵıñıñapsı. Killukuagıutıpkakkaurısrı putqataǵıvıǵıtıuqıııǵıch uqatııaııaat aıǵuıat. ³Taatnaqııa kanıqsıtıuǵıpsı una, kiñaunniñ iñuk añalatıqaqtıuq Irrusrıanun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq itna, “Jesus suksraunǵıqsualı.” Taatnatuntuuq kiñaunniñ nipliǵumiñaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrıan Agaayyutim taatnaqııanı kısıan.

⁴Uvvaasrıiñ, iñuıch atlaakaǵıiñik aatchuusrıaqaqtıt aglaan atıruam Irrutchim qasıǵıǵaı iluqaitñik. ⁵Iñuıch savautrırut atlaakaǵııısıǵun, aglaan Atanıq atıruq iluqaitñun. ⁶Iñuıch aatchuusrıaqaqtıt atlaakaǵıiñik savautrıñıǵmıktıǵun, aglaan atıruam Agaayyutim iñuıch savatlapkaǵaı iluqaitñik savaanıq aatchuusrıaǵıkkagııktıǵun. ⁷Ipqıtuham Irrutchim

iñuk savatlapkaqmauñ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriurapayaat ika-yuusriaqaqtittağigai taavrumakña. ⁸Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatũfikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkaqługu kañiqsimatikun, ⁹atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqługu, atlasuli mamititchitlapkaqługu iñuñnik. ¹⁰Atiruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quviquaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkaqługu Agaayyutmun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkaqługu nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqługu atlakaagiiñik uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkaqługu nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹Aglaan tamatkua iluqaisa savaagigai atautchiusuam Irrutchim, autaaqługich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

¹²Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagaluñpaptatla lakaagii khutalu, atakkii iluqata atausriñuqataurugut Christ-mi. ¹³Ilavut Jew-ñurut suli atlat Jew-ñungitlutitij. Ilavut savaktaagruurut suli atlat savaktaagruungitlutitij. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriñuqittitağigaatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriiñ ilaan aatchuğaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴Atakkii iñuum timaa atautchiñhiñamik israğutaqanğitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵Iñuum isigaña uqaqpiiaqtuq itna, “Uvaña argaunğitluna, tarra timim sulliñgingitchaaña.” Taatnatchim niplilłautim ilagipkañaiğumiñaitchaa timimi. ¹⁶Suli iñuum siutaa niqliqpiiaqtuq itna, “Uvaña iraunğitluna, tarra sulliñgingitchaaña timim.” Taatnatchim niplilłautim ilagipkañaiğumiñaitchaa timimi. ¹⁷Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksrañitñun, iñmi quyagikkağmigun. ¹⁹Timi atautchimik israğutañhiñaukpan, timiqagayai piaqtuq, amağaa? ²⁰Uvva iñugiaktuanik israğutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹Uvva iñuum iraa nipligumiñaitchuq argañmiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipligumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuñingitchikiñ.” ²²Aglaan, taapkua ilañi timim qinñaaqtuat sayaiłluqhutitij inuqnapiaqtut. ²³Suli tamatkua timim sulliñiñi isrummatigikavut qinñagiksuañungitlugich qaunatqiağitlũaqsirağigivut, suli ilaviñgich atlat qinñagiksrañingisañich maturağigivut. ²⁴Qinñagiksuañ ilaviñgi timipta qaunagiraksraunğitchut taatnatun. Ilumun, Agaayyutim atlakaagiiç israğutapayaañi timim iñiqtağigai, uvaptiknun qaunatqiağitquplugich qinñagiksuañungitchuat. ²⁵Taatna Agaayyutim iñiqtağigai timivut

atingirrutiaqungitlugich akungatni isragutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶Atausriq ilauruaq timimi iluangitpan, iluqatin ilauruat nagliksaqaaturut. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatin quviatchagaqtut.

²⁷Iluqasri timigigaasi Christ-nun, aasriin inullaanuplusri sulliniigaasri taavruma timim. ²⁸Akungatniin ukpiqtuanjuruaniin Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagiiinik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quvinqaqtuanik, tamatkuninjalu mamititchitlaruanik atlanik, ikayuirusraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹Iluqagminj uqqiraqtaungitchut Agaayyutmun unniin sivuniksriqiraungitchut unniin ilisautraungitchut unniin savaktaungitchut quvinqaqtuanik. ³⁰Iluqagminj mamititchiraungitchut atnigñaqtuanik unniin uqatlaitchut atlakaagiiinik uqautchiinik unniin uuyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiinik. ³¹Tarraasriin kipigniupiagitchi nakuutluk-tuanik aatchuusriaqaagusri.

**Piqpakkutiig Pakma ilisautiniagipsi
nakuutluktuamik inuuniaiksrapsitnik.**

13 ¹Uqatlaniguma atlakaagiiisitun inuktitun unniin israguliktitun, aglaan piqpaksritlaiinñiguma inunjik, uqatiga atriqaqtuq qukiñnaqsipługu aviluuqtaqtuatun. ²Uqatlaniguma sanñiqaqtuñja sivuniksriqiritun unniin kanjqsitłalugilł iluqaisa nalunaqtuat unniin ilisimatlalunja supayaanik, sulik ukpiqputiqağniğuma nuktatłalugich inğich, aglaan piqpaksritlaiinñiguma inunjik, sumun atuğumiñaiapiaqtuñja. ³Aatchuutiginiğupkich supayaurat pigikkatka inunjun inuqsraqtuanun unniin aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksritlaiinñiguma inunjik akiljusriaksraitchuñja.

⁴Piqpaksrirusaq inuk anuqsrutriruq, iluaqqutriruq, tunjiliniğungitchuq, uqavigaagangitchuq, ⁵sulik arguanangitchuq unniin anallaqtuitłaitchuq. Piqpaksrirusaq inuk inmiguutłaitchuq, uumitchayaitchuq, itqaksritłaitchuq akitñaqtuqtimiinik nalaunñaitchuakun. ⁶Piqpaksrirusaq inuk quviasrutłaitchuq inuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq inuich nalaunñarualiqipmata. ⁷Piqpaksrirusaq inuk manimmilguruq, aasriin ukpiqsriiraqtuq sulik nigiuqaqtuq sulik iğlutuilguruq.

⁸Ilaatnigu inuich sivuniksriqitłaiğisirut sulik uqatłaiğisirut uqautchiinik nalunaqtuanik sulik kanjqsimmataat isukłitkisiruq, aglaan piqpaksriiğ isukłitçhumiñaitchuq. ⁹Ilisimałiqputlu sivuniksriqitłiqputlu naamanğitchuk. Taatnamik isukłitkisiruk. ¹⁰Ilisimałiq naamasimaruakpan, aatchuusriat piğisirut. ¹¹Uvvaami ililgaanjukama uqağaqtuñja isummamati-

qaqłunja suli sivunniuguupluñalu ililgaatun. Inñugqama inñuunianğiqsuna ililgaam inñuuniałhatun. ¹² Pakma qinñitlaitchugut nalupqinaigługu tautukmatun salumaitchuatun tagğaqtuutmun, aglaan taivrumanı qinñigisirugut nalupqinaillapiagługu. Pakma ilitchugigiga ilaviñauralhiñaq, aglaan taimanigu ilisimmağiksipiağisigiga Agaayyun, atriługu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvañnik. ¹³ Tarra, supayaat naamasriłhatnunaglaan inñuich ukpiqsrimaniaqtutsuli nigıugaqagutıñsuli piqpaksriłutıñsuli, aglaan taapkunakña piñasruniñ kamañağniqsrauruq piqpaksriłiqput atlanik.

Iłisauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutiñigun

14 ¹ Taatnamik pisuqtılaağvigisiuñ piqpaksriłiqsi atlanik inñuñnik. Uvvasuli kimmutiqallapiağitchi Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñnik, suvaluk uqaqtautlasriłiptiknik Agaayyutmun. ² Inñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqałhiñaqtuq Agaayyutmun. Inñuich kanjisiyumiñaitchut uqağikkanañnik, atakkii Ipqitchuam Irrutchim uqaqtittağigaa nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali inñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kanjisiñaqtuakun uqautchikun sayyilłaağıruq inñuich ukpiğutiñiñik pitchuksaaqługillu arakługillu. ⁴ Inñuk uqaqtuq uqautchikun nalunaqtuakun ikayuğaqtuq inñiñuñhiñaq, aglaali inñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kanjisiñaqtuakun uqałkun sayyilłaağai ukpiqtuanjuruat ukpiğutiñitni. ⁵ Uqatlatqunayağaluagıpsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. Inñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kamanatłuktıq taavrumakña uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, inñuñmik mumiutriqanğisuaqpan. Inñuqaqpan taatnatchimik sayyilłaatlagisigai ukpiqtuanjuruat ukpiğutaat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkananik uvamnun suli qanuq ilitchuğipkautaanik uvamnun, suli uqautisukkipsi Agaayyutim ilumutuulhanik ilisautilusił. Uqaqsiñiguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq? Uqaqtuksrauruña kanjisiñaqsiługu. ⁷ Uvva atrikusraun. Inñuich atuqtuuraqmata supluaqtuğnaqtuanik unniñ nuqaqtiliñnik atuqtuurayuilłagmiñ nalausruñaqnagu, inñuich naalağnıruat ilisağiyumiñaitchaat igñaña atuutim. ⁸ Sulipsuq anuyaktuani, qalğuqtaun nalupqinaqtuamik nipliqlman anuyyiuqtıt tupisralatłaitchut anuyaksalığmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanugutiñ inñuich ilisimaniaqpatruñ sumik uqaqtılaaqsi? Silalhiñamun uqaqmatun piñiaqtusri.

(1 Co 14.7)

¹⁰ Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlakaagiich uqautchich nunamiitilaanat, aasriiñ iluqatiñ kanjisiñaqtut. ¹¹ Aglaan kanjisiñlaitchupku iñuum uqausria avakñaqtauniaqtuñ taavrumuñ uqaqtuamun, sulii ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqaqapsi piliqiplusri Ipqitchuam Irrutchim aatchuutañnik, kimmutiqagitchi nakuutluktuanik aatchuusriani. Taavrumuuna ukpiqtuanjuruat sayyillaakkaurut ukpigutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruaq nalunaqtuagmigun uqautchikun agaayuruksauruq uyuutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusriğikkağa agaayuruq, aglaan kanjisiñgitchiga qanuq uqaqtılaaga. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniag-niqpiq? Agaayuniaqtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulii agaayuniaqmıuñ kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniagtuñ uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulii atuğniagmıuñ kanjisiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilisaqsimaitchuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtilaapsitñik. ¹⁷ Ilipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagniangitchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitluklugu iluqasri uqatlañiqsi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanjuruani iqataukama uqağummatiqatluktuñ tallimañhiñanik uqağnik kanjisiñaqtuanik, ilisauttutiqagukluna atlanun, uqaqsiğmiñ 10,000-niñ uqağniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiumaan, isrummatiqaqasri ililgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun, aglaan ilitqusriqagitchi aniqammiuratun pigililqitlaitchuatun; isrummatipsitñi ititichi iñuguaniksimaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpiğaanani Ataniq itnağniqsuq,

“Tuyugigisigaluagıtka avakñaqtuat iñumnun uqautriñiaqtuat nalunaqtuatigun uqausriğmiktigun ukunuñ iñunun, aglaansulii iñugikkağma naalağniyumiñaitchaatña.”

Isaiah 28:11, 12

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvinqaqtuanjuruat ukpiqsriuanjüngitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjisiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsriuanjuruani. ²³ Uvvaasriiñ ilisaqsimaitchuat unniñ ukpiqtuanjuruanjüngitchuat isiqpata agaayyuvıñmun iluqapsi uqaurıñpasi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqliaqtut isumailauniplusri, amağaa? ²⁴ Aglaan iluqasri uqağupsi Agaayyutmun kanjisiñaqtuakun uqautchikun aasiiñ iñuk ukpiqsriuanjüngitchuaq naagaqaa ilisaqsimaitchuaq isıgumi ilitchuğiniaga killiqirautilaani, sulii atanniqsukkauniaqtut tusraakkagmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatıñi satqumıgñiaqtut. Pulluni agaayyuviginiaga Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitñi innilugu.

Atisriñiq Agaayyuviñmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqağisivisa? Katirağikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlalluni, atlasuli quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkañiñik iñmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuugtigiługu taavrumiña uqautauruamik, aglaan iluqatiñ tamatkua atuumalich sayyillaagutiksraulutiñ ukpiqtuanjuranun. ²⁷ Iluqasri uqağniagupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlich, aasriñ atausriullaalutiñ, atausriqsuli uyyuugtigiługu. ²⁸ Aglaan uyyuugtiksraitpan, kiña iñuk uqağuuruaq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaağli agaayyiaqapsi uqałhiñagluni isrumamiñi iñmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqağlich, aasrii atlat isivgiuqtaulutiñ sumik uqaqtilaanatnik. ³⁰ Aasriñ Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik iñuñmun aquppiruamun tamaani agaayyuviñmi, sivulliq uqaqqaqtuaq qasruğli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautaułhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaaluri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaağiqulugil! avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqqtuaq Agaayyutmiñ aqalatağitlaruq iñmiñik irrutchiğmigun [aasriñ utaqquigatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiłatıq katimałpsitni atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinuiñnaqqtuq atugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanjuruatun atlani inipayaani pilğusiatitun taatnatuntuuq pirusraupmisi. ³⁴ Ağnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimałpsitni. Atakkii uqaquraunğitchut sulı qaukiuyummatait-chuksraurut. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim malıgutaksrañani. ³⁵ Iłisimasrukkumiñ sumiksamna, apiqsruğlisigiñ uitiñ kiñuniğmikni. Atakkii kanjunaqtuq ağnam uqałiksraña katimarağikapsi agaayyuviñmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqałha aullağniñiñiñiqsuq ilipsitniñ naagaqaa ilipsitñułhiñaq tikiumağniñiñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigi-gumi iñmiñun sivuniksriqirauniłuni naagaqaa aatchuusriaqagñiluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanıqsimaraksrağigai tamatkua aglaatka ilipsitñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra sulıqutiginasiuñ taatnasriq iñuk suksraqanğitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, pilıqutigillapiaqsıuñ uqaqtausruñiq Agaayyutmun, sulı nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalaut-tillugich sulı iluatmun aqalataağlugich.

Anıpkakkaułha Christ-ñum

15 ¹ Aniqatiumaan, itqaumatqugiga ilipsitñun quliaqtuałıga tusraayugaagıksuaq ilipsitñun. Taimñauruq tusraayugaagıksuaq taimani akuqtuağikkaqsi sulı tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anıqsukkauniaqtusri

ukpigituiñağupsiuŋ taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuağikkağa ilip-sitñun. Aglaan ukpiğingitchupsiuŋ ukpiqsriğiqsi suungitchuq. ³Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkaŋanik Atangum uvamnun; kaŋiqsiraŋsragigisi taapkua qulliuruat ilisauttutit, Christ-ŋum tuqułha pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim Makpiğaanaŋi. ⁴Suli ilisautianikkipsi Christ-ŋum iluvikkaułhanik aasriiñ aŋipkakkaułhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim makpiğaanaŋi. ⁵Aŋitqiqaaqhuni Christ tautuktittuq iŋmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malğunŋun maliguaqtinun. ⁶Aquagun taavruma sagviğniqsuq iñugiatlukhutij 500-miñ aniqatigiiñun katimapkaqługich, iñugiaŋniqsraŋich iñuuplutijŋsuli ilaŋich tuquaniksimagaluaqhutij. ⁷Tugliğıplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqaŋitñun uqqiraqtaunuruanaun. ⁸Aquagun taavruma sagviqmiiqtuuq uvamnun, kia-unniñ niğiuginğitchaluakkaŋa Ataniğmun uqqiraqtaugisiñiłuŋa. ⁹Taatnaqłuŋa kamanaiñniqsauruŋa uqqiraqtipayaañi. Nalliummatingitchuŋaunniñ tairaksrauluŋa uqqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimaplūŋa iñuŋnik ukpiqtuaŋuruanaŋik Agaayyutmun. ¹⁰Aglaan Agaayyutim piqpagivagitłuŋa simmiğniğaa iñuułiğa iłuaqqutritmigun. Ilaan iłuaqqutriłlapiłha piijilaunğitchuq uvamnun. Sakuutlukuŋa iluqaŋitñiñ aglaan uvapkuiñaq piñgitchuŋa atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iłuaqqutriğimigun. ¹¹Uvvaasriiñ uvaŋalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuağigikput taamna tusraayu-gaagiksuaq ukpiğikkaqsi.

Aŋipkakkaułhat Tuquŋaruat

¹²Quliaqtuağuurugut Agaayyutmun aŋipkağniplugu Christ tuquŋaruaniñ. Suvaatami ilasri uqağuuwat tamatkua tuquaniktuat aŋipkağumiñaiñ-niipługich tuqułiğmikniñ? ¹³Aŋipkağniaŋiñniqpata tuquaniktuat, tarra ilumutuunğitmiñiqsuq Christ-ŋum aŋipkakkausrimałha. ¹⁴Aasriiñ Christ aŋipkakkausrimaiñniqpata, quliaqtuałiqtu atugumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqutisri taŋiğilłutij. ¹⁵Aa, iñuich ilitchuğinigaatigut uqağnipluta taŋiğilaamik, atakkii uqağigikput Agaayyutmun aŋipkapiagnaŋniplugu Christ tuqułiğmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuquŋaruat aŋipkakkauyumiñaitpata. ¹⁶Tuquŋaruat aŋipkağniaŋiñniqpata, tarra Christ aŋipkakkauyumiñaitpata. ¹⁷Christ aŋipkakkauyumiñniqpata, ukpiqsriğiqsi Christ-mik taŋiğiñniqsuq aasriiñ suksraunğiqsuyumaaqtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸Suli Christ aŋipkakkauyumiñniqpata tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriurauplutij Christ-mik suksraunğiqsuttuuq. ¹⁹Ukpiqsriñiğupta Christ-mik anniqsuqsimaaqpatigut pakmapałhiñaq iñuułaptikni nagliŋnağniqsraqtugut iluqaŋitñiñ atłaniñ iñuŋniñ.

²⁰Aglaan pakma Christ aŋipkakkauyumiñniqpata tuqułiğmiñ. Ilaa aŋipkakkauyumiñniqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun aŋipkaiñağniplugu

tuqujaruapayaanik ukpiqsriruanik Christ-mik. ²¹ Iñuk iluqani tuqu-srağumaruq atautchim iñuum savaagikkañagun. Taatnatuntuuq iñuk tuqujaruq iñuutlasriñaiaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaagikka-ña. ²² Atakkii Adam-kun iluqatiñ tuquruksaurut, taatnatun iluqatiñ Christ-kun iñugutqikkisirut. ²³ Aglaan iñupayuraq anjipkakkauğisiruq nalaunñaruakun piviksralaamigun, Christ sivulliupluni anjipkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksitsikisigai. ²⁴ Taavruma aquagun isrukħitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiññaiağaa añaayuaqtuni Agaayyutmun Aapauruamun akiilianikkumigich iluqai-sa aňalatchisiquatuat suli iluqaisa sanñiqutiqaqtuapayaat sanñiqatuatlu. ²⁵ Christ atañuruksauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianik-pan iluqatiññiñ Christ-ñum uumiksiraiñiñ. ²⁶ Tuquħiq akiilikkauniaqtuq aqulluiluni uumiksri. ²⁷ “Agaayyutim Christ aňalatchipkağaa supayaanik.” Itnağniqsuq Agaayyutim Makpiğaañani. Taatnaqami Agaayyun ilağau-tingitchuq iñmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutim taatnaanikkumiñ, ilaaptuuq iğñiña Agaayyutim ataniqsimapkağ-niaqmiuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamañağniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

²⁹ Suniaqpat tamatkua paptakkauruat pisigiplugich tuqujaruat? Tuqujaruat anjipkakkauyumiñaipiaqpata, suvaata iñuich paptaaqtin-niaqpat pisigiplugich tuqujaruat? ³⁰ Iłumun anjipkağniaħiq piitpan suvaatami anayanniuqpiq ataramik quliaqtuağikapku tusraayugaa-ğiksuaq? ³¹ Aniqatiut! Kigiññiğvigirağigiga tuqqun uvlugağipman. Tusraayugaağiksuakun ukpiqsriruagağniqsusri, suli taatnaqluña quviasuutigigipsi Christ Jesus-kun atannaptigun. ³² Ephesus-mi anuyak-kaluagağupkich iñuich atriqaqtuut liilaa iqsiñaqtuutun niğrutitun, sumik piññakkumiñaitpiq taatnaħpakun? Tuqujaruat anjipkağniangitpata, tarra “Niğisa imiqtuağutalu, atakkii uvlaakun tuquniaqmiugut.”

Isaiah 22:13

³³ Kinnipkaqasri iñuñnun uqaqaqtuanun uumiña anjipkakkauħikun. “Piqasiqsuutigupsi pigiitčuanik piqatnaanik taatnaiğisirusri ilinji-situn.” ³⁴ Isrummitqinñaqsigasri killuliqitqinğigusri. Iłasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqağigiga kanñutchaquğaluaqhusri.

Qanuq Anjipkağniaqpisa?

³⁵ Iñuk apiqsruqpiaqmiuq, “Qanuğutiñ tuqujaruat anjipkağniaqpat? Qanutchimik timiqağniaqpat agğigumiñ?” ³⁶ Isrummatuñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitçhut nauriağugłutiñ tuquqqağaluaqatiñ nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriu-tikkan qiññaqanğitchuq nauriatun nauniaqtuutun nautchiaksramiñ.

Nautchirriirutin mukkaaksrağugumaaqtuamik naagaqaa nauruksraurua-mik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriağuqtitchuugaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiuğimusun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatiñ uumarupayaat atlakaagiiñik timiqagtut, iñuich atautchiiñamik timiqagtut, niğrutitsuli atlakaagiiñik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakaurut, tiñmiatsuli atlakaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnauta qilañmiittuat atlauruq piññaqnautaaniñ nunamiittuat. ⁴¹ Siqiiñgum qaumanğa atlauruq qaumanğaniñ tatqim, suli uvlugiat atlakaagiiñik qaumaniaqagtut qivliquulakamiñ qilañmi. Uvlugiallaa atlakaagiiñik qaumaniaqagtut atlamiñ uvlugianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anjpkakkaukpata tuquñaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruatun nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutiñ. Aglaan anjpkakkauniağupta tuquğimiiñ timiqagñiaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Iñuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq saññiitluni. Aglaan Agaayyutim anjpkagñiağumiñ piññaqnagñiaqtuq saññiağuni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurut, aglaan anjpkagupta timivut qilaññaqtauniaqtut. Timiqaqapta tuqusruuruamik uvani nunami, ilisimarugut timiqagisiñipluta tuquyumiñaitchuamik qilañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani itna, “Iñuqqaq Adam iñuusriğugniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriğugniqsuq qaitchiruaq iñuusiğimik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliuñgitchuq. Nunakñaqtam timaa sivulliuruq, aasriili aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq mağğaniñ nunam, tugliaaasriiñ iñuk qilaññaqtaupluni. ⁴⁸ Iñupayaanji nunam ittut iñuqqaatun iñiqtauruatun mağğamiñ. Iñupayaaq pigikkaña Agaayyutim ittut taavrumatun qilaññaqtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqagtugut iñuktun nunakñaqtauruatun. Taimanigu atriliutiniaqtugut iñuktun qilaññaqtauruatun. ⁵⁰ Aniqatiumaan! Taamnauruq uqautigikkaga, iñuum nunami timiqagtuam uiviñiqaghuni auqaghuniñ piññaaktaagiyumiñaitchaa añaayquataa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuruuq aarağaghuni itchumiñaitchuq piungigangitchuami aarağatlailluni.

⁵¹ Naalağniilagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuqu-niangitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaaurapiaq, sukatluglugu siqungipak-sağniñaniñ irim, aqulligmi qalğuqtaqpan. Qalğuqtaun nipliqsağluqqaqtuq iluqatiñ tuquñaruat anjpkagñiaqtut

(1 Co 15.52)

tuqutqikkumiñaigutin, aasriin iluqata inuusrugaaqtuagut aatchuusriaaqagnaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Inupayaam timaa simmiqsitaksragigaa atakkii nunaknaqtauruaq timi tuqusruuruq auraqaghuni, aglaan taimanigu nutaauruaq timikput tuquyumiñaitchuq auraqatlatitluni. Una atriqaqtuq inuk mattaqmatun utuqqaquqtuanik atnugaanik suli atiaqspmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriin timi auraqaguuruaq simmausiqpan auraqatlatilaamik timimik suli timi tuqusruuruaq simmausigluni tuqutlatilaamik, tarani tanjigniaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanani, itna,
 “Tuqufiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuqufiq, taraknaaglaan tuqupkaqumiñaigutin inuich.
 Aatai tuqufiq, taraknaaglaan atniagumiñaigutin inuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuquhum atniatlagaatigut killuqsqaqta, suli killuqsauñ sañjiquitiqaqtuq maligutaksratigun aqalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyuuñ! Atakkii akimapkaqaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payanaigitchi ukpiqsriipsitni, tuniqsimatitchi suli savautriplusri Atanigmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriiqsi Atanigmik ingiha suilaamun.

Iiraksraq Ukpiqsriuanun

16 ¹ Pakma aglañniaqtuñ iiraksrakun inuiniun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlakaagiini nunaaqiqni Galatia-mi qanuqhutin iiraqsiuhat maniqnik, aasriin pitqugipsi taatnatupiaq. ² Minguiqsiagvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaktaagikkapsi aggigñiahamnunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitlakkapsisun. Taatnagupsi iiraksraq inuqnaqsiñgitchumauq aggiguma. ³ Aasriin aggiguma tuyuginiaqitka aatchuutisri piqasiqlugich tuyuutinik ukpiqtuanuruanun Jerusalem-mi inuktigun nalupqinaigikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullatiksragaptuq, ilinisa malihinaupmigaatna.

Paul-ñum Sivunniugutai

⁵ Utlañniaqipsi Macedonia-kuaqqaagluna; atakkii apqusraagniaqiga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiaqipsi naagaqaa ukiiñuna ilipsitni, aasriin aullagnialgitchuma aatchuñhiñaugipsitna inugikkamnik iglauñksramni napmupayaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvaurañhiñaq apqusraañhiñagusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluaqipsi, Atangum pitqukpana. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuñ Pentecost-liqiniahatnunaglaan, ⁹ atakkii kamañnautam savaaqagviksrallautam anmautigaan, naagasuli inugiaktut akililisuqtitka.

¹⁰ Timothy agğiñniqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauñksrañagun ilipsitñiittuallañhani, atakkii savautriruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniñ nağğuginğilliuj. Aullaqsappan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi iglauñhani quviasuguni, ilaali utiğasrauğumuusq uvañnun. Niğiuğigiga tikiñksraña piqatiqağlugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaaqsrupağaluagñiğigiga utlaquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullañksrani pakma. Utlarñağaasri piviksranikkumi.

Uqautipsaagutit

¹³ Qaunagititchi pigiitchuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriñipsitni, qapiñailusri supayaani. Sañjisitichi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴ Supayaaq savaağilugu piqutigilugu piqpaksriñiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknağisi tupiqatiñi Stephanas-ñum. Iliñich ukpiqsriqaaqtuanurur nunami taggisiliñmi Achaia-mik, aasrii iluqnauqsimapiagataqhutin ikayuiñiğmiknun ukpiqsriuanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaagipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruaq ukpiqsriuanun. ¹⁷ Quviasruutigigitka agğiñhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñum-lu Achaicus-ñumlu, atakkii iliñisa ikayuğaatña uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiqlugu irrusriğa iliñisa quviatchaktitkaatña ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuanuruaq iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğaasri nayaañjanik. Aquila-mlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupiğmikni pağliuğaasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatiñ aniqatigiich tuyuğaasri nayaañjanik. Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiñikun.

²¹ Pağlatit Paul-miñ. Uvaña aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atanguruamik, Atangum atannigisigaa aggitqikkumi. Aa, Agğiğni, Ataniiq. ²³ Uvvatuuq iñuaqutrisaan Atanguruam Jesus-ñum nayuğlisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitnik Christ Jesus-kun. Taatnatuuq.

Paul-ḡum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aḡmiunun

1 ¹Uvaḡa Paul, aasriiñ uqpiraqtigigaḡa Jesus Christ-ḡum pisuḡhagun Agaayyutim. Aglaktuḡa ilipsitñun ukpiqtuaḡuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuaḡuruapayaanun iñuuniaqtuanun nunaḡani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iḡuaqqtisrimaallaḡniagli si suli tutqiksillusri.

Paul-ḡum Quyagaa Agaayyun

³Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaḡa atannapta Jesus Christ-ḡum. Ilaa aapauruq iḡunḡuksriruq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araaqtuiḡhiñaḡuruq uvaptiknik. ⁴Araaqtuqtigigikput iluqaitñi iḡuiḡ-ḡiugutigikkaptikni, uvagutsuli araaqtuiyumiñaqsiḡluta tamatkuniḡa iḡuiḡiugutiqaqtuanik taavrumiḡa araaqtuutmik akuqtuaḡikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵Iḡumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶Iḡuiḡiugaluḡḡapta tusraayugaḡiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaḡaasri uvaptigun annautisukhusri killiqiḡipsitñiñ. Arakkau'apta arautiqaḡniaqmiusripsuuq akuqtuḡupsiuḡ anuqsruḡikun atunim iḡuiḡiugutiḡiḡ uvagut iḡlutukkaptiknik. ⁷Niḡiugaḡikkaqput ilipsigun payaḡaitchuq. Iḡisimagikput nagliksaḡniḡupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiqaqtinniḡaasri uvaptiktun.

⁸Aniqatiumaḡ, nalutqunḡitchiptigiñ iḡuiḡiugtitauḡḡaptigun nunaḡani Asia-m. Iḡuiḡiugtitauvagitḡluta qaḡḡiḡḡuḡu iḡlutuiḡiksraḡput nalupqigiliutiḡluguunniñ iñuutilaaksraḡput. ⁹Iḡitchuḡigaluḡḡikput tikiummiñasugalugu tuqquviksraḡput, aglaan taamna atuumaruq tunḡatqunḡitḡluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun aḡḡikaitḡaruamun tuqunaruḡanik. ¹⁰Tuquruksraḡḡaluḡḡapta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutigingitchikput ilaa-

nun annautisrimaahiksraqput. ¹¹ Ilipsi ikayuqtuksraurusri iniqsruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatikrsraqāgisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich iniqsrułhat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñġaa Sivunniugutini

¹² Quviasruutigigikput una suli qauġrimmaagiutillautapta uqautigaatigut uuma ilumutuutilaanjanik, savaagigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitñi ipqiłikun suli ilumutuulikun Agaayyutimiqnisauruakun. Tunŋanġitchugut puqiutaatnun iñuich aglaan tunŋarugut Agaayyutim iluaqqutripłuni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut agliqiagikkasri kanjisiñaitchuanġitchut; kinnisunġitchipsigiñ uqaġikkaptigun. Niġiugagigiga kanjisiłlasriłiksraqsi ilaatnigun, ¹⁴ takku kanjisiłlasriłauraġaluaqmigiksisamma pakma. Ilaatnimi nanġautiqatlaniaġiptigut suli nanġaġisipmigiptigiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqanġitchuŋa taavrumiŋa. Taatnamik tikiqattaqqaagukkipsi, piqaquplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶ Tikiqattaagukkipsi apqusraaġuma sivutmunlu nunaŋanun Macedonia-m utitmunlu nunaŋaniñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiyautitqupluŋa iglaułiksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitqigaqtaununiqqik? Isrumavaluktusriunniñ sivunniġaġasrugaluŋa iñunġisun nunam, aŋŋaqqaagłuŋa tarani suli naagaqtauqsiluŋa.

¹⁸ Agaayyun tuniqsamaruq uqaġikkaġmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim ilisimagai isrummitqitłaisilaaqputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvaŋalu quliaqtauġutigigikput Iġñiŋa Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa inġitchut iñuktun piñġiġaqtuatun aŋiqqaqhuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniaġniplugu. Agaayyutim aŋġutimagaatigut pisiġiplugu Christ-ŋum savaaŋa uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkaġniġai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmauŋ Agaayyutim savaagikkaŋa Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkaġiġaġatigut ilipsiłu Christ-kun, suli uqsruqtihuta savaktautqupluta, ²² nalunaitŋutaliqhuta pigiliutipiaqhuta iŋmiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutiginġiġuġu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Agġiġukkaluŋaŋaġmaunniñ Corinth-mun agġiñġitchuŋa. Agaayyun ilisimaruq ilumutuulhanik uqaġikkaġma ilipsitñun. Utingitchuŋa Corinth-mun atniummatiqaqunġitłusri. ²⁴ Atanniqsunġitchipsigiñ ukpiqsriłipsigun, aglaan savaqatigisrukkipsi quviasruutiqaquplusri, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqanġisilaapsitñik ukpiqsriłapsigun.

2 ¹ Sivunniqsuŋa utlatqigunġitłusri aliatchaktitchaktuagusri.

² Aliatchaktisrimanġupsia kia quviasraaġniaqpaŋa avataagun ilipsi

isrumatuyaaktitapsi. ³Aglaktuŋa pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqunġitluŋa ilipsitñun quviasraaqtiksramnun. Nalupqisruutigingitichiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtilaaqsi. ⁴Aglakama ilipsitñun iħuillullapiaġataqtuŋa isrumatuyaaktuŋa uummatimni qianġaġma. Aliatchaqunġitchipi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpakstriġiga ilipsitnik.

Natqigutriġiq Killiqirimun

⁵Aglaan nallipsi iħuilliuqtitchiruam isrumaaluktingitichaana, aglaan isrumaaluktitkaasri. Iħuilliuqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶Taamna iñuk tatapsausriaqaanikutuq. Apaiŋuruq aŋġutiplusri taamna inillakapsiuŋ. ⁷Pakma natqigutiraksraġigiksi araaqtuġlugu taamna iñuk. Taatnaġupsiuŋ annautiniaġiksi pilguillullapiaħigmiñiñ aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸Taatnaqtuŋa iŋġipsi tuniqsimasriġaaquplugu piqpakstriġiqsi ilaanik. ⁹Taavrumuuna aglaktuŋa ilipsitñun, atakkii uuktuaġukhusri ilitchuġisrukluŋa tupiksrisuupmagaapsi supayaakun. ¹⁰Natqigutrigupsi taavrumiŋa iñuŋmik, natqigutipmigigaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniġuma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuġaani Christ-ŋum. ¹¹Natqigutiguptigu taamna iñuk tuunġaq akimaniangitchuq sukunnniñ uvaptikniñ. Takku nalunġitmigivut ilaan qanuq suraġautai.

Paul Tutqiksiŋġitchuq Troas-mi

¹²Tikitñama Troas-mun quliaqtuaġityaqŋlugu tusraayugaaġiksuaq Christ-kun, Atanġum piviksriññiġaana quliaqtuaqupluŋa. ¹³Aglaan tutqiksiŋġitchuŋa irrutchipkun, atakkii paqingitlugu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluŋa tarakŋa Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tipraġiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵Atakkii ittugut Agaayyutmun tipraġiksuatun Christ-kun akunġatni tamatkua anniqsuumaaktuat suli tammaummiruat. ¹⁶Tamatkunuŋa tammaummiranun tipiqagtugut tuquħigmik, aglaan tamatkunuŋa anniqsuumaaktuatanun tipiqagtugut iñuukħigmik. Kiñaasriiñ nalliummativa taavrumuŋa savaamun? ¹⁷Kisimiŋ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaaktuat piŋuġaġutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivuġaani Agaayyutim. Uvagut iŋġitchugut iñuġiaaktuatitun quliaqtuaquatuatitun Agaayyutim uqaħhanik piññanġiutiginiaħhiñāglugu.

Savaktai Nutaam Sivunniġutim

3 ¹Uqaviksaaqsiġitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutinik akuqtuyunaqsiġluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ

²Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchugitquplugu agliqitquplugulu. ³Aasrii atlanjuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtikiksi tuyuutauliqsi Christ-miñ aglaagikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanungitchut agloutmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanungitluni aglagviksramun piliamun uyağanmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴Nalupqisruutigingillapiağivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaa-ni Agaayyutim. ⁵Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqaqtirrutaagun Agaayyutim. ⁶Ilaan piqaqtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatun sivunniugutitun aglausimaruatun uyağanmun suli tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñuukigmik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸Utuqqauruaq maliğutaksraq titiqtuqsimaruq aglaatigun uyağanmun, aasrii Agaayyutim qaumanga sagvicsuq qaitñamiuñ Moses-mun. Kigiñaja Moses-ñum qaummağikpagitluni Israel-aagmiut qinilguitchaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piiqsuq. Maliğutaksraq tuqupkaisuuruaq qaummağillapiaqman qanutunkiaq qaummağitlukkisiva maatna savautriñiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹Uvvaasiñ utuqqaqtuq sivunniugun tikiutriruaq tuqqutaksraqutmik iñuñnun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruaq nalaunjasripkaiğimik iñuñnun? ¹⁰Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangigñiqsuq. ¹¹Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchağataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹²Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiugaq iqsisaillapiaqtugut quliaqtuağiksrapitigun. ¹³Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğñigaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqungitlugu qaumangum piigñiałhanunaglaan. ¹⁴Aglaan kañiqsitłaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkaqlugich. Uvluvannunaglaan irinich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiğaanjiniñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitłagaa. ¹⁵Uvluvannunaglaan agliqipmata maliğutaksramik Moses-ñum aglaananik isrumanjich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶Aglaan iñuk mumikami Ataniğmun kañiqsisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷Taimña Atanguruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriaja Atangum ittuq patchisairvik. ¹⁸Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qinigikput kamanautaa Atangum. Atlanjuquqsaiñaqtugut ilitłasripluta ilaatun, suli Atangum Irrusrian ilisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiłuktitlasriplugu kamanautaa Atangum.

Akisuruat Suurat Utkusriġiani Qikumini

4 ¹Agaayyutim qaitchigaatigut savautriġimik quliaqtuaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchak-tanġitchugut. ²Tununġanikkivut iriraqtuutitlu kanġunaqtuatlu. Pisaasruġmigautaitchugut. Anġalangitchikput uqaġha Agaayyutim kinnit-niġniagutigilugu. Taatna pitġaitchugut. Iġisauttutigigikput ilumutuuruuq kanġiqsiġaqsipġugu, sivuġaani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni ilisimagaat ilumutuutillaapput. ³Tusraayugaagiksuaq uqaġikkaqput iriqsimakpan, iriqsimahġinaqtuq tamatkunġa tammaummiranun. ⁴Tuunġaum anġalatchiruam marrumiġa nunamik qiġnitlaiqsitkai ukpiq-sriġitchuat kanġiqsipkatġaiqġuġiġllu tusraayugaagiksuaam, aasriiġ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuqunġikai kamanautaanik Christ-ġum atrigikkaġa Agaayyutim. ⁵Quliaqtuaġitġaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuaġigikput Jesus Christ Atanġuniġlugu, aasrii savakti-gigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶Agaayyun niġliqsimaruq, “Qauma qauli taaqtuamiġ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik ilitchuġitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiġniqapta kigiġanġanik Christ-ġum.

(2 Co 4.7)

⁷Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iġuġhiġauruanun, atripġugu iġuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik ilulilianun qikumini. Iġupayaaq qiġniqtaksra-ġigaa taamna kamaanaqtuaq sanġi uvaptikniittuaq agaayyutmiqnisau-tilaġanik, uvaptikniġ pisuġaqani. ⁸Iġuġliuqtitaugaluagupta qanusri-payaakun akiilipkaqtatġaitchugut,

qanuġviiqsitaugaluagupta nikaliġatġaitchugut, ⁹naglikksaaqtitauga-luagupta Agaayyutim suksraatġaitchaatigut; atniaqsigualuagupta tuqqutaunġitchugut. ¹⁰Ataramik anayanniuqtuaġaluagutugut iġuich tuq-qutchukmatigut Jesus-tun aasrii tautuġnaqsitquplugu iġuġuġha Jesus-ġum timiptigun. ¹¹Iġuġuniaġaptikni ataramik anayanniuqtuaqhuta tuqqu-tauġimun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruuġuġha Jesus-ġum uumuuna tuquraġaqtuakun timiptigun. ¹²Anayanniuqtuaqtugut tuquġi-ġmiġ pisigiplugu quliaqtuaġiqput piqaquplusri isruitchuamik iġuġuġimik. ¹³Aglausimaruq Agaayyutim uqaġhani, “Uqaġaqtugut takku ukpiqsriġ-ġapiaqhuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriġhum uqaġaqtuguttuuq ukpiqsripluta. ¹⁴Iġitchuġiplugu Agaayyun anġipkairuq Ataniġmik Jesus-

mik, ilaan anjpkagisipmigaatiguttuq Jesus-tun, aggiutiluta piqatigilusri sivuḡaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iglutukkaga ikayuutigigi-sigiksi. Inugiaksilaahutin inuich tusraarut iḡaqqutaagun Agaayyutim aasrii inugiaktuat inuich quyagillapiagnaigaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Inuuniaḡiq Ukpiqsriḡikun

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliḡangitchugut. Timivut piungit-mukkaluaqtuq irrutchiqtut nutaqtikkauruq uvlugagipman. ¹⁷ Tamatkua iḡuilluḡutivut pakma sivikisuurami iḡiḡnaqtut. Itqanaiyaḡaatigut akuqtuquplugich Agaayyutim kamaḡniqsrat isuksraitlutin quvianaji nakuutlullapiaqtuat iḡuilluḡutiptikniḡ. ¹⁸ Qiḡiḡtuiḡangitchivut sut qiḡit-lakkavut aglaan sut qiḡitlaisavut; atakkii sut qiḡiḡnaqtuat piḡḡiaqtut, aasrii qiḡiḡnaitchuat taimuḡa inniaqtut.

5 ¹ Iḡisimagikput palapkaaqtut irvigikkaqtut marrumani nuna-mi piungiqpan, taamnaami timikput, kiḡuniksraqaḡniaqtugut Agaayyutmi, iḡiḡtaungitchuamik argaḡmik, isuksraitchuamik qilaḡmi. ² Pakma imḡiḡtauliḡuurugut, inuḡrugiplugu timinitqiguta pakmaḡtauruamik atrilugu atnuḡaatchiaqmatun. ³ Atnuḡaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuḡaiḡaḡumiḡaḡuta. ⁴ Inuḡḡapta uumani palapkaaḡmi inuḡhiḡaupluta, imḡiḡtauliḡuurugut uqumaiḡuḡutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiḡsugut nutaami timimi pakmaḡtauruamiḡ. Atuummikpan tuquyumiḡaḡtuaq timi simmiḡisiruq tuquyumiḡaitchuamik inuḡḡimik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyaḡaatigut taivrumuḡa. Ilaan nalupqinaḡanikkaa uvaptiknun taatniinnaḡha aatchuqamisigut Irrutchiḡmiḡik. ⁶ Taatnamik qapiḡḡataitchuurugut. Iḡisimagikput inuuniaḡaptikni uumani timimi piisaallaḡiqtut Ataniḡmiḡ. ⁷ Atakkii inuuniaḡtugut ukpiqsriḡikun qiḡiḡitchaluaḡḡapta ilaanik. ⁸ Qapiḡḡataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikniḡ aasrii anḡiḡaaqsimaqatigisruliḡlugu Ataniḡ. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, inuḡgaluḡupta maani timiptikni naagaqaa taiḡani piḡgaluḡupta timimiḡ. ¹⁰ Iluqata sivuḡanjutiruksaurugut aquppiutaqpanun Christ-ḡum atanguruam. Atausriuttaḡutin inuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa piḡiḡchuamik maliḡullugu savaḡikkaqtin inuḡḡḡḡmiḡ timigikkaḡmiktigun nunami.

Savautriraut Iḡauraḡiliutigipkakkauḡikun

¹¹ Uvva iḡitchuḡimagikput tatamnaḡtilaḡa Atangum. Taatnaqhuta pitchuksaḡivut inuich akuqtuitquplugich iḡumutuuruamik. Agaayyutim iḡisimagaa qanusriutilaapiaqtut. Taatnatuntuuq niḡiḡaḡigiga iḡitchuqsrianiḡiqsi taavrumiḡa qauḡrimmaḡiutillautapsigun. ¹² Piḡiḡangitchugut

akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaagipsi tamatkununa kamagitqusraaħhiñaqtuanun qiniñaqtuakun, suk-sraqangitchuanun uummatmiutaġmiknik. ¹³Uqautigikpatigit qauġrimmaagiññiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauġrimmaagiñ-ñiġupta piqutigilħhiñaġipsi. ¹⁴Piqpaksriħhan Christ-ġum aġalatkaatigit, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqługu atausriq tuquruuq piqutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatinj tuqupmiraqtut. ¹⁵Ilaa tuquruq pisigiplugich iñupayaurat, aasriiñ tamatkua iñuuruat injiktigulħhiñaq iñuutqunġiqługich aglaan ilaanun tuqqutriuamun iñupayaanik aasrii aġipkakkaupluni tuquħiġmiñ.

¹⁶Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqanġiqsugut iñuġmik ilaan qaħhiñagun nunam iñuisun. Qaaniqsuami isrummatigigaluaqmisaqput Christ iñuħhiñauniplugu, aglaan pakma isrummatigingigikput taatna. ¹⁷Taatnamik kiñapayaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaġuġaqtuq. Iħiġruañj piiqsut. Iñuunialiqsuq nutaakun. ¹⁸Iluqatinj tamatkua agġiqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkaġaatigit injmiñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuqhuta savaamik quliaqtuaġitquplugu ilaan ilauraaliutipkaġisiñiplugich iñuich injmiñun. ¹⁹Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkaġai nunam iñui injmiñun Christ-kun, patchisiquťingiqługich navguutinisigun. Aasriiñ quliaqtuaġitqugaatigit iñuich qiniñiñaksriññiplugich Christ-kun. ²⁰Taatnaqhuta uqqiraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atuġaatigit uqautitqulusri. Inġiġipiagiġipsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “Ilauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginigaa killuqsaqtautun pisigipluta. Taamna nalaunġasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6 ¹Uvagut savaqatigiiħħaptikni Agaayyutmi inġiġipsi akuqtuqunġitlugu Agaayyutim iħuaqputaa suñiñlaġuġlugu. ²Atakkii ilaa nipliqsuq aglausimaruami uqaħiġmi,

“Piviksraq nalautitman tusraagiġipsi.

Annisugviksraq tikitman ikayugiġipsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvlua annisugviksram pakma tikitchuq. ³Kisumununniiñ iñuġmun patchisiquťitqunġitchugut killukuagñipluta savaaqahiptikni. Taatnamik inillaiñġitchugut putukkisautiksrajanik iñuum apqutiksrajanani. ⁴Aglaan suraġaħpayaaptigun qiniqtittugut savaktaupluta Agaayyutmun iġlutuiħikunlu, iħuiñliuġutikunlu, akiyalgunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ipigaqtuqsuħikunlu, isiqtauħikunlu, aġalaġ-luksuħikunlu, sakuuħikunlu, siñiġuiqsauñġiħikunlu, niġisuñnakunlu. ⁶Qiniqtitkikput ipqihikunlu, ilisimaħikunlu Agaayyutmik, anuqsruħikunlu, iħuaqputriħikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun piqpaksriħikunlu,

7 uqaqałıkunlu ilumutuuruamik, sulı sañıagun Agaayyutim. Añuyautıqıqtuñıa tugluagıplugulu nalaunjaruałıkun. ⁸ Qıñıqtıkıqput kamagıkkaułıkunlu, kanñutçaktıtaulıkunlu, uqağıtçıuđıkunlu pigııtçıuakun nakuuruakunlu. Saglutunıgakkaupluta uqağaluñıapta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun ilıpluta ilısımanağaluñıapta, tuquaq-sıruatun ilıpluta inuusruagağaluñıapta, anasrıñıuqsasıugaluñıapta tuqqutaunğıtçugut, ¹⁰ isrumaaluktıtaugaluñıapta quvıasruqaqtugut, inuqsıralııqtuatun ilıpluta umıalıguqtıtçıgaluñıapta inuğıaktuanık, suıllıuqtuatun ilıpluta pıqağaluñıapta supayaamik.

¹¹ Aataı ilauraamaañ Corinth-mı, nunummsıngıtçıpsı uqautrıñıksırtıkık ilıpsıtıñun. Uummatıvut añmağıvut ilıpsıtıñun. ¹² Pıqpaksrıñıqput ilıpsıtıñık inuqtuummanğıtçıuq. Ađlaan pıqpaksrıñısi uvaptıkık inuqtuummasrıuq. ¹³ Ađlaan pakma añmaqıgık uummatısrı uvaptıkınun. Uqautıgıpsı uvañıa ilıgaağıruatun ilıplısrı.

Agaayyuvıkpaña İnuruam Agaayyutim

¹⁴ Pıqasrıqsuıtınasrı ukpıqsrıñıgıtçıuatıgıun takku nalaunjaruałıg-ıllı kılıqıñıgılu pıqatıgıılğıtçıuk. Qaumaruaqtıuq pıqatıqalğıtımıuq taaqtıuamık. ¹⁵ Qanuğıtık atausrıñıuğımıñaqpak Christ-lu Belıal-lu (ıtınautaurıaq tuunğamık)? Qanuğıtık ukpıqsrıuq pıqasrıqsuıtı-yımıñaqpa ukpıqsrıñıgıtçıuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvıkpaña pıqasrıutıyımıñıtçıuq aañıuanıtıñık. Agaayyuvıkpağıaatıgıtıkı inuuruam Agaayyutim, ilaan nıplıñhatun,

“Irvıgıñıağıtka ilıñıç inuunıaqatıgıluğılıu.

Agaayyutıgıñıağatıña, sulı ilıñıç inuğıñıağıtka.

¹⁷ Taamna pısigılu, pııgıtçı akunğatıñı, avıtıtçı ilıñıtıñı, nıplıqsuq Atanıq.

İlaksıatınasrı qaayugnaqtıuaniñ.

Taatnağıpsı akuqtıgıpsı.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagıgıpsıtıña aasrıñı ıgñıgıgıpsı panıgılsrılu, nıplıqsuq Atanıq Sañıpayaaqatıuq.”

2 Samuel 7:14, 8

7 ¹ Pıqpagıkkamaañ, pıqağıñıapta tamatkunıña akıqsruutauruanık ipqıqsatı uvaptıkık qaayugnaqtıuapıyaamıñ tımıptıgıun ırrutçıtıgıunlu. Quyalılakput Agaayyın supıyaakun atakkıı talıgıgıput.

Paul Quvıasruktıuq

² Añmautıtıgıt uummatıpsıgıun. Atıñıgıtçıvut inuıç. Kılıluqaqtıtçıñıgıtçıgıt inuñık. Ivıyaqtııñıtımıgıt kısıumıkunıñ inuñmık. ³ Uqatıgıñıtçıga taamna pıtçısıgıgıusrı. Takku uvvaqam-

miq uqautimagipsi piqpaginiplʉsri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuullaptikni unniñ tuquullaptikni. ⁴Nalupqisruutigingipiagipsi. Pikkutigipiagipsi. Arautiqallapiaqtuŋa. Iluqaagun iñuilliuġutiptigun quviasrullapiaqtuŋa.

⁵Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuiqsiñġitchugut. Iñuilliuqtitaurugut qanusripayaakun—nagliksaaqtitluta ukpiqsiñġitchuanun iqsipkaqhutalu qamuuna. ⁶Aglaan Agaayyutim arakliġuuruam tamatkuniŋa nikatchaktitauruanik tutqiksipkaġaatigut Titus agġiqman. ⁷Arakkaurugut agġiġhagun suli arausriaqahagun ilipsitñiñ. Ilaan uqautigaatigut kimmutiqallapsigun tautuguktuŋa, aliasruutiqaallapsigunlu suli piyummatiqallapsigun uvamnik. Taatnaqtuŋa quviasrutluktuŋa pakma sivuanigñiñ. ⁸Aglaktigun tuyuutipkun isrumaalutchaktitkulaġniqapsi, nunuurautigingitchiga. Saiñġisuutiliġaluaġiga tuyuutma iñuilliuqtitauraallañniqmasri. ⁹Tarraasrii quviasruutigingitchaluaġiga alianniuġipsigun, aglaan quviasruktuŋa isrumaalullapsi simmiġniqmasri. Alianniuġipsi pisuġniġaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagut atnianġitchipsi sukunnniñ. ¹⁰Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuġksrañanun. Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan aliananŋa nunam tikiutrirraqtuq tuquġimik. ¹¹Alianniuqtusri nalautlugu alianniuġutigitqukkana Agaayyutim. Taavruma piġiqipkaġaġigaasri nalupqigingiqsitlugu killukuangisilaaqsi, uumigiliqsitlugu killuq, iqsigipkaqtuġu, inuġrugiliutipkaqtuġu ikayuutiġiksraġa, isrummiqsitlusriunniñ anasriñġuqsatlasripluġu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktikiksi patchisaunġiġiqsi tamatkunuuna savaapsigun. ¹²Tarraasriiñ tuyuqtuŋa aglaamnik pisigisruŋaqnagu taamna iñuk killukuauqtuq naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivuġaani Agaayyutim ilitchuqnaqugiga qanutun piqpaksriqaġiqsi uvaptiknik. ¹³Taatnaqhuta taavrumuuna arakkiptigut. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruñniqman, atakkii irrutġiġmigung nutaqtikkaupluni iluqapsitniñ. ¹⁴Takku nangagipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapiŋapkanġitchipsitŋa. Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuuruut, aasriiñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuuruuttuq. ¹⁵Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaġaasri itqaqamiuŋ tupiksriyummatiqaqsi, suli paġla'apsiuŋ kamaksriġikunlu taluqsriġikunlu. ¹⁶Quviasruutigillapiaġiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

Ukpiqtuanuruat Aatchuiġhat

8 ¹Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi iñuaqqutrisaa-nik Agaayyutim qaisaŋanik ukpiqtuanuruanun Macedonia-mi. ²Iñuilliuqpauragaluŋaġmiŋ inuqsriullapiaġaluaqhutiŋlu quviatchau-

gillapiaqtut, taatnaqhutiņaasiin tigungmataipiagnaqsut suuramiknik. ³Piyumiņaqtutilaagmikni aatchuġuurut, sipitluguunniin uqautigaluaqtitnatin. Uqagiyumiņaġiga taamna. ⁴Uqapsaaqtuiņaġaatigut ikayuutitlasrisrukhuġin savaakun Agaayyutim iņuiņi. ⁵Aatchuutiqaqtut niġiugingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutin inġmiknik Agaayyutmun uvaptiknunu Agaayyutim pisuļhagun. ⁶Uvvaasriin tiliuġikput Titus aullaġniinjaniksimapmauġ naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. ⁷Aasriin piļļautagnaġapsi supayaakun— ukpiqsriġikunlu, uqautriġapsigunlu, iļisimaļikunlu, piyummatiqalġikunlu, piqaksriġapsigunlu uvaptiknik—taatnamik tigungmataitqugip-si aatchuiġikun. ⁸Tiliuġiņġitchuņa aatchuqulusri. Uuktuagukġiga piqaksriġiqsi iļumutuupiaqmaņaan aatchuġummatiqalġipsigun, ⁹takku iļitchuġigiksi iļuaqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ġum. Sumik ayuqsrangitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayugiaqhusri inuqsriuļhagun. ¹⁰Uvva uqautigisrukġiga aatchuiġipsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuġ aullaġniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuiġikunlu piyummatiqalġikunlu. ¹¹Kiikaa, naatchiuġ naanniaļhanunaglaan aullaġniikkaqsi uqutqik piyummatiqaqapsi, aatchuġusri pisuqtilaapsitni pigikkapsitniin. ¹²Aatchuġupsi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitniin, aasriin pigingisapsitniin. ¹³Nunurusunġitchipsi aatchuiġiġmun qaġavriuraaqtillugich atlat aatchuiġikun. ¹⁴Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuiyumiņaqtusri inuqsraqtuaniġ. Aquvatigunli sippakuuqtualiguminiġ ikayugisigaasripsuuq inuqsraligupsi. Iņupayaagli piqaġumuq inuġikkaġmiņik. ¹⁵Aglausimaruatun uqaļiņni itna, “Iņuk katitchivaalġaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriin iņuk katitchivaalġanġitchuaq inuqsraqanġitchuq.”

Titus Piqatiņiļu

¹⁶Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitnuun. ¹⁷Iļumutun Titus-ġum akuqtuġaa pitchuksaaġutvut. Utlagupiaġataġaasri. Sivunniqsuq taavrumiņa inġmiņik. ¹⁸Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriqļugu nanġautiqaqtuamik iluqaitni ukpiqtuanġuruani quliaqtuaļhagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹Aasriisuli, ukpiqtuanġuruaq piksraqtaaginiņaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutiguptiņi taapkua aatchuutit maniich. Savaaqalġaptigun taavrumuuna kamasruġikput Atanġuruuq Agaayyun aasriin iļisimanaqsipļugu ikayuiyumaļiqput. ²⁰Qaunatqiaġiguktugut kisumununniin iņuġmun pasritqunġitluta aņalaļaptigun taapkuniņa mikturuanik aatchuutiniġ. ²¹Piyummatiqagtugut nalaunġaruakun, kisian Atanġuruam qiņiļhani inġitchuaq aġlaantuuq qiņiļhatni iņuiġ. ²²Piqasriqhutik taapkuak iņiņuk

tuyuqaqmiuguttuq aniqatiptiknik. Uuktuagaaluaqaptigu akulaiqługu ilitchuğigikput ukpiğnaqtuaᅇutilaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpigiliutipiaqhsuri. ²³Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuiᅇaptikni ilipsitñik. Nallipsipsuuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuaᅇuruat, aasriiñ kamasruğaak kamanautaa Christ-ᅇum. ²⁴Taatnamik qiniqtitchumagiksi ukpiqtuaᅇuruapayaanun piqpakscripiałiqsi uqqiraqtinik sulı nalaunᅇaᅇha nanğaqaᅇsi taapkununa.

İirat Ukpiqtuaqatinun

9 ¹İlitchuğigiga aglaktuksraunğisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim inui. ²Atakkii ilisimagiga ikayuiyumałiqsi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuaᅇuruuanun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuaᅇuruasii Achaia-mi itqaniağniłusri aatchuutilaapsigun uqiutqik. Piyumalaalıpsigun inuğiaktuat aᅇalataurut aatchuisukhutinj. ³Aasriiñ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiłiksraᅇsigun. Uqautigillautağipsi itqanaitkisiñiᅇlusri. Aasriiñ taamna piılaaᅇutqunğitchiga. ⁴Aasriiñ Macedonia-ğmiut agğiqpata maligluna ilitchuğigumitruᅇ itqanañğisilaaqsi, kanᅇutçhakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhsuriᅇu uqağillautaqhsuriᅇu. ⁵Tarra isrummiqsuna aniqatiuvut pitchuksaağukługich tikitqplusri sivuani agğiłiksrapta. İlinisa itqanaıyağisigaat akiqsruutigikkaqsi, sulı aatchuğummatıqaqıgipsi nunurausruᅇaqasri.

⁶İtqağlugu una, inuk nautchirriıruaq inuğiapianğitchuanik nautchiaksranik katitchiñiaqtuq inuğiapianğitchuanik, aasriipsuuq inuk nautchirriıruaq inuğiaktuanik katitchiñiaqtuq inuğiallapiaqtuanik. ⁷İñullaa aatchuğli sivunniutaagun isrummatmi, tigummatıgalugu pisunaqani sulı nunurikkausruᅇaqani. Agaayyutim piqpagıaa inuk aatchuğuruuq quviasrukᅇuni. ⁸Aasriiñ Agaayyutim aatchuğumiñağasri sipillugu inuğikkaqsi, ataramik sippakuuqtualığusri. Aasriiñ aatchuutiksraqtılasrıgısrısrı savaallautapayaanun. ⁹Ağlausımaruatun Agaayyutim uqaᅇhani,

“Nunniuqti siamıtmatun, inuk aatchuiñiqsuq suurağmiñik siqñataitłuni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqağıgısgaıt ilaan iᅇuaqputaa taimuna.”

Psalm 112:9

¹⁰Agaayyun aatchuğuruuq nautchiaksranik nautchirriıruamun qaqqıamıglu niqıksranik. Taatnatun ilaan inuğiaksiñiağai suurat pigıkkasri aasriiᅇi aatchuutılasrıyumağiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹Inuqsranığiñiaqtusri supayaakun tigummataıłipsigun. Tarra savaaptıgıun inuıch quyyatıqağniagaat Agaayyun. ¹²Savaapsi ikayuga-

luaǵnigai inuqsriuǵluqtuat Agaayyutim iñuñi, aglaan taavrumuunaptuuq iñuǵiaktuat quyyatiqallapiagñaigaat Agaayyun. ¹³Savaapsigun nalupqi-naigñaigiksi ukpiqsriñiqsi Christ-kun, aasriili iñuich ikayuusriaqatqat nangagisigaat Agaayyun tupiksriñapsigun tusraayugaagiksuamik suli tigummataiñapsigun ilinñitñun suli iluqañitñun atlanun iñuñun. ¹⁴Aasriiñ iniqsruutiniagaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kamanaqtuaq iñuaqputaa Agaayyutim qaisaḡa ilipsitñun. ¹⁵Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

Paul Patchisaiññirug Savautriñigmiñi

10 ¹Uvaḡa Paul. Injigipsi Christ-ḡum aggaḡaiñigmigun piisaanǵiñigmigunlu. Taluqsraliḡuunigipsitḡa piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataunǵitñama ilipsitñi taluqsraiññiḡuḡa tuyuqtuutipkun. ²Nunuriyumiñaitchipsitḡa taluqsraitquluḡa nayuutiguma ilipsitñi. Sivunnisḡuḡa akiñiñiqsuǵukḡugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriaqagñiḡluta nunam iñuisun. ³Iñuuniaḡaluḡḡapta timigikkaptigun aḡuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴Aḡuyautivut aḡuyautigingitchai nunam iñuiñ, aglaan atuǵikput Agaayyutim saḡḡiqpauraḡa akiñilip-lugich iluqaisa tamatkua akiñiñiqsuutiruat [tusraayugaagiksuamun]. ⁵Piyaquqtaḡivut uqavaaḡutipayaat niaquqtusriñhatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun iñitchuḡiñiksraḡatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasrip-lugich Christ-mik. ⁶Anasriñḡuqsaiñhiñaḡuqtugut tupiksruutaitchuanik, iñitchuqsripqauraḡupta tupiksriyumañipsitñik ilipsitñik.

⁷Qiñiñhiñaqtusri sunik qaañhiñakun. Kiñapayaaq ukpiqsriñigumi piginiḡluni Christ-ḡum isrummatigitḡigḡiḡuḡ. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ḡum. ⁸Uqavigaaḡutigillakkaluḡupk uunniiñ saḡḡiqutiqaḡiq Agaayyutim qaisaḡa uvaptiknun kanḡusruutigi-yumiñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuquḡaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma saḡḡiqutiqaḡhum piyaquqtaqtitchumiñaitchaa-sri. ⁹Iqsisaḡunǵitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰Iḡañich iñuich uqagñiqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriaḡuunisḡuḡ sayaitchuatun, uqautriñhasuli suiḡatun itluni.” ¹¹Taatnatchich iñuich isrummatigilitruḡ una, aglaan savaaḡisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inḡapta naagaqaa piiñḡapta. ¹²Iḡaliqsuutiyumanǵitchugut tamatkunḡa iñuñun unniñ atriḡiummatiluta uqaguuruanun nakuuniraaqhutiḡ. Uuktuutiqañhiñaqtut inḡmiknun naipiqtuutiḡplu-tiḡlu. Kanḡiqsisaiñiqtiḡ qiniḡtitkaat uuktuutigiaqsi'amiḡ avatmun naipiqtuutiaqsi'amiḡlu. ¹³Uqavigaañḡagunǵitchugut uvaptigun aglaan uqaviutigiñhiñaugikput savaaksriusriaqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasrirusri savaaptigun. ¹⁴Qaḡḡiaḡautrangitchugut

uqaqapta ilāginiplusri savaaptikni. Takku tikiutiqqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsit̄nūn. ¹⁵Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaañat. Aglaan niġiugaġigikput una, ukpiqsriġiqsi sanġisikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsit̄nūn ittuanun. ¹⁶Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaagiksuaq nunaaqqiñi atlani. Uqavigaagutigisrunġitchikput savaaġianikkañat atlat iñuich nautchii-viñmikni. ¹⁷Iñuk uqavigaagñiaġumi, uqavigaagutiqaġli Agaayyutmik kisianik. ¹⁸Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk uqavigaaqtuaq iñmiñik nakuuniraq̄huni aglaan ilaan akuqtuġisigaa iñuk nakuugikkani.

Paul-lu Uqqiraqtinġuaqtuallu

11 ¹Uvvatuaq Agaayyutikun anuqsrutiraallaksit̄ña kinnañaaqtuatun itkaluaġniġuma. Anuqsrutillaġniapiaqsit̄ña! ²Takku siqñagipiaġipsi Agaayyun siqñaqsr̄ipmatun ilipsit̄nik. Atr̄iaqtusri ipq̄tchuatun ilaqatnikkumaqtuatun qaiññiakkaptun atautchimun ilaqatiksramun, taamna Christ-ġuruq. ³Nuyuaq̄utigipsi isrummatisi qaayuġnaqs̄iviaqtut suli killukuaḡut̄ipkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piq̄paksriġiġmiñ Christ-mun, atr̄iplugu nimiḡiaq kinnit̄niktuaq Eve-mik pisaasruġmigautmigun. ⁴Uvvaami iñuk agġiġuni quliaqtuagaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuaḡinġisapt̄niknik, naagaunniñ akuqtuigups̄i atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuaq̄m̄iglu akuqtuaḡianikkapsit̄niñ, pitchiḡiaġis̄iruatuñ irrus̄riaqtusri. ⁵Kiñulliq̄piañunġiñas̄rugirun̄a tamatkunak̄ña qauk̄liunas̄rugiplut̄iñ uqqiraqt̄auruaniñ. ⁶Iḷisaqs̄imaruatun uqaqt̄aulguitch̄aluaġuma, il̄isimarun̄a sumik uqaqt̄ilaamnik. Qiñiq̄tit̄kikput taamna nalup̄q̄inaiq̄lugu ilipsit̄nūn supayaakun. ⁷Killuqs̄autauniq̄pa uvañnun atmuk̄tiqama kiviġuk̄husri quliaqtuaḡniraġalun̄a tusraayugaagiksuañanik Agaayyutim akiiḷaaq̄lun̄a? ⁸Ivayaqt̄uirun̄a atlaniñ uk̄piqt̄uan̄uruañiñ akuqt̄ui'ama ikayuutaat̄nik savaut̄riġiks̄rapt̄ik̄nūn ilipsit̄nik. ⁹Nayuutiḷamni ilipsit̄ni, inuqs̄riuliqama iḷuḷliuqt̄it̄chiñġitchun̄a kisumik-unniñ. Aniqatiut agġiqamiñ Macedonia-miñ qait̄chaat inuġikkapayaaga. Supayaakun akiyaas̄runġitchun̄a ilipsit̄nūn. Qaun̄at̄qiaġikk̄isiḡiga taamna. ¹⁰Christ uqaġuup̄matun ilumut̄upiaq taat̄natunt̄uuq uqaġip̄miḡiga ilumutuuruq. Kia-unniñ iñuum nunañani Achaia-m nut̄qaqt̄itchumiñait̄cha uqavigaaḡutiqaġiġa quliaqt̄uaqama akiiḷaaġlun̄a. ¹¹Suvaata quliaqt̄uaq̄pik akiiḷaaq̄lun̄a? Piq̄p̄aġinġiñ̄ivisi? Agaayyun il̄isimar̄uq piq̄p̄agill̄apiaqt̄ilaapsit̄nik.

¹²Savaaḡikk̄aga savaaḡit̄uiñaḡisiḡiga, [amiami quliaqt̄uaqt̄uiñaḡlun̄a akiiḷaaġlun̄a]. Taavrumuuna nut̄qaqt̄itchuk̄kit̄ka tamatkua uqavigaaqt̄uat savaaqaġniplut̄iñ Agaayyutim savaañanik, tuvrapiaq̄lugu uvagut suraġaġip̄put. ¹³Taat̄natchich iñuich tanġiḷaaakun uqqiraqt̄aurut. Kinnit̄niñniaḷikun savaaqaqt̄ut, qiññaḡmikkun atlan̄uġuuruut il̄iplut̄iñ

uqqiraqtaisun Christ-ɲum. ¹⁴Taatnaluasru! Uvvatakku tuungaq iɲmiñik qinñaniktaɲuupmiuq israɲulgatun qaumam. ¹⁵Taatnamik quvigusruutiksraungitchuq tuungaum savaktai qinñaniktaqpata nalaunɲaruafum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaqagisiruq maligullugu savaaɲat.

Paul-ɲum Nagliksaaɲutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶Uqautitqiglapsi, isrummatiginasritɲa kinnanaaqtuatun inniluna. Kinnanaaɲnigaluagupsitɲa akuqtuqsitɲa taatna, uqavigaaqtual-lakkumuunali mikiruutamikunniin. ¹⁷Uqautigikkaɲa tamanna pitqutigingitchaluaɲaa Atanɲum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittuna. ¹⁸Qiniqɲugich inuɲiaktuat uqavigaagutiqaɲuuɲhat nunakɲaqtanik sunik, uvaɲaptuuq uqavigumiñaqmiuna. ¹⁹Takku anuqsrutiraɲigisri quviagipluguunniin kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillapiaqhusri. ²⁰Iɲatchiɲuupmisiuq inuum savaktaagrugipmasri, aqsaktuaqmasriɲu kinniplusri, nunuriraɲaqaqmasriɲu savautitqupluni, kamaɲniraaqman, suksraungiqmasriunniin patiktuqmatun kiginapsigun. ²¹Isrumasrugnaqtusriɲu sayaitchuaɲuniɲluta suli taatnatun aɲalatchiñiñiɲluta. Kanɲunaɲniaqpisa! Kiñapayaaq taluqsraitluni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuna—uqaɲuraaqtuna-suli kinnanaaqtuatun. ²²Iɲiɲich Hebrew-ɲuniqpat? Uvaɲaptuuq. Iɲiɲich Israel-aagmiununiqpat? Uvaɲaptuuq. Kijuviaɲiniqpagich Abraham-ɲum? Uvaɲaptuuq. ²³Iɲiɲich savaktigivagich Christ-ɲum? Uvaɲaptuuq, aglaan savaktillautautluktuɲa ilinjitñiñ—uqaɲugaaqtunasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqtalukmiuna sakuullapiaqɲuna, isiqtakatautlukmiuna, ipiqaqtuqsuupmiuna atqunaq, tuqqutitqayaqtaqɲuna inuɲiaktuami. ²⁴Tallimaniaglaan ipiqaqtuqsuruɲa Jew-ɲuruaniñ, malɲukipiani ipiqaqsaɲniɲni inullakɲugu atautchimik. ²⁵Piñaasruniaglaan anaumiksiuruɲa anautanik, atautchimi miɲuqtukkaupluna uyaɲaɲnik, piñaasruniaglaan umiaqpaiyaqtautipluna, unnuaglu uvluɲlu naaplugik tiktaupluna taɲiumi, ²⁶akulaiqɲugu iglauɲamni navianaqtuakuaqɲuna uliqpaɲniñ tigliɲniaqtiniñlu, navianaqtuakuaqɲuna Jew-ɲuqatimñiñ Jew-ɲungitchuaniñlu, navianaqtuakuaqɲuna nunaaqqiñi suviksraiɲaamiɲu taɲiumiɲu, navianaqtuakuaqɲuna tamatkunakɲa tanjiɲilaakun aniqataruaniñ, ²⁷minguqtaagugataqɲuna sakiqnaɲlu iglutuqɲugu, akulaiqɲugu siñiktuangiqɲuna, niɲisuksiupluna imiɲuksiuplunaɲu, inuɲiaktuami niqiksraiɲliuqɲuna, atnuɲailliuqɲuna itriɲruami. ²⁸Avataatigun tamatkua sut kigiñniɲvigiraɲigiga uvluɲaɲipman isrumaaluutiqaɲiɲa ukpiqtuaɲuruanun. ²⁹Nalliqsi sayaitman ukpiqsriɲiɲmigun, uvaɲaptuuq ikpigipmiraɲigiga sayaiɲliuɲa. Nalliqsi killuqsaqtitauɲman qiniqautisruugitka taatnaqtitchiruat. ³⁰Uqavigaaqtuksrauguma, uqa-

vigaagutiqağniaqtuḡa tamatkuniḡa qiñiqtitañiñik sayairrutma.

³¹ Agaayyun Aapagikkaḡa Atannapta Jesus Christ-ḡum, iñuich kamak-sruqtaksrağikkaḡat qañavak taimuḡa, iḡisimaruq sagluuqtuangisilaamnik.

³² Damascus-miitnama, kavanañata umialgum atiqaquam Aretas-mik qaunaksriḡiqsuḡaa nunaaqḡa Damascus-ḡum tigurautqupluḡa. ³³ Aglaan ikipluḡa aguupmaḡmun atqaqtitkaatḡa igalikun katchimi aasriiñ annak-titluḡa ilaaniñ.

Paul-ḡum Qiñiqquuraḡi suli Agaayyutim Sagviqsitaḡi

12 ¹ Uqavigaaquapsaallaktuksrauruḡa sunnautiginḡitchaluan-ḡaan. Aglaan uqautiginiagitka qiñiqquuraat sut Atanḡuruam sagviqsitaḡi. ² Iḡisimagiḡa añun ittuaq Christ-kun. Akimiaḡuutaiḡat ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timaiḡaaqhuni nalugiḡa, aglaan Agaayyun iḡisimaruq.) ³ Suli iḡisimagiḡa taamna añun mayuutrautilaañanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timaiḡaaqhuni nalugiḡa, aglaan Agaayyun iḡisimaruq.) ⁴ Aasriiñ taamna añun aullautikkaukami pakmuḡa, tusraaruq sunik uqaḡilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksraḡin-ḡisaḡiñik atlanun. ⁵ Uqavigaagutigiymuñagaluagigiḡa pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuḡa uvapkun, kisianik sayairrutipkun. ⁶ Aasriiñ uqavigaatlagaluqḡuḡa, kinnaquatuatun itchungitluḡa, uqaḡniaqtuḡa iḡumun ittuamik. Pakmaaglaan uqaḡiqsuḡa taatna. Ilipsitñun isrumagitluqunḡitchigiḡa avataagun qiñikkaqsi naagaqaa tusraakkaq-si uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuaqupluḡa tamatkunuuna quviquaquatigun sagviqsautigun uvañnun, kakitḡaḡnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitḡaḡnaq uqqiraqtigigaa tuunḡaum. Ilaan nañniḡaḡa kamasraaqun-ḡitluḡa uvamnik. ⁸ Piñasruniaglaan ikayuqtisriuḡaluquḡa Agaayyutmun, taamna piḡuirrutigiḡa piiquplugu uvañniñ. ⁹ Uqautiñhiñagaaḡa, “ñuaqqutriḡiḡa naamaruq ilipnun, takku saḡḡiḡa naamasrisuuruq sayaiḡliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaaḡigiḡa piḡuirrutigiḡa, Christ-ḡumli saḡḡiḡa itchumuḡuq uvañni. ¹⁰ Taatnaqḡuḡa Christ piqutigiḡplugu quviasruguuruḡa sayaiḡliuḡiḡmi, pisaayugautauḡiḡmiḡu, sakiqniḡiḡmiḡu, nagliqsaaqtitauḡiḡmiḡu, iñuiḡliuqtitauḡiḡmiḡu, takku sayaiḡliuḡiqama sayakturuḡa.

Paul-ḡum Isrumaaluutigiḡai Ukpiqtuanḡuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuḡa kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniḡa, aglaan ilipsi uqaqu-sraaqḡuḡa taatnatun. Ilipsi uqaḡiraksraḡaluapsitḡa nakuuruakun. Atakkii kiñulliqpiaḡuluḡa inḡitmiḡuḡa tamatkunakḡa uqqiraqtillautauḡitḡhapsit-ñiñ, suunḡitchaluanḡaḡma. ¹² Iḡitchuqqutai uqqiraqtipiaquam savaañurut akunnapsitñi anuqsruḡikun, iḡitchuqqutitigunlu quviquaquatigunlu

suli saŋŋiḗluni savaatigun. ¹³ Qanuqhusri piviaŋiŋiññivisi atlatun ukpiqtuanjuruatun naŋitaqanġitñama ilipsitñik iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallaŋniaqsitŋa killukuagaŋsugigupsitŋa.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaahñaagūqtuŋa ilipsitñun.

Akiyayumiñaitchuŋa ilipsitñi, takku pakaaqanġitchuŋa sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatnatun ililgaat sunnaŋniutruruk-sraunġitchut aŋayuqaamiknik, aglaan aŋayuqaat piraksraġigaich ililgaatiŋ. ¹⁵ Quyyatigipiagiga ikayuutiñiga supayaakun qaisimaaq-ḗuŋalu ilipsitñun. Uvvami piqpagiliutillapiaġniġupsi taatnatun, piqpagiraksraġigipsitŋaptuuq. ¹⁶ Ilisimagaluqhusri, natmaunġitchuŋa ilipsitñi, aglaan ilasri uqaqtut ilinipḗluŋa pisaasruqtuatun manniugit-ñiŋniagñiḗluŋa ilipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuġniqipisi nalliatigun iñuktigun tuyuġiraġakkapkun ilipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaagiga Titus utla-quplusri, suli piqasriqḗugu aniqatmik ilisimakkapsitñik. Titus-ŋum ivayaqtunġitchaasri, takku isrummatiqaqtuġuk iñuunniusriqaqḗunuk atiruamik. ¹⁹ Tuyuutiŋa isrumapkaġuknaġasriḗu kiuniagñiḗluġich akitñautiŋich ilisautriŋuŋat. Uqaqtuġut sivuġaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaaŋ, iluqaagun savaaġikkaptigun makitammaaġiksitquġikput ukpiqsriḗiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlak-kupsi iñuuniaġiqanġiññasrugilusri alġaqsruutigikkapkun suli itmiḗluŋa niġiuginġisapsigun. Anayasruktuŋa uqavaaġasrugalusri, siqñakkuti-qagaŋrugalusri, qiniġusri, iġliktulusri, pigiitchuakun uqautikkutulusri, saŋurrutulusri, qutchigiñikun niaquqtusriḗusri, atausriummataiġusriḗu. ²¹ Anayasruktuŋasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtihik-sraġa sivuqqapsitñi, takku qirratiginiagitka iñugiaktuat killuqsaaniktuat sivuani isrummitqinñiurasruŋaqatiŋ uvuŋanunaglaan qaayuġnaqtuamiñ, sayuŋaġmiñḗu, suli timim pisuŋnautaaniñ maliŋuġutiplutiŋ.

Aqulliich Kiliktuutit Ilammiuġutitlu

13 ¹ Uvva piñaitchigitka utlautiġiġma ilipsitñun. Itqagilugu, “Kiñaunniñ iñuk pasikkutiqaqpan iñuŋmun ilisimariqaqtuksrau-ruq malġuŋnik naaga piñasrunik nalupqisrunġitchuanik ilumutuulḗhagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiliguk-kipsi aglaktigun nayuutiŋiḗamni. Uqautianiksima’apsi taimmani uqautigitqinñiaġiga iluqanitñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqik-kuma qaġanayaagutiyumiñaitchut. ³ Nalupqinaigukkiksi Christ-ŋum uqaguulḗha uvapkun. Nalupqinaigumiñagiksi umuuna, Christ-ŋum siġiqsuqmasri sayaitchuŋunġitchuq, aglaan saŋŋiqapiaqtuq ilip-sitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim saŋŋimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluqaqtuġut ilaatun, aglaan ilitchuġipkaġipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim saŋŋiagun

Christ-tun. ⁵Qanuqitilaaqitchi uuktugusri ilipsitñik inuugaluaqma-
 ñaapsi ukpiqsriñikun. Ilisimanğitpisiuñ Jesus Christ itilaanña ilipsitñi?
 Qiñiğnaqtinniağiksi agaayyutikuagupsi—ukpiññuangisuağupsi. ⁶Aglaan
 uvvatuq ilitchuğisriun agaayyutikuqaqtilaaqput. ⁷Agaayyutigipsi savaaqa-
 qunğitlusri pigiitchuamik. Qiñitlutqunğitchikput nalaunñaniłuta. Aglaan
 savaağiraksrağigiksi nalaunñaruaq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutun-
 niñ. ⁸Takku akilililiqsunğitchikput ilumutuuruuq aglaan savañhiñaqtugut
 pisigiplugu ilumutuuruuq. ⁹Quviasrugaqtugut sayaitñapta aasriñ
 sanñisi'apsi. Iniqsruutigipsi nalaunñasripkatqiliksraqsigun agaayyu-
 tikułipsigun. ¹⁰Taatnaqluñña aglakkitka tamatkua nayuutingitñama
 ilipsitñi. Utlautianikkuma suammatisrunğitlusri atuqapku sanñiqutiqañiq
 Agaayyutim qaisañña uvaññun. Taavrumuuna sanñiqutiqañikun makitatqu-
 gipsi, piyaqquqtağunğitchipsi taavrumuuna.

¹¹Aniqatiumaan, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim maliguaglisi.
 Iłuaqsruğlugich piqutisri kamagilugillu pitchuksaagutitka, anigutilusri
 avatmun qinuiññaqautilusriñ, Agaayyutimli piqpaksriruam uvaptik-
 nik qinuiññaqaqtitchiruamlu nayuğumagaasri. ¹²Pağlatisritchi avatmun
 kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiñikun. ¹³Agaayyutim inupayaanñi
 nayaanñanik tuyuğaaasri. ¹⁴Uvvatuq iluaqutrisaan Atanguruam Jesus
 Christ-ñum, sulii piqpaksriñhan Agaayyutim, sulii piqatauhñan Ipiqitchuam
 Irrutchim nayuglisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunġitchuŋa iŋuich pisuŋhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam aŋipkakkanaŋ Jesus Christ tuquŋaruaniŋ piksraqtaagigaana tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ²Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanġuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanġuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanġanik. ³Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta iŋuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksillusi. ⁴Jesus qaitchuq iŋmiŋik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiŋ iŋuuniahiptikniŋ maligutlugu pisuŋha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiinauruq

⁶Uvaŋa kaŋiqsiŋiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqpiŋuŋ Jesus akuqtuiŋanikapsi sivuani anniŋsuqtiksrauplugu. Iŋuaqqutriġiġmigun tuqŋuġaasi piqatautqplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuaŋun. ⁷Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaŋmik piitchuq! Aglaan iŋaŋisa iŋuich alapititkaasi atlaŋŋuqtaġniaqŋuŋ tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuaŋmik nalaunġaruakun. Aglaan iŋaŋisa iŋuich uqautiġaasi atlaŋŋuqŋuŋ. Uvagut naagaqaa isaġulgum qilaŋmiŋ uqagiguptiġu atlaŋŋuġlugu nalaunġanġitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqatuaŋ atlaŋŋuqŋuŋ. ⁹Uqautiġiqiŋniagiga uqautiġikkaġa sivuani, Quliaqtuaqaliqput tusraayugaagiksuaŋmik nalaunġaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaġiġaŋ atlaŋŋuqŋuŋ. Agaayyutim suksraunġisinniagai taatnatchich iŋuich qaŋapak taimuŋa. ¹⁰Quliaqtuaġikapku tusraayugaagiksuaq quliaqtuatlaŋŋuŋ quyalisuŋhiŋaġlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqŋuguasiŋ pisuqtillaaptun quyalisuŋhiŋaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitŋiŋniangitchuŋa iŋuŋnik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtigūqtilaŋa

¹¹ Aniŋqatiumaŋ, ilitchuġitqugipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaga iñuŋniñ iŋgitchuq. ¹² Atakkii akuqtuŋgitchiga iñuŋniñ, naagaqaa kia-unniñ ilisautiŋgitchaŋa, aglaan akuqtuġiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanusutilaaga iñuk iñuŋŋaġma Jew-ŋuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitatka ukpiqtuaŋuruat Agaayyutmun suli piyaquġniaqługich ilunŋuktaitłuŋa. ¹⁴ Kamaksritłukłuŋa Jew-ŋuruat ilitqusiatiŋik iñuġiaktuaŋiñ iñuqa-tiumniñ, piyumatigillapiaqługu ilitqusiati sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iluaqqutriġiġmigun piksraqtaagigaŋa savautitqupluni anigaluaqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviiġiksrani iġniġmiñik uvamnun quliaqtuaġit-quplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ŋuŋitchuanun. Taatnaqłuŋa ikayuqtisiuŋitchuŋa iñuŋniñ. ¹⁷ Jerusalem-muŋitchuŋa taapkununa uqqiraqtaunaniġtuanun sivumni aglaan qilamiksrollapiaqłuŋa Arabia-mukłuŋa. Kiŋuagunaasii utiłgitchuŋa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-mukłuŋa piŋasut ukiut aquatiġun qiiŋġiaqługu Peter nayuutipluŋaasiiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiñiŋitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiaġikkana Atanġuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuaŋu-ŋitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuŋa ilumutuuruamik. ²¹ Kiŋuagun Syria-mukłuŋa Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuaŋuruat Judea-mi ilisima-ŋitkaatŋa kigiñapkun. ²³ Iliŋisa tusaalhiñagaatŋa itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaquġniaqługulu ukpiqquvtut aglaan pakma quliaqtuaġiliutiniġaa ukpiqqun iŋmiñik.” ²⁴ Aasiiñ iliŋisa nanga-gaat Agaayyun piqutiġipluŋa.

Paul-ŋum Akuqtukkaulha Atlanun Uqqiraqtinun

2 ¹ Aquatiġun akimaġuutailat ukiut Jerusalem-mun utiłgitchu-ŋa piqasiqłuŋa Barnabas-mik, suli aullautripluŋa Titus-mik. ² Aullaqtuŋa Agaayyutim aullatqiqupmaŋa. Sivulliuqtauruat ukpiqtuaŋuruani suksraaġitniŋitqunġitkitka quliaqtuaġianikkamnik suli quliaqtuaġiniakkamnik. Taatnamik ilitchuġipkaġitka tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkamnik katimmatillakmatŋa. ³ Kia-unniñ nunuriñiaŋitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitŋutchiqulugu Jew-ŋu-ŋitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilaŋisa ukpiqsriŋŋuaqtit Titus taatnaquniġaat. Ilaaliutiniqsut nalunautchiplutiŋ naipiqtuġniałhiñaqhuta. Ilitchuġisukkaat patchisailiŋqput Jesus Christ-kun Jew-ŋuruat maligutaksraŋitniñ. Aasriñ savaktaagrugiliutiqugaatigut Moses-ŋum maligutaksraiñun. ⁵ Taatnaqaluaqtitluta malinŋuġutingitchugut takku iñuuniaqplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplu-tiŋ sivulliuqtauruat ilaraġaiŋitchut sumik quliaqtuaġikkamnun. Taamna

nipiuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun iñuktitun. Sivugaani Agaayyutim kiñaunniiñ nakuutlunitchuq atlañiñ iñuñniñ. ⁷Aglalaali iłitchuğigigaat Agaayyutmun uvañalu Peter-lu quliaqtua-quliqpuq tusaayugaagiksuumik, uvaña Jew-ñuñitchuanun aasiili Peter Jew-ñuruanun. ⁸Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, suli uqqiraqtiguqtitluña Jew-ñuñitchuanun. ⁹James-lu Peter-lu suli John, kamagikkauplutinj sivulliuqtauruat, iłitchuğigigaat Agaayyutim qaitchiñha uvamnun uumiña savaaqaiğmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvañalu Barnabas-lu. Tarra aņiğutirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuumik Jew-ñuñitchuanun aasiili ilinjich Jew-ñuruanun. ¹⁰Injlihiñağniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutinj ukpiqsriuat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkağa atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

¹¹Aquagun Peter Antioch-mukman akililiğigiga iñugiaktuat ukpiqsriuat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. ¹²Itनावva Peter killukuatuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausuugaluagñiqsuuq ukpiqsriuanuplutinj Jew-ñuñitchuani. Aglaan ilañich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutiniğai iñuich isumaqaqtuat iñuñnun nalunaitmiut-chiğuglugich. Taatnamik Peter piğñiqsuq inmiñik Jew-ñuñitchuaniñ niğiqatigiñaiğugillu. ¹³Atlas Jew-ñuplutinj ukpiqsriuat ilalitiñiqsut Peter-mun niğiqatauñaiğhutinj Jew-ñuñitchuani taimmaasriiñ ukpiñ-ñuaqtiguqhutinj. Unniñ Barnabas malinjğugutipmiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴Iłitchuğikapku iñuunianjñhat tuvrağlugu ilumutuuruña tusaayugaagiksuum uqautigiga Peter sivugaatni iluqañisa, “Jew-ñugaluagtutin aglaan iñuuniaqtutin Jew-ñuñitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñuñitchuat maligutchtiquplugich Jew-ñuruat atuiñhatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñuñğitchuatlu Anniqsuqtaurur Ukpiqsriğikun

¹⁵Iłumutuullapiaqtuq Jew-ñupluta animaiğput, makunatituuñilaag Jew-ñuñitchuatun killuqsagtutin. ¹⁶Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaatigut inmiñi tupiksriñhiñağupta maligutaksramik, aglaan nalaunñasripkağniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpigigikputtuuq Jesus Christ, aasiñ ukpiqsriñhiñağupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunñasripkağniagaatigut. Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunñasuktuaq Agaayyutmi tupiksriñhiñahagun maligutaksramik. ¹⁷Isummatigilakput una, tunñavigiguptigu Christ ilaanun nalaunñasripkaquluta sivugaani Agaayyutim, iłitchuğiraupmiugut killuqsagtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-ñuñitchuat. Taamna qiniğitpa Christ-tuuq killuqsagtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunjichuq. ¹⁸Aglaan una

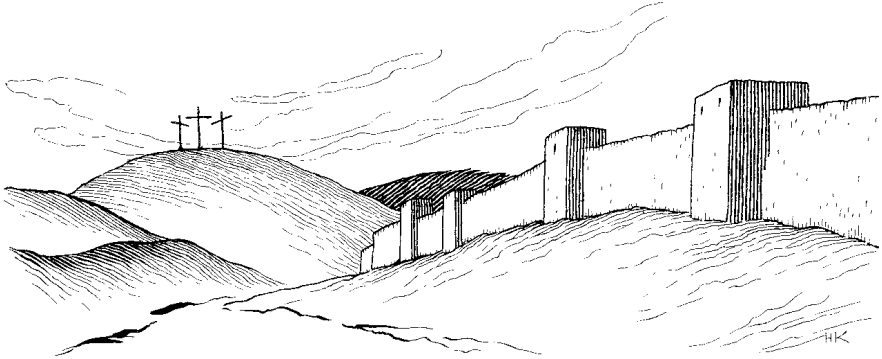
ilumutuuruq, uqautigiqqaaqapku maligutaksraq ihuaninñiplugu aasiin aquagun uqautigitqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguiriguqtu-
 19 Atakkii maligutaksrakun tuqunaruna maligutaksramun. Pakma inuutlasiruna Agaayyutim inuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqataurua-
 tun piuna. 20 Taatnamik uvaunaungiqsuq inuuruuq, aglaan pakma Christ inuuruq uvamni. Inuuhamni timipkun inuullapiaqtuna ukpiqsrihapkun Iginjanik Agaayyutim. Piqpagigaana suli qaitchipluni inuuhigminik piqutigipluna. 21 Ayanitkiga Agaayyutim ihuaqqutriha. Inuk nalaun-
 nasritlasiniqpan Agaayyutmi tupiksrihihainigmigun maligutaksranik, Christ-nun tuqulha inuqnanqitchuq.

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsrihiq

3 1 Galatia-gmii, kinnaurasii! Kia anatkuaqpasri? Quliaqtuaqutigipsi nalupqinaillapiaqtugu tuqulhagun Jesus Christ-nun sannigutami. 2 Iitichugisruktuna uumiña ilipsitniin, akuqtuq-
 pisiun Ipqitchuaq Irrusriq tupiksrihipsigun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpigiplugulu, taatnaqhusi akuqtugiksi Ipqitchuaq Irrusriq. 3 Aullaqniqqaaqtugu Agaayyutikuaqisi Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutmugukpisi pakma sanjipsigun? Taamna kinniqtaullapiaqtuq! 4 Nagliksaaqutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suiilaamun itpat? Ukpiqsrihiqsi atugumiñaitpa? Taatniitlaitchuq! 5 Agaayyun qaitchiva ilipsitniun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikap-
 si maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quvinaqtuanik akunnapsitni atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuamik ukpiqsrirusri.

6 Abraham-tuuq ukpiqsrihiqsuq Agaayyutmik. Taatnaqtugu Agaayyutim akuqtugniqaa nalaunjaruaqiplugu. 7 Taavrumuuna iitichu-
 gitlagiksi aullaqvipiaqqtulaanaj Abraham-mik—inuich ukpiqsriuat Agaayyutmik tunnavigiplugulu. Tamatkua aullaqvigigaat Abraham. 8 Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqalhatigun nalaunna-
 sripkaqniagniplugich inuich ukpiqsrihatigun. Taatnaqtugu Agaayyutim quliaqtuaqutiginigaa Abraham tusraayugaallautamik injilgaan, itnaqhuni, “Inupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisiruq ilipkun.” 9 Abraham ukpi-
 qsrihiqsuq taavrumiña. Taatnaqhunasii ikayuusriaqaaqtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriuat Abraham-tun ikayuusriaqagisirut piqataulutinj ilaani.

10 Aglaan iluqatin inuich nigugaqaqtuat nalaunjaruanusrukhu-
 tij sivugaani Agaayyutim tupiksrihihainigmiktigun maligutaksramik nuyuaqnaqtuami piyaqqugvijmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñgitchuaq supayaamik aglausimaru-
 nik makpigaaniji maligutaksram piyaqqukaugisiruq piqutigiplugu

(Gá 3.13)

tupiksriñgiihi.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñaunniin iñuk nalaun-
 ñasripkağumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksriñunipsuq
 maligutaksramik, takku uqautikkaaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna,
 “Iñuk nalaunñaruq sivuğaani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriñikun.”
¹² Aglaan iñuk tupiksriuruq maligutaksramik [Moses-ñum qaisañamik]
 tunñaviqangitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim
 uqalhani itna, “Iñuk tupiksriuruq maligutaksram iniqsruağipayaak-
 kañanik iñuugisiruq.” ¹³ Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq
 Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ñum
 tasuğaatigut Agaayyutim atanniñhaniñ inañiutitigimigun uvaptik-
 nun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruq
 napaaqtumun taamna taiyuaniquutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaqlugu Jesus
 Christ-kun taamna ikayuusriaq tikiumaniququq Jew-ñuñitchuapayaanun
 Agaayyutim aqisruutigikkana Abraham-mun. Iñupayaq tunñaviqalhi-
 ñaqtuq Christ-mik akuqtuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim
 aqisruutigikkanañik.

Maligutaksratlu Aqisruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaan, uvva urrakusraun iñuñmikñaqtaq, inñuk aqiq-
 ruutipmanknik aglautiplutik suli nalupqinaiyausriqlugu avatmun,
 nalliaknikunniin suksraağumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuaq
 sivunniugun naagaqaa atlanñuğumiñaitlugu. ¹⁶ Agaayyun aqisruu-
 tiqagniqsuq Abraham-mun kiñuviañiñunlu. Agaayyun nipliñgitchuq
 itna, “Kiñuvianun” iñugiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kiñuviañun”
 atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittuq. ¹⁷ Una itnautigikka-
 ğa, Agaayyutim maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata
 nalupqinaiñaniqqaatitlugu aqisruutaa Abraham-mun. Agaayyutim
 sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqqaatitlugu suksraak-

kauyumiñaitchuq, atriługu iñuum anjigutaa nalupqinaiyaqsimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸Uvva Agaayyutim aatchuğñaqpatigut akiqsruutigikkanañanik tupiksriñhiñagupta maligutaksramik? Qaṇaa, taatniingitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutmigun.

¹⁹Supayaaq tunṇaviqaqpan ukpiqsriñigmun, suvaata maligutaksraaqapisa? Maligutaksraq ilłatauniqsuq aquagun tikkuağutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraja Moses-ṇum iñuich maligutaksrağigaat agğiğñiałhanunaglaan kiṇuviaṇjuruam akiqsruutauruam. Israğulğich qaiññiğaat maligutaksraq akunniğutauruamun, aasriiłi tikiutiniğaa inuṇnun. ²⁰Aglaan akunniğutauruq inuqnanğitchuq atausriłhiñaq iñuk itman. Aasriiñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraaqapa?

²¹Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitłaniqpagich iñuich iñuułigmik, ilumun nalaunṇatlanayaqtugut Agaayyutim sivuğaani maligutchiłłaptigun taavrumiṇa maligutaksramik. ²²Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqałhan uqautiniğaa iñupayaaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuğunniqsuq akiqsruutigikkağmiñik iñuṇnun piqutigiplugich ukpiqsriłhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisuṇniğaa tamatkununa tunṇaviqaqtuanun ilaanułhiñaq.

²³Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginigaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiałhanunaglaan. ²⁴Maligutaksram ataniginiğaatigut agğiğñiałhanunaglaan Christ-ṇum. Tarra Christ agğiqman tunṇavigiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğaatigut nalaunṇasripluta ukpiqsriłłaptigun Christ-mik. ²⁵Aasriiñ pakmapak ukpigumiñaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶Taatnamik iğñiğiliutigaasri Agaayyutim tunṇavigikapsiuṇ Christ Jesus ukpiqsriłipsigun. ²⁷Iluqasri paptaakkaukapsi atausriṇṇuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸Atlagiṇaiqsut Jew-ṇuruatlu Greek-ṇuruatlu, savaktaagruiłlu patchisaitchuatlu, aṇutitlu ağnatlu. Iluqasri atausriṇṇuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹Taatnamik, piginiqpasri Christ-ṇum Abraham-ṇum kiṇuviağipmigaasri, sulipsuuq piññaktaaginiamigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkana.

4 ¹Iłallaglagu uumiṇa itna, iğñiq paitchaktaaksrautilik ilłiğaanuṇṇağmiñi atlakaunğitchuq savaktaagruiłmiñ, iñuqagaluṇṇaisa suurat iṇmiñun. ²Iłiğaanuṇṇağmiñi qaunaksriqaqtuq aṇalatiqaqhuniłu tikiññiałhanunaglaan piviksram aapaṇan inillakkaṇa. ³Taatnatuntuuq uvagut. Iłiğaanuṇṇapta siłam aṇalarrutaisa aṇalatmigaatigut piguğaluaqata.

⁴Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuġigaa iġnġik-kani. Christ animaruq aġnakun malġutaksrakuuqplugu. ⁵Agaayyutim tuyuġigaa tasuġuklugich aġalatittuat malġutaksramun, atakkii Agaayyutim iġnġitqugaatigut ilaanun. ⁶Iłumun Agaayyutim iġnġigaaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuġinġigaa Irrusria Iġnġimmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuqluqhuni, “Abba, Aapaaj.” ⁷Taatnaqhutin Agaayyutim pisułhagun savaktaagruunġiqsutin, aglaan Agaayyutim iġnġigaaatin, aasiiñ iġnġiniqpatin tarra paitchaktaaksrautilġuġnġiqsutin.

Paul-ġum Isrumaalutiginġigai Galatia-ġmiut

⁸Iñiłġaan iłitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamat-kunuġa ilitqusriñun agaayyutaunġitchuanun. ⁹Aglaan iłitchuġigikisi Agaayyun—naagauvva iłumun Agaayyutim iłisimagaasri—suvaata-mi utiġukpisi sayaitłutin atuġumiñaitłutinlu aġalarrutaiñun siłam? Savaktaagruutiqiġukpisi tamatkunuġa tigutaanulusri? ¹⁰Qaunaksruġisi uvlut, tatqich, ukiutlu suraġaġviich! ¹¹Naviasruutigipsi savathġinaġasruġa-luġa piilaamun.

¹²Aniqatiumaaj, iñiqsruġipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niġiugaqa-qasri anniqsuġiaksrapsitñik tupiksriłipsigun malġutaksramik,] atakkii iłiġaruġa ilipsisun, [amiami tiliñġitchipsi malġutchiquplusri Jew-ġu-ruat malġutaksrañitñik]. Inġagma ilipsitñi pimaqluktanġitchipsitġa. Suvaatami pimaqluktaġukpisitġa pakma? ¹³Itqagġinġitpisiunami atniġñ-a-łiġa piłguirrutiqaqłuġa quliaqtuaqama tusraayugaaġiksuumik ilipsitñun sivullġimmi? ¹⁴Atniġñautiġa itkaluanġaan uuktuaġutauruatun ilipsitñun iñuġluagġinġitchipsitġa naġġuġinġitłunalu, aglaan akuqtuġipsitñi isra-ġulgatun Agaayyutim, naagaunniñ Christ Jesus-tun. ¹⁵Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiñagñiġupsi iraiġayaqtusri aasriiñ iriliutiluġik uvaġnun. Itqallagaġigiga. Suvaata isrummatigivisitġa atlanġuqługu pakma? ¹⁶Pakma uumiksririġuġniġipik ilipsitñun uqautikapsi iłumutuuruu-mik? ¹⁷Tamatkua atlat iñuich malġuaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuunġitchuq. Tamatkua akililiqsuqugaasri uvamnik maliquplutin iłiġich kisimiġ. ¹⁸Nakuugaluaqtuq isrummatigillautagaitñi aglaan kisan ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutiłamniłhiñnaunġillaq ilipsitñi. ¹⁹Iłiłġaanuruasrii! Isrumaalutigillapiagipsi iġnġisuktuatun nanjir-rutiqaqmatun. Kipiġniqtuġa iłumun Christ-ġum Irrusria naamasitquplugu ilipsitñi. ²⁰Uvvatuq nayuutilaġa ilipsitñi pakma atlanġuġlugulu uqausriġa ilipsitñun. Qanuqsausiupiallaktuġa ikayuutauniksrakun ilipsitñun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹Iłasri aġalatitqiguktut malġutaksramun. Uqautisritġa, tusraatłait-pisiuġ sumik Agaayyutim uqaqtılaaġa malġutaksram makpiġaanani?

22 Aglausimaruq Abraham malġunġnik iġñiqagņipluġu, iġaqataa savak-taaġrukun aġnakun aasrii iġaqataa patchisaitchuakun aġnakun.
 23 Iġñiņa savaktaaġrukun aġnakun aniruaq iñuich piqusriatigun. Aglaan iġñiņa patchisaitchuakun aġnakun aniruaq Agaayyutim akiqsruutaa-gun. 24 Taapkuņniņa atrikusautiqaqtuņa. Tarra taapkuak aġnak ittuk malġuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruaq malġu-taksrauruq Agaayyutim qaisaņa iġġiġmiñ atiliņmiñ Sinai-mik. Iñuich iñuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaaġruatitun. Aasriiñ aġnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq.
 25 Taamna Hagar ittuq iġġisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atri-qaqmuaq marrumiņa nunaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iñuich savaktaaġruurut atakkii aņalatitlutiņ malġutaksramun. 26 Iġġua sivun-niugutauruaq patchisaiġaaħuruq Agaayyutim qaisaņa Christ-kun. Aasriiñ aġnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. Taamna Sarah atriqaqmuaq Jerusalem-mik qilaņmiittuamik aakaupluni iluqaptik-ni. Taavrumuuna iñuich patchisaitchut atakkii aņalatitlutiņ Christ-mun.
 27 Takku aglausimaruq Agaayyutim uqaħani:
 “Quviasrugiñ aġnaaq qitunġitlaitchuatin!
 Atuġiñ quvianakun nipitusiġutin,
 iġñisuktuam atniġñaņanik iġlutunġitchuatin!
 Atakkii aġnaq suksraakkauruaq qitunġaqtluņniaqtuq
 taavrumakņa iġaqatiqaqtuamiñ.”

Isaiah 54:1

28 Aniqatiumaņ, pakma aņalatiņaiqsusri malġutaksramun. Iġiġaaġiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiġpluġu Agaayyutim akiqsruutaa. 29 Aglaan iñiġaan iġñiq aniruaq pisuħhatigun iñuich piyuaqġiġñiqsuq iġñiġmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiġmigunlu pisuħhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. 30 Sumik Agaayyutim uqaħa uqaqaqpa? “Aullaqtirruņ savaktaaġruk aġnaq iġñiņalu, takku savaktaaġruum aġnam iġñiņa paitchaktaaqaaturuksraunġitchuq iġñiņani patchisaitchuam aġnam.” 31 Taatnaqhuta, aniqatiumaņ, iġiġaaġiņġit-chaatigut savaktaaġruum aġnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aġnam.

5 1 Christ-ņum patchisaikkaġigaatigut. Taatnaġusri makitavigisriuņ payaņaġusri iñuk patchisaiqsimaruatun, savaktaaġrugiliutitqiņña-qasri malġutaksramun!

Iñuuniġitchi Atanġiqsimaruatun

2 Naalaġnisitchi! Uvaņa Paul iġitchuġitquġipsi uumiņa: nalunait-ņutchiqsitkupsi Jew-ņuruatun nalaunņapkaġniaġasugalusri sivuġaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqtiņiññiqsusri. 3 Kilitqiġitchiga kisu-

payaaq iñuk nalunaitñutchiqsittuaq: Taamna iñuk tupiksriurksrauruq iluqaitñik maligutaksramik. ⁴Nalaunñasipkaqtausukkupsi Agaayyutim sivuğaani tupiksriñipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli piñjanikhusri iñuaqqutaaniñ Agaayyutim. ⁵Aglaan uvagut, niğiuğagigikput Agaayyutmun nalaunñasripkağisiñiqput inñiñ ukpiqsriñiptigun. Taamna utaqqigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶Tunñavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqañhalu naagaqaa nalunaitmiutaiñhalu suutaunğıt-chuq, aglaan ukpiqsriñiq savaaqaqtuaq piqpakrsriñikun.

⁷Pillautagaaluqtusri tupiksriplusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtit-pasri agaayyutikuğaiañipsitñi? ⁸Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqñuqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹Qaunatiağiglugu ilisauttun naalağnikkaqsi, takku itnaqsamaruq “Mikiruuram puvlaksautim puv-lagataqittagigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtilaaqsi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiññuqsagñiağaa iñuk avatvaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuu-gisikpan. ¹¹Aniqatiumaan! Suvaata Jew-ñuruat piyuagugaaqpantja? Quliaqtuağingigigaa iñuum nalunaitñutchiruksrauħa. Taamna ilumun inniqpan iñuilliuğutiqağayaitchuña iñuñnik quliaqtuaqama Christ-ñum tuquħhanik sannigutami. ¹²Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsitñik igruiglich inmiknik.

¹³Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaaasri. Taatnamik killuliqit-qinñiaqasri kanjigruaqtapsigun, aglaan piqpakkutihikun savautilusri avatmun. ¹⁴Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁵Aglaan atniağutigupsi pisaanñatiaqsilusriñu avatmun, qaunatiağigitchi! Piyaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanjigruaqtam

¹⁶Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitchiñu iñuuhqisi. Taatnagupsi malinñuğuti yumiñaitchusri kipigniugutaiñun kanjigruaqtam. ¹⁷Takku kanjigruaqtam kipiqniugutai akitñaummatirut kipiqniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, suli kipiqniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiqniugutaiñun kanjigruaqtam. Taapkuak igluliugutiruk avatmun. Taatnamik patchisaiñgitchusri pitñaillugich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitnapsi, aňalatiqanğiqsusri maligutaksramik. ¹⁹Kanjigruaqtam malinñutraqtitkaatigut sayuñahigmun ilaqatiqağaluagumi, atlatuħigmun ilaqataitkaluagumiñu, qaayuğnahigmunlu, aňalalguiħigmunlu uvaptiknik, ²⁰putqatahigmunlu aanguanun, aňatkuuħigmunlu, uumikkutihigmunlu, sanmisihigmunlu, siqñatuahigmunlu, qatmiksaahigmunlu, uqavaaguu-

higmunlu, avgumahigmunlu, inmikuağutmunlu, ²¹ piñatuhigmunlu, inñuagtuhigmunlu, imiliguuhigmunlu, pivaahautigiplugu quviasruñniahigmunlu sulı atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluaqmigigipsi sivuani, aasriin kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim añaayuqautaani. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpakstripkagaatigut quviatchaugihigmiglu, tutqiutmiglu, manimmiłgutmiglu, ihuaqutrihigmiglu, nakuuhigmiglu, tuniqsimmatrihigmiglu, ²³ piisaanğihigmiglu sulı aňalataalguhigmik inmun. Inñuk inñuuruaq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasrii tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutinigaat kanjigruaqtuq pisugruağutituummaan kipiñniugutituummaanlu. ²⁵ Inñuuniağvigiguptigu Ipqitchuam Irrusriq, ki aňalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamañañiluta isrumaruksraunğitchugut uvaptiknun, qinnaguksaagutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

Ikayuutititchi Avatmun

6 ¹ Aniqatiumaan! İłaksi aňuraukpan killukuatıkun ilipsi aňalatituanı Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksrağigiksi taamna inñuk piisaanğihikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii aniqusraaqtitpiaqmıusri. ² İkayuutititchi avatmun sakiñniuhigmun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumailiugutipsigun. Taatnağupsi tupigillapiağniağigiksi maligutaksraq Christ-ñum qaisaňa. ³ Kiñapayaaq inñuk isrumağumi nakuutluñniłuni atlanin, suunğinğagmi, kinnilıapiaqtuq inñiñun. ⁴ Inñullaa naipigtuglı inñiñun Agaayyutim sivuğaañi surağahı nakuupmagaan. Suragañi nakuuniqpan isrumakkutigillautağniaqtuq inñiñik. Kamasraağumiñaitchuğaañi nakuutluñniłuni atlanin. ⁵ Atakkii inñullaa isivğikkauniaqtuq inñuuniağhigmigun.

⁶ Inñuk ilisautikkauruaq Agaayyutim uqañhiñik qaitchiruksraupmiuq ilisautiriuamun suurağmiñin. ⁷ Ukpiqsasari, kia-unniin Agaayyun mitautigiyumiñaitchaa, atakkii inñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiğmisun, atrilugu nunaliquiri katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiikkağmiñik. ⁸ Taatnamik inñuk tunñaviqagumi inñiñun akuqtuiñiaqtuq piyaquhigmik isruitchuamik, aglaan inñuk aňalatiqagumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq inñuuhigmik isruitchuamik. ⁹ Aasrii mingıutailakput nakuurualiqiliq, takku qapiñaitchupta Agaayyutim akiliviksrañani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, piviksraqqtilaaptiktun ikayuğlavut inñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauraut.

Aquilliich Kiliktuutitlu Pağlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka aňipiaqtut. Taatnağlugu ilitchuğitlasrigisi uvamnun aglaağitilaanğitñik. ¹² Inñugiaktuat Jew-ñuplutinj ukpiqsriuraut

isrumatqugaasri nalaunjanilutin tupigikamitruḡ maligutaksraq. Aglaan nuyuaḡniqsut piyuaqsiuniagaasrugalutin malikkuminḡ Christ-mik kikiaktuutikkaauruamik. Taatnaqhutin nunurigaasri nalunaitḡutchiquplusri.

¹³ Nalunaitḡutchiqurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitḡutchiḡiksraqsi kamasraaḡutigihhiḡaḡukḡu-
gu nalunaitḡutaḡa timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaaḡutiqaqtuḡa kisianik

sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ḡum. Christ-ḡum tuquḡhagun kikiaktuutriviḡmi kaḡigruaqtuḡ tuquḡaruḡ uvamni, suli pakma kaḡigruaqtam aḡalatlaiḡuḡa. ¹⁵ Tunḡavigikaptigu Christ Jesus kisian iḡuum
nalunaitmiutaḡaḡhalu naagaqaa nalunaitmiutaiḡhalu suutaunḡitchuḡ,
aglaan iḡuum anniqsuqsimaḡha nutaamun iḡuuḡigmun Christ-kun.

¹⁶ Iluqaḡmiḡ aḡalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim pik-
sraqtaaḡigai tamatkua iḡuich, Israel-aagmiupiagaḡuḡugich. Tamatkua
Agaayyutim qiḡuiḡiḡaḡalu iḡunḡuktaḡalu pigigaat.

¹⁷ Uvakḡaniḡaglaan kia-unniḡ iḡuum pimaḡtuutitqiḡiḡiḡa, takku qil-
ḡut timimni qiḡiḡitkaat savaktaaḡruupluḡa Ataniḡmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniqatiumaḡ, iḡuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ḡum nayuḡu-
magaasri. Taatnatuḡ.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

1 ¹Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħagun Agaayyutim. Tuyuġigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqquṭillaŋniaġlisi suli tutqiksillusi.

Quviasaag̃usiat Christ-miñ

³Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qait-chirigikkaqput Christ-kun iluqaitñik ikayuutinik pakmakŋaqtauruanik. ⁴Agaayyutim piksraqtaag̃igaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsigaluaqani nunamik. Piqpakstriħig̃migun piksraqtaag̃igaatigut ipqitqupluta patchisaiħlutalu sivuġag̃miñi. ⁵Agaayyutim sivunniutimagaa tiguag̃ukhuta iñmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuħig̃migun. ⁶Nang̃aġlakput Agaayyun atakkii iħuaqquṭriñiqsuq uvaptiknik piqpagipluta Iġñig̃migun piqpagikkaġmigun. ⁷Christ-ŋum tasuġniġaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqqutiṭluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptiknik uukuṭuġnaġumiñaitchuakun iħuaqquṭriħig̃migun. ⁸Taatnaqami atqunallapiaq iħuaqquṭriñiqsuq uvaptiknik. ⁹Agaayyutim isrumatupiaġataqtuam suli kañiqsimaplugich supayaat sagviġaa nalunaqtuag̃ sivunniug̃utigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniug̃utigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum tañiġaa pakmapak. ¹⁰Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautitpan, iñiqṭapayaat qilaŋmiħu nunamiħu atautchimuquplugich Christ-mi Atang̃uruami supayaami. ¹¹Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqag̃aqtuq supayaamik malig̃utlugu sivunniutigikkaġmigun. ¹²Sivullig̃igaatigut iñuich niġiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nang̃aitqupluta Agaayyutim kamañhanik iñuuniaħaptigun. ¹³Ilipsipsuuq taatnatun pirusraurusri, atakkii tusraag̃iksi ilumutuuruag̃ tusraayugaag̃iksuag̃ anniqsuġiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ

uqaliq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkağmigun iñugilititilaaqsi, iñuktun nalunaitchiqmatun suurağmiñik iñisimanaqsipkağlugich pigitilaanjitñik. ¹⁴Taamna Irrusigiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanjanik akiqsruutigikkağmiñik uvaptiknun sulı piqagnaiaqtılaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkañiñik. Taatnağuta nangaglakput kamañtuq Agaayyun.

Paul-ñum Agaayutha

¹⁵Tusraagiga ukpiqsriñiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriñiqsilu iluqaitñik iñuiñik Agaayyutim. ¹⁶Taatnaqñuñu nutqautingitchiga quyatiqatigaa ilipsitñik, itqağiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷Iniqsruqtuñu Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ñum, kamañtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtillisi iñisimatlasriñu sulı kañiqsitlasriñu pisuñha. ¹⁸Iniqsruqmıñu ilaanun añmaqplugich isummatisri qıñiqplugu qaumanğa, sulı kañiqsipaqauplusri niğiukkamik ilaan qaisañjanik uvaptiknun tuqñuutmigun sulı iñitchuğipkaqauplusri inuñaiñhanik kamañnautim Agaayyutim iñuiñ paitchaktaagikkañatnik. ¹⁹Iniqsruqmıñu Agaayyutmun iñitchuğipkaqauplusri uukuğnağumiñaitchuamik saññjanik ikayuqupluta ukpiqsriñuñuagut. ²⁰Taavrumuuna kamañnalla-piaqtuakun saññjanun Agaayyutim añipkağniğaa Christ tuquğmiñ, aquvititluguasriñ ilaan taliqqiñmiñun qıñanmi. ²¹Agaayyutim Christ inillakkaa qaukñiuplugu taapkunñu añalatchisiqapayaaqtuanun saññiqaqtuanunlu sulı atanipayaanunlu. Kiñaunniñ saññiqatlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²²Agaayyutim Christ añalatchipkağaa supayaanıglu iñupayaanıglu nani-payaaq. Sulı Agaayyutim Christ qaukñiğutitkaa ukpiqtuñuñuapayaanun, niaquq añalatchikmatun timimik. ²³Takku ukpiqsriñuapayaaq Christ-ñum timigigai. Tamatkua naamañkağaat Christ-ñum timaa atakkii Christ-ñum naamañkağai supayaaq nanipayaaq.

Tuquğmiñ Iñuulıgmun

2 ¹Iluqasri tuquñaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksrit-laitlusri Agaayyutmik killuqsaqhusriñu. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ²Taimani ilipsi tupiksriğaluqtuani pigiitchuamik añalatchirrutimik sılamı, malikñu iñuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsulı tamatkunani iñuñni tupiksriñitchuani Agaayyutmik. ³Taatnatun iluqata iñuuniagaluqtuani kimmutiğruañagun timipta, quyalıplugich pisukkañi timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktun tupiksriñitchuq Agaayyutmik uvağut piyaquğniagaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴Aglaan

Agaayyutim ilunŋuktara kamanaqtuq suli piqpagillapiagnigaatigut. ⁵Tuqunagaluaqtitluta killugmi inuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Ihaqqutaagun anniqsukkaurusri. ⁶Anjtiqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ŋum qilani. ⁷Taivrurmani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukkaa uktugnaŋumiñaitchuaq ihaqqutrihi uvaptiknun aasriin ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksrillapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸Ihaqqutaagun anniqsukkaurusri tumigiplugu ukpiqsrihiq. Anniqsutlaitchusri ilipsitnik. Aatchuusriagigiksi Agaayyutmiñ. ⁹Kiñaaniiñ annautrihiñaunigumi inmiñik savaallautaqahigmigun taamna inuk uqavigaagutiqaqayaqtuq. Aglaan annautraungitchusri savaallautaqahapsigun. ¹⁰Agaayyutim nutaagutitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniññigaa injilgaanima inuuruksraupluta taatna.

Atausriŋuqatigihiq Christ-mi

¹¹Itqagisiuŋ injilgaan anihiqsi Jew-ŋungitlusri. Jew-ŋuruat nalunaitmiutchiñiqsuat timimiknik qaañhiñakun taiyuutiqaŋniqsut ilipsitnik nalunaitmiutailaanik. ¹²Itqamalugu taimani atausriŋuqatigijaitkiksi Christ. Avakŋaqtaurusri nunaqataungitlusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiñnapsi Agaayyutim sivunniugutigikkakanik inuŋmiñun suli inuuniaŋnapsi niŋiugaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³Aa, ilaatni uŋasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ŋum auna maqipkakkauruaq tuqutipmatigut. ¹⁴Pakma iluqata qiniññaqatugut Christ-kun. Jew-ŋuruatlu Jew-ŋungitchuatlu atingitmata uumikkutiplutiŋ Christ-ŋum atausriŋuutlasipkaŋai, siqumitkaa avgutauruam katchiŋa tuqukami sannigutami. ¹⁵Suutaungiqsitkaa Jew-ŋuruat maligutaksraŋa tillisituummaan. Atausriŋuqatikik Jew-ŋuruag Jew-ŋungitchuaŋlu malguugaluañhakniñ. Taavrumuuna qiniññaqatlasripkairuq. ¹⁶Tuquliŋmigun sannigutami Christ-ŋum uumikkutigiihak tuqutkaa ilauraagiisitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷Christ agqisug quliaqtuagiahuni qiniññamik ilipsitnun Jew-ŋungitchuanun uŋasrikkaluaqtuanun Jew-ŋuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹Taatnaqhusri avakŋaqtungiqsusri iglaaŋuplusri, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim inuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰Nappakkaurusri liilaa turviŋatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchiuillapiagaqtuq uyaŋagigaa taavruma turvim. ²¹Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqiqsauruq payanjaitluni, aasriin agaayyuvikpagusaiñaqtuq iniqtaupluni piquti-

giplugu Atanguruaq. ²²Ilaagun il̄lataupm̄iusri tupp̄iamun Agaayyutim irviḡikkaṅanun ilaan Ip̄qitchuakun Irrusriagun.

Paul-ḡum Savautigai Jew-ḡunḡitchuat

3 ¹Uvaṅa, Paul, tigutaṅuruṅa pisigiplugu Christ Jesus, quliatuaqtuṅakii tusraayugaaḡiksuamik Christ-kun ilipsit̄n̄un Jew-ḡunḡitchuanun. ²Tusraaṅaniguknaḡiksi Agaayyutmun tilisiti-laaḡa quliatuaqupluṅa ilipsit̄n̄un Jew-ḡunḡitchuanun Agaayyutim iḡuaqutrisaanik. ³Aglallaksimagaluaqtuṅa sivuani Jew-ḡunḡitchuasi iṅugiliutiḡapsit̄nik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviḡniḡaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴Aasrii agliqigupsigij̄ aglaatka put-tuqsr̄iṅaḡiksi qanutun kaṅiq̄sis̄iq̄q̄tilaaḡa nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵Taimakṅaqaṅa kiṅuviagaḡiich sivuptikni il̄isimanḡitchut taavrumiṅa nalunaqtuamik sivunniuḡutmik, pakmaasriiṅ Agaayyutim sagviḡaa ip̄qitchuanun uq̄qiraqtaiṅun sivuniksriq̄iraṅiṅunlu Ip̄qitchuakun Irrusriagun. ⁶Uvvaasriiṅ nalunaqtuaq una, Jew-ḡunḡitchuattuuq akuq-tuit̄lasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiq̄sr̄uutigikk̄aṅanik iṅunḡmiṅun, piqatchiutiḡlasriplugich timaanun Christ-ḡum, piqatautlasriplugiḡḡu akiq̄sr̄uutaani Christ Jesus-ḡum. Jew-ḡunḡitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna uk̄piḡiliutikamitruṅ tusraayugaaḡiksuq̄ Christ-kun ittuaq. ⁷Agaayyutim savaktiksraqt̄aaḡigaṅa uq̄autritqupluṅa marrumiṅa tusaayugaallautamik iḡuaq̄q̄utikamiṅa uvamnun annautipluṅa saṅḡimigun. ⁸Kamanaiṅniqsrauruṅa iluqait̄niṅ iṅuiṅniṅ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iḡuaq̄q̄utriḡi uvamnun quliatuaḡit̄quplugich inuṅaipiaqhutiṅ ikayuusriaksr̄irrutai Christ-ḡum Jew-ḡunḡitchuanun, ⁹suli iṅupayaat kaṅiq̄sit̄quplugich nalunaqtuanik sivunniuḡutmiṅik. Agaayyutim iṅiq-siruam supayaanik Christ Jesus-kun iriq̄simaḡniḡaa sivunniuḡutni aullaḡniḡataḡhaniḡaglaan nunam uvuṅanunaglaan. ¹⁰Pakma tumigiplugich uk̄piqtuṅuruat Agaayyutim sagviḡukkaa sivunniuḡutni tamatkunūṅa aṅalatchis̄iq̄q̄tuanun saṅḡiq̄aq̄hutiṅlu q̄ilaṅmiittuanun. Taavrumuuna kaṅiq̄s̄iṅaḡaat isrumat̄uḡa Agaayyutim atlaupluni iṅugiaktuatigun. ¹¹Taimakṅaqaṅa Agaayyutim sivunniutiginiḡaa sivunniuḡutni atuumapkaḡniḡniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹²Pisigiplugu uk̄piq̄sr̄iḡiq̄put ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupq̄isruutaiḡḡuta taluqsrautaiḡḡutalu. ¹³Naglik̄saaqtuṅa pisigiplugu quliatuaḡiḡa tusaayugaaḡiksuamik ilipsit̄n̄un. Taatnaq̄luṅa inḡiḡipsi qapiq̄taqunḡitlusri. Naglik̄saaḡutriḡiḡa ilipsit̄nik ikayuutigigisigiksi.

Piq̄paksriḡha Christ-ḡum

¹⁴Tamanna pisigiplugu sitquq̄luṅa agaayuraqtuṅa Aapaṅanun [Atannapta Jesus Christ-ḡum], ¹⁵Aapauruamun uk̄piq̄sr̄iruapayaanik,

qilaŋmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuŋa Agaayyutmun inu-
 ŋaiŋlapiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipsitni ilaan
 Irrutchiŋmigun. ¹⁷ Agaayuraqmiuŋa Christ nayuutitquplugu uummatip-
 sitni ukpiqsriŋkun, sulilūqasri iŋuūŋisri kanjiniquplugich payaŋaiŋlugich
 piqpaksriŋhani. ¹⁸ Agaayuraqtuŋa taatnatun kanjitsitlasritquplusri ukpiq-
 sruruapayaatlu qanutun iraqutilaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu,
 qutchiksilaanjaniglu piqpaksriŋhan Christ-ŋum. ¹⁹ Agaayuraqtuŋa ilit-
 chuŋitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksriŋhanik Christ-ŋum.
 Taamna piqpaksriŋiq kamanaqpaaitluni ilitchuŋimmaagikisiyumiŋaitkikput
 iluqaan. Iluqaŋmi iluqnaulhan Agaayyutim immiumaaŋniaga iŋuūŋiqsi
 inuqsraŋaiŋlugu.

²⁰ Agaayyutim inuŋaiŋlapiaqhuni saŋŋiqaqtuq, aasriiŋ ilaan savaaqatŋa
 ataramik qaaniummatirūq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknūn
 naagaunniŋ isrummatigitlakkaptiknūn. Taatnaqhuni savaaqatlaruq
 supayaanik uvaptikni urrautaitluni saŋŋimigun. ²¹ Ukpiqtuaŋuruapayaat
 naŋgaŋlitruŋ Agaayyutim Christ Jesus-kun qaŋapak taimuŋa. Taatnatuq.

Atausiūŋiq Christ-kun Atautchisun Timitun

4 ¹ Isiqsiviŋmiittuŋa atakkii pigipluŋa Atanŋuruam. Agaayyutim
 tuŋlūgaasri. Taatnamik pitchuksaaŋipsi iŋuutquplusri mali-
 ŋullugu Agaayyutim iŋuutqurrutaanun ilipsitnūn, ² atchigusri
 ataramik piisaanŋiŋlū, manimmisiŋlusri avatmun sulilū akuqtu-
 tilusri piqpakkutigiŋiŋkun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriŋŋuumaagitchi
 Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriŋŋuqtittusri qinuiŋnākun.
⁴ Agaayyutim tuŋlūgaatigut piqatigiŋiŋqupluta ukpiqsriŋuani, taatnamik
 timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriŋ Irrusriŋ nayuutirūq
 uvaptikni, iluqata niŋiuganikhuta atautchiiŋnamik, ⁵ ataniqaqtugut ataut-
 chimik, ukpiqsriŋiŋqaqtugut atautchimik, paptaaqsriŋiŋqaqtugut atautchimik,
⁶ Agaayyutiqaqtugut atautchimik Aapauruamik iŋupayaamun, qaukŋi-
 gikkaŋat supayaat sulilū savaktuaq supayaakun sulilū iŋuuruq supayaani.
⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqaqtugut aatchuutiniŋ maligutlugu ilūaq-
 qutrisaa Christ-ŋum. ⁸ Taatnaqŋlugu Agaayyutim nipliutigigaa uqatigmiŋi,
 “Mayuŋniqsuq pakmuŋa
 aullatripluni tigutaagikkaniŋiŋ uumiksrim,
 sulilū qaitchirūq aatchuutiniŋ iŋuŋnūn.”

Psalm 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuŋniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautau-
 ruq uvva, mayuqsraŋaiŋŋaŋmi atqaqqaqtuq atchiriŋiŋqsrapiaŋatananun
 nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuaq atausiŋauruq mayuqtuaq qutchiŋ-
 niŋqsramun qilaŋmun qaŋiŋlūgich, pakmaasiŋ Christ nayuutitlasripluni
 nanipayaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchirūq aatchuutiniŋ iŋuŋnūn,” ila-

ñich uqqiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqiriksrauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisautrik-srauplugil̄lu. ¹² Christ qaitchiruq aatchuutinin itqanaiağaiağlugich Agaayyutim in̄uin̄ savaaksrañat ikayuiñikun, makitammaağiñiksrañatnun ukpiqsriuat timigikkaña Christ-ñum, ¹³ atausriññuumaagviksrap-tiknunaglaan ukpiqsriñikun suli ilisimapiagağatagviksrap-tiknunaglaan Iğñin̄anik Agaayyutim suli iluqnaugviksrap-tiknunaglaan in̄uguguta Christ-ñum iluqnaul̄hanun. ¹⁴ Tarra in̄ñaiğñiaqtugut il̄il̄gauratun malik-suağuruuatun. Umiatun tin̄jitauruatun qanutnamunliqaa anuql̄ikun, taatnatun añalatingiğñiaqtugut killukun il̄isauttutin̄itñun kinnitñin̄iaqtit in̄uich. Pisasruñiğmiktigun killukuaqtitchin̄iaqtut ukpiqsriuanik in̄ugunğitchuaniksuli Christ-ñum iluqnaul̄hanun. ¹⁵ Aglaan ataramik il̄isautriyumarugut il̄umutuuruamik avatmun. Aasriin̄ piqpakutigiigupta avatmun qin̄iñqitl̄ugu surağal̄aptigun, il̄isain̄ağisirugut Christ-tun ittuatun qaukñiğikkanañatitun ukpiqsriuat. ¹⁶ Iluqaan timi añalatiqaqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriupayaat añalatiqaqtut Christ-mun qaukñiuruamun. Timi tigummisqaqtuq napyaatigun, il̄in̄jisallaa savaa-qaqhutin̄ naupkagiağl̄ugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun il̄isain̄ağuguta Christ-tun piqpakutiñikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanğuruam uqautritqugaña qapin̄aiql̄uña tarakña-nin̄aglaan in̄uuniusriqaqunğitl̄usri Jew-ñunğitchuatitun. Isummatin̄ich suuyumiñaitchut. ¹⁸ Isrumañich taaqsipl̄utin̄ aasriin̄ kan̄iqsil̄guitchut. Nalupiallaktut uqayunaitl̄utin̄lu. Taatnaqhutin̄ il̄aliutiyumiñaitchut in̄uun̄iğmun Agaayyutim qaisañanun. ¹⁹ Sugin̄giql̄ugu qanuq in̄uuniañiqtin̄ qaisağipl̄utin̄ in̄miknik pisugruağutaanun timim savaağipl̄ugu qaayug-naqtuapayaag urrautail̄aakun.

²⁰ Aglaan il̄ipsi, il̄in̄ğitchiksi Christ taatna. ²¹ Il̄umutun tusraa-giksi kan̄iqsipl̄ugu qanuq Christ-mun in̄uuniaqutilaasqi. ²² Il̄itkiksi in̄uuniaqtuiñagumiñaiñiqsi sivuanisun. Taatnamik piiqsaksrağigiksi in̄uuniağruaq piun̄giqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruağutaagun timim. ²³ Il̄itkiksi nutaagtuksrauñiqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitquñiqsi nutauruamik in̄uñmik atipmatun atnuğaamik. Agaayyun in̄iqsiruq taavrumiña in̄uñmik ittuamik in̄misun il̄umutun nalaun̄jaruañ-kunlu ipqin̄kunlu.

²⁵ Taatnaql̄ugu sagluqsruñaiğumuusi. Il̄umutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsriuan̄upluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qinnañniğupsi killuqsautiginiaqasiñ. Siqin̄iq nipipkağniaqnagu qinnaksimaññaqpich. ²⁷ Tuun̄gağmun akiil̄ipkağniaqasri. ²⁸ In̄uk tigliqaqtuaq tigliğanğiğli, aglaan sakkağli atuğlugich argañni sagluqsruñaqani,

aatchuutiksranikkumuug inuqsriuqtuanun. ²⁹Uqautigiyumiñaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriaqagumuut. ³⁰Aliatchaktitağniaqasiuñ Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalunaitmiutchigaasri Agaayyutmun, tasuiñiaqtuam ilip-sitñik taivrumani uvlumi. ³¹Uumisugruağutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktağusi. Nipaalasruñaqasi uqamaqłutisunaqasił, suli qanusri-payaamik pigiitchualiqisunaqasi. ³²Aglaan iłuaqqutilusri piqpakkutilusilı avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmi-gaasri Christ-kun.

Iñuuniağitchi Qaumami

5 ¹Taatnamik tuvraqsiuñ Agaayyutim surağalħa takku piqpagiplusri ililğaagığaasri. ²Piqpakkutiqağitchi atlanun iñuñnun malığuağ-lugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiññiqsuq iñmiñik Agaayyutmun tuqupluni killuqsautaigukhuta. Taatna pikami quyalıñığaa Agaayyun taipkunatun ikipkaipłutiñ tunilłaqtuqtuaton.

³Agaayyutim iñugipmasri atlaliquksraunğitchusri qaa-yuğnaqtualiqilusrił. Kaviuqtuksraunğitchusri. Nalliatunniñ nalaunñanğitchuq ipqisitłutiñ iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴Uqautiqaqtuksraunğitchusri kanñunaqtuanik suunğılaaniglu asriñiqutiniglu. Tamatkua nalaunñanğitchut ilipsitñi. Aglaan quyaraksrağigiksi Agaayyun. ⁵Nalupqiginğiqsiuñ una, Kiñaliqaa sayunaqaqtuag iniqagumiñaitchuq añaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayuğnaqtualiqiruaq naagaunniñ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutinjñualiqirauruq.)

⁶Kisumununniñ iñuñmun kinnipkaqasri imailaakun uqautiñi-ñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisirug iñuñnun tupiksriñğitchuanun ilaanik. ⁷Taatnamik piqasriqsuuti-nasri ilinjitñi. ⁸Iłaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkaluaqmirusani, aglaan pakma qaumağtuqsusri Atanğuruakun. Taatnamik qaumau-tuiñağumausi iñuuniałipsitñi. ⁹Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuuniałipsitñi nakuurualiqirusri nalaunñarualiqiplusrił ilumutuu-rualiqiplusrił. ¹⁰Iłitchuğituiñaqsiuñ akuqtuyunaqtuag Atanğuruamun. ¹¹Piqasriqsuutinasri iñuñnun pigiitchualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹²Takku kanñunaqtuq uqautigisraqtuniunniñ iñuich nalunautchipłutiñ pigiitchualiqutinjitñik. ¹³Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitchualiqutinğich tarra qinğnağaqtuq. Tarra qanusripayaaq qinğnaqtuag qaumamiittuq. ¹⁴Taatnaqługu nipliğñiqsuq, itna,

“Siñiñniaqpat! Itiğnaqsigaatin.

Makittin akungatniñ tuqnaruanıñ.

Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatqiağıllapiaglugu qanuq iñuuniaqtilaaqsi, ingigusri iñuktun isrumatuitchuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun ililusri.

¹⁶ Savaaqallautaqagnağusri piviqanğapsi, atakkii iñuurugut uvlugitichuanı ugluvak. ¹⁷ Taatnamik ingigitchi iñuktun isrumatuitchuatun aglaan kanıqsımmaağiksıluğulu pisulha Atanğuruam. ¹⁸ Imiliqasri taanğagmik atakkii qılhuğniagaasri, aglaan anjalatittitchi Ipqitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkağniagaasri Agaayyutmik]. ¹⁹ Uqağusri avatmun quyyatinik atuutinıglu İlitqusriğıksuam aatchuutainik, atuğusri igñallautamik uummatipsitniñ Atanığmun. ²⁰ Ataramik quyyatıgilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaqaatigiich

²¹ Kamakkutılusri avatmun pigıluğulu taluqsriğıqsi Christ-mik.

²² Nulianjuruasii, kamagısisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanğuruamik.

²³ Uınjuruuq qaukğigıgaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukğigıgaa ukpiqtuanjuruat. Ukpiqtuanjuruat timigıkkani Christ-ñum, aasriñ ilinich annıqsuutıqagtut ilaianıñ. ²⁴ Atrılugu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianjuruat kamaksrılich uimiknik sulıpayaağmikni.

²⁵⁻²⁶ Uınjuruasrii, piqpaksrısitchi nuliapsitnik, Christ-tuntuuq piqpaksrıruatun ukpiqtuanjuruaniq tuqqutrikami ilinıtınik ipqıqsityağukğugich Agaayyutmun uqałhıgun, sulı salummaqamıqıch igğuutiksraqtuğrikaagun imıgmik. ²⁷ Christ-ñum inmiñuktıtchukkai ukpiqtuanjuruat kamanaqsılugich piñnaqnaqsılugıllu, taqsraqtaıllugich imułunğaurailıllugıllu sulı salummaq-lugıllu qanusripayaamiñ pigıılısauruamiñ. Ukpiqsrıruat ipqıtchuksraurut patchısailılutıñ. ²⁸ Uınjuruat piqpagiraksraqıgıgıch nuliatıñ timimiktun ililugich. Takku anun piqpaksrıruuq nuliagmiñik piqpaksrıruuq inmiñik. ²⁹ Piıtchuuq anutmik uumiksrıruamik timimiñik. Aglaan nigıpchagağıgıgaa qaunagıplugulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagıpmıgai ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñigıgaatıgıt ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpıgaanani aglausımaruq, itna, “Taamna pisigıluğulu, anutim unitkisigıgaa aapanılu aakanılu piqasıutıluni nuliagmiñun, tarra iluqatıkaasrii atautchısun timinıgutik.” ³² Taamna uqałha Agaayyutim sagvıgñıgaa kamanaghıni nalunaqtuanjuruuq, aglaan kanıqsıgıgıgaa taavruma uqałhum uqağıtılaanğa Christ-mik ukpiqtuanjuruanıglu. ³³ Aglaan uqağıpmıgaasri, anutillaam piqpagiraksraqıgıgaa nuliani piqpagıpmatun inmiñik, sulı nulianjuruam kamagıluğulu uıñi.

Iyaalugrııllu Anayıqaallu

6 ¹ İlılgaanjuruasii, tupıgisigik anayıqaası Atanıkun. Taamna nalaun-jaruuq. ² “Kamagıluğik aapanlu aakanlu”—taamna sıvullıpluni

tillisauruq akiqsruutilik, itna— ³“Pillautauun itchumuug ilipnun sulil utuq-qalilgatagutin iñuuyumuutin nunami.”

Exodus 20:12

⁴Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsigiñ natqiksruutilugich sulil isilgiquşlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵Savaktauruasii, tupiktausritchi tamatkununa qaukligikkapsitñun nunami taluqsriñikun kamaksriñikunlu, savautillautapiaglugich qanuitañailusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶Savautriñlautağusi ataramik, aasriiñ quyalitñiñniaqasri qaukłipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktiñisun Christ-ñum savaaqagitchi pisuñhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷Tarraasriiñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautriptomatun Ataniğmun, iñuñnik savautriñgitmatun. ⁸İlisimatqugipsi kisupayaam akiliusriaqağniañhanik atisriługu Ataniğmiñ savaallautağmigun, savaktaağruugaluaññağmi unniñ qaukłiugaluaññağmi. ⁹Qaukłiuruasii, taatnatuntuuq irrutisigiñ savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusruñaqagich, ilisimalugu Ataniqatıqsıptuuq qılañmi akilıqsuñiaqtuaq atunim.

Añuyautnaña Agaayyutim

¹⁰Aqullıqsaami, sayaqağitchi ukpiqsriñipsigun Agaayyutmik sulil tunnasrimałipsigun saññianun. ¹¹Atilugu iluqaan añuyautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusriñi qayuktitağlugich pisaasruğmigautai tuunğaum. ¹²Añuyangitchivut iñuich timiqaquat, aglaan añuyaktugut akilililıqıugich saññiñiglu pigiilıqıñhum atanguruatlu pigiitchuat añalatchiruat iñuñnik marrumani nunami, sulil akilililıqıugich irrusriqıñuilı silami. ¹³Tarraasriiñ atuqsıuñ añuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña. Pigiitchuam uvluat tikitpan makitalguyumuusriñi sayaktulusri. Aasriiñ añuyaguıgıpsi makitasrugaağisirusri. ¹⁴Makitatitichi itqanaiyağusri. Tapsiuraagıksıłusi ilumutuuruamik, satqagutilusriñi nalaunñaruakıgmik. ¹⁵Kamiktummaağıksuatun ililıusri quliaqtuağilugu tusraayugaallautana qıñuiññaqautriñhum. ¹⁶Ataramik atuqsıuñ samğuna ukpiqsriñhum qamıtitchitlaruaq ikualaruanik qağruıñik pigiitchuam. ¹⁷Atilugu nasrautaa anniqsugiam, sulil tigulugu Agaayyutim uqañha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savıkpaktun añuyalıpsitñi. ¹⁸Iluqaisa tamatkua atilugich iniqsruñipayaapsitñi ikayuutaagun İpqitchuam Irrutchim. Qaunagituiñagıusri qapıqtasunıqasri iniqsruutriñipsigun ukpiqsriuanik nanıpayaaq. ¹⁹Uvvasulil agaayutiluñna Agaayyutmun aatchuquluñna uqaksramnik quliaqtuaquluñnalı kanıqısiñnaqtillugu nalunaqtuañhanik tusraayugaagıksuam taluqsrautailaakun. ²⁰Uqqıraqtigıgaña Agaayyutim isıqtaunññağmaunniñ. Agaayutitichi quliaqtuaquluñna tusraayugaagıksuamik taluqsrautailaakun uqañksraptun.

(Ef 6.11)

Paglasuiqsaagutit

²¹ Aglaan ilisimatqupmigipsi qanuğitilaamnik. Tychicus-ḡum piq-pagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Ataniğmun uqautiniagaasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyu-ğigiga ilipsitñun ilisimatquplusri qanuğitilaaptiknik, sulii ilaanun pitchuksaaqplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam sulii Atanğuruam Jesus Christ qiuuiñ-ñaaqqtillisi piqpakkuṭiqaqtillusriḷu avatmun ukpiqsriğikun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim iḷuaqutrisaa illi iluqañitñun piqpaksriruanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ḡum Tuyuutai Philippi-aḡmiunun

1 ¹Uvaḡa Paul aḡlaqatiqaqtuḡa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuḡa uumiḡa iluqaitnun ukpiqsriuanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qauk-ḡiḡruat ikayuqtitlu taamani. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkamnuk iḡuaqqutillaḡniḡlisi suli tutqiksillusi.

Paul-ḡum Agaayyutigai Aḡliqiruksrat Tuyuutmiinik

³Iḡiqsruutipayaaqapsi Agaayyutiga quyaraḡigiga ⁴⁻⁵akuqtuiḡiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitni suli ilipsigun tusaaqqaḡa-taḡapsitniḡlaan. Taatnaḡuḡa quviasullapiaqtuḡa iḡiqsruutrikama ilipsitnik. ⁶Nalupqiginiḡlapiḡigiga una, Agaayyutim aullaḡniikkani ilipsitni naatkisigaa aḡḡiḡksraḡanunaglaan Jesus Christ. ⁷Piqpagillapiḡipsi. Nalaunḡaruamik quviasuutiqaḡumiḡaqtuḡa nalupqiginiḡlusiḡu, atakkii ikayuḡipsitḡa isiqtauḡamniḡu uqapsaaḡutriḡamniḡu uqaqsittaḡviḡmi tusaayugaaḡiksuam iḡumutuuruḡuḡhanik. Piqtigiplugu ikayuutiḡiqsi uvamnik akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piḡiutaanik. ⁸Agaayyutim iḡi-magaa qanutun kimmutiqallapiḡiḡa ilipsitnik, iḡumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksripmatun ilipsitnik. ⁹⁻¹⁰Uvva iḡiqsruutigipsi piqpaksritmuqplusi kaḡiqsiaḡisaiḡniḡaqtuḡa Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsrauruamik. Taatna pigupsi ipqiḡniḡaqtusi patchisaiḡlusiḡu Jesus Christ aḡḡiqpan. ¹¹Uvvasuliuna pitḡaniḡiksi iḡumutuullapiaqhuni nakuuruḡa savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitḡapkakkaḡa, iḡuichaasiin kamaksruaqsiḡu suli naḡaaqsiḡu Agaayyun.

Iḡuutiḡ Christ-ḡuruq

¹²Aniqatiumaḡ, iḡisimatqugipsi uumiḡa, atuumaruat uvamnun isiq-taunḡaḡma siamittitkaat tusaayugaaḡiksuaq. ¹³Iluqatiḡ aḡuyuuqtai Caesar-m atlatlu iḡuich maaniittuat iḡisimagaat isiqsiviḡmiḡiḡa Christ-mik savautriḡapkun. ¹⁴Aasiisuli isiqsiviḡmiḡiḡma iḡuḡiatluktuat aniqatiutka

tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniġmun. Taatnaqhutiŋ taluqsraitmuksaiñaqtut uqaġiħiksraŋagun Agaayyutim iqsiniġillapiaqhutiŋlu. ¹⁵ Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtuaqaħhat Christ-mik atakkii killuġigaatŋa suli uqaalaplutiŋlu. Aglaan atlat quliaqtuaġigaat Christ iħuatluħiksraŋatnun iħuich. ¹⁶ Taapkuali quliaqtuaġigaat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanguruamun tuħlukkaħiġa uqaġitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷ Atlatli iħuich siq-ñakutiqaqtut, atakkii quliaqtuaġikamitruŋ Christ ipqiŋġitchut aglaan killuġipluŋa isumaplutiŋ iħuilluqtitchukkuŋa isiqtauħamni. ¹⁸ Surŋitchuq. Ipqitkisiŋŋaan naagaqaa siqñakutaugisiŋŋaan taatnaunniñ quliaqtuaġigaat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaġaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuñiġisiruŋa. Ilisimagiġa inġiqsruutriħapsigun uvammik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiñ anitqihiksraġa. ²⁰ Niġiugaqallapiaqkuŋa suraġaħipayaapkun qapiqpaŋapkaġumiñaitchiġa Christ, pitħlukugu uqaqsittaagviksraġa tikitpan. Sumipayaq, suvaluk pakma, uqaġuktuŋa Christ-kun taluqsrautaigluŋa suli kamaksruquġiġa iħuŋŋun Christ uvapkun, iħuutuñiġuma naagaqaa tuquġisiñiġuma. ²¹ Atakkii, iħuuguma Christ-ŋuruq, aasiñ tuquġuma quviatchakkisiruŋa. ²² Iħuuniaqtuñiġuma savautipsaatlukkisiġiġa Christ. Aglaan nalugiġa nalliaknik piksraqtaaqahiksraġa. ²³ Qanuġviiqsuŋa, Unitchukkaluaġiġa manna nuna piqatauluŋaasiñ Christ-mi, taamnaasriñ nakuagitlukkaġaġaluagiġa. ²⁴ Aglaan ilitchuġiġiġa ilipsitñun inuġitilaagasu. ²⁵ Nalupqiginiġitlugu ilisimagiġa iħuuniapsaaġuraallahiksraġa iluqapsitñi, taatnaqkuŋa ikayutlasigipsi ukpiqsriħiqsi nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluqaqsipluġu. ²⁶ Atakkii iħuutluuraġuma suli utiġvigitqilgiñiġupsu nangautiksraqaġiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

²⁷ Supayaq atuumaniaqtuqunniñ, uvlugaġikpan iħuuniaġumau-si kamagiymuñiġaqsilugu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakkumiñiġaġupsu naagaqaa uŋasikkisiñiġuma tusaayumagiġa atipiaġataqhusri iħuutlaapsitñik atausriq sivuniġiplugu una. Tusaayumapmiġiġa qanutun sakuuktilaaqsi piqutigilugu ukpiqsriħiq kaŋiqaqtuq tusaayugaagiksuami. ²⁸ Tusaasukkiġaptuq uumiksripsitñun iqsipkaŋiħiqsi. Taavrumuuna ilitchuġiġiġa atakiitkaqsiħiqtiŋ aglaan ilipsi annaumahiqsi. Agaayyutim ititkisiġaa taamna. ²⁹ Agaayyutim iħuaqqu-tiġaasi ukpiqsritħasipluŋi Christ-mik suli nagliksaatħasipluŋi piqutigiplugu. ³⁰ Iluqata aŋuyaqatiġiiksisimarugut. Ilisimagiksi taamna, atakkii qiniġiksi qanuq nagliksaahġa qaŋiqsuami suli tusaaplugu nagliksaahġasu li pakmapakunniñ.

Christ Atchiksipkakkauruq suli Kamanaqsipkakkauruq

2 ¹ Uvvaasiñ akuqtuirusi uqaħhiñik sayyiqsigikkaŋitñik ukpiqsriħipsi naagaqaa uqaħhiñik araaqtuqtigikkaŋitñik ilipsitñik. Aasiñ nakuuruq

il̄isimaruni Ipq̄itchuamun Irrutchimun atausriṅṅuḥaptiknik suli piq̄paksrit̄la-siḥaptiknik iḥuacqūtrit̄lasih̄aptikniglu avatmun. ² Il̄umun, quviatchaktitkaaṅa atausriṅṅuḥapsi. Isummatiq̄aḡupsi atautchimik suli piq̄pakkutigupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. ³ Uq̄aviutiq̄asunaḡasi ilipsit̄nik suli inillaktasunaḡasi kamaṅaq̄siḥlugusi atlaniṅ, aḡlaan isummatigilugich atlat kamaṅatluglugich ilipsit̄niṅ. ⁴ Ilipsit̄niḥiṅnaq̄ piṅṅaktaaḡaḡniasunaḡasi aḡlaantuuq̄ atlanun.

⁵ Isumalusi Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq̄.

Aḡlaan kimmutiqaṅitchuq̄ atrin̄uniḡuni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniṅ q̄utchigvigigaluakkani suksraallakkaa suuḡiḷḷapiaqhuni in̄miṅun.

Ilaa anir̄uq̄ nunamun atriqaqhuni in̄uṅmik.

⁸ Atchiksit̄ullapiaqhuni in̄miṅun in̄upayaaniṅ an̄ḡniḡaaunniṅ tuq̄liḡ— tavrakii tuquruq̄ atriliutiḷluni savvaḡukt̄itun sann̄ḡutami!

⁹ Taavrumuunnaḡuḡu Agaayyutim kamaṅaq̄sipkaḡaa aasiṅ aatchuḡuḡu at̄ḡmik kamaṅatluktuamik atipayaaniṅ.

¹⁰ Iluq̄atiṅ Agaayyutim in̄iqtan̄iṅ kamaksruḡniḡaaṅat Jesus itkisiṅṅaḡmiṅ q̄ilaṅmi nunamiḷu suli tuqusimagaluṅṅaḡmiṅ.

¹¹ Iluq̄atiṅsuli q̄uliaḡiniḡaaṅat Jesus Christ kisimi atan̄uniḷuḡu. Taatnaq̄patruṅ Agaayyun Apauruq̄ nanḡaḡtauniaḡtuq̄.

Ukpiqs̄r̄iat Ittut Qaum̄atun Nunam In̄uiṅun

¹² Il̄auramaaṅ, tupigisuuluḡniḡipsit̄ṅa sivuani piq̄ataukama. Pakmaasiṅ un̄asikkaluṅṅaḡma ilipsit̄niṅ tupigit̄q̄iḷḷaṅniḡaḡsit̄ṅa. Uvl̄uḡaḡikpan sakuukt̄uiṅaḡusi taluqs̄riḷḷikun sivuuq̄atiḡaḡusi in̄uusit̄chi annautrauruat in̄uutq̄usiaṅatitun anniqs̄uḷksrapsit̄niḡaḡlaan, ¹³ atakkii Agaayyun sayyiq̄suq̄-tigigiksi piyummasiḡhusi suli savakkumasiḡhusiḷu quyalikkauḷiksraḡmiṅun.

¹⁴ Suraḡaḡipayaapsigun uq̄ap̄iḷusunaḡasi naagaqaa q̄apiq̄tail̄isunaḡasi.

¹⁵⁻¹⁶ Ilipsiḷi patchisait̄chumuusi Agaayyutim q̄itunḡaḡiliutikk̄aḡasi, in̄u-niaḡhusi akunḡatni qaayuḡniq̄iruatlu killuliq̄iruatlu ittuami taaqtuatun.

Uvl̄uḡirraaḡikmatun q̄ilaṅmi in̄uuniḡumuusi akunḡatni in̄uich q̄uliaḡta-ḡutilugich il̄iḡich Agaayyutim uq̄aḥiṅiḡ in̄uupkaiḷlaruanik. Taatnaḡupsi quyasir̄uṅa piq̄utigilusi Christ agḡiq̄pan, il̄isimagiga sakuuḷiḡma imaiḷaaḡuni in̄ḡiḷḷa. ¹⁷ Aḡlaan, tuq̄q̄taugisigaluṅṅaḡmaunniṅ quyaḥiṅauruṅa. Uvvasuli quviasuq̄atigigipsi iluq̄asi aatchuutigikkapsigun uvamnun ukpiqs̄riḷḷikun, atak-kii aatchuq̄apsit̄ṅa inuḡikkamnik taatnatun savautriḷḷiaḡtusi Agaayyutmik.

¹⁸ Taatnaḡluḡu ilipsipsuuq̄ quyayumuusi quviasuq̄atigilun̄alu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atan̄guruakun tuyuḡiyumaaḡsigiga qilamipayaḡ Timothy ilipsit̄niṅ. Aasiṅ utigumiḡaḡniḡpan quviatchaktinn̄iḡaḡaṅa uq̄autiaqs̄ikpan̄a qanuuq̄

iñuuniałłapsitñik Agaayyutikun. ²⁰Atakkii piitchuŋa atrinjanik ilaan qaunakkiagiksirsapsitñik. ²¹Iluqatiŋ atlat isumaaluutigigaat sułiksraqtiŋ, ilinich suqutiksriŋitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²²Aglaan Timothy ilitchuġianiksimagiksi tunŋavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluq-nauġvigiplugu quliaqtuaqałłi tusaayugaagiksuamik atriplugu iġñiq ikayuiruaq aapamiñik. ²³Taatnamik tuyuġiħiñaaguġiga qilamillapiaq ilitchuġianikkuma qanuq uqaqsittałłamni inillakpatŋa. ²⁴Aglaan tun-ŋavigillapiaġiga Agaayyun uvamnik qilamipayaaq tikiħiñaagułiksraġa Philippi-mun.

²⁵Utiqtitaksraġigiga Epaphroditus tuyuġigaluakkaqsi ikayuqupluŋa inuqsriłłamni. Ilaalu uvaŋalu aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigiikhunuk akilłiliqsuqługich uumiksirit Agaayyutmik. ²⁶Aipkatqiaqsiiga aisuliqmipman ilipsitñun sulı iħuıłlıuġutigiplugu tusałiqsi atniġ-ñagñiplugu. ²⁷Atniġñallapiaqmıplunılu tuquqayallapiaqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligiplugu sayyıtqikkaa, ilaa naglıksripmatun uvamnik. Taatnaqługu tuquniġumi ilanayaġaa alianniıħiġa pakma. ²⁸Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkaġukkaluagıga. Utıtqıktan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayaġaasi aasiıñ iħuıłlııħiġa uqıġlipsaagayalgitchuq. ²⁹Taatnaġlugu paġlayumagiksi quviasuutıgillapiaġlugu Agaayyutikun. Kamakkutiqaġlugich iñuıch ilaatun ittuat, ³⁰atakkii sugıngıqługu iñuıł-ħi savakhuni uvamnun tuquqqayaqhuniunniıñ. Savautıgaasi ikayuqłuŋa ilipsi piyumiñaisapsitñik.

Iłumun Nalaunġarualıq

3 ¹Aqullıulugu, ilauramaaŋ, uqautıgisukkaġa una: Quviasuutıgisiuŋ Atanġuruuaq Agaayyun. Alġaqsruutinġulıġumiñaitchipsi tamatkuniŋa tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsıuŋ annaumapkaġaasi. Itnauvva: ²qaunakkiagıgıtchi tamatkunakŋa iñuŋniñ piġiıtchuaniñ siqupsıħiñaqtuaniñ timimik qıpmısun ilıplu-gich. Ilinich ilısaıtrıraqtut nalunaitŋutaqaqtuksraunıplısi timıpsitñi qıtunġaġılııtipkaġukkupsı Agaayyutmun. ³Aglaan uvagut iłumun qıtunġaġillapiaġaatıgıt Agaayyutim pisıgisruŋaqnagu timıvut nalunaitŋutchiġñılugich. Agaayyuvıgıgıput Agaayyun ilaan irrusianik ikayuqtilıqhuta sulı nangagıkput Christ Jesus iñuugutiqaqtıchırıuaq nutaamik. Ukpıqsrıyumiñaitchugut qaałħiñakun annautıniagñıluta. ⁴Aglaan uqaviutıgıpatruŋ annıqsulıqtıŋ tupıksrıłutıŋ qaałħiñakun tavra uqaviutıgıtıllukkayaġıga, itna, ⁵nalunaitŋutchıkkauruŋa tıvraq-ługich Jew-ŋuruat atııraġıħat tallimat piŋasut uvlut atuumaanıkmata. Israel-aanullapiaqtuŋa aniłıpkun, iñuguqatapluŋa Benjamin-naġmiuni, auga avuıłaaq Hebrew-piaġataq. Tupıksrıruŋa tillısipayaanjıtñik Jew-ŋuruat malıġutaksraŋata Pharisee-ŋupluŋa. ⁶Pıyummatıqaqpaitıluŋa

ihuiiqtitchirunjaunniin ukpiqtuanjuranik. Inuk nalaunjaruaahinapman tupigilugich maligutaksrat kia-unniin patchisigiyumiñaitkaa. 7 Suragalipayaatka kamanallapiagaaluqtuatunniin uvamni sivuani—pakmapak ayaligitka atakkii anniqsuliksravnun tunjavigisukkiga Christ kisan. 8-9 Ilumun ayaktuiñaligitka. Supayaat tamatkua sapluhiñagaatna ilitchugihiksrananiin Christ Jesus-um. Pakma ilitchugisullapiagiga ilaa Atanigiliutihiksranagun. Suapayaaqsuli isummatigiliutigiga sumun atuğumiñaitlugu pakmaaglaan inugitlukkiga piqahiksrağa Christ-mik piqasiutiluğa ilaani. Tavrakjaaglaan isumatiginaiqsuğa uvamnik nalaunjasiyumiñagluga sivugaani Agaayyutim tupigiuraahihñagluga maligutaksrağa, aglaan tunjavigiliutigiga Christ kisan anniqsuqtiksrağa. 10 Pakma ilitchugisukkiga Christ sulii sanña anipkairuaq ilaanik tuquhigmiin, sulii nagliksaagtitaluğa ilaatun, tuquyumaluğa ilaatun. 11 Nalupqiginitchiga inuuhiga Christ-kun anitqikkisipluğa tuquhigmiin.

Aqpaqsruhiq Akimasaqtuni

12 Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiñiluga Christ-mi naagaqaa ataramik inuutlasiluga Christ-tupiağataq. Aglaan sakuuktunjasuli Christ-tun ilisañagukluga inuuniağumiñaqsipluğalu ilaatun. 13 Ilauramaan, ilisimaruga taatnaiñisilaamniskuli. Atausiq pisullapiagiga, piğuguklugu itchuuhiga aglaan ilisukluga Christ qanuq itqkpağa. 14 Christ-um ilitchugipkağaana qanuq piqasiutihiksrapkun inmigun. Atriplugu aqpaqsruqtuaq sakuullapiaghuni piññaaktaaksrağmiinun uvanaptuuq sakuullapiagmiuğa ilisukluga ilaatun. Agaayyutim inmiñik tuquğaana taatna inuuniaqupluga. 15 Iluqata naujaniksamaruaguut ukpiqsrihiptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiqaqta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanjipsipkağisigaasi taavrumiğa. 16 Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuinaqta piqatigilugu Christ aullağvigianikkaptigun.

17 Ilauramaan, inuuniağitchi inuuniağaptun ilisaagağusi tamakunakna maligutchiruanin inuuniağamnik. 18 Atakkii piqaqtuq atlanik maligutchisunitchuanik Christ-mik—uqautigianikkamnik ilipsitniin aasiin alianniuqtitluga isummatigiasikapkich—akihiliqsuiruat Christ-um tuquhanik. Piqasiutiniuraqmiñatiñlu ilaanun. 19 Timitiğ aanguağiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunniin savaatiğ kanjugiraksrağaluatiğ, aasiin aulliqsaanatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigihñaqługu inuuniağitig maani nunami. 20 Aglaan iluqaptiknun atlaullapiagtuq. Isummatigirağigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niğugaqaqhuta anniqsuutrimik kisianiin ilaaniin, aasiin taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. 21 Ilaan simmigişigai sayaitchuatu tuqurağaqtuatu timivut atriliutilugich inmi kamanaqtuamun

tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumiñallapiaqmipłuniłu atakkii aňalatchipłuni supayaanik tavra piuq.

4 ¹Iłauramaaň nakuagillapiağipsi suli inuğiplugu piqatauñksrağa ilipsitñi. Quviatchaktitkipsitña suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnaqhusi napammaağigitchi Atanikun itqağilugu qanutun uvamnun piqpağitiqsi.

Alğaqsruutit

²Uqautisukkikka ağnak atiqaquak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuulıgmi Christ-kun qanaağumiñaitłutik suli ilannağiiksit-qikhutik. ³Iłannamaaň tuniqsimaplutin, iniqmigikpiñ ikayuquplugik taapkuak ağnak savaaqaquak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaagiksuamik piqatigipluňa sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqağigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpiğaañiñun iñuulhum.

⁴Nipliutigianiksimakkağa sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisiuň ataramik iñuuluñiqsi Christ-mi. ⁵Ki, iñuich ilit-chuğilitruň Christ ilipsitñi iħuaqutriħapsigun iluqaitñun iñunun inıgıuañiħapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitñi. ⁶Taatnağusi isumaaluutiqağumiñaitchusi sumik, aglaan inıqsruutigilhiñaqsiuň. Uvva, inıqsruħapsitñi uqutilugu Agaayyun inuğikkapsitñik suli quyalugu ataramik kiggusiaqaqapsi. ⁷Agaayyutim tutqiksitkisigai isummatisi atakkii taamna qinuiñnaq kamanatluktuanuruq kañiqsiğimñ. Agaayyutim uummatisi qinuisaaqtitkisigai isumatuiñaqtilłusi Christ-mik tunnağupsi ilaani supayaakun.

⁸Aqulliuplugu, isummatigigupsiuň ilumutuuruuq kamañaqtuağlu nalaunñaruuğlu ipqitchuuğlu iħuaqnaqtuağlu, suli isummatigigupsigich nakuuruat atlani, suli itqağilugu quyasuglugu Agaayyun nanğaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹Uvamniñ ilisaaqaqtusi Christ-mik akuqtuağiplugu ilaa iñuulipsitñun, tusaaplugu suli qinıqługu qanuq tunnağiga Atanğuruami supayaatigun. Iłisimagupsiuň ilaa minguiqsiagvi-gilugulu uvaptun, Agaayyun qinuiqsitchiruuq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitñi.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰Quviasullapiaqtuňa ikayutqikapsitña ikayuqqaqłuňa sivuani. Taatnaqługu nanğagukkiga Ataniq. Iłumun ikayuanikkaluagipsitña aasiñ ilitchuğigiga piviqanğilıqsi ikayuiħksrapsitñik uvamnik taimakñaaglaan. ¹¹Uqutiginıtıkiga taamna pisigilugu inuqsriuħiga. Iłitchuňa pisuiqsimaatlasripłuňa piqağisınnağma aňjruamik naagaqaa mikiruumik. ¹²Iłisimagiga iñuuniałiq inuqsriuqłuňa naagaqaa susuksiinıtıluňa.

Ilitchuǵipmigiga iñuuniaǵiq ukpiqsriǵikun susuksiinjtkuma naagaqaa niǵisukkuma. ¹³Iñuuniaǵhiñauruǵa supayaakun ikayuqsigǵluǵa Christ-mik saǵiǵisipkairuamik ukpiqsriǵimnik.

¹⁴Naagasuli iǵuaqqtutigipsitǵa ikayuǵluǵa iǵuiǵiǵamni. ¹⁵Iǵauramaaǵ Philippi-mi, iǵisimallapiaǵiksi quliaqtuǵiǵa tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakñaasiñ aullautiplugu atlanun nunaaqǵiñun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuǵuruasi qaitchirusi manǵiñik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuǵikkamnik akulaiǵǵuǵu. ¹⁷Uvvaasiñ niǵiungǵiǵapiaqtuǵa atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitiñiñ. Aglaan niǵiugigigiga Agaayyutmun piǵiusiaqǵiksrapitiñik iǵuaqqutriǵǵapsigun uvamnik. ¹⁸Iǵisimatquplusi akuqtuǵitka tuyuutipayaasi Epaphroditus-kun. Inuqsranǵiǵapiaqtuǵa sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun iǵlumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiaǵaa taamna. ¹⁹Aasiñ Agaayyutigikkaǵma qaitchigisigaasi iñuǵiaksiǵiǵapiaǵluǵu supayaamik inuǵikkapsitiñik Jesus Christ-kun. ²⁰Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimuǵaaglaan. Taatnatuq.

Paǵlasuiqsaǵutit

²¹Nayaǵaǵaǵitkaguǵuq iluqaisa ukpiqsriuat iñuuqatauruat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuǵat nayuqtima tuyuǵaasi nayaǵaǵamik. ²²Iluqatiñ ukpiqsriuat tuyuqmigaasi nayaǵaǵamik pitǵlukhutiñ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³Jesus Christ-ǵum iǵuaqquataa nayuutiyumauq iluqapsitiñi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ġmiunun

1 ¹Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħha-
gun Agaayyutim. Aglaqatiqaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik.
²Tuyuġigikpuk una tuyuun Agaayyutim iñuñiñun Colossae-miittua-
nun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim
Aapagikkapta iħuaqutillaŋñaġlisi suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayuħiġmi

³Quyagikpuk Agaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ-ŋum
agaayyutitapayaaqapsi, ⁴takku ukpiqsrirusri Christ Jesus-mik suli piq-
paksripluŋriħu iluqaitniik ukpiqsriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun
suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵Piqpaksriñiqsusri ukpiq-
sriruanik piqutigiplugu niġiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq
qilaŋmi. Taamna niġiugaq pigiliutiqaagiksi tusraakapsiuŋ iħumutuuruuq
tusraayugaallautaq. ⁶Tusraayugaallautaq quliaqtuaġikkauruq ilipsitñun
iñuñunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqaaqapsiuŋ tusraayugaallautaq
simmiaqsiñiġaa iñuuniaħhat iñuich suli iñuuniaħiqsipsuuq, aasriiñ iħitchu-
ġigiksi iħuaqutriħa Agaayyutim kañiqsiplugu iħumutun. ⁷Tusraagiksi
tusraayugaallautaq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun
piqpagikkaqpuq, atakkii tuniqsimaruuaq savaqatigigikpuk Christ-kun.
⁸Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpaksrip-
kaġnipluŋri atlanik iñuñnik.

⁹Taatnamik taimakŋa uvlumiñ tusraalgataħaptikniñaglaan taavrumiŋa
agaayyutituiñaġipsiġiñ. Iniqsruutigiptiġiñ Agaayyutmun kañiqsip-
kallapiaqupluŋri Agaayyutim pisuħhanik, suli isrumatusipkaqupluŋri
kañiqsipkaqupluŋriħu ilitqusriġiksuaġmigun, ¹⁰suli agaayyutipluŋri
agaayyutikuħiqsi Agaayyutmi quyaqnaquplugulu, ataramik savaallauta-
qaqupluŋri suli iħitchuġisaiñaquplugu Agaayyun, ¹¹suli agaayyutigiplugu
Agaayyutmun sayaksritqupluŋri kamanaqtuakun saŋñaġun, iħlututlaqup-
lugu sakiqnapayaaq anuqsruħikun quviasuutikunlu, ¹²suli agaayyutipluŋri

quyyatiqaqplusri ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsriuanun iñuuruanun Agaayyutmi, iñuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautiniġaatigut saṇġianiñ taaqtuam, aasrii tikiutip-luta aṇaayquautaanun piqpagiragmi iġñiġmi. ¹⁴ Taavruma Iġñiġan Agaayyutim satuġniġaatigut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqaumayumiñaiglugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamanagñiqsrauruq

¹⁵ Christ atrigigaa qiniġnaitchuam Agaayyutim inġaniktuam supayaaq iñiqtaugaluqtitnagu. ¹⁶ Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iñiqtaurur qilaṇmiittuat suli nunami, supayaat qiniġnaqtuat qiniġnaitchuatu suli aṇalatit saṇġiqaqhutinj marrumani nunami siḷamiḷu. Agaayyutim iñiġniġai supayaurat ilaagun supayaanun kamanaksruqplusri ilaa. ¹⁷ Christ inġaniktuq sivuani iñiqtaupayaaqtuam. Supayaaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸ Christ niaquġigaa timim; taamna timi ukpiqtuaṇuruapayaṇuruq. Christ-ṇum iñuuliqaqtitkai ukpiqtuaṇuruat aṇipkaqqaasimapluni tuquṇaruaniñ iñuupluni taimuṇa. Taatnaqhuni Christ pitñiqsrauruq supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniġñiqsuq iluqnauġuni iñuusukhuni ataramik iġñiġmiñi. ²⁰ Agaayyutim ilauraagiiksitqugai inmiñun kisupayaat nunami siḷamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiuṇ auni tuqupluni sannigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani uṇasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ṇum ilauraagiiksinniġaasri Agaayyutmun tuquḷiġmigun sannigutami, aasriiñ tikiutriruq ilipsitñik Agaayyutim sivuġaanun killuqsautaiqhusri pasiñaġumiñaiqhusriḷu. ²³ Tikiññiaqtusri taimuṇa ukpiqsrituiñaġup-si payaṇaiġusri nuktinnaġumiñaiġusri suli tigummitqiaġikkupsiuṇ niġiugikkaqsi tusraakapsiuṇaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuaṇuraqtuq iñupayaanun nanipayaq. Aasiñ uvaṇa Paul uqqiraqtigigaṇa uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriuanik

²⁴ Quviasuktuṇa iġlutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitauskama timipkun Christ nagliksaaqmatun piṇuṇa. Taatnamik quviasuktuṇa naarrusiqapkich Christ-ṇum nagliksaaġniṇi pisigiplugich ukpiqsriqiruaṇuruat, tamatkua timigikkaṇi. ²⁵ Aullaġniikamaaglaan savautriġiġmik Agaayyutim uqqiraqtautqugaṇa ukpiqsriuaṇuruapayaanun. Taatnamik tiligaṇa quliaqtuaġutitquplusri tusraayugaagiksuaṇapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuaṇuruq Agaayyutim iriqsimakkaṇa imakṇaqaṇa iṇiḷgaasaaq. Aglaan pakma sagviġñiġaa ukpiqsriuanun. ²⁷ Agaayyutim iḷitchuġitqugai qanutun kamañaqtigiplu-

tiŋ nalunaqtuat iñupayaanun, taputiplugich Jew-ŋungitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ŋungitchuani, aasiñ niġiuganiktisuri iñuuhksrapsitñik Agaayyutim kamanautaani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuaġigikput iñupayaanun, alġaqsruqlugu sulī ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptiktun. Iñupayaaq ukpiqsriuraġuqugikput Christ-kun ililuni inuguqtuatun. ²⁹ Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, saŋŋiaqłuŋa Christ-ŋum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2 ¹ Ilisimatqugipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkunulalu Laodicea-miittuanun suli iluqaŋitñun qiñiqsi-maitchuanun uvamnik. ² Agaayyutimtuq pitchuksaallaŋniagligich piqatigiñhatigun piqpakkuñikun, suli nalupqiginaġlugu kaŋiqsil-łautaqtiligich nalunaqtuaŋanik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ŋuruq. ³ Christ-ŋum kisimi kaŋiqsimapkaġai iñuich Agaayyutmik, iluqaanik ilisimaraksraŋatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumi-ŋa, kiñaunniñ kinnipkaġniaqani uqallautaqtuanaun uqautilusri saglunik. ⁵ Uŋasrikkaluaŋaġma ilipsitñiñ piqatauruŋa irrutchipkun. Ilisimagiga atausiŋuñiqsi sulī ukpiqsriñiqsi payaŋaiqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktuŋa.

Iñuullapiagataġiq Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik ataniġmik, ki iñuuniaġitchi tunġa-viqałhiñaġlugu ilaa, kaŋiñigusri Christ-mi nappaġusriłlu ukpiqsriñapsigun, ukpiqsriñiqsi saŋŋisisaiñaġlugu ilisauttusriusriapsigun ulipkaulalusriłlu quyaġiġmik. ⁸ Qaunagititchi, kimun-unniñ alapisaaqtinnasri ilisauttitigun sulī imaiłaatigun iñipchaqtitauruatigun. Taatnatchich iñuich ilisauttutiŋich iñuknitŋaqtaurut sulī ittut aŋalarrutaiñiñ siłam, unniisuli ilisauttutiŋich Christ-mitŋaqtuangaŋitichut. ⁹ Uvvatakku iluqaġmi Agaayyun iñuuruq inuqsraŋaiqhuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasuli atausriŋuqatigikapsiuŋ Christ ilipsipsuuq piqaqmiusri iñuuhġmik Agaayyutitŋaqtauruamik ilipsitñi. Christ kamaŋniqsraupluni atangiuruq aŋalatipayaaniñ sulī saŋŋiñiñ. ¹¹ Aasriisuli atausriŋuqataukapsi Christ-mun, nalunaitŋutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitŋutchiqsauŋitichusri timipsitñi maligutlugu Jew-ŋuruat piłhusikaŋat aġlaan nalunaitŋutchiqsaurusri uummatipsitñi. Christ-ŋum nutaqtitkaasri piiłlugu kaŋiġruaqtasqi ilipsitñiñ. ¹² Paptaakkaukapsi kaŋiġruaqtasqi iluviqatauruq Christ-mi, aasriñ saŋŋian Agaayyutim aŋipkaġaasri nutaamun iñuuhġmun takku tunŋapulusri saŋŋiruamun Agaayyutmun aŋitqiktitchiruamun Christ-mik iñuuhġmun. ¹³ Ilipsi tuquŋaġaluaqtuani killuqsautipsigun iñuuniaqhusri timim kimmutaagun, aġlaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuuhġmik piqatautlasriġaasri Christ-mi. Sulī natqigutigaasri iluqait-ñik killuqsautipsitñik. ¹⁴ Suliasriñ piġaa aġlausimaruq akikŋaqtauruag

uvaptiknun. Aglausimaruam uqautigigaa maligutchiñgiiqput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik, akikñautiguqlugu uvaptiknun. Agaayyutim tiguni-gaa taamna aglausimaruq aasriiñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piiğai killuqsautivut. ¹⁵Aasriisuli Christ tuqukami akimaniq-suq iluqaitiñiñ aňalatipayaaniñ nanipayaaq suli sanñiñiñ siłam. Christ-ñum qiniqtinnigaa kisupayaamun sanñiqatluktilaani ilinjitñi.

¹⁶Añua kisumununniñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqililqikman naagaqaa minguiqsiağviksigun. ¹⁷Taatnatchich iñuunia-qurrutit Christ-ñum tağgağigai. Tikkuagutaułhiñağniqsut Christ-mun ilaan aggiğñiañhanunaglaan. ¹⁸Uqautipkağniaqasri killuqsagñiłsri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutiñ putlatuniqsut israğuliñun ataramik uqağiplugich qiniqquuraakkatiñ. Qutchigillapiaqtut inmik-nik atakkii iñuknitñaqtaupluni isrummataat. ¹⁹Taatnatchich iñuich inñaiqsuanurut Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsriuat timigigai. Iluqağmiñ ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut ataut-chikun, Agaayyutim aglipkaqlugich.

Tuqułiğlu Iñuuliğlu Piqatigiplugu Christ

²⁰Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik aňalatiñaiq-suksraurusri tamatkununa aňalarrutaiñun sanñiñunlu siłam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsimaruat, ²¹“Niğiñiaqnagu taamna, uuktuağniaqnagu, aktuğniaqnagu.” ²²Iluqatiñ tamatkua iñuuniaqurrutit atuğumiñaitchut, atakkii iñuich piliagaich. Tamatkua iñuuniaqurrutit tun-ğaviqahñiñağniqsut iñuich tillisiñitñun ilisauttutiñitñunlu. ²³Itkaluaqhutiñ nalaunñaruatun iñuich putqataqtitlaplugich suli ilitqusiqahutiñ atchiksua-tun suli anasiñquqsatitlugich timiñich pigiplugich killuqsautiñich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuğumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamat-kua iñuuniaqurrutit iñuum piigumiñaitchaa pigiitchuaq kimmutaa timim.

3 ¹Añitqiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipigni-ğutigituiñaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aquvitaupluni taliqpiani Agaayyutim. ²Isrummatigituiñağlugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunatnagich nunam pigikkañi. ³Ilipsi tuquruatun iñuk-tun ittuani atuiñiqsusri atuğugaluakkapsitñik. Pakma nutaamik iñuuliqaqtusri piqatigiplugu Christ iriqsimaruq Agaayyutmi. ⁴Christ iñuuliğikkaqput qiniqnaqsikpan ilipsipsuuq qiniqnaqsijatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utuqqauruq Iñuuliq Nutauruaglu

⁵Taatnamik tuqqutchigik iluqaisa kañiğruaqnitñaqtauruat ilipsitñi. Isrummatigisitchi ilipsitñik tuquruatun kimmutaiglugu qanusripa-

yaaq sayuŋalıq, qanusripayaq qaayuǵnaqtuaq, kimmutiǵniqı̇luk, suli kaviuǵutiı̇iq. Amiami, iñuk kaviuqtauruq atlat sulliñaurañitñik aanǵuaqtuqtauruq. ⁶Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñgitmata ilaanik. ⁷Sivuanıqarıña killiqisruugaluaqmiruasri taatnatun iñuuniaqapsi killuǵmi. ⁸Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qiniǵun, kipinjuqsriı̇iq, uqaǵniqı̇lutriı̇iq, qaayuǵnaqtuanik uqaqalıq, ⁹suli sagluqqutingı̇gusri avatmun. Atakkii ańalataǵingı̇gaa-sri iñuuniaı̇ıǵruapsi savaaqtuummaǵmi, mattaqmatun atnuǵaaǵruaq. ¹⁰Pakma iñuuniaı̇ıqisi nutaaǵuqtuq, atipmatun atnuǵaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri iłitqulusri ilaatun. Tarraasriiñ iłitchuǵip-saǵniaqtusri Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitñik. ¹¹Iñuich nutaaǵuqamin Christ-kun Jew-ńunǵitchuatlu Jew-ńuruatlu, nalunaitńutchiqsittuatlu timimikni nalunaitńutchiñǵitchuatlu, sumikńaqtuatlu satkuliqiruatu Scythians-tun, savaktaaǵruuruatlu savaktaaǵruunǵitchuatlu atlagiı̇ñ-ǵiqsut. Christ qaukı̇ıullapiaqtuq tamatkunakńa iluqaitñiñ suli iñuupluni iluqaitñi iñugikkaǵmiñi.

¹²Agaayyutim piksraqtaaǵı̇gaa-sri piqpagiplusri. Taatnamik iñuk atipmatun atnuǵaatchiamik ilipsi piqpakkutisitichi avatmun, iħuaqqut-lusriı̇u, atchı̇gusriı̇u, agǵañaiı̇lusriı̇u suli igı̇lutuutilusri. ¹³Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaaǵusri nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitñaa-ǵusri. Natqigutriı̇lusri atrı̇ı̇ı̇u Agaayyun natqigutripmatun ilipsitñik. ¹⁴Una pitı̇luktuaq iluqaitñiñ, piqpakkutituiñǵitichi avatmun. Atakkii piqpaksriı̇ı̇hum atausriñı̇uunmapkallapiaǵai iñupayaat. ¹⁵Ki qı̇ı̇ı̇ı̇ññanjan Christ-ńum ańalataaǵlisigik uummatisri isrummatisiı̇u. Agaayyutim ilu-qasri atausriñı̇uqtitkaasri iñuuqatigiiquplusri qı̇ı̇ı̇ı̇ññaaǵusri avatmun. Aasiı̇ñ ataramik quyyatiqǵitichi. ¹⁶Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ńum iłisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kañiqsiı̇ı̇ksrañatı̇un iłisauttutit, pitchuksaaǵutı̇gilugu avatmun puqı̇ı̇ı̇kun, atuǵusri psalms-nik atuutinı̇glu suli quyyatiqǵı̇lusi Agaayyutmun piqutı̇gilugu iħuaqqutaa. ¹⁷Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqaǵupsi, atuumaruksrauruq atq-a-gun atanǵum Jesus-ńum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiiı̇iq Nutauruakun Iñuı̇ı̇ı̇kun

¹⁸Aǵnauruasii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunńaruq Agaayyutmi. ¹⁹Uiñuruasii, piqpagilugich nuliasri agǵañairrutilugich. ²⁰Iħaalugruuruasii, tupigilugich ańayuqaasri supayaatı̇un. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹Aapauruasii, uumitchaquesaasunı̇aqnagich qitunǵasri, atakkii qapiņası̇viaqtut kamaksrigaluaı̇ı̇mikniñ ilipsitñik.

²²Savaktaaǵruuruasii, tupigilugich qaukı̇ı̇ı̇sı̇ supayaatı̇un. Quyalitñiñı̇niasrunı̇aqasri qaukı̇ı̇ı̇psitñik takkuatniı̇ı̇hiñı̇aq, aǵlaan savautisigik qanutitanı̇ı̇ı̇lusri taluǵilugu Agaayyun. ²³Savautrigupsi

iñuñnik savaaǵiyumagiksi pisuqtilaapsitñi, atakkii savautriñlapiiaqtu-sri Agaayyutmik savautri'apsi iñuñnik. ²⁴Itqaǵisiuñ akilñusriaksraqsi Agaayyutmiñ akiqsruutigikkana iñuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiagiksi Ataniq Christ ilaahñañaq. ²⁵Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriññuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich iñuich.

4 ¹Savaktiqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqaǵilugu ataniqaqtilaaqsi qilañmi.

Alqaqsruutit

²Iniqsruqtuinaǵitchi suli ataramik quyamaaǵlugu Agaayyun. ³Uvva, tigutaanñuruna piquitigiplugu quliaqtuaqaǵiga tusraayugaaǵiksuamik. Taatnamik itqaǵiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta pivik-sramik quliaqtuaqaǵiksraptnik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuañagun. ⁴Agaayutiluñ quliaqtuatlañiksrapkun tusaayugaaǵiksuamik iñuñnun kanñiqsiñaqsiñlugu. Taamna piraksraǵikkaǵa. ⁵Iñuuniaǵusri puqiksaañkun akunǵatni ukpiñaitchuat atullautaǵlugu pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶Uqañiqsi ataramik quyaqnaqtitchiñuñ iñupayaanun suli ilisimayumañsiñ qanuq kiggutiqañiksrapstñik kisupayaanun nalaullugu.

Paǵlasuiqsaǵutit

⁷Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruaq uqqiraqti suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqait-ñik atuumaruanik uvamnun. ⁸Taatnaqñlugu tuyuǵigiga ilisimatquplusri qanuq itilaaptiknik suli pitchuksaaqplusri. ⁹Tuyuǵipmigiga Onesimus tuniqsimaruaq piqpagiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilaǵigiksi. Uqautigisigaasri atuumapayaaqtuamik uvani.

¹⁰Aristarchus-ñum tigutaanñuqatigikkaǵma suli Mark-ñum, uyuǵu-ñan Barnabas-ñum, tuyuǵaasri nayaaññamik. Uqautianikkipsi qanuq piñiksrañanik Mark-ñum agqiqpan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹Joshua taiyuu-tiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmiuq nayaaññamik. Taapkua piñasut kisiitñik Jew-ñuruat savaqatigigitka piquitigiplugu añaayuaqautaa Agaayyutim. Ilinja ikayullapiagaatña araaqtuqñuñalu. ¹²Epaphras-ñum nunaqatip-si suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmigaasri nayaaññamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuqplusri saññilursi suli nalaunñalusri ukpiqsriñipsigun. Agaayyutipmigaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³Ilisimapiagiga qanutun iniqsruutriñha piqu-tigiplusri ukpiqsriñuñuñ iñuñuruat nunaaqñiñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miglu. ¹⁴Luke piqpagikkauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaaññamik.

¹⁵Nayaan̄ñaagukkitka ukpiqtuan̄juruapayaat nunaqqiani Laodicea-
num suli aḡnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuan̄juruatlu katiraḡaqtuat
taavruma tupqani. ¹⁶Agliqiaḡianikkupsiuḡ una tuyuutiga ilipsit̄n̄un
tuyuḡiyumagiksi ukpiqtuan̄juranun Laodicea-mi agliqitqulugu agaay-
yuvimikni. Aasiḡi agliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ḡmiunun
agaayyuvipsit̄ni. ¹⁷Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiḡuḡ savaaq
atangum tillisigikkaḡa savaqplugu.”

¹⁸Uvaḡa Paul argamnik aglakkiga nayaan̄ñaḡa, “Puuyuḡniaqnasriuḡ
pituksimaḡiḡa isiqsiviḡmi.” Agaayyutimtuq iḡuaqqutilisi.

Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ḡmiunun

1 ¹Paul-miñ Silas-miñḡu suli Timothy-miñ ukpiqtuaḡuranun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkari Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ḡum. Uvvatuq iḡuaqqutmik suli qiuñiñamik qaitchilisi.

Iñuuniaḡhatlu Ukpigusriatlu

²Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraḡigikput, ataramik agaayuḡtaptikni itqagiplusri. ³Agaayyutmun uqaqatitluta itqagigikput, qanutun ukpiq-srillapiaḡiqsi, piqpaksrillapiaḡiqsi, niḡiugaqallapiaḡiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴Aniqatiumaaḡ! Agaayyutim piqpaksriḡha ilipsitñik nalunḡitchikput iḡmiñun piksraqtaagiplusri. ⁵Uvvatakkus tusaayugaal-lautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiḡhiñakuunḡitchuaq aglaan saḡḡikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuḡḡha nalupqigingiqḡugu, taatna tikiutigikput. Iḡsimagiksi qanuq iñuuniaḡiqput iḡuaḡiksrapisitñun ittuaq ilipsitñiitnapta. ⁶Ilipsi uvaptiknunun suli Ataniḡmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluḡḡaan, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuḡiksi, ⁷itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraḡuḡhusri. ⁸Uvvatakkus siaminniḡiksi Atangum uqalḡha iluqaitñun nunaḡiñun Macedonia-mlu Greece-ḡumlu, aasriiñ tusaayugaallautaq ukpiḡutiqaḡnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaq, uvaptiknununniñ ilaraksraiḡugu. ⁹Iñuich iluqagmin uqagigaat qanuq ilipsitñun akuqtuḡiqput taamuḡa tikitñapta, suli qanuq mumiḡiqsi aanguaniiñ Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruuq ilumunlu ittuaq savautisrukḡugu. ¹⁰Uqagipmigaat taqqisilaqsi Iḡñiḡikkarijanik Agaayyutim qilaḡmiñ, Jesus-mik, Ilaan aḡitqiksitagikkarijanik tuquliḡmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ḡum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaa-niñ tikitchuksramiñ.

(1 Th 1.7)

Paul-ḡum Savaaḡa Thessalonica-mi

2 ¹Aniqatiumaaḡ! Ilipsipsuuq ilitchuḡianikkaqsi tikiumaḡiqput ilipsitḡun suilaakun ingiḡha. ²Iḡisimarusri qanutun nagliksaaḡa-niktılaaptiknik suli kanḡunakun aḡalakkautılaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaagaatigut quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik ilipsitḡun iglutuḡaptikni atqunaq akiḡliḡisuutmik. ³Uvvatakku ilipsitḡnik quliaqtuaqtitluta kinniqtusraangitchiptigiḡ, unniḡiḡ qaayugḡnaqtuakun pitqusraangitchiptigiḡ, naagaqaa kisu-mik pisaasruḡmigagḡniangitchugut. ⁴Aglaan Agaayyutim pitquḡhagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaagigaatigut tusraayugaallautamik quliaqtuaqupluta. Iḡuḡnik quyalitḡiḡniagummataitchugut aglaan Agaayyutmik iḡuuniaḡapta naipiqtuḡtaanik. ⁵Tikiumangḡiḡiqput uqayusraḡikun nalupqigingitchiksi naagaqaa kaviuḡiq matummi-ḡiaḡlugu—Agaayyun ilisimarigigikput. ⁶⁻⁷Ilipsitḡiḡ unniḡiḡ atlaniḡ quyagitchiuniaḡhiḡangitchugut. Nangaquuḡhiḡaugaluqtugut ilipsitḡun atakkii Christ-ḡum uqqiraqtigipluta, aglaan ilipsitḡiḡ ittugut agḡaḡaiḡhuta aakauruam qaunaksriḡha qitungamiḡnik atriplugu. ⁸Piqpagivagitḡusri Agaayyutim uḡaḡhiḡagḡingisaḡagun aglaan iḡuḡaptigunlu piqasriqsuḡiksraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiaqhusri. ⁹Aniqatiumaaḡ! Iḡumun itqaḡigiksi qanuq savaḡiqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilipsitḡiḡ akiyauyumangitḡluta Agaayyutim tusraayugaallautaaḡa ilipsitḡun uqauti'aptigu. ¹⁰Iḡisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitḡnik ukpiqtuaḡuruanik ipqisilaḡa nalaunḡapluniḡ patchisaitḡuniḡ. ¹¹Iḡisimagiksi pitchuksaagḡiqput ilipsitḡnik atriplugu aapa nakuuruuq qitungamiḡnik pitchuksaagḡipmatun.

¹² Pitchuksaagipsi arakhusri itqugaluahusri iñuuniałigitqukkaŋa-gun Agaayyutim tuqłuumaripsi aŋaayuqautmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqałha tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtuğiksi iñuñmiñ pipmatuunğitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqałigiplugu, taatniillapiaqmipłunił. Uvvatakku akunnapsitñi ukpiqsriruani Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaqlugu uvaguttuuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaañ! Agaayyutim ukpiqtuanuruanisun Judea-mi ilinjisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsisuuq taatnatun piyuaqsiułigmik nunaqatipsitñiñ iqlutuqtusri Jew-ŋuruanin tasrapkua iqlutuipmatun, ¹⁵ tuqqutchiruanin Ataniğmik Jesus-mik suli sivuniksriqirinik, tasrapkua uvaŋalu ilakkalu piyuaqmigaa-tigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Iñuñni uumiksriñuplutiñ! ¹⁶ Uqautriñiksraptikniñunniñ Jew-ŋunğitchuanun anniqsułiksrañatnik nutqaqtinniağaluagaatigut. Taatnatchich killuğmik ataramik iñiqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiñniałigmiknunaglaan.

Paul-ŋum Tikitqikkummiułha Iliniñun

¹⁷ Aniqatiumaañ! Uvagus piisaallałaptikni ilipsitñiñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qinñitqikkumagaluahusri. Isrumaptigun nayuğaluagipsi. ¹⁸ Ilipsitñun utitqigukkaluaqhuta, uvaŋa Paul utitqinñialakkaluagtun. Aglaan Tuunğaum pirailigaatigut. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisipsi niğiuagağvigigipsi, quvianağiplusri, suli akimałikun uqautigitlplusri Atannapta Jesus-ŋum sivuğaani aggiqpan. ²⁰ Iłumutun kamanautigigipsi quvianağiplusri.

3 ¹ Aasriin iqlutulguiqaptigu, ittuallałiksraptigun Athen-mi sivun-niqsugut ² tuyuğihani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuaqałigmi tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyuğigikput sayyiquplusri suli ukpiqsriñiqsi ikayuquplugu, ³ nalliqsiumniñ utiqunğitlugu makuniŋa piyuaqsiułignik piqusriğuni. Taatnatchich piyuaqqtutit Agaayyutim pisułigigai uvaptiknun. Taatna ilitchuğianikkiksi. ⁴ Uvvatakku innaptikni ilipsitñi sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiugisiñipluta, aasriin kañiqsianiłapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Iqlutuutilguiqama ukpiqsriñiqsi kañiqsisuklugu, taatnaqlugu Timothy tuyuğigiga. Piñiksraqtun Tuunğağmun killuqsagtinniağasugalusri, iluqaniasrii savaqput sułlaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaagiksaa-nik ukpiqsriñapsigun suli piqpakkutipsigun tikiutripłuni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsriñiplusripsuuq suli atqunaq qinñiguñnipluta uvaguttuuq ilipsitnik qinñigukmatun. ⁷ Aniqatiumaañ! Taatnaqhuta iluqaani iłuiłiułaptikni suli nagliksaaqsiułaptikni ilipsigun piyum-

masrīlaakkaurugut. Ilipsi ukpiqsrīḥapsi sayyillaagaatigut. ⁸Pakma īnuugisipiaqtugut īlitchuḡianikapta makitilaapsit̄niksuli payaḡaḡusri īnuuniaḥapsit̄ni Agaayyutikun. ⁹Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchīḥīnaaḡuqtugut, quyalugu quvianaḡipkakkanaḡun sivuqqamīni ilipsi pigiplusri. ¹⁰Unnuaqtuummaan inḡisrullapiaḡikput qin̄itqigukhusri aasrīn inuqnaqtuanik ukpiqsrīḥapsit̄ni qaitchipsaḡusri.

¹¹Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam in̄mīnik suli Atannapta Jesus-ḡum tikisilisigut ilipsit̄nun. ¹²Uvvatuq Atanḡum Jesus-ḡum piqpakutri avatmun suli īnuḡnun iluqait̄nun naupkallaḡniaḡumi-gaa, piqpaksrīḡipput ilipsit̄nik atrilugu. ¹³Taatnaḡupsi sayyiḡisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuḡaani patchisaḡusri suli ipq̄illu-sri qakugu Atanniḡikkaqput Jesus agḡiqpan piqasriḡuni īnuḡnik pigikkaḡmīnik.

Īnuuniaḡiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

4 ¹Aniqatiumaan̄! Uvvasuli uvaptiknīn īlīnḡanikkaqsi qanuq īnuuniaḡiksraqs̄i Agaayyutmi quyaqnaḡlugu, īlumun īnuunia-ḡiḡianikkapsisun. Pakma Atanḡuruam Jesus-ḡum atqagun inḡiḡipsi uqapsaaḡusri atuitqplusri pitḡluglu. ²Uvvatalku īlisimagisri īli-sauttutigianikkavut ilipsit̄nun Atanḡuruam Jesus-ḡum aḡalatchīḥagun. ³Taamna Agaayyutim ilipsit̄nun pitqutigigaa, ipq̄illusri piisimaḡusri sayuḡaḡmīn. ⁴Atausriukattaḡusri aḡutit īlitchuḡiraksraḡigik-si qanuq īlaqatiksraḡiksraqs̄i ipq̄iḡikun nalaullugu, ⁵itna killukun kimiksrīḡikuunḡitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin̄. ⁶Tarra kia-unnīn killukuanḡilliun̄ aasīn saglutaḡlugu aniqatni atlatuaḡilugu nuliaḡa. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi aḡaqsrullapiaḡusri, Ataniḡmun anasrīnḡuqsautiqaḡisīnīplugich tamatkua taatnaīlipḡu nalaunḡitchuat. ⁷Agaayyutim tuḡḡunḡitchaatigut īnuuniaqupluta qaa-yuḡnaqtuakun aglaan ipq̄iḡikun. ⁸Taatnaḡuni kia tamatkua īlisauttutit ayaummiyumigich īnuḡnik ayaksimanḡitchuq aglaan Agaayyutmik, qait-chirigikkapsit̄nik Ipq̄itchuamik Irrutchimik.

⁹Taamna aglanḡitchumaunnīn nakuuruq piqpaksrīḥapsigun ukpiqtuaqatiupsit̄nik. Uvvatalku ilipsi Agaayyutmīn īlisauttusria-qaaniksimaplusri, qanuq piqpakutīḡiksraḡsigun avatmun. ¹⁰Suli taatnaīlipḡu aniqatiupayaapsit̄nun iluqaani Macedonia-mi irrusriḡia-nikḡu. Aniqatiumaan̄, taatnaḡlugu inḡiḡipsi atuitqplusri pitḡluglu. ¹¹Sivunniutilugu īnuuniaḡiksraqs̄i īnuksruiḡusri, īnuich atlat īlak-sianḡiḡlugich suli īnuuniutiksraqs̄i pīn̄n̄aktaaḡiniaḡlugu, maliglugu uqautianiḡipput ilipsit̄nun. ¹²Taatnaḡupsi īluḡaḡitchīuḡi tamatkunakḡa ukpiqsrīnḡitchuanī pīn̄n̄aktaaḡiḡisigiksi, suli kisumun inuḡikkapsigun tunḡaaqsiyumīn̄aitchusri.

Atangum Aggiiksraṅa

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuligimik ukpiq-sriuatigun tuquruatigun alianniugaqsisruṅaqasri tamatkunatitun nigiuḡaitchuatitun iṅuuligimik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpiḡigikput Jesus tuqulḡaaqhuni aṅitqiḡha. Taatnatuntuuq, ukpiḡigikput Agaayyutmun aggiutipkaḡisiḡhat Jesus-mun tamatkua tuquruat Ilaanik ukpiqsriḡlutin. ¹⁵ Tamarrumiṅa Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut iṅuuruani taivrumani uvlumi Atangum aggiḡhani tamatkua tuquaniktuat sivulik-kumiṅaitchivut. ¹⁶ Nipituruuq tilliṅ itkisiruuq, suli qaukḡiat israḡulḡich nipliqpan suli Agaayyutim qalḡuqtautaa nipliqpan Ataniq iṅmiṅik pakmakṅa qilaṅmiṅ atqaḡisiruuq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriḡlutin iṅuuligimun aṅiqqaḡisirut. ¹⁷ Tarakṅa uvagulli iṅuuruani taivrumani tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paagḡlugu Ataniq siḡami, aasriṅ Ataniḡmi ataramik iqataugaqsiḡluta. ¹⁸ Taatnaḡsri avatmun tamatkunuuna uqaḡiqtigun arautisitchi.

Itqanaigitchi Atangum Aggiiksraṅanun

5 ¹ Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglaḡiksraṅat ilipsitṅun inuqnanḡitchuuq. ² Uvvatakku ilipsi kaṅiqsimmagiksianikkiksi Atangum uvlua aggiqsuksraq nigiuḡisillusri atrilugu tigliṅniaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuaḡnaiqsuuq.” Taatna iṅuich nipinikpata, taimmaiṅaq piyaqqulḡum tikitkisigai annakkumiṅaiḡlugich, itna liilaa auliyau-tikkaṅatun aḡnaq iḡṅiḡiksraṅanun. ⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunḡigiksi, suli Atangum uvluan nigiuḡiḡḡagumiṅaiḡasri tigliṅniaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri iṅuṅni qaumami iṅuuniaqtusri, savaasri sagviḡlutin. Uvagut taagmi iṅuunianḡitchugut iriḡaqtuḡikun. ⁶ Taatnaḡuta atlaticun siṅiktuangiqsa, iqiḡguta qauḡrimaagiksa. ⁷ Takku unnuami iṅuich siṅiḡaqtut, unniṅ unnuamik imiligviqatut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqatuuani qauḡrimaagirusraurugut. Satqagutirusraurugut ukpiqsriḡimik suli piqpaksriḡimik suli nasrautiluta nigiuḡaqatiksramik anniqsuḡiksrapḡitnik. ⁹ Agaayyutim tigusriaḡingitchaatigut qinnautni iḡlutuqulugu aglaan anniqsuḡiaq piṅṅaktaḡitquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutigiḡluta, iṅmiṅi iṅuuniaqatigisrukḡuta qakugu aggiqpan, iṅuugaluṅṅapta naagaqaa tuqugaluṅṅapta. ¹¹ Taatnaḡsri araaqtuutititchi avatmun sayyilḡaḡutilusri tuniqsimatlasriḡlusi taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich Iḡisauttitit suli Iḡammiuḡtit

¹² Aniqatiumaan, iṅiḡipsi kamagitquplugich tamatkua savaaqatuuat akunnapsitṅi, tamatkua Atangum tigusriaḡikkaṅi sivulliuqtaut-

quplugillu algaqsruitquplugillu. ¹³Kamagiuraaglugich tamatkua savaagikkarat piqpaksrilhatlu piqutigilugu. Akunnapsitni qinuigusri-maagusri. ¹⁴Aniqatiumaan, iqiasruuruat algaqsruqsigik, qapijasriruat pitchuksaaglugich, sayaitchuat ikayuuglugich, iluqaisa anuqsrutlugich, ¹⁵kanjicsimalugu akisaqtungiliksrarsi pigiitchuamun pigiililugu, aglaan ataramik savaaqaliksrarsi nakuuruamik avatmun sulii inupayaamun. ¹⁶Ataramik quviatchaugigusri, ¹⁷iniiglugu agaayulusri, ¹⁸qanusripayaami irviqanapsi quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitqugaasri inuuniahap-sitni Christ Jesus-kun. ¹⁹Nutqaqtinniasrunaqnagu Ipqitchuam Irrutchim savaagikkara, qamitchiniamatun iknigmik. ²⁰Sivuniksriqirit uqałhich ayaumasrunaqnagich. ²¹Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruuq akuqtuagilugu pinnaktagilugulu, ²²qanusripayaamini pigiitchuamini piisimaagusri.

²³Agaayyutimtuq qinuiniinamik qaitchirigikkapta ipqiqsağumigaasri inimiun iluqnağusri, sulii qaunagiyummigaasri irrutchisiilu inuusrisilu timisiilu patchisailugich Atannapta Jesus Christ-nun aggiliksranun. ²⁴Taatna Ilaan tuqtuqtigikkapsi iniqtagitlagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵Aniqatiumaan! Injiksruutiyumigiptigut. ²⁶Pağlalugich aniqatiut iluqaisa kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. ²⁷Tillisiğillapiagiga Atanguruam ajalatchisaagun taapkua tuyuutit agliqiliksrarat aniqatiunun iluqaitnun. ²⁸Atannapta Jesus Christ-nun iluaqqutrisaan nayugumigaasri.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ġmiunun

1 ¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuaŋuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigikkaŋi Agaayyutim Aapauruam suli Atanġuruam Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanġuruam Jesus Christ qaitchiłisi iłuaqutmik suli qiñuiñnamik.

Atanniivikaraq Christ Aggiqpan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyarakraqigikput. Nalaunġaruq uvaptikni taatnaġupta, takku ukpiqsriłiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakkułiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaaqhusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuaŋruaŋiñun uqautigigipsi nangaqhusri qanuq sivutmuutiplugu iglutuiłiqsi suli ukpiqsriłiqsi tumigigaluŋnaan piyuaqsiułiq suli nagliksaaqtitauiłiq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatiŋ tamatkua nalupqinaiaġaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasripluŋsri aŋaayyqautaani nagliksaaqsiugaluaŋŋapsi. ⁶ Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunġaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilaŋmiñ israġuliŋmiñik kamaŋaqtuamiñik piqasriġuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñġitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniġmik anasriñŋuqsagisigai. ⁹ Tamatkua piyaquġviiŋmun isruilaamun anasriñŋuqsakkaugisirut, Atanġum sivuġaaniñ suli saŋġianiñ kamaŋaqtuamiñ piigluġich, ¹⁰ qakugu taivrumani uvlumi aggiqpan, kamagikkaułiksraq iñupayaamiñiñ unniñ kamagikkaułiapalıksraq ukpiqsriuruapayaaniñ akuqtuġiaġluġu. Ilipsipsuuq ukpiqsriłiapsigun uqagikkaptiknik akunġugisirusri. ¹¹ Taatnaqhuta iniqsruutiraġigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitquplusri iñuuniagvigitqukkanaġun. Uvvatuq Ilaan saŋġimigun kimmutri iluqaan iłuałiksramun pisuiqsimaatlasriiun, savaaqsi ukpiksriłiapsigun

tanjiglugu. ¹²Taatnaħapsigun Jesus-ŋum Atannapta atigikkaŋa ilipsitñiñ kamagikkaugisirug suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ŋum iħuaqqutrisaagun.

Iñuk Pigiilaq

2 ¹Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum aggiħiksraŋa suli uvagut katitauħiksraqput ilaanun injigipsi, ²isrum-matri qanuġviiġaqtitqunġitlugu qaġanaġlugu unniñ akatautqunġitlusri Atangum uvlua tikiumaaninilugu. Taamna uqautauvaluktuaq sivu-niksriqirit ilaŋatigun unniñ kia quliaqtuaġivalukkana unniñ iñuich uqaġivaluŋniġaatigut taavrumiŋa tuyuutiptikni aglaŋnipluta.

³Tamarrumuuna kimun-unniñ iñuŋmun kinnipkaġumiñaitchusri, takku taimña uvlug tikitchumiñaitchuq kisianik Agaayyutim iġluliuġ-viksrautaa aqulliq atuumagaluqnaġu suli Iñuk Pigiilaq sivuniquqtuaq tammaġvinŋmun sagviġaluaqnaġu. ⁴Taavruma Iñuum supayaq iñuich agaayyutiqaġniaħat suli isrummatipayaŋat agaayyutikuġiakun iġluliġisiyaa. Injmiñik inillakkisirug iluqaanun qulliguguni unniñ Agaayyutim agaayyuvikpaŋanun isiġuni suli aquvilluni agaayyutauni-luni. ⁵Itqaġinġitpisiuŋ tamarrumiŋa iluqaanik uqautianiħiqsi ilipsitñi nayuuti'ama? ⁶Aglaan taamna pakma pirailiriquqtuq ilisimaanikkaq-si. Piviksraq nalaullugu taimña Iñuk Pigiilaq sagviġisirug. ⁷Pigiirrun quviquaqsiplugu aullaġniinaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuum-miyumiñaitchuq kisianik tamarruma tigummisaa piġaluaqtitnagu. ⁸Tarakna Iñuk Pigiilaq sagviġisirug, aasrii Atangum Jesus-ŋum qaniġmi aniġniŋanik tuqutkisigaa piyaquġlugu sagviġiġmigun kamaŋaqsilugu aggiġumi. ⁹Iñuk Pigiilaq tikitkisirug saŋŋilik Tuunġaġmiñ qanusri-payaanik quviquaqtuanik iñiqtaqaġuni, tanjigilaanik qiñiqtitçiluni kamagiraksraŋitñiglu. ¹⁰Taavruma qanusripayaamik pigiiłamik kin-nigisigai. Ilinich akuqtuiñġiġiġmiktigun suli piqpaqsriñġiġiġmiktigun ilumutuuruamik anniqsuħiksraġmiktun piyaquġisirut. ¹¹Taatnaġlugich Agaayyutim saŋŋisilugu killukuatiksraŋat ilipkaġisigaa, tanjigilaamik ukpiqsritlasrilugich. ¹²Taatnaġutinŋ ukpiqsriñġitchuapayaat ilumutuuhġ-mik quvianaqaġniaqtuat killukun piyaquġisirut.

Piksraqtaanurusri Anniqsuħiksramun

¹³Aniqatiumaan! Atangum piqpagikkaŋasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagiraksraġigikput piqutigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaaġiqaġaasri anniqsuħiksramun Ippitçuam Irrutchim saŋŋia-gun suli ukpiqsriħapsigun ilumutuuhġmik Agaayyutmun iñugitquplusri. ¹⁴Taavrumiŋa piksraqtaaġiqaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ŋum quvianaŋani piksraqsi

piññaqtağitquplugu, Agaayyutim tuqługaasri. ¹⁵Aniqatiumaan! Taatnağusri makitaagitchi payaņağusri, suli tamatkununa ilumutuuruuanun ilisaut-tutigikkaptiknun ilipsitñun iluqaakkun uqałaptigunlu suli aglaptigun tunjalusri. ¹⁶Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inñiñ suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli iluqaqutriñigimigun isruilaaamik araaqtuutmik suli niğiugallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷Ilaantuuq aragligich uummatisri sanjisi-lusri atuñiiksrapsigun nipiqałiksrapsigunlu iluqaanik nakuuruamik.

Iniqsruutiyumiiptigut

3 ¹Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiiptigut Atangum uqałha uvap-tigun sivutmun igliñksranagun sukasriłuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ²Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiiptigut annausimatquluta inuñniñ pigiitchuapayaaniñ. Uvatakku inuich ilañich tusraayugaallautaq ukpiğingitchaat. ³Aglaan Atanguruuq tuniqsamaruq. Ilaan sanjipkağisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusri. ⁴Atangum nalupqisrunğisitkaatigut ilipsi-gun atuigisiñipsitñik sivutmun uqağikkaptiknik ilipsitñun. ⁵Atanguruamtuuq Agaayyuuq piqpagipkallañniağliuñ suli Christ-ñum anuqsrutiaqqtillañniağlisi.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ inuuniaqtuaniñ iqiasruuñikun mali-ğutchiñgitchuaniñlu ilisauttutunik qaisaptiknik. ⁷Ilipsi atuiruksrauñiqsi uvaptiktitun nalupqigingitchiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasrukaunğitchugut. ⁸Nalailaamik akuqtuiriñhiñaunğitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuum-maan sakuukhuta akiyausunğiñikun kimununniñ sakuugutiaqhuta. ⁹Inñhiñaugaluahuta inuuniutiksraptiknik iningitchugut, takku taavru-muuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq savagutlaitpan nigiruksraunğitchuuq. ¹¹Taatna tusraarugut inuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqağniplusri suniurasru-ñaqatin aglaan inuich atlat sulhatnun ilłagautniaqhutin. ¹²Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich inuich tiligivut suli algaqsruğivut inuuniu-rallautaquplugich, nalauullugu inuuniutiksrağniaquplugich. ¹³Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iniqtuutraqtaksrağingitchiksi.

¹⁴Taamani maligutchisunğitchuamik uqautiptiknik ukunani aglañni, nalunaisitchumigiksi taamna inuk piqaqpan. Piqatigisruñaqnagu, ilaali kanjusruligumuuuq. ¹⁵Uumigiritun irrutisruñaqnagu, aglaan aniqatitun algaqsruğlugu.

Uqautipsaagutit

¹⁶Uvvatuuq Atangum kañiuruam qinuiññaña ataramik sukupayaaq qaitchiłisi qinuiññaamik. Atangumtuuq iluqasri nayuğlisi. ¹⁷Uvaña Paul

aglakitka nayaangjat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqqaat uvaŋa
tuyuutipayaagma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸Uvvatuq Atannapta Jesus
Christ-ŋum iluaqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

1 ¹Uvaḡa Paul Timothy-mun aglaktuḡa. Christ Jesus-ḡum piksraqtaa-ḡiḡaana uqqiraqtautqupluḡa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigaa suli Christ Jesus-ḡum niḡiugaḡikkapta. ²Timothii! Ukpiqsriḡikun iḡumun iḡniḡiḡikpiḡ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ḡum Atannapta qaitchiliḡi iḡuaqutmik, iḡunḡusriḡiḡmik suli qiḡuiḡḡamik.

Alḡaqsruutai Akitḡaḡluḡich Taḡiḡiḡaakun Iḡisauttitit

³Uvaḡa Ephesus-mi itquḡikpiḡ ilvich uqautipmatun apqusraaḡam-ni Macedonia-mun. Iḡuich iḡaḡich taamani uqaḡiḡnik taḡiḡitchuanik iḡisautrirut, aasriḡiḡ iḡiḡtiḡluḡich nutqaqtitaksraḡiḡitin. ⁴Uqautilugich suqutiḡiḡitqulugich unipchaalianiḡlu kaḡḡiḡiḡmikniḡlu takisipiḡaḡaḡluḡich takku taatnatchich uqaatchagusrimaḡiḡmun irrutaḡuḡiḡaḡtut, pitḡaitchut sayyillaḡutaulutiḡ ukpiqutmun. ⁵Taavruma tillisim iḡuḡḡnik piḡpaksriyumaḡkaḡayaḡaatin, takku ipqitḡutin iḡisimaḡluḡu qauḡrimmaḡiḡutillautapni nalaunḡaruḡlu nalaunḡaitchuaḡlu suli piḡaḡhutin ukpiqsriḡiḡmik iḡumutuuruamik. ⁶Iḡuich iḡaḡich ulapnaaraḡtut Agaayyutim tumiḡitqukkaniḡiḡ taḡiḡiḡaanun uqavaḡutinun. ⁷Iḡiḡich Agaayyutim pitqutaḡun iḡisautrauyummiḡaḡluaḡtut, aḡlaan uqaḡatiḡiḡ iḡmiḡ kaḡiqsitḡaitchaat tamarrumuuna uqaḡikkaḡmikkun nalupqisrunḡiḡlapiḡhutiḡ.

⁸Agaayyutim maliḡutaksraḡa nakuuḡḡa iḡisimaḡikput, kia-unniḡiḡ atuḡpaḡich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹Itqaḡipmiḡlaan iḡumun maliḡutaksrat iḡiḡtauruḡa iḡuḡḡnun nakuuruanun iḡiḡichuq, aḡlaan navḡuirinun suli tupiḡuutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiḡirinun, tamakunuḡa ukpiḡiḡichuanun unniḡiḡ agaayyiaḡtaitchuanun, iḡuḡḡnun tuḡqutchiullaktuanun aapamiknik unniḡiḡ aakamiknik naagaḡaa iḡuaḡtuḡtinun, ¹⁰tamatkunuḡa atlatuḡtuanun, killuliḡiruanun atugaḡiḡluḡich iyaalugruich aḡutitlu timiḡaḡtuat iḡmiktigun, tigliktuḡtinun iḡuḡḡnik,

tamatkunuŋa saglutiruanun unniin ilisimaruaragaqtuanun tanjigilaakun naagaqaa ilisauttutinun ilumutuuruanun qanusripayaanik akitiaummati-ruanik. Taatnatchiinun maligutaksraq iniqtauruq. ¹¹Taatnasriq ilisauttun Agaayyutim uqalhiini paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallau-taq Agaayyutmiin kamanaqtuamiin quvianaqtuamiin uqautigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Ilunŋuktanagun

¹²Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsigikkaga. Ilaa quyagiga piksraqtaagipmanja tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiplu-ŋa. ¹³Qaanjisuami uvaŋnun uqautigigaluaqtitluni pigiilipluŋu suli piyuaqŋugu unniin piŋgiqŋugu, Agaayyutim nagliginiigaŋa takku ukpiqsriŋiŋiŋikun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴Taatnaqhuni Atannapta ihuaqquutiluŋniigaŋa atqunaq ukpiqsritlasripluŋa suli piq-paksritlasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun aggiqsuq killiqirinik anniqsuityaqhuni, taputipluŋa tamatkunakŋa pigiitluktua-mi. ¹⁶Aglaan Agaayyutim nagliginiigaŋa, pitluŋniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriniin, uumiŋa piqsriqŋugu qiniqtitchitqupluŋa Christ Jesus-nun anuqsruŋhanik. Iŋitchuqutauyumiŋaqtuŋa anuqsruŋhanun iluqaitnun ukpiligumaaqtuanun Ilaanun aasriin iŋuutlasriŋutinj isruitchuamun. ¹⁷Taavrumuŋa Umialinjmun isruilaamun, piunŋiganŋitchuamun suli qiniŋnaitchaluaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamanaun illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸Timothii Igŋiin! Tillisigikpiin tunjasimatquplutin savautriŋipni Agaayyutmik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqahigigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiyumigitin anuyaliqni pigiitchu-a-mik. ¹⁹Ukpiqsrihiin pigituiŋaŋlugu suli qaugrimmaagiutillautaqagutin. Inuich ilaŋich ayaŋniŋaat qaugrimmaagiutillautaq aasriin ukpiqsriŋiqtin piyaqquŋugu. ²⁰Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akun-nirautiruk, Tuunŋaum saŋŋianun pilitakka, ilinjik ilisaaqaquplugik nutqautriŋiksraŋaknun uqamaqŋuutriqahigmiknik.

Ukpiqtuat Agaayumaagvigiliksraŋat

2 ¹Sivulliuplugu agaayyutiqaŋniaŋapsitiŋi apiqsruutitqugipsi injiq-sruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun inupayaat ²suli umialgillu suli atlat aŋalatchiruapayaat, iŋuuniaŋiqagumuugutli suŋ-ŋuutailaakun qiniurrutrimaaŋikunlu suli agaayyutiqaŋmaagiŋikunlu ihuatun iŋuuniaŋikunlu. ³Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴anniqsuquriruami iŋuŋnik iluqaitnik suli iŋitchuqsrit-quruami ilumutuuhigmik. ⁵Uvvatakku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunniŋgutauruamik Agaayyunlu iŋuuiŋlu akunŋatni, taamna

iñuk Christ Jesus-ḡuruq, ⁶ qaitchuaq iḡmiñik iñupayaat satuqsaqługich. Taamna iłitchuqqutauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaługu uvaḡa tuyuuruḡa Agaayyutmik naluruanun uqaqtıḡuqłuḡa sulı iłisautriḡuqłuḡa, ukpiqsriḡhum sulı iłumutuulhum uqaattutaa uqaḡitquplugu. Sagluuqtaunḡitchuḡa, iłumutuuruamık uqaqtuḡa.

⁸ Aḡutit nanipayaaq iḡiqsrutlaquḡitka, aḡutit iluqnaqsimaaqtuat Agaayyutmun iḡiqsrulikun pullutiḡ, patchisaiłakun uumisuuaiłakunlu uqavaaḡutaiłakunlu. ⁹ Aḡnat itquḡitka atnuḡaanjisigun iruqnaiłlugich sulı isrumaugalugulugich, atnuḡaaqtutlalugich iłuaqnaḡlugu, niaqumik piññaqnaqsanıñalıḡ pigitlusrunaqnagu unniıñ manıḡñıñ sulianik sulı atnuḡaanik akisuruanik, ¹⁰ aglaan aḡnat agaayyutiqammaaḡiksuat savaallautaqāḡlich. ¹¹ Aḡnat iñuksruisaałıkun atchiksualḡułıkunlu iłisauktusraurur. ¹² Uvaḡa aḡnat iłisautritqunḡitchitka unniıñ aḡutit qarḡullugich aglaan iñuksruisaaqtuksraurur. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iñıqtaulḡaaqsımaruq. ¹⁴ Adam kinnikkaunḡitchuq, aglaan aḡnaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñḡitłuni. ¹⁵ Aglaan aḡnaq ukpiqsriḡḡmik piqpaktamıḡlu sulı ipqıḡḡmik piaqtauyulıkun piqaḡumi qıtunḡiulḡḡmigun anniqsuḡisıruq.

Qaukłiułiksraq Ukpiqtuanjuruani

3 ¹ Uvvauna nipliun iłumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtaulḡḡmik agaayyuvıḡmi piqaḡukkumi, savaallautaq kimıḡıḡaa. ² Qaukłıq agaayyuvıḡmi ittuksrauruq patchisaiłłuni, atautchımik iłaqatiqaḡuni, qauḡrimmaaḡıḡuni, iḡmiñun aḡalalguluni, iruqnaiłłuni, tukkuḡıḡñaḡuni, sulı iłisautriḡhiñaanuluni. ³ Taamna imıqtuqtauyumiñaitchuq unniıñ piaḡtuktaiłłuni, aglaan agḡanaiłłuni sulı qıñuiłłuni, manıḡmik piqaḡugruasruḡaqani, ⁴ ilaan kiñunni iłuatun aḡalalgulugu sulı qıtunḡamiñun kamaksriḡıkun tupıḡıḡkaḡuni. ⁵ Uvvatakkı aḡutim qıtunḡani aḡalalguitchımıḡich, qanuḡuni ukpiqtuanjuruani agaayyuvıḡmi aḡalatchılguḡisıva? ⁶ Taatnasrıq Agaayyutmun mumıkpaaluktaunjuyumiñaitchuq. Kamagılıutıluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunḡaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriḡunḡitchuanun kamagiuraatlasrıłuni. Taatniıḡısuḡumi kanḡusaḡutauniaqtuq ukpiqtuanjuruani aasııñ Tuunḡaḡmun piḡaḡıḡkaḡuni.

Ikayuqtauliksraq Ukpiqtuanjuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayyuvıḡmi iñuunısrıḡıksuksraurur, iłumutuulutiḡ, imıqtuqtausrunaqatiḡ, naagaqaa killukun piqaḡugruaḡutaiłłutiḡ. ⁹ Iliḡich ataramık ukpiqsriuksraurur arguaqtuutaıḡutiḡ qauḡrimmaaḡıutillautāḡmikni iłisauttutınik iluqaitñik Agaayyutim iñuiñ ukpiḡıkkarıñıñik.

¹⁰ Tamatkua naipilgaaqtaksraurut, aasrii uuktuagun pitluksimaagñiqpat-
runj, tarrali ikayułhiñaurut. ¹¹ Ilaqatiunittuug iñuuniusrigiksukraupmiut
uqaksraqsiuqtausruñaqatinj. Ittuksraurut qauğrimmaagigutinj supayaakun
qanutitanaiłlutinj. ¹² Ikayuqtit agaayyuvini mi atautchiñhiñamik ilaqatiqaq-
tuksraurut, qitungamiñik kiñuniğmiñik iłuatun aňalatchitłaraunuluni.
¹³ Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuqtauplutinj injmiknun kamagik-
kaułiksramik piññaktaaqaqatut, uqaqalıksramik taluqsrautaiqhuni
ukpiqsriñikun Christ Jesus-kun pigikkaptigun piqatigiiksitluta.

Kamanaqtuaq Kañiqsilgunaitchuaq

¹⁴ Aglañamni ukuniña tuyuutinin utlautiyummiqsuña qiniğiağutin
akuniisruñaqnaqu. ¹⁵ Aglaan pigallangiñniğuma ukua aglaich ilisimapkaği-
sigaatin qanuq iñuusriusriqatuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatinjini,
ukpiqtuanjuruagikkaniñi iñuuruam Agaayyutim, aasriñ tamatkua ilaan
ayagigai tunjavigiplugich ilumutuulhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpiğusripta nalu-
naqtuaña kamanaqtuaq arguağiyumiñaitchaa sulı piñlaağiyumiñaitchaa,
Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,
Agaayyutim Irrusian nalaunjasripkaqtugu,
israğulğich qiniğagiplugu,
quliaqtuağiplugu nunaqqipayaani,
iñuich nunami ukpiğiplugu,
sulı qilañmun mayuutikkaupluni.

Iisautrit Tañiğilaakun

4 ¹ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaiqługu iñuich ilañich
ukpiğutağniagñiplugich kiñuvaatigun, tupiksriğigutinj irrut-
chiñik sagluuqtuanik sulı maliguağlutinj tuunğaich ilisauttutinjñik.
² Taatnatchich ilisauttutit uqağirağigaich iñuich kinnitñiñiaqtuat
sagluuqtuaqhutinj, tammaiplugu kañiqsitłahiqtinj nalaunjaruamiglu
nalaunñaitchuamiglu qauğrimmaagiutillautagmikni. ³ Taatnatchich
iñuich ilisauttriraqtut ilaqatniłiq sulı niğiğiq niqt ilañitñik nağğunaqtugu.
Aglaan Agaayyutim niqksrat iñiqtağigai niqksrauplugich injqsrułhum
quyaksriñikun aquagun tamatkunuña ukpiqsriuanun sulı ilitchuği-
ruanun ilumutuulğimik. ⁴ Suapayaq Agaayyutim iñiqtağimakkana
nakuuruañuruq. Nağğugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyał-
hum injqsruutaagun iñunun akuqtuumaqtaksrauruq. ⁵ Uvvatakkun
Agaayyutim uqałhan sulı agaayulhum akuqtuyunaqsipkağagigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautaña

⁶ Tamatkuniña ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqagupkich, Christ Jesus-
mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimañiqni ilipnik irrutchipkun

ukpiqsriḥum uqauttutaiñiñ suli iḥisauttutmiñ ilumutun ilvich mali-
 ḡuakkaqniñ. ⁷Aglaan tamatkunakḡa uqaaqtuaniñ agaayyiaqtailaakun
 piisimaagumuutin, ingitchuaniñ uqautiknaḡutin. Ilipnun ayuqqiqsaḥiq
 agaayyutiqammaaḡiḥikun iñuuligmi irvigilugu. ⁸Pisuqsahiq timipkun
 piññautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaaḡiḥiq piññautauruq
 supayaakun, takku iñuuligmik akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivu-
 niḡmi. ⁹Taamna nipliun ilumutuuruuq akuqtuqtaksraq suli ukpigiraksraq
 iluqnaḡlugu. ¹⁰Taatnaqhuta sakkiiqirugut sakuukhuta, takku niḡiugaq-
 put inillaktisrimaaḡlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatinḡ
 Anniqsuqtiksraḡatnun, pitluglugich tamatkua ukpiqsriuat.

¹¹Tamatkuniḡa tililugich iḥisautiyumigitin. ¹²Kimununniñ pii-
 ḡiḡaḡipkasruḡaḡnak nutauniḡutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun
 iñuuniaḡapkun piqpaktapkun ukpiqsriḡapkun suli ipqiḡapkun atri-
 ñiaqtaksraḡuḡutin. ¹³Aggiḡamnunaglaan piviqaqtilugu agliqqutriḡiq,
 quliaqtuaḡiq suli iḥisautriḡiq iñuḡnik Agaayyutim uqathaniñ piyumma-
 tiqaḡlugu. ¹⁴Suqutigingisruḡaḡnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun
 qaisauruq sivuniksriqiruakun qaukḡiḡich ukpiqtuanuruat patikmatigik
 argaktiḡ ilipnun. ¹⁵Tamatkua atuyusraḡlugich, tamatkunuuna sakuu-
 gutin, aasriiḡi iñuich iluqaḡmiḡ qiniḡumagaat nauḡhiñ. ¹⁶Ilipnun suli
 iḥisauttutipnun munaqquitiqaḡutin, tamatkua sivutmun atuḡlugich, taat-
 naḡvich anniqsuḡisirutin suli tamatkua tusraaritin.

Niḡiugaqaḡviuḡhat Ukpiqtuat

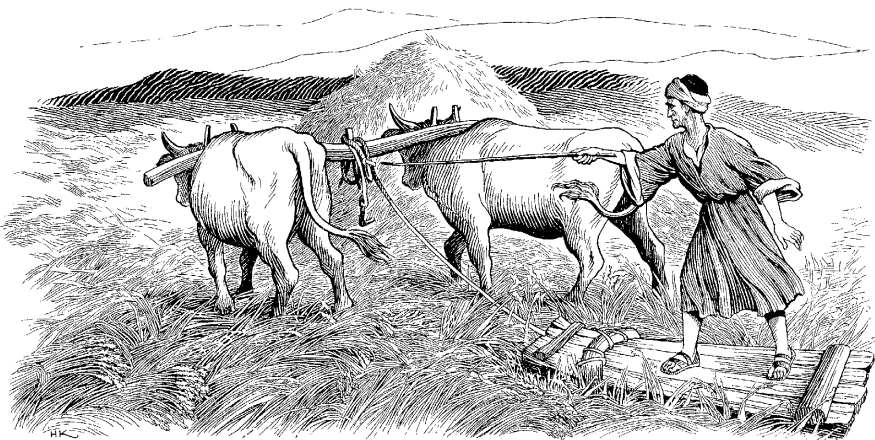
5 ¹Aḡutmik utuqqauruamik nipliatisruḡaḡnak, aglaan uqapsaagum-
 matiqaglugu ilaa aapaptun ililugu. Aḡutit nutauruat aniqatiuptun
 irrutilugich, ²aḡnat utuqqauruat aakaptun suli aḡnat nutauruat aḡnau-
 niuptun ipqitchuaḡikun.

³Ikayuiyumathñ kamaksriḡikun uilgaḡnaanik ilaiḡaanik urriq-
 suḡlugu. ⁴Aglaan uilgaḡnaaq qitunḡaqaqpan unniñ tutitchiaqaqpan,
 tamatkua agaayyutikuahum atuqtaksraḡiñi aḡayuqaamiktigun sivul-
 liulugu iḥisaksraḡigaat. Taatnaḡigmiktigun aḡayuqaatinḡ suli taataatinḡ
 utiqtitchivigigisigaich, taatniḡiḡi Agaayyutmi quyanaqtuq. ⁵Aḡnaq
 qanaksriksraipiaqtuq uilgaḡnaapiaḡuruuq Agaayyutmun tunḡaplu-
 ni agaayuraqtuq iniqsruqhuni ikayuḡnaḡigmigun unnuaqtuummaan.
⁶Aglaan uilgaḡnaaḡugaluaqhuni qaiñḡaruuq inḡmiñik killukun quvia-
 namun, iñuḡḡuraḡniallaḡmi tuqumaḡaniktuq. ⁷Taatna tiliyumigitin,
 iñuumli taavrumuuna upyaktunḡitchumigai. ⁸Aglaan kisum iñuum
 ilani qanakkutaitchumigich, suvaluk ilani inḡmi kiñuniḡmiñi, taavruma
 ukpiqsriḡiq ayyaumigaa ukpiqsriḡitchuamiñ pigiḡitlukhuni.

⁹Uilgaḡnaaq ilaliutiniaḡnagu atiqagviatnun ikayuḡnaqtuat kisanik
 piñasrukupiaq ukiuq qaḡḡiḡiḡipagu, suli taamna atautchiḡhiñami ila-

qatniksimaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitchiilautaligmik savaallautatigun piqaḡuni, qitunḡamiñik iḡuatun iñuguktitchianiksimaḡuni, iglaanik kiñuniḡmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganjitñik igḡuimaluni, iḡuilliuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqaqsimaluni. ¹¹ Aglaan uilḡaḡnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaginiaqnaḡich, takku ilinjisa kimmutaata ilaqatnitqigulikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹² taavrumuuna navguiḡigimiktigun akiqsruutiqaḡmiknik Ilaanun patchisiñigutiñ. ¹³ Tamatkuasuli suuvigiḡaḡigmik siñiqsraḡikun tupiḡni ilitchigisirut naagasuli ilitchiḡhat uqaksraḡsiuḡigmik suli qaunagingirruḡiqathat atlamik pigiitluktuaq sunik uqaksraḡingisaḡmiknik uqautiqaqhutiñ. ¹⁴ Taatnaḡluga uilḡaḡnaat nutautluktuat ilaqatnitqigugitka qitunḡiuḡlugich kiñuniḡmiknik qaunaksraḡaniglugich. Taatnaḡumiñ piviisinnayaḡaich uumiksrivut uqautiqaḡiksraḡatniñ uvaptigun pigiililuga. ¹⁵ Uvvatakkun uilḡaḡnaat ilaḡich sannitmuaniktut malikluga Tuunḡaq. ¹⁶ Aglaan kiña aḡnaq ukpiqtuaḡuruuq kiñuniḡmiñ uilḡaḡnaaqaḡniḡumi qaunagiraksraḡigaa, taamnaasrii ukpiqtuaḡuruanun natmausrunaḡani, aasriiñ ukpiqtuaḡuruat uilḡaḡnaanik ilaitchuanik qaunaksritlalatutiñ.

¹⁷ Qaukliich aḡalatchiruat ukpiqtuaḡuruanik isrummatigiraksraurut akiliusriaqaqtuksraupiaḡlugich malḡuḡuḡluga, suvaluk tamatkua quliaqtaqtuat suli ilisauriruat sakuukhutiñ. ¹⁸ Uvvatakkun Agaayyutim uqaḡhi uqaqtut, “Savaktuam aḡḡutim qanḡa qiliqsruḡumiñaitchiksi savaḡḡaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksraḡi piraksraḡipmigaa.” ¹⁹ Agvisiksraḡsiuḡutinun naalaḡnisrunaḡnak qaukliuruuq akitñaḡluga kisianik ilisimaritigun malḡukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. ²⁰ Tamatkua killuqsqaqtuat iñiqtiḡutiqaḡumigitin takkuatni iñuich iluqaḡmiñ, tamatkuali atlat taluqsriḡigumuut killiqiḡiksraḡmik-

(1 Ti 5.18)

kun. ²¹ Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ŋum suli israġulgich piksraqtaagikkaŋi uvaja tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua iļisauttit. Isivgiġmik suli iħuaksriñġiġmik kisumun suļipayaaqni qiñiqtitchisu-ŋaqnak. ²² Kisumik Atanġuruam savaŋanun qilamiksruļikun patiglugu argapnik inillairagaŋaŋaqnak, unniñ killuqsautiŋitñun piqasriqsuutisru-ŋaqnak, ipqiħksran qaunagilugu.

²³ Tarakŋaaglaan imiħhiñamik imiqasruŋaqnak aglaan iļuvich ikayu-ħksraŋanun misruġuqtullaalutin atniġñaqtuiniħuħapkun. ²⁴ Iñuich iļanisa killuqsautiŋich sagvirut aasriñ iļisimanaqhutiŋ atannik-kaugaluaqnatij. Aglaan atlat killuqsautiŋich aquagun sagviġisirut. ²⁵ Taatnatuntuuq savaallautat sagvirut suli ingitchaluŋaŋaġmiŋ sagviļutiŋ iriqsimaanikkumiñaitchut.

6 ¹ Kisupayaat tigutaanuplutiŋ savaktaurat isrummatigiraksraġigaich savagvisiŋ piġuġlugich taluqutiqallapiaġlugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut iļisauttutvut uqautiginġitchumigaa piġiililugu. ² Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik naġġuuqtaksraġingit-chaich, takku iliŋisa aniqatigigaich. Taatnasruŋaqatiŋ savautraksraġigaich iħuatluglugu sakuugutiŋ, takku piññaktuat savaŋatniñ ukpiqtuaġigaich piqpagiplugich. Uqautigilugich iļisauttutigillapiaġumigitin tamatkua.

Taŋiġitchuat Iļisauttit suli Iļumutuuruat Umialgutit

³ Kiña iñuk iļisauttinik atlakkamik iļisauttutiqaġniqpan, Atannapta Jesus Christ-ŋum uqautaiñik iļumun suli ukpiġvipsa iļisauttutaiñik agaayyutiqammaaġiħkun maligurrutiŋitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliuti-raqtuq iŋmiñik sumik iļisimaŋitmiuq. Taamna ikayuutaunġitchuamik qapiqsiġiħkun suli uqavaaġumaħkun taiyuutiŋigun kimmutinikhu-ni. Taatnasriq siqñakutraġiġmik, avgumaħiġmik, atniiyumaħiġmik suli iļimasruħiġmik killukun tikiutriraqtuq. ⁵ Ataramik qapiqsiġiutraqumma-tinikhuriŋ iñuŋni isrummatiŋich savallautanġiqsuani iļumutuħiġmik piqanġiqhuriŋ, iliŋisa isrummatigiliutiplugu agaayyutiqammaaġiħkun piññallaksautauplugu.

⁶ Iļumun agaayyutiqammaaġiħhum iñuk piññaktillapiaġaġigaa apaigi-gumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautriġisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸ Taatnaġlugu atnuġaaqauraqsiñagupta suli niqqaqsiñagupta, apaigiraksraġigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialġusrisuqtuat aŋiqusraaqtittaqtut aasrii piŋaġip-kaqhutiŋ nanigianjiñun. Napititaqtut iñugiaktuanun kinniqtutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuŋnik suksraunġiġviŋ-mun. ¹⁰ Uvvatakku kimmutiqaħiq maniŋmik piġiitchuat qanutchipayaurat kaŋigigai. Iļanich piqagugrualiqamiŋ tamarrumiŋa ulapnaaraqtu ukpiqsriħiġmiñ aasriñ iŋmiknun isrumaaqpautiksriuhutiŋ.

Iļisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitñiñ piisimaagiñ. Nalaunjaruañiq, agaayyutiqammaagiñi, ukpiqsriñiq, piqpaksriñiq, anuqsruñiq sulī aggañaiñiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtīlaaqni ukpiqsriñikun piqqautrañiñ, aasiļi iñuulīgmiķ isruitchuamik piññaktaaqağutin. Uvvatakkū taavrumuñā iñuulīgmun Agaayyutim tuqłūgaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriñiļapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iñuulīgmiķ iluqaitñun qaitchirūq. Sulī Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautağaa. Iliñik uvañni iļisimauruk, taatnaqhutin tiligikiñi, ¹⁴ taivrumuñāaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğviksrañān uvluanun tiliñi tupigilugu, ipqisillugu sulī patchisaisillugu. ¹⁵ Ilaan sagviñha tikiutikkaugisirūq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Añalatin, kisimi umialgich Umialgat sulī atañgich Atangāt kamañahuni. ¹⁶ Ilaa kisimi tuquyumiñaitchuaq, Ilaa qaumami iñuñhiñām tikitchumiñaisañani iñuuruaq, iñuum qiñingaqsimaitchaa, iñuñhiñauluni qiñingagumiñaitļuni. Agaayyutmun kamañan sulī saññi isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alğaqsrūgumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuulīgmi kamañāniaqunğilļugich, taatnatchiñun suuranun piunğilļaa-ruanun tunñatqunğilļugich, aglaan Agaayyutmun iñuaqqutriñīgmiğun qaitchirigikkaptiknūn supayaamik quviagiraksraptiknik.

¹⁸ Tillisīqağlugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutiqaqulugich, iñuaqqutriñikun atlat piqasriqsuñiksrañāt itqanairrutilugu.

¹⁹ Taatnağumiñ suuraksrağmiķnik iñmiķnūn tugvaigisirut, tunñaviksramiķnik piigumiñaitchuamik, aasrii ilinich piññaktaaqaatlalutin iñuulīgmiķ iļumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnūn qaunaksraqsriřrutauruaq qaunagil-lautağumiğiñ. Piisimaagağutin uqaqañiğmiñ agaayyiaqtaiļaakun sulī uqaksraqtuñiğmiñ isilğaiñikun. Iñuich iļañisa uqaqaqtuat taatna isrumatigiraqtut iñmiķnūn isrumaturuañuplutiñ, aglaan taatniingitchut.

²¹ Iñuich iļañisa isrumattun piññaktaaginīgaluaqługu, aglaan taatnañiğmiķtigiun ukpiqsriñiq tammairağigaat. Agaayyutimtuq iñuaqqutriñhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ḡum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

1 ¹Uvaḡa Paul. Uqqiraqtigigaḡa Christ Jesus-ḡum Agaayyutim pisul-hagun. Tilirauruḡa quliaqtuaḡitquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiaḡutikkaptigun piqasriutiḡaptigun Christ Jesus-mi. ²Aglaktuḡa Timothy-mun, piqpagiplugu iḡñiḡipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta iḡuaqqutilisiñ iḡunḡugilutin suli qiñuirrusrimaḡutin.

Quyyatit suli Pitchuksaḡutit

³Uvaḡa quyagiga Agaayyun savautraḡikkaḡa qauḡrimmaḡiutillautakun, sivulliatkaptuuq pipmatun. Quyaragigiga itqagiplutin ataramik iḡiqsruḡlamni unnuaqtuummaan. ⁴Itqagiplugich qulvisin, qiñiḡummiullapiagikpiñ atqunaq, uvaḡaptuuq imaqaḡiksramnun quvianamik. ⁵Itqagigiga iḡumutuuruuq ukpiqsrisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkaḡa aanaruappich Lois-ḡum suli aakavich Eunice-ḡum. Arḡuaḡiḡitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisiqalhiñ. ⁶Taatnaḡlugu itqaaqtuutigikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun iḡliqiḡapkun argamnik. ⁷Uvvatakku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisaḡan uvaptiknun iqsisaiḡaatigut, aglaan saḡḡiksritchaatigut piqpakktumiglu suli iḡmun aḡalalḡuḡimik.

⁸Taatnaḡutin kanḡuginagu iḡisimarauḡhiñ Atannaptigun, unniñ kanḡuginaga uvaḡa Ilaan isiqtaḡa, aglaan nagliksaaḡhiñaaḡulutin piqutigilugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqaqtitchiḡhagun ilipnik. ⁹Ilaan anniqsuḡaatigut suli tuḡḡuḡaatigut iḡmiñun iñugisrukhuta, pisigisruḡaḡnagu savaavut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli iḡuaqqutni.

(2 Ti 1.8)

Sivuaniihmma iħuaqqutianiññaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma iħitchuğipkağaatigut taavrumiña iħuaqqutmik tumigiplugu sagviħha Anniqsuqtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa sañña tuquħhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagviğaa iñuuhıglu tuquyumiñaiğıglu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkağağaañña uqautigitquplugu tusraayugaallautaq, uqıraqtauluna suli iħisautrauluna. ¹² Taatnaqlugu tamanna piqutigiplugu uvaña naglıksautıqıqtuna tamatkunıña. Aglaan kanğugingitchiga, nalunğitlugu kisumun tunññağı, suli uvaña nalupqıgıgıitchiga Ilaan qaunaksrıħksraña savaamnik taivrumuññaaglaan uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpıqıtaığñıaqnagıch iħumutuuruat uqaħhıch iħisauttutıta ilıpnun atrıaksrıuqlugıch, payañaığvıgilugu ukpıqsrıħıq suli piqpaktaq piğıagutıkkıqput piqasrıuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagılugıch nakuuruat iħisauttutit qaunaksraqsırırrutauruat ilıpnun saññıgıkkıñagun Ipqıchuam Irrutchim iñuuruam uvaptıknı.

¹⁵ Iħısimagiñ, iluqatıñ piqatıpta Asia-mıittuat malıngığaatña unniñ unitchaatña, taapkuaksuli Phygelus-ñumlu suli Hermogenes-ñum. ¹⁶ Uvvatuuq Agaayyutim iħuaqqutigumıgai tupıqataı Onesiphorus-ñum, takku ikayugığıağaañña iñugiaktuami. Ilaan kanğugısrıñagıñagı iħıga isıqsıvıñmi. ¹⁷ Rome-mun tikıpqauraqami pakkiutiniğaañña paqılğataħamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutımtuq naglıgıllıññağlıuğ taivrumanı uvluanı atanniivium. Iħıpsı iħısimallıpaığıksı atqunaq ilaanun savautıħıga Ephesus-mı.

Christ Jesus-ñum Anuyaktıllautaña

2 ¹ Ilvıch, iğñııñ, saññıvıgıgımagıñ iħuaqqutaa Christ Jesus-ñum. ² Uqaħhıch tusraakkatın uvaññıñ uqautıgı'apkıch sıvuğaatnı iñugiaktuat iħısimarıt qaanıqsıchumıgıtın iñuğnıñ iħısautrıħaruanun atlanıktuuq. ³ Iğlutuğlugı naglıksaaħıññaanıħksran qanutıtañaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ñum. ⁴ Anuyaktı anuyaktıauğımiñı iħıħakattaagısrımmataıchıuğ iñuunıaığruağmiñun, aglaan ilaan quyalıyummataıqagığıağaa qaukğıgıkkanı tılıuqtıgıplugu. ⁵ Suli aqpalıutraqtı aqpalıutrağımiñı akımalğııtchıuğ kısanıktı tupıksrıħıni malığıtaksranıktı. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktıuq piññaqqaqtıksrauraqtı nauruanıñ katıchığımi. ⁷ Tamatkua uqautıta isrummatıgıkkıch, takku Atanıguruam ikayugısisagaatın kanıqsıħıksrañatıgıñ supayaat.

⁸ Itqagııuğ Jesus Christ anıpchakkaurıuq tuquğımiñ, kanğıgıvıqıqtıuq David-mıktı, qulıaqtıuğıgıkkıptun tusraayugaallautamıktı. ⁹ Uvvatakkı uqqağıħapkun tusraayugallautamıktı naglıksaaqtıtaurıña suli pıtuqakkaurıña lıilaa savvağıħukkataqtı. Aglaan Agaayyutim uqaħha piñıaıħıtaıchıuğ. ¹⁰ Taatnaqlıña iğlutıgıga suapayaaq Agaayyutim pıksraqtaanı piqutigıplugıch, ilıñıttıuq anıqsıkkautquplugıch Christ Jesus-kun iñuutquplugııħı isrııtchıuamı kamanautaanı. ¹¹ Uvvauna iħumutuuruuq nıplıuñ,

Uvagut tuquqataugupta Ilaagun
iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

12 Uvagut iglutuisuiñağupta
añalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piilaagiguptigu,
Ilaantuq piilaagigisipmigaatigut.

13 Tuniqsimmatrinğitchugutunniñ
Ilaa tuniqsimmatrirraqtuq,
takku piilaagiyumiñaitchuq inmiñik.

Savakti Iñuagikkauruag

14 Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik alğaqsrullapiaglugich Agaayyutim sivuğani añyuyautiqaqunğıllugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaunğitchuq iñunñun tusraaruanun, aglaan ukpiqputaiğutauruqtuq. 15 Pisuqtilaaqni piññaktağiniağlugu iñuagikkauñiq Agaayyutim qinñañani atrilugu savakti kanñusruutaitchuag savaagmigun, nalautlugu ilisautriruag uqañhanik Agaayyutim ilumutuulhan. 16 Uqaqatiginagich agaayyiaqtañlaa iñuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaañiksrañatnun iñuich Agaayyutmiñ. 17 Taatnatchich ilisauttutaat atriqtuq killiğruamik nuñuqtuqağlugu uviñga timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. 18 Taapkuak ukpiqsriseiqhutik, ukpiqputaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuq nipiqañigmikkun añitqiliksraqput atuumaaniñ-niplugu. 19 Aglaan tunñaviksriugaña Agaayyutim ilumutuuruag atlanñuqtanğitchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanğuruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani,” suli itna, “Kisupayaaq nipiqağumi Atanğuruamun piginiñluni killuliqisruiqsuksrauruq.” 20 Tupiq añiruaq piqağtuq puggutani utkusriññik atlakaağiiñik. Ilañich piñiañuraqtut maniñmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsaamiñ, atlat suli qiruñmiñlu qikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqğugich tuyuğmiaqqaamiñ kisanik aasriiñ akiññiqsrat ataramik atuqğugich ilañich suaqtuqağ-vigiplugich. 21 Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriiñ qaukñan atutlalugu, itqanaigusrimaaglugu atufiksranisavaallautapayaamun.

22 Nutauñhum kimmutai qimaummiugaqtaksrağigitin, aglaan piññaktağiniağlugu nalaunñaruahiq, ukpiqsriñiq, piqpaktaq suli qinuiññaq, tapiguğutin tamatkununa ilumun tuqtuğtuqatunun Agaayyutmun ikayuplutiñ. 23 Aglaan uqaqsraqtutiqasruñaqasri kinnaqtun nalukkapsigun. Ilisimagiñ taatnatchim isruqağagilha uqaallatraqimik. 24 Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunğitchuq. Ilaa iñuagqutriruksrauruq iluqaitñik,

nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, ²⁵ aggañai iluni nalguqsruiyumi iglugirimiñik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigviqaqtitchiñksranjanun ilitchuqsriñlutinj ilumutuuruamik. ²⁶ Aasrii qaugrimmatinitiqñiaqsut kañiqsiaqatqñikun, annagutinj nigatchiananiñ Tuungaum, tigugaluakkani tupigitqupluni.

Uvlut Aqulliich

3 ¹ Aglaan kañiqsisriun una. Aqulligñi uvluni sakiqnağutit ilinñiaqtut. ² Inuich ilitlukkisirut inmiknuñhiñaq, pisugruağutinigutinj, uqaviligtutinj, arguanasriñlutinj, uqağniğluligutinj, tupiktaigtutinj aņayuqaamiknik, quyyataigtutinj, ukpiqsrisaigtutinj, ³ iñuaqqutrisaiğutinj, ilunñukkutaigtutinj, saglutusriñlutinj, tatamnaqsilutinj, suli iqsinaqsilutinj, ilinñisa nakuuruuq uumigiliutilugu, ⁴ ilinñich ataaguutitağugutinj, isrumamikni sivutmuusruusriñlutinj, suunasrugiliutillapiağutinj, quviasruñniallitlugutinj agaayyutiqañksramikniñ, ⁵ ukpiğusriq qinignautigilñhiñagnialiglugu, aglaan ayaksimapmiñlaan ilumutuuruuq. Taatnatchiñiñ inuñniñ piisi-mağumuutin. ⁶ Taatnatchich ilañich siñiqsrañigmiktigun payariraqtut piyaruanik aņnanik pigiililñapiaqtuanik suli igligutikkauliqsuanik qanusripayaatigun kimmutiligun. ⁷ Taatnatchich aņnat ilinñiurağniallağmiñ ataramik ilitchuqsrianitlaiqsuat ilumutuuhigmik. ⁸ Taipchuaq Jannes-lu Jambres-lu akilñilñiutipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua inuich akilñiupmiut ilumutuuruamun, isrummatinjich pigiililñlutinj, ukpiqsriññua-liqhutinj Agaayyutikun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuuğumiñaitchut, takku kisupayaam kañiqsimaiñhat qinignisigaat, ipchuñnaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹⁰ Aglaan ilvich maliguakkagigiñ ilisauttutiga, qanusriuhiga, suli piyummatiga inuuhigmik. Tuvrağniakkagigiñ ukpiqsriñhiga, anuqsruhiğga, piqpaktağga, suli iglutuihiga, ¹¹ piyuaqsiuhiga, suli nagliksaaqsiuhiga ukpiqsriññapkun. Ilisimaanikkiñ iluqaan atuummiruq uvañnun Antiochmi, Iconium-milū, suli Lystra-mi, tatamnaqsiplugu nagliksaaqsiuhig iglutukkağga. Aglaan tamatkunakña iluqaitniñ Atanguruam annautikkagigaña. ¹² Inuich agaayyutikuaguktuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutinj piyuaqsiugisirut. ¹³ Tamatkuali killukuaqtuat piññuaqtit pigiilñitmugutinj kinnitñihikun atlanik, suli kinnilutinj inmiknun. ¹⁴ Aglaan ilvich ilisauttusriagianikkan ilumutuuruuq payañaiğlugu sivutmuutigumigiñ. Ilisimagiñ kisuniñ ilisauttusriagihagun, ¹⁵ suli ilisauttusriagimañhatigun ilaalugruuhiqniñaglaan Agaayyutim uqañhi. Tamatkua kañiqsipchañhiñaugaatin anniqsuqtihigmun ukpiqsriñhikun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakku uqañhipayaq Agaayyutim Makpiğaanani ittuq ilaan anigniliutaagun, suli

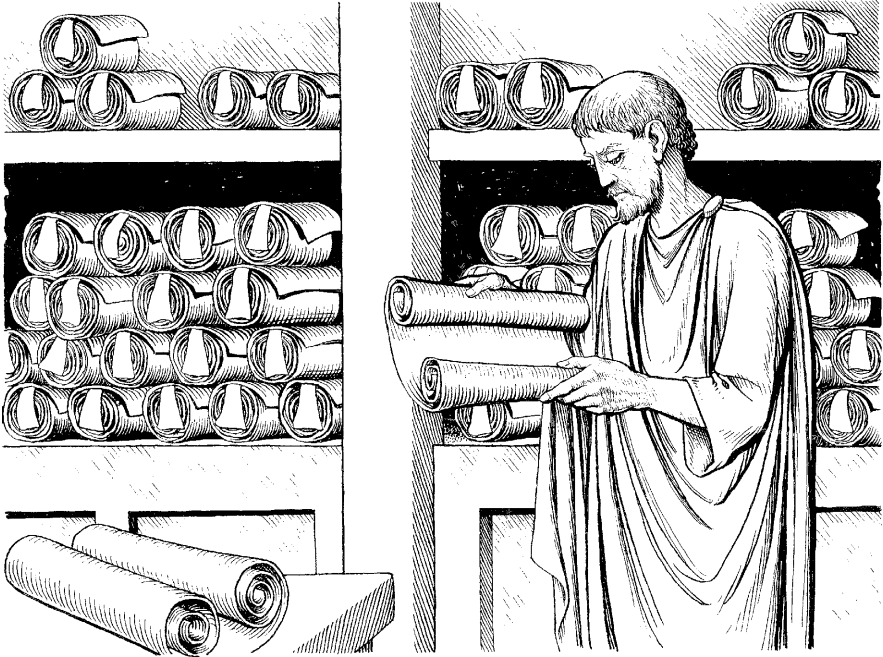
anniqsuutauruq ilisautriruni, iniiqtigiruni, nalguqsruiruni, suli algaqsruiruni nalaunjaruaħksramun, ¹⁷inugli agaayyutikuaqtuaq naamasriplugu paqnamallautlasriplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4 ¹Tiligikpiñ sivuġaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ġum Atanniiruksrauram inupayaanik inukuuruanik unniin tuquruaranik, suli piquitigiplugu aggitqihksranjalu añaayuaqtaalu: ²tililłapiaġikpiñ quliaqtuaġitquplugu tusraayugaallautaq, uqaġiniapiaglugu piviksranagun naagaqaa piviksraitmatun inġaan, ilitchuġipkaġniutigilugu, algaqsruutigilugu, pitchuk-saagutigilugu, suli anuqsruhipayaakun ilisauttutigilugu. ³Uvvatakku piviksraq tikiumagisiruq inuich naalaġnisunġihksranjat ilumutuuruamun ilisauttutmun, igliġutluliġutin inġin pisuħimikkun, katitchinialigutin ilisautriksraġmiknik tusraasrukkalħiñaġmiktigun. ⁴Iliniich naalaġnitłukummataiġutin Agaayyutim ilumutuulħanun, aglaan naalaguliłlugugich utuqqaqtat unipchaaliat. ⁵Ilvilliasriin qauġrimmaagiksuksraurutin qanusripayaami irviqanġaqpich, iglutuġlugu nagliksaaqsuħiq, quliaqtuaġilugu tusraayugaallautaq, suli tañiġlugu savaaksrapayaaña savaktaan Agaayyutim.

⁶Uvañaliuvva tikiummigiga tuqqutauħksraġa Agaayyutmik piqustriġ-łunja. Aullaħksraġa marrumakġa inuuħiġmiñ tikiummiruq. ⁷Atripługu aqpaliutraqtı nuñitchiruaq, uvañaptuuq inuuħamni ukpiqsriħiq Agaayyutikun pigituiñaġiga. ⁸Pakma akiññaktaksraġma niaquġutiksranjan nalaunjaruaħhum taqqigaaña, Agaayyutim nalaunjaruam Atanġum qaisaña uvañnun taivrumani uvlumi, uvañnuħiñaunġitchuaq aglaan iluqaitñun aggitqihksranjanik inuġruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹Ugġisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰Uvvatakku Demas-ġum marrumiña nunamik kimmuatiqatluliqhuni unitchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹Kisimi Luke-ġum nayuġaaña. Tuvaqaqtigiyumiġiñ Mark ikayuqtiksraġa savaakun. ¹²Tychicus-li tuyuġigiga Ephesus-mun. ¹³Qakugu agġiaqsıyuvich saagaġumiġiñ quppiġaaga unisaġa Troas-mi Carpus-mun, makpiġaatlu suvaluk qisıñniñ piliugat aglaktuġvitka. ¹⁴Alexander-m savviuqtım atqunaq navianniutuqtıkaaña. Atanġum utiqtitchivigigisigaa atniutaigun. ¹⁵Ilvittuuq qaunakkutiqaġumuutin ilaagun, takku iħuaksriñġilłapiaħikun akiłlııqsuġai uqauttutıvut. ¹⁶Sıvuġanġıutiqqaaħamni Rome-ġum aňalataiñun tapqitchunja, iluqatin unitchaatja. Agaayyutımtuq akitñautailłanġiaġligich taıpchua. ¹⁷Aglaan Atanġum nayuqłunja sayııqsuġaaña uqautıġianıtılasrıplugu inuñaiġlugu iluqatin Jew-ġunġitchuat tusraaraksranjat. Uvaña annautıkaurunja tuqqutauvıksraġaluamniñ. ¹⁸Suli Atanġuruam annautıniagaaña iluqaaniñ piġııtchuamiñ, annautıluña pakmaniıttuamun añaayuaqutmiñun. Nangaun illi ilaanun qanavak isrıılaamun. Amen!

(2 Ti 4.13)

Aqulliich Iłammiugutit

¹⁹Tuyuqtuᅇa iᅇuaqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqatai-ñun Onesiphorus-ᅇum. ²⁰Erastus Corinth-mi ittuiñaqtuᅇ, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniᅇñaliqman. ²¹Aggıᅇuaᅇniuraᅇumuutin ukiuᅇraguqtitnagu. Eubulus-ᅇum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaañᅇaᅇaatin, atlallu aniqatiut.

²²Ataᅇuruamtuᅇ piᅇasriᅇsuᅇlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuᅇ iᅇuaqquᅇtilisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

1 ¹Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqi-raqtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagīgaaŋa ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaaŋi ukpiliquplugich suli iñisauttutiqağlugich iłumutuunğagun ukpiğusripta, ²tunŋaviqaqtuakun niğiugaqałikun isruitchuamik iñuuhğmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruğniğaati-gut taavrumiŋa iñuuhğmik sivuani aullağniñhan piviksrauram. ³Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmi-gun. Taatnaqtuksraquqłuŋa savaaksritchaaŋa, uvaŋaasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴Titus, aglaktuŋa ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriłikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iħuaqutikun qinñuiñniqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaaŋa Crete-mi

⁵Uvaŋa unitchikpiñ Crete-mun iħuaqsruquplugich sut iħuaqsrugaksrauruaat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanuruat qaukłiksrañitñik nunaaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶qaukłiksraqtaanuruag patchisaitchuksrauruq, aŋun atautchimik iħaqtatiqağuni, suli qitunğai ukpiqsriñulutiŋ uqautausruŋaqatiŋ pitchiğiilługich tupiktaiłikun. ⁷Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaaŋanik aŋalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuhğmigausruŋaqani, uumitchaktangiguni unniiñ imiliğaqtasruŋaqani, qinnaktasruŋaqani unniiñ killukun piqağugruasruŋaqani. ⁸Ilaa tukkuğinñaqsuksrauruq, piqpaksriñuluni nakuuruamik, iŋmiñun aŋalalğuluni, nalaunğaluni, ipqilłuni, suli alğaqsruutmik tuvrairuŋuluni. ⁹Uqaqtiksraqtaam payaŋairvigiraksrağigaa uqaututini ukpiğiraksrauruag suli iviqtisrimaaqtuaq iñisauttutmun. Taatna ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaağilgugisiruq atlanik iłumutuuruakun iñisauttutikun, suli qinñiqtilgugisiyaa tañiğiliqqutaat akiłiiruut uqağimun.

¹⁰Uvvatakku iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiŋ atlanik nipiqağimikkun kinniqilikun, suvaluk taapkua iñisautriruat

iñuk nalunaitñutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹ Iñisauttutaat nutqaqtitaksrağipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich aᅇayuqaagiich iñisautriñigmikkun iñisauttutiginğilaaksrağmiknik killukun piqagugruaqhutin. ¹² Crete-tağmiut iᅇaᅇat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tağmiurguq ataramik sagluturuañuniplugich, niğrugaaqłuktun inniplugich, suli iqiasruuplutin niğitlaturauñuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun iᅇumutuupluni. Taatnağlugich iᅇuałiksraᅇatnun ilvich iñiqtigumigitin ipiksiługu, ilinğli sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, ¹⁴ itlungiğutin Jew-ᅇuruat unipchaalianitñunlu iñisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat iᅇumutuųigmik. ¹⁵ Supayaaq ipqitchuq iñuᅇni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuañitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñğitchuani, takku ilinisa isrummatinich suli qauğrimmaagiutillautañich qaayugnaqsianiksimplutin. ¹⁶ Ilinich iᅇitchuqsrیمانigaluaqhutin Agaayyutmik, aglaan iñuuniaᅇhata piilaağigaa, ilinich uumiktanikhutin, tupiktaiqhutin, iñiqtaqağumiñaiqhutin nakuuruamik.

Nalaunᅇaruat Iñisauttutit

2 ¹ Aglaan ilvich iñisauttutigiraksrağigiñ iñisauttutiksraq iᅇumutuurautigun uqałiqtigun. ² Uqautilugich utuqqanaağtuat aᅇutit qauğrimmaagiqulugich, isrumaualgulutin, ilinitñik aᅇalalgusritqulugich. Iᅇumutuğugutin ukpiqsriñigmikkun, piqpaktağmikkun, suli iglutuilğusriñigmiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaağtuat aᅇnat ukpiqtuam irrusrianiq piqaqulugich, sagluturuañutqunğillugich, naagaqaa tigutarriutitqunğillugich taaññağmun, iñisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atriraksrallautağugutin nutautluktuanun aᅇnanun piqpaksriñiksraᅇatigun iᅇaqatiumiknik suli qitunğağmiknik, ⁵ iᅇmiknun aᅇalalgusriłutin ipqiłikun suli iᅇaqatausruqsilutin kiñuniğmi, tupiqsritłasriłutin aᅇutiumiknik. Agaayyutimli uqałᅇa iñuich suuñiğlağinğitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaağlugich nukatpiat aᅇalallautałiksraᅇatnun iᅇmiknik. ⁷ Ilviłlu supayaatigun atriraksrallautağugutin savaallautakun. Iᅇumutuğullapiagutin suli piyummatiqagutin iñisautriñiqni. ⁸ Uqautriłutin nağğuksruğnağumiñaitchuakun, akilłiqsuqtitin kanᅇusrutlasriługich, pigiitchuakun nipiksraiłutin uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktaağruich tupiksritqulugich aᅇaayugağmiknik suli quyalilugich sukupayaaq. Ilinich kiumakłiqsuksraunğitchut ¹⁰ unniñ tigliktuğvigiraksrağinğitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksrağigaat nakuuıqtin suli qanutitaᅇaiłiqtin kamagikkaułiksraᅇanun iñisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtigtigun surağałipayaağmikni.

¹¹ Uvvatakkun Agaayyutim iᅇuaqqutaa iñisimanaqsiruuq iñupayaat anniqsułiksraᅇatnun. ¹² Taavrumuuna iᅇuaqqutmigun Agaayyutim

ilisautigaaŋigut agaayyutailaakuaqunġitluta suli nunakuathum kimmu-
taaguaqunġitluta, iñuutqupluta uvaptiknik aňalalgusriłuta, nalaunjaluta,
agaayyutiqaġuta pakma uumani nunami, ¹³taqqiħaptikni quvianaqtua-
mun uvluanun niġiugaġikkapta, kamanautaa kamanaqtuam Agaayyutipta
Anniqsuqtupta Jesus Christ-ŋum sagviqpan. ¹⁴Ilaa qaitchuaq inġmiñik
piqutigipluta, annautisraqhuta pigiitchuapayaamiñ suli pigiaġutitquplu-
ta inġmiñuħhiñaq, ipqġuta, piyummatiniguta nakuuruakun. ¹⁵Tamatkua
ilisauttutigiyumigitin, atuġlugich aňalatchiñiqni, pitchuksaagġiqni suli
alġaqsruħatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piñiħlaġipkasruñaqnak.

Ukpiqtuam Agaayyutikuġiaħiksraña

3 ¹Itqaqtuutilugich iñugikkatin maliġutchiħiksrañatigun aňalatinik
suli qaukħiġñik, tupiksriħikun ilinġitñik, itqanairrutitqulugu savaal-
lautapayaaq. ²Uqautilugich pigiilakun uqautiksritqunġiħlugich, aglaan
qiñuiyusrimaaġlugich, ilauraagnaġlugich, suli ataramik aggañairrutriħikun
irrutriqulugich iñupayaanik. ³Uvvaptuuqtakku qaanġikkaptikni kinniqluta,
tupiktaitluta, nalaunñaisimarugut, savaksiqsimaplugu kimiksriħiq quvia-
naġikkaniġun killuum qanusripayaatigun, iñuuniaqhuta uumiktakun suli
siqñaktakun uumikkutipluta avatmun. ⁴Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtupta
agġiqami piqaksriħiġmigun suli iħuaqqutriħiġmigun anniqsuġaatigut.
⁵Uvagut savaaqallautahaptiguunġitchuaq aglaan ilaan nagliksriħiġmigun
anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imiġmik aasriñ Ipqitchuakun
Irrutchikun qaitchipluta nutaamik iñuuiħiġmik. ⁶Uvvatakku Agaayyutim aglip-
lugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun
Anniqsuqtuptigun, ⁷taavrumuuna iħuaqquataagun uvagut nalaunñasripkaqhuta
Agaayyutmi, suli piññaktaagilugu isruitchuaq iñuuiħiq niġiugaġikkakput.

⁸Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaña ataramik uqaqugikpiñ
tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iñuiħi ukpiqsriuat Agaayyutmik
ataramik kipġiyumuut piviqaqtiħiksrañagun savaallautam. Taatnatchich
savaallautat nalaunñarut suli ikayuutiksraurut iñuñni. ⁹Aglaan piisi-
maaġvigilugu isilġaiħikun uqaksraqtuħiq, immakñaqtatigun atiqtigun
kaññiħiq, aivvatraħiq, suli akimaniutraħiġmiñ maliġuksratigun
qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunġitchut unniñ pit-
luktuañunġitchut. ¹⁰Malġuġuġluguunniñ alġaqsruutiqaġumigiñ iñuk
akatchiruaq avgumaħiġmik ilamiñi, suqutigitqisruñaqnaġu maliñuġutil-
lanġitpan. ¹¹Uvvatakku ilisimagiñ taatnasriq iñuk iħuaqsruutaunġitchuq
suli killuqsautaiñ kañiqsimapkaġaġigaat nalaunġiħagun.

Iłisauttutit Aqulliich

¹²Qakugu tuyuġiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallak-
sapiagumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuña ukiisukħuña tarani.

¹³ Ikayuǵniallapiagumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aul-laǵniałhakni iglaułiksraǵmiknun, suli supayaamik inuǵaiyallapiaglulik.

¹⁴ Iłisautilugich iñugikkavut piviqagtitchiłıksraǵatigun savaallautamik, aasiiñ piviqagtitchiłutiñ atlat inuǵikkañitñik iqaisruktuasruǵaqatiñ.

¹⁵ Iluqaǵmiñ piviqasriqsuqtima nayaañǵaǵaatin. Nayaañǵaqmivut ukpiqtuaqatiuvut. Agaayyutim iluaqqutaan iluqasri nayuǵumigaasri.

Paul-ḡum Tuyuutai Philemon-mun

¹Uvaḡa Paul tigutaḡuruvaḡa piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiḡ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuuq. Aglaktuḡa uumiḡa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ²suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu ḡuyyuuqtatuaq-tiptiknun, ukpiqtuaḡuruanunlu katisruuruanun tupipnun. ³Uvvatuḡ Agaayyutim Aapagikkapta Atanḡuruamlu Jesus Christ-ḡum iḡuaqqtuq-paglisi tutqutuqatillusiḡ.

Philemon-ḡum Piqpaksriḡhalu Ukpiqsriḡhalu

⁴Quyagiga Agaayyutiga itqaḡiplutin iḡiqsruqama, ⁵tusraapluna piq-paksrisilaapnik iluqaitḡnik Agaayyutim iḡuiḡnik suli ukpiqsrisilaapnik Ataniḡikkaptiknik Jesus. ⁶Piqatigiiḡqput ilipsitḡni ukpiqsriḡuruani piḡuqtuksrauruq iḡitchuḡitlasriḡusri ikayuutipayaanik pigikkapsitḡnik Christ Jesus-mi. ⁷Aniqatmaḡ, quviatchaigikma arautiqaḡuḡalu piqpakkutiḡap-ku, atakkii iḡisimagiga quviatchaiḡhiḡ iluqaitḡnik Agaayyutim iḡuiḡnik.

Paul-ḡum Iḡiqsruutigaa Onesimus

⁸Taatnamik iḡiḡvigillagukkikpiḡ sumik piraksrapnik tiliḡhiḡaugaluaqhutin, aniqatigiplutin Christ-mi. ⁹Uvvasuli Christ-ḡum piqpaksriḡhagun tilisunḡitchikpiḡ, aglaan uvaḡa ḡayyuqaaqtuami, isiḡtaupluna pisigiplugu Jesus Christ iḡiḡvigisrukkikpiḡ. ¹⁰Tarra iḡiqsru-gikpiḡ pigiplugu Onesimus iḡḡiḡgiliutikkaga ukpiqsriḡliqman Christ-mik qiliḡsimaḡamni pituutani. ¹¹Taimma qaaglaanimḡa ikayuutaunḡitcha-luaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtiguqtuq ilipnunlu uvaḡnunlu. ¹²Utiḡmun tuyuḡisraaqsigiga. Akuqtullaḡniḡumagiḡ irrusriḡigutilu-gu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³Nayuqtigisrukkaluḡiga uvaḡni illugu. Savautinayaḡaḡa iniksraḡaluapni qiliḡsimaḡamni piqutigiplugu tusraa-yugaḡisuaq. ¹⁴Aglaan suyumiḡaipiaqtuḡa apiqsrukkaluḡaqnak. Nakuurualiqiḡ piyummatigillapiaḡlugu nunuripkasruḡaqnak uvaḡnun.

¹⁵Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaġniqsuq ilipniñ, ilipnun utitlasripluni iñiġlugu. ¹⁶Uvakñaniñaglaan savaktaagrũhiñaunġiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktug savaktaagrũmiñ. Onesimus ukpiqsriaksikami Christ-mik piqpaknaqsiruq aniqatigiliutiapluni uvañnun aglaan pitluklũguunniñ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutipmigaa iliptuntuuq. ¹⁷Isrummatigigupña piqatnaagipiaġluna, paġlayumagiñ utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸Suli qitkutiksriñiqlan suurapnik taimani qimakami suli niġġiuqsrumaqaqpatin akiilutiutumagiñ uvamnun. ¹⁹Uvva aglaktuna argamnik itna, Uvaña Paul akilighñiapiagikpiñ. Itqaaqtuutingitchikpiñ qanutun niġġiuqsruutiqaqtilaanik uvamnun. ²⁰Aniqatmaan, quyalisallañniaña pisigilugu Ataniq, quviatchaksaġluna aniqatigipluna Atanġuruakun.

²¹Aglaktuna uumiña ilipnun nalupqigiñitlugu tupiksrisuũhiñ ilisimagaluaññaan savaaqatluñniahiñ iniqsruaġikkamniñ. ²²Aasriipsuq niġiugaqaqtuna qinĩitlasilġimnik ilipsitnik iniqsruũapsigun. Taatnaqhutin itqanaiaġumuutin iniksramnik.

Iłammiuġutit

²³Epaphras-ñum tigutaañuqatigikkaġma pisigiplugu Christ Jesus tuyuġaatin nayaaññaġmiñik. ²⁴Mark-ñumlu, Aristarchus-ñumlu, Demas-ñumlu, Luke-ñumlu savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaaññanik. ²⁵Uvvatuq iłuaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum irvigiliuñ irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ḡuruanun

Agaayyutim Uqaḡha Uqaqtigiplugu Iḡñiñi

1 ¹ Injilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliptiknun sivuniksriqiritigun akulaiḡḡugu atlakaagiiḡḡugich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaatigut Iḡñigmigun, nalunaiqsagmigun paitchaktaaḡḡugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñignikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiñiḡnaitchuq. Aglaanpakma kamaunaun qausaiñaqtuq Iḡñiguruakun Agaayyutillapiatun itluni. Iḡñiguruam tigummiugaḡaa supayaq uqaḡigmigun saḡḡiqaqtuatigun. Piiḡanikamigich iñuich killuqsautaat, aquvinniqsuq taliqpianun kamaḡniqsram pakmani.

Iḡñiq Kamanatluktuq Isaguliḡmiñ

⁴ Taatnaḡhuni kamanatluksiḡluni israḡuliḡniñ Agaayyutim atchiḡniḡaa kamanatluktuamik atigmik ilinḡisa atinḡitñiñ. ⁵ Atakkii Agaayyutim naliatunniñ israḡulgich nipliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Iḡñigigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ iḡñigiplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalm 2:7

Naagasuli itnaqsimaitchuq israḡuliḡmun,

“Aapaugisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Iḡñigilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶ Aasriipsuuq, tuyuḡiyasripmagu Iḡñiguruq aḡalatiqatini iñuḡnun marrumani nunami nipliḡniqsuq, itna,

“Iluqatinḡ Agaayyutim israḡulḡiñ purvigilitruḡ.”

Deuteronomy 32:43

⁷ Suli uqautigigai israḡulgich, itna,

“Israḡulgich anuḡiguqtinnigai, savaktiniasriiñ ikualaruagaḡtigitlugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Iḡñiguruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aḡalatchiraugisirutin taimuḡa.
Aḡalatkisigiñ aḡaayuqautiñ nalaunḡalikun.

9 Quviagigiñ nalaunḡaruaiḡ aasrii uumigiplugu nalaunḡaitchuaḡiḡ.
Taatnaḡhuni Atangum, Agaayyutvich, piksraḡtaagigaaḡin
qaitchiḡlutin pitluktuumik kamakkutmiglu quvianamiglu
tamatkunakḡapayaaḡ piqatipniñ.”

Psalm 45:6,7

10 Itnasuli uqaqtuḡ ilaagun,

“Ataniḡ, aullaḡniisaḡaagataḡiḡmi iñiḡiñ nunalu qilaḡlu argapnik.

11 Tamatkua piungigñiaqtut, aḡlaan ilvich itchaḡataqtutin.
Iluqatiḡ tamatkua utuqqaḡuḡniaqtut
aasriiñ atnuḡaaluktun suungigutiḡ.

12 Uligaatun imuniaḡitin

aasrii simmiḡutiḡ atnuḡaaluktun.
Aḡlaan ilvich atlaḡḡuḡumiñaitchutin
suli ukiutin isrukḡitchumiñaitchut.”

Psalm 102:25-27

13 Aasrii nalliatnun israḡulḡich uqautriḡḡaksimaitchuḡ itna,

“Aqvittin taliqpiḡma tuḡaani aḡalatchiqasiutilutinaasrii uvamnik
akiḡiḡḡapiḡniaḡhatnunaglaan iluqaitniḡ uumigirivich.”

Psalm 110:1

14 Israḡulḡich savaktauḡhiñiaqtut irrusriuplutiḡ. Tiliraurut ikayuquplugich
tamatkua annautrauniaqtuanik.

Kamanaqtuaḡ Anniqsuḡiaḡ

2 1 Qiñigikput Iḡniḡuruam kamanatluḡha israḡuliḡniñ. Taatnaḡuta piḡi-
qipiaqtuksraurugut qaunatiḡiaḡigluḡich tusraakkavut. Tupigiguptigik
tamatkua taggivaḡtaḡumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. 2 Uqaiḡpayaaḡ
israḡulḡich uqautigikkaḡat payaḡaitchuanuruḡ. Aasriiñ kiñapayaaḡ
navguiruaḡ maliḡutaksramik tupiksriñḡitluniḡu nalliusriaḡaḡisiruḡ
anasriñḡuqsautmik. 3 Taatniitpan qanuḡuta annaḡniaḡpisa anasiñḡuq-
saḡviksraḡtikniñ suksraḡiḡḡitchuptigu anniqsuḡiaḡ? Atangum Jesus
uqautigiqqaagaa taamna anniqsuḡiaḡ. Aasriiñ tamatkua tusraaḡqaatuaḡ
uqaiḡmik qaanḡisitkaat nalupqinaḡiḡuḡu uvaptiknun ilumutuunipḡuḡ.
4 Agaayyutimtuuḡ ilisimapkaḡniḡai atlakaḡiisigun quvinaḡhutiḡ savaa-
tigun, sulii Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisuḡimigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkaaurat

5 Aasriiñ Agaayyutim piksraḡtaagiiḡitchai israḡulḡich aḡalatiḡsrau-
lugich nunami tikitchaḡumaruami. Taamna uqautigigikput. 6 Aḡlaan
Agaayyutim uqalḡhani aḡlausimaruḡ, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiuñ iñuñhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagigitlaniqpiuñ iñuum igñiña?

7 Sivikitchuami kamanaitluktitauraallakkaluaqługu israğuliñniñ,

niaquusriğñiğniñ kamanautmik kamakcutmiglu,

8 sulı inillakkiñ ayalatagıtlasrıplugu supayaaq.”

Psalms 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtıtlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk ayalatchirauplugu supayaamik, pakma qıñingitchikputsulı iñuum ayalatchitłapiaqtilaaña supayaamik. 9 Aglaali qıñigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullakługu israğuliñniñ.” Agaayyutim iluaqcutmigun tuqupkağ-niğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqlugu niaquusriğniğaa kamanautmik kamakcutmiglu.

10 Agaayyutim ayalanniğai supayaat, sulı supayaat sagviğniğaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiuñ igñi nagliksaałikun tikiutitquplugich iñugiaktuat igñiğich qılañmun. Taamna igñiq aullağniirığüğniğaa anniqsuğiañatnun. 11 Taamna ipqıqsitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun sulı tamatkua ipqıqsitauruat iluqatıñ aapaqağ-niqsut atautchiiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kanñugingitchaa taiyuhıksrañat ukpiqsırıuat aniqatiumiñik. 12 Nıplıqhuni Agaayyutmun, itna,

“İlitchuğipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;
nangagısıgikpiñ akunğatni ukpiqtuanjuruat.”

Psalms 22:22

13 İtnaqhunisulı,

“Tunñavigisigıgıga Atanıq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuña ilıgaañi Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

14 Taapkua ilıgaañi timiqaqıtut auqaqhutiñlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqhuni ilıñisıtun. Tuqukami sannıgıtami timimigun piyaqcut-lasriñiğaa tuqupkaitlaruaq iñuñnik, taamna tuunğaq. 15 Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich tigutaañuruat iñuuniqtutılaağmikni iqsiłhatıgıñ tuqułıgmik. 16 Atakkii Jesus-ñum isrumaalutıgıñitçhai israğulğich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviağikkanı Abraham-ñum. 17 Taatnamik Jesus ilıruksrauruq aniqatıuñisun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksrıpluni tuniqsimaruañuplunılu agaayulıqsıqpaguqtuq ilıñitñun. Jesus-ñum tuqułıgmıgıñ piıgñiğai iñuich killuqsautıñich qıñuiqsıtıluğı Agaayyun. 18 Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuaqsıuakami. Taatnamik ikayulgunıgı tamatkua ukpiqsırıuat uuktuaqsıupmata ilaatun.

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

3 ¹Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksragigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuq agaayuliqsiqpauruq ukpigikkaqput payañaitlugu. ²Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagirimiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³Taamna iñuk nappairuq tupiğmik kamakku-sriaqatluktuq tupiğmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautriñlautağaluqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriñloutatluktuq. ⁴Tupipayaaq nappairiqaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkağigaa. ⁵Moses-guuq tuniqsamaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktaulhiñaqhuni. Moses nipliqsamaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶Aglaan Christ tuniqsamaruq iğñiğupluni ayalatchiruaq iluqaanik tupiğmik. Iluqata ukpiqsriruani Agaayyutmik, uvagut tupiğigaatigut Agaayyutim ukpiqsri-siqagupta niğiuqağuptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiagvigaqtut Agaayyutim Iñui

- ⁷Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq,
 “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,
⁸ siquqsilaagnaqasigik isrummatigikkasri,
 taipchunatatun akililiiqsuiruatun Agaayyutmik
 uvlumi taivrurmani suviksrailaami.
⁹Aapaapsi uuktuapiağatağaatña arguağipluña qiniğaluqğich
 savaatka.
¹⁰Taatnaqluña malğukipiani ukiuni uumitchautriruña taipchuniña
 iñuqatigiñik,
 aasriiñ uqaqluña, ‘Pigisupayaakkañat killuuruq.
 Kañiqsimaitchaat ilitqusriğa.’
¹¹Tarra akiqsruqtuña uvañnun uumitchaħamni, itna,
 ‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun iliqitñun
 minguiqsiagvigitqukkamnun.’ ”

Psalm 95:7-11

¹²Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqağikkaña. Taatnamik qaunatqia-ğiutisitichi avatmun. Avallangitchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsauñ ukpiqutaiğiglu uummatipsitni. ¹³Aglaan pitchuksaagutisritchi avatmun taiyuğnaññaansuli “Uvluvañmik” suli tusraatlaññapsi Agaayyutim nipaaniq tupiksritlaññapsi-lu. Tupiksriñgitchupsi nalliysi siquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluqipkağuni. ¹⁴Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimau-

rağniagupta ukpiqsriiḥaptiktun aullağniñhaniñaglaan tuniqsimalutalu payajağuta isruanunaglaan. ¹⁵Itnaqsimaruq,

“Uvluvak tusraayupsiuḡ Agaayyutim nipaa
siqquqsilaagnaiaqasigik isrummatigikkasi
taipchunatitun akilḷiḷiqsuiruatun uvlumi taivrurmani
suviksrailaami.”

Psalms 95:7,8

¹⁶Kisut tusraaniqpatruḡ Agaayyutim nipaa akilḷiḷiqsuiqmata ilaanik? Aa, iluqatiḡ taipchuanjurut iñuich Moses-ḡum annisikkariḡi Egypt-miñ. ¹⁷Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malğukipiani ukiuni? Aa, iluqatiḡ taipchuanjuniqsut killuqsartaqtuat tuquplutiḡaasriiñ suviksrailaami. ¹⁸Agaayyun akiqsruğniqsuq iḡmiñun, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilijitñun miḡuiqsiağvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatiḡ taipchuanjurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik. ¹⁹Tarra ilitchuğigikput ukpiqsriñgisi-laanaḡ, taatnaqhutiḡaasriiñ tikitchumiñaiñiñisut kinilirviksrağmiknun, taavrumuḡa nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkanaun ilijitñun.

4 ¹Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa miḡuiqsiağviksarakun itchu-gaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliqsi tikiñgitiptaqtuq taavrumuḡa miḡuiqsiağviḡmun. ²Takku iñuktitun suviksrailaami iñiḷgaallapiaq uvaguttuuq tusraapmigiḡput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aglaan tusraakkaḡata anniqsunğiñiḡai, takku Agaayyun ukpiğingitḷugu. ³Uvagut ukpiqsriurani miḡuiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun, “Akiqsruqtuḡa uvamnun uumitchaḷamni, ‘Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilijitñun miḡuiqsiağvigitqukkamnun.’”

Psalms 95:11

Itnağniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich iñiğataḷhaniñaglaan nunam. ⁴Aglausimaruq samma taavrumuuna tallimat malğuguutaatigun uvlut itna, “Agaayyun miḡuiqsiaqtuq savaağmiñiñ tallimat malğuguutaatni uvlut.” ⁵Tusraakkaptitun sivuani itnalgit-chuq, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilijitñun miḡuiqsiağvigitqukkamnun.” ⁶Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaaqtuat tusraayugaagiksuamik isingitchut Agaayyutim miḡuiqsiağvianun ukpiqsriñiḷiḡmiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut miḡuiqsiaqatau-ḷiksraḡtiknun Agaayyutmi. ⁷Agaayyun inillaitqiksuq atlamik uvlumik taiḷugu “Uvluvanmik.” Iñugiaktuat ukiut pianikmata uqautigitqikkaa tumigiḷugu David, uqaliqtigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuḡ Agaayyutim nipaa
siqquqsilaagnaiaqasigik isrummatigikkasi.”

Psalms 95:7,8

8 Tarra Joshua-m-tuuq iñui Agaayyutim minguiqsiaqtinniqpagich, Agaayyutim uqağitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. 9 Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiağ-viñmun. 10 Atakkii kiñapayaaq isiqtuaq Agaayyutim minguiqsiağ-vianun, nutqaqmıuq savaağmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaağmiñiñtuuq. 11 Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiağvianun Agaayyutim. Tupiksriñğitchuksraunğitchugut atrilugich sivullıavut suviksraiłaami isinğitchuat taavrumuğa minguiqsiağviñmun ukpiquttaiğimiktigun. 12 Uvvatakkı uqałha Agaayyutim uumarıuq saññıllapiaqhuni. Qamuñaagatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivgiuqlugu isummataalu kim-mutaalu, atriplugu ipillapiaqtuaq avatmulik avguiraqtuq saun-ğıñik sagviqlugu patqa. 13 Suli Agaayyutim sivuğaani qanusripayauraq uumarıuq iriqsimanğitchuq, aglaan supayaaq sagviruq qıñiqnaqhuni irraknun ilaan isivgiugiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptiknıgu.

(Heb 5.1)

Jesus Kamanaqtuaq Agaayuliqsıppak

14 Taatnamik, ki ukpiğilakput payaņaiguta Jesus, Agaayyutim İğñiņa, kamaanaqtuaq agaayuliqsıppagıkkaput. İlaa apqusaananiñniqsıuq qılaktıgıun sıvuğaananun Agaayyutim. 15 Takku agaayuliqsıppakput isumaaluqatautlaruq ilısimapluni qanutun sayaisılaaptiknik. İlaa anıqusaaqsiupmiuq uvaptiktıtun supayaatıgıun, aglaan killuqsanğit-luni. 16 Taatnamik sıvuğanıutısa iħuaqqutriqaqtuamun Agaayyutmun nalupqısrunğıguta, ilısimalugu Agaayyun ilunñuktaqaqtuaq iħuaqqutrıgıniakkaqput ikayuğnaqsırağıgıpta.

5 1 İlisimałapsısın Agaayyutim aglausımaruamiñ uqałhaniñ, qauk-hipayaañat agaayuliqsıt piksraqtaañurağniqsıuq akunğatniñ iñuıch

savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutininik tuniñl'autinigu killuqsautinjitñun Israel-aagmiut. ²Ilaa iñuñhiñaupluni injmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni agganairrutitlagai tamatkua killuqsauqtuat pisagaluqaqatij. ³Iłumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniñl'autinik killuqsautmiñun pitrigaluallagmi killuqsautinjitñun Israel-aagmiuñuqatmi. ⁴Agaayuliqsiqpauliq kamak-kutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaunniñ iñuk agaayuliqsiqpautlaitchuq injmigun; piksraqtaañuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaañupmatun.

⁵Taatnatuntuuq Christ kamañniaqsangitmiuq injmiñik agaayuliqsiqpañnun qaukliguqsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu,

“Ilvich Iğñigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñigiplutin takkuatni inupayaat.”

Psalm 2:7

⁶Uqagipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iliplugu,
aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuqułigmiñ. Kiggusriaqağniqsuq taluq-sriplunikii Agaayyutmik. ⁸Iğñigugaluññağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami ilinñiqsuq tupiksriñigmik. ⁹Pakma tuqanikami Jesus naamasiruuq, aasriiñ anniqsuitlasiruuq iñuñnik taimuñna tupiksriurapayaanik ilaanik. ¹⁰Agaayyutim taiyuutchiqługu agaayuliqsiqpañmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kiliktuutit Qapiqunğıluta

¹¹Uqautiksraukkağaluqaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kañiqsipkautigiliksraña taamna ilipsitñun, takku tusraasrunğitchusri alapisaaqpaitłusri. ¹²Pakma ilisautriğugumiñnaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqałhiñi. Aniqammiuraturun miluktuqtuksrausrugağniqsusri niqipiatutłaitłusri. ¹³Kisupayaaq miluktuqtuq aniqammiuraturun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagiiksilaañak nalaunñaruamlu killuuruamlu. ¹⁴Aglaan niqipiaq pigigaat inuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum ilisağullapiaqtuam uqałhanik Agaayyutim kañiqsitłasisaiñağagigai sakiqnaqtuat sulı puttuqsritłasrirağigaa sum nalaunñatilaaña killuqsautailaañalu.

6 ¹Taatnağuta uqautigingiğlavut sivulliich qağanaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Inuguñnaqsigaatigut. Iłisautriñiqsa sivulliuplutin

ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanjiniñ tuqułhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriłikun, ²suli ilisautriłuni paptaagiligtigun suli inillailuni argañnik iñuñnun, suli ilisautriłuni añitqilhatigun tuquñaruanik atanniiłikunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigigai aniqammiurat. ³Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinun iñuguaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisułigikpaun.

⁴Iñuk ukpiqsriruağuaniktuq kanjipsikkakauñanikami Agaayyutim qaumañagun, uuktuañanikamiłu aatchuutauruamik qilañmiñ, piqasriutianikamiłu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵uuktuañanikamiuñlu nakuułha uqałhan Agaayyutim suli sanjiałha Agaayyutim aña-latchisaan, ⁶tarra—taatnasiq ukpiqsriruağuaniktuq taggivağumi maliguagałuałgimiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Iğniña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqułha. ⁷Iñuk ukpiqsrimaaqtuq Christ-mik ikayuusiaqaqtuq nunatun qau-nakkusiaqaqtuaton silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkunuja nunaligiraunun. ⁸Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunğıqsitauruq nunatun naurirağaqtuaton kakitlağnaqtuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsunğıtchuq.

(Heb 6.8)

⁹Piqpagikkamaañ, uqaqapta taatna nalupqisunğıtchugut itilaapsitniik nunagiksuaton aasriiñ annautrauniaqtsuri. ¹⁰Agaayyun nalaunñaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuiłlapialıqsi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriłiqsi ilaanik. ¹¹Suli kaviuğigikput atausriullaalusri ikayuiñiapiaquplusrı isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuuniqtutilaapsitni nalupqinañiağiksi niğugaqalıqsi. ¹²Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsri-ruanun akuqtuiruanun ukpiqsriłikun anuqsrułikunlu Agaayyutim akiqsruutigikkanañik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiuñ Abraham atuñnigaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴Itnağniqsuq,

“Nalupqinaitchuamik quviasaapiagnaigikpiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilğataqami anuqsrułikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkanani. ¹⁶ Iñuittuuq akiqsruğupmiut atuqługu iñuum atqa kamanatluktuuq iñmikniñ. Anğutauruam nalupqinaigagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavağutiksraq piiqługu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaigukka tamatkunuña akiqsrukkağmiñun atlanğugumiñaisilaña sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqługu atuqługu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunğavigigikput Agaayyun atuqamiñ akiqsruutini nalupqinaiyautiniñ, atakkii uqalğa atlanğutlaitłuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiağaatigut tigungmitqiağiquplugu niğiuğaq qaisauruq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niğiuğagikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq aullatłaitłuniñu sañjipluniñu. Taamna niğiuğaq kisaqsamaruq qilañmi sivuğaaniñlapiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqiññiqsrauruam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruña piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaa-yuliqsiqpaguqtuq atriplugu taimña Melchizedek.

Agaayuliqsi Melchizedek

7 ¹ Tarra taavruma Melchizedek-ğum, umialgum Salem-mi agaayuliqsaupluniñu kamañañiqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunnigaa Abraham utiqtuq akiñliqqaqługich umialgich. Agaayyutinigaa ikayuusriaquplugu. ² Aasrii Abraham-ğum Melchizedek aatchuğniğaa quliñğugutaanik utqutipayaakkağmi. Taamna atiq Melchizedek sivullip-lugu itnautauruq Umialga Nalaunğarualhum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich naluniğaiç anayyuqaak sivullianñllu unniñ sumi annisilaña tuqqutilaajalu. Atriginigaa Iğniña Agaayyutim agaayuliqsiusugaaqhuni qañapak taimuña.

⁴ Isummatigisriun qanutun kamañaqtilaña taavruma anutim, unniikii Abraham-ğum sivulliağikkapta kamanautiqaqtuam aatchuğniğaa quliñğugutaatnik utqutikkağmi. ⁵ Aasriiñ Abraham kinuviaqagnaqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqługu maligutaksraq Moses-ğum aglaña Israel-ağmiupayaat quliñğugutikuruksrauniqsut taapkunuña Levi-tkuayaanun agaayuliqsiğtuqanun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatiñ Israel-ağmiupayaat qitunğagigaluaqtitlutin Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunğiniğmi akuqtuiñiqsuq quliñğugutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqtuq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamanatluktuq iñuñmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilu-mutuuruq. ⁸ Aasriiñ Levi-tkuayaat akuqtuiraqtuq quliñğugutinik aasriiñ ilisimarugut tuqqutilaajatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq quliñğ-

gutinik, aasriiñ uqagimaitchuq tuquniługu. ⁹Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinjoviaqtuummağmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni qulinjūgutinik, ilaan qulinjūgutikuniğaa Melchizedek-mun atakkii sivullianjan Abraham-ñum taimmani taputiplugu. ¹⁰Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliağmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paaqmauñ.

¹¹Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsut maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitñik aňalatchiñhatigun agaayuliqsit savautriñhatnik Agaayyutmik. Uvva savaaňat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiñhiñnullapiagñiqpan naamasilugu, suvaata inuqsrağniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik aggiqsuksramik atriługu Melchizedek kinjoviağingisaña Aaron-ñum? ¹²Tarra Aaron-ñum kinjoviañi agaayuliqsauruksraunğiqsut, atakkii nutaaq agaayuliqsi aggiqsuq, Melchizedek-tun ittuaq. Taatnamik maligutaksraq aňalatchiruaq savautriñhanik nutaam agaayuliqsiqpaum simmiqsuksrauniqsuq. ¹³Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqpauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaañunğitchuq, nalliatunniñ sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiñ tuniñlaqtuğviñmi. ¹⁴Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kanjiaña Judah-miñ. Moses-ñum uqautigimaitchai taapkaa Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

¹⁵Uvvasuli nalupqinaipsaağniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶Christ agaayuliqsiğunğitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ñum aglakkaňatigun Levi-tkuayaañuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiğtuqtuq saññiagun iñuulñum simmiğumiñaitchuam. ¹⁷Agaayyutim uqañhan nipliutiginiğaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaurutin qañapak taimuña
atriplugu Melchizedek.”

Psalm 110:4

¹⁸Aasiili sivulliq tilliñ atuğumiñaiqsuq takku sayaitłuniłu sumun ikayuu-tauyumiñaitłuniłu. ¹⁹Maligutaksram nalaunñasripkağumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutlukuamik nigiuğaniktugut nalaunñasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qalliñaağniaqtugut Agaayyutmun.

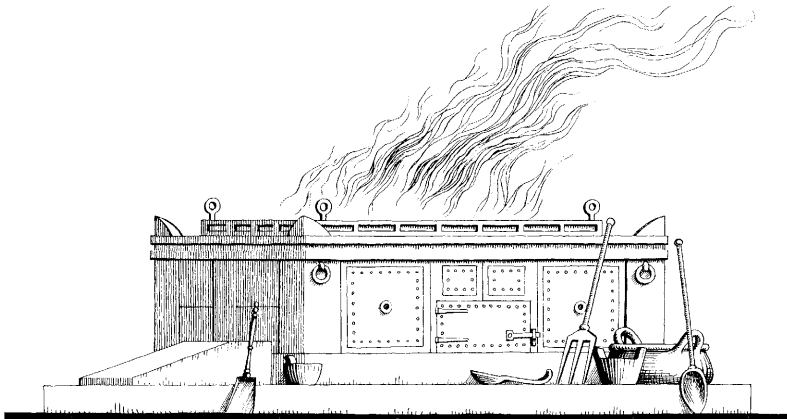
²⁰⁻²¹Agaayyutim nalupqinaigñiğaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiğtuqtuq nalupqinaiyautaiłakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiğtuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni,

“Atańguruam aqiqrutigigaa
isrummitqikkumiñaitłuni, itna,
Agaayuliqsaurutin taimuña.”

Psalm 110:4

22 Taapkunuuna uqaliqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutluktuum sivunniugutim. 23 Sulipsuuq, iluqatiŋ sivulliich agaayuliqsit nayuutitui-ñatlaiññiqsut savaaǵmikni atakkii tuqułhum piiqsittaǵigai. 24 Aglaan Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuaq taimuŋa. 25 Taatnaqhuni annau-titlapiagǵigai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun iŋmigun, ataramik iñuuruq iŋiqsrutuŋi ilinjitñik.

26 Tarra taatnasriq agaayuliqsipak inuǵigikput ipqitchuaq taqsraq-taitchuaǵlu pigiirrutaitchuaǵlu piisimaqtuaǵlu killuliqiriniñ, aasriiñ kamaŋaqspakkaupluni qilaŋmi. 27 Inuǵiŋitchaa tunillaqtuliksrani uvluǵagipman taipkumatitun qaukñisitun agaayuliqsit qaitchisuuruatitun tunillaqtuutmik, sivulliuplugu iŋmiŋ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aaqatmiŋ killuqsautiŋitñun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami

(Heb 7.27)

tunillautigiruq iŋmiñik atausriǵmiaqługu. 28 Moses-ŋum maligutaksra-ŋagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsit qaukñiǵuǵuurut. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim iǵni agaayuliqsipaguqtitmauŋ nalupqinaiyautmigun. Aasiiñ agaayuliqsipaugisiruq taimuŋa naamapluni supayaakun.

Agaayuliqsipaña Sivunniugutim Nutauruamlu Nakuutluktuumlu

8 1 Tarra una uqautigikkaqput, naalaǵniłlaksiuŋ, piqaqtugut taat-natchimik agaayuliqsipañmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaŋan kamaŋaqtuum Agaayyutim qilaŋmi. 2 Savautriruq agaayuliqsipapluŋi inimi ipqiññiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilaŋmi], iñuum nappangisaŋani aglaan Atangum iŋmiñik nappakka-ŋani. 3 Qaukñipayaŋat agaayuliqsit qaitchisuuruksraurut aatchuutininik

tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqakputtuuq aatchuutiqaqtuksrauruq Agaayyutmun. ⁴Uvvaami Jesus nunami itchu-gaagumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqaqtuq qaitchisuuruanik aatchuutinik tunillautiniglu tuvraglugu maligutak-sraq. ⁵Agaayuliqsiyapaat savaaqagaqtut agaayyuvikpaŋmi nunami atrinũhiñaqtuami tağğahhiñauruamiļu tuvraqlugu agaayyuvikpapiaq qilaŋmiittuami. Moses nappaqsaaqsilğataqmauŋ tupiq agaayyuvikpak-sramun Agaayyutim uqautiniğaa, “Qaunatqiağigutin nappağumagiñ tupiq tuvraglugu iliktiğutaa ilisauttusriağikkan iŋgimi.” ⁶Aglaan pakma Christ-ŋum akuqtuğaa kamanatluktuq savautriğiq atlaniñ agaayuliq-siniñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ŋum akunniğutauruam atausiŋuqtitkai Agaayyulunlu iñuilla nakuutlukuakun sivunniugutikun. Taamna nakuutlukuatq sivunniugun tunŋavigigaa Agaayyutim tuniqsi-maŋhanun, tupiksriğhanuñilaq iñuich. ⁷Uvvaami sivulliq sivunniugun patchisaiñniqpan, atlamik inuqnağayaitchuq. ⁸Agaayyutim quyagingiñ-ñigai iñugikkani aasriiñ itnaqhuni,

“Taimanigu sivunniugutiqağisiruŋa nutaamik
iñuiñun Israel-ŋum Judah-mlu.

⁹ Itchumiñaitchuq atrinŋatun sivunniugutim
qaisaptun aapaanitñun uvlumi taivrumani
tasririutikapkich aullautityaqługich Egypt-miñ.
Tupiginğitmatruŋ sivunniugutiga taatnaqlugich suksrağitka,
nipliqsuq Ataniq.

¹⁰ Una sivunniugun inillaŋniagiga Israel-aagmiupayaanun
taivrumani uvlumi, nipliqsuq Ataniq,
Iligisigiga maligutaksrağa iñuŋma isrummatinŋitñun
uummatinŋitñun,
atriługu iñuk aglakmatun kaliikkamun.
Iliŋisa kamagigisigaatŋa kisima agaayyutauluŋa
aasriiñ ilinich iñuginiağitka.

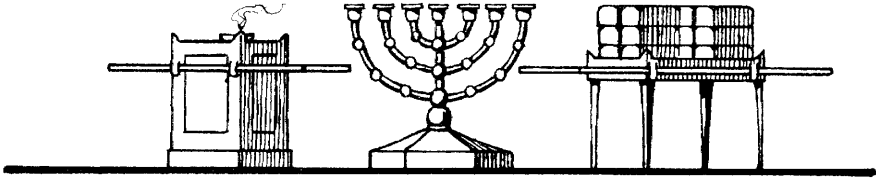
¹¹ Taivrumanigu kiñaunniñ ilisautriyumiñaiapiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnağuni, ‘Iitchuğiuŋ
Ataŋguruuq.’

Atakkii kisupayaam ilisimapiağisigaŋa
kamanaiñniqsramiñaglaan kamanagniqsramun.

¹² Takku ilunŋugigisigitka tupiginğitchaluaqtılŋuŋa.
Suli itqağitqikkumiñaiğitka killuqsautinich.”

Jeremiah 31:31-34

¹³ Agaayyutim uqautigikamiuŋ nutaaq sivunniugun tarra uqautiginigaa
sivunniugutiğruuq utuqqaliruaŋuŋuŋu. Supayaq atuğnağumiñaiqman
utuqqalipłuni piiğaqtuq.

(Heb 9.2)

Nunamitᅇaqtauruaᅇlu Qilᅇmitᅇaqtauruaᅇlu Agaayumaagvik

9 ¹Aasriili sivulliq sivunniugun atuqtaksraqaqtuq agaayuliqsitlu iᅇuillu savautriᅇksraᅇatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irvia-gun nunamiittuakun. ²Taamna Agaayyutim irvia malᅇuᅇnik iniaqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqagviquahuni niᅇᅇiviquahuniᅇu ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuutiqaᅇhunisrii ipqitchuamik inimik. ³⁻⁴Tuglian talukuyaam tunuani inaraq taiyuutiqaᅇniqsuq inimik ipqiᅇᅇniqsrauramik piquaqtuq ikipkaiviliamik tipraᅇiksautinun piliᅇaq kaviqsamik maniᅇmik suli ipqitchuamik suluutmik iluqani qaaligaᅇ kaviqsamik maniᅇmik. Iᅇuani ipqitchuam suluutim ilulik piliᅇaq kaviqsamik maniᅇmik imalik Manna-mik suli ayauppiaᅇanik Aaron-ᅇum akutuq-palitlaruamik suli uyaqqak aglaqaqtuak maliᅇutaksramik. ⁵Qaᅇani suluutim matuan israᅇullak tuglauqsimauraᅇniᅇaak Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaᅇvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malᅇuᅇnik iniaqtuq. Uvlugagipman agaayuliqsit isigagᅇniqsut siᅇalligmun inimun savautityaqᅇugu Agaayyun atuumaraᅇaᅇhatigun. ⁷Aglaan kisimi qaukᅇiat agaayuliqsit isiᅇᅇiᅇnauraᅇniqsuq ilulligmun inimun aasriiᅇ atausriᅇmiaᅇuᅇugu ukiugagipman saagaᅇhuni auᅇmik qaisaksraᅇmiᅇnik killuqsautmiᅇnun suli killuqsautaatnun Israel-aaqatmi killuqsauᅇat naluᅇigmiᅇtigun. ⁸Taavrumuuna Ipqitchuam Irrutchim kaᅇiqsipkaᅇaatigut apqun inimun ipqiᅇᅇniqsrauruumun aᅇmanᅇisilaᅇaᅇnik uvaptiknun napaniqtutilaᅇani siᅇallium inim. ⁹Taamna siᅇalliq ini atrikusrautauruq iᅇuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaᅇuᅇgich tuniᅇlautit nalaunᅇasripkatlaitchaat iᅇuk Agaayyutmi; iᅇuum aatchuutaiᅇ patchisaiᅇaaqtitkumiᅇaitchaat qaᅇgrimmaᅇiutillautanaᅇi. ¹⁰Tamatkua atuqtaksrat aᅇalatchiᅇᅇiᅇaᅇtut niᅇiniglu imimiglu suli iᅇᅇuutiksraqtuᅇvikaanik. Iᅇuich tupiksriuksrauniqsut tamatkuniᅇa qaaᅇᅇiᅇakun atuqtaksranik inillaᅇniᅇaᅇhanunaglaan nutaᅇᅇuruam nakuutlukuᅇam sivunniugutim.

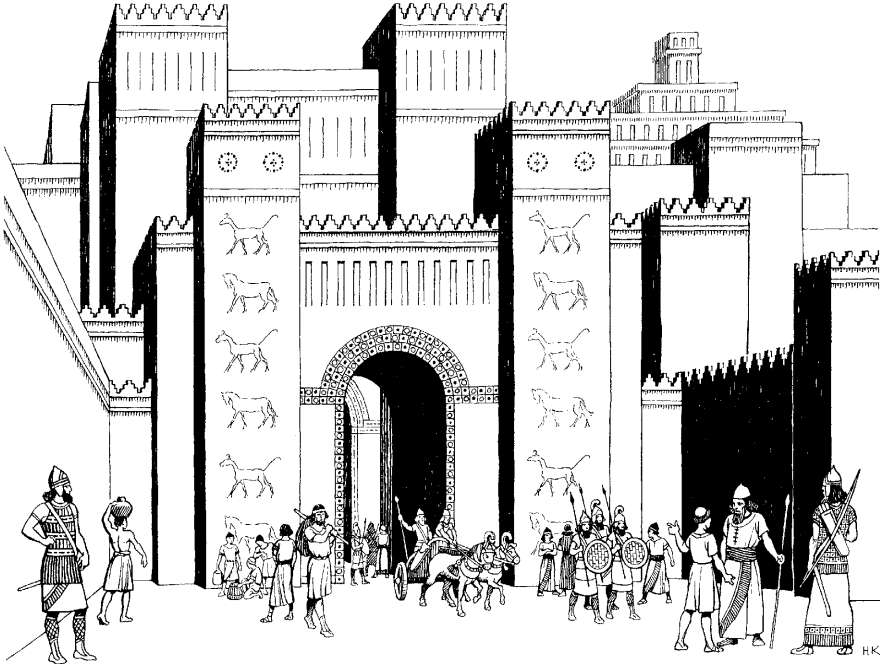
¹¹Aglaali Christ agᅇianiktuq. Ilaan agaayuliqsiquᅇagigaa sivunniugutim nutaᅇᅇuruam nakuutlukuᅇam. Christ savautriᅇraqtuq kamanatlukuᅇamiᅇu nakuutlukuᅇamiᅇu agaayyuvikpaᅇmi nunakᅇaᅇtaungitchuami suli

nappanġisaġatni iñuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiññiqsrauruamun inimun saagasunaqani aunaġatnik niġrutit, aglaan isiqami tuniġlaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausriġmiaqġugu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimuġa. ¹³ Atakkii taimani iñuk qaayuġnaqsiruaq killuliqilġimigun. Ilaa ipqisqitqigaqtuq agaayuliqsim siqilġautipmagu atuqġugu aunaġat niġrutit suli kulavauram ikipkaqtam aġraġa. ¹⁴ Tarra, nalupqinaaitlullapiaqtuq aunaġanun Christ-ġum salummaqtilaġa qauġrimmaagiutillautap-tiknik savaaġiñiñ kaġiġruaqtam, atakkii tuniġlaqtigiruq iġmiñik killuutaitġuni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautriġhiñaaguqtugut Agaayyutmik iñuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniġutiġuġniqsuq Agaayyutmiġu iñuġmi-ġu suli saġġiqaqtitġugu nutaaq sivunniuġun. Taavrumuuna Christ-ġum tasutlasigai iñuich tuquruksrauruat piqutigiplugu tupiksriñġiġhat maliġutaksramik sivulliġmi sivunniuġutiġruami. Tasuġniġai iñuich Agaayyutim piksraqtaagiġkani akuqtuitquplugich isuitchuamik pait-chaktaaksrautmik, amiami iñuuliġmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniuġun Agaayyutim inillakkaġa atriqaqtuq sivunniuġutmik iñuum aglagikkaġanik iñuunġaġmi. Tuquanikpan iñuich iġisimaraut-laruksraurut tuqulhanik taavruma iñuum aglaktuam sivunniuġutmik. ¹⁷ Takku iñuum sivunniuġutaani saġġiqaqtaitchuq iñuunġaan taavrumiġa aglaktuq. Aglaan aglaktuam tuqulhan aquagun sivunniuġutaa saġ-ġinigaqtuqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliġ sivunniuġun saġġiqaqmġuq tuqulhatigulhiñaq niġrutit aunaġatigunlu. ¹⁹ Moses-ġum uqautiqqaqami-gich iñuich tillisipayaat maliġutaksram tiġuniġai aunaġat nuġġaich ilaplugu imiġmik suli kaviqsaq ipnaim mitqualu hyssop-ġum akiġuaniglu, aasrii siqilġakġugich makpiġaat iluqaisalu iñuich, ²⁰ nipliġhuni ilinġitñun, “Taavruma augum nalupqinaigaa sivunniuġun Agaayyutim tillisigikkaġa ilipsitñun.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ġum siqilġaġniġaa auk ipqitchua-mun inimun taputiġlugich sut atuġuuruat savautriġiġmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maliġutaksraġaġuaqhuni supayaaqayaq salummak-kausruuruq aukun. Agaayyun natqigutriyumiñaitchuq killuutinik auk maqipkaġaluaqnaġu.

Christ-ġum Tunġlaqtulhan Piġgai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-ġum ipqisaksraġiraġniġaa siqilġautiqaġhagun auġmik ipqitchuamun inimun tuvrautauruamun qilaġmiittuamun. Aglaan nakuutlakhuni tuniġlaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilaġmiittua-mun. ²⁴ Atakkii Christ isingitchuq ipqitchuamun inimun savaagiġkaġatnun iñuich, tuvrautaulhiñaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilaġmun sivuġaallapiaġanun Agaayyutim akun-niġutchiutauplumi pisigipluta. ²⁵ Qaukġiata agaayuliqsit Israel-aagmiunuruat

(Heb 9.19)

isiguuruq ipqiñniqsramun inimun ukiutaugagipman saagaaqhuni auna-
 nik nigrutim. Aglaan Christ aatchuutigilgataqtuksraungitchuq injmiñik
 akulaiqlugu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitqigaqtuksraugumi nagliksaatqi-
 gaaqtuksraunayaqtuq iñiqtaułhaniñaglaan nunam. Aglaan pakma Christ
 sagvigñiqsuq atausrigmiaqlugu piigiaqlugu killuqsaun tuniļautigipluni
 injmiñik. ²⁷ Inupayaq tuquruksrauruq atautchimi, aasriiñ aquagun taav-
 ruma atannikkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausrigmiaqlugu
 piigiaqlugich killuutiñich inupayaat. Sagvitqikkisirug tugliani, piigiasru-
 ŋaqnagu killuqsaun aglaan annautityağlugich utaqqruat ilaanic

10 ¹ Maligutaksraņa sivunniugutiğruam tikkuաłhiñağniqsuq naa-
 masiruamun tuniļautaanun Christ-ŋum, tağgagiłhiñaqlugich
 ilumutuuruam. Ukiugagipman piqutigiplugich iñuich agaayuliqsit
 aatchuğuurut tuniļautinik. Aglaan tamatkua tuniļautit killuutaiqsit!aiñ-
 ñiqsut inuñnik tuniļaqtuqtuanik. ² Tuniļautit killuutaigitlakpata iñuich
 nutqautianikkayağaat tuniļaqtułiq injiğaanimma. Atakkii iñuich ukpiq-
 tuañruuat salummaqtinniqpata atausrigmiaqlugu itqagitqikkayaitkaich
 killuutitij qauğrimmaagiutillautagmikni. ³ Aglaan tamatkua tuniļau-
 tauruat itqaqtirrutauraqut killuutiñitñun ukiugagipman. ⁴ Takku aujat

niġrutit piigiyumiñaitchuq killuutmik. ⁵Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,

“[Agaayyutmaan,] Piqaġukkumiñaitchutin tuniļļautinik aatchuutiniglu

aglaan timiqaqtillugu uvamnik tuniļļautigitqulugu.

⁶ Ikipkaġugich aatchuutit tuniļļautitlu killuutaigutiksrat quyalisaunġitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsuna, ‘Agaayyutmaan, aggiqsuna savaaġityaġtugu pisuħhiñ, aglaksimaħhatun makpiġaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnaġniqsuq, “Piqaġukkumiñaitchutin tuniļļautinik aatchuutiniglu, ikipkaġugich aatchuutit tuniļļautitlu killuutaigutiksrat quyalisaunġitchut ilipni,” injaṅgualuaṅṅaisa maliġutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq, “Agaayyutmaan, aggiqsuna savaaġityaġtugu pisuħhiñ.”

Taatnaqami Christ-ṅum suksraaġniġaa sivulliġ sivunniugun tuniļļautituum-maisa aasrii inillakħugu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ṅum tupiginiġaa Agaayyutim pisuħha. Tuniļļautigikamiuṅ timini pisigiplugich killuutit ipqiqaġaatigut nalaunṅapkaqhuta Agaayyutmi atausriġmiaġtugu.

¹¹ Aasriiļi agaayuliqsiṅpayaq savautriraqtuq uvlugagipman qaitchiṅluni atlaṅṅutlaiṅaanik tuniļļautinik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tuniļļautmik killuutinun, aquvittuq taliqṅpianun Agaayyutim minguiqsiagiahuni savaaġmiñiñ taimuṅa, ¹³ taimakṅaniñ-aglaan utaqṅiṅluni tarani uumigirini akiiļiṅksraṅatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun tuniļļautikun killuutaigñiġai taimuṅa tamatkua ipqiqsitaurat.

¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigñiġaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillaṅṅiaġiga Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

İligisigiga maliġutaksraġa iñuṅma isrummatinṅitñun. aglaglugulu uummatinṅitñun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsuqsuli, itna,

“Killuqsautinṅich nalaunṅairrutinṅiļļu itqaġitqikkumiñaitmigitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaġugich tuniļļautiksrat pisigilugich killuutit inuqnaġumiñaiqsut.

Qalliṅaaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqaatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiaqatugut isiħksraptik-nun Agaayyutim sivuġaanun, atakkii Jesus-ṅum tuniļļautiginigaa auni.

²⁰ Christ-ḡum aḡmautiniḡaatigut nutauruamik apqutmik sivuḡaanun Agaayyutim. Agaayuliqsiqaktun qallilaaqtuatun Agaayyutmun amu-ḡatchiananun talukuyaam, uvaguttuq qallilaaḡlasipmigikput Agaayyun timaagun Jesus-ḡum aatchuutigikkaḡagun tuqpluni. ²¹ Suli kama-naqtuamik agaayuliqsiqagtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiqsriuanun. ²² Taatnaḡuta qallilaaqta Agaayyutmun ilumutuḡuḡlugu uumman nalupqisruutailapiaḡlugu ukpiqsriḡiqput, atakkii Christ-ḡum siqillaqamisigut auḡmiḡik salummaḡai qauḡrimmaa-ḡiutillautavut killuqsautiptikniḡ suli iḡḡuqhuta imiḡmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiaḡiḡlakput niḡiugaq uqautigikkaqput qanuḡliqaanḡiḡuta takku Agaayyun akiqsruiruaq tuniqsimaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaḡutilutalu piqpakkuḡiḡksraptiknun savaallautaqaḡiksrap-tiknunu. ²⁵ Katiraḡaḡta atautchimun qapiqtanḡiḡuta, atrisunaqnaḡich ilaḡich iḡuich katiraḡanaḡisuat. Iḡichuḡiḡiksi Atanḡum agḡitqinḡiaḡha. Taatnaḡlugu pitchuksaḡutiyumaḡut avatmun qapiqtanḡiḡuta ukpiqsriḡiptikni.

²⁶ Uvvaami kaḡiqsiqqaḡupta ilumutuḡiḡmik aasriḡiḡ killuqsactuḡiḡupta ukpiqsriḡiḡuta Christ-mik, piitchuq niḡiugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillaḡutmik qaisaksramik killuḡiptiknun piiḡḡiaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iḡuuniḡupta niḡiugiraksraḡiḡikput iqsiḡaqtuaq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquḡiḡiaqtuatun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iḡuk suksraqanḡitchumi Moses-ḡum maligutaksraḡanik, taamna iḡuk tuquruksrauruq ilunḡuktailaakun ilisimariqaḡhiḡaḡpan malḡuḡnik unniḡiḡ piḡasrunik. ²⁹ Aglaan iḡuk suksraqanḡitchumi Iḡḡiḡanik Agaayyutim suksraqanḡitlunilu auḡanik Christ-ḡum ipqisḡitigikkaḡmiḡik, Agaayyutim taamna iḡuk anasriḡḡuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaḡḡatigaa Ipqitchuaq Irrusriq iḡuaqqriruaq ilaanik. ³⁰ Iḡisimagikput kisuutilaḡa nipliqsuam itna ipqitchuani makpiḡaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq aki-saḡisigiga.” Uqaqmiḡisusq itna, “Atanḡuruam atanniḡisigai iḡugikkani.”

³¹ Iqsiḡallapiaḡataqtuq anasriḡḡuqsakkauruni Agaayyutmiḡ iḡuuruamiḡ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kaḡiqsiqqaḡapsi ilumutuuruamik ukpiqsriuanḡuḡhusri. Iḡlutuḡniḡiksi sakiḡniḡiq atqunallapiaq. ³³ Iḡaatni pisaḡḡatigikkaurusri atniaqsiuplusriḡ iḡuich takkuatni, ilaḡnisu-li piqataḡhiḡaḡuḡhusriunniḡ tamatkunani taatna aḡalatauruanun.

³⁴ Uvvasuli nagliksaḡatiqaḡuursri isiqtauruanik ikayuḡḡuḡich suli quviatchauḡikhusri ivayaqtukkaḡaluaḡapsi suurapsitḡik, ilitchuḡiplugu ilipsi suuraqaḡiksraqsi nakuutluktuanik nuḡuyumiḡaitchuanik qilaḡmi.

³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairrutiaḡitchi Ataniḡmun. Kamaḡaqtuamik akiḡiusriaḡnaḡtusri nikaitkupsi. ³⁶ Aglaan anuqsrutiaḡtuksraurusri tupiksriḡaḡusri pisuḡhanik Agaayyutim. Atakkii akuḡtuḡiniaḡiksi ilaan akiqsruutigikkaḡa. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuami makpiḡaani,

“Pivikisuurami agqiqaḡumaruaq agqigisiruq.

Piñatchiaḡumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunḡasripkakkaga iñuugisiruq ukpiqsriḡhagun.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk

tunuttuaq uvamniñ ukpiqsriḡaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvagut, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutinj piyaqquk-kauniaqtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutinj.

Urrakusratai Ukpiqsriḡhum

11 ¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingigagigaa nigiuḡagikka-ni. Nalupqigingigagigaa atuumaruksraq qiniḡnaqsigaluqnaḡu. ² Sivulliaḡvut taimani iñuuniagaḡniqsut taavrumuuna ukpiqsriḡikun. Taatnaḡlugich uqaḡillaautakkaurut. ³ Ukpiqsriḡikun kanjigsigikput Agaayyutim iñiqsitalaḡa nunamik siqiniḡmiglu uvluḡianiglu uqaḡigmi-gun. Taavrumuuna kanjigsigikputtuq iñiqsitalaḡa sunik qiniḡnaqtuanik saḡḡiaḡun iñuich ilitchuḡingisaḡatnik isummatigikkagmikkun. ⁴ Ukpiqsriḡikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutlukuamik tunillaḡutmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuḡniḡaa Abel-ḡum tunillaḡutaa uqaḡiplugu nalaunḡatilaḡa. Abel tuḡgaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpiqsriḡhaniñ. ⁵ Ukpiqsriḡikun Enoch aullautikkauniqsuq marrumakḡa iñuuniaḡigmiñ tuquruksraunḡitluni. Taatnaḡlugu iñuich paqingiñniḡaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaḡaluaqtitnagu uqaḡhum uqaḡutigigaa ilumutun quyalitniḡkaḡuniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriḡitchumi quyalitniḡkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaḡuktuq Agaayyutmik ukpiqsriḡuraḡuq itilaḡanik suli akiliutiqaḡtilaḡanik tamatkunḡa piḡiqillapiaqhutinj pakaaqqtua-nun iḡmiñik. ⁷ Ukpiqsriḡikun Noah-m kiliktuusriaḡigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiniḡnaqsigaluqnaḡu. Tupigiplugu Agaayyutim til-lisaa umiaqpaliruq annautiksraḡatnik qitunḡami. Umiaqpiḡigmigun sagviqsinnigaa ukpiqsriḡiḡhat nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchi-siqutiniḡai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriḡha Agaayyutim akuqtuḡniḡaa nalaunḡasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriḡikun Abraham tupiksriḡniqsuq Agaayyutim tuḡluḡmani. Aullaḡniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksraḡmiñun paitchaktaaksraut-mik, nalugaluḡḡaan napmun aullaḡtilaani. ⁹ Ukpiqsriḡikun iglaḡuruq nunami akiqsruutigikkaḡani Agaayyutim, irviqaqhuni palapkaaqpaḡni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham nigiuḡagaḡniqsuq nunaaqqiqaḡmik payaḡaitchuanik nappaviḡmik, Agaayyutim iḡmiñik nappakkaḡanik

maligutlugu sivunniugutni. ¹¹Ukpiqsriḡikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik siḡaiyaufiksraḡmiñun kiñuviaksramik. Iḡñiruuq aaquagaḡaluḡḡaḡmi, takku ukpiginiḡaa Agaayyun pitḡaruḡuplugu akiqsruqtuaq. ¹²Tarraasriiñ atausriq anjun Abraham tuquḡaruatun iḡmiñi iḡḡaluḡaqtuaq kiñuvianiḡ-niqsuq iñuḡiakhutinḡ uvluḡianḡisun qilaum sulii qavianatun taḡium siñaan kisitchuḡnaitchuatun.

¹³Tamatkua iñuich iluḡaḡmiḡ ukpigigaat Agaayyun, aasriiñ tuqurut akuqtuḡḡaluḡaqtinḡ akiqsruutauruamik. Aglaan qiniḡḡugich immasraaḡruk sivuniḡmi quviatchaktitaurut. Piilaḡḡinḡitchaat avakḡaqtautilaḡaqtinḡ iḡlaanḡutilaḡaqtinḡlu marrumani nunami. ¹⁴Iñupayaat uqaḡamiḡ iḡlaanḡutilaḡmiḡnik marrumani nunami nalupqinaḡaat pakaaḡaḡiḡtinḡ kiñuniksrautmiḡnik. ¹⁵Iñuich taipkua isrumaḡisruuniḡumitruḡ taimña nuna unisaḡtinḡ utiḡhiñaḡaluḡaḡniqsut pisukkumiḡ. ¹⁶Aglaan ilinḡich kimmutiḡaqtut nakuutluktuumamik kiñuniksramik qilaḡmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaḡaḡiq ilinḡitñun, atakkii kanḡuḡinḡitchaa Agaayyutiniḡluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷Ukpiqsriḡikun Abraham tunillaḡutiḡaḡhiñaḡuḡniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuaḡmani aatchuutigiḡisipmaḡaan iḡñituaḡluni, taamna akuqtuaḡikkaḡa Agaayyutim akiqsruutaḡun. ¹⁸Piḡhiñaḡniqsuq ukpigiplugu Agaayyutim akiqsruutaa iḡñiḡmiḡun itnaḡhuni, “Isaac-kun kiñuviaḡḡniḡaqtutin.” ¹⁹Ukpiginiḡaa Agaayyutmun anḡipkaḡniaḡiksraḡa Isaac tuquḡaruaniñ. Abraham-ḡum akuqtuaḡitḡikkaa Isaac iḡḡaluḡaqtuaq tuquḡaruatun liilaa. ²⁰Ukpiqsriḡikun Isaac-ḡum piḡiusriaḡaqtitmiḡik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiḡiplugu Agaayyutmun atuumaḡkaḡisiḡha akiqsruutigiḡikani sivuniksrami. ²¹Ukpiqsriḡikun Jacob tuquaḡsikami piḡiusriaḡaqtitmiḡik atausriullaḡpluḡik iḡñak Joseph-ḡum. Aasriiñ putluni agaayumaḡḡvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiḡmi. ²²Ukpiqsriḡikun Joseph-ḡum uḡautiginigaa aullaḡiksraḡat Israel-aḡḡmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaḡḡiksraḡatigun sauniḡmi.

²³Ukpiqsriḡikun Moses-ḡum anḡayuḡaakkiñ iriqsimaḡiḡaak piñasruni tatqini aniqḡaaḡman. Qiniḡamiḡku piññaḡnaḡha iyaalugruam iqsiniḡitchuk umialḡum tillisaiñik tuqutqupluḡich anḡaurat aniqammiurat. ²⁴Ukpiqsriḡikun Moses iñuḡuanikami taḡuḡuḡaḡniḡniqsuq iñuḡnun iḡñiḡanik Pharaoh-m panian. ²⁵Piksraḡtaḡigaa anḡallaḡuḡataufiksraḡani iñuñi Agaayyutim, atakkii quviḡinḡiḡniḡaa iñuuniaḡiq qaḡanaḡtuaq akisuruḡtuumaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶Isrummatiginigaa nagliksaaḡiksraḡa Christ-ḡum kamanatlukḡugu piḡaḡhaniñ akisuruḡpayaḡniñiñ Egypt-ḡum, takku ukpipaḡniqsuq Agaayyutmun akiliḡniḡniḡniḡluni sivuniksrami. ²⁷Ukpiqsriḡikun Moses-ḡum aullaḡviginigaa Egypt iqsiginḡitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaḡtuḡ ilipluni qiniḡtuatun

Agaayyutmik qiniǵnaitchuamik. Taamna qiniǵquuraaq siimasraaǵu-tiginigaa. ²⁸Ukpiqsriǵikun Moses-ǵum inillaǵnigaa nigiqpagvikaat taiyuutiqaqtuaq Apqusraaqtitauiǵmik. Ukpiǵigaa Agaayyun uqaqman iǵuich tigusritquplugich ipnaiyaat auǵatnik siqillaautiksranjitiik tupqisa taluǵitǵun. Agaayyutim ilaksiatqunǵitchai piyaqquiraumun Israel-aag-miut aǵayukǵiich. ²⁹Ukpiqsriǵikun Israel-aagmiut ikaagǵnigaa tagiuq atiqaqtuuaq Red Sea-mik paliumaruakun nunakuuqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsagaluagǵniqsut, aglaan iluqatiǵ ipiniqsut imikun.

³⁰Ukpiqsriǵikun Israel-aagmiut kaivraagǵnigaiǵ katchiǵi Jericho-m tallimat malǵuǵni uvluni. Taatnaqhuriǵ katchich katagaalaniqsut.

³¹Ukpiqsriǵikun Rahab akiisuk tukkuǵinigaa nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni piyaqunǵitchuq piqatigilugich Jericho-ǵmiut ukpiqsriǵit-chuat Agaayyutmik.

³²Sumiksulitai uqapsaagǵisiviǵ? Pivikitchuq uqautigisaǵupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqi-raiǵu Agaayyutim. ³³Ukpiqsriǵikun taipkua akimaraqtut umialiǵniǵ, nalaunǵarualiqiplutiǵ, akuqtuiplutiǵ akiqsruutigikkaǵanik Agaayyutim, umitlaplugich qaniǵich lion-nat, ³⁴qamitlaplugu ikualapiaqtuaq ikniq, annakhutiǵ savikpakun tuqutauiǵmiǵ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapigǵnaqsiplugich aǵuyahǵmi akiilitlasiplugich aǵuyaktiǵich atlat nunat, ³⁵unniǵiǵ aǵnat akuqtuiplutiǵ tuqunaruamiknik anjitiqksitaupmata. Atlat iǵuich naǵititauniqsut tuqulǵhiǵaaguhutiǵ ayakǵugu annagviksraq-tiǵ, nigiuqagaqhuriǵ anjitiqǵiksraǵmiknik nakuutlukuamun iǵuuiǵmun tuquanikkumiǵ. ³⁶Atlattuuq nagliksaaqmiǵniqsut mitautigitchiuplu-tiǵ ipiǵaqtuqsiuplutiǵ qiliǵǵugillu isiqtaupkaǵugich, ³⁷uyagǵniǵlu miǵuqtuqsiuplutiǵ, uluaqtuǵugich avikǵugillu, uuktuaqsiuplutiǵ, tuq-qutauplutiǵ savikpakun, qiplutiǵ atnugaaqhuriǵ ipnaich amiǵitiǵnik tuttuǵuuraisalu, piilliuqhuriǵ, iǵuilliuqtitauplutiǵ, atniaqsiuplutiǵ, ³⁸qipip-lutiǵ suviksraiǵaami iǵǵiǵi, iǵuuniaqhuriǵ sisini nunamiǵu uyaǵaǵuǵmiǵ. Iǵuiǵi nunam naliginiǵitchaiǵ tamatkua!

³⁹Iluqatiǵ tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaigutriruat ukpiqsriǵiǵmiknik uqagillautaqǵugich. Aglaan nalliat akuqtuiǵit-chuq iǵuunǵaǵmiǵiǵ Agaayyutim akiqsruutigikkaǵanik. ⁴⁰Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutlukuamik uvaptiknun, itna, taipchua naama-sripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiǵniǵiaqaptigut aǵaayyuqautaanun Agaayyutim.

Agaayyun Aapakput

12 ¹Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuuq avataǵiutriruanik uvaptiknik nuviyatun, aasriiǵi tamatkua uqagǵiǵhiǵaagaa ukpiqsriǵiǵput. Aqpaliutraqtitun piiǵǵugu unaviquta-

gikkaṅani, ki, piigaḡlavut qilamipiaq killupayaat unaviqutaḡikkavut maliguta Ataniḡmik. Aqpaliutraqta iḡlutuiḡikun tikiññiaḡhanunaglaan kinilirviksrapta. ²Ataramik qiñiqsimalakput Jesus aullaḡniiraalu naamasriraalu ukpiqsriḡḡapta, [atakkii tunḡavigigaa Agaayyun iluqnauqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuaq akiliusriaksrani suksraḡiḡitkaa kanḡunaqtuaq tuquḡiq sannigutami. Aasriiñ aquvittuq Agaayyutim taliqqian tunaanun aḡalatchiqataupluni. ³Jesus iḡlutuipmiñiqsuq qanusripayaanik akilli-ḡuḡutiḡitnik killuliqirit. Isrummatigiraksraḡigiksi Jesus piyuaqsiugupsi taatnatun, miḡuḡaḡitchumuusriḡi qapiḡasriraḡaḡiḡusri maliguaḡḡap-sitñi Christ-mik.

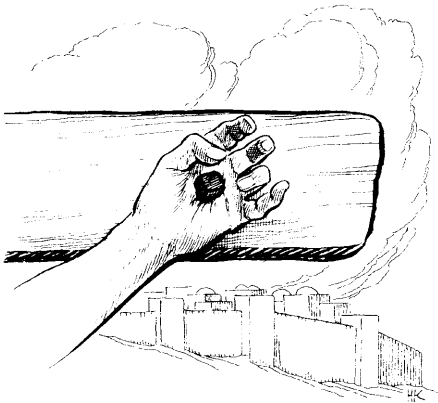
⁴Killuqsauun ayyauqtuḡaluḡiksi, aḡlaan ayyauqtunḡitchiksi pigiitchuaq tuquḡḡapsitñunaglaan. ⁵Puuyuguknaḡiksi Agaayyutim pitchuksaḡiḡḡa ilipsitñun itna liilaa uqagipmatun qitunḡamun,

“Iḡñiḡ, suksraḡiḡiḡñiaqnaḡu nalḡuqsruutaa Atanḡum unniñ qapiḡasiñak iñiqtipatin.

⁶Takku Atanḡum nalḡuqsruḡaḡigai tamatkua piqpagikkani, suli annauksraḡugich iñupayaat iḡñiḡiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷Iḡlutuqtaksraḡigiksi nalḡuqsruutaa Agaayyutim. Aḡalattaḡigaasri iḡñiḡikkaḡmisun. Qanusriuva una iḡñiḡuruuq aapauruam anasriñḡuqsat-laisaḡa? ⁸Agaayyutim iḡñipayaaq ataramik iñukkuksaḡniḡaa taatnatun. Ilipsi nalḡuqsruqsimaitchupsi aapaiḡapsisun ilumutun iḡñiḡiliutipkaqsi-maiññiqsuri ilaanun. ⁹Uvvasuliuna, aapapta nunami nalḡuqsruḡaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriruksrauruguttuuq Aapaḡatnik irrutchipsa pitḡlugluḡu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuuḡiḡmun. ¹⁰Sivikisuurami aapapta nalḡuqsruḡaḡigaatigut nalaunḡanasrugikamitruḡ. Aḡlaali Agaayyutim

(Heb 12.12)

nalḡuqsruḡaḡigaatigut piñḡaḡviksraptiknun ipqiqatigisrukhuta iḡmisun. ¹¹Iluqani nalḡuqsruun quvianaitchuuruq atniḡḡaqmiuq. Aḡlaan aquvatigun nalunaḡuuruq qanuq nalḡuqsruun nakuutilaḡaḡa Agaayyutim qitunḡaḡikkaḡiñun, tupiksriḡiḡmiktigun iñuguqtut atuitḡasiruat nalaunḡaruamik suli iñuuniaqtuat qiñuiññakun.

¹²Taamna pigilugu sayyiḡ-siḡiḡ niviḡasriruat argasri suli sayaitchuat niusri; qapiḡasiñasri.

¹³Qaiqsisiḡiḡ apqutiksraḡat isigap-

si. Aasriiḷi sayaitḷutiḷ uḷpiqsirruat pisrulguitchuatun puukaḡumiḷnaitchut atniḡutiḷ, aglaan mamititaulutiḷ saḷḷisitiḷqinḷiaqtut.

Iḷisauttutit suli Kiliktuutit

¹⁴ Qiḷniḷiḷḷaqaautrisitchi iḷupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iḷuum iḷuunianḡitchuam taatnatun qiḷnitlasriyumiḷnaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qaunatiḡiḡiḡitchi kiḷaunniḷiḷ iḷnuk suliqutiksringiḡiḷḷiaqani iḷuaq-qutaanik Agaayyutim. Qaunaniḡitchupsi iḷuich tikitpiaqtut akunnapsitḷnun miqutchisuuruat isrumagiḷiḷisitlusri, atriplugu kanḡiḡ-ruaq maqupkairuaq nauriamik. ¹⁶ Naagaunniḷiḷ iḷnuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaitḷluni Esau-tun iḷiḷḡaanimma. Esau tuniriruaq paitchak-taaksrautigaluaḡmiḷnik aḷayukḷiḷiḡmigun atautchimun niḡiḷḷiḷḷimun. ¹⁷ Iḷisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ḡum piḷḷhiḷnaḡuqamiḷḷ piḷḷnak-taaksrautni itigautiruaq. Satuqsagaluaḡaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiḷnaiḷḷananiḷniqsuq.

¹⁸ Ilipsiasriḷiḷ, tikisimaitchusri iḷḡimun aksinḷnaitchuamun atriplugu iḷḡiq atilik Sinai-mik. Israel-aḡmiut imani qiḷniḷniḡaaḷ iḷḡiq ikualaruaq ikniḡmik. Kiḷuagun taaqsiḷniḷsuq anuqḷiḷullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iḷuich tusraaniqsut qatrananik qalḡuqtautim suli nipitullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitḷutiḷ uqapsaaqtut nipimun uqautitqiḷunḡitḷutiḷ. ²⁰ Agaayyutim tiliḷniḡai, “Niḡrutimunniḷiḷ aksikpagu iḷḡiq miḷuqtukkauniaqtuq uyaḡaḷnik.” Aglaan iḷuich tatamiḷallaktut. ²¹ Iḷḡim qiḷniḷsaḷha tatamnallapiaḡataqtuq. Moses-unniḷiḷ uqaḡniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitchakḷuḷa uuliksiruḷa.” ²² Aglaan tikiḷḷaniktusri Agaayyutim nayuutiḷhanun tikitmatun iḷḡimun atiliḷḷmun Zion-mik, suli nunaqqiqpaḷanun iḷuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, suli isaḡuliḷḷnun kisiḷḷnaḡumiḷnaitchuanun. ²³ Tikitchusri katiq-pagviatnun aḷayukḷiḷuplutiḷ iḡiḷḷiḷiḷ Agaayyutim atinḷich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun ataniḡatnunlu iḷupayaat irrusriḷḷiḷḷiḷnunlu nalaunḷaruat iḷuich tuquruat naamasriḷkakkauplutiḷ pakmani. ²⁴ Utlautipmiusri Jesus-mun akunniḡutauruamun aatchuqtuamun nutauruamik sivunniḷḡutmik iḷuḷḷnun. Christ-ḡum killuqsautaiquplugich iḷuich maqipkaḡniḡaa auni sannigutami. Auḷa Abel-ḡum tuqutauruaq uqautiqaḷhiḷnaqtuq akisautmik, aglaan auḷa Christ-ḡum uqautiqaqtuq natqigutriḷiḷḷimik.

²⁵ Naalaḡnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitḷnun pakma. Ayaiḷasri ilaanik taipkumatitun Israel-aḡmiutitun. Annagviksraiḷḷiḷiḷsuq anasriḷḷuqsasḷiḷḷiḷmiḷ ayaummitḷnikamiḷ kiliktuqtauruamik iliḷḷitḷnik maani nunami. Agaayyutim anasriḷḷutluḷallakkisigaatigut tunutkup-tigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilaḷḷmiḷ pakma. ²⁶ Iḷiḷḷaan Agaayyutim iḷiḷsraḷḷiḷhiḷnaḡaa nuna uqaqami iḷḡimi atiliḷḷmi Sinai-mik, pakmaag-

laan ilaa akiqsruqtuq nipliQHuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniaġiga nunathiñaungitchuaq aglaan taputiniaqmigigaptuuq qilak.” ²⁷Taavruma uqaHum “atausripsaami” nalupqinaiHlapiagaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtaġikkani atlanġuqtitkisiñiplugu. Aasriñ kisimi iliqsraqtitangitchuaq itchumaġisipiaqtuq. ²⁸Taatnaġuta akuqtuiñaigtugut isruitchuamik kiñu-niġmik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim añaayuqautaani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunaġuta kamaksriġikun taluqsriġikunlu, ²⁹atakii Agaayyutigikkaqput suunġiraġaqtuatun ikniq-tun ittuq.

Aqulliich Alġaqsruutit

13 ¹Piqpakkutititchi ataramik aniqatigiġġapsigun Christ-kun. ²Suksraġingitchuksraursi tukkuġiññaġiġmik takku ilanġich iñuich tuyuġmiaqaġniqsut israġuliniġnik nalunġaisa israġulgutilaanjitñik. ³Itqumasriġik tamatkua isiqsiviñmiittuat isiqsiviñmitqatigipmatun ililugich, tamatkualu aġallaqġuksiuruat nagliksaaqatigipmatun timip-ni ililugich. ⁴Katchuusrimaġiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunġapsitñi. Ilaqatigiġksuak katchuusrimaġiqtik ipqisittaksraġigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atanniġisigai atunim iñuich sayunaruatlu atla-tuqtuatlu. ⁵Kimmutiqatlusruñaqasri maniġmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun niqliqsimaruaq,
 “Unitchumiñaitchikpiñ
 unniñ suksraġumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶Taatnamik nalupqisrunġitluta nipliġhiñaurugut,
 “Atanġuruaq ikayuqtigigiga.
 Iqsiyumiñaitchuġa iñuum qanuġaanaunniñ.”

Psalms 118:6,7

⁷Itqumasriġik aġalatigikkasri uqautriruut ilipsitñun uqaġhanik Agaayyutim. Ukpigutiqaġitchi taipchunatitun iñuuniaġiġmikni suli isrummatigilugu qanuq tuquġhat. ⁸Jesus Christ atlanġutlaitchuq ikpak-sraġlu, uvlupaglu, taimuġalu. ⁹Iñunmun avallaktitnasri atlakaġiisigun atlanaqtuaġuplutiġ ilisauttutiġisigun malingiqplusri Agaayyutim ilu-mutuulġhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriġipsitñi Agaayyutim iġuaqġutaagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriġipsitñi maliktuiñaġupsigik iñuuniaqutit tuniġġautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tuniġġau-titigun anniqsuutiginiangitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰Uvaguttuuq tuniġġautiqaqtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigu-tami. Tuquġhagun Jesus-ġum piġiusriaqatugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami niġġivigitlaitchaat tuniġġautigikkaqput. [Taamna itnautauruaq, tamatkua anniqsukkauni-

ruat tupiksriġigmiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.]
 11 Ukiuġaġipman qaukġiata agaayuliqsit qamuñautiragigaa aunat niġrutit ipqinñiqsramun inimun tuniġlautigisaqġugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuquñaruat niġrutit timiñich ikipkaqtitlugich siġlataani nullaaqtuġvium. 12 Taatnatun Jesus-tuug tuqupmiuq sannigutami siġlataani nunaqqim, tuniġlautigisaqamiuq auni iñuich killuqsautaiquplugich. 13 Taatnaġutaasriiñ ilaanukta siġlataaniittuamun nunaqqim, iġlutuutiqaġuta iñuich naġġuqsruqpaticut pisigilugu ilaa. 14 Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niġiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qilañmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsriġikun. 15 Pisigilugu Jesus-ñum savaaġikkana uvaptiknun, nangaqsimaaglakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriaġiksaatitun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tuniġlaqtuutigiplugich. 16 Nakuurualiqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkunua inuqsraqtuamun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyagillapiaġai. 17 Tupigisigik iñuich aġalatigikkasri aġalatillusri iñiñiñun, atakkii kiggutiqaqtaksraġigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaqhutiñ qaunaksrirut iñuuniaġapsitñik. Tupigigupsigij savaaqtiñ quviatchauġiutiginiġaġat, aglaan sakiqniuqtitkupsigij piññautigiyumiñaitchiksi. 18 Qauġrimmaġiutillautaaqtugut patchisaitchuamik iñuuniiallautaġukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillañniaqtigut. 19 Suvaluk agaayutquġipsi utiqtitauġiksramnun ilipsitñun qilampayaaq.

Agaayuliq

20 Agaayuruña Agaayyutmun aatchuiruamun qiñuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamañaqsipluni munaqsriġuqtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, suliq maqipkaqamiuq auni nalupqinaigñiġaa nutaaq isuksraitchuaq sivunniugutauruaq. Piquitigiplugu taamna Agaayyun añitqiksitchiruq atannaptiknik Jesus-mik tuquñaruaniñ. 21 Aasriiñ pakma Agaayyutim ikayuġlisituq pitġasiġlusri pisuġigikkanañik supayaakun. Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik iñmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiqaġisigikput pakma qañapaglu. Amen.

Aqulliich Iłammiuġutit

22 Aniqatiumaan, iñiqsruaġipsi naalaġnitqupġugich uqaġitka pitchuksaagutaupġugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. 23 Iñisimatquġipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitauġhanik isiqtauviñmiñ. Aggipqauraqpan iluqanuk qiñiġiaġisigipsi.

24 Tuyuġivut nayaaññaġmik iluqaisa aġalatigikkasri ukpiqtuañuruapaayatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuqmigaasri iłammiuġutillautamik. 25 Agaayyutimtuq tugluaglisi iħuaqutillautaġmigun.

James-ᅡum Tuyuutai

1 ¹Uvaᅡa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanguruamlu. Tuyuqtuᅡa nayaᅡᅡaᅡᅡmᅡik iluqaitᅡᅡun siaminᅡaruᅡun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpiᅡunlu Puᅡiunlu

²Aniqatiumaᅡᅡ, atlakaagᅡiich uuktuagᅡutit tikitpasi quviatchaugillapiagᅡitchi. ³Iᅡisimagiksi ukpiqsriᅡiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriᅡaagᅡigaa. ⁴Sivutmuulgulᅡhum savaani pianikpagu ilipsi piᅡuqniaqtusri naamapmiᅡusiᅡu, susruksiungᅡigusriᅡu. ⁵Nalliqsi kaᅡiq-simaitkumi suvaata uuktuqsiutillaagᅡmiᅡik, ki, iᅡiᅡliuᅡ Agaayyun isumattumik qaitchiyumaruaq iᅡupayaanun iᅡlikkuttutaitᅡluni suli suakatautaitᅡuniᅡu. ⁶⁻⁷Taamna iᅡuk iᅡiqsruᅡli arguaqᅡutaiᅡᅡugu. Iᅡaa iᅡiqsruᅡumi aasiᅡᅡ ukpiqsriᅡitchumi Agaayyutmik akuqtuyumiᅡaitchuaq isumatulᅡmᅡik ataniᅡmiᅡ. Iᅡuk nalupqisuktuaq atriqaqtuᅡ aᅡalatchiqsua-tun taᅡiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸Taamna iᅡuk sivunnilguitchuaq tuniqsimaruaᅡuᅡitchuaq suraᅡaᅡipayaaᅡmiᅡi.

Inuqsriuᅡtuatlu Inuqsriuᅡitchuatlu

⁹Iᅡaippauraq mattumani nunami quviasuktusrauruᅡ Agaayyutim kamaᅡaqsipkaᅡmani, ¹⁰suli inuqsriuᅡitchuaq quviasullapiagᅡ-li Agaayyutim atchiksipkaᅡmani. Inuqsriuᅡitchuaq tunᅡaviqaᅡtuᅡ umialgutmiᅡᅡun nauriatun ittug: ¹¹Upiᅡᅡaami uunaqᅡaᅡman siᅡiᅡᅡum pannaᅡlukkai ivgich. Nauriat katakhutiᅡ, qiiᅡiyunaᅡaluaᅡtuat piungᅡiᅡaq-tut. Taitᅡatun umialik tuqulliiᅡiaᅡtuᅡ iᅡuᅡᅡuraᅡᅡiallaᅡmi.

Uuktuqsiuᅡiᅡᅡu Aᅡiqusaaqsiuᅡiᅡᅡu

¹²Quvianamiuruᅡ iᅡuk maliiᅡuᅡᅡraᅡitchuaq uuktuqsiukami atakkii payaᅡaitᅡiᅡaᅡumi akuqtuigiᅡiruᅡ akiᅡᅡaktaksraᅡmiᅡik iᅡu-ᅡiᅡmᅡik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piᅡpagirimiᅡun. ¹³Kisupayaaq aᅡiqusaaqsiukami taavrumuuna uuktuqsiuᅡikun patchisigiraksraᅡi-ᅡitchaa Agaayyun itnaᅡuni, “Uvaᅡa aᅡiqusaaqsiuruᅡa Agaayyutmiᅡ.”

Agaayyutim killukuaqtañitчуam aniqusaatlaitchaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniñ aniqusaaqsuukami malinjugutratlaitчуq. ¹⁴Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsuuraqtuq kaviuguksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiñun. ¹⁵Tarra, iñuum kimmutmi pigiitчуam killuliqisuupkağaa, aasiñ ilaan killuqsautaan tikiutiplugu tuqułıgmun. Taatnałhiñaaq ittuq.

¹⁶Kimun killukuagutipkaqasi, aniqatiumaan piqpagikkamaan! Agaayyun patchisiginasiuñ aniqusaaqsuugupsi. ¹⁷Iluqani nakuuruapayaaq pakmakñaqtauruq Agaayyutmiñ. Ilaa simmiqsagumiñaitчуq tağğatun siqiniñ nipipman. Agaayyun aniqusaaqsuutlaitчуq uvaptiktun, aglaan iñuich simmiğaqtuq payañakhutiñ. ¹⁸Pisułıgmigun Agaayyutim nutaağtuqtitkaatigut uqałıkun ilumutuuruakun sivullitqupluta akungatni iñiqtağıkkani, iluqnauqhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalağniruatu Tupiksriuatlu

¹⁹Isummatigilugu una, piqpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalağniñiksrağmiñun uqaqpañiñiksrağmiñunlu qinnaktañiñiksrağmiñunlu. ²⁰Atakkii iñuk qinnaktaqami savakku-miñaitчуq nalaunñaruamik pisułhani Agaayyutim. ²¹Taatnamik piiqsillapiaglugu iluqaan nalaunñaitчуq. Aglaan atchiñıkuñ uqałha Agaayyutim akuqtuğlugu inillakkaña uummatipsitiñun. Ilaan uqałhan anniqsutlagaatin.

²²Tusaalhiñaaqasi Agaayyutim uqałhiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaaqasi ilipsitiñik naalağniñiñiñıkuñ. ²³Atakkii kisupayaaq naalağniñiñiñıtuq Agaayyutim uqałhiñik aasiñ tupiksriñitłuni iñuktun tağğaqtuuraaqtuatun ittuq qiniñıtuqahuni iñmiñun. ²⁴Qiniñıtuqaaqahuni iñmiñun aullaqamiasiiñ piiguğagıgaa qanuq qiniñıtuqaaqahuni. ²⁵Agaayyutim uqałha nalaunñaruq malıgutaksrauruq. Tupiksriuni taavrumiña malıgutaksramik patchisaıgutauruq. Iñuum pakkiağituiña-qamiuñ—piiguqtasunıaqnagu tusaakkani aglaan atuqługu—taamna iñuk quviasukkisiruq surağalıpayaağmiñi.

²⁶Kisupayaaq ukpiqtuanıunasugigumi aňalalğuitñamiuñ uqani ilaa sagluqsruutiruq iñmiñik, ukpiqtuanıuanıuruq. ²⁷Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriuram iñuuniañıksraña ittuksrautilaananı, ikayuğlugich ikayuqnaqtuat ilaippauraqtuummısa uılğagınaaqtuummısalu, sulı qaunagiluni iñmiñik ilitqusıqatıksrağmiñiñ ukpiqsriñiñıkuñ.

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiğlugich

2 ¹Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamanaqtuamik irrutriñasi iñuñnik atlakaagiğlugich qiniñiñiñıñatigun. ²Uvvaasiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriunıñıqsuq ilaqataa-srii inuqsriuhuni. Taamnaguuq inuqsriunıñıtuq atnuğallauqahuni

qitiqłiğutiqaqmiuq kaviqsaamik, taamnaliasiñ inuqsriuqtuaq atnuğaa-
 ğiitłuni. Taamna atnuğaaullaulik isiğniqpan katimapkağusi, ³ ilipsiasiiñ
 irrutillauguglugu itnağayağiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.”
 Aasiñ inuqsriuqtuaq isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikağiñ tavra-
 ni, naagaqaa talum saniğaani ayapiğviunurağiñ.” ⁴ Taatnağupsi tavra
 atlakaagiiksitağisi iñuich isummatipsitñi naliaqługich iñuich inmiguugu-
 tiqaqhusikii. ⁵ Naalağnisitchi, aniqatiumaanj piqpaknaqtuasi! Agaayyun
 piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriłłapiaq-
 lugich ilitchuğipkaitquplugich agaayyutitjaqtaurumam iñuuhigmik,
 amii? Ilaan akiqsruutiginiğaa tamatkunujja piqpagirimiñun, amii?
⁶ Inuqsriuñitchuat ataramik suksrağiñitkaat inuqsriuqtuaq. Taatniittusi.
 Inuqsriuñitchuat iñuilliuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtağaasi
 uqaqsittaagvijnmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriuñit-
 chuat Christ-nun atqa uqautigirağigaat pigiiłıplugu, amii?

⁸ Atuğniğupkich Agaayyutim uqałhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu
 iñuuniaqatin ililugu iliptun.” Taatnağupsi piłłautağisirusi. ⁹ Ilipsi irrutri-
 gupsi iñuñnik atlakaagiiksillugich qinñañhiñanajitigun killuqsqaqtsitavra,
 taavrumuuna patchisiñiktusi maligutaksraq navikapsiun. ¹⁰ Kisupayaaq
 navgigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun ilu-
 qaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliqsuq, “Sayunayumiñaitchutin”
 nipliqhunisuli, “Iñuağumiñaitchutin.” Taatnamik sayunajitkaluağ-
 vich aglaan iñuağuvich navguiriguqmiutin. ¹² Taatnamik iñuuniağitchi
 tuvrağlugu maligutaksraq patchisaigutiksauruq ilipsitñik, ilisima-
 lugu Agaayyutmun atanniqsuqtılaaptiknik taavrumuuna tillisikun.
¹³ Agaayyun atanniqsuigaqsigumi iñupayaanik ilaan anasriñjuqsagisigai
 nagliktaiguni nagliktaitchuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaq-
 tuat. Agaayyutim nagliktañja nakuutlukkisiruq ataniłıksranajaniñ.

Ukpigunlu Savaatlu

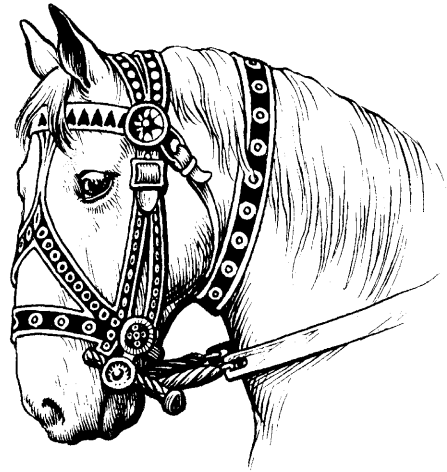
¹⁴ Aniqatiumaanj, iñuk nipliğumi ukpiqsrisiqağniłłuni qiniqtitmiña-
 gulu ikayuiłıksrağmigun atlanik, ukpiqsriłha suuyumiñaitchuq, amii?
 Taatnatchim ukpiqsriłhum anniqsuğumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaan
 aniqatigiisigun atnuğaaksraiłliuqtuanik niqiksraiłliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiłia-
 siiñ uqautillautağniqpagich itna, “Iñuuniurallautağitchi, qiqisiasunajaasi,
 nigilłautağmiłusi,” aatchuuraqmiñagilłu inugikkañitñik—taatnasiq
 ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpisrisiqañhiñanajtuni savaa-
 qaqmiñaniłu taamna ukpiqsrisaunilłapiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriłıq
 suksraitchuq, iñuktun tuquñaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipliğaqtuq akikñajtuipłuni, “Aa, ilvich
 ukpiqsrisiqaqtutin aglaali uvañja savaaqatunja.” Kiikaa, ilitchuğip-
 kañja ukpiqsrisipnik savaaqatłaitchuanik aglaan urriqsutlasigikiñ

ukpiqsr̥isimnik savaaqagt̥itamnik. ¹⁹ Ilvich ukpig̥iviuṅ Agaayyutim atausiutilaṅa? Aarigaa, nakuullapiaqtu! Uvva tuunḡaich ukpig̥ipmi-gaat taamna—iq̥sil̥iq̥pait̥lut̥iṅ uullilagaluaqtut, aglaan anniq̥sun̥itmiut. ²⁰ Iṭitchuḡiraksrag̥iḡiṅ kan̥iq̥simait̥chuatiin, ukpiq̥sr̥iḡiq̥ savaaqan̥it̥kumi suuyumiṅait̥chuq. ²¹ Kiata, isummat̥igillaksag̥lakput sivull̥iag̥ikkaq̥put Abraham: Agaayyutim nalaunḡasipkakk̥aṅa savaaqah̥agun. Abraham-li q̥iṅiq̥titkaa ukpiq̥sr̥iḡiṅ inillakamiuṅ iḡñiṅ Isaac tun̥illaḡv̥iṅmun tuqqut̥lasip̥lugu. ²² Tavra iṭitchiḡiḡiṅ una: ukpiq̥sr̥iḡiḡlu savaaqah̥iḡlu tug̥liṭiut̥iruk. Abraham-ṅum tupig̥ipmagu Agaayyun nalup̥qinaḡiḡiḡaa ukpiq̥sr̥iḡiq̥apiaqt̥ilaṅa. ²³ Pakma iṭitchuḡig̥ikput uq̥aṭhan Agaayyutim iḷumutuṭha nipl̥iutt̥utaupman, “Abraham ukpig̥iplugu Agaayyun aasiṭi tupiksripman Agaayyutim nalaunḡasipkag̥aa.” Taatnaqhuni taiyuutiqaqtuq Iḷauraan̥anik Agaayyutim. ²⁴ Kan̥iq̥sig̥ikput una, iṅuk nalaunḡasipkakk̥aut̥ilaṅa Agaayyutmi ukpiq̥sr̥iḡiḡi q̥iṅiq̥titnamiuṅ suraḡaḷipayaag̥migun, ukpig̥utiqaḷhiṅakuṅit̥chuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ṅum akiisuuruam takkuuq̥tit tukkuqaqt̥itnamig̥ich atlakun tumikun annakt̥itkai. Taatnaan̥ikman nalaunḡasipkakk̥auruq̥ Agaayyutmi quya-lit̥niḡhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra iṭitchuḡig̥ikput una, Iṅuum ukpiq̥sr̥iḡiḡa suuyumiṅait̥chuq savaaqagt̥iṅisuaḡumiṅ; itt̥uq tuqun̥aruatun irr̥us̥iq̥ piiṅan̥ikman timimiṅ.

Uqam Irrusia

3 ¹ Iḷauraamaan, iṅugiakt̥uasii iḷisaut̥rauniasun̥aqasi piviksraqaḡaluaḡupsi. Atakk̥ii Agaayyutim uvagut̥ iḷisaut̥rauruani atann̥ig̥isigaat̥igut pit̥ḷug̥lugu atlaniṅ. ² Iluqata kin-niq̥iraqt̥ugut atlakaag̥iikun. Iṅuk kinniq̥iraḡan̥it̥ṅami suraḡaḷipayaag̥migun taamna quyalit̥niḡkt̥uq Agaayyutmik. Taavruma iṅuum aḡalat̥lagaa timini iluqaan. ³ Uvvaukua atrikusaut̥it, Iṅuum aḡalarrut̥chig̥umiṅ qun̥iḡich qan̥iḡisigun taavruma aḡalat̥lagaa iluqaan. ⁴ Umiaqp̥aitsuli aḡalatchiḡaqt̥ut mikiruuramiṅ aquut̥miṅ ig̥lig̥vig̥isukkan̥agun aqutt̥im. ⁵ Taatnatunt̥uuq uq̥aq, mikig̥aluaqhuni timimi aglaan uq̥avigaaqp̥auraḡaqt̥uq. Uvvasuliuna, Ikn̥iḡuluuram iknakt̥it̥tag̥i-gaa nuna napaaqt̥uqt̥uummaan.

(Jas 3.3)

⁶Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutriuq isummatipayaanik pigiitchuanik iñuum pigikkañiñik uummatmiñi. Uqalipayaapta pigiitchuat qilhuqtagagigaa piqatigiñiq akungatni iñuich, tuunğaumkii taatnaqtitluta. ⁷Iñuich taimakñaaglaan nuyuiqsairaq-tut atlakaagiñik niğrutinik: anjutinigli tinmianigli paamğuqtuanigli tağium anjutaiñigli. ⁸Aglaan iñupayaam aňalalguitkaa uqani. Uqaq aňalatchuğnaitchuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitchuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹Uqaptiknik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqluutigivut iñuuniaqatiuvut iñiqtañaruat Agaayyutim atrinjatun. ¹⁰Taavrumakña atautchimiñ qanıgmiñ quyañiq naagaqaa uqapilulıñiq aniraqtuq. Iłauraamaañ, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq. ¹¹Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautağlu imigiñlağlu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹²Taatnatuntuuq nunañjagich nauriyumiñaitchut paunğanik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiñiñik. Tarakña ilitchuğigikput una, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq qanıgmiñ.

Puqiuñ Pakmakñaqtauruaq

¹³Akunnapsitñi-samma piqaqpakiaq kañiqsimaagikkasugiruamik? Taatnatchimik iñuñmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliuñ kañiqsisiqatilaani surağalipayaağmigun iñuuniallautağimigunlu. ¹⁴Aglaan piqaqtusi uumiksriğimik ilipsitñi killuqsriğimiglu kamañağniağimiglu. Piqağupsi taatnachiñik kamañağutiginagu kañiqsimañiqsi atakkii taatnağupsi akikñaqtuğiksi ilumutuupluni ittuq. ¹⁵Taatnasiq isumatulıñiq pakmakñaqtaunıñichuq aglaan iñukmitñaqtauruq, agaayyutitñaqtaunıñichuq, tuunğaqañtauruq. ¹⁶Ukpiqsriuat killuqutipmata avatmun kamañağutigiplugulu isumatulıqtıñ, sanmisiñiq atlakaagiisigun ittaqtuq. ¹⁷Aglaan iñuk isumatulıñimik pakmakñaqtamik piqaqtuaq ipqitchuq, qinuisaagañnaqmıplunıñı, aggañaitmiplunıñı, uqautisugñaqmıuq; ilunñuktaupmipluni, aasiñ iñuich ikayuusiaqağvigiplugu; tunñaviupluni ukpiññaqtaunıñitmiuq. ¹⁸Kiisaimmalu qinuisitchiñiaqtuat ukpiqsriuanik quviagigisivaat iñuñiq taatnasiq quyalisauruaq Agaayyutmun, atrilugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittağmiknik.

Iłannaqalıq Nunam Iñuñik

4 ¹Suvaatakiq qiniğagivisi uqaalaplusıñı avatmun? Atakkii ataramik piññaññiaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnağupsi pisuiqsımayumiñaitchusi, aasiñ sanmisiñiq itchağatagısıruq. ²Kimmutiqaqhusi pisuiqsımanıñitñapsi iñuaqtuğuktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaaktaaqañıñıñı uqaalpakagaasi qiniqtitlusıñı. Naagauvva suqanjitchusi atakkii inıqsruñitłusi Agaayyutmiñ. ³Inıqsruurağñiallapsi sumik

akuqtuillaitmiasi killukun isumatiqaqhusikii. Suli akuqtuğumakkaqsi injiqsrułikun atuğniałhiñaqługu injmiguuğniałipsitñun. ⁴Ukpiqsriiriit! Sayuñaruaqtitun, ilipsi iñuuniañitchusi tuvraqługu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusigiiłhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kanjicsimaaqpisiuñ taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiiłigmik Agaayyutmun akilłilıutiraqtuq. ⁵Isumavisi tañigilługich aglausimaruat injilgaanimma itna, “Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim ilinığaa uvaptiknun, taavruma siqñagiqluta pigitquqluta Agaayyutmun kisanun”? ⁶Aglaan Agaayyutim iłuaqquataa kamanatluktuqaq taavrumakña siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiłigmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqağikkañani aglausimaruq,

“Agaayyutim akilłilıqsimagai tamatkua kamagiagutiruat injmiknik, aglaan qaitchiraqtuq iłuaqquqmik tamatkuniña atchiksuanik sivuğagmiñ.”

Proverbs 3:34

⁷Taatnamik iluqnaugusi qailłusi Agaayyutmun. Ayyauğlu tuungaq anjiqusaaqsıułipsitñi qimakkumauğli ilipsitñiñ. ⁸Qallılaagusi Agaayyutmun ilaaptuuq ilipsitñun qallılaagısipmiuq. Ukpiqsriuasii, Agaayyutim killuqsautisi piiqpagich tavra ipqıgai isummatisi salummaqmiplugu iñuuniałiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaullaıpağusi. Ukpiññaqtuauñuñaiğitchi. ⁹Iłuilıuğutıgilugich iñuuniałıgıkkasi, nunuurağilugich qulvilıusıunniñ. Quvianniıłiqsi simmiqsıllugu alıanamun. ¹⁰Itqağilugu, Agaayyutim nayuutiłha nanıpayaaq ittuqaq. Agaayyutimli kamañasıpkağumagaasi atchikkupsı.

Kiliktuun Qanuqinnırağaqıtichııkun Anıqatmik

¹¹Iłauraamaañ, sañurrutiñaığitchi avatmun. Atakkii kiñalıqaa uqautiksrikami akikñaqługu anıqatni naıpiqtuıplunıılu ilaanik, taamna ilumun uqautiksriraqtuq akikñaqługu Agaayyutim malığutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritłaitchuq Agaayyutim malığutaksrañanik atakkii ilısimatlukkasuññaıqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasıñ ilipsi, nağğuksriıłapsıgun malığutaksramik atuirauñıqsaqhusi taavrumıña aglaan atanıguqtaqtusi. ¹²Aglaan iñuich tupiksriuksraurut Agaayyutmik. Ilaa kisimi malığutaksramik iñıqsıruq, sulı ilaa kisimi atanguruq saññıqaqhuni annıqsuitłapluni naagaqaa piyaqquitłapluni. Kisuuñasugıvıchmi atanıguqtaqavıch ilıpnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavıgaagnıkun

¹³Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaqıı-mukkisırugut. Tavrani ittuallakkısirugut ukiumi tauqsığñağuta

maniññañniagaqsiłutaasiñ.” ¹⁴ İlisimañitkaluağiksiunniñ uvlaakuksraq! İñuūiqsi suuva? İttuq puyulhiñatun. Sagvilłakkaluaqami mikiruuraami apyuilłagaqtuq. ¹⁵ Aglaan itnaqtuksraqaluaqtuasi, “Pisułigikpañ Atangum iñuugisirugut aasiñ savaaqsiłuta sunik.” ¹⁶ Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisunjtıpaitlusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. ¹⁷ İñuum ilisimagaluağlugu atugaksrani nakuuruaq aasiñ atunjtñamiñ killuqsaptapiaqtuq.

Kiliktuun Umialinjmun

5 ¹ Atañii, inuqsriunjtichuasi! Alianniugitchi immakii ihuilliuğitksrat tikitchağumarut ilipsitñun. ² Umialgutisi suksraunğiqhutinj piunğiqsut, qupilğut nigigaich atnuğaallausi. ³ Maniutisi kaviqsaat qatitqaatlu qatitqut. Taavruma qałhum ilitchuğipkağaa atuiñğilğiqsi umialgutipsitñik ikayuutiginjtıługich inuqsralliuqtuanun. Siqñatuatıpsı suunğiqsinniaqmigaa-sı atrıplugu ikniq. Atakkii tutquqsituñiaqtusi umialgutiniñ isuanunaglaan iñuuniałipsi. ⁴ Akiłiqsuurañitmigisi savaktisi. Akiññaktaaksrañich nigiuğikkañich ilinjitñun qaitłaitmigisi. Tusaasigik uqaallatinjich akikñaqhusi! Savaktisi kappianapmata Atanguruamun Saññipayaaqaqtuamun tusaarağigai aasiñ ikayuqługich. ⁵ İnuqsriunjtichuasi, nunami quviasuutigiłhiñagisi umialgutisi, aliasunjisaagusi inuqsriusunjaqasi. İñuuniałipsitñi iğliktuarusi quyalıplugu kisan kimmutigikkaqsi. Taatnałipsigun ilapsaagağigisi akikñautiksrat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atrıplugich qunñich uqsraqsaqmata tuqutchiñiksram uvluanun. ⁶ Suksraunğiqsusri iñuaqtuqmısi nalaunñaruamik iñunmik, aasiñ ilaan akitñaqtuñitmigaasi.

Anuqsrułıglu Agaayulıglu

⁷ İłauraamaañ, taatnamik anuqsrusıłusi Agaayyutim Atanguruam agğiliksrañanunaglaan. Atrikusautim uuma kañiqsipkağisigaasi: Kiñalıqaa asiagnağukami utaqqırağigaa upingaallapiaq. Taimmaasiñ siqinğum silamlu naupkaqmagich asiagnaqaqsiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqıraqtuq nikasunjaıqhuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusıłusi. Nikatchautinagu nigıugaqsi, Atanguruam agğiliksraña qallıuraaqmıpkalğugu. ⁹ İłauraamaañ! Uqapıluutinasi avatmun, Agaayyutimli atanniqsunjtichumagaasi. Atañii, Agaayyun atanniqsıqtı tikiyasıuraqtuq. ¹⁰ İłauraamaañ, ilisağitchi sivuniksriqiriniñ qanuq iğlutuiñhatnik sakiqnamik iğlutuitılasıłusi anuqsrusıłusılu. İlinjittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutinj Agaayyutmun. ¹¹ Uqautigırağıgıvut iñuich quvianaqługich iğlutuiruat anuqsrusıplutinj. Itqağilugu Job, iñuuniaqami tuniqsımaruaq Agaayyutmun anuqsrusıpluni. Taatnatuntuuq sivullıapta qinıqnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniałhatıgun tuqułhatıgunlu Agaayyutim ilunñuktaqaqtilaaña naglıksrisılaañalu ilinjitñun. Taamna ilisimagıkput.

¹²Uvvasuliuna ilauramaaj, akiqsrugupsi sumik kiikaa uqağikkapsik-sun atuqsiuj. Ataramik uqağusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqağupsi saglusunjaqasi. Taatnarjtkupsi Agaayyutim atanniğisipiğaasi.

¹³Kisupayaaq akunnapsitiñi ihuilliuğumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuğli quyyatinik. ¹⁴Kisupayaaq akunnapsitiñi atniğñağumi tuqłuiłi kaukłiñitnik ukpiqtuanjuruat. Iliñisaasiñ iniqsruutilitruj uqsruğlugulu atqagun Atanğuruam. ¹⁵Atniğñaqtuaq una ihuaqsikkaugisiruq iniqsruqpata ukpiqsriñikun. Atanğum ihuaqsipkağisigaa. Aasiisuli taamna atniğñaqtuaq killuqsañiqpan Agaayyutim natqigutigisipmigaa. ¹⁶Taatnamik, quliğağisigik killuqsautisi iniqsruutilusiłu avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iñuk atuiruaq quyalisauruamik Agaayyutmun iniqsruqami iniqsrułha savaaqatlapiqtuq. ¹⁷Itqağilugu Elijah! Ilaaptuq iñugaluq uvaptiktun aasiñ inuqsraqami iniqsruqtuksrauruqtuq kisupayaatun. Iniqsruqman Agaayyutmun sialuquñitługu, sialuñitchuq nunami ukiuni piņasuni avvağmik ilaplugich. ¹⁸Aasiñ aquagun iniqsruqman Agaayyutmun sialuquplugu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsiłgitchuq. Taatnatuntuq Agaayyutim ikayuğukkaatigut.

¹⁹Iłauraamaaj, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuuhigmik aasiñ ukpiqsriuram ikayuqpauj tupiksritqitłasipkağlugu Agaayyutmik, ²⁰ilitchuğiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriuram ikayuğumiuj piqataunaiqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiğalułhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayuğaa iñuuyumalitqiksitlugu iñuuhigmik agaayyutitñaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugiallapiqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

1 ¹Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutinik piksraqtaan̄iŋun Agaayyutim unjutauplutin̄ sia-mittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-miḷu, Cappadocia-miḷu, Asia-miḷu, Bithynia-miḷu, ²piksraqtaan̄iŋun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipiqsakkaniŋun Ipqitchuam Irrutchim tupik-sritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugiḷlu auŋagun. Iḷuaqputaa qin̄uiŋn̄aŋalu nausaiŋaglik ilipsitni.

Iḷuuruuq Niŋiugaq

³Quyyan illi Agaayyutmun Aapaŋanun Atannapta Jesus Christ. Iḷun̄juktaqpaḷigmigun anitqiksitkaatigut iḷuuruamun niŋiugamun aŋitqiḷhagun Jesus Christ tuquḷigmiḅ ⁴suli paitchaktaaksrautmun piun-giqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniin̄ piugangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaŋmi. ⁵Ilipsi qaunagikkaurusri san̄jiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriḷiqsi anniqsugiamun sagvigḅiaqtuamun aqulligmi piviŋmi. ⁶Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikit-chuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriḷiqsi uuktuakkauruq igḷutuit-ḷapmaŋaan. Manik kaviqsaq piungigaqtuaq uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriḷiqsi akisuruaŋutluktuaq kaviqsaamiḅ manijmi-ḅuuktuakkauruksauruq. Ukpiqsriḷiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauḷigmiglu sagvigataqpan Jesus Christ. ⁸Qin̄iqsimaitchaluŋaŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniin̄ qin̄in-gitchaluaqḷugu ukpigigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpauramik uqagilgunaitchuamik. ⁹Takku ilisimarusri aatchuusriaŋiniaqtilaŋap-sitḅik annautiksraŋanik iḷuutchipsi, taŋiutauluni ukpigikkapsitḅun. ¹⁰Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim iḷuaqputrisaanik aatchuusria-gikkapsitḅik pakaaqallapiaqmiut ilitchuŋiniaqḷugu. ¹¹Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtimatij nagliksaaḷiksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaḷhan, ilin̄ich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaŋanik.

12 Agaayyutim ilitchugipkañigai savautriñgisilaan̄at in̄miknik aglaan ilipsitñik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsitñun taipchunuuna quliaqtuagikkañatigun tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq tuyuuruq qil̄añmiñ; isragulgitunniñ inūgrugipmigaat kañiqsisukługu tamanna.

Iñuuniałiksraq Ipqilłuni

13 Taatnamik paqnamaagiksilugich isrummatisri, qaūgrimmaa-gikkitchi nīgiugusri il̄uaqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitñun sagvīgataqpan Jesus Christ. 14 Atriługu tupiktauruq il̄il̄gaaq, atriñu-niasruñaqasri pigiitчуanun kimmutiqāguułłapsitñun iñuuniaqapsi nalun̄napsi tusraayugaagiksuaq. 15 Aglaan iñuuniağitchi ipqilłusri iñuuniałapsitñi atriługu ilaa tuqłtuqtigikkaqsi ipqitchuaq killuq-sautaitłunił. 16 Atakkii Agaayyutim uqałhani aglausimaruq itna, “Ipqitchuksraurusri, takku uvañ ipqitchuan̄uruñ.” 17 Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik iñuñnik atlakaagiiksitasuñaqnagich savaañisigun. Iñuuniağitchi taluqsril̄ikun ilaanik irvigiuraallałhani marruma nunam. 18 Il̄isimagiksi tasukkauiqsi tan̄jiłlaaniñ iñuuniałhatñiñ sivulliapsi. Tasukkaun̄gitchusri piun̄gi-ğaqtuatigun sutigun, ami manikun qatiqtaakun unniñ kaviqsaakun, 19 aglaan akisuruakun auñagun Christ-ñum [tunil̄laqtauruam] ipnaiyaa-tun patchisaitчуatun taqsraqtaitchuatunlu. 20 Ilaa piksraqtaañuruq in̄igaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulligñi pivin̄ñi pisigiplusri. 21 Christ-kun ukpīgigiksi Agaayyun an̄ipkairuq ilaanik tuqu-łigmiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri nīgiugaqaquplusriłu Agaayyutmik.

22 Pakmaasriiñ ipqīqsitnapsiun̄ iñuusriqsi tupiksriłikun il̄umutuuruamik tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq piqpaksril̄asrusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakutisritchi pil̄iqillapiagusri [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. 23 Qitun̄gagiliutigaasri Agaayyutim tuqqutlaitчуam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuun̄gitchuaq piun̄giğaqtuakun aglaan piun̄giğan̄gitchuakun, ami uqałhagun Agaayyutim iñuuruakunlu isukłitłaitчуakunlu. 24 Takku Agaayyutim uqałha aglausimaruq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,
suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq nauriañatun ivgum.
Ivik pannaqługaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaqtuq.

25 Aglaan uqałha Atan̄guruam itkisiruuq qañavak taimuñ.”

Isaiah 40:6-8

Taamna uqałiq tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun.

2 1 Taatnaqługu piiqsitaksragigiksi iluqaan pigiiłiq, kinnitñiłglu, ukpin̄ñuaqtaun̄ułglu, siqñañiłglu, pigiitчуakun uqautiksrisuułglu.

²Atrilugu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitłuni uqałhanik, ilipsilı taavrumuuna nauyumuusri. ³Takku uuktua-giksi Atanguruam nakuułha.

Iñuuruuq Uyağak Piksraqtaañuruatlu

⁴Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağañmun ayakñaatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkañanun Agaayyutim akisuruagıplugu. ⁵Suli atrinurusri iñuuruatun uyağaktitun. Atangum atuğumagaasri nappagumiuñ qiniğnaitchuaq irrutchikun agaayyuvikpañni. Aasrii Agaayyutim ipqit-chuatun agaayuliqsaisun tuniılaqtutlaniaqtusri tuniılautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶Taatnatun aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani, itnaqhuni, “Piksraqtaaqtuña akisuruamik uyağañmik qaukłiutquplugu tunñavik Zion-mi, aasrii iñuum tunñavigiyumiñ ilaa qapiqpañayumiñaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷Ilipsitñunaasrii ukpiqsriñuanun ilaa akisuruañuruq, aglaan tamatkununa ukpiqsriñgitchuanun

“Taamna uyağak tuppırit ayakñaat, taamna uyağak piitchuıllapiagaqtuq tuppırauni.”

Psalm 118:22

⁸Suli

“Taavruma uyağaum putukkisinniagai iñuich. Taamna uyağak paallaktitchırağaqtuq ilinjitñik.”

Isaiah 8:14

Takku inmiknik putukkisaqtut tupiksriñgitłutiñ uqałgimik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugıtigigai. ⁹Aglaan ilipsi iñuksraqtaañurusri, agaayuliqsigıplusrı umialgum, suli ipqitchuañuplusrı takku Agaayyutim iñugıplusrı. Piksraqtaañurusri quliaqtuagıtquplugich quvıqnaqtuat savaañi Agaayyutim tuqłutıgıkkapsi taaqtuamiñ quvıqnaqtuamun qau-mamiñun. ¹⁰Ilaatniimma qaaniqsuami iñugingıpiagaluakñaasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitłusriunniñ naglik-tuutaanik, pakmaaglaan akuqtuğiksi nagliktaña.

Agaayyutim Savaktai

¹¹Piqpagıplusrı ilauraamaañ, avakñaqtaułhiñiaqtusri iglaañuplusrılu mattumani nunami. Taatnamik siimasaagıpsı piisimaaqplusrı timim pisugruagutaaniñ añuyaktuamiñ akiłilıqsuqługich iñuutchisi. ¹²Nalaunñaruakun iñuuniagitchi akungatni ukpiqsriñgitchuat. Ilaatni uqamaqłuutıgıgumısi pigıitchuakun savaktıgıgnıłusrı, qiniğumagaich

nakuuruaat savaasi aasriiñ kamaksruġlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiqaġusri iñupayaanik sanjiquitiqaqtuanik, Rome-maġmiut umialigigaluaqpatruj ¹⁴ naagalu kavanaugaluaqpata tillisiaqaqtuat ilaaniñ anasriññuqsauqplugich savaaqaqtuat pigiitchuakun sulii nanġaquplugich tamatkua savaaqaqtuat nalaunjaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuġigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piinjiliqilhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniaġitchi patchisaitchuaitun iñuktitun, aglaan atuqnagu patchisaiġiqsi mattutiginiaġlugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniaġitchi savaktinjisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuanjuruqaqatsri, taluġilugu Agaayyun, kamakkutiqaġlugu umialik.

Urrakutaŷha Christ-ñum Nagliksaañhan

¹⁸ Savaktaurusarii, tupiksrisitchi atannapsitñik taluġipiaġlugich, kisiitñun tamatkunuja iñuatmun aňalatipsitñun pisunjaqsri, aglaantuuq tamatkunuja atanġuturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauġrimmaagiutillautagmiguñ iġlutuigumi nanjinnamik nalaunjaitchualiqingitchaluaqhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaagiirrutin ipiqaqtuqsuguvich kamakkutmik piksraitcutin Agaayyutmiñ iġlutuġaluaġupkuunniñ nanjinnaq. Aglaan iġlutuġupku nanjinnaq anuqsruġikun nalaunjarualiqinjaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuja ilipsi tuqġukkausri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliġaġniñi.

²² “Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitñiñniutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamaġtuutikkaukumi uqamaġtuutmik kiumakñiñġitchuq.

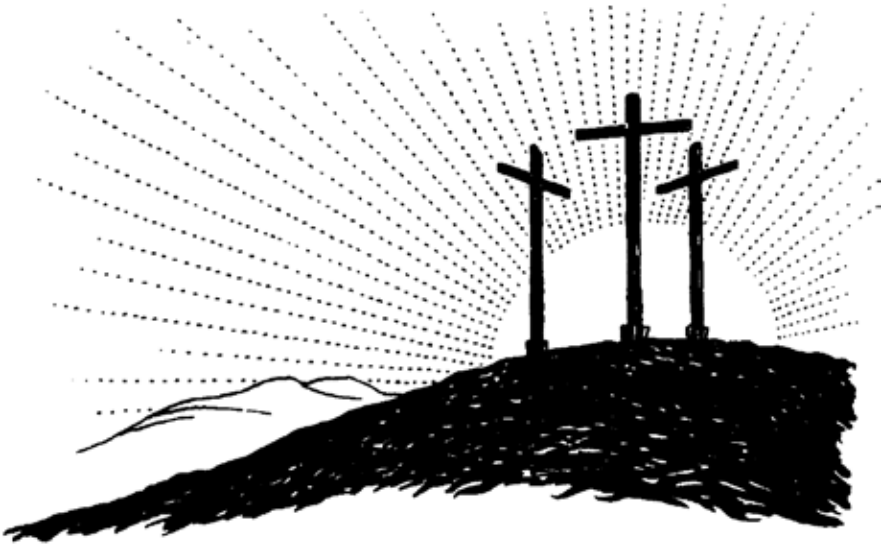
Nagliksaaqami aniqsraaqtuñiñġitchuq. Aglaan tunjaviqaqtuq ilaanik atanniisuuruamik nalaunjaruakun.

²⁴ Ilaan akiyaġigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqutqupluta sanjjanun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunjaruaġikun. Ilaan ipiqaqtuġniñigun mamititaurusri.

²⁵ Ilipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusri munaqsrimun sulii qaunaksraanun iñuutchipi.

Iġaqatigiich

3 ¹ Taatnatullapiaq nuliañurusarii kamaksrisitchi uipsitñik. Iñanichaasiiñ ukpiqsriñġitpata uqaġimik mumiksitauviaqtun nuliamañ iñuuniallautaġhatigun ² ilinisa qiniġumitruñ ipqiniñiaġiqsi taluqsriġiqsilu iñuuniaġapsitñi. ³ Qiniyunaqusriqsuqsasri qaaniñakun,

(1 Pe 2.24)

nutchiqiĥapsigun naagaqaa kaviqsaanik maniqñik uyamitqualiqsulikun suli atnuġaagiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnaĥiqsi ititchiug iriqsimaatuakun qamuuna uummatipsigun, piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanupluni qiniññaqaghuniĭlu. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qiniĥhane Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat aġnat ukpiqsriruat Agaayyutmik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutiñ qamuuna kamigiplugich uisij, ⁶ Sarah-tun tupiksri-ruatun Abraham-mik taiplugu añaayuqaġmiñik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqagupsi iqsitchangitchupsilū tupañanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinuruasii iñuuniaqatigisigij nulasri kañiq-simaugaġlusri aġnat sayaktuitluktuañutilaañatnik añutiniñ suli paitchaktaaqaatigiplugich iħuaqqutaanik iñuulħum. Taatnaġupsi piñaiĭlu-taitkisiruaq iniqsruħiqsi.

Nagliksaaliq Piqutigiplugu Nalaunjaruaĥiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqaġitchi, kañiqsiqutiniuraġusri avatmun, piqpakkuutilusri aniqatigiisun, ilunñuk-kutilusri, iħuaqqutilusriĭlu atchiĥikun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitchuakun atniiyummatmiglu naagaqaa uqamaqħuutmiglu uqamaqħuutrigikkasri, aglaali inġusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich iħisimalugu tuqħukkauħiq-si iniqsruutraksraġiplugich, aasriñ taatnaġupsi ikayuusriaqaġisipmiusri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpigaañiñi,

- “Iñuk piqpaksrirusaq iñuuhigmik
 suli uvliiļļautaguktuaq quviasrukhuni
 qaunagiliuḡ qanigikkani uqałiksraḡaniñ pigiitchuamik
 suli qaqłuuḡni uqałiksraḡakniñ sagluuqtuanik.
 11 Savangiḡli pigiitchuaniḡ aglaan savagli nakuuruaniḡ.
 Pakaagiliuḡ qiñuiññaq pigiliutiniapiagługu.
 12 Atakkii irrak Atanguruam qaunaksrirusaq iñuḡnik nalaunḡaruaniḡ,
 suli siuttak naalaḡnirusaq iḡiqsrułhatnun,
 aglaan kigiñḡan Atanguruam akilililqsimagai tamatkua
 savaaqatuat pigiitchuamik.”

Psalm 34:12-16

13 Aasriiñ kia atniagiḡiñiqpasri nakuuruaniḡ savaaqagupsi. 14 Aglaan nagliksaaḡupsi pisigilugu nalaunḡaruḡ quvianamiugisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsiraḡałhat, unniñ iłuiiļliuḡutiginagich tamatkua.
 15 Kamagisriḡ Atanguruḡ Christ uummatipsitñi, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggutiqałiksraqsi iñuum apiqsruqpa-sri niḡiugakun pigikkapsigun. 16 Aglaan kiuyumagiksi piisaangiḡikun taluqsriḡikunlu, ataramik patchisaisillugich qauḡrimmaagiutillautasri. Taimmali kisut uqamaḡłuuḡtikpasri savaaqagñiłusri pigiitchuamik, ilinḡich kanḡutchałhiñagumuut ilitchuḡilutinḡ iñuuniāllautāḡipsitñik Christ-kun. 17 Tarra iłuatłuktuḡ, Agaayyutim pisuḡigikpaunḡ, nagliksaaḡutigigupsiḡ savaaqallautāḡiqsi uumakḡa savaaqāḡigmiñ pigiitchuamik.
 18 Christ-tuuḡ nagliksaaqmıuḡ. Ilaa tuḡḡaruḡ pisigiplugich killuqsautit atausriḡmiaḡługu, nalaunḡaruḡ iñuk pisigiplugich nalaunḡaitchuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuḡḡtaugaluaḡtuḡ aglaan irrusia iñuuruqsuli. 19 Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlanḡiḡaa irrut-chich tigutaaqsiuvinḡmiittuat quliaḡtuāḡiaqhuni tusraayugaagiksuamik.
 20 Taipchua irrusrich tupiksriñḡitchut Agaayyutmik inilḡaanımma uvluḡiñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkaḡmigun utaqḡikamigich isrummitqıuḡplugich Noah umiaḡpalipkaḡługu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutiḡ, annautikkaurut umiaḡpaḡmi ulıḡpakman. 21 Taamna atrinuruḡ paptaagutmun pakma annıqsuutigikkapsitñun. Paptaagutıgun iñuk salummakkaunḡitchuḡ puyañaniḡ timim, aglaan iñuk iḡiqsruḡtuḡ Agaayyutmun salummaḡuḡplugu qauḡrimmaagiutillautani killuqsautıpayaaniñ, pisigıplugu aḡitqıłha Jesus Christ-ḡum, 22 qıłḡmuktuaḡ aḡuppipluni taliḡpian tuḡañani Agaayyutim. Israḡulḡiļli saḡḡıqutiḡaḡtuatlu saḡḡıḡaḡtuatlu atanıḡigaat ilaa.

Atlanḡuḡtuḡ Iñuuniāḡıḡ

4 1 Tarra Christ nagliksaaḡtuksraupman timimigun pisigıplugu nalaunḡaruḡ, isrumaḡaḡtuksraupmiusri Christ isrumapmatun

itqanaiļlusri nagliksaağutigiraksrauqpan nalaunņaruaq. Atakkii kiña-payaaq nagliksaağumi timimigun nutqautipmigaa killuliqiñiq. ²Taamna iñuk iñuunianğiqsuq pisuligruakun tuquniañigmiñunaglaan, aglaan pisulħagun Agaayyutim. ³Taimma qaanjaniktunami iñuuniaqpaa-niktusri pisuulħatitun ukpiqsriñğitchuat iñuuniaqapsi suvaañħatikun, pisugruağutiñikun, imilivaañħatikun, aliasrunğiniñħatikun, piqłuktatıkun taanņaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtuñikun. ⁴Pakma ukpiqsriñğitchuat atlagigaasri ilaliqsuutingiqapsi ilinjtıñun qıñħuqtaiñħatni, aasriiñ uqamaqłututigiaqsiplıusri. ⁵Aglaan ilinich kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaağmiktigun ilaanun atanniiñhiñaağtuamun iñuuruanıglu tuqunıuanıglu. ⁶Tarra taamna piqutigiplugu Christ quliaqtuagnaıqsuq tusraayugaallautamik taipchunıña tuquaniktuanun taimani ilinjiñli annautrautqplugittuuq. Atannikkauyumiñaqsiplıgich iñupayaatun-tuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaqunıgai irrutchiğmiktigun Agaayyutitun iñuuruatun.

Añalatchiñlautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷Aglaan supayaurat isruksrañat qalliurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaagigitchi qaunatqiağigusriñu aasriiñ inıqsrutlasriñusri. ⁸Pitłuktaksraq una supayaamiñ, piñiqillapiağusri piqpakkutisritchi avatmun, atakkii piqpaksriñħum maturağigai iñugiallapiaqtuat killuq-sautit. ⁹Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapiñuutaiñlaakun. ¹⁰Iñullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnağusri savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullautağlugich atlakaağiich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağli taavruma uqağikkañagun, suli kiñapayaaq savautrigumi, ki savagli sayaksrirtaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkauyumuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaña kamaun añalatchisiñu taimıña isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaañiq Ukpiqtuanupluni

¹²Piqpagikkamaañ, tupañanasri ukpiqsriñiqsi uuktuaqsiukpan sakiq-naqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuağinagu niğiunaiñlaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. ¹³Aglaan quviatchauğigitchi piqasiutiniñusri Christ-mun nagliksaañhagun quviatchallapiağumuusri quyalusri kama-nautaa sagviqpan. ¹⁴Pisaanņatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ñum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kama-na-taan, nayugaatin. ¹⁵Sumiunniñ nalliqsi nagliksaaqani iñuaqtuqtauluni, unniñ tigliñniaqtauluni, unniñ savvağluktauluni, unniñ naipıqtuqtauluni iñuich sutilaañatnik. ¹⁶Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriñħa Christ-mik kanņusruutiginğiñliıñ, aglaan kamak-

sruġliuġ Agaayyūn ilisimanahġmigun Christ-mun iñugitilaagmiñik.

¹⁷Pakma atanniñhum aullaġniiviksraġa tikitchuq, aasrii Agaayyutim iñuġi atanniqsukkauqqaqtuksraurūt. Tarra atanniqsuqqaagñiqpatigut, qanutchimik isruksraqaġisivat tamatkua tupiksriñġitchuat tusraayugaal-lautamik Agaayyutikun?

¹⁸“Nalaunġaruat iñuich annaliksraġat qaġananġiññiqpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatlu killuliqiritlu?”

Proverbs 11:31

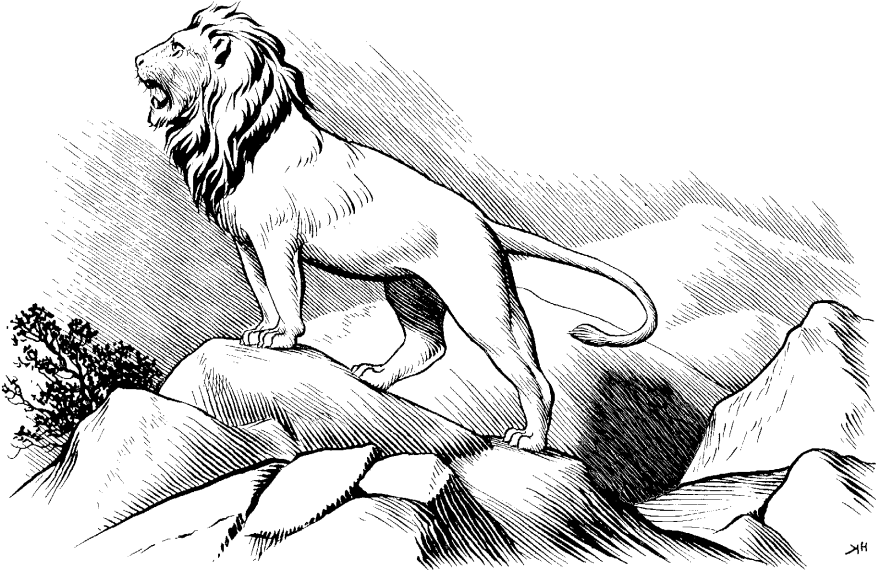
¹⁹Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkauruat pisuħhagun Agaayyutim nakuurualiqlich. Qaisimaapiaqtaksraġigaich iñuutichisij iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

Munaqsraġi Agaayyutim

5 ¹Pakma silġiqsuġniaġitka qaukħuruat akunnapsitñi, uva-
naptuuq qaukħiupluġa. Qiñiqsimagiga nagliksaaqman Christ
aasrii quliaqtuaġiplugu, piqatauyumaaqunaptuuq kamanautaanun
sagviqsaġumaruamun. ²Qaunagilugich iñugikkaġi Agaayyutim, munaq-
sraġikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqukkarġa ilipsitñun].
Nunurausruġasri aglaan piyummatigipiaglugu, piññarġiasruġa-
qasri aglaan savautiyumaapiaglugu. ³Atanġuniaġvigisruġaqnagich
Agaayyutim iñugikkaġi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausit-
chi munaqsranun. ⁴Aasrii qaukħiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri
niaquġutaanik kamanautim akiññaktaatun piunġiġaġumiñaitchuamik.
⁵Taatnatuntuuq, nukatpianuruasrii kamakkutiugaġitchi qaukħiuruanik.
Iluqasri kamaġasrugisruġaqasri savauttutilusri atchiksuaħikun, atakkii
“Agaayyutim ayaksimaagai kamaġasrugiruat
aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataadni sayakturuat argaiñ
Agaayyutim, ilaanli kamaġasripkaġumagaasri piviksraq nalautitpan.
⁷Igillugu iluqaan isrumaalutugikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksilusri, tak-
ku ilaan qaunagigisigaasri. ⁸Qauġrimmaagigitchi qaunatqiaġigusri.
Uumiksriksi Tuunġaq ataramik ukpiġutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qali-
ġuularuatun lion-tun kukiħuktuatun sumunliqaa niqiksraqsiuqhuni.
⁹Taatnamik akiħiħiqsuqsuġi payaġaġvigilugu ukpiqsriħiqsi, ilisimalugu
aniqatiusri nanipayaaq nagliksaaħhattuuq ilipsisun. ¹⁰Aasriiñ naglik-
saaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim iħuaqquṡipayaaqquam
tuħtuqtiġikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkaġmiñun,
naamasripkaġniagaasri, nalupqinaġusri ukpiqsriħipsitñi, sayaktusriħu-
sri suli payaġaġusri. ¹¹Ilaanun illi kamaġaun saġġiħu qarġavak taimuġa.
Taatna.

(1 Pe 5.8)

Ilammiugutit

¹² Aglaktuᅇa naiglipᅇugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniq-simapluni aniqataulᅇa. Pitchuksaagukkipsi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim ihuaqqutigillapiaᅇhamik. Ilisimalugu taamna ihuaqqun tuniq-simavigisiuᅇ. ¹³ Ukpiqtuaᅇnuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraqtaᅇnuruat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaᅇᅇamamik, sulī Mark-ᅇum igᅇᅇigipmatun itaᅇma. ¹⁴ Paᅇlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutihikun. Qiᅇuiᅇᅇᅇaq illi iluqapsitᅇi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

1 ¹Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñunñun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ²Iłitchuğisaiñaqsuñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iłuaqqutiqağitchi atqunaq qinñiñamiglu.

Agaayyutim Tułtuutaalu Piksraqtaañalu

³Agaayyutim pakmakñaqtauruakun saññiagun qaitchiñiğaa-tigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiğikun tumigiplugu iłitchuqsriñiptigun ilaanik tułtuqtigikkaptiknik iłañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauñigmiñunlu. ⁴Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruanik akiqsruutinik. Ukpigiğupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayuğnaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kañiğruaqtañisigun, aasrii piqatautlasriłusri Agaayyutim irrusriani ilaaton iłiłusri. ⁵Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iłlatigisriun ukpiqsriñiğapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiğlugu iłitchuğimmaağiğigmik, ⁶suli iłitchuğimmaağiğiq tapiğlugu inñmun aňalalguñigmik, inñmun aňalalguñiq tapiğlugu anuqsruñigmik, anuqsruñiq tapiğlugu agaayyutiqammaağiğigmik, ⁷suli agaayyutiqammaağiğiq tapiğlugu piqpaksriñigmik aniqatinik, suli piqpaksriñiq aniqatinik tapiğlugu piqpaktamik iñupayaanun. ⁸Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigij nausaiñaqtusri taapkunuuna, imaiłaatun inğitchusri asriringitchuatunlu, aasriiñ iłitchuqsrisaiñağniaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹Aglaan kiñapayaaq iñuk piqanğiññigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitłaitłuni. Puuyumigaa salummakkautilaani killuqsautiğruağmiñiñ. ¹⁰Taatniitman, aniqatiumaañ, sakuugitchi pisuqtilaagusri tułłukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsiłu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraağagumiñaitchusri. ¹¹Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik pağlatmik isigupsi isruitchuamun añaayyqutaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹²Taatnaqłuña itqautisrağatağipsi tamatkuniña, iłisimagaluagisiun-niñ payaņaiğvigiplugulu Agaayyutim iłumutuuruña pakma pigikkaqsi.

¹³Nalaunnaruagigiga iñuuniqtutilaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniņa. ¹⁴Iłisimagiga timikułiksrağma tikitchaqtuurałha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqługu uqautigaanja. ¹⁵Aglaan sakuugutiginiagıtka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruaq

¹⁶Quliaqtuagutingitchipsi unipchaalianisigun iñuich ilitchuğip-kaisaqapta agğigñiałhanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun saññiqpaurağmigun. Uvagut qinillapiaqsimagikput kamañaqtuaq qaumagıñiñiņa. ¹⁷Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakkutmik kamanautmiglu, taavruma nipim nipliutipmagu kamañağniqsrauruaq supayaaniñ nipliuhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğniğa quyalimaaqtigillapiakkağa.” ¹⁸Aasrii taimani tusaagikput taamna nipi niqliqsuaq qılanmiñ piqatigiplugu Jesus iñgimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹Uvaguttuuq nalupqisruutigingipsaağikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksriqiriñisa inilğaanımma. Pılłautaqtusri naalağnitqiağikkupsigıñ uqalñich, takku uqalñich kanjısqipkağaasri agğitqıñiñiaqtılaañanik Jesus-ñum atrıplugu nangum qaumapkaılıha taqtuaq ini qausrağatağniñanunaglaan uvlum suli nuilğatağniñanunaglaan uvlugıañan uvlaam. ²⁰Sivulliulugu ilitchuğiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim inmiktuıñnaq kanjısqipkağumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalñaniñ. ²¹Atakkii iñuich sivuniksriqingitchut sumiunniñ pisuğimiktigun, aglaan Agaayyun uqağniqsut iñunımgun añalatkaqsipmatıñ Ipqitchuam Irrutchim.

Iłisautrit Tanjıgılaakun

2 ¹Inilğaanımma tanjıgılaakun sivuniksriqirit iñukpallıgñiqsut akungatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun tanjıgılaakun ilisautrit iñukpallıgñiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñiaqtut nalunauchilutıñ tanjıgılaanik ilisauttitinik suksraunğıutaayumiñiaqtuanik, piiłaağiluguunniñ Atanguruuaq tuquruuaq annautisukługich. Aasrii pisigiplugu piiłaaqałhat Atanıgmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ²Suli iñugiallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiıllapiaqtuatigun kanñunaqhutıñ iñuunıałhatigun, aasrii iñunun uqamaqluutigipkaaqsilugu ilumutuuruuaq pisigiplugich ilıñich. ³Pitlatuğimiktigun maniññañniagvıgıgısigaasri, ilisautilusri uqautilusriılu ilumutuungitchuanik. Agaayyutim atannıqsuirıñata pasriñıgai taimakñaaglaan, aasriiñ siñıktuangitchuq piyaqqułhiñaagıuqlugich ilıñich.

⁴Takku israğulğich killuqsaqmata Agaayyutim anasriñuqsaqmigai igıtlugich naglıksaagvıñmun qılıqsruıpluğilılu taagniqsrami tikiññiał-

hanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵Suli Agaayyutim piyaqquqmigai iñuich iñuuruat taimani uvlunjiñi Noah-m, ipipkaqługich agaayyutait-chuat nunami uliqpanmun kamanaqtuamun. Noah quliaqtuağaqtuq iñunun nalaunqasriruksrauniplugich sivuğaani Agaayyutim, aasrii! Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malğuk iñui!lu. ⁶Suli Agaayyutim patchisiqutinigai iluqaisa iñuich iñuuruat nunaqqiq-paanji Sodom-mi!u Gomorrah-mi!u, aasriiñ ađralipkağataqługik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqağniqsuq qanuq suksraunğıđniaqtilaanatnik iluqaitniik agaayyutailaanik. ⁷Suli Agaayyutim annautipmigaa nalaunqaruq Lot, qinupkakkauruq atqunaq qayuğnaqtuakun iñuunia!hatigun killuliqirit iñuich. ⁸Atakkii taamna nalaunqaruq iñuk iñuuniaqami akunğatni tamatkua killiqiruat iñuich uvlugagipman, i!u!liuqtitauruq qinıqıtuđı!lu tusraaplugı!lu pigiitchuat savañich. ⁹Taatnaqhuni Atanğum ilisimagaa qanuq annautri!iksrani agaayyutiqaqtuanik uuktuagısrıanıtıñiñ suli qanuq tigummi!iksranat nalaunqaitchuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriñnuqsagı-viksranatnun. ¹⁰Agaayyutim anasriñnuqsagısiñigai suvaluk tamatkua iñuich ađalatađipkaqtuat timim kimmutiđruanıñun qaayuğnaqtuanunlu, suli suksraqanđitchuat Agaayyutim ađalatchisaanik. Tamatkua ilisautrit tanđi!laakun ađnarut arguñaplutiñ. Sivuuğagingitchaat uqamaq!uutiqa-!iksraqtiñ qinıđnaitchuanik sanıııqaqtuanik qılanımi. ¹¹Israđulgitunniñ kamanatluktuat sanıııkun sayaktu!ikunlu tamatkunakıa uqamaq!uuti-gitlaitchaich taapkua nayuqtigıkkani Atanğuruam. ¹²Aglaali tamatkua ilisautrit atriqaqtut isrumatlai!aatun niđrutitun, ađalatitautun aul-lasiđmıknun, anıruatun ađuniagaksrauplutiñ tuqqutaksrauplutiñlu. Uqađuurut pigii!ıplugich sunik kanıqsımanđisađmıknik. Aasrii piyaq-quđisirut isrumatlai!aatun niđrutitun. ¹³Taamna akilıusriađiđisigaat naglıksaaqsıupkai!ıđmıktigun atlanik iñunıik. Ilinısa kimmutigira-đigaat pisu!ıđruaqtiñ uvlugaluamiunniñ. Kanıusraađutau!hiñaqtu ilipsitñun niđiqataukamıñ ilipsitñi, taqsraqtatun suli qilgulıktun akun-napsitñi, quviasruutigıplugu ukpıqsai!ıqtiñ. ¹⁴Qinıqamıtrun ađnaq ik!ıitchakhutiñ sayunayumarut nutqaummsilguit!lugu taatnasrıq killuqsauñ. Ik!ıisaađniđaiç pitchiđiaqtuat iñuich killuliqi!iksranat-nun. Ilinısa uummatıñich ađalatiqađniqsut kaviuqtau!ıđmun. Ilinıch taiyuaniq!uutıkkaurut, suksraunğıqsagımaaqtu. ¹⁵Suksraađniđaat nalaunqaruakuađiaç aasriiñ ulapnaaplutiñ. Iñuuniaqaqsırut iñuktun atı-lıktun Balaam iđniđa Bosor-m, piqpaksrıruaq aki!ııutaanik killuliqi!ıthum. ¹⁶Aglaan suakatakkauruq killuliqi!ıđmıgun. Uqatlai!aam natmaksıđvian nipliuti!lugu iñuum nıpaatun nutqaqtınniđaa sivunıksrıqiri kinni-qı-sađaluaqtuaç. ¹⁷Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivvıatun imđi!aamık suli taktugayauratun ađalatañatun anuđi!ıthum. Tamatkua iñuich

Agaayyutim itqanaiyautiniġai iniksraġatnik taaqtuam taag̃niqsraġani isruksraitchuami. ¹⁸ Ilinġich uqaqamiġ nipitusriplutiġ uqaġaqtut sumun atuġumiñaiġaatigun. Ik̃hisaag̃uugaich pisugruaġutaagun timim pivaaġ-ġaġikunlu tamatkua salummaqtitlutitġ annaqqammisuat tamatkunakġa killukun iñuuniaqtuaniñ. ¹⁹ Ilinġisa akiqsruqtuġuugaich iñuich atanniqsuqtiksraiñipluġich ilinġich savaktaag̃ruuġaġmiġ qaayuġnaqtuamun, atakkii iñuk aġalatittaqtuq qanusripayaamun akiiliraġaqtimiñun. ²⁰ Iñuich annaaniġniqsut qaayuġnautaitñiñ nunam iñuiñ ilitchuqsriġiġmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniġlu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinġich ilġakkataag̃utitqikkumiġ tamatkunġa akiilipkaġutiġlu, isruksraġat pigiitlukkisiruq aullaġniiqqaġiġmikniñ. ²¹ Ilitchuġiġaluaqqaqġugu iñuuniaġiq nalaunġaruġaġikun, iġuatlukkayaġniqsuq ilinġitñi naluugaġumitruġ taamna iñuuniaġiq uumakġa tunutġiġiġmikniñ ipqitchuamik tillitmik qaisauruamik ilinġitñun. ²² Uvva atuumapkaġaat taimña nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqirag̃igaa iġmi miġiakkani,” suli “Kuniaq iġġuanikkaġat utiġaqtuq maġġaġmun maġġiluktaġiaqhuni.”

Akiqsruutaa Atangum Agġiġniaġhan

3 ¹ Piqpagikkamaan, ukua tuyuutit tugliġigaich tuyuutma ilipsitñun. Taapkuñnuuna tuyuutipkun itiqsaġukkipsi itqaqtilluġich tamatkua uqaugikkatka iñuuniaqplusri ipqitchuakun. ² Ilipsitñun itqaġitquġitka sivuniksriqutauruat ipqitchuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniñlu anniqsuqtiptikniñlu uqquiraqtitigun. ³ Kañiqsiraksraġigiksi una sivullilulugu, mitautiksriuruat tikitkisirut ilipsitñun aqullig̃ni uvluni aġalatittuat pisuġiġruaġmiknun. Mitautiginiġaasri ⁴ uqaqħutiġ, “Jesus-ġum akiqsruutigigaa agġitqinġiaġi. Naamimi imma? Taimakġaġa aapaavut [Christ-kun] tuqugaluqut, aglaan sua iluqani tamarra atlanġunġitchuq aullaġniilġataġhaniġaglaan nunam iñiqtauhan.” ⁵ Aglaan itqaġiyummataiġlapiġaat una, Inġilġaan Agaayyutim iñigaa uqaġhagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunaġuqġugu imiġmiñ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq piyaqquqġugu uliqpaktitlugu. ⁷ Taatnatuntuuq qilailġu nunalu pakma ittuat qaunaksriqatut Agaayyutim uqaġhagun piyaqquġniaġhanunaglaan ikniġmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuġisigai iñuich agaayyutaitchuat aasriiñ piyaqquġluġich.

⁸ Aglaan piqpagikkamaan, puuyuumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvlug̃ pivikisilaanġanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtılaanġanik, aglaan Ataniġmi atiruk. ⁹ Atangum sukaisaġutigingitchaa immiumasraqamiġ akiqsruutigikkani, iñuich ilaġich sukaiñniġiġaluaġaqtut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyumatigingitchaa kiñaunniñ piyaqququlugu, aglaan iluqaisa mumiqaluaġai killuqsautmikniñ Agaayyutmun.

¹⁰ Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisirug nigiiłautiluni aggiłhatun tigliñniaqtim. Taivrurani qilaich piigisirut qukiğñaqtuamik tusrağnaqhutiñ suli qaummatit qilañmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluqağmiñ tamatkua sut piyaqquğumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iñuuniałiqauktusrauniqpisi? Iñuuniaqtuksraurusri ipqillaıpaığusri suli agaayyutikuagağusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuag suli pisuqtılaapsitñi tikiumapkağnağiağiağlugu taimña uvlug. Taivrurani uvlumi ikniğum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquğisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkañi, itnaami, niğiugaqagtugut nutaanik qilañnik suli nutaamik nunamik iñuuviksrañatnik nalaunñasripkakauplutin iñuich tupiksriuat Agaayyutimik.

¹⁴ Taatnamik piqpagikkamaañ, utaqqisiuñ taamna uvlug. Pisuqtılaapsitñi iñuuniağitchi taqsraqtaılaakun puyııluktautailaakun sivuğaani Agaayyutim suli qinuiññakun. ¹⁵ Isrummatigisiuñ anuqsrułlapiatıha atannapta kañiqsimalugu anniqsuquriğha uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ñum aglakmigaasri puqitukun Agaayyutim qaisañagun. ¹⁶ Iluqañitñi tuyuqtuutmiñi uqautigipmigai tamatkua sut. Uqañiñ ilañich kañiqsilgunaitchaluagtut. Aasriiñ iñuich naluruat payañaiqsımaitchuatlu qipitichiñiqsut Paul-ñum tuyuqtuutaiñik suliunniñ atlanik uqałhiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqquğniağai.

¹⁷ Ilipsiasriiñ piqpagikkamaañ, tamatkua sut ilitchuğikkasri sivuani qaunatqiağiksıgik. Taatnangitchupsi sivullikkauviaqmıusri killukuagağutiñisigun malıgutchiñğitcheuat. Aasriił qaunagiyumagiksi paallangııksıraqsı payañaiqsımmavıgıkkapsitñiñ. ¹⁸ Aglaan nausraiñğitchi iłuaqqutrisaagun ilitchuğimmaagıksısaıñağlugu Atanıqput anniqsuqtıgıkkaputlu Jesus Christ. İlaanun illi kamanaun pakma suli qañavak taimuğ. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ḡum

Uqalıq İnuunaqtuaq

1 ¹Aglaktuḡa ilipsitḡun Jesus-mik taiyuutiliḡmik uqalıḡmik. Taamna iḡuk Jesus qaitchiraqtuq iḡuulıḡmik inniqsuamik aullaḡniıḡiḡmiḡaḡlaan. Taamna tusaagikput qıḡiḡluḡulu sulı tautukḡulu aksiapluguunniıḡ. ²Taamna iḡuk qaitchiruaq nutaamik iḡuulıḡmik tautuḡnaqsipman qıḡiḡuraaqsiḡiḡaḡikput. Sagviqqaaqman iḡmiḡik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitḡaḡtauruakun iḡuulıḡkun inniqsuakun aapami aullaḡniıḡiḡmiḡ. ³Tamanna qıḡiḡkaqput sulı tusaaplugu uqagıpmigikput ilipsitḡun, iḡaliutitqugaluahusi piqatigilugik Aapauruaḡlu sulı İḡḡiḡalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatıqaqmatun ilinḡiknik. ⁴Taatnaqhuta aḡlaaqsirugut ilipsitḡun iḡuulıḡmik iḡitchuḡitquplugu Jesus. Taatnaḡuta quviatchallapiaḡisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵Uvvauna uqalıq uvagut tusaanḡanikkaqput Agaayyutim İḡḡiḡaniḡ aasiiḡ quliaqtuaḡigikput ilipsitḡun, itnaiḡiḡluḡu, Agaayyun qaumaupluni sulı ilaani taaqtuḡaḡitchuq suuramikunniıḡ. ⁶Iḡuk uqaqami piqataunipḡuni Agaayyutmi killuqsaqtautıḡalugu, taatnasiq iḡuk sagluqsruḡaqtuq piqataunḡiḡluni Agaayyutmi killulıḡituiḡaḡhunıḡi. Taatnaiḡiḡluḡu atrıḡurugut iḡuktitun taaqtuami pisuktuatıtun. ⁷Iḡuuniḡaḡpta piqatauluta Agaayyutmi piqatıḡiḡsilluta avatmun, taatnaiḡiḡluḡu atrıḡurugut iḡuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiiḡ salummaḡaatıḡut killuqsapayaaniḡ, atakkıi Agaayyutim İḡḡiḡa Jesus tuqqutaupluni maqipkaḡluḡu augıkkani uvaptiknun. ⁸Nipliakapta uvagut killuqsagumiḡaitḡluta ukpiqsagıḡtugut uvaptıḡnik. Taatnaqapta iḡisimanḡitchugut Agaayyutim iḡumutuḡhanıḡ. ⁹Quliaḡikaptıḡu Agaayyutmun killuqsagıḡluta ilaan natqıḡutiniḡaḡıḡtugut nalaunḡaiḡipayaaptıḡnik, atakkıi ilaa tunıḡsimaruq nalaunḡaruḡupluni suraḡaḡipayaagıḡmiḡ. ¹⁰Agaayyun nipliḡsuq killuqsagıḡluta aḡlaan

nipliakapta killuqsatlaitluta uqaġigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiñ Agaayyutim uqaħagun iñuuniañitluta.

Christ Uqapsaagutrikput

2 ¹Iłauraamaan, aglaaqsiruja ilipsitñun killuqsaqunjtikaluaqhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsaqnikpan piqaqtugut uqapsaagutrikrap-tiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsaqsimaitchuaq. ²Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigirug inmiñik piqutigipluta, taavrumunnaqlugu piigai killuutivut sulit killuqsautinjich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumiñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴Iñuk nipliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginitlugu ilaan tillisaa sagluqsruqaqtug. Taatnasiq iñuk ilisimañitchuq ilumutuuruamik. ⁵Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim niplutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruirug Agaayyutitnaqtauruamik piqpaksriñigmik. Tupiksriguptaasiñ Agaayyutmik nalupqinaigikput atausiñjuqtillaaput ilaani. ⁶Kisupayaaq nipliqami iñuuniañitluni atausiñjuqatigimaaqlugu Agaayyun iñuuniaqtuksraurug ataramik Jesus Christ-ñum iñuuniaħhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷Iłauraamaan, tuyuqañitchuja ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaġmik inñaniktuamik taimakñaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakaqsi tusaahapsitñiñaglaan. ⁸Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaga ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuġigaa taatnasiq piqpaksriñiq Christ-ñum iñuuniaħhagun ilipsiluami iñuuniaħhapsigun, atakkii taaqtuaq qaaniqsaiñaqtug aasiñ ilumun qauma qaummaġiksirug. ⁹Iñuk nipliakami qaumamiinnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuaqatiuniñik tavra kañigruaqtana simmiñitchuq—taaqtuamiittug sivuanisun. Iñuuniagaqsilgitchaqtug killuliquipluni. ¹⁰Aglaan iñuum nakuagikamigich ukpiqtuaqatiuni qaumamiittaqtug, iñuuniaħhani sumunniñ paasaqtit-tagumiñaitchaa. ¹¹Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuaqatiuniñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksraigagivug atakkii taaqtuam qiniłguiliplugu.

¹² Qitungamaan, taatnaqluja aglaktuja iluqapsitñun, atakkii Agaayyutim natqigutigai pigiiłiqutisi Jesus Christ savaaqaħhagun.

¹³ Aglaktuja ilipsitñun utuqqanaanun atakkii ilisimaaniklugu Agaayyun taimña inñaniktuqa aullañniħhaniñaglaan. Aglaktuja ilipsitñun nukatpianun

atakkii akiiligiiksi Tuunġaq pigiitчуapayaam aullaġniiraa.

¹⁴ Aglaktuġa ilipsitnun, ililġaanun,

atakkii ilisimaaniklugu Aapauruaq.

Aglaktuġa ilipsitnun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun

taivrumiġa inġaniktuamik aullaġniiġhaniġġlaan.

Aglaktuġa ilipsitnun nukatpianun sanġjiruanun

tuniqsimaruanun Agaayyutim uqaġhanun ittuanun ilipsitni.

Taavrumuuna akiiligiiksi pigiitчуapayaaq,

Tuunġauruq taamna.

¹⁵ Kaviuġinagich suoramik unniin ilitqusiat nunam iġnuġisa. Atakkii iġnuum kaviuġikpagu taamna ilitqusiq piqpagiyumiġaitkaa Agaayyun.

¹⁶ Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kaġiġruaqtam kaviuġikkaġa,

sut iġnuich qiġnikkaġisa piġnġaktaaġisuklugu, sulii supayaat mattumani

nunami iġnuich kamasaaġutigikkaġich—taatnasiq iġuaqnaġitkaluaqtuq

Agaayyutim irrusiani. ¹⁷Taamna ilitqusiat iġnuġisa nunam sulii kaviuġik-

kaġiġilii piġumaqtut. Aglaan iġnuuk tupiksriuaq Agaayyutim pisuġhanik

iġnuutuinaqtuq Agaayyutmi.

Akiililiguqti Christ-mun

¹⁸ Ilauraamaaġ, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akiililiguqtaa Christ agġiqsaġumaniplugu. Aasiin ilitchuġigikput iġnugiaktuat

akiililiguqtaai Christ agġianiksimaniplugich. Taatnamik ilisimarugut

piviksram isua qallisilaanjanik. ¹⁹Tamatkua akiililiguqtaai Christ unniin

piqataugaluqtuat uvaptikni ilaliutillapiaġitkaluaġnaġmiġ, taatnaqhutinġ

aullaġniqsut uvaptikni. Tuniqsimagaluaġumiġ Agaayyutmun akiilil-

liguisiġayaitchut Christ-mik, aasiin nayuġayaġaatigut. Unitnġamisigut

nalupqinaisitkaat sumiunniin piqataunġiġitnġ uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluqasi,

ilumutuulġiq ilisimagiksi, atakki Christ-ġum qaitchiġiġaasi ilitqusiġmiġnik.

²¹ Aglaktuġa ilipsitnun naluruagilusi ilumutuuruuġiġmik aglaan ilisimagi-

ġa ilitchuġianikkaluuġiqsi taavrumiġa aasiin ilisimapmiġiksi sagluturuuq

ilagiġitkaa ilumutuuruam. ²² Kiġnali sagluturuuġuniqpa? Kisupayaq pii-

laaqaqtuq Jesus-mik Christ-ġuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim

tuyuġikkaġa anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaqtuq taamna

akiililiguqtauruq Christ-mik, aasiin ayyaklugu Aapauruaġlu Iġnġiġalu.

²³ Kiġnapayaq pii-laqaqtuq Iġnġiġuruamik piqatauyumiġaitchuq taavruma

Aapaġani; kisupayaqaasiin uqaqtuq ukpiġiniġlugu Iġnġiġuruq taamna

piqataullapiaqtuq taavruma Aapaġani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiġaġit-

chi tupiksriġusriġlu tusaakkapsitnik aullaġniiġhaniġ ukpiqsriqqaalapsi.

Taatnaġupsi atasiġġuumaniaqtusi Iġnġiġmiġlu Aapauruamiġlu. ²⁵ Itqaġlugu

Christ nipliutigikkaġa uvaptiknun, “Piqataulapsigun Aapami qaitchigi-

gipsi iġnuuġiġmik Agaayyutitnaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuḡa ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisautrauniplutiḡ. Ilumun akilliḡliqsuqtaurut Christ-mik qanuḡviiqsitchiñiaqhutiḡ ilipsitñik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusiḡmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuqsraḡitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ḡum Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiñ ilitchuḡipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiḡitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitungamaaḡ, iñuuniaqatigiḡitchi ilaani. Taatnaḡupta tatarvua-lanayaitchugut tikitpan suli kanḡusukkayaitchugut sivuḡaani aggiqpan. ²⁹ Ilisimaplugu Christ-ḡum killuqsasimaiḡlaaḡulḡa nalupqiginiḡitchiksi taamna nalaunḡarualiqiruaq Agaayyutmun qitungaḡitilaaḡa.

Agaayyutim Qitungai

3 ¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitluta! Piqpaksriḡha uvaptiknun kamanaqpaitleḡni taiyuutiqaḡaatigut qitungaḡaḡmiñik, ilumun ilaan qitungaḡillapiaḡaatigut. Aglaan iñuich akitñaaqtuiruat Agaayyutmik kanḡiqsiḡitkaatigut atakkii Aapauruaq ilitchuḡimaitlugu. ² Ilauraamaaḡ, Agaayyutim qitungaḡiliutianikkaatigut. Ilisimanḡitkikputsuli qanutchiuluta ilḡiksraqput, aglaan sagviqpan ilaatun ilḡisirugut, atakkii ilaa qiniḡisigikput kanḡiqsilugulu irrusipiana. ³ Taatnamik, kisupayaaq niḡiugaqaqtuaq Christ-ḡum sagviḡksraḡanik ipqiññiuraḡaqtuq atakkii ilisimaplugu Christ-ḡum ipqisilaaḡa.

⁴ Iñupayaaq killuqsaqtuq atuiruq atiruamik tupiksritḡaitchuam atuḡaḡikkaniñik. Iñuk killuqsaqami ayairaqtuq Agaayyutmik navḡipluni iñuuniaqurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ḡum iñuḡulḡa piiḡityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausiḡḡuqatausimaruq Christ-mi killuqsaqtaḡitchuq. Aglaan killuqsaqtuam kanḡiqsimaitcha ilitchuḡisimaitlugu Christ qaḡaunniñ. ⁷ Ilauraamaaḡ, iñuḡmun ukpiqsatitnasi. Iñuk atuiruaq nalaunḡaruamik nalaunḡaruḡuruq Christ-tun killuqsasimaiḡlaaḡuruatun. ⁸ Iñuk killuqsaqtaqtuaq tuunḡaḡaḡtauruq atakkii Tuunḡaḡ killuliqiniqsuq aullaḡniḡhaniḡaglaan. Pakma Iḡniḡa Agaayyutim agḡiḡniqsuq piyaqquḡiaḡlugu iluqaan Tuunḡaum savaaḡikkaḡa. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitungaḡiliutikkaḡa killuqsaqtaḡitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaḡlugu iñuuhḡmiñik. Iñuk taamna killuqsaqtaḡumiñaitchuq atakkii Agaayyutitḡaḡtauruq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlakaḡiiksilaaḡak qitungaiñ Agaayyutim suli qitungaiñ Tuunḡaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsaqtaqtuaq suli piqpaksriḡitcheaḡ ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitḡaḡtaunḡitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqaḡhi Agaayyutim inniqsuat aullaḡniḡhaniḡaglaan tusaamak-kapsilu uqaḡitaaḡigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Ilisimagikput

Cain piqpaksriñitluni Abel-mik nukatchiağmiñik, taatnaqlugu iñuaqtağigaa atakkii tuunğaqñaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqqutpaun? Ilaan savaağikkañi pigiitlutinj. Aglaan Abel nalaunñaniqsuq taatnamik ilaan savaağikkañi nakuuplutinj. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³Ukpiqtuaqatmaan, quviğusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaaqput. Akililìiqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunjaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunjaruqsuli piqataunjitluni Agaayyutmi. ¹⁵Kisupayaaq uumiksriuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuunğaqñaqtauruq, ilaa iñuaqtuqtaupluni uummatmiñi. Iłisimapmigiksi iñuaqtuqti piqagumiñaiñiñiplugu iñuuhìgmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁶Christ tuqqutikamisigut taavrumuunnaqlugu kañiqsipkağaatigut piqpaksriñhum suutilaanjanik. Taatnaqhuta tuqqutisugaaqtaksrağipmigi-vut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷Uvvaasiin iñuk umialgutiqagumi inuqsriunjitluni suni aasrii iłitchuğiplugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunjitkumiun inuqsriuqtuaq, iłumun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸Iłauraamaan, piqpaksriñata uqałhiñakun aglaan piqpaksrisa savaağikkaptiginlu iłumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaaqput iłumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisaiłakun. ²⁰Qakugupayaaq uummatipta ihuilìiıuqtitkaqsikpatigut tunjaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktug uummatiptikniñ, aasiin ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹Iłauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrituqtaqtugut sivugaani Agaayyutim, ²²aasiin qanumipayaaq iniqsruğupta supayaa-nik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruağikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqlugu quyagikkañ. ²³Aasiin taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴Iluqağmiñ tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñik atausiññuqatigimaagaat Agaayyun, aasiin Agaayyun piqataupluni ilinjitni. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuu-tiłha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiñi uvaptiknun.

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaag Irrusiq

4 ¹Iłauraamaan, iñugiaktuat tanjigilìiqiruat ilisautrit siamitut napmupayaaq. Taatnamik tunjaviginagu iñupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliğnipluni, aglaan uuktuaglugu Agaayyutitñaqtaugaluaqmagaan. ²Uumuuna nalupqiginitchiksi

Agaayyutim irrusia, Iñupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqaqtuaq Jesus Christ timiqaqtilaananik piqaqtuq Agaayyutitnaqtauruamik irrutchimik. ³Kisupayaaq uqaqangitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqangitchuq Agaayyutitnaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akilililqisuqtauruam Christ-mun. Tusaanigiksi taavruma agqigsagumalha naagaunniñ ilaa imma nayuutianiktuq iñuñni nanipayaaq.

⁴Iłauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiñ akiilianikkisi tamatkua tanjigilqirit, atakkii Agaayyun ittuq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigilqiriniñ. ⁵Tanjigilqirit tuungaqnaqtaurut. Taatnakii uqağigaat sutigun akitnaqtuiruat Agaayyutmik. Iñuittuuq tuungaqnaqtaupmiruat naalağ-nipmiragigaich. ⁶Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalağnigaatigut. Uqautigikkaqput suñjil-lapağaluaqtuq iñuñni qitunğaginjisañni Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuğiniağivut iñuich malikpatruñ ilumutuuliq naagaqaa malikpatruñ killiqitq.

Agaayyun Piqaksriłhuruq

⁷Iłauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqaksriłigmik aasiñ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuq qitunğagigaa Agaayyutim ilisimaanikhuniłu ilaanik. ⁸Iñuk piqaksriñitchuaq ilitchuqsrismaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqaksriłhuruq. ⁹Agaayyutim urriqsuğniğaa qanutunaglaan piqaksrisilaani uvaptiknik tuyuğikamiuñ nunamun Iğñituałuni atrinilaq iñuutqupluta ilaagun. ¹⁰Qanuutaupiaqtilaana piqaksriłhum uvva, taimani uvagut piqpaginikaluagikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsuğniğaa piqaksriłi uvaptiknik tuyuğikamiuñ Iğñituałuni piquplugich killuqsautivut tuqułigmigun qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹Iłauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹²Iñuum sumiunniñ Agaayyun qininganitchaa. Piqpakutigupta avatmun Agaayyun iñuuruq uvaptikni aasiñ ilisautipluta piqaksritqupluta atlanik ilaa piqaksripmatun iñuñnik.

¹³Nalupqiginitchikput atausiñnuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa iñuutilaananik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiñni inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqağniqsuq Iğñituamiñik anniqsuqtiksrauplugu iñupayaanun, aasiñ qinigikput ilisimaraupluta.

¹⁵Kisupayaaq uqautigumiuñ nalupqinaiglugu Jesus Iğñiginiługu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iñuuruq ilaani aasiñ ilaa atausiñnu-mapluni Agaayyutmi. ¹⁶Uvagut ilitchuğigikput ukpigiplugulu piqpaktana Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqaksriruaq atausiñnuqsimaruaq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷Taatnatun iñuuniaqapta piqaksri-

rugut Agaayyun piqpaksripmatun, aasiin attaqsrutiqağumiñaitchugut uvluani atanniiñhum, atakkii iñuuliqput atrigigaa iñuuniañhan Christ-ñum mattumani nunami. ¹⁸Iñuk piqpaksriruuaq attaqsrāgumiñaitchuq. Piqpaksrigupta Agaayyun piqpaksripmatun ilaa taluğiyumiñaitchikput. Iñuk iqsiruaq ilaanik piqpaksriñgitchuqsuli Agaayyun piqpaksripmatun, atakkii iqsisiqaqtuqsuli Agaayyutmun anasiññuqsāgisiniñluni.

¹⁹Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaagaatigut. ²⁰Iñuk nipliğumi piqpaksriñiluni Agaayyutmik aasiin uumiksriñluni ukpiqtuaqatmiñik ilaa sagluruq. Itniittuq: iñuk piqpaksriñitñami ukpiqtuaqatiumiñik qiiñtlakkagmiñik piqpaksritłasiyumiñaitchuq Agaayyutmik qiiñtlaisağmiñik. ²¹Tillisiysiaqput Christ-miñ [aasiin taatnatun ilaan iñuuniaqugaatigut], iñuk piqpaksrikami Agaayyutmik piqpaksriruksraupmiuqtuuq ukpiqtuaqatiumiñik.

Akimaruagurut

5 ¹Iñupayaaq ukpiqsiruaq Jesus Christ-ñutilaanjanik Agaayyutim qitunğagigaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapartiknik piqpaksriruguttuuq ukpiqtuaqatiuptiknik. ²Piqpaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikaptalu tillisaiñik iłisimanaqtuq piqpaksriñiqput Agaayyutim qitunğaiñik. ³Piqpaksrikapta Agaayyutmik uvagut tupiksrirugut tillisaiñik, aasiin tupiksriñiqput tillisaiñik sakiqnañitchuq, ⁴atakkii qitunğapayaana Agaayyutim akimatlasiruaq nunam iñuñisa ilitqusianiñ. Aasiin akimatlasirugut ukpiqsrituiñañiptigun [Jesus-mik]. ⁵Kiñaasiin akimatlasiva tuunğaqnaqtauruaniñ suli pigiitчуam kaviuğikkapayaanañiñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsiruaq añutim Jesus-ñum Iğñiğutilaanjanik Agaayyutmun.

Iłisimaraurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸Aasiin nalupqiginiñchikput ilaa Agaayyutmun Iğñiğitilaana atakkii piqaqtut piņasunik iłisimarauruanik. Jesus paptaakkaupman imiğmik suli maqipkağaluaqtitnagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliğniqsuq qilañmiñ Jesus Iğñiğiniñlugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq iłumutuuruuaq iłisimaraupmiuq taavruma iłumun Iğñiğitilaajanik. Ilaa iłisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiin taapkua piņasut atirut iłisimarauiğmikni. ⁹Iñuich iłisimaraupmata akuqtuğagigivut, naagaqaa Agaayyutim iłisimaraunulha ukpiqnatluktuq atakkii piņasuurautigun nipliqsuq iłumutuuplugu Jesus Iğñiğitilaajanik. ¹⁰Kisupayaaq ukpiqsiruaq Agaayyutim uqañhanik Iğñiğmigun iłisimagaa uummatmiñi taavruma iłumutuutilaana. Kisupayaam ukpiqsriñitchuam taavrumiña iłumutuuiğmik uqağipiagaa Agaayyun saglutuniplu-gu, atakkii tunñañitluni Agaayyutim iłisimaraulhanun Iğñiğmigun.

¹¹ Agaayyutim ilisimapkagaatigut taavrumiņa itnaqhuni: Agaayyutim qaisaņa uvaptiknun iñuulıq Agaayyutitıtaqtauruq, aasiñ taatnasiq iñuulıq İgñiņaniittuq. ¹² Kisupayaaq iñuuqatıtaqtauaq İgñiņanik Agaayyutim iñuułıtaqtauq ilaani Agaayyutitıtaqtauruamik. Kisupayaaq iñuuqatıtaqıtaqtauaq İgñiğuruamik iñuuyumiñaitchuğguuq.

Iñuulıq Isuitchuaq

¹³ Tuyuqtuņa taapkuniņa ilipsitñun ukpiqtuanun İgñiņagun Agaayyutim nalupqınaitquplusi piqaaniktilaapsitñik iñuulıgınik Agaayyutitıtaqtauruamik. ¹⁴ Una pisigıplugu ukpiğillapiağikput Agaayyun inıqsruqapta supayaamik pisulhagun tusaarağılha uvaptıknik. ¹⁵ İłıtchuğıpluguasiñ tusaarağılha inıqsrupayaaqapta tavra ilisimapiağikput qaisaqaaniłha uvaptiknun inıqsruağıkkaptıknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaam qıñiğumiņ ukpiqtuaqatni killuqsaglugu taamna tuqułıgmuunıtkaluaññaan, ki inıqsruutilıuņ Agaayyutmun. Taatnağuni ukpiqtuaqataa iñuugisıruq, atakkii killuqsautai tuqułıgmuunıtlutıñ. Aglaan killuqsalıq itmıuqtuuq tuqułıgmun ittuaq, aasiñ uqautıgıpsi inıqsruutıgıtquñıtıluğ taamna Agaayyutmun. ¹⁷ İluqani killulıqıñıq killuqsautauruq, aglaan killuqsautıpayaat tuqułıgmun inğitmiut.

¹⁸ İlisimagicput kiñapayaaq qıtunğagılıutıkkana Agaayyutim killuqsaaqsitılaisılaaña atakkii İgñiņan Agaayyutim tugluaqsımaragıгаа, aasiñ Tuunğaum atniğumiñaitchaa kinniyumiñaitılugulu. ¹⁹ İlisimagicput qıtunğagıtilaaqput Agaayyutmun, aasiñ ilisimagicputtuuq atlat iñuıch mattumani nunami pıgıtılaañat Tuunğagmun sulı ilaan kinnıplugıch ilıñıch. ²⁰ İlisimagicputtuuq İgñiğıkkanañ Agaayyutim agıianiłha, aasiñ ilaan kañıqsıpkagaatıgıt ilaanıq ilumutuuruamik. Atausıñquqsımarugut ilaanun ilumutuuruamun, İgñiņanunlu Jesus Christ-mun. İlaa Agaayyutaullapiaqtuq sulı iñuulıhuruq isuitchuaq. ²¹ İłauraamaañ, agaayyutıtaqası agaayyutıñuanıq.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ḡum

¹Uvaḡa John ukpiqtuaḡuruat qaukḡinich, tuyuqtuḡa aḡnamun Agaayyutim piksraqtaaḡikkanaunun suli qitunḡaḡiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvaḡaḡhiñaunitchuḡa piqpaksriruanaa, aglaantuq iluqatiḡ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ²Piqutigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuaq suli itkisipluni qaḡapak taimuḡa. ³Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Iḡñiḡan iḡuaqqtillanḡiaḡilisik suli ilunḡugilusik tutqiksiḡutigu ilumutuuruakun suli piqpaksriḡikun.

Ilumutuulḡu Piqpakkunlu

⁴Uvaḡa quviatchallapiaqtuḡa atakkii ilitchuḡigiga ilanḡich qitunḡavich iñuuniaḡhat ilumutuuruakun, malḡutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵Aasiñ, aḡnaaq, aglanitchuḡa nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiḡa pigikkaptiknik aullaḡniiḡhaniḡaglaan. Inḡiḡikpiñ uumiḡa, uvagut piqpakkutiruksraurugut avatmun. ⁶Taamna piqpaksriḡiḡ uqautigikkaḡa itnautauruq: Iñuuniaqtuksraurusi tupiksriḡikun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkap-sitñik aullaḡniiḡhaniḡaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iñuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷Iñugiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqaqtuat nalupqinaiqhu-tiḡ Jesus Christ-mik timiqaḡiñiñiplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut suli akilḡiḡisquqtaurut Christ-mi. ⁸Qaunagisitchi ilinḡiñiñ. Tavra tammai-ḡitchumaiksi savaaḡikkaqsi aasiñ Agaayyutim akilḡisigaasi inuḡaiḡlugu. ⁹Kisupayaaq simmiiruaq ilisauttutaiñik Christ-ḡum piqataunitchuq Agaayyutmi. Taamnaasiñ tupiksriḡuq ilisauttutaiñik Christ-ḡum piqatauruq Aapauruamiḡu suli Iḡñiḡuruami. ¹⁰Kiñaliqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtuaqaḡiḡluni Christ-ḡum ilisauttutaiñik tukkuliḡnaḡu tupiqnun naagaqaa ilaliñagu. ¹¹Atakkii kisupayaam paḡlagumiḡu kinniri piqasiḡiḡaḡa piḡiitchuakun savaaḡaḡun.

Aqulliich Iłammiuġutit

¹²Uqaksraukkaġaluaqtuġa aġlaan uqautigisuġitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aġlaan taamuġaġuktuġa ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutigillapiagayaġikpuk. ¹³Qitungaġisa aġnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkaġiñ tuyuġaatin nayaanġaġmik.

Piᅇayuaᅇ Tuᅇuutai John-ᅇum

¹Uᅇaᅇa John ukpiqtuaᅇuruat qauᅇᅇiᅇich, tuᅇuqtuᅇa uumuᅇa Gaius-mun piᅇpagiᅇakkamnun. ²Iᅇauraamaaᅇ, agaayyutigiᅇpiᅇ supayaaq iᅇuaquᅇlugu ilipni atniᅇᅇaᅇuᅇiᅇlutinlu. Iᅇisimagiga iᅇuaqtilaan irrutchip-kun. ³Quᅇiasuᅇpauraqtuᅇa iᅇaᅇich aniaᅇatiut tikitchuat uᅇautipmatᅇa ilipniᅇ iluᅇnaullapiᅇᅇniᅇlutin Agaayyutmun sulii iᅇuuniaᅇᅇniᅇlutin iᅇumutuuruakun. ⁴Quᅇiatᅇhaktillapiᅇᅇaᅇatᅇa sumipayaaq tusaakᅇkiᅇh qitunᅇatka iᅇuuniaᅇᅇniᅇᅇuᅇich iᅇumutuuruakun.

Gaius Nanaᅇusiaᅇaᅇtuᅇ

⁵Iᅇannamaaᅇ, tuniᅇsimmatrixutin savautriᅇaviᅇh aniaᅇatiunik, suᅇa-luk iᅇlauruanik. ⁶Uᅇautigillautᅇaᅇat ukpiqtuaᅇuruat iᅇuaᅇuᅇtriᅇiᅇiᅇ. Piᅇlᅇautᅇᅇniaᅇtutin qaisaksraᅇaᅇuᅇviᅇh inuᅇiᅇkkaᅇatniᅇ iᅇlauniᅇatni. Quᅇaliᅇiᅇaᅇiᅇksi Agaayyun taatnaᅇuᅇsi. ⁷Atakkii piᅇutigiᅇlugu Christ aullaᅇtut akuᅇtuᅇisunaᅇatiᅇ iᅇayuutmiᅇ Jew-ᅇuᅇiᅇtᅇuaniᅇ. ⁸Uᅇaᅇuᅇt ukpiqtuaᅇuᅇt iᅇayuᅇtaksraᅇiᅇgivut taapᅇua iᅇlauplutiᅇ agaayuliᅇsiᅇ, savaqatauyumaᅇutli siamitᅇiᅇiᅇhatni Agaayyutim iᅇumutuuruaniᅇ uᅇaᅇiᅇiᅇiᅇ.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹Aᅇlakkaluaᅇtuᅇa ukpiqtuaᅇuruapayaᅇanun, aᅇlaan Diotrephes qauᅇkiᅇutlaturuam suliiᅇutigiᅇiᅇtkaᅇaᅇa. ¹⁰Taatnamik aᅇᅇiᅇguma sagviᅇ-ᅇiᅇaᅇitka savaᅇiᅇ uᅇaᅇqᅇuni sagluᅇsruutigiᅇpluta. Taruᅇa nutqallaᅇitmiuᅇ. Paᅇᅇayumiᅇiᅇaitmiᅇgai aniaᅇatiut sulii piᅇᅇaiᅇiraᅇᅇuᅇiᅇtunniᅇiᅇ tukkiisuktuat ilinᅇiᅇiᅇ anitqataᅇᅇuᅇiᅇllu akunᅇatniᅇ ukpiqtuaᅇuruat.

¹¹Iᅇannamaaᅇ, tuᅇvaᅇnaᅇuᅇ piᅇiᅇtᅇuaᅇ aᅇlaan nakuuruᅇaᅇ. Kisupayaᅇaᅇ atuiruaᅇ nakuuruamᅇiᅇ agaayyutitᅇaᅇtauruᅇ naagasulii taamna atuiruaᅇ piᅇiᅇtᅇuamᅇiᅇ iᅇitᅇhuᅇsriᅇᅇaᅇiᅇtᅇuᅇ Agaayyutmiᅇ. ¹²Aᅇlaali Demetrius iᅇuᅇpayaᅇat uᅇautigillautᅇaᅇat sulii iᅇuuniaᅇhan iᅇitᅇhuᅇiᅇᅇkaᅇaᅇatigut iᅇiᅇsimatilaᅇaᅇaniᅇ iᅇumutuuruamᅇiᅇ. Uᅇaᅇuttuuᅇ uᅇautigiᅇlᅇaᅇaᅇiᅇᅇut ilaa. Iᅇisimagiᅇ uᅇaᅇiᅇkᅇapta iᅇumutuutilaᅇaᅇaniᅇ.

Aqulliich Iłammiuġutit

¹³Uqaksraukkagałuaqtuġa aglaan uqautigisuġitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴Tautukkasuaġukkikipiñ aasiñ uqagunuk atautchimi kii-ñagruinaaġutilunuk. ¹⁵Tutqiutiqaġiñ. Iłauraat tuyuqtut nayaanġaġmik. Nayaanġaġuugivut iłauraavut iluqaisa.

Jude-ḡum Tuyuutai

¹Uvaḡa Jude, savaktaa Jesus Christ-ḡum suli aniqatigiplugu James-ḡum. Tuyuḡigitka ukua iḡuḡnun tuḡḡukkanḡiḡun piḡpagikkaniḡun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkaniḡunlu Jesus Christ-ḡum. ²Uvvatuḡ Agaayyutim iḡunḡuktaqaḡtillisi qḡiḡuiḡḡaqaḡtillusriḡu suli piḡpakkutiqaḡtillusri ataramik.

Atanniqsuiḡksraq Iḡisautriḡḡuatigun

³Piḡpagikkamaanḡ, pisuḡtilaaptun aglaguktuḡa ilipsitḡun uqautigisukaluaḡḡugu anniḡsuḡiaḡ iluḡata piḡikkaḡput, aglaan piyumaatchaktuḡa pitchuksaaḡukhusri itna, aḡuyautisiuḡ ukpiḡsriḡiḡ ipḡsimaḡaḡulugu Agaayyutim qaisaḡa atausriaḡḡugu iḡuḡmiḡun. ⁴Atakkii iḡaḡich agaayyutaitchuḡat iḡuich nalunautchiḡḡutiḡ iḡḡatiniḡsut uvaptikḡun. Atuḡaḡaat killukun iḡuaḡqutrisaa Agaayyutiḡta qaayuḡnaḡtuḡanun pisugruaḡutaitḡun timimiḡ suli iḡiḡisa ayaktuaḡmiḡḡugulu Jesus Christ Ataniḡput Aḡaayuaḡḡputlu. Agaayyutim taatnatchich iḡuich atanniqsuḡniḡai patchisauniḡḡugich iḡiḡḡaan.

⁵Itqaḡtitchukkipi sunik iḡisimaanikkaluakkapsitḡnik. Itqaḡsiuḡ una, Atanḡuruam annautigaluḡḡugich Israel-aḡḡmiut Egypt-miḡ, aglaan aquaḡun piyaḡḡuḡniḡai tamatkua ukpiḡqutaitchuḡat. ⁶Suli israḡḡugich saḡḡiḡaḡaluḡḡutiḡ savaaḡaḡaluḡḡutiḡḡu qḡiḡmi uniḡḡiḡaat irvigigaluakkaḡtiḡ. Agaayyutim tigutaḡniḡai taaḡtuallapiaḡtuami pitukḡugich isruitchuḡanik kalimḡiḡḡnik taivrumuḡaaglaan kamanaḡtuḡamun uvluḡmun ilaan atanniqsuiviksrautmiḡun. ⁷Sulipsuuḡ Sodom-lu Gomorraḡ-lu nunaḡḡiḡḡu avataatniḡtuḡat: Iḡuḡikkaḡich aatchuutigirut iḡmiknik sayuḡaḡiḡmun, aḡutigaluḡatunniḡ aḡutinun. Savaḡiḡich kilgutaurut tuvraḡḡiḡḡugich, aasriḡḡ nagliksaaḡisirut tatapsausriaḡḡmiknik isruk-sraitchuami ikniḡmi.

⁸Taatnatullapiaḡ tamatkua siḡḡaktuuraḡḡit qaayuḡnaḡsiḡaat timiriḡ piḡiḡitchuḡakun, suksraḡiḡiḡḡuḡu Agaayyutim aḡalatchisaa, uḡamaḡḡuutigipluḡiḡḡu tamatkua kamanaḡtuḡat pakmani. ⁹Qaukḡiatunniḡ israḡḡugich Michael taatna uḡaḡiḡitchuḡ. Qanaḡḡatigikamiuḡ tuuḡḡaḡ

uqavaagutigliplugu nalligmiknun timaa Moses-ŋum piginiaqtilaana, akit-
 ñaqtunġiññigaa uqamaqłtuutilugu aglaan uqautiñhiñagaa, “Atanġumtuq
 iñiqtigilisin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iñuich uqamaqłtuutiqaġuurut supa-
 yaanik kañiqsimmaġiñġisaġmiknik. Niġrutitun aullasriqañhiñaqhutinj
 ilinjich kañiqsiñhiñagaaat malikługulu pisugruaġutrij, aasriñ taatnaqa-
 miñ piyaqqukkauniaqtut. ¹¹ Iqsiñamiurut tamatkua! Iñuuniusriqaqtut
 Cain-tun, akiññañniañhiñaqhutinj killuliqiñhiñaaġuqhutinj pisigiplu-
 gu manik Balaam-tun, aasri Korah-tun piyaqquġniaqtut pisigiplugu
 uqavaaġutriñiqtiñ. ¹² Taatnatchich iñuich puyyiluktaqtitun ittut niġiqa-
 tiġiikapsi, aasrii niġiqataukamiñ ilipsitñi qaunagiraqtut inmiknuñhiñaq
 taluqsrisaiłakun. Taapkua atrigigaich nuviyat imġilaat añalatañi anuġim.
 Ittut napaaqtutitun asirritlaiqsuatitun, amusrimaplutiñ kañituummaġ-
 miñ tuqullupiaqhutiñ. ¹³ Qaiqpaisun taġium itmiut añniqłukman, aasrii
 kañunaqtuat savaañich itlutiñ qapukłuatun qaim. Uvluġiatun pamiu-
 liktun ittut [tammausruuruatun]. Taatnatchich iñuich iniksraqaġniaqtut
 taañiqsrapiañani taaqtuam qañavak taimuñ.

¹⁴ Enoch-ŋumtuuq, tallimat malġuata kiñuvianiñ Adam-ŋum, sivu-
 niksriqutigipmiġai tamatkua iñuich, uqaqhuni, “Atañi. Ataniq
 agġiññaqtuq piqatigilugich kisitchuġnaitłutiñ ipqitchuat israġuligikkani.
¹⁵ Atanniqsuġniaġai iñupayaurat. Anasriññuqsuġniaġai killuliqiraupa-
 yaat agaayyutaiłaqhutinj savaapayaañisigun, sulii agaayyutaiłaqhutinj
 iñuuniañhatigun, sulii uqamaqłtuutipayaatigun uqaġikkañisigun akitñaq-
 ługu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua iñuich uqapiłuttriraqtut uqaqtuyaaqhutinj,
 iñuuniaqhutiñ inmiñ pisuñġruaġmiktigun, uqavikhutiñ sulii nangaqługich
 atlat iñuich piññañniaġiaqhutiñ pisukkaġmiknik.

Kilgutit Alġaqsruutitlu

¹⁷ Aglaan ilipsi piqpagikkamaañ, itqaġiraksraġigisi sivuniksriqutigik-
 kañich uqqiraqtiñiñ Atannapta Jesus Christ-ŋum. ¹⁸ Iliñisa uqautiġaasri
 aqulligñi uvluni iñuqaġisiñiñplugu mitautiksriuanik iñuuniaġutiñ inmiñ
 pisuñġruaġmiktigun pigiitчуakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua iñuich agvi-
 sauruaat atinġirrutinun, añalatitłutiñ nunakñaqtam pisuñġruañiñun,
 sulii piqañitłutiñ Ipqitchuamik Irrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piqpa-
 gikkamaañ, nappaisitchi ilipsitñik tunñavigilugu ipqiññiqsrauruaq
 ukpiġun, agaayulusri Ipqitchuakun Irrutchikun. ²¹ Irviqaqtuiñāġusri
 piqpaktaani Agaayyutim, niġiugituiñāġlugu Atannaptiknun Jesus
 Christ-mun tikiutitqulusri ilunñuktañagun isruitчуamun iñuukłimun.
²² Ilunñuksrisitchi tamatkuniña nalupqisruktuanik ukpiqsriñġmiktigun.
²³ Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniġmiñ. Ilunñuksrisitchi
 atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuġaañich puyyiluktakkañi
 killuqsautim.

Agaayuŋiq

²⁴Uvva, nangaglakput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraaliksrap-sitñiñ ukpiqsriŋipsitñi suli tikiutitlapiusri patchisaungigusri quvianakun sivugaanun kamanautaan. ²⁵Kisimi Agaayyutauruq, aasiñ ilaan anniqsugaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamanagñiqsraq saŋŋi suli aŋalatchisipayaaq pigigai taimakŋaqanŋa pak-manunaglaan suli qanjavak taimuŋa. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

1 ¹Ukunani makpiġaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkauruat. Agaayyutim qaiññiġai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiñun sut akuniisruñaqatinj atuumasraġumaruat. Christ-ġum ilitchuġipkaġai savaktimiñun John-mun tuyuġiplugu israġuligikkani ilaanun. ²John-ġum nalupqinaiqġugu quliaqtuaġiniġaa Agaayyutim uqaħalu Jesus Christ-ġum sagvikkauruat. Uqautiginiġai sut iluqaisa qiniġkani. ³Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniaqpat taapkua tusraauruat uqaħiġnik ukuniña suli tupigipluġiġlu sut aglausimaruat taapkunani makpiġaani, atakkii tamatkua atuumaviksraġat qallilġapiaġataqtuq.

Paġlatit Tallimat Malġuġnun Agaayyuvuñun

⁴Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuaġuruanun ittuanun tallimat malġuġni agaayyuvuñni nunami Asia-mi. Ihuuqutruġiaġitchisuq qiniñniñamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittuañni, taimakñaqana ittuañni suli agġiqsaġumaruañni, taapkunakñalu tallimat malġuġniñ irrurianiñ sivuġaaniittuañni aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimarauruañni, anjruañni tuqunaruaniñ sivulliqpiañuñluni suli sivulliuqtinñiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ġum piqpagigaatigut patchisaiqsitluta killuutitkniñ ilaan auñmigun. ⁶Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsiġuqtitluġiġlu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniġlu. Kamanaun añaalatchisiġlu pigigaa Jesus Christ-ġum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷Uvva, agġiġniaqtuq nuviyatigun.

Iriqaqtuapayaam qiniġisigaa,
iliñisalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinġlu atlakaagiiġh iñuich nunami uigualalutinġ qiaġisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

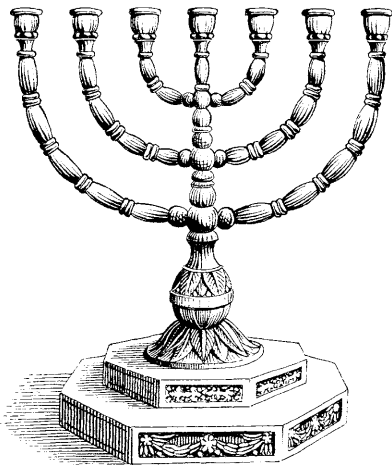
⁸“Uvaña Alpha-ġuruña suli Omega-ġupluñalu, aullaġniisaaq suli isrukhitħaaq.” Taatna nipliqsuq Atanguruuq, pakma ittuaq suli taimakñaqana ittuaq agġiqsaġumaruaġlu, Saññipayaaqtaqtuq Agaayyun.

John-ḡum Qiñiqquuraatha Christ-mik

⁹Uvaḡa John-ḡuruḡa aniqatigikkaqsi atausriḡḡuqataupluḡa piqatigi-gipsi nagliksaaḡutinik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitḡun aḡaayuqautmiḡi suli piqatigipkaqhuni ilipsitḡun iḡlutuiḡiḡmi. Qikiqtamun atiqatquamun Patmos-mik ilikkauruḡa quliaqtuaqalipkun uqaḡhaniglu Agaayyutim ilumutuulḡhaniglu Jesus Christ-ḡum. ¹⁰Iḡamni Irrutchimi uvluani Atanguruam tusrauruḡa nipimik nipituruamik tunumniḡ, itna liilaa qalḡuqtautiqpaktun, ¹¹nipliqhuni, “Aḡlakkumagitin tautukkatin makpiḡaanun aasrii tuyuḡilugich ukpiqtuaḡuruḡanun ittuanun tallimat malḡuḡni agaayyuviniḡi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹²Tarani qiviaqtuḡa qiñiḡukḡugu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiñiḡitka tallimat malḡuk kaviqsaat maniich kialuuraqaḡviich. ¹³Aasrii qitqatni tallimat malḡuk kialuuraqaḡviich qiñiḡiga atausriḡ atrilik iḡnuktun, atnuḡaaqaqhuni akuqturuamik isigaḡmiḡunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaat maniḡmiḡ satqamigun. ¹⁴Ilaan niaqua nuyaniḡu qatiḡniqsut ipnaim mitquatun qatiquḡitḡu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵Isigaḡniksuli qivliqtaḡniqsuk patukpatun ipqiqaqtatun uunaksautiqaḡpakun. Nipaasuli tusraḡnaḡniqsuq quḡluqtaḡpatun. ¹⁶Ilaan taliqpiḡmiḡi tigummiḡniqsuq tallimat malḡuḡnik uvluḡianik. Savikpaksuli ipiktuḡa avatmulik anniḡaaqtuq qanḡaniḡ. Suli ilaan kiiḡaḡa qaummaḡniḡniqsuq siqiḡḡaaḡikmatun.

¹⁷Tarra qiñiqaḡku ulḡuniqsuḡa isigaiḡḡun tuquḡaruatun ilipḡuḡa, aasriiḡ iligai taliqpiich argani uvaḡḡun nipliutiḡuḡa, “Iqsiḡak. Sivulliuruḡa aqulliupluḡalu. ¹⁸Uvaḡa iḡuuruḡuruḡa. Tuqugaluḡuḡa iḡuusraḡataqtuḡa taimuḡa isruitḡuamun. Iḡnuktun aḡmautiqaqtuḡatun aḡalatchiḡiqaqtuḡa tuquḡiḡmik suli tuquḡaruḡaqaḡviḡ-mik. ¹⁹Pakma aḡlakkich sut qiñikkatin suli pakma ittuaḡ suli itchaḡumaruaḡ aquaḡun taavruma. ²⁰Taapkuḡa kaniḡ-siḡunaitḡuat qiñikkatin—tallimat malḡuk uvluḡiat taliqpiani argaḡma suli tallimat malḡuk kaviqsaat maniich kialuuraqaḡviich—qanuutailaaḡatuvva, tallimat malḡuk uvluḡiat israḡuligigaich tallimat malḡuk

(Ap 1.20)

agaayyuviih, suli tallimat malguk kialuuraqaḡviich tallimat malguk agaayyuvigipmigaich.

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

2 ¹“Israḡulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaḡigigai tigummiruam tallimat malḡuḡnik uvlugianik taliq-piḡmiñi, pisruktuam akunḡatni tallimat malḡuk kaviqsaat maniich kialuuraqaḡviich.

²“Iḡisimagitka savaasri, sakuugutisriḡu iḡlutukkasriḡu anuqsruḡi-kun. Iḡisimagigaptuq iḡatchitḡaisilaaqsi killuliqiruanik iḡuḡnik suli isivḡiuqtillaaqsi tamatkuniḡa uqaqtuanik uqkiraqtauniplutij piunḡitchaluanḡaḡmiḡ suli ilipsi iḡtchuḡiplugu saglututilaanat. ³Iḡisimagiga anuqsrutillaaqsi nagliksaaqtilaaqsiḡu pisigipluḡa suli ilipsi nikaliḡit-chusrisuli. ⁴Aglaan uumiḡa akitḡaummatiqaqḡpsi, piqpaginḡiḡipsitḡa iḡiḡaanisun. ⁵Itqaqsaqsuḡ piqpaksriḡiḡqaaqsi uvamnik ukpiqsri-ruaḡuqapsi. Isummitqigitchi aasriiḡ savautitqigḡuḡa sivuanisun. Isummitqinḡisuaḡpsi agḡiqiniḡipsi piiḡluguasrii kialuuraqaḡviksi inaaniiḡ. ⁶Aglaan nakuuruqaḡaluaqtusri uumiḡa, uumiksirusri savaa-ḡitḡnik piḡitchanik Nicolait-aḡruat uvaptuntuuq. ⁷Iḡuk siutiqaqtuaq tusragḡatiksraḡnik naalaḡniḡi Irrutchim uqautigikkaḡanik ukpiqtuanḡu-ruanun. Iḡuich akimaruat niḡipkaḡniaḡitka napaaqtuaniḡ iḡuunaqtuam nauruamiḡ nautchiaqaḡviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ḡmiunun

⁸“Israḡulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaḡigigai sivulliuruam aqulliuruamlu, tuqugaluqaqtuamlu aḡitqiksuamlu.

⁹“Iḡisimagitka iḡuilliḡutisri iḡaippauḡisḡu (aglaan umialgurusri). Iḡisimagitka saḡutchisiḡich tamatkua Jew-ḡuniruat iḡuḡinḡitchaluaq-titlutij Agaayyutmun, aglaan iḡumun savautriruanḡurur tuunḡaḡmik. ¹⁰Sivuugaginagu nagliksaaḡutigiyasrikkaqsi. Uvva, tuunḡaum isiqtaup-kagumaagaqsigai iḡasri isivḡiukkauviksraḡitḡun, aasrii iḡuilliḡuisirusri qulini uvluni. Tuniqsimatitchi tuquḡipsitḡunaglaan, aasriiḡi akiḡiḡniḡiḡipsi iḡuḡiḡmik isruitchuamik niaquḡusriqmatun. ¹¹Iḡuk siutiqaqtuaq tusrag-gatikksraḡnik naalaḡniḡi Irrutchim uqautigikkaḡanik ukpiqtuanḡuruanun. Iḡuich akimaruat atnikkauyumiḡaitchut tugliani tuquḡhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹²“Israḡulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaḡigigai piqaqtuam ipiktuamik avatmulinḡmik savikpaḡmik.

¹³“Iḡisimagiga iḡuunuaqtilaaqsi tuunḡaum aḡalatchiviani. Aglaan tuniqsamarusri uvamnun ukpiquttuqaqtuiniḡaḡhusri, uvluiḡiunniḡiḡ tuq-

qutaupman tuniqsimapluni ilisimariga Antipas akunnapsitni tuungaum inuuviani. ¹⁴Aglaan ikituuranik akitnaummatiqagipsi: ilipsi ilaqaqtusri tuvrairuanik ilisauttutinjigun Balaam ilisautriruam Balak-mik killuqsaqtitquplugich Israel-aagmiut. Killuqsaqtut nigikamiñ niqinik tunillaaturuanik aanguanun suli sayunakamiñ. ¹⁵Sulipsuuq ilipsi ilaqaqmiusri tuvrairuanik pigiitchuakun ilisauttutinisigun Nicolait-aagruat. ¹⁶Isrummitqigitchiasriñ. Taatnangisuağupsi aggiqiniağipsi anuyyiağlugich taapkua inuich savikpañmik anniuğaaqtuamik qanimniñ. ¹⁷Inuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniñ Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun. Inuk akimaruaq niqiksriññaigiga iriqsimaatquamik Manna-mik suli qaitchiługu qatiqtaamik uyağañmik. Aasrii uyağañmi nutaaq atiq aqlaqağisiruq, kia-unniñ inuum ilisimanğisañanik kisimiaglaan taavruma inuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqutai Thyatira-ğmiunun

¹⁸“Israğulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglağiñ itna: Taapkua uqağigai Iğniñan Agaayyutim, iriqaqtuam atriplugu ikualaruq ikniq, suli isiganj atriqaqhutinj qivliqsaqtuatun patukpatun.

¹⁹“İlisimagitka savaasri, piqaksriñiqsılı, ukpiqutrilu, savautriñiqsılı, suli anuqsruñiqsi. İlisimagigaptuuq una, savaagikkapsi pakma qaañiummatipiagaich savaagikkasri ukpiqsriuağuuqaaqapsi. ²⁰Aglaan uumiña akitnaummatiqagipsi, ilipsi ilatchiçlugu ağnaq Jezebel taiyuqtuaq injmiñik sivuniksriqirimik. İlisautigai kinniplugich savaktitka sayunatquplugich suli nigitquplugich niqinik tunillaaturuanik aanguanun. ²¹Piviqaqtitkaluağiga isrummitqiliksrañanun sayunathaniñ, aglaan isrummitqigunğiniñiqsuq. ²²Uvva, inillaktinniağitka ilaalu tamatkualu sayunaaqatigikkañi nagliksaağutiqpaurağviksrañatnun inillakmatun siñigviñiñun nanjirutim. Taamna piñiağiga isrummitqinğisuaqpata killuliqiğimikniñ. ²³Suli tuqunniagitka ililgaani. Tarra ukpiqtuanurua-payaat ilitchuğiniagaat uvañautilaaga ilisimaruaq inuich ikpikkutaatnik isrummatinjitniğlu. Suli akiligişigipsi atausriullaalusri maligullapiaglugu savaaqsi. ²⁴Aglaan ilasri Thyatira-miittuat qapsiugaluaññaisa malinğitchuat taavruma pigiitchuamik ilisauttutaanik suli ilisaagiñğitlugich kalipsiksuat nalunaqtuañi tuungaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumailiuguti gitqikkumiñaitchipsi, ²⁵aglaan tigummitqiağiktaksrağiksi pigianikkaqsi aggiğniñiağamnunaglaan. ²⁶Inuk akimaruaq savaaqaqtuiñaqtuağlu pisuğigikkamnik isruanunaglaan, saññiqutiksriññaigiga aňalatchitçasilugu nunaaqiqpañnik. ²⁷Uma aňalataagaqsiñiağai saññiqpapiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik saviçhamik, aňalataağlugich inuum siqvrağipmatun qiku ilulik.

Psalm 2:9

Taatnatun akuqtuaqatunja san̄ñiqutiqałimnik Aapamniñ. ²⁸Suli aatchu-
gisigiga uvlaam uvluġianjanik. ²⁹Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik
naalaġniłi Irrutchim uqautigikkañjanik ukpiqtuañuruanun.”

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

3 ¹“Israġulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglaġiñ itna: Tamatkua
uqałigigai piqaqtuam tallimat malġuñnik Irrusriñiñik Agaayyutim,
suli tallimat malġuñnik uvluġianik.

“Iłisimagitka savaasri. Iłipsi taiyuutiqaġaluaqtusri iñuuruañuniplu-
sri, aglaan tuqunarusri. ²Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaaqsigiñ tamatkua
iñuułiqaqtuatsuli tuqugaluqnaġich, atakkii isivġiuġniġitka savaasri
nalaunñaitługich sivuġaani Agaayyutim. ³Taatnamik itqaġilugu qanuq
akuqtuiłiqsi tusraayugaaġiksuamik tusraakkapsitñik. Tupigisiuñ taam-
na isrummitqigusri. Qiptaiñġitchupsi agġiqigisigipsi atriługu tigliñniaqti.
Iłisimayumiñaitchiksi kisumi sassaġniġmi agġiġniñiñiksraġa ilipsitñun.
⁴Aglaan piqaġaluaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuġaagmik-
nik puyyaktairaġanġichuanik. Iliñisa iñuuniaqatiginiġaatañja qatiqtaanik
atnuġaqaġutiñ atakkii ilinġich nalliummatirut. ⁵Iñuk akimaruq atnu-
ġaagisiruq qatiqtaanik atnuġaanik, suli piġumiñaitchiga atigikkañja
makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiġiga sivuġaani Aapama israġuligik-
kañjialu piginiługu. ⁶Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalaġniłi
Irrutchim uqautigikkañjanik ukpiqtuañuruanun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ġmiunun

⁷“Israġulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglaġiñ itna: Tamatkua
uqałigigai ipqitchuanuruam, iłumutuuruamlu, piqaqtuamlu san̄ñi-
qutiqałhanik David-ñum saagaqaqtuatun añmautininik. Añmaqpaun
kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, suli umikpaun kia-unniñ iñuum
añmaġumiñaitługu.

⁸“Iłisimagitka savaasri. Uvva, añmaġniġiga talu ilipsitñun kia-unniñ
iñuum umikkumiñaisañja. Iłisimarunja mikiruamik san̄ñiqalıpsitñik.
Naagasuli tupiksrisusri uqaġikkamnik suli tuniqsimaaqtusri uvamnun
piiłaaġiñġitługu atigikkaga. ⁹Naalaġnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi
tuunġaum, nipliaruat Jew-ñuniplutiñ Jew-ñunġiññajġmiñ sagluplu-
tiñ—uvva, utlautipkaġisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkaġlugich
sivugapsitñun suli iłitchuġipkaġlugich uvamnun piqpagitilaapsit-
ñik. ¹⁰Iłipsi, tupiksrisusri uqautikapsi iġłutuitquplusri. Taatnamik
qaunaginiġipsi iłuiłiugviñmi tikiññiaqtuami iluqaanun nunamun
uukuakkauviksrañatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹Agġigisirunja qila-
mipiaq. Tigummitqaġiksiuñ payañaiġługu pigikkaqsi, kisumununniñ
aatitchumiñaitłusri akiññaktaapsitñik akimagupsi. ¹²Iñuk akimaruq

ayaguqtinniaġiga agaayyuvikpaṇani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkaja Agaayyutma atigikkajalu nunaaqṣin Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqaġniaqtuaq qilaṇmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraṇnik naalaġniḷi Irrutchim uqautigikkaṇanik ukpiqtuaṇuruanun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ġmiunun

¹⁴ “Israġulganunli agaayyvium Laodicea-mi aglaġiñ itna: Tamatkua uqaḷiġigai Amen-ṇuruam, tuniqsimaruam iḷumutuupluni iḷisimarauruam, aullaġniirauruam iñiqtapayaṇanik Agaayyutim.

¹⁵ “Iḷisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuaq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriiñ pisigiplugu uunaavyuḷiqsi, nigliñapianginiḷiqsi uunallapiangitḷusriḷu, tivvuaqsaxhiñaaguġipsi qanimniñ. ¹⁷ Uqaġaqtusri itna, ‘Uvaṇa umialguruṇa. Iñugiaksisaiñaqtut suurat. Inuqsraṇaiqsuṇa.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun iḷuillaqtuilaapsitniñ nagliṇnaqtuilaapsitniḷu. Inuqsraqtusri qiniḷitaitḷusriḷu atnuġaitḷusriḷu. ¹⁸ Alġaqsruġipsi tauqsiquplusri uvaṇniñ maniniñ kaviqsaaṃipiqisakkauruamik iknikun umialgutquplusri, sulitauqsiquplusri qatiqtaanik atnuġaanik qaliġuaġlugu kaṇṇunaqtuaq atnuġaiḷiqsi sulitauqsruġutiksramik mamirrutiksraṇatnik irigikkapsi qiniḷitlasriḷgitchumuusriḷi. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagaġigitka nalġuqsruġuġiḷḷu. Taatnamik piḷiqiqaġitchi isrummitqigusriḷu. ²⁰ Uvva, qichaqtuṇa talumi katchaktuḷuṇa. Kisupayaam tusraayumiṇ nipiga aṇmautiluṇalu talumik, isiġisiruṇa ilaanun niġiqatigiasiluguasrii sulitaaq niġiqatigilunja. ²¹ Iñuk akimaruaq aquppiqaṭigipkaġniaġiga aquppiutaqpamni, uvaptuntuuq akimaplunja aquppiqaṭaupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaṇani. ²² Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraṇnik naalaġniḷi Irrutchim uqautigikkaṇanik ukpiqtuaṇuruanun.”

Nangairuat Qilaṇmi

4 ¹ Taapkua aquatigun qiniqtuṇa talumik aṇmaruamik qilaṇmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkaġa uqaqman uvamnun qalġuqtautiqpaktun itnaġaṇa, “Mayuġiñ uvuṇa. Qiniqtinniaġikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ² Taimmaiñaq Ippitchuam Irrutchim aṇalatkaqsigaṇa. Qiniqtuṇa aquppiutaqpaṇmik inillaksimaruamik qilaṇmi, aasriiñ taavrumiṇa aquppiruamik aquppiutaqpaṇmi. ³ Aasrii taamna aquppiruaq tarani qiniñaqaġniqsuq akisuruatitun uyaġaktitun kavviaġiksaatunlu, sulitauqsruġuḷu kaivraġutiqaġniqsuq niggamik qiniñaqaqtuamik akisuruatun uyaġaktun sunjauraaqtaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum

iñuiññaq sisamat aquppiutaqpaqamit. Qiñiqtuña iñuiññaq sisanik umialiqnanik aquppiruanik aquppiutaqpañni, atnuğaaliqaat qatiqtaanik. Niaquğutiqağniqsut kaviqsamnik maniqmik niaqumikni. ⁵Aquppiutaqpañmiñ anniuğaagñiqsut ikniqpalaich katlulatlu sulini prualaruatlu. Sivugaani aquppiutaqpaum naniuraqaqmiñiqsut tallimat malğunnik ikummatiliqnik ikniqmik. Taapkua tallimat malğuk nanipiat Irrusriğiniğai Agaayyutim. ⁶Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum tağiuqpauraqağniqsuq tapinniłuktuatun. Sisamat uumaruat iriñhaiñalğich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷Sivulliq uumaruaq atriqağniqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruaq pañniqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñaqağniqsuq iñuum kigiñanğatun, aasrii sisamañat uumaruat atriqağniqsuq tiñmiaqpaktun. ⁸Aasriiñ taapkua sisamauruat uumaruat, iqmikkullaa itchaksrallaanik israğuuqağniqsut iriñhaiñauplutiñlu ataaniłu silataaniłu israğunisa. Aasrii nipliatuiñağniqsut uvluvakpauraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniq Saññipayaqaqtuaq

Agaayyun killuqsautaiñniqsuq ipqitchuanupluni,

ilaa inniqsuq taimakña, ittuaglu pakma, sulii agqisagumaruağlu.”

⁹Qakugupayaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakutmiglu quyyatmiglu taavrumuña aquppiruamun aquppiutaqpañmi iñuuruamun taimuña isruitchuamun, ¹⁰iñuiññaq sisamat umialiqnat sitqummirağniqsut sivugaanun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigiplugu iñuuruq taimuña isruitchuamun, mattaqługich niaquğutitiñ aasrii ilipługich sivugaanun aquppiutaqpaum, nipliqtuñ,

¹¹“Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruñrutin akuqtuiñksrapnun nangautmik kamakutmiglu saññimiglu, atakkii iñiqtağigitiñ supayurat, sulii pisułapkun iñiqtaurur iñuułiqahutiñlu.”

Imurat Makpiğaat Ipnaiyaaglu

5 ¹Aasriiñ qiñiqtuña taliqpiñmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiğaanik aglaqaqtuanik iluatniłu silataatniłu sulii umiktuqsamaruanik tallimat malğunnik nalunaitmiutanik. ²Qiñiqmiuña saññiqaqtuamik israğuliqmik nipliraqtuamik nipituruamik nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtigukługich nalunaitmiutat aqmağlugiñlu imurat makpiğaat?” ³Aglaan kiapayaq qilañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam aqmatlaiñniğaiç imurat makpiğaat naagaunniñ qiniğlugich imañat. ⁴Tarra qaruna atqunapiaq iñuiñniqman nalliummatiruamik aqmatlalugich makpiğaat agliqiruksramik unniñ qiniqtuksramik imağikkañatnik. ⁵Tarani ilañata

umialiqnat nipliutigaana, “Qianak. Lion-ŋat kiñuvianjĩn Judah-m, maŋ-
ŋuat David-ŋum, akimaruq aŋmatlasriplugich imurat makpiġaat suli
tallimat malġuk nalunaitmiutat.”

⁶Aasrii aquppiutaqpaum akunġatni sisamat uumaruatlu akunġatniġu
umialiqnat qĩniqtuŋa ipnaiyaamik qičaqtuamik qĩñĩaqaqhuni tuqqu-
tauruatun. Taamna nagruqaġniqsuq tallimat malġuŋnik. Iriqaqmıuqtuuq
tallimat malġuŋnik, aasriĩn taapkua tallimat malġuk Irrusriġigaich
Agaayyutim tuyugikkaurat iluqaanun nunamun. ⁷Ipnaiyaam agġiqhu-
ni tigugai makpiġaat taliqpiŋan argaŋiĩnĩn taavrumakŋa aquppiruamiĩn
aquppiutaqpaŋmi. ⁸Tigupmagich makpiġaat sisamat uumaruat iñuiñĩn
sisamatlu umialiqnat sitquġniqsut sivuġaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqal-
laaplutiŋ nuqaqtiliŋnik suli piŋaluuraqallaaplutiŋ piġiutuamik kaviqsamik
maniŋmik immaukkaqhutıŋ tipraġiksautinik. Taapkua iŋiqsruġiġigaich
Agaayyutim ipqiqsitaŋisa. ⁹Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna,

“Ilviñĩnĩn qituglagitin imurat makpiġaat
suli qauqtitalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutin atakkii tuqqtaurutin
suli augikkapkun tasuiplutiŋ iñuŋnik Agaayyutmun
qanusripayaaniñ iñuŋniñ atlakaagiiñik uqautchiġiŋniñ, iñuŋitñik
nakitñapayaaniñ.

¹⁰Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsiġuqtitlugiġlu
savautitquplugulu Agaayyutikput,
suli atanguniaqtut nunami.”

¹¹Aasrii qivialgitchuŋa tusraapluŋa iñuġiallapiaqtuanik israġuliŋnik
kia iñuum kisitłaisaŋitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat
umialiqnatlu, ¹²nipliqsuat nipitusriplutiŋ,

“Ipnaiyaaq tuqqtauruaq nalliummatiruaq
akuqtuitłapluni saŋŋimik,
umialgutmiġlu isrumatuġmiġlu, sapigñautmiġlu, kamakkutmiġlu,
kamanautmiġlu suli nangautmik.”

¹³Aasriĩn tusraagitka uumarupayaurat qilaŋmi, siłamiġlu, nunamiġlu, ataa-
niġlu nunam, taġiumiġlu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqaqtuat itna:

“Nangaun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu aŋalatchiġiġlu
pigigaa aquppiruam aquppiutaqpaŋmi
suli ipnaiyaam taimuŋa isruitchuamun.”

¹⁴Sisamat uumaruat nipliġvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiñĩn sisamat
umialiqnat purvigigaat [sivuġaanun iñuuruamun taimuŋa isruitchuamun].

Nalunaitmiutat

6 ¹Qĩniqtuaġiga ipnaiyaaq aŋmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat
tallimat malġuuruat, aasrii tusraagiga iłanat sisamat uumaruat nip-

liqsuaq nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhuni, “Qaǵǵaiñ.” ² Aasrii qiviaqama qiñiqtuᅇa qatiqtaamik tuttuqpaᅇmik, suli natmaksiqsuaq tuttuqpaᅇmi qiluiññaqǵniqsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullaǵniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan aᅇmaqmauᅇ tuǵlia nalunaitmiutam, tusraagiga tuǵlia uuma-ruam niqliqsuaq, “Qaǵǵaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpaᅇ kaviqsaaᅇniqsuaq anilǵitchuq aasrii natmaksiqsuaq saᅇᅇmik qaitchikkauniqsuq piiǵitqup-lugu qiñuiññaamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan aᅇmalǵitmauᅇ piñayuāt nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuāt uumaruat uqallaktuāq, “Qaǵǵaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuᅇa taaqtaamik tuttuqpaᅇmik, aasriiñ natmaksiqsuaq taavrumani saagaqǵniqsuaq uqumaisilaǵutiᅇᅇnik argaᅇmiñi. ⁶ Suli tusraalǵitchiga nipi akunǵatniñ taapkoa sisamat uumaruat uqallaktuāq, “Sisamat qallutit imaᅇat muk-kaaᅇ akiqǵᅇniaqtuq savaktuam akiññaaktaaksraᅇanik uvlumi, suli qulit maᅇᅇuk qallutit imaᅇat barley mukkaaᅇ akiqǵᅇniaqtuq savaktuam akiñ-ñaaktaaksraᅇanik uvlumi, aǵlaan minillugik uqsruǵlu misruǵuǵlu.”

⁷ Aasrii aᅇmalǵitmauᅇ sisamaᅇat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamaᅇatniñ uumaruat uqallaktuāq, “Qaǵǵaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiñiqtuᅇa qatiǵiᅇyaktaamik tuttuqpaᅇmik. Natmaksiqsuaq taavrumani atiqǵniq-suq tuqqutmik suli tuquaniktuat malikᅇugu. Qaitchikkauniqsut saᅇᅇmik tuqqutchiᅇaplugu sisamaᅇat iᅇupayaat nunami savikpakun, kakkaaǵna-kunlu, tuqunakunlu, iqsiiñaqtuatigunlu niǵrutiniᅇun nunam.

⁹ Suli ilaan aᅇmaqmagu tallimaᅇat nalunaitmiutat, qiñiǵitka ataani tunillaǵvium iᅇuusriᅇich tamatkua tuqqutauruat piqutigiᅇlugu uqalᅇha Agaayyutim suli pisigiᅇlugu iᅇisimarauᅇiqtiᅇ tuniqsimaᅇikun. ¹⁰ Iliᅇich niᅇlianiqsut nipitusriᅇllaᅇiaqᅇutiᅇ, “Aatai, Ataniiᅇ ipqitchuami suli iᅇumu-tuuruami, qakugun atanniǵñaqᅇiᅇich tuqqutigikkavut iᅇuuruat nunami aasrii akisautiluta?” ¹¹ Iluqǵmiᅇ qaitchikkauniqsut qatiqtaaniᅇ akuqtu-ruaniᅇ atnuǵaanik aasrii uqautiᅇlugich utaqqiuraallaktuksrauniᅇlugitsuli naatchianiᅇhatnunaglaan iᅇuᅇiaktiᅇlaaksrautaat savaqatiᅇiᅇa aniqatiᅇᅇiᅇ-ᅇu ukpiqsriᅇikun tuqqutausaᅇumapmiruat iliᅇisituntuuq. ¹² Aᅇmaqmagu itchaksraᅇat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpauraǵniqsuq siqiñiᅇ taaqsip-miᅇluni taaqtaatun ukiᅇhaatun suli tatqiᅇ kaviqsipᅇluni auktun. ¹³ Suli uvlugiāt katagaalaplutiᅇ nunamun, katagaalapmatun asriaᅇikkani fig-ᅇum napaaqtuaniñ piñaaqsigaluaqnagich, ipsullakkaᅇa liilaa anuᅇiᅇ-paum. ¹⁴ Qilǵlu piiǵniqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iǵᅇipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialiᅇiᅇ nunam, qutchiksaatlu aᅇalatiᅇ iᅇuich qaukᅇuruatlu aᅇuyaktini umialguruatlu sapigñaqtaatlu iᅇuich, iluqatiᅇ savaktaaᅇgruitᅇu savaktaaᅇruungitchuatlu, iriqtut iᅇmik-nik qaiǵusruᅇnun akunǵatnunlu uyaᅇaᅇiᅇa iǵᅇich, ¹⁶ kappiaᅇaplutiᅇ

iġġiñun uyaġaḡnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriġuta kiiñananiñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpaḡmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷Atakkii kamanaqtuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iġlutuutigisiñiqpa taavrumani?”

144,000 Israel-aagmiut

7 ¹Tamatkua aquatigun qiniqtuḡa sisamanik israġuliḡnik makitaruanik sisamani iqirġuḡiñi nunam. Tigummiugaġniġaich sisamat anuġiḡi nunam, anuqliqunġitluġu sumiunniñ nunamun naagaunniñ taġiumun naagaunniñ napaaqtunun. ²Qiniqtuḡa atlamik israġuliḡmik qunmukhuni nuiraġaġvianiñ siqiñġum, saagaqhuni taluġniqusriqsanjanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqḡuġaqtuq nipitusripluġu sisamanun israġuliḡnun saḡjiksriñjaniksimaruanun piyaquḡuktatlasipluġu nuna taġiuġlu. ³Nipliqhuni, “Piyaquḡuktaqnagu nuna, taġiuġlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiigaluaqata qaunjsigun savaktiḡiñik Agaayyutipta.” ⁴Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkauruat. Iñugiaktiilaqaġniqsut 144,000-tun kiñuviaḡpayaḡitiñiñ Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviaḡi Judah-m nalunaitmiutchikkaurut,
kiñuviaḡisuli Reuben-ḡum 12,000,

kiñuviaḡisuli Gad-ḡum 12,000,
⁶ kiñuviaḡisuli Asher-ḡum 12,000,
kiñuviaḡisuli Naphtali-m 12,000,
kiñuviaḡisuli Manasseh-ḡum 12,000,

⁷ kiñuviaḡisuli Simeon-ḡum 12,000,
kiñuviaḡisuli Levi-ḡum 12,000,
kiñuviaḡisuli Issachar-ḡum 12,000,

⁸ kiñuviaḡisuli Zebulun-ḡum 12,000,
kiñuviaḡisuli Joseph-ḡum 12,000,
kiñuviaḡisuli Benjamin-ḡum 12,000.

Iñugaaġruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹Taavruma aquagun qiniqtuḡa iñugiallapiagaḡaqtuanik iñuḡnik kiaunniñ iñuum kisitchumiñaisaḡiñik nunaaqqipayaauraniñ atlakaagiiñiñlu iñuḡniñ suli uqausripayaaniñ. Qichaġniqsut sivuġaanun aquppiutaqpaum suli sivuġaanun ipnaiyaam, atnuġaaqahutiḡ qatiqtaanik akuqturanik qisiqsiutiniglu tigummiugaqhutiḡ, ¹⁰nipliraqhutiḡ nipitusripluġu itna, “Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpaḡmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹Iluqatiḡ israġulgich qichaġniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialiqnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutiḡ sivuġaanun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun. ¹²Niplianiqsut,

Agaayyutim. ⁵Suli israğulgum tiguplugu ikipkaiviliq tiprağiksautmik immiğniğaa ikniñaniñ tunillağvium, igitluguasriiñ nunamun. Taimma tusrağnaqtut nipit katlulatlu, suli ikniqpalağaqhuni nuna iliqsraqhuni.

Qalğuqtautit

⁶Tarani tallimat malğuk israğulgich pıqaqtuat tallimat malğunıq qalğuqtautiniq itqanaiyaqtut nipliqsitchisukhutiñ. ⁷Sivulliq israğulik nipliqsitchipman, natatquğnat ikniğlu avulik auñmik katañniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaqtui suñaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiqhutiñ. ⁸Aasriiñ tugliat israğulgich nipliqsitchipman liilaa imña iñğiqpauraq iknaktitaq igitauniqsuq tağiumun. Tarra piñayua tağium auguqtuq. ⁹Suli piñayuadni tağiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuıñich umiaqpaich tamatkiğniqsut. ¹⁰Piñayuad israğulgich nipliqsitchilgitman uvluğiaqparaq ikualaruq liilaa aukuuğun kataktuq qılañmiñ, katakhuni piñayuıñitñun kurgilıu suvliktuağuraqtuatlu. ¹¹Atqa taavruma uvluğiam taiyuutiqağniqsuq “Suñağniğiq.” Piñayuıñich imğich tuqunağuğniqsut aasrii iñugiaktuat iñuich tuqurut imiğiilamiñ suñağnitçuamiñ. ¹²Sisamañat israğulgich nipliqsitchilgitman, taimmaiñaq piñayuıñich siqiniğum tatqimlu uvluğiatlu taaqsiligniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangiğniqsuq, sulı unnuam qaummataan piñayua qaumangiğniqsuq.

¹³Qiniqtılunıa tusraagiga tiñmiaqpaq tiñmiruag qutchikhuni qılañmi uqaqhuni nipitusriplugu, “Naklıuñ! Aa, naklıuñ iñupayaanun iñuuruanun nunami, atakkii atlat piñasrut israğulgich nipliqsinniaqpatigik qalğuqtautiqpat tatamnağisiruq.”

9 ¹Tarra tallimañat israğulgich nipliqsitchipman qalğuqtautiqpañmik qiniqtunıa uvluğiamik kataktuamik qılañmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq añmaun natiqsiniñaitçuamun añmaniğmun. ²Añmaqmauñ natiqsiniñaitçhuaq añmaniq isiğ mayuqtuq tarakña, itchialañatun uunaksautiqpaum, siqiniğlu silalu taaqsiruk isiagun añmaniğmiñ. ³Itchialamiñ mitiglagaqtuat anirut qaañanun nunam. Qaisauruq saññi atriplugich putyuutilgich nunami saññiqaqhutiñ kapuutilgich tuqunaliñnik. ⁴Ilıñich tillisiaqaqtut piyaqqułuktaitqunğıtlugich ivginiñnik nunam naaga qanusripayaanik suñaqtuanik naurianik napaaqtunıglu, aglaan kisiisa tamatkua iñuich piqanğitchuat taluğniqsuqsısañanik Agaayyutim qaunısıgun. ⁵Suli tillisiaqaqtut tuqutçhitqunğıtlugich iñuñnik, aglaan atniğñapiagataqtuakun nagliksaaqtıtuqplugich tallimani tatqini, atniğñañatun putyuutilgum kapitnikmatun iñuñnik. ⁶Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquğiq aglaan paqitçhumiñaitçhaat. Tuqusrulııłapiagişıgaluaqtut aglaan tuquğiq qimakkisiruq ilinjitniñ.

⁷Tarra qiniñañich mitiglagaqtuat atrıqağniqsut tuttuqpaktun itqanaiyaatun añuyalığmun; nıaqunıtñi inniqsuq nıaquğun liilaa kaviqsaq

(Ap 9.10)

manik, suli kigiñanich kigiñanisitun iñuich. ⁸Suli ilinich nuyaqağniqsut nuyanisitun ağnat, kigutiqaqhutin suli kigutinisitun lion-nat. ⁹Satqagutiqağniqsut satqagutititun saviłhatun, aasrii siaksruñniat israğunisa inniqsuq siaksruñniatitun aksraliganisa tuttuqpagautil iñugiakhutin sukasriplutin aņuyalıgmun. ¹⁰Suli pamiuqağniqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagağtiqaqtut pamiumiktigun, aasrii atniagağirsrauplutin iñuñnik tallimani tatqini. ¹¹Ataniqağniqsut israğulganik natiqsiñaitchum aņmangum. Jew-ņruuat atiqagnaat Abaddon-mik, aasrii Greek-ñich taggisiaqługu Apollyon-mik, itnautiqaqtuaq Piyaquqtimik. ¹²Sivulliq nagliksaağun qañiqsuq. Uvva malğuk nagliksaağutik tikiññaqtuk aquagun taavruma.

¹³Tarani itchaksrañat israğulgich niqliqsitchipman qalğuqtautiqañmiñik, tusraaniqsuņa nipinik sisamaniñ iqirğunjiñiñ tunillağviñmiñ piliuqtamiñ maniñmik kaviqsaamik ittuamiñ sivuğaani Agaayyutim. ¹⁴Uqautiniğaa itchaksrañat israğulgich piqaqtuaq qalğuqtautiqañmik, “Pituikkich sisamat israğulgich pituksimaruat kamanaqtuami kuuñmi Euphrates-mi.” ¹⁵Tarra pituiğach sisamat israğulgich itqanaiqsimmatriruat taavrumuņa sassağniğmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqutchiruksrauranik piñayuiñitnik iñupayaat. ¹⁶Aasrii tusraagiğa kisirrutaat aņuyaktit suli tuttuqpiraqtuat. Iñugiaktiłaqağniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷Suli qiniğitka tuttuqpaich qiniquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitni satqagutiqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun suli uquaqaatun sapphire-tun suli suņaqpaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaquñich qiniñaağniqsut niaquñisitun lion-nat, suli qaniñitniñ anniuğaagniqsuq ikniq, itchiğlu, suli sulfur. ¹⁸Taapkunuuna piñasrutigun nagliksaağutitigun piñayuiñich iñuich tuqquatauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniuğaqaqtuakun qaniñitniñ tuttuqpaich. ¹⁹Tamatkua saññiqagniqsuq qaniğmikkun pamiumikkunlu. Pamiuqağniqsut nimigiātun ittuanik niaquligaanik, aasrii atniagağtiginiğach iñuñnun.

²⁰Suli kisiṅjuqtat iñuich tuqquataunġitchuat tamatkunuuna naglik-saagutitigun isrummitqigunġitchut savaaṅatniñ argagikkaġmin. Nutqautinġitchaat putqataḡiqtiṅ tuunġanun, aanġuanunlu piḡuqtanun kaviqsaanik qatiqtaaniglu maninṅun, patukpaṅniglu uyaġaṅniglu qiruṅ-niglu, qiñitlaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñ pisrutlaitchuaniglu. ²¹Naagaunniñ isrummitqigunġitchut iñuaqtuqtauḡimikniñ aṅatkuuḡimikniñlu, sayuṅaḡimikniñlu, tigliktuqtauḡimikniñlu.

Israġulik suli Imurat Makpiġaurat

10 ¹Suli qiñiqtuṅa atlamik sapiġñaqtuamik israġulimik atqaqtuamik qilaṅmiñ, atnuġaaqaqhuni nuviyamik, niaquġutiqaqhuni niggamik, kigiñaṅa qaumapluni siqiñiqtuṅ, niuk ilipḡutik ayaṅaktitun ikniġum. ²Ilaa tigummiaqaġniqsuq makpiġauranik aṅmaruanik argaṅiñi, aasriñ inillakkaa taliqpiich isigaṅni taġiumun, suli saumiich isigaṅni nunamun. ³Nipruaġniqsuq nipitusriḡlapiaqhuni, atripḡugu lion-ṅum uġiaġuulangā. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malġuk katlulal nipliqsut. ⁴Tarraasrii tallimat katlulal nipliqmata aglaksagaṅmiuṅalu. Tusraagiga nipi qilaṅmiñ uqautriga, “Aglasruṅaṅagich uqaġikkaṅich tamatkua tallimat malġuk katlulal, uqautiginagitunniñ.”

⁵Tarra israġulgum qiñikkaġma qichaqtuam taġiumiḡu nunamiḡu, israutigai argaṅni qilaum tuṅaanun. ⁶Akiqsruutigiruq ilaagun iñuuruakun taimuṅa isruitchuamun iñiqsiruakun qilaṅmik, nunamiglu, taġiumiglu, suli uumaruapayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumap-kayasrigai sivunniutigikkani. ⁷Aglaan tarani uvluni tallimat malġuata israġulgich nipliqsitchisaġataqpan qalġuqtautmik Agaayyutim naan-niaġai kaṅiqsilġunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.” ⁸Aasriñ nipim tusraakkaġma qilaṅmiñ uqautil-gitchaṅa, “Utlautilitin tiggutyakkich makpiġaurat aṅmaqsimaruat argaṅiñi israġulgum qichaqtuam taġiumiḡu nunamiḡu.” ⁹Utlakapku israġulik nipliutigiga, “Qaiḡlakkich makpiġaurat uvaṅnun.” Aasrii nip-liutigaaṅa, “Tigulugich niġikkich. Siġlanṅuliġisigaluaqtutin aqiaġupni, aglaan siġñaagṅiaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰Aasrii tigukapkich makpiġaurat israġulgum argaṅiñiñ niġigitka. Tarra qanimni siġñaaqtuq honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiaġuġa siġlanṅuliquq. ¹¹Aasriñ uqautigaṅa, “Sivuniksriqiruksraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

Malġuk ilisimarik

11 ¹Tarani aatchuusriaqqtuṅa uuktutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israġulgum uqautigaṅa, “Makillutin, uktuġuṅ agaay-yuvikpaṅa Agaayyutim tuniḡaġvialu, suli kisillugich iñugiaktilaṅat

taapkuua agaayuruat tarani. ²Aglaan uuktuḡnagu siḷalliq katimmavik ittuuaq siḷataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaḡinagu atakkii aatchuutau-ruq Jew-ḡunḡitchuanun. Iliḡisa tutmaluginiaḡaat ipqitchuaq nunaaqqiq malḡukipiaq malḡuḡni tatqii. ³Suli tuyuḡigisigikka malḡuk ilisimarikka, atnuḡaaḡuḡutik miissuḡnik ukiḷhaanik. Aatchuḡisigikka saḡḡimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴Taapkuak malḡuk olive napaaqtuk suli malḡuk kialuuraḡuḡviik-tarra naparuak sivuḡaani Agaayyutaan nunam. ⁵Aasriiḡ kia iḡuum atniaḡniaḡumigik taapkuak, ikniq anniḡaaḡniaqtuq qanḡakniḡ, suli suksraunḡiḡaḡniaḡaik uumigiritik. Kisupayaam atniaḡniaḡumigik taatnatchikun tuqputauraḡaḡisiruq. ⁶Taapkuak saḡḡiqaqtuk umik-sitḷalutik qilaḡmik sialukkumiḡaiḡlugu uvlunitḡi sivuniksriqiiḡimḡi, saḡḡiqaqmiiḷutik imḡich auguqtitlalugich suli nuna qanusripayaamik iḷuiḷiḡuḡtiqaqtitlaplugu, qanutupayaaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtuḷiḡtik, iqsiḡaqtuam niḡrugaaq-ḷuum mayuqtuam natiqsiḡaitchuamiḡ aḡmaniḡmiḡ aḡuyyiuḡtisigik aasrii akiiliiḡugik suli tuqullugik. ⁸Aasrii tuquḡaruak timiḡik nalagis-ruk apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Ilitqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-ḡum Egypt-ḡum. ⁹Tarani iḡuich nunapayauramiḡ nakitḡapayaaq qiiḡisigaich tuquḡaruak timiḡik piḡasruni uvluni uvlumlu avvaḡani. Tuvvaqtitchumiḡaitchaichunniḡi tuquḡaruak timiḡik iluviḡmun. ¹⁰Iluqatiḡ iḡuich nayuutiruut nunami quviasruutigigaich tuquḷhakkun, aasriiḡ tuyuqtuutipmiḷutiḡ aatchuut-ḡinik avatmun. Quviasrullapiaḡniqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik iḷuiḷiḡuḡtitchiḡniqsuk tamatkuniḡa iḡuuruaniḡ nunami. ¹¹Tarra uvlut piḡa-srut avvaḡmik ilaqaqtuut pianikmata Agaayyutim aniḡniḡan iḡuulḡhan isiḡniḡik taapkuak, aasriiḡ makitiqtuk. Iqsitchallapiaḡniqsut tamatkua tautuktuat taapkuḡniḡa. ¹²Aasrii tusraagaat nipituruuq nipi qilaḡmiḡ uqaqtuuaq iliiḡknun, “Qaḡḡisitchik,” aasrii iliiḡ mayuqtuk qilaḡmun nuviyakun, uumiksrimiknun qiiḡiḡuḡtiḷutik. ¹³Taavrumani sassaḡ-niḡmi nuna aulaqpaauraqtuq, aasrii quliḡḡuḡutaa nunaaqqim ulḡuruq, suli nunam aularuam iḡuich tuqputkai iḡuḡiaktutilaalḡich 7,000-tun. Aasriiḡ kisiḡḡuqtuut tatamillapiaḡhutiḡ nangaiḡniqsut kamanautaanik Agaayyutim qilaḡmiittuam. ¹⁴Tarra tuglia nagliksaaḡutim pianiktuq. Uvva piḡayuat nagliksaaḡutit agḡiyasriuraqtuq.

Tallimat Malḡuḡiḡat Qalḡuḡtaun

¹⁵Tarani tallimat malḡuḡiḡat israḡulḡich qalḡuḡtautiqpaḡmiḡnik niḷliq-sitchiḡniqsuq. Aasriiḡ sapiiḡnaqtuut nipit qilaḡmiḡ itnaqtut,

“Uvakiḡaniḡaglaan aḡayyuaḡutaa nunam

aḡayyuaḡutigiliutigaa Agaayyutiḡta suli Christ-ḡan,

aasrii ilaa aḅalatchigisiruq taimuᅇa isruitchuamun.”

¹⁶Suli iᅇuiᅇᅇnaq sisamat umialiᅇnat aquppiruat aquppiutaqpaᅇmikᅇi sivu-
ᅇaani Agaayyutim, sitquqhutiᅇ nanᅇaᅇaat Agaayyun, ¹⁷uqaqhutiᅇ,

“Ataniiq Agaayyuun Saᅇᅇipayaqaqtuaq, ittuami ataramik pakmalu,
qaitchigiptigiᅇ quyyatmik,

atakkii urriqsugiᅇ kamanallapiaqtuaq saᅇᅇiᅇ
suli aᅇalatkaqsigitin iᅇupayaat.

¹⁸Iᅇuᅇi nunam qinnallapiaqtut,
aglaan qinnautaiᅇ tikitchuq atanniqsuiviksraᅇlu
tuqᅇaruapayaanik.

Pakma akiliᅇaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik
ipqiqsittuaniglu,

suli taluqsriruanik atigikkapnik kamanaiᅇᅇaanlu kamanayᅇaanlu.

Suli piyaquᅇᅇniᅇᅇitin tamatkua piyaquᅇᅇtairaut nunamik.”

¹⁹Tarani agaayyuvikpaᅇa Agaayyutim aᅇmaqtuq qilaᅇmi, aasrii suluun
imalik sivunniugutaanik qiiᅇiᅇnaqsiruq iluani agaayyuvikpaᅇan. Tarani
ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniᅇlu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq
natatquᅇnaqhuniᅇlu.

Aᅇnaᅇlu Tiritchiaᅇluᅇlu

12 ¹Tarra atlayuaᅇnaqpauraqtuaq sagviᅇᅇiᅇqsuq qilaᅇmi, sua-una
aᅇnaᅇ atnuᅇaalik siqiᅇiᅇᅇmik, aasrii tatqiq ataaniᅇtluni isiga-
ᅇiᅇ, suli niaquᅇᅇmiᅇi niaquᅇᅇtiqaqhuni qulit malᅇuᅇᅇnik uvluᅇianik.

²Iᅇᅇiᅇyasriᅇiᅇqsuq. Iᅇialaugaqtuq atniᅇᅇaliutiᅇplugu iᅇᅇisuum. ³Aasriisuli
sagviᅇqsuq atla atlayuaᅇnaqpaktuq qilaᅇmi. Tarrali, kamaᅇnaqtuaq
kaviᅇsaaq tiritchiaᅇluᅇ tallimat malᅇuᅇᅇnik niaquᅇᅇnik aasrii qulinik nag-
rulik suli tallimat malᅇuiᅇᅇnik niaquᅇᅇtilik niaquᅇᅇmiᅇi. ⁴Ilaan pamiuᅇan
salikuᅇᅇiᅇᅇai piᅇayuiᅇᅇich uvluᅇiaᅇiᅇ qilaum aasriiᅇ iksautigiplugich
nunamun. Tarra tiritchiaᅇluᅇ makittuq sivuᅇaanun aᅇnam iᅇᅇiᅇyasri-
ruam niᅇisukᅇuᅇu iᅇiᅇᅇaᅇa anirᅇauraqpan. ⁵Aᅇnaᅇ iᅇᅇiruuᅇ aᅇuᅇauramik
aᅇalatchiruksramik saviᅇᅇhamik ayaupiamik, aglaan aᅇnam iᅇiᅇᅇaᅇa
nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpaᅇanunlu. ⁶Tarakᅇa aᅇnaᅇ aul-
lauruq suviksraiᅇaamun, iniksriukkaᅇanun Agaayyutim ilaanun. Tarani
munaᅇiᅇisiiᅇᅇaat 1,260 uvluni.

⁷Tarra aᅇuyyiᅇᅇiᅇqsut qilaᅇmi. Michael-lu israᅇuliᅇiᅇlu akiᅇiᅇiᅇutiniq-
sut tiritchiaᅇluᅇmun. Tiritchiaᅇluᅇ aᅇuyakmiuᅇ israᅇuliktuummaᅇmi.

⁸Aglaan tamatkua akiᅇiᅇkkaurut iniksraᅇatqikkumiᅇaiᅇhutiᅇ qilaᅇmi.

⁹Tiritchiaᅇluᅇkpauraq igitauruq atmun, taamna taimakᅇaᅇtaᅇ nimigiᅇaᅇ,
atiqaqtuaq tuuᅇaᅇᅇmik Satan-miglu, kinnitᅇiᅇktuaq iᅇupayaanik nani-
payaᅇ. Igitauruq nunamun israᅇuliktuummaᅇmi. ¹⁰Aasrii tusraaruᅇa
nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qilaᅇmi,

- “Pakma tikitchuq anniqsugiana, sanjialu, anjaayuqautaalu
Agaayyutipta suli anjalatchisaa Christ-ŋan,
atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik
sivugaani Agaayyutipta uvlumiḷu unnuamiḷu igitauruq atmun.
11 Ilinjisa akiiligaat auŋagun ipnaiyaam
suli ilisimarauḷiḡmiktigun Agaayyutim uqaḥhanik,
atakkii sugingitkaat tuqqutauniksractiŋ.
12 Taatnamik quviasrugitchi, qilaak
suli iluqasri iŋuuruani qilaŋmi.
Nakliuŋ! Nagliksaaḡun itkisiruq iŋuŋnun nunami taḡiumiḷu
ittuanun,
atakkii tuunḡaum tikitkaasri qinnautiqpaŋmigun
ilisiŋaplugu sivikitchuami piviqalhi.”

13 Uvvaasriiŋ tiritchiaḷuum ilitchuḡikami siŋitautilaaḡmiŋnik nuna-
mun, maliqsruaqsiŋiḡaa aḡnaq iḡŋiruaq aŋugauramik. 14 Aasrii aḡnaq
qaitchikkauniusuq israqquknik tiŋmiaqpaum tiŋitquplugu nimiḡiamiŋ
suviksrailaamun, pamatchiḡviksraŋanun piŋasruni ukiuni avvaḡmik
ilaplugich. 15 Uvvaasriiŋ qaniḡmigun nimiḡiaḷuk anitchiŋiqsuq imiḡmik
kuuktun ulirrutisrukkaluḷuḡu aḡnaq, aullautitquḡaluḷuḡu ulittuamun.
16 Aglaan nunam ikayuḡaa aḡnaq aŋmaḷuḡu qaniḡikkani. Iigaa kuuk tirit-
chiaḷuum anitaŋa qaniḡmigun. 17 Tarani tiritchiaḷuum qinnautillapiḡaa
aḡnaq, aasrii aullaqhuni aŋuyyiaḡai kisiŋuqtauruat aḡnam kiŋuviaŋi,
tamatkua tupiksriuat tillisaiŋik Agaayyutim suli uqautiqaqtuat Jesus
Christ-mik. 18 Aasrii tiritchiaḷuk qichaḡniqsuq siŋaani taḡium.

Malḡuk Niḡrugaaḷuuk

13 1 Aasrii qiniqtuŋa niḡrugaaḷuŋmik mayuqtuamik taḡiumiŋ tal-
limat malḡuŋnik niaqulik qulinik nagruligli. Niaquḡutiqaqmiuq
qulini nagruiŋmiŋi, suli niaquḡmiŋi atiqaqhuni pisaanḡatauruanik.
2 Aasriisuli niḡrugaaḷuk qiniikkaḡa atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqhu-
niasrii akḷam isigaŋisun, aasrii qanḡa lion-ŋum qanḡatun itluni. Tarra
tiritchiaḷuum aatchuḡniḡaa niḡrugaaḷuk sanjimiŋnik, aquppiutaḡmi-
niḡlu, kamaŋaqtuamigli anjalatchiḡiḡmiŋnik. 3 Qiniḡiḡa ilaŋat niaquŋiŋ
niḡrugaaḷuum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikiŋa
mamisrimaniqsuq. Inupayaam nanipayaaq quviḡusruutiginiḡaa malikḷu-
gulu. 4 Inuich purviginiḡaat tiritchiaḷuk aatchuqtuq anjalatchiḡiḡmiŋnik
niḡrugaaḷuŋmun suli purvigipmiḡaat niḡrugaaḷuk uqaqhutiŋ,
“Kamaḡniaqpat taamna niḡrugaaḷuk! Suli kia aŋuyakkumiŋaqpauŋ
akiililiḡluḡu?”

5 Suli niḡrugaaḷuk uqaqtitauniusuq pigiiḷlapiaquatanik pisaanḡatinik
anjalatchitquplugu malḡukipiaq malḡuŋni tatqiŋi. 6 Taavruma aŋmaq-

ługu qanni uqamaqłutiniġaa pisaanġatinik akitñaqtuqługu Agaayyun ilaan atqalu iñuuniagvialu taputiplugich iñupayaat nayuutiruat qilaŋmi. 7 Ilaa aŋuyaktitauniqsuq ipiqisitaŋiñik Agaayyutim akiililugich. Suli qaitchikkauruq saŋġimik aŋalatchiñigmik qanusripayaanun iñuŋnun atla-kaagiñik uqautchilijñunlu, iñuŋitñun nunaqqipayaat. 8 Aasrii iluqaġmin iñuich nunami purvigigisigaat niġrugaaqłuŋmun, iñuich atinġich aglak-simaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqutauruam makpiġaanitñi iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtaunaiññaan. 9 Kiñapayaaq siutiqaqtuq ki tusraali.

10 Kiñapayaaq sivullikkaugumi tigutaanġuñigmun tigutaanġuvinġmuniaqtuq.

Kiñapayaaq tuqqutauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqqutaugisuruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuŋi iġlutuutiruksraurut ukpiqsriñiqaqtuiniġutinġ.

11 Tarrasuli qinilgitchuŋa atlamik niġrugaaqłuŋmik sagviqsuamik nunamiñ. Malġuŋnik nagruqaġniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiñaqtuanik nipiqaqłuni tiritchiaqłuktun. 12 Aŋalatchiruq sivullium aŋalatchiñhagun niġrugaaqłuum takkuani. Purvigipkaġniġai iñupayaat nunami sivullig-mun niġrugaaqłuŋmun, ikiliqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni. 13 Ilaa savaaqaġniqsuq kamanaqtuanik quvinqaqtuanik, ikniqunniñ kataktitlugu qilaŋmiñ nunamun takkuatni iñuich. 14 Aasriiñ kin-nitñiŋniqsuq iluqaitñik iñuŋnik iñuuruanik nunami tamatkunuuna quvinqaqtuatigun savaaġikkaġmigun takkuani sivullium niġrugaaqłuum. Uqautiniġai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrinġanik taavru-ma niġrugaaqłuum ikiliqsimaruum savikpakun iñuuplunisuli. 15 Ilaan iñuuhksritkaa atrinġanun niġrugaaqłuum suli atrinġa niġrugaaqłuum uqatlapkaqługu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisunġitchuat-lu atrinġanun niġrugaaqłuum tuqqutaupkaġniġai. 16 Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniaġai qaunġisigun iluqaisa iñuich kamanaitchuat kamanaqtuatlu, umialguruatlu ilaippauruatlu, savaktaaġruunġitchuatlu savaktaaġruuruatlu, talliqpiagun argaŋisa naagaqaa. 17 Aasrii kiñali-qaa tauqsigumiñaitchuq naaga tunniuqqaiyumiñaitchuq, kisimiŋaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkaŋanik niġrugaaqłuum naaga kisirrutaanik atqan. 18 Uvva taamna kalipsiksuq suli iñupayaaq kaŋiqsisiaqtuksrauruq. Iñuum kaŋiqsitlaruam kisilliŋ kisirrutaa niġru-gaaqłuum. Taamna kisirrutigigaa iñuum, aasrii kisirrutiaqtuq 666-mik.

Atuutaat 144,000 Annautikkaaurat

14 1 Tarani qiviaqama qinġigiga ipnaiyaaq makitaruq qimiġaanani Zion-ŋum. Piqatiqaġniqsuq 144,000 iñuŋnik piqaqtuanik atigmi-ñik Aapamiłu atqanik aglausimaruanik qauġmikni. 2 Aasrii tusraaruŋa

nipinik qilanjmiñ nipaaturu qugluqtaqpaum katlulaqpaauratuamlu aasrii-suli nipaaturu atuqtuuraqtuat nuqaqtılıñnik atuqtuuramıknik. ³ Ilinjich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuğaani aquppiutaqpaum suli sivuğaadni sisamat uumaruatlu umialıñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiññigaa taamna atuutaat aglaan kisimij taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qaunagirut inmiknik atlatuñigmiñ, atakkii tuvaaqataitchut. Ilinjisa malıñniğaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsımakkaurut akunğatniñ iñuich aunagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamij sagluuqtuatlaitchut. Patchisiqutinagumiñaitchut sivuğaani Agaayyutim, atrıplugich inuktıtun taqsraqtaılaatun.

Piñasrut Israğulgich

⁶ Tarani qıñıqtuñja atlamik israğulıñmik tiñmiruamik qutchikhuni qilanjmi isruitchuamik tusraayugaagıksuaqağniqsuaq uqautiksrağmiñnik tamatkunuñja nayuutıruanun nunami, qanusripayaanun inuñnun atlakaagıñnik uqautchılıññun, inuñitñun nunaaqıqıppayaaq. ⁷ Uqaqtuq nipitusrıllapiaqhuni, “Taluqrsıstıchi Agaayyutmik kamaksruğlugu, atakkii tikitchuq sassağnik atanniiviksrañja. Purvigisrıuñ ilaa inıqısrıuaq qilanjmik nunamıglu tağiumıglu suvliktuagağuraaqtuanıglu.” ⁸ Atlam israğulgum malıñniğaa uqaqhuni, “Suksraunğikkauruq, kamañaqtuuaq nunaaqıqı taggisıqaqtuuaq Babylon-mik suksraunğikkauruq, atakkii kinıplugich inupayaaq nunami killuqsıqtıñniğai inımiñun, imilıqtıtılgıch inupayaaq sayuñañhan sanñıruamik wine-nañjanik.” ⁹ Atlasuli piñayuaq israğulik malığıuutıpmıuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusrıpluni, “Uvva, kisupayaaq iñuum purvigıgumiñ nıgrugaaqluk atrıñalu akuqtuqlugulu nalunaitmiutañja uuma qaumıgun naagaqaa argañmıgun, ¹⁰ taavruma iñuum imıgısipmıgaa wine-nañja qıñnautaan Agaayyutim, kuvıkkauruuaq avuılaaq qallutaanun ilaan qıñnautıqpañan. Taamna inuk naglıksaaqtıtaugısrıuq iknikun sulfur-kunlu sivuğaadni ipqıchtuat israğulgıch suli sivuğaani ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itchiulanğa ikniğum naglıksaaqtıtauruatıgun mayuqtuagısrıuq taimuñja isruitchuamun. Ilinjich inıqtıuısqıağvıitichut uvlumi unnuamılu, tamatkua putqataqtuat nıgrugaaqluñmun atrıñanunlu, suli kisupayaaq akuqtıurıuaq nalunaitmiutañjanik atqanıglu.” ¹² Uvvaasrıñ ipqıqsıttuat iglutıuutıqaqtıksraurı, tamatkua tupıksrıruat tillısaıñnik Agaayyutim suli ukpıksrıruat Jesus-mik. ¹³ Aasrıñ tusraaruñja nipimik qilanjmiñ uqaqtuamik, “Ağlağıñ. Quvıanamiurıtuqunıaqtuat uvakñanıñaglaan tunıqısimalığmıktıgun Atanığmun.” “Tarrallapiaq! Ilinjich mıngıuısqıağısrıut savaağmıknıñ suli akuqtuğısqıağıch akıññaktaatıñ savaağmıktıgun.” Taamna ırrusrıq uqautıgıkkarıñja.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

¹⁴Tarani qiñiqtuaqtitluḡa qiñiqtuḡa qatiqtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiuḡaqtuaq qaaḡani nuviyam inniqsuq iḡñiḡatun iñuum. Niaquḡmiñi maniyimik kaviqsaamik niaquḡutiqaḡniqsuq, suli argaḡmiñi saagaḡniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵Suli atla israḡulik aniruq agaayyu-vikpaḡmiñ, tuḡluḡhuni taavrumuḡa aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Piḡḡuqtuat asriat katin-naqsirut nunami.” ¹⁶Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsaḡaa kiprisini nunami, aasrii nunami piḡḡuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷Tarani atla israḡulik aniḡitchuq agaayyuvikpaḡmiñ ittuamiñ qilaḡmi, ilaaptuq kiprisiqaḡmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸Aasriiñ atla israḡulik amakḡaqtuq tunillaḡviḡmiñ saḡḡiqaqtuaq aḡalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusriḡluni taavrumuḡa tigummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaḡhuni, “Atuḡuḡ ipiktuq kipriñ, aasrii katillugich asriat siḡḡaḡtuat nunamiñ, takku asriat piḡḡullapiaqtut.” ¹⁹Tarra israḡulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauraḡanun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰Misriqqivium imaḡa tutmiqataḡigaat siḡlataani nunaaqqim, aasriiñ auk maqiruq misriqqiviḡmiñ uḡasriksilaḡa 200 mile-latun aasriiñ ititilaaliḡhuni tuttuqpaum qaḡuḡutiknunaglaan.

Israḡulgich Aḡalatchiruat Iñuillaḡutiḡpauranik

15 ¹Qiñiqtuḡa atlamik atlayuaḡnaqtuamik qilaḡmi kamaḡaḡhuni quviqnaqtuamik. Tallimat maḡḡuk israḡulgich piqaḡniqsut tallimat maḡḡuḡnik iñuillaḡutiḡpauraksranik. Aqulliqsaḡurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nuḡitchaḡutiqaqtuq taapkuniḡa.

²Tarani qiñiqtuḡa taḡiumik taḡḡaqtuutitun liilaa iḡaratun ikniḡmik suli taapkuniḡa akimaruanik niḡrugaaḡluḡmiñ suli atriḡaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichaḡniqsut siñaani taḡium ittuam taḡḡaqtuutitun, tigummiplugich nuqaḡtilgich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³Iḡiḡisa atuḡaḡaat atuutaa Moses-ḡum savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaḡhutiḡ,

“Kamaḡaqtut quviqnaḡhutiḡlu savaatin,

Ataniiq Agaayyuun Saḡḡipayaaḡaqtuatiin.

Nalaunḡaruḡurut suli iḡumutuuturut piḡḡusritin,

Umialigiplutin iñuich nunaaqqiḡpaḡni.

⁴Ataniiq, kia taluḡiḡitkisivatin

kamakkutiqaḡlugulu atigikkan,

atakkii kisivich ipqitchuaḡurutin.

Iñuich nunaaqqipayaaniñ agḡiḡisirut purvigilutin,

atakkii qin̄ign̄igaich iluqaḡmiḡ suraḡautitin nalaunḡaruat.”

⁵Taavruma aquagun qin̄ign̄igiga ipqin̄niqsrauruq ini agaayyuvikpaḡmi qilaḡmiittuami aḡmaḡataqtuq. ⁶Aasrii tallimat malḡuk israḡulḡich anirut agaayyuvikpaḡmiñ, piqaqhutiḡ tallimat malḡuḡnik ihuilliḡutiqpauraksranik, atnuḡaaqahutiḡ salumaruanik qaummaḡiksaanik ukiḡhaaḡiksaanik, suli tapsiqahutiḡ maniḡmik kaviqsaamik satqaḡmiktigun. ⁷Tarra ilaḡata sisamat uumaruat aatchuḡai tallimat malḡuk israḡulḡich tallimat malḡuḡnik piḡalunik kaviqsaamiñ maniḡmiñ piḡianik immaukkaqtuanik qinnautaamik Agaayyutim iḡuuruam taimuḡa isruit chuamun. ⁸Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaaniñ saḡḡianiñlu Agaayyutim. Kiḡaunniñ iḡuk isitlayumiñaitchuq agaayyuvikpaḡmun naatchigaluqnaḡich tallimat malḡuk israḡulḡich taapkuḡiḡa tallimat malḡuḡnik ihuilliḡutiqpauranik.

Iḡligaurat Imalḡich Qinnautaamik Agaayyutim

16 ¹Tarani tusraaruḡa nipituruamik nipimik taavrumakḡa agaayyuvikpaḡmiñ uqaqhuni taapkuḡuḡa tallimat malḡuḡnun israḡuliḡnun, “Kuvvityaqsiḡiḡ nunamun imaḡich iḡligaurat qinnautaa Agaayyutim.” ²Tarra sivulliḡ israḡulik aullaqtuq kuviḡlugu iḡligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniḡḡapiḡataqtuatlu kiḡliḡruat ilirut iḡuḡnun piqaqtuanun nalunaitmiutaḡanik niḡruḡaaḡtuum purvigiplugulu atriḡa. ³Tuglian israḡulgum kuviḡiḡaa iḡligaurani taḡiumun. Tarra iliruq liilaa auḡa tuḡuḡaruam iḡuum, aasrii uumarupayaat taḡiumi tuḡuplutiḡ. ⁴Piḡayuaknik israḡullak kuviḡiḡaa iḡligaurani kuḡuḡnun suvliktuaḡuraaqtuuanunlu. Suli tamatkua imḡat auguḡtuq. ⁵Tarra tusraaḡiga israḡulik aḡalatlaruḡa imiḡmik uqaqtuq,

“Nalaunḡapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ituami ataramik pakmalu ipqitchuamiḡu.

⁶Atakkii iḡuich maḡipkaiñiqsut auḡatnik ipqiqsittuatlu
sivuniksriqirautlu,
aasriiḡi aatchuḡitin auḡmik imiḡaksraḡatnik.
Taatnaḡaksrauruttakku.”

(Ap 16.2)

7 Suli tusraaruᅇa nipimik tuniᅇᅇaᅇvᅇmᅇn uqaqtuamik,

“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saᅇᅇipayaaqauatiin,
atanniqsuutitin iᅇumutuuruut nalaunᅇapiaqhutiᅇ.”

8 Sisamaᅇata israᅇulᅇich kuviᅇᅇiᅇaa iᅇuligaurani siqiᅇᅇimᅇun.

Tarkaᅇaaglaan siqiᅇᅇimᅇun uunaᅇan iᅇuich uunniqᅇkaᅇᅇiᅇai atniᅇuutiqaᅇ-
ᅇulᅇich. 9 Suamaruam uunaum iᅇuich ikigai. Aasriisuli taimaᅇuutiniᅇaat
atqa Agaayyutim iᅇuiᅇᅇiᅇuᅇutiᅇpauraqtitchiruam, suli isrummitqiᅇᅇiᅇtchut
kamakkutiqaᅇuᅇlugu kamanautaa.

10 Tallimaᅇat israᅇulᅇich kuvisiruuᅇ iᅇuligauraᅇmiᅇᅇik aquppiutaᅇanun
niᅇrugaaᅇuᅇum, aasrii aᅇaayuuᅇataa taaqsᅇᅇᅇapiaqtuuᅇ. Iᅇuich kiᅇmaᅇaich
uqqatiᅇ atniᅇᅇaᅇpaᅇiᅇtᅇutiᅇ 11 taimaᅇuutiᅇplugu Agaayyun qᅇᅇaᅇmiittuuᅇ
pisiᅇiplugu atniᅇᅇatiᅇ kiᅇᅇiᅇruatiᅇlu. Naagasuli mumiguliᅇᅇiᅇtmiut piᅇiᅇ-
chuaᅇiᅇ savaaᅇmiᅇᅇiᅇ.

12 Itchaksraᅇat israᅇulᅇich kuvisiruuᅇ iᅇuligauraᅇmiᅇᅇik kuukpaura-
ᅇanun Euphrates-ᅇum, aasrii taamna kuuk paᅇᅇᅇiᅇᅇiᅇaa itqanaᅇiᅇsaᅇᅇuᅇ
apqutiksraᅇat umialiᅇiᅇch kivaknam tuᅇaaniᅇ. 13 Tarraasrii qiᅇᅇiᅇtuᅇa
piᅇasrunik salumaitchuanik irrutchiᅇᅇik liilaa naaᅇaayᅇᅇik anniᅇuᅇaᅇtua-
ᅇik qanᅇaniᅇ tiritchiaᅇᅇuᅇum suli qanᅇaniᅇ niᅇrugaaᅇᅇuᅇum suli qanᅇaniᅇ
taᅇiᅇᅇiᅇaᅇtuam siᅇuniksriᅇirim. 14 Taapᅇua irrusriᅇᅇuᅇiᅇch tuunᅇaum
savaaᅇaᅇt quviᅇnaᅇtuaniᅇ. Taapᅇua piᅇasrut irrusriᅇᅇuᅇiᅇch aullaᅇaᅇ-
tut umialiᅇpayauraniᅇun nunam nanipayaaᅇ, atautchimuktitchaᅇᅇuᅇiᅇch
aᅇyuaᅇᅇuᅇiᅇch kamaᅇaᅇtuami uᅇluani Agaayyutim Saᅇᅇipayaaqauᅇum.
15 (“Naalaᅇᅇisitchi! Agᅇiᅇᅇiᅇaᅇtuᅇa atrᅇᅇuᅇ tᅇᅇᅇᅇiᅇaᅇti. Quviasruktuuᅇ
iᅇᅇuk itqummaaᅇiᅇsuaᅇ qaunaᅇiᅇᅇuᅇiᅇch atnuᅇaani. Tarrakii aullaᅇumi-
ᅇaitchuᅇ atnuᅇaiᅇaᅇᅇiᅇ suli kanᅇuᅇᅇiᅇlugu atnuᅇaisilaani.”) 16 Taapᅇua
irrusriᅇᅇuᅇiᅇch katinniᅇaich atautchimun imun taiyuutiᅇaᅇtuamun
Armageddon uᅇaᅇtchisun Hebrew-t.

17 Tallimat malᅇuata israᅇulᅇich kuviᅇᅇiᅇsuᅇ iᅇuligauraᅇmiᅇᅇik siᅇa-
mun. Tarraasrii kamaᅇallapiaᅇataᅇuᅇaᅇ nipi niᅇᅇiᅇsuᅇ aquppiutaᅇpaᅇmiᅇ
agaayyuvᅇiᅇpaᅇmi uᅇaᅇhuni, “Naatchirut.” 18 Tarani tusraᅇnaᅇtuᅇ kat-
lulat, ikniᅇpaᅇaᅇhuni suli nuna iᅇiᅇsraᅇpauraᅇhuni. Qaᅇaunniᅇ
taatnatun nuna iᅇiᅇsraᅇᅇaᅇᅇiᅇchuᅇ. Taamna nunam iᅇiᅇsraᅇpauraᅇᅇa
suaᅇaniᅇsrauruᅇ nunam aullaᅇniivianiᅇaᅇlaan. 19 Kamaᅇaᅇtuᅇaᅇ nunaᅇ-
ᅇiᅇ avᅇuᅇᅇiᅇsuᅇ piᅇasruutluni, suli nunaᅇᅇiᅇch nunami piyaᅇᅇᅇkaurut.
Agaayyutim itqaᅇiᅇaa kamaᅇaᅇtuᅇaᅇ Babylon qaitchukᅇuᅇ qallugauraᅇ
immaukkaᅇtuᅇaᅇ wine-naᅇaniᅇ, tarra ilaan tatamnaᅇtuᅇaᅇ qinnautaa.
20 Suli qikiᅇtapayaurat piᅇᅇsut iᅇᅇiᅇpayauratlu paᅇinnatqᅇᅇmiᅇaiᅇhutiᅇ.
21 Suli natatᅇuᅇnaᅇpaurat kataktut iᅇuᅇᅇun qᅇᅇaᅇmiᅇ uᅇumaisilaᅇaᅇtuᅇat
100-pound-tunlaa. Aasrii iᅇuich taimaᅇuutigaᅇ Agaayyun piᅇᅇiᅇᅇiᅇ-
lugu iᅇuiᅇᅇiᅇuᅇutiᅇpauraᅇ natatᅇuᅇnatigun, taamna iᅇuiᅇᅇiᅇuᅇutiᅇpauraᅇ
tatamnaᅇpaᅇiᅇᅇiᅇ.

Akiisuqpaglu Niġrugaaqługlu

17 ¹Tarani ilaŋat tallimat malġuk israġulgich piqaqtuat tallimat malġuŋnik iluġigauranik uvamnukhuni uqautigaaŋa, “Ki. Qiŋiqtitkisigikpiŋ tatapsausriaksraŋanik akiisuqpaum aquppiruam iŋugiaktuani imiġni. ²Umialiqi nunam sayuŋaqatiqaġniqsut taavrumiŋa akiisumik, suli iluqatiŋ iŋui nunam imiliġniŋiŋisut imiqhutiq wine-mik sayuŋaŋhanik akiisum.” ³Uvvaasriiŋ Ipqitчуamun Irrutchimun aŋalatiŋluŋa israġulgum aullautigaaŋa suviksraiŋaamun. Aasriiŋ qiŋiqtuŋa aġnamik aquppiruamik qaŋŋani kavviġiksaam niġrugaaqłuum aglaqaqtuam pigiitчуamik pisaŋŋatinik iluqaani qaamiŋi. Taamna niġrugaaqłuk tallimat malġuŋnik niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴Aġnaq atnuġaaqaġniqsuq qiŋiŋaġiksuanik tuŋuaqtaanik kavviġiksaaniglu, suli qiŋiyunaqusriqsuqhuni maniŋmik kaviqsaamik suli akisuruanik uyaġauraanik suli qatiqtaanik suŋauraqpaŋnik. Arganmiŋi tiġummiŋiqsuq qallutmik piŋiuqtamik maniŋmiŋ kaviqsaamiŋ immaukkaqtuamik naġġunallapiaġataqtuanik atuummiruanik sayuŋaŋiġmiġun. ⁵Aġnam qaŋŋani aglaqaġniqsuq atigmiġ kaŋiqsilġunaitчуamik,

“Babylon, kamaŋaqtuag,

Aakaŋat Akiisut

naġġunallapiaġataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶Tarra qiŋiġiga aġnaq imiliqsuaq auŋatnik ipqiŋsittuat suli auŋatnik tuqputauruat pisigipluġu ukpiŋsriŋiqtiŋ Jesus-mik.

Qiŋiqapku aġnaq atqunaq quviġusruktuŋa ⁷Aasrii israġulgum uqautigaaŋa, “Suvaata quviġusrukpiŋ? Uqautigisigikpiŋ kaŋiqsilġunaitчуaŋanik aġnam suli taavruma niġrugaaqłuum usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malġuŋnik nagruqaqhuniŋu qulinik. ⁸Niġrugaaqłuk qiŋikkak itkaluaqtuag iŋiqsuq pakma, suli mayuġumaaqsiruq natiŋsiŋaitчуamiŋ aŋmaġnimiŋ aasriiŋ piyaquġviŋmuktuksrauluni. Iŋuich iŋuuruat nunami tamatkua atiqich aglaksimaitчуat makpiġaŋani iŋuulhum iŋiqtaulġataŋhaniŋaġlaan nunam quviġusrukkisirut qiŋiġumitruŋ niġrugaaqłuk itkaluaqtuag suli iŋiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni iŋaatnigu. ⁹Iŋuk kaŋiqsisuktuag taavrumiŋa isrumatuŋiqaqtuksrauruq Agaayyutmiŋ. Tallimat malġuk niaqt tallimat malġuk qimiġaŋurut taavruma aġnam aquppivigikkaŋi. Tallimat malġuk umialgupmiuttuq. ¹⁰Tallimat umialgich umialġuŋaigniŋisut, atausriq umialġusugaaŋhunisuli, suli atla aġġisagumapluni. Taimma aġġigumi umialġuurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami piviŋmi. ¹¹Aasriiŋ niġrugaaqłuk itkaluaqtuag iŋiqhuni pakma, taamna tallimat piŋayugiġaat atangich aġlaan iŋaġigaaŋ tallimat malġuk atangich. Suli piyaquġviŋmukkisiruq. ¹²Aasriiŋ qulit nagruich qiŋikkatin qulit umial-

gurut akuqtuimaitchuatsuli aᅇalatchiᅇiksramik umialiktitun, aglaan saᅇᅇiqagumaagtut umialiktitun sivikitchuami piviyimi piqatigilugu niᅇrugaaqᅇuk. ¹³Taapkua atautchiiᅇamik sivunniutiqaqtut, suli qaitki-sigaat saᅇᅇigikkaqtinᅇ aᅇalatchiᅇiksraqtinᅇlu niᅇrugaaqᅇuᅇmun. ¹⁴Iliᅇich aᅇuyyiagiᅇisirut ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akiilᅇigisigai, atakkii Ataniᅇigaat ataniᅇich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piqatauruaat ilaani tuᅇtuutiqaqtut piksraqtaaᅇuᅇplutinᅇ suli tuniqsimaplutinᅇ.”

¹⁵Aasriiᅇ israᅇulᅇum uqautigaᅇaᅇa, “Imᅇich qiᅇikkatin akiisum aquppivigikkaᅇi, tamarra iᅇuich iᅇugiallapiaqhutinᅇ nunaaqqipayaauraniᅇ uqaursiqaqtuat atlakaagiᅇiᅇik. ¹⁶Suli qulit nagruich qiᅇikkatin suli niᅇrugaaqᅇuum uumigiagtigisigaat akiisuuᅇ. Iliᅇisa aatkisigaat suurapayaᅇiᅇik unillugu atnugaᅇilaᅇaᅇ aasriiᅇ niᅇipmiᅇugu timaa ikipkaqmiᅇugu ikniᅇmik. ¹⁷Atakkii Agaayyutim kipiᅇniᅇuᅇutiqaqtinniᅇai taᅇiᅇukᅇugich ilaan sivunniutini atausriᅇᅇuᅇulugillu qaitchitqulugillu iliᅇich aᅇalatchiᅇiksraᅇatnik umialiktitun niᅇrugaaqᅇuᅇmun, Agaayyutim uqaᅇhi immiumaniaᅇhatnunaglaan. ¹⁸Aᅇnaᅇ qiᅇikkan nunaaqqiᅇigaa kamaᅇaᅇtuaᅇ atanniᅇsimatniktuaᅇ umialijitᅇiᅇik nunam.”

Babylon Suksraunᅇikkauruᅇ

18 ¹Tamatkua aquatigun qiᅇiqtuᅇa atlamik israᅇuliᅇmik atqaqtuamik qilaᅇmiᅇiᅇ aᅇalatchiᅇiᅇipauraqaᅇhuni, aasriiᅇ iluqaan nuna qaummaᅇikᅇipkaᅇaa qaumanigmiᅇiᅇik. ²Tarra nipruaᅇniᅇsuᅇ itna,

“Babylon kamaᅇaᅇtuaᅇ suksraunᅇikkauruᅇ, tarra ilumutuuruᅇ!
Inigiliutigaat tuunᅇaiᅇlu qanusripayaatlu irrusriᅇuᅇich
sulipsuuᅇ qaayugᅇnaqtuapayaatlu
uumiᅇiaqtuatlu tiᅇmiaᅇruich.

³Babylon qaitchigai wine-mik iᅇuᅇich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich sayuᅇaᅇhan saᅇᅇiruamik wine-naᅇanik.

Umialiji nunam sayuᅇaᅇatiginiᅇaᅇt ilaa,
suli tauqsigᅇiaqtiniᅇiᅇ nunam umialguᅇvigiplugu
umialgutitigun akuqtukkaᅇiᅇich ilaan atugauᅇhagun.”

⁴Tarra tusraapmiᅇuᅇa atlamik nipimik qilaᅇmiᅇiᅇ uqaqtuamik,

“Iᅇuᅇmaᅇᅇ, annisitchi taavrumaᅇᅇa nunaaqqimiᅇiᅇ.

Ilipsi ilauruksraunᅇitchusri killuqsautaiᅇi,
piqataunᅇitchumausriᅇi iᅇuᅇiᅇuᅇutiksrautaiᅇi.

⁵Killuqsautai iᅇugiaktut qutchiksiᅇlutinᅇ qilaᅇkuntun,
suli Agaayyutim itqaᅇigai savamaᅇtuᅇtai.

⁶Utiᅇtitchivigisriᅇuᅇ Babylon qaisaᅇatun ilipsitᅇun,
akiᅇiᅇᅇugu malᅇuktun ilaan savaᅇᅇiᅇuᅇ,
immigᅇugu qallugauruᅇa malᅇuktun ilaa imiksriᅇuᅇmatun
ilipsitᅇun.

7 Atqunallapiaqługu injmiñik kamagiruaq iñuuniugaqmiuq
susrunğisaallapiaqhuni.

Pakma aatchuqsiuñ nagliksaağutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq injmiñun,

‘Uvaja aquppiuraağisiruñ ataniqtun. Uilğaangitmiuñ.

Iłitchuqsriyumiñaitchuñ alianamik.’

8 Taatnaqługu iłuiłliuğutiqpauraksrañiñ tikitkisigaat atautchimi
uwlumi,

tuqułhum, alianamlu, kakkaagnamlu.

Suli ikigisiruq ikniğmik,

atakkii Atanğuruuq Agaayyun sapiğñaqtuq atanniuruuq ilaanik.”

9 Tarraasriiñ umialıñisa nunam sayuñaqatıqatıtuat akiisumik pisuñnau-
taigun qıağisigaat alianniugutıgilugu taamna ağnaq qıñiğumitruñ isia
ikualanıñan. 10 Qıchağisirut uñasriksıłutıñ sivuugagılu ilaan naglik-
saaqtıtaulıha uqağutıñ,

“Naklıuñ, naklıuñ, ilvich Babylon, kamañtuuq nunaaqıqıq,
saññıqağaluuqtuq nunaaqıqıq.

Atautchimi sassağniğmi anasriññuqsakkaunıktutin.”

11 Uvvaasriiñ tauqsığñıutilgich nunapayaami qıarut kiñuvğuplugu ilaa,
atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsıqsıksraığñıqsuq suuranıñnik.

12 Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatıqtaatlu maniich, akisuruatlu uyağaurat,
qatıqtaatlu suñaurapaich, ukiñhaağıksaatlu suli ukiñhaat tuñuqaatlu,
siluiłlu kavviğıksaatlu, qanusriłımaatlu ayuğnaqtuq qıruich, qanusri-
lımaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qıruich, patukpaiłlu, saviñhatlu,
uyağaiłlu siquqtatun, 13 sinimatlu, avuugutit, tiprağıksautit ikıpaq-
ługich, myrrh-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaağıksaat,
mukkaaksratlu, niğrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagaıtutlu, suli-
unniñ iñuuruat iñuich. 14 “Asriatluunniñ kipıñniugutıgıkkatin piıqsut
ilipniñ, suli suuraıpaıatın akisuruat qıñıyunaqtuatlu taimmaurıtu ilipniñ,
aasrii sumiunniñ paqıtchumiñaiğıtin.” 15 Tauqsığñıutilgich tamatkuniña
suuranik umialguqtuat taavrumakña ağnamiñ qıchağisirut uñasriksuami,
sivuugagılu nagliksaaqtıtaulıha alianapiaqtuamik qıalutıñ, 16 uqağutıñ,

“Naklıuñ, naklıuñ. Kamañtuuq nunaaqıqıq

atnuğaaqağuuuq ukiñhaağıksaanik tuñuqaatıanıglu
kavviğıksaanıglu,

qıñıyunaqusriqsuqhuni manıñmik kaviqsaamik,

akisuruanıglu uyağauraanik, qatıqtaatlu suñaurapañnik.

17 Atautchimi sassağniğmi tammaıgai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqağmiñ umiaqpaich umialıñıch tağıuqsıuqtıllu suli iluqağmiñlu
akiññaññaıtaut tağıumi qıchağniqsut uñasriksuami, 18 suli nıpaalarut
qıñıqamitruñ isia ikualanıñan uqaqhutıñ, “Piıtchuq atlamik nunaaqıqimik

taavrumatun kamanaqtuatun nunaaqqisun.”¹⁹ Iliñisa nalluqsruğniğaat nunam apyua niaqumiknun, qiallağmiñ kinjuvgullağmiñlu nipaaplutinj,

“Nakliuñ, nakliuñ. Taamna kamanaqtuaq nunaaqqqi!

Iluqağmiñ umiaqpaqaqtuat tağiumi umialguğniqsut suuranjgun akisuruatigun!

Atautchimi sassagñiğmi suksraunğiqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpautigiuñ suksraunğiqsaulha.

Quviasrukpagitchi Agaayyutim iñuillu uqqiraqtauruasiilu sivuniksriqirauruasiilu,

atakkii Agaayyutim akiisuq anasriñjuqsagutigigaa pisigiplugu savaanajgun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapiğñaqtuaq israğulik tigusriruq uyağagruamik anjruatun mukkaaksriuğutitun aasrii miłuqsautiplugu tağiumun, itnaqhuni,

“Taatnatun kamanaqtuamik nunaaqqqi Babylon iksautikkaugisiruq, aasriiñ qiniğnatqikkumiñaiğisiruq sumiunniñ.

²² Suli nipiñich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich

suli supluqaqtuğnaqtuatlu qalğuqtautitlu tusrağnatqikkumiñaitchut ilipni uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,

suli qatrağniña mukkaaksriuğutim tusrağnatqikkumiñaitchuq ilipni.

²³ Suli qaumanga kialuuram

qaummağitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaap uiksrautimlu nuliaksrautimlu

tusrağnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsigiñiaqtitin kamağniqsrauniqsut nunami.

Suli aņatkuuļipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriñjukkauruq

atakkii aņat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich

suli iluqağmiñ tuqutauruat nunami qiniğnaqtut nunaaqqimi.”

Qatchallautiqatiq Qilañmi

19 ¹ Taavruma aquagun tusraaruña nipiqauparañanik iñugaagruk-paum qilañmi, uqaqhutin,

“Quyanaqniaqpat!

Annigsuğiağlu kamanaunlu [kamakkunlu] saņñiļu

pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai iļumutuurut nalaunñaplutin.

Atakkii akiisuqpaum asinñuğaa iñupayaaq nunami

sayuñaliğmigun.

Taatnaqlugu Agaayyutim atannigaa anasriñjuqsaqługu

piqutigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”

³ Ilaqatchiqługu niplitqiksut.

“Quyanaqniaqpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktuq taimuᅇa isruitchuamun.”

⁴ Suli iñuiññaq sisamatlu umialiqnat sisamatlu uumaruat putiqtuq nan-
gaqługu Agaayyun aquppuruq aquppiutaqpaᅇmiñi, uqaqhutiᅇ,

“Amen! Quyanaqniaqpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵ Suli nipi nipliqsuq aquppiutaqpaᅇmiñ,

“Nanᅇaqsiuᅇ agaayyutigikkaqput,

iluqapsi savktaurusrii

talusriurusriiᅇ ilaanik,

kamanaiñᅇaᅇmiᅇ, kamananᅇaᅇmiᅇ.”

⁶ Aasrii tusraagiga nipiqaauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataq-
hutiᅇ iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imᅇich, nipaaitunlu suaᅇaruam
katlulam, uqaqhutiᅇ,

“Quyanaqniaqpat!

Atanᅇuruq Agaayyutigikkaqput Saᅇᅇipayaaqatuaq aᅇalatchiruq.

⁷ Quviatchakta quviasrullapiaᅇutalu.

Nanᅇaᅇlakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa iᅇmiñik itqanaiᅇaniktuq.

⁸ Nuliaksrautaa atnuᅇaaksrisauruq

qatiqtaamik ukiᅇhaaᅇiksaamik qaummaᅇiksuamiglu

salumaruamiglu.”

Atakkii ukiᅇhaaᅇiksaaq nalaunᅇaruat savaaᅇigaat ipqiqsitanᅇiñ
Agaayyutim.

⁹ Aasriiñ israᅇulgum uqautigaᅇa, “Aglagun una, quvianamiurut
tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksraᅇanun
ipnaiyaam.” Uqautitqikkaᅇa, “Taapkua ittut iᅇumutullapiaq Agaayyutim
uqaᅇhi.” ¹⁰ Taranitarra puttunᅇa israᅇulgum isigaiñun purvigisrukłu-
gu, aglaan uqautigaᅇa, “Taatnaqnak, uvaᅇaptuuq savaktiᅇhiñᅇaᅇigaᅇa
Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuruat Jesus-ᅇum sagvikkaᅇa-
nik. Purvigilugu nanᅇaᅇun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisimaruat
pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun
sivuani.”

Usriaqisqsuq Qatiqtaami Tuttuqpaᅇmi

¹¹ Suli qiñiᅇiga qilak aᅇmaqtuaq, atanᅇi qatiqtaaq tuttuqpak!
Taamnaasrii aquppuruq taavrumani atiqagᅇiqsuq Tuniqsimaruamik suli

Illumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq aᅇuyakhuniᅇu nalaunᅇaruatikun. ¹²Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iᅇuᅇiaktut niaquᅇutit. Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniᅇ iᅇuum ilisimangisaᅇa aglaan kisimi. ¹³Atnugaaqaᅇniqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruumik aᅇᅇmun, suli taiyuᅇaat uumiᅇa atigᅇmik “Uqaᅇᅇa Agaayyutim.” ¹⁴Suli aᅇuyaktaᅇiᅇ qilaum maliᅇniᅇaat usriaqsiqhutiᅇ qatiqtaani tuttuqpaᅇni, atnugaaqaqhutiᅇ ukiᅇᅇaaᅇiksaanik qatiqtaanik salumaruanik. ¹⁵Ilaan qanganiᅇ anniugaaᅇniqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiᅇa ipiᅇaqtuᅇisiᅇiᅇai nunaaqqiᅇpaich iᅇuᅇich, suli aᅇalatkisigai saviᅇᅇhamik ayaupiamik. Tutmaᅇisigaa misriᅇqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Saᅇᅇipayaqaqtuam Agaayyutim. ¹⁶Suli akuqturuamiᅇi mumiᅇmiᅇiᅇu atiqaaᅇniqsuq aglausimaruumik itna,
 “Umialgat umialgich,
 suli Atangat Atangich.”

¹⁷Qiᅇiᅇlitchuᅇa israᅇuliᅇmik qichaqtuumik siᅇiᅇiᅇmi nipitusriᅇᅇa-piaqhuni uqautiplugich iluqaisa tiᅇmiat tiᅇmiruat siᅇami, “Qaaᅇᅇisitchi. Katittitchi niᅇityaaᅇsri nullautchiᅇpagviani Agaayyutim. ¹⁸Niᅇiyumagisri timiᅇich umialgich, timiᅇich aᅇuyaktit qaukᅇiᅇisa, suli timiᅇich kama-naqtuat aᅇutit, tuttuqpaᅇisalu timiᅇich tamatkualu tuttuqpaᅇaqtit. Niᅇiyumagisri timiᅇich iluqaisa iᅇupayaurat, savaktaaᅇruuᅇiᅇᅇaanlu savaktaaᅇruuᅇᅇaanlu, suli kamanaiᅇᅇaanlu kamanaaᅇᅇaanlu.” ¹⁹Suli qiᅇiᅇiᅇga niᅇrugaaᅇᅇuk suli umialiᅇi nunam aᅇuyaktituummaisa katiruat aᅇuyaksaaᅇumaaᅇᅇuᅇu taamna aquppiruaq tuttuqpaᅇmi aᅇuyaktiᅇiᅇu. ²⁰Aglaan niᅇrugaaᅇᅇuk tigurauruq taputiᅇplugu sivuniksriᅇiᅇᅇuaᅇti savaaqqaᅇuᅇu quviᅇnaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitiᅇiᅇniqsuq tamatkuniᅇa akuqtuiruanik nalunaitmiutanik niᅇrugaaᅇᅇuum suli putqataqtuanik ilaan atriᅇanun. Iluqatik taapkuak siᅇitauruk iᅇuunᅇaaknik narvaᅇanun ikniᅇum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹Suli kisiᅇᅇuᅇtat tuᅇqtaurut savikpaᅇaᅇun taavruma aquppiruaᅇ tuttuqpaᅇmi, anniugaaᅇtuakun qanganiᅇ; aasrii iluqaaᅇmiᅇ tiᅇmiat niᅇisuiᅇataᅇvigaiᅇich timiᅇich.

1,000 Ukiut

20 ¹Tarra qiᅇiᅇiᅇtuᅇa israᅇuliᅇmik atqaqtuumik qilaᅇmiᅇ, saagaq-huni argaᅇmiᅇi aᅇmataanik natiᅇsiᅇaiᅇchuam aᅇmangum kalimᅇaaᅇpaᅇniᅇu. ²⁻³Ilaan tigugaa tiritᅇhiaᅇᅇuk, taamna taimakᅇaᅇtaᅇ nimigiaᅇ, tuuᅇᅇauruaᅇ Satan-ᅇupluniᅇu, qiliᅇsruᅇᅇuᅇu sivunniᅇᅇuᅇu 1,000 ukiunik. Aasriiᅇ siᅇiᅇniᅇᅇaa natiᅇsiᅇaiᅇchuamun aᅇmaniᅇmun umiᅇᅇuᅇu umᅇutmik piᅇᅇakkumiᅇaiᅇchuamik, Satan-mun sagluᅇiyumiᅇaiᅇᅇuᅇich iᅇuich tarakᅇaniᅇaglaan 1,000 ukiut naanniaᅇhatnunaglaan. Aglaan taapkua aquatigun pituisaallaktuksraupmiuᅇ sivikisuurami.

⁴Qiᅇiᅇmiᅇuᅇa aquppiutaᅇpaᅇnik, suli iᅇuich aquppiruat tamatkunani saᅇᅇiᅇutiniᅇiᅇisut atanniqsuitᅇuplugich. Aasriiᅇ qiᅇiᅇitka iᅇuusriᅇich

tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakamiŋ Jesus-mun uqałhanunlu Agaayyutim suli payaŋaitñamiŋ ukpiqsriŋiǵmikni. Tamatkua put-qatangitchut niǵrugaaqłunmun atriŋanunlu unniñ akuqtunǵitługu nalunaitmiutaŋa qaumiktigun naaga argaŋmiktigun. Iliŋich iñuutqiŋñiqsut atanǵuqatauplutin Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵Taamna tarra sivulliq aŋitqigviksraq. Kisiŋuqtaŋich tuquŋaruat aŋitqiŋǵitchut 1,000 ukiut naanŋaiñŋaisa. ⁶Quvianamiurut ipqitłutin taapkua piqatauruat sivulligmi aŋitqiŋiǵmi. Tuglian tuqułhum saŋŋiksraipiaǵai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ŋum, suli atanǵuqatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruq isiqtauvinmiñ. ⁸Aasrii anigisiruq kinnitñigiaǵuni iñuñiñik nunam nanipayaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniaǵai iluqaisa aŋuyyiaqulugich. Iñugiaktutilaaqatut qavianatun taǵium siñaan. ⁹Aasriiñ iliŋich siamin-iqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuiñ Agaayyutim nunaaqqiglu piqpagillapiakkaŋa. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuq qilaŋmiñ aasrii suksraunǵiǵugich. ¹⁰Aasriiñ tuunǵaq kinnitñiktuaq iliŋitñik siŋitauruq narvaŋanun ikniǵum sulfur-ŋumlu, siŋitauviaknun sivuani niǵrugaaq-luum sivuniksriqiŋŋuaqtimlu. Aasrii iliŋich nagliksaaǵisirut uvlumiłu unnuamiłu taimuŋa isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹Suli qiŋiqtuŋa aŋiruamik qatiqtaamik aquppiutaqpaŋmik taavrumiŋalu aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuǵaaniñ nunalu qilaglu aullauruk, sumiunniñ paqinnaǵumiñaiqhutik. ¹²Suli qiŋiǵitka tuquŋaruat, kamanaiñŋaanlu kamananŋaanlu, qichaqtuat sivuǵaani aquppiutaqpaum. Tarra makpiǵaat aŋmakkaurut, sulipsuuq makpiǵaanich iñuulhum. Taapkua tuquŋaruat atannikkaurut savaanisiǵun aglaksimakkaŋisitun makpiǵaani. ¹³Taǵium suli tuqułhum aŋalatchivianlu utiqtitkai tuquŋaruapayaat. Iliŋich atannikkaurut atausriuttaaqługich maligutlugu savaanat. ¹⁴Aasriiñ tuqułiǵlu ilaan aŋalatchivialu siŋitauruk narvaŋanun ikniǵum. Tarra taamna tugligigaa tuqułhum. ¹⁵Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkaŋa aglaksimaitman makpiǵaanñi iñuulhum, siŋitaupmiuq narvaŋanun ikniǵum.

Nutaaq Qilak Nutaaglu Nuna

21 ¹Tarani uvaŋa John qiŋiqtuŋa nutaamik qilaŋmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulliglu nuna piiqsuk, taǵiuq piiqmiuqtuuq. ²Suli qiŋiǵiga ipqitchuaq nunaaqqiq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuq

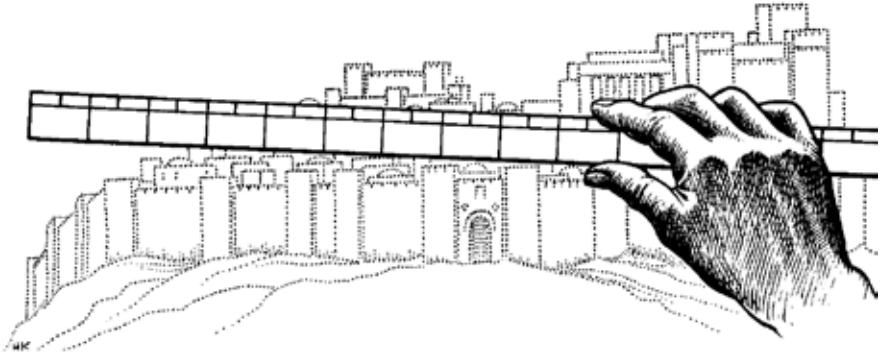
Agaayyutmiñ qilañmiñ, itqanaiyaqsimpluni suli qiñiyunaqusriqsuk-kaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiñun. ³Aasrii tusraaruña nipiqañmik aquppiutaqañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruiq iñuñun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich iñuginiagai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuq ilinjitñi. ⁴Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitñi. Ilinich tuqqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinjvǵulutiñ atniǵnautiqaǵutiñlu tarakñaniñag-laan, atakkii sut sivuani itchuuruat piǵñiqsut.”

⁵Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqañmi uqaqtuq, “Atañii, pak-mapak savakkitka supayaat nutaǵuqǵugich.” Aasriiñ uqautipsaǵaaña, “Aglakkich ukua, atakkii uqaǵhich uqautigikkatka ukpiǵnaqtut ilu-mutuuplutiñlu.” ⁶Sulipsuuq uqautigaaña, “Naanñaniktuiq. Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullaǵniisaaq suli isrukħitchaaq. Kimunliqaa imiǵuliqsuamun aatchuutiginiagigai imiq akiilaǵǵugu suv-liktuaǵuraaqtuñaniñ imǵum iñuunaqtuam. ⁷Kiñapayaaq akimaruaq paitchaktaaǵasiruiq taapkuniña. Suli ilaan Agaayyutigigisigaaña suli ilaa iǵniǵigisigigai. ⁸Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrisaitchuatlu, nagǵu-naqtuanik savaaqaqtuatlu, iñuaqtuqtitlu, sayuñaruatlu, añaťkuuruatlu, aañǵuaqtuqtatlu, iluqatiñlu sagluturuat, iniaǵniyaqtut narvami ikualaruami ikniǵmik sulfur-miglu. Taamna tugliǵigaa tuquǵhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹Tarani ilañata tallimat malǵuk israǵulgich tikitchaaña piqaqtuaq tallimat malǵuñnik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malǵuñnik aqulligñik ihuiliuǵutiqaauranik. Uqautigaaña, “Qaǵǵaiñ, qiñiqtinnaigikpiñ katchuutityaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰Ilaan akiyaǵaaña Ipqitchuakun Irrutchikun iñǵiqaauramun qutchiksuamun, aasriiñ qiñiqtitkaaña ipqitchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilañmiñ Agaayyutmiñ. ¹¹Taamna nunaaqqiq qaumaqaǵniqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaummaǵiññiqaqtuamik akisuruatun uyaǵaktun taiyuutiqaquatun jasper-mik tapinniǵuktun igaliqtun. ¹²Suli katchikpaqaqtuq qutchiǵlapiaqtuanik qulit malǵuñnik paaqaqhuni, suli qulit malǵuk israǵulgich qaunaksrirut paanik. Paani aglaqaǵniqsut atinich qulit malǵuk sivulliañi Israel-ñum. ¹³Piñasrut paaqpaqaǵniqsut avatillaañani, kivaknam tuñaani piñasrut paaqpaich, nigiqpaum tuñaani piñasrut paaqpaich, uñallam tuñaani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tuñaani piñasrut paaqpaich. ¹⁴Suli katchiñi nunaaqqim turviqaǵniqsut qulit malǵuñnik uyaǵañnik aglaqaqtuanik qulit malǵuñnik atinjitñik uqqi-raqtinjiñik ipnaiyaam.

¹⁵Taamna israǵulik uqaqtuaq uvañnun piqaǵniqsuq uuktuutmik piǵiamik maninmiñ kaviqsaañi uuktuǵukǵugu nunaaqqim paañiǵu

(Ap 21.15)

katchinjilu. ¹⁶Nunaaqqiq sisamanik iqirguqaḡniqsuq suli taktilaanalu iraqtutilaanalu atiplutik. Israḡulgum uuktuḡaa nunaaqqiq uuktuutmiñik, taktilaanalu iraqtutilaanalu kiñiktilaanalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷Suli uuktuḡai katchiji nunaaqqim. Qutchiksilaqaḡniqsut 216 isigañiqstun iñuum uuktuḡuułhatun, uuktuun israḡulgum atukanatuntuuq. ¹⁸Suli katchit piñianuniqsut qivliqtaaniñ uyaḡaḡniñ taiyuutiqaqtuaniñ jasper-mik. Nunaaqqigli piñianuniqsuq maniḡmiñ kaviqsaamiñ, tapinniłukługu igaliqtun. ¹⁹Suli turvii katchijiñ nunaaqqim qiniyunaqusriqsuqsimarut qanusripayaanik akisullapiaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyaḡaḡnik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹Aasriiñ qulit malḡuk pañi qulit malḡuuniqsut qatiqtaat suñauraqpaich akisuruat. Paallaa piñianuniqsuq atautchimiñ qatiqtaamiñ suñauraqpañmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaaqqim inniqsuq salumaruamiñ maniḡmiñ kaviqsaamiñ, tapinniłukhuni igaliqtun.

²²Uvaḡa John qiniḡitchuḡa agaayyuvikpañmik nunaaqqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Saññipayaqaqtuaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaginiḡik taavruma. ²³Suli nunaaqqiq inuqsraḡiñniqsuq siqiniḡmik naaga tatqimik qaummatiksraḡmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaq naniḡiplugu taavruma. ²⁴Iñui nunapayaat pisruktaugisirut nunaaqqim qaumanani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suura-payaagmiknik taruḡa. ²⁵Suli pañi taavruma umiksimayumiñaitchut uvluqtutilaanatun. Itqaḡisiuḡ, unnuatlaiñniiaqtuq tarani. ²⁶Tikiutigisigaich taruḡa umialgutai suurañilu nunam nunaaqqipayaañata. ²⁷Aglaan kiñapayaq salumaitchuaq naaga savaaqaqtuaq naḡḡunallapiaqtuamik naaga sagluturuuq isigumiñaitchuq taruḡa, aglaan kisimiḡ tamatkua iñuich atinich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiḡaḡniñi iñuuruatigun.

22 ¹Tarra israġulgum qiniqtitkaaja kuunjanik imġan iñuunaqtuam, tapinniļukļugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpa-
 ɲaniñ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ²saġvaqhuni qitqagun apqutaan
 nunaaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iñuunaqtuat
 asrriruagaqtuat qulit malġuiñik tatqigagipman ukiumi. Akutuqpalinich
 napaaqtut mamirrutiginigaich nunam iñuñisa. ³Suapayaq Agaayyutim
 naġġugikkaaja piqutigiplugu killuqsauñ paqitqikkumiñaitchuq nunaaq-
 qimi. Aquppiutaqpaaja Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli
 ilaan savaktinjin purvigigisigaat. ⁴Iliñisa qiniġisigaat kiiñaja [kanjisiļu-
 gu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqaġniaqtuq qauñitni. ⁵Taavrumani
 unnuaqatqikkumiñaitchuq; iñuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumanajnik
 nangumlu siqinġumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli
 iñuich aņalatchiqataugisirut taimuņa isruitchuamun.

Jesus Christ-ņum Agġiħa

⁶Suli israġulgum uqautigaaja, “Tamatkua uqautauruat ukpiġnapiaqtut
 suli ilumutuuplutinj. Suli Atanġuruam, Agaayyutaata irrusriņich sivunik-
 sriqirit, tiliñigaa israġuligikkani ilitchuġipkaquplugich savaktigikkani
 sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷Naalaġnisitchi, uvaņa agġiļaagisiruņa.
 Quvianamiuruq iñuk kamaksruruq uqañititnik sivuniksriqutinisa ukua
 makpiġaat.”

⁸Uvva John-ņuruņa tusraaruq qiniqļugu tamatkuniņa sunik.
 Tarraasriiñ tusraakapkich qiniqļugilļu sitquqtuņa purvigisrukļugu sivu-
 ġaatnun isigañiñ israġulgum qiniqtitchirima tamatkuniņa sunik. ⁹Aglaan
 ilaan uqautigaaja, “Taatnaqnak, uvaņa savaktauqatauruņa ilipni aniqat-
 tiupniļu sivuniksriqirinilū, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksruruq
 uqautititnik ukua makpiġaat. Purvigilugu nangagun Agaayyun.”

¹⁰Tarra ilaan uqautigaaja, “Iriqsimaniaqnaġich uqañiņich sivuniksriq-
 tinisa ukua makpiġaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹Iñuk pigiitchualiqiruaq
 pigiitchualiqituiñagli. Suli iñuk salumaitchuaq salumaittuiñagli. Suli iñuk
 nalaunņaruq nalaunņatuiñagli. Suli iñuk ipqitchuaq ipqisautuiñagli.
¹²Naalaġnisitchi, agġiļaagisiruņa. Saagaġniaġiga aklitutiksraġa qaisak-
 sraġa iñupayauramun maligullugu qanutchimik savaaqaqpan. ¹³Uvaņa
 Alpha-ņuruņa suli Omega-ņupluņalu, sivulliq suli aqulliq, aullaġniisaq
 suli isrukļitchaaq.”

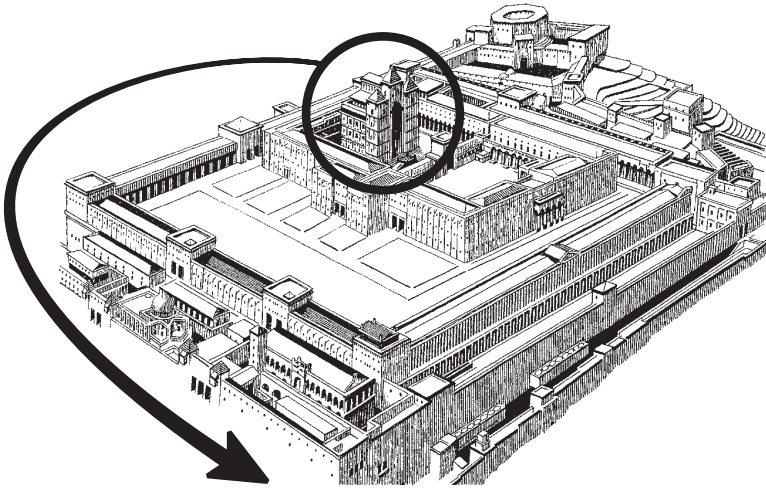
¹⁴Quvianamiurut [tamatkua kamaksruruq uuma tillisianik, suli]
 tamatkua igġuqtuat atnuġaatinj salummaġugich. Iliņich isitlasriñiaqtut
 paatigun nunaaqqimun suli niġitlasriplutin asrianik napaaqtuaniñ iñuu-
 naqtuam. ¹⁵Nunaaqqim siļataani ittut qipmich, aņatkutlu, atlatuqtitlu,
 iñuaqtuqtitlu, aanġuanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksruruaglu
 piļiqiruaġlu saglutuġimik. ¹⁶“Uvva Jesus-ņuruņa, tuyuġigiga israġuli-

ga uqautilqplusri ukpiqtuanjuruasri agaayyuviñni tamatkuniña sunik. Uvaña kanigigaaña kiñuviağiplusalu David-njum. Qaummagiksuaq uvlaam uvluğiagaña.” ¹⁷Suli Ippitchuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavrumiña uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq imiguliqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiguktuaq akuqtuili imigmik iñuunaqtuamik aatchuusriagiługu.

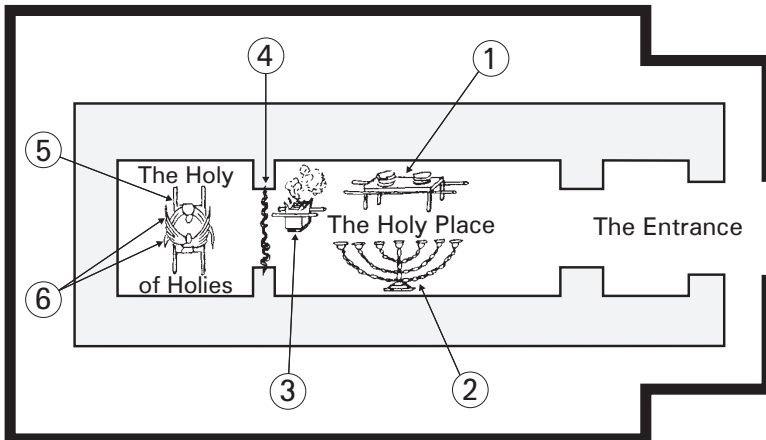
Uqaliqsaagun

¹⁸Uvaña John, kilillapiagiga iñupayaaq tusraaruq uqalijitnik sivuniksriqutiñisa ukua makpiğaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq ilłatiqagisipmigaa iluılliuğutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiğaani. ¹⁹Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqutiñitniñ makpiğaanañ tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piigñiaqmigaa ilañiutiñiksraña asriañiñiñ napaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaaqqimiñ, aglausimaruañiñ ukunani makpiğaani. ²⁰Taamna nipliğñiqsuaq iluqaitnik tamatkuniña uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik agğıluagisiruña.” Amen. Agğıiñ Ataniq Jesus. ²¹Iłuaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-njum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.

The Temple in the time of Jesus Christ

The Temple itself

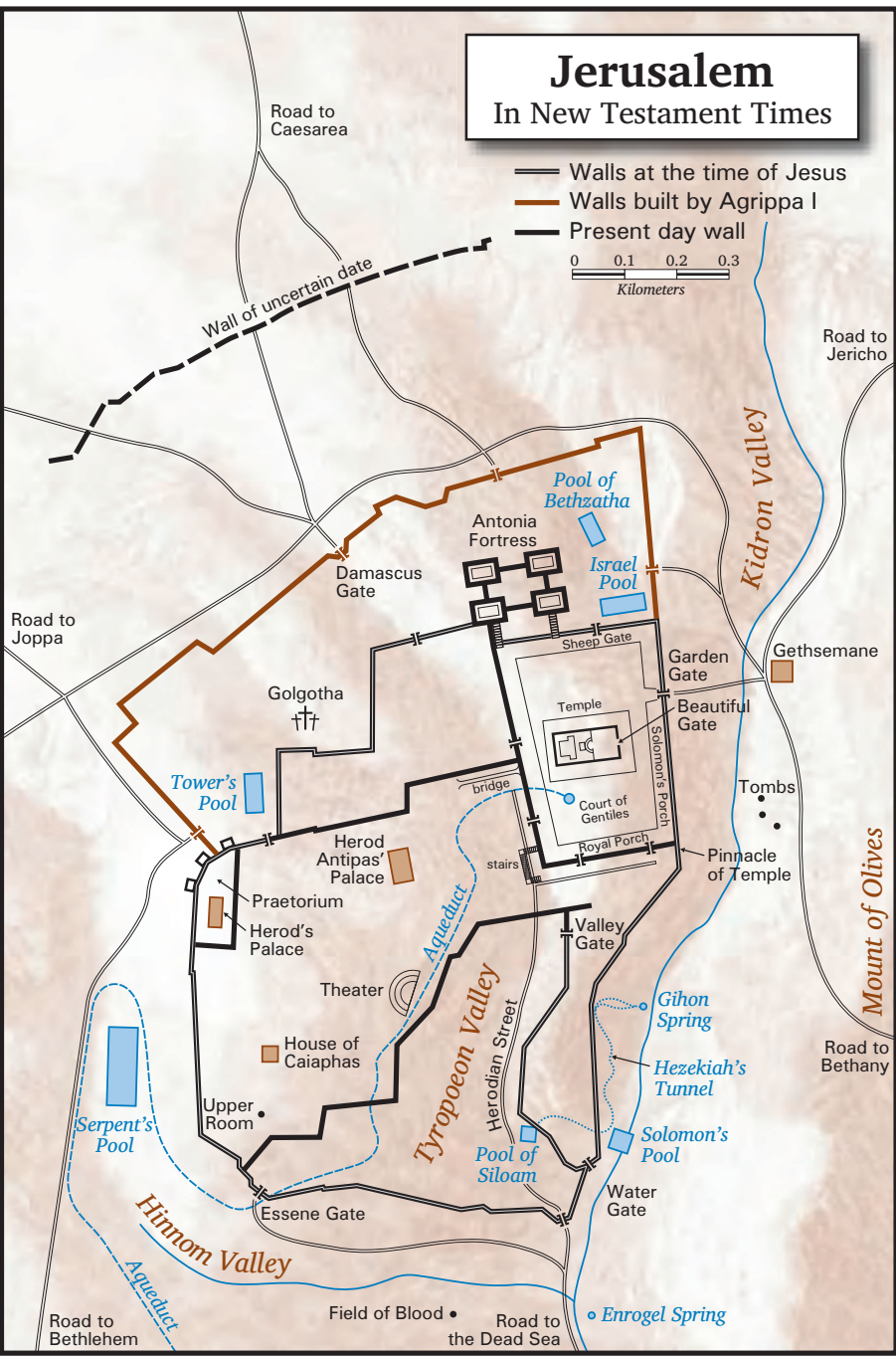

1. The Table of Showbread
2. The Lampstand
3. The Altar of Incense
4. The Curtain
5. The Ark of the Covenant
6. The Cherubim

Jerusalem

In New Testament Times

- Walls at the time of Jesus
 - Walls built by Agrippa I
 - Present day wall
- 0 0.1 0.2 0.3
Kilometers

The Holy Land in the Time of Jesus Christ

